

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 176 (XX) — Nr. 798 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 27 noiembrie 2008

SUMAR

	<u>Pagina</u>
Anexele nr. 1 și 2 la Hotărârea Guvernului nr. 1.218/2008 privind recunoașterea Codului de Drept Canonic al Bisericii Romano-Catolice și a Codului Canoanelor Bisericilor Orientale	3-509

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRĂRE

privind recunoaşterea Codului de Drept Canonic al Bisericii Romano-Catolice şi a Codului Canoanelor Bisericilor Orientale*)

În temeiul art. 108 din Constituţia României, republicată, şi al art. 49 alin. (2) şi (3) din Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă şi regimul general al cultelor,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — Se recunoaşte Codul de drept canonic al Bisericii Romano-Catolice şi Codul Canoanelor Bisericilor Orientale, pe baza cărora se organizează şi funcţionează Biserica Romano-Catolică din România, respectiv Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, prevăzute în anexele nr. 1 şi 2, care fac parte integrantă din prezenta hotărâre.

PRIM-MINISTRU

CĂLIN POPESCU-TĂRICEANU

Contrasemnează:

Ministrul culturii şi cultelor,

Adrian Iorgulescu

Bucureşti, 1 octombrie 2008.

Nr. 1.218.

*) Hotărârea Guvernului nr. 1.218/2008 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 798 din 27 noiembrie 2008 şi este reprodusă şi în acest număr bis.

CODUL DE DREPT CANONIC

Textul oficial
și traducerea în limba română

**CONSTITUȚIA APOSTOLICĂ
SACRAE DISCIPLINAE LEGES**

VENERABILILOR FRAȚI
CARDINALI, ARHIEPISCOPI, EPISCOPI,
PREOȚI, DIACONI
ȘI TUTUROR CELORLALȚI MEMBRI
AI POPORULUI LUI DUMNEZEU

IOAN PAUL AL II-LEA

SLUJITOR AL SLUJITORILOR LUI DUMNEZEU
SPRE VEȘNICA AMINTIRE

În decursul secolelor, Biserica Catolică a obișnuit să reformeze și să reînnoiască *Legile disciplinei sacre*, pentru ca – păstrându-se neconținut fidelitatea față de dumnezeiescul Întemeietor – ele să fie mai conforme cu misiunea salvifică ce i-a fost încredințată. Îndemnați și noi de același gând și împlinind, în sfârșit, așteptarea întregii lumi catolice, poruncim astăzi, 25 ianuarie 1983, promulgarea Codului de Drept Canonic revizuit. Făcând aceasta, gândul nostru se duce înapoi la aceeași zi, din anul 1959, când înaintașul nostru Ioan al XXIII-lea, de fericită amintire, a anunțat pentru prima oară în mod public că a luat decizia de a reforma *Corpus*-ul legilor canonice în vigoare, ce fusese promulgat în solemnitatea Rusaliilor din anul 1917.

Decizia de a reînnoi Codul a fost luată împreună cu alte două decizii, pe care acel Pontif le-a anunțat tot în aceeași zi: celebrarea unui sinod al diecezei de Roma și convocarea unui conciliu ecumenic. Dintre aceste două evenimente – deși primul nu are o legătură strânsă cu reformarea Codului – cel de-al doilea, adică celebrarea conciliului, este totuși de o importanță deosebită pentru problema pe care o discutăm și în strânsă legătură cu ea.

Dacă se pune întrebarea de ce a intuit Ioan al XXIII-lea necesitatea reformării Codului în vigoare, răspunsul poate fi găsit chiar în Codul promulgat în anul 1917. Există însă și un alt răspuns, și acesta e cel principal: reformarea Codului de Drept Canonic apărea întru totul voită și cerută chiar de Conciliu, care și-a concentrat cea mai mare atenție asupra Bisericii.

Desigur, când a fost anunțată pentru prima oară necesitatea revizuirii Codului, Conciliul era o chestiune de viitor. Trebuie apoi adăugat și faptul că actele magisteriului său, îndeosebi învățătura sa despre Biserică, au fost puse la punct abia în anii 1962-1963. Cu toate acestea, toți vedem că intuiția lui Ioan al XXIII-lea a fost cât se poate de exactă și trebuie afirmat pe drept cuvânt că decizia sa a privit în perspectivă la binele Bisericii.

De aceea, noul Cod, care este publicat astăzi, a avut absolută nevoie de opera Conciliului și, deși a fost anunțat împreună cu Conciliul, din punct de vedere cronologic îi urmează, deoarece lucrările întreprinse pentru pregătirea lui, care trebuiau să se bazeze pe Conciliu, nu au putut începe decât după terminarea acestuia.

Întorcându-se astăzi gândul nostru spre începutul aceluia drum lung, adică la ziua de 25 ianuarie 1959, și la persoana lui Ioan al XXIII-lea, inițiatorul revizuirii Codului, trebuie să recunoaștem că acest Cod a izvorât din una și aceeași intenție: necesitatea de a reînnoi viața

creștină. De fapt, întreaga operă a Conciliului și-a extras normele și orientarea mai ales din această intenție.

Dacă luăm în considerație natura lucrărilor premergătoare promulgării Codului, precum și modul în care ele au fost efectuate, îndeosebi în timpul pontificatului lui Paul al VI-lea și al lui Ioan Paul I, și de atunci până azi, este absolut necesar să se scoată bine în evidență faptul că aceste lucrări au fost duse la bun sfârșit într-un excepțional spirit de *colegialitate*, și acest lucru este valabil nu numai în ce privește redactarea materială a operei, dar chiar substanța însăși a legilor elaborate.

Acest aspect colegial, care caracterizează cât se poate de bine procesul de formare a Codului, corespunde perfect cu magisteriul și spiritul Conciliului Vatican II. De aceea, Codul, nu numai în conținutul său, dar și în însăși geneza sa, permite să se vadă inspirația ce vine din acest Conciliu, în ale cărui documente Biserica, „sacrament universal de mântuire” (cf. Const. Dogm. despre Biserică *Lumen gentium* 1,5,48), este prezentată ca popor al lui Dumnezeu, iar structura ei ierarhică este întemeiată pe Colegiul apostolilor împreună cu Capul acestuia.

Din acest motiv, Episcopii și episcopatele au fost invitați să colaboreze la pregătirea noului Cod, și astfel, pe parcursul unui drum atât de lung, cu o metodă cât mai colegială posibil, să se maturizeze, puțin câte puțin, formulele juridice, care apoi trebuiau să fie utilizate de întreaga Biserică. În plus, în toate fazele acestei lucrări au participat și *experți*, adică persoane specializate în teologie, în istorie și, mai ales, în Dreptul Canonic, care au fost chemați din toate părțile lumii.

Tuturor și fiecăruia în parte le manifestăm astăzi sentimentele noastre de vie recunoștință.

În primul rând, apar în fața ochilor noștri cardinalii răposați, care au condus Comisia pregătitoare: cardinalul Pietro Ciriaci, care a început lucrarea, și cardinalul Pericle Felici, care ani de-a rândul a coordonat desfășurarea lucrărilor, aproape până la terminarea lor. Ne gândim apoi la secretarii aceleiași Comisii: mons. Giacomo Violaro, devenit ulterior cardinal, și părintele Raimundo Bigador, membru al Societății lui Isus, ambii oferindu-și darurile științei și înțelepciunii lor în îndeplinirea acestei funcții. Împreună cu ei, îi amintim pe cardinalii, arhiepiscopii, episcopii și pe toți aceia care au fost membri ai acelei Comisii, ca și pe consultanții fiecărui grup de studii, care s-au dedicat în acești ani unei activități atât de dificile, dar pe care între timp Dumnezeu i-a chemat la răsplata veșnică. Pentru sufletele tuturor acestora se înalță la Dumnezeu rugăciunea noastră.

Dar ne place să-i amintim și pe cei care sunt în viață, în primul rând, pe actualul președinte al Comisiei, venerabilul frate Rosalio Castillo Lara, care foarte mult timp a desfășurat o muncă remarcabilă într-o funcție atât de importantă; apoi pe iubitul nostru fiu Wilhelm Onclin, preot care a contribuit enorm de mult, cu tenacitate și zel, la terminarea cu bine a lucrării, și pe toți ceilalți care, în cadrul aceleiași Comisii, fie în calitate de membri cardinali, fie în calitate de Oficiali, consultanți și colaboratori în grupurile de studii sau în alte oficii, au avut o contribuție foarte valoroasă la elaborarea și desăvârșirea unei opere atât de importante și complexe.

Așadar, promulgând astăzi Codul, suntem pe deplin conștienți că acest act provine din autoritatea noastră de Pontif și, prin urmare, îmbracă un caracter „*primațial*”. Dar tot atât de conștienți suntem că acest Cod, în ce privește conținutul său, reflectă grija *colegială* față de Biserică a tuturor fraților noștri în episcopat; ba, mai mult, făcând o anumită asemănare cu Conciliul însuși, acest Cod trebuie considerat ca fiind rodul unei *colaborări colegiale* izvorâte din eforturile convergente ale persoanelor și instituțiilor specializate răspândite în întreaga Biserică.

Se pune o a doua întrebare: ce este Codul de Drept Canonic? Pentru a da un răspuns corect la această întrebare, trebuie să ne întoarcem cu mintea la îndepărtata moștenire a dreptului, conținută în cărțile Vechiului și Noului Testament, din care provine, ca de la izvorul său principal, întreaga tradiție juridică și legislativă a Bisericii.

De fapt, Cristos Domnul nicidecum nu a abolit moștenirea bogată a Legii și a profetilor, care s-a format treptat din experiența istorică a poporului lui Dumnezeu în Vechiul Testament, dar a desăvârșit-o (cf. *Mt* 5,17), astfel încât să aparțină într-o manieră nouă și mai elevată la moștenirea Noului Testament. De aceea, chiar dacă sfântul Paul, prezentând misterul pascal, învață că justificarea nu se dobândește prin faptele legii, ci prin credință (cf. *Rom* 3,28; *Gal* 2,16), el totuși nu exclude obligativitatea Decalogului (cf. *Rom* 13,8-10; *Gal* 5,13-25; 6,2) și nu neagă importanța disciplinei în Biserica lui Dumnezeu (cf. *1Cor* cap. 5 și 6). În felul acesta, scrierile Noului Testament ne permit să cunoaștem și mai mult importanța însăși a disciplinei și să putem înțelege mai bine cât de strâns unită este ea cu caracterul salvific al mesajului evanghelic.

Astfel stând lucrurile, apare destul de limpede că scopul Codului nu este nicidecum de a înlocui în viața Bisericii credința, harul și, mai ales, carismele credincioșilor. Dimpotrivă, Codul tinde mai degrabă să creeze în societatea eclezială o ordine care, acordând iubirii primatul, de asemenea, harului și carismelor, să faciliteze totodată dezvoltarea lor armonioasă atât în viața societății ecleziale, cât și în aceea a fiecărui membru al acestei societăți.

Fiind Codul principalul document legislativ al Bisericii bazat pe moștenirea juridică și legislativă a revelației și a tradiției, el trebuie considerat un instrument indispensabil pentru a se asigura ordinea necesară atât în viața individuală și socială, cât și în activitatea însăși a Bisericii. De aceea, pe lângă elementele fundamentale ale structurii ierarhice a Bisericii, stabilite pe dumnezeiescul Întemeietor sau înrădăcinate în tradiția apostolică, sau, în orice caz, în tradiția foarte veche, precum și pe lângă principalele norme privind exercitarea triplei funcții încredințate aceleiași Biserici, Codul trebuie să stabilească și unele reguli și norme de comportare.

Acest instrument, care este Codul, corespunde pe deplin cu natura Bisericii, îndeosebi așa cum este ea prezentată de magisteriul Conciliului Vatican II, în general, și de către doctrina ecleziologică a acestuia, în special. Mai mult, într-un anumit sens, acest Cod nou poate fi considerat ca un mare efort de a traduce în limbaj *canonistic* însăși această doctrină, adică ecleziologia conciliară. Deși practic este imposibil să se transpună în mod perfect în limbaj *canonistic* imaginea Bisericii, așa cum este ea prezentată de învățătura Conciliului, totuși Codul trebuie să-și îndrepte mereu privirea spre ea ca spre principalul său model, și din firea lui este ținut să redea conținutul sau trăsăturile esențiale ale acestei imagini.

De aici provin câteva criterii fundamentale după care se ghidează întregul Cod, atât în ce privește conținutul, cât și în ce privește limbajul.

S-ar putea afirma că de aici derivă acea notă caracteristică în virtutea căreia Codul este considerat ca o completare a magisteriului oferit de Conciliul Vatican II, îndeosebi de constituțiile *Lumen gentium* și *Gaudium et spes*.

Așadar, ceea ce constituie noutatea esențială a Conciliului Vatican al II-lea – în continuitate cu tradiția legislativă a Bisericii – mai ales cu privire la doctrina sa ecleziologică, constituie, de fapt, și noutatea actualului Cod.

Între elementele care redau imaginea adevărată și specifică a Bisericii trebuie menționate mai ales următoarele: învățătura conform căreia Biserica este popor al lui Dumnezeu (cf. *Lumen gentium*, 2), iar autoritatea ierarhică, slujire (cf. *ibid.*, 3); apoi învățătura potrivit căreia Biserica este *comuniune*, pe baza căreia se stabilesc relațiile ce trebuie să existe între Bisericile particulare și Biserica universală, între colegialitate și primat; de asemenea, învățătura conform căreia toți membrii poporului lui Dumnezeu sunt părtași, fiecare în felul său specific, la tripla funcție a lui Cristos: sacerdotală, profetică și regească; acestei învățături i se alătură și cea referitoare la îndatoririle și drepturile credincioșilor creștini, îndeosebi ale laicilor; în sfârșit, interesul pe care Biserica trebuie să-l aibă față de ecumenism.

Dacă, așadar, Conciliul Vatican al II-lea a scos din tezaurul tradiției lucruri vechi și noi, iar noutatea constă tocmai în aceste elemente pe care le-am menționat mai sus, ca, de altfel, și

în altele, atunci e limpede că și Codul trebuie să-și însușească această caracteristică de fidelitate în noutate și de noutate în fidelitate, conformându-se ei atât în ceea ce privește conținutul, cât și în ceea ce privește limbajul.

Noul Cod de Drept Canonic vede lumina într-un moment în care Episcopii întregii Biserici nu numai că îi cer promulgarea, dar i-o cer cu insistență și chiar cu nerăbdare.

Într-adevăr, Codul de Drept Canonic este absolut necesar Bisericii. Fiind constituită ca un organism social și vizibil, Biserica are nevoie de norme pentru ca structura ei ierarhică și organică să fie vizibilă, exercitarea funcțiilor ce i-au fost încredințate de dumnezeiescul Întemeietor, îndeosebi puterea sacră și administrarea sacramentelor, să fie bine organizată, legăturile reciproce dintre credincioși să fie reglementate după dreptate bazată pe caritate, drepturile fiecăruia să fie precizate și garantate și, în fine, inițiativele comune, asumate în vederea trăirii desăvârșite a vieții creștine, să fie vizibilă, exercitarea funcțiilor ce i-au fost încredințate de dumnezeiescul Întemeietor, îndeosebi puterea sacră și administrarea sacramentelor, să fie bine organizată, legăturile reciproce dintre credincioși să fie reglementate după dreptate bazată pe caritate, drepturile fiecăruia să fie precizate și garantate și, în fine, inițiativele comune, asumate în vederea trăirii desăvârșite a vieții creștine, să fie sprijinite, întărite și promovate de legi canonice.

În sfârșit, prin natura lor, legile canonice cer să fie respectate; de aceea, s-a depus tot efortul ca, în îndelungata elaborare a Codului, normele să fie formulate cu grijă și bazate pe un solid fundament juridic, canonic și teologic.

După toate aceste considerații, să sperăm că noua legislație canonică va deveni un mijloc eficient care să permită Bisericii să se dovedească din ce în ce tot mai capabilă în a-și îndeplini în lume misiunea salvatoare.

Oferim tuturor cu plăcere și încredere aceste considerații ale Noastre, acum, cu prilejul promulgării principalului Corpus de legi ecleziastice pentru Biserica Latină.

Să dea Dumnezeu ca bucuria și pacea, împreună cu dreptatea și ascultarea, să facă să fie respectat acest Cod, și ceea ce este poruncit de către cap să fie respectat și de către corp.

Încrezători, așadar, în ajutorul harului dumnezeiesc, sprijiniți de autoritatea sfinților apostoli Petru și Paul, pe deplin conștienți de ceea ce îndeplinim, acceptând dorințele Episcopilor din lumea întreagă, care au colaborat cu noi cu afect colegial, în virtutea autorității supreme cu care suntem investiți, prin această Constituție a noastră, care să fie mereu valabilă în viitor, promulgăm prezentul Cod așa cum a fost el întocmit și revizuit și, totodată, poruncim ca de acum înainte să aibă putere de lege pentru întreaga Biserică Latină și îl încredințăm în paza și supravegherea tuturor aceluia care au datoria de a-l face să fie respectat. Și pentru ca toți să poată să se informeze cum trebuie și să cunoască mai profund aceste dispoziții înainte ca ele să intre în vigoare, declarăm și poruncim ca ele să aibă putere de lege din prima zi a Adventului din acest an 1983, în ciuda existenței oricăror dispoziții, constituții, privilegii – chiar vrednice de o semnalare specială și particulară – și cutume contrare.

Așadar, îi îndemnăm pe toți fiii Noștri preaiubiți să respecte cu sinceritate și bunăvoință normele propuse, cu speranța că se va reintroduce în Biserică o disciplină activă și că, în consecință, cu ajutorul Preasfintei Fecioare Maria, Maica Bisericii, va spori din ce în ce tot mai mult grija pentru mântuirea sufletelor.

Roma, Palatul Vatican, 25 ianuarie 1983, al cincilea an al Pontificatului Nostru.

PAPA IOAN PAUL AL II-LEA

Prefață

Chiar din primele veacuri ale Bisericii s-a introdus obiceiul de a aduna împreună sfințele canoane, pentru a se facilita cunoașterea, aplicarea și respectarea lor, îndeosebi de către clerici, deoarece, așa cum atrăgea atenția papa Celestin într-o scrisoare adresată episcopilor din Puglia și Calabria, „nici unui preot nu-i este permis să ignore canoanele” (21 iulie 429. Cf. Jaffé 2, nr. 371; Mansi, IV, col. 469). În concordanță cu aceste cuvinte este și Conciliul al IV-lea din Toledo (a. 633) care, după refacerea disciplinei ecleziastice în regatul vizigoților, eliberat de arianism, stabilea: „Preoții să cunoască Sfințele Scripturi și canoanele”, deoarece „ignoranta – mama tuturor erorilor – trebuie evitată mai ales de către preoții lui Dumnezeu” (can. 25; Mansi X, col. 627).

De fapt, în decursul primelor zece secole au apărut nenumărate colecții de legi ecleziastice, în cea mai mare parte alcătuite de persoane particulare, care conțineau cu precădere normele date de concilii și de pontifii romani, precum și altele extrase din izvoare de mai mică importanță. Pe la jumătatea secolului al XII-lea, această acumulare de colecții și de norme, nu de puține ori în dezacord unele cu altele, a fost transformată – tot din inițiativă particulară – de către monahul Grațian într-o culegere unitară de legi și colecții pe care a intitulat-o „Concordia discordantium canonum”. Această „armonizare”, care mai apoi a primit denumirea de *Decretum Gratiani*, a constituit prima parte a acelei mari colecții de legi ecleziastice, care, după exemplul lui *Corpus Iuris Civilis* al împăratului Iustinian, a fost numită *Corpus Iuris Canonici* și cuprindea legile emise, timp de aproape două secole, de autoritatea supremă a pontifilor romani, cu ajutorul unor specialiști în dreptul canonic, numiți „glosatori”. Pe lângă *Decretum Gratiani*, în care erau conținute legile anterioare, acest Corpus constă din *Liber Extra* al lui Grigore al IX-lea, *Liber VI* al lui Bonifaciu al VIII-lea, *Clementinae* sau colecția lui Clement al V-lea, promulgată de Ioan al XXII-lea, cărora li se adaugă *Extravagantes* ale lui Ioan al XXII-lea și *Extravagantes communes*, adică decre-talii ale diferiților pontifi romani, niciodată reunite într-o colecție autentică. Dreptul ecleziastic care este conținut în acest Corpus constituie „dreptul clasic” al Bisericii Catolice și poartă în general această denumire.

Acestui Corpus al Bisericii Latine îi corespunde într-un fel *Syntagma Canonum* sau *Corpus canonum orientale* din Biserica greacă.

Legile care au urmat, mai ales cele emise pe vremea reformei catolice înfăptuite de Conciliul Tridentin și cele promulgate de diferitele congregații ale Curiei romane, nu au fost niciodată adunate într-o colecție unică, și acesta a fost motivul pentru care legislația răspândită în afara lui *Corpus Iuris Canonici* a format, odată cu trecerea timpului, „un imens cumul de legi suprapuse unele peste altele”, în care nu numai dezordinea, ci și nesiguranța împreună cu inutilitatea și lacunele multor legi, toate laolaltă au făcut ca însăși disciplina Bisericii Catolice să fie pusă din ce în ce mai mult într-o situație periculoasă și critică.

Ca urmare a acestui fapt, mulți episcopi au cerut, chiar în perioada de pregătire a Conciliului Vatican I, apariția unei colecții de legi, nouă și unică, pentru a rezolva într-un mod mai clar și mai sigur problemele privind grija pastorală față de poporul lui Dumnezeu. Nefiind posibilă realizarea acestei opere de către conciliu, Scaunul apostolic, după ce a reglementat doar chestiuni mai urgente considerate ca având o legătură mai strânsă cu disciplina, s-a gândit la o nouă sistematizare a legilor. În cele din urmă, papa Pius al X-lea, chiar la începutul Pontificatului său, s-a ocupat personal de această problemă, luând hotărârea de a aduna și de a reforma toate legile ecleziastice, și a dat ordin ca lucrarea, sub îndrumarea cardinalului Pietro Gasparri, să fie dusă la bun sfârșit.

Pentru realizarea unei opere atât de importante și anevoioase, a fost necesară, în primul rând, rezolvarea problemei privind forma internă și externă a noii colecții. Abandonându-se sistemul de compilare, adică reproducerea pe larg a fiecărei legi după textul original, s-a adoptat metoda modernă de codificare, și astfel, textele care conțineau și propuneau un precept au fost redactate într-o formă nouă și mai scurtă. Întregul material a fost apoi divizat în cinci cărți, imitându-se substanțial sistemul instituțional al dreptului roman: persoane, lucruri, acțiuni. Opera a fost realizată în decurs de doisprezece ani, contribuind la ea specialiști, consultanți și episcopi din întreaga Biserică. Trăsătura caracteristică a noului Cod este subliniată în preambulul can. 6: „De cele mai multe ori, Codul păstrează disciplina în vigoare, deși introduce și unele schimbări necesare”. Deci nu este vorba de întocmirea unui nou drept, ci mai degrabă de așezarea într-o formă nouă a dreptului în vigoare în acel moment. Decedând papa Pius al X-lea, această colecție universală, exclusivă și autentică a fost promulgată de urmașul său, papa Benedict al XV-lea, în ziua de 27 mai 1917, și a intrat în vigoare la 19 mai 1918.

Dreptul universal conținut în acest Cod pio-benedictin a fost unanim recunoscut și a contribuit enorm de mult în timpurile noastre la promovarea eficientă a activității pastorale în întreaga Biserică ce dobânda între timp noi dimensiuni. Cu toate acestea, atât condițiile externe ale Bisericii în lumea contemporană, care numai în câteva decenii a cunoscut răsturnări foarte rapide și schimbări destul de grave în conduita morală, cât și treptatele transformări interne ale comunității ecleziastice au făcut să fie din ce în ce tot mai necesară și mai solicitată o revizuire a legilor canonice. De bună seamă, aceste semne ale timpurilor au fost văzute cu claritate de către papa Ioan al XXIII-lea care, anunțând pentru prima oară, la 25 ianuarie 1959, convocarea sinodului roman și a Conciliului Vatican al II-lea, a afirmat, în același timp, și faptul că aceste evenimente constituiau pregătirea necesară pentru începerea unei atât de dorite reînnoiri a Codului.

În realitate însă, deși Comisia de revizuire a Codului de Drept Canonic fusese formată la 28 martie 1963 (Conciliul deja începuse), avându-l ca președinte pe cardinalul Pietro Ciriaci, iar ca secretar pe preotul Giacomo Violardo, în reuniunea din 12 noiembrie a aceluiași an, membrii cardinali, împreună cu președintele, au ajuns la concluzia că lucrările propriu-zise de revizuire trebuiau să fie amânate și că puteau fi reluate numai după terminarea conciliului. Într-adevăr, revizuirea trebuia să fie făcută în conformitate cu opțiunile și principiile stabilite de conciliul însuși. Între timp, Comisiei înființate de Ioan al XXIII-lea, succesorul acestuia, Paul al VI-lea, i-a adăugat șaptezeci de consultanți, iar ulterior a numit alți membri cardinali și a chemat consultanți din toată lumea, care să contribuie la realizarea operei. După promovarea preotului Giacomo Violardo în funcția de secretar general al Congregației pentru disciplina sacramentelor, la 24 februarie 1965, Suveranul Pontif l-a numit pe părintele Raimondo Bidagor S.J. în funcția de secretar al Comisiei, iar în ziua de 17 noiembrie a aceluiași an, l-a numit pe preotul Wilhelm Onclin în funcția de secretar adjunct. Decedând cardinalul Ciriaci, la 21 februarie 1967, a fost numit în funcția de pro-președinte fostul secretar al Conciliului Vatican al II-lea, Arhiepiscopul Pericle Felici, care, în ziua de 26 iunie a aceluiași an, a fost cooptat în Sacrul Colegiu al cardinalilor, primind deci funcția de președinte al Comisiei. După ce preotul Bigador a împlinit la 1 noiembrie 1973 vârsta de 80 ani și s-a retras din funcția de secretar, la 12 februarie 1975 a fost numit în funcția de secretar al Comisiei monseniorul Rosalio Castillio Lara S.D.B., episcop titular de Precausa și coauditor de Trujillo în Venezuela, care, după moartea prematură a cardinalului Felici, a fost numit la 17 mai 1982 pro-președinte al Comisiei.

Spre sfârșitul Conciliului Vatican al II-lea, mai precis în ziua de 20 noiembrie 1965, a avut loc, în prezența papei Paul al VI-lea, o sesiune solemnă a Comisiei, la care au luat parte cardinalii membri, secretarii, consultanții și oficialii Secretariatului (constituit între timp), prilej cu care au fost inaugurate în mod public lucrările de revizuire a Codului. În discursul

Suveranului Pontif au fost puse într-un fel bazele întregii lucrări și s-a reamintit că Dreptul Canonic emană, de fapt, din însăși natura Bisericii, că rădăcina lui se află în puterea de jurisdicție pe care Cristos a acordat-o Bisericii, iar scopul lui îl constituie grija față de suflete, pentru ca ele să poată ajunge la mântuirea veșnică. În continuare este ilustrat caracterul specific al Dreptului Bisericii, este revendicată necesitatea împotriva celor mai răspândite obiecții, se vorbește în treacăt de istoria progresului dreptului și al colecțiilor și, mai ales, este subliniată necesitatea urgentă a noii revizuirii, pentru ca disciplina Bisericii să fie adaptată cum se cuvine condițiilor schimbate ale realității.

Suveranul Pontif a indicat apoi comisiei două principii care trebuiau să călăuzească întreaga muncă de revizuire. În primul rând, nu era vorba numai de o nouă sistematizare a legilor, cum se procedase în elaborarea Codului pio-benedictin, dar, mai presus de toate, și de o reformare a normelor, adaptându-le noilor mentalități și necesități, chiar dacă vechiul drept trebuia să-i furnizeze fundamentele. În al doilea rând, în această muncă de revizuire trebuia să se țină seama de toate decretalele și actele Conciliului Vatican al II-lea, deoarece în ele se găseau elementele de bază ale reînnoirii legislative, fie pentru că au fost deja emise unele norme care se refereau direct la instituții noi și la disciplina ecleziastică, fie pentru că era necesar ca bogățiile doctrinale ale acestui conciliu, care au contribuit atât de mult la viața pastorală, să-și aibă corolarile și împlinirea necesară și în legislația canonică.

În anii care au urmat, Suveranul Pontif a repetat deseori membrilor Comisiei, prin numeroase discursuri, dispoziții și sugestii, aceste două principii și el însuși nu a încetat nicicând să dirijeze și să urmărească întreaga lucrare.

Pentru ca subcomisiile și grupurile de studiu să poată începe această operă în mod organic, era, în primul rând, necesar să fie clarificate și aprobate unele principii care să stabilească cu precizie calea de urmat în întreaga muncă de revizuire a Codului. Un grup central de consultanți a pregătit textul unui document care, din ordinul Suveranului Pontif, a fost studiat de Adunarea Generală a Sinodului Episcopilor ce a avut loc în luna octombrie 1967. Episcopii au aprobat, aproape în unanimitate, următoarele principii:

1. Reînnoind dreptul, trebuie să se păstreze întru totul caracterul juridic al noului Cod, lucru impus de natura socială a Bisericii. De aceea, Codul are datoria să dea norme care să prevadă ca toți credincioșii creștini, trăind viața creștină, să devină părtași ai bunurilor ce le sunt oferite de Biserică, și care să-i călăuzească spre mântuirea veșnică. În vederea acestui scop, Codul trebuie să stabilească și să apere drepturile și obligațiile fiecăruia față de alții și față de societatea ecleziastică, în măsura în care ele au legătură cu cultul adus lui Dumnezeu și cu mântuirea sufletelor.

2. Între forul extern și forul intern – distincție care este specifică dreptului eclezial și care durează de secole – să existe o strânsă coordonare, pentru a se evita astfel orice conflict între ele.

3. Pentru a promova cât mai mult posibil grija pastorală față de suflete, în noul drept, pe lângă virtutea dreptății, să se țină seama și de caritate, temperanță, bunăvoință și moderație, favorizându-se astfel echitatea nu numai în aplicarea legilor de către păstorii de suflete, ci și în însăși elaborarea legislației; de aceea, să se renunțe la legile prea severe, ba chiar să se recurgă la îndemnuri și recomandări în cazurile în care nu există necesitatea respectării stricte a dreptului, impusă de binele public și de disciplina generală a Bisericii.

4. Pentru ca legiuitorul suprem și episcopii să desfășoare o activitate armonizată în grija față de suflete, iar funcția păstorilor să apară într-o formă mai pozitivă, facultățile referitoare la dispensa de la legile generale, care până acum erau considerate facultăți extraordinare, să devină facultăți obișnuite, rămânând rezervate autorității supreme a Bisericii universale și altor autorități superioare numai acele facultăți care, pentru binele comun, cer o excepție.

5. Să se acorde o atenție specială principiului care derivă din cel anterior, adică principiului subsidiarității, care în Biserică trebuie aplicat mai mult, deoarece oficiul

episcopilor, împreună cu puterile ce îi sunt anexate, este de drept divin. În virtutea acestui principiu, menținându-se unitatea legislativă, precum și dreptul universal și general, să fie apărute oportunitatea și necesitatea de a se prevedea mai cu seamă binele fiecărei instituții prin drepturile particulare și printr-o autonomie sănătoasă a puterii executive particulare recunoscută lor. Bazându-se, așadar, pe acest principiu, noul Cod să încredințeze fie drepturilor particulare, fie puterii executive, chestiunile care nu sunt necesare pentru unitatea disciplinei Bisericii universale, astfel încât să se instaureze la momentul potrivit o așa-zisă „descentralizare” sănătoasă, evitându-se totuși pericolul dezagregării și al formării de Biserici naționale.

6. Datorită egalității fundamentale a tuturor credincioșilor creștini și datorită diversităților oficiilor și funcțiilor, diversitate ce își are fundamentul în însăși orânduirea ierarhică a Bisericii, este bine să fie stabilite cum se cuvine și ocrotite drepturile persoanelor. Acest lucru va scoate mai bine în evidență faptul că exercitarea autorității este o slujire și însăși autoritatea va fi întărită și se vor evita abuzurile.

7. Pentru ca toate acestea să fie puse cum trebuie în practică, este necesar să fie reglementată cu deosebită grijă procedura privind apărarea drepturilor subiective. De aceea, în elaborarea noului drept să se acorde atenție acelor chestiuni din acest sector, care erau foarte mult dorite până acum, adică recursurilor administrative și administrării justiției. Pentru a se obține acest lucru, este necesar să se facă o distincție clară între diferitele funcții ale puterii ecleziastice, adică funcția legislativă, administrativă și judiciară, și să se stabilească cu precizie de către cine trebuie exercitată fiecare funcție.

8. Într-o anumită măsură, trebuie să fie revizuit principiul păstrării criteriului teritorialității în exercitarea conducerii ecleziastice; se pare că cerințele apostolatului din zilele noastre recomandă și existența unor unități jurisdicționale personale. De aceea, în elaborarea noului drept să se stabilească principiul conform căruia, ca regulă generală, jurisdicția asupra unei porțiuni a poporului lui Dumnezeu să fie determinată de teritoriu. Dar aceasta nu înseamnă că, acolo unde se consideră că este util, nu ar putea fi admise, împreună cu criteriul teritorial, și alte criterii pentru a stabili o comunitate de credincioși.

9. Cât privește dreptul coercitiv, la care Biserica, întrucât este și societate externă, vizibilă și independentă, nu poate să renunțe, pedepsele să fie în general *ferendae sententiae*, aplicate și iertate numai în forul extern. Pedepsele *latae sententiae* să fie reduse la puține cazuri și să fie impuse numai împotriva unor delictе foarte grave.

10. În sfârșit, după cum toți recunosc, noua sistematizare a Codului, cerută de reînnoire, poate fi schițată chiar de la început, dar nu poate fi precizată și decisă cu exactitate. De aceea, ea va fi efectuată numai după o revizuire suficientă a fiecărei părți, ba chiar după ce întreaga operă va fi aproape terminată.

Din aceste principii care trebuiau să traseze calea revizuirii noului Cod rezultă clar necesitatea de a se aplica întotdeauna doctrina ecleziologică a Conciliului Vatican II, care într-adevăr stabilește că trebuie să se acorde atenție nu numai aspectelor externe și sociale ale Trupului mistic al lui Cristos, dar și – și aceasta mai înainte de toate – vieții lui interne.

Într-adevăr, în elaborarea noului text al Codului, consultanții s-au călăuzit îndeaproape după aceste principii.

Între timp, printr-o scrisoare datată 15 ianuarie 1966 și adresată de cardinalul președinte al Comisiei președinților conferințelor episcopale, toți episcopii catolici au fost rugați să facă propuneri și să ofere sugestii cu privire la însăși codificarea dreptului și la modul cum ar trebui inițiate legăturile între conferințele episcopale și comisie pentru a exista o cooperare cât mai mare în această privință, spre binele Bisericii. S-a cerut apoi să fie trimise Secretariatului Comisiei numele specialiștilor în dreptul canonic, care, după aprecierea episcopilor, în regiunile respective sunt cei mai competenți în această materie, indicându-se totodată și ramura juridică în care sunt specializați, astfel încât din rândul lor să poată fi aleși

și numiți consultanți și colaboratori. De fapt, chiar de la începerea lucrărilor, ca și pe toată durata lor, pe lângă membrii cardinali, au fost cooptați în rândul consultanților Comisiei episcopi, preoți, călugări și laici din întreaga lume catolică, specialiști în dreptul canonic, în teologie, în pastorală și în dreptul civil, pentru a contribui la elaborarea noului Cod de Drept Canonic. Pe toată durata lucrărilor au contribuit în cadrul Comisiei, în calitate de membri, consultanți și colaboratori, 105 cardinali, 77 arhiepiscopi și episcopi, 73 preoți seculari, 47 preoți călugări, 3 călugărițe, 12 laici provenind din cele cinci continente și din 31 de țări.

Deja înainte de ultima sesiune a Conciliului Vatican al II-lea, mai exact în ziua de 6 mai 1965, consultanții Comisiei au fost convocați într-o sesiune privată, în care, cu consimțământul Sfântului Părinte, președintele Comisiei le-a încredințat spre examinare trei chestiuni fundamentale, și anume: dacă trebuie elaborate două coduri, unul latin și unul oriental, sau un singur Cod; ce ordine de lucru trebuie să fie urmată în redactarea lui, sau, cu alte cuvinte, cum trebuie să procedeze Comisia și organismele ei; în sfârșit, care ar trebui să fie modalitatea cea mai potrivită de împărțire a muncii ce trebuie încredințată diferitelor subcomisii ca să lucreze simultan. Trei grupuri, special constituite, au întocmit relatări despre aceste chestiuni, care au fost transmise tuturor membrilor.

La 25 noiembrie 1965, cardinalii membri ai Comisiei au ținut o a doua sesiune, în care au fost rugați să răspundă la anumite dubii referitoare aceleași chestiuni.

La cererea membrilor grupului central de consultanți, care s-au reunit între 3 și 7 aprilie 1967, a fost redactat un text cu privire la împărțirea sistematică a noului Cod, spre a fi propus Sinodului episcopilor. După sesiunea Sinodului, s-a considerat că e bine să fie format, în noiembrie 1967, un grup special de consultanți care să studieze distribuția sistematică. În cadrul sesiunii acestui grup, care a avut loc la începutul lunii aprilie 1968, toți au fost de acord că noul Cod nu trebuie să conțină nici legile strict liturgice, nici normele cu privire la procesele de beatificare și canonizare, și nici cele referitoare la raporturile externe ale Bisericii. De asemenea, toți au fost de părere ca, în partea care tratează despre poporul lui Dumnezeu, să fie introdusă chestiunea privind statutul personal al tuturor credincioșilor creștini și să se vorbească separat despre puterile și facultățile referitoare la exercitarea diferitelor oficii și funcții. În fine, toți au fost de acord că, în noul Cod, nu mai poate fi păstrată în întregime structura cărților Codului pio-benedictin.

În cea de a treia sesiune a cardinalilor membri ai comisiei, care a avut loc în ziua de 28 mai 1968, a fost aprobată în esență o ordine provizorie, după care, grupurile de studiu, constituite anterior, au primit o nouă repartizare: „Împărțirea sistematică a Codului”, „Normele generale”, „Ierarhia sacră”, „Institutele de perfecțiune”, „Laicii”, „Persoanele fizice și morale în general”, „Căsătoria”, „Sacramentele, cu excepția căsătoriei”, „Magisteriul ecleziastic”, „Dreptul patrimonial al Bisericii”, „Procesele”, „Dreptul penal”.

Temele examinate de către grupul „Persoanele fizice și juridice” (așa a fost după aceea numit) au fost introduse în cartea „Normele generale”. De asemenea, s-a crezut că este oportun să se constituie grupul „Locurile și timpurile sacre și cultul divin”. În vederea unei competențe mai ample, au fost schimbate denumirile altor grupuri: grupul „Laicii” a fost numit „Drepturile și asociațiile credincioșilor, și laicii”; grupul „Călugării” a fost denumit „Institutele de perfecțiune”, iar ulterior, „Institutele de viață consacrată prin profesia sfaturilor evanghelice”.

Trebuie amintite pe scurt aspectele mai importante ale metodei folosite timp de șaisprezece ani în munca de revizuire a Codului. Consultanții fiecărui grup și-au îndeplinit remarcabilă lor muncă cu cea mai mare dăruire, având în vedere numai binele Bisericii. Ei au pregătit în scris propunerile referitoare la fiecare parte a schemei ce le-a fost încredințată, au participat la dezbaterile din timpul sesiunilor ce se țineau la Roma la intervale stabilite și au examinat observațiile, propunerile și părerile despre schemă, care soseau la Comisie. Procedura era următoarea: tuturor consultanților, care între opt și paisprezece inși constituiau

un grup de studiu, li se prezenta un subiect bazat pe Codul în vigoare, ce trebuia supus revizuirii. După ce chestiunea era examinată, fiecare trimitea în scris propria părere la Secretariatul Comisiei, iar un exemplar era înmănat raportorului și, dacă era timp, tuturor membrilor grupului. La sesiunile de studiu, care se desfășurau la Roma după un calendar de lucru, luau parte consultanții grupului și, la propunerea raportorului, erau examinate cu atenție toate chestiunile și opiniile, până când textul canoanelor, chiar pe părți, era acceptat prin vot și introdus în schemă. În timpul sesiunii, raportorul era ajutat de un oficial care îndeplinea funcția de greșier.

Numărul de sesiuni al fiecărui grup era mai mare sau mai mic, în funcție de subiectele tratate, iar lucrările se prelungeau ani de zile.

Mai ales în anii care au urmat, au fost constituite câteva grupuri mixte pentru a se da posibilitatea unor consultanți, aparținând diferitelor grupuri, să dezbătă împreună subiecte care interesau direct mai multe grupuri și care trebuiau rezolvate de comun acord.

După ce grupurile de studiu au terminat elaborarea unor scheme, Legiuitorul suprem a cerut indicații concrete referitoare la calea ce trebuie urmată în continuarea lucrărilor, care, după normele date atunci, era următoarea:

Schemele, însoțite de un raport explicativ, erau trimise Suveranului Pontif care hotăra dacă trebuia să se procedeze la consultare. După ce se obținea această permisiune, schemele erau tipărite și supuse spre examinare întregului episcopat și celorlalte organisme consultative (Congregațiile Curiei romane, Universitățile și Facultățile ecleziastice și Uniunea superiorilor generali), care trebuiau ca, într-o perioadă de timp nu mai mică de șase luni, să-și exprime părerea. Totodată, schemele erau trimise și cardinalilor membri ai Comisiei, pentru ca, începând din această fază a lucrării, să facă observațiile lor, atât de ordin general, cât și particular.

Iată ordinea în care schemele au fost trimise spre consultare: în 1972 a fost trimisă schema „Procedura administrativă”; în 1973, „Sancțiunile în Biserică”; în 1975, „Sacramentele”; în 1976, „Procedura privind apărarea drepturilor, sau procesele”; în 1977, „Institutele de viață consacrată prin profesiunea sfaturilor evanghelice”, „Normele generale”, „Poporul lui Dumnezeu”, „Funcția Bisericii de a învăța”, „Locurile și timpurile sacre și cultul divin”, „Dreptul patrimonial al Bisericii”.

Fără îndoială, revizuirea Codului de Drept Canonic nu ar fi putut fi făcută cum se cuvine fără colaborarea incalculabilă și continuă a episcopilor și a Conferințelor episcopale, care au prezentat Comisiei observații numeroase și foarte pertinente, mai cu seamă de natură pastorală. Într-adevăr, episcopii au făcut foarte multe observații scrise, atât generale, cu privire la scheme, cât și particulare, cu privire la fiecare canon.

În afară de aceasta, de mare utilitate au fost observațiile trimise de congreagațiile, tribunalele și celelalte organisme ale Curiei romane, observații bazate pe experiența acestora în conducerea centrală a Bisericii, precum și ideile de ordin științific și tehnic și sugestiile prezentate de Universitățile și Facultățile ecleziastice aparținând diferitelor școli și moduri de gândire.

Studierea, examinarea și discutarea colegială a tuturor observațiilor generale și particulare, care au fost trimise Comisiei, a însemnat, de fapt, o muncă imensă și anevoioasă, prelungită pe o durată de șapte ani. Secretariatul Comisiei a avut o grijă deosebită ca toate observațiile, propunerile, sugestiile să fie așezate în ordine și redactate pe scurt, iar după ce erau studiate cu atenție de către consultanți, erau dezbătute din nou în sesiunile colegiale de lucru ținute de către cele zece grupuri de studii.

Nu a existat observație care să nu fi fost evaluată cu cea mai mare grijă și sârguință. Se proceda astfel chiar și atunci când era vorba de observații contradictorii (lucru care se întâmpla deseori), ținându-se seama nu numai de importanța lor sociologică (adică de numărul organelor consultative și al persoanelor care propuneau aceste observații), dar mai

ales de valoarea lor doctrinală și pastorală, ca și de coerența lor cu învățătura și cu normele aplicative ale Conciliului Vatican II și cu magisteriul pontifical; de asemenea, în ce privește modalitățile specific tehnice și științifice, de concordanța lor cu sistemul juridic canonic. Mai mult, ori de câte ori era vorba de vreun dubiu sau erau dezbătute chestiuni de importanță majoră, se cerea din nou părerea cardinalilor membri ai Comisiei, reuniți în sesiune plenară. În alte cazuri, avându-se în vedere materia specifică asupra căreia se discuta, erau consultate și Congregația pentru doctrina credinței, ca și alte congregații ale Curiei romane. În sfârșit, la cererea sau la sugestia episcopilor și a altor organisme consultative, s-au efectuat multe corectări și modificări în schemele precedente, așa încât unele scheme au ajuns să fie complet reînnoite sau corectate.

După ce au fost revizuite toate schemele, Secretariatul comisiei și consultanții au început o nouă muncă anevoioasă. Trebuia efectuată coordonarea internă a tuturor schemelor, trebuia asigurată uniformitatea lor terminologică, mai cu seamă din punct de vedere tehnico-juridic, trebuiau redactate canoanele în formule scurte și bine stilizate și trebuia stabilită definitiv împărțirea sistematică, pentru ca toate schemele și fiecare în parte, pregătite de diferitele grupuri, să fie îmbinate într-un singur cod coerent în fiecare parte a sa.

Noua împărțire sistematică, apărută aproape spontan o dată cu înaintarea lucrării, se bazează pe două principii, dintre care unul are în vedere fidelitatea față de criteriile generale stabilite anterior de către grupul central de studiu, iar celălalt, utilitatea practică, pentru ca noul cod să fie înțeles cu ușurință și folosit nu numai de către specialiști, ci și de către păstori, ba chiar de către toți credincioșii.

Noul cod cuprinde șapte cărți care sunt intitulate astfel: Normele generale, Poporul lui Dumnezeu, Funcția Bisericii de a învăța, Funcția Bisericii de a sfinți, Bunurile materiale ale Bisericii, Sancțiunile în Biserică, Procesele. Deosebirea dintre codul vechi și codul nou este destul de evidentă, chiar din felul cum este intitulată fiecare dintre cărțile în care aceste două coduri sunt divizate, dar mai ales prin denumirea pe care o au părțile, secțiunile, titlurile și capitolele lor. Cu siguranță, noua împărțire sistematică nu numai că este mai conformă, în comparație cu cea veche, cu materia și caracterul specific al dreptului canonic, dar, ceea ce este mai important, se adaptează și mai mult ecleziologiei Conciliului Vatican al II-lea și principiilor care derivă din ea și care au fost propuse chiar la începutul revizuirii.

În ziua de 29 iunie 1980, în solemnitatea sfinților apostoli Petru și Paul, schema tipărită a întregului cod a fost prezentată Suveranului Pontif care a poruncit să fie trimisă tuturor cardinalilor membri ai comisiei pentru a o examina și a-și da părerea definitivă. Și pentru a se scoate și mai mult în evidență participarea întregii Biserici, chiar și în faza finală a lucrărilor, Suveranul Pontif a decis ca în cadrul Comisiei să facă parte și alți membri, cardinali și episcopi, aleși din întreaga Biserică la propunerea Conferințelor sau Consiliilor episcopale sau a grupurilor de Conferințe episcopale, și astfel, de data aceasta, ea a atins numărul de 74 de membri. Aceștia au trimis la începutul anului 1981 foarte multe observații, pe care apoi Secretariatul Comisiei le-a supus unei examinări și studieri atente, precum și unor dezbateri colegiale, cu sprijinul unor consultanți deosebit de experți în fiecare materie luată în considerație. Sinteza tuturor considerațiilor, împreună cu răspunsurile Secretariatului și ale consultanților, a fost transmisă în luna august 1981 membrilor Comisiei.

Între 20 și 28 octombrie 1981, în aula Sinodului episcopilor, a avut loc o sesiune plenară, convocată de Suveranul Pontif, cu scopul de a se lua o hotărâre asupra întregului text al noului cod și de a fi votat definitiv. Cu acest prilej, au fost discutate în special șase chestiuni de o pondere și importanță mai mare, dar și altele, la cererea a cel puțin zece părinți sinodali. La sfârșitul sesiunii plenare, părinții sinodali au fost întrebați „dacă acceptă sau nu ca schema Codului de Drept Canonic – după ce a fost examinată în Plenară împreună cu amendamentele deja făcute, după ce vor fi introduse în ea și amendamentele care obținuseră în Plenară majoritatea voturilor, după ce se va acorda o atenție deosebită și observațiilor care au fost

făcute și după ce va fi efectuată și o finisare a stilului și purității limbii latine în care a fost redactată (toate aceste sarcini fiind încredințate președintelui și secretariatului) – să fie considerată vrednică de a fi prezentată cât mai curând posibil Suveranului Pontif spre a o promulga la timpul și în modul pe care el le va crede de cuviință”, și toți au răspuns în unanimitate: „se acceptă”.

După ce a fost corectat și aprobat astfel, după ce i s-au adăugat și canoanele schemei referitoare la legea fundamentală a Bisericii și după ce a fost finisat și în ce privește puritatea limbii latine, textul integral al codului a fost în cele din urmă retipărit, iar la 22 aprilie 1982 a fost înmânat Suveranului Pontif ca să se poată proceda deja la promulgare.

Însă Suveranul Pontif, ajutat de câțiva specialiști și ascultând părerea președintelui Comisiei pontificale pentru revizuirea Codului de Drept Canonic, a reexaminat personal această ultimă schemă și, evaluând totul cu chibzuință, a decis ca noul cod să fie promulgat la 25 ianuarie 1983, adică în ziua aniversării primului anunț făcut de papa Ioan al XXIII-lea cu privire la revizuirea codului.

După aproape douăzeci de ani, Comisia pontificală, special înființată, și-a dus la îndeplinire cu rezultate fericite misiunea ce i-a fost încredințată. Iată, acum se află la dispoziția păstorilor și a credincioșilor dreptul cel mai nou al Bisericii, un drept care se remarcă prin simplitate, claritate, eleganță și o adevărată știință juridică. În plus, nefiind lipsit de caritate, echitate și bunăvoință și fiind profund pătruns de adevărat spirit creștin, el încearcă să răspundă naturii externe și interne date de Dumnezeu Bisericii și, totodată, dorește să facă față condițiilor și necesităților ei în lumea de azi. Dacă, datorită rapidelor transformări ale societăților umane contemporane, unele norme păreau a fi mai puțin perfecte chiar în perioada elaborării noului drept, iar în viitor vor avea nevoie de o nouă revizuire, Biserica are suficiente forțe, așa cum a avut și în decursul secolelor, de a-și reînnoi propriile legi. Acum legea nu mai poate fi ignorată; păstorii dispun de norme sigure pentru a-și îndeplini corect slujirea sacră; de acum înainte, toți pot să-și cunoască propriile drepturi și îndatoriri și poate fi împiedicată orice arbitraritate; abuzurile, care eventual au pătruns în disciplina ecleziastică din cauza lipsei de legi, vor fi mai ușor extirpate și împiedicate; în sfârșit, întreaga activitate apostolică, atât cea care deja s-a consolidat, cât și cea care este începută, dispune de acum înainte de baze solide pentru a progresa repede și pentru a fi promovată, căci existența unor norme juridice sănătoase este absolut necesară pentru consolidarea, creșterea și înflorirea comunității ecleziale. Să dea Dumnezeu acest lucru prin mijlocirea Preasfintei Fecioare Maria, Maica Bisericii, a sfântului Iosif, patronul Bisericii și a sfinților apostoli Petru și Paul.

CODUL DE DREPT CANONIC
Textul oficial și traducerea în limba română

CARTEA I NORME GENERALE

Can. 1 – Canoanele acestui Cod privesc doar Biserica Latină.

Can. 2 – În general, Codul nu stabilește riturile ce trebuie respectate în celebrarea acțiunilor liturgice. De aceea, legile liturgice, care sunt în vigoare până în prezent, își păstrează obligativitatea, în afară de cazul când vreuna dintre ele este contrară canoanelor Codului.

Can. 3 – Canoanele Codului nu abrogă convențiile încheiate de Scaunul Apostolic cu statele sau cu alte societăți politice și nici nu modifică ceva din conținutul lor. De aceea, ele continuă să fie în vigoare ca și până în prezent și nu se opun nicidecum dispozițiilor contrare acestui Cod.

Can. 4 – Drepturile câștigate și, de asemenea, privilegiile acordate până în prezent persoanelor atât fizice, cât și juridice de către Scaunul apostolic, care sunt în uz și nu sunt revocate, rămân neatinse, în afară de cazul în care sunt revocate în mod expres de canoanele acestui Cod.

Can. 5 – § 1. Cutumele, atât cele universale cât și cele particulare, în vigoare în prezent, dar contrare acestor canoane, care sunt dezaprobată de către canoanele acestui Cod, sunt complet suprimate și este interzisă reapariția lor în viitor. Și celelalte să fie considerate suprimate, în afară de cazul când este prevăzut în mod expres altfel de către Cod, ori dacă sunt centenare sau imemorabile; totuși, acestea din urmă pot fi tolerate dacă, potrivit aprecierii Ordinariului, nu pot fi abolite datorită circumstanțelor locurilor și persoanelor.

§ 2. Cutumele din afara dreptului, fie universale, fie particulare, care sunt în vigoare în prezent, sunt păstrate.

Can. 6 – § 1. Prin intrarea în vigoare a acestui Cod, se abrogă:

1° Codul de Drept Canonic promulgat în anul 1917;

2° celelalte legi, atât universale cât și particulare, contrare dispozițiilor acestui Cod, în afară de cazul când este prevăzut în mod expres altfel cu privire la legile particulare;

3° toate legile penale, atât universale, cât și particulare, promulgate de Scaunul apostolic, în afară de cazul când sunt reluate de acest Cod;

4° celelalte legi disciplinare universale care se referă la o materie ce este rânduită în întregime de către acest Cod.

§ 2. În măsura în care reiau dreptul vechi, canoanele acestui Cod trebuie interpretate ținându-se seama și de tradiția canonică.

TITLUL I Legile ecleziastice

Can. 7 – Legea ia ființă când este promulgată.

Can. 8 – § 1. Legile ecleziastice universale sunt promulgate prin publicarea lor în Monitorul oficial *Acta Apostolicae Sedis*, cu excepția unor cazuri particulare când este prescris un alt mod de promulgare, și intră în vigoare numai după trecerea a trei luni de la data când au fost publicate în *Acta*, în afară de cazul când din însăși natura lucrurilor obligă imediat, sau chiar în lege a fost stabilită în mod special și expres o vacanță mai scurtă sau mai lungă.

§ 2. Legile particulare sunt promulgate în modul stabilit de legislator și încep să oblige după o lună de zile de la data promulgării, în afară de cazul când chiar în lege este stabilit un alt termen.

Can. 9 – Legile privesc viitorul, nu trecutul, în afară de cazul când în ele este specificat în mod nominal trecutul.

Can. 10 – Trebuie să fie considerate anulante ori incapacitante numai acele legi în care este stabilit în mod expres că un act este nul sau că o persoană este incapabilă.

Can. 11 – Legile exclusiv ecleziastice îi obligă numai pe cei botezați în Biserica Catolică sau primiți ulterior în sânul ei, care se bucură de uzul suficient al rațiunii și, dacă nu este prevăzut în mod expres altfel de către drept, au împlinit vârsta de șapte ani.

Can. 12 – § 1. Legile universale îi obligă pretutindeni pe toți cei pentru care au fost date.

§ 2. Sunt scutiți de la legile universale, care nu sunt în vigoare într-un anumit teritoriu, toți cei ce se află de fapt în acel teritoriu.

§ 3. Sunt supuși legilor create pentru un anumit teritoriu cei pentru care ele au fost date și care își au acolo domiciliul sau cvasidomiciliul și, totodată, locuiesc de fapt în acel teritoriu, rămânând neschimbat can. 13.

Can 13 – § 1. Legile particulare nu sunt presupuse a fi personale, ci teritoriale, în afară de cazul când se constată altfel.

§ 2. Călătorii nu sunt obligați:

1° la legile particulare din propriul teritoriu cât timp ei absentează de acolo, în afară de cazul în care nerespectarea acestor legi este dăunătoare în teritoriul propriu sau când legile sunt personale;

2° nici la legile din teritoriul în care se află, cu excepția acelor legi care au în vedere ordinea publică sau stabilesc formalitățile actelor sau privesc bunurile imobile ce se află pe acel teritoriu.

§ 3. Pribegii sunt obligați să respecte legile, atât cele universale, cât și cele particulare, care sunt în vigoare în locul unde ei se află.

Can. 14 – Legile, chiar cele anulante și incapacitante, în dubiul de drept nu obligă; în dubiul de fapt, Ordinarii pot să dispenseze de la ele, cu condiția ca, atunci când este vorba de o dispensă rezervată, autoritatea căreia îi este rezervată să obișnuiască să o acorde.

Can 15 – § 1. Ignoranța sau eroarea cu privire la legile anulante și incapacitante nu împiedică efectul acestora, în afară de cazul când este stabilit în mod expres altfel.

§ 2. Ignoranța sau eroarea cu privire la o lege sau la o pedeapsă sau la un fapt personal sau la un fapt străin notoriu, nu se presupune; cu privire la un fapt străin nenotoriu, se presupune, până se dovedește contrarul.

Can. 16 – § 1. Legile sunt interpretate în mod autentic de către legislator și de către cel căruia legislatorul i-a acordat puterea de a le interpreta în mod autentic.

§ 2. Interpretarea autentică prezentată în formă de lege are aceeași putere ca și legea însăși și trebuie să fie promulgată; dacă declară numai cuvintele legii, în sine clare, are valoare retroactivă; dacă restrânge sau extinde legea sau o explică pe cea nesigură, nu este retroactivă.

§ 3. Interpretarea în formă de sentință judecătorească sau în formă de act administrativ, într-un caz particular, nu are putere de lege și obligă numai persoanele și afectează numai lucrurile pentru care a fost dată.

Can. 17 – Legile eclesiastice trebuie înțelese conform semnificației proprii a cuvintelor, considerate în text și în context; dacă aceasta rămâne nesigură și neclară, trebuie să se recurgă la locurile paralele, dacă există, la scopul și circumstanțele legii și la intenția legislatorului.

Can. 18 – Legile care stabilesc o pedeapsă sau cele care limitează libera exercitare a drepturilor sau cele care conțin o excepție de la lege trebuie interpretate în sens strict.

Can. 19 – Dacă, referitor la o anumită materie, nu există o dispoziție expresă a legii universale sau a legii particulare sau o cutumă, cauza, dacă nu este penală, trebuie soluționată ținându-se seama de legile date pentru cazuri similare, de principiile generale ale dreptului, aplicate cu echitate canonică, de jurisprudența și practica Curiei Romane și de părerea comună și constantă a experților în drept.

Can. 20 – Legea nouă abrogă legea precedentă sau derogă de la ea, dacă menționează acest lucru în mod expres sau dacă este direct contrară legii precedente sau dacă reglementează din nou și în întregime materia legii precedente; totuși, legea universală nu derogă câtuși de puțin de la dreptul particular sau special, în afară de cazul când este prescris în mod expres altfel în drept.

Can. 21 – În dubiu, revocarea unei legi preexistente nu se presupune, dar legile posterioare trebuie să fie apropiate de cele anterioare și, pe cât e posibil, trebuie să fie puse de acord cu ele.

Can. 22 – Legile civile, la care face trimitere dreptul Bisericii, trebuie să fie respectate în dreptul canonic cu aceleași efecte, numai să nu fie contrare dreptului divin și dreptul canonic să nu prescrie altfel.

TITLUL II

Cutuma

Can. 23 – Numai acea cutumă are putere de lege, care, introdusă de o comunitate de credincioși, a fost aprobată de legislator, în conformitate cu canoanele care urmează.

Can. 24 – § 1. Nici o cutumă contrară dreptului divin nu poate dobândi putere de lege.

§ 2. Nu poate dobândi putere de lege nici cutuma contrară dreptului canonic sau în afara lui, decât dacă este rațională; însă cutuma dezaprobată în mod expres de către drept nu este rațională.

Can. 25 – Nici o cutumă nu dobândește putere de lege dacă nu a fost respectată de către o comunitate capabilă cel puțin să primească o lege și cu intenția de a introduce un drept.

Can. 26 – Dacă nu a fost aprobată în mod special de către legislator, o cutumă contrară dreptului canonic în vigoare sau una în afara legii canonice dobândește putere de lege numai dacă a fost respectată în mod legitim timp de treizeci de ani continui și compleți; în schimb, o cutumă contrară legii canonice, care conține clauza interzicerii cutumelor viitoare, poate fi valabilă numai dacă este centenară sau imemorială.

Can. 27 – Cutuma este cea mai bună interpretă a legii.

Can. 28 – Rămânând neschimbată dispoziția can. 5, cutuma contra legii sau cea în afara legii este revocată printr-o cutumă contrară sau printr-o lege; dacă nu le menționează în mod expres, legea nu revocă cutumele centenare sau imemoriale, și nici legea universală nu revocă cutumele particulare.

TITLUL III

Decretele generale și instrucțiunile

Can. 29 – Decretele generale, prin care legislatorul competent dă dispoziții comune pentru o comunitate capabilă să primească o lege, sunt legi propriu-zise și sunt reglementate de canoanele despre legi.

Can. 30 – Cine deține numai puterea executivă nu poate să dea un decret general, despre care vorbește can. 29, decât dacă, în cazuri particulare, legislatorul competent i-a acordat în mod expres acest lucru conform dreptului și respectându-se condițiile stabilite în actul de concesiune.

Can. 31 – § 1. Cei care dețin puterea executivă pot să dea, în limitele competenței lor, decrete generale executive prin care sunt stabilite cu mai mare precizie modalitățile ce trebuie respectate în aplicarea legii sau prin care se solicită cu insistență respectarea legilor.

§ 2. Cât privește promulgarea și vacanța decretelor despre care este vorba în § 1, să se respecte prevederile can. 8.

Can. 32 – Decretele generale executive îi obligă pe cei care sunt ținuti la respectarea legilor cărora aceleași decrete le stabilesc modalitățile de aplicare sau le solicită respectarea.

Can. 33 – § 1. Decretele generale executive, chiar dacă sunt publicate în „îndreptare” sau în documente care poartă alte denumiri, nu derogă de la legi, iar eventualele lor prevederi contrare legilor sunt lipsite de orice valoare.

§ 2. Decretele generale executive își pierd valabilitatea prin revocarea explicită sau implicită, efectuată de către autoritatea competentă, precum și prin încetarea legii pentru executarea căreia au fost date; nu încetează, însă, prin încetarea dreptului celui care le-a dat, în afară de cazul când este prevăzut în mod expres contrarul.

Can. 34 – § 1. Instrucțiunile, care exprimă prevederile legilor și clarifică și stabilesc modalitățile ce trebuie respectate în aplicarea acestora, sunt adresate celor cărora le revine obligația de a se îngriji ca legile să fie aplicate și îi obligă la executarea lor. Cei ce dețin puterea executivă le publică în mod legitim în cadrul propriei competențe.

§ 2. Dispozițiile instrucțiunilor nu derogă de la legi, iar dacă unele sunt în contradicție cu prevederile legilor, sunt lipsite de orice valoare.

§ 3. Instrucțiunile își pierd valabilitatea nu numai prin revocarea lor explicită sau implicită de către autoritatea competentă care le-a dat sau de către superiorul acesteia, dar și prin încetarea legii pentru a cărei clarificare sau executare au fost date.

TITLUL IV

Actele administrative particulare

CAPITOLUL I

Norme comune

Can. 35 – Actul administrativ particular, fie că este un decret sau un precept, fie că este un rescript, poate fi emis de către cel care deține puterea executivă, în cadrul propriei competențe, rămânând neschimbată dispoziția can. 76 § 1.

Can. 36 – § 1. Actul administrativ trebuie înțeles conform semnificației proprii a cuvintelor și uzului comun al limbii; în dubiu, actele care se referă la litigii sau au în vedere pedepsele ce trebuie impuse sau aplicate sau limitează drepturile persoanei sau lezează drepturile câștigate de alții, trebuie interpretate în sens strict; toate celelalte, în sens larg.

§ 2. Un act administrativ nu trebuie extins la alte cazuri, ci să se refere numai la cele ce sunt luate în considerație.

Can. 37 – Un act administrativ care privește forul extern trebuie să fie dat în scris; tot astfel, și actul executării lui, dacă este dat în formă comisorie.

Can. 38 – Un act administrativ, chiar dacă este vorba de un rescript dat *Motu proprio*, nu este valid dacă lezează un drept câștigat de altcineva sau este contrar unei legi sau unei

cutume aprobate, în afară de cazul când autoritatea competentă a adăugat în mod expres o clauză derogatorie.

Can. 39 – Într-un act administrativ, condițiile sunt considerate ca fiind adăugate pentru validitate numai atunci când sunt exprimate prin conjuncțiile *si*, *nisi*, *dummodo* (dacă, în afară de cazul când, numai să).

Can. 40 – Executorul unui act administrativ își îndeplinește în mod invalid mandatul, dacă mai întâi nu a primit documentele și nu le-a verificat autenticitatea și integritatea, în afară de cazul când autoritatea competentă care a emis actul l-a înștiințat în prealabil despre aceste documente.

Can. 41 – Executorul unui act administrativ, căruia îi este încredințată numai misiunea executării, nu poate refuza executarea acestui act, decât dacă reiese clar că actul este nul sau că nu poate fi acceptat dintr-un alt motiv grav sau când condițiile puse în actul administrativ nu sunt îndeplinite; totuși, dacă se consideră că executarea actului administrativ este inoportună datorită circumstanțelor persoanei și locului, executorul trebuie să întrerupă executarea; în astfel de cazuri, executorul va informa imediat autoritatea care a emis actul.

Can. 42 – Executorul unui act administrativ trebuie să procedeze conform normei prevăzute în mandat; dacă nu a îndeplinit condițiile esențiale cuprinse în respectivul document și nu a respectat forma substanțială a procedurii, executarea este nulă.

Can. 43 – Executorul unui act administrativ poate, după aprecierea sa prudentă, să pună pe altcineva în locul său, dacă înlocuirea nu a fost interzisă sau dacă persoana nu a fost aleasă datorită calităților sale personale sau dacă nu a fost stabilită dinainte persoana înlocuitorului; în aceste cazuri, executorul poate totuși să încredințeze altcuiva actele pregătitoare privind executarea.

Can. 44 – Un act administrativ poate fi executat și de către succesorul în funcție al executorului, în afară de cazul când persoana a fost aleasă datorită calităților sale personale.

Can. 45. – Dacă executorul a comis o eroare în executarea actului administrativ, poate să execute din nou acel act.

Can. 46 – Actul administrativ nu încetează prin încetarea dreptului celui care l-a emis, decât dacă este prevăzut altfel în mod expres de către drept.

Can. 47 – Revocarea unui act administrativ printr-un alt act administrativ al autorității competente dobândește valoare numai din momentul în care acest nou act este notificat în mod legal persoanei căreia i-a fost dat.

CAPITOLUL II

Decretele și preceptele particulare

Can. 48 – Decretul particular este actul administrativ emis de autoritatea executivă competentă, prin care, în conformitate cu normele dreptului, într-un caz particular, se dă o decizie sau se acordă un oficiu, care prin natura lor nu presupun o cerere făcută de cineva.

Can. 49 – Preceptul particular este un decret prin care se impune, în mod direct și legal, unei persoane sau unor persoane determinate de a face sau de a omite ceva, mai ales pentru a se solicita respectarea legii.

Can. 50 – Înainte de a da un decret particular, autoritatea trebuie să cerceteze cu atenție informațiile și dovezile necesare și, pe cât este posibil, să-i audieze pe cei ale căror drepturi ar putea fi lezate.

Can. 51 – Decretul să fie dat în scris, iar dacă este vorba de o decizie, să se expună, cel puțin în mod sumar, motivațiile.

Can. 52 – Decretul particular este valabil numai pentru chestiunile pe care le stabilește și pentru persoanele pentru care este dat; dacă nu se constată altfel, el obligă pretutindeni aceste persoane.

Can. 53 – Dacă decretul sunt contrare între ele, cel special, în chestiunile care sunt exprimate în mod special, prevalează asupra celui general; dacă sunt deopotrivă speciale și generale, cel emis ulterior îl abrogă pe cel anterior, tocmai pentru că îi este contrar.

Can. 54 – § 1. Un decret particular, a cărui aplicare este încredințată unui executor, are efect din momentul executării, altminteri, din momentul în care este intimat persoanei de către autoritatea care l-a dat.

§ 2. Pentru a i se putea cere îndeplinirea, un decret particular trebuie să fie intimat printr-un înscris legal conform dreptului.

Can. 55 – Rămânând neschimbată dispoziția cann. 37 și 51, când un motiv foarte grav împiedică înmânarea în scris a textului decretului, decretul va fi considerat intimat dacă este citit destinatarului în fața unui notar sau a doi martori, redactându-se un proces verbal ce trebuie semnat de către toți cei prezenți.

Can. 56 – Dacă destinatarul, chemat în mod legal să primească decretul sau să-i asculte citirea, fără un motiv just nu s-a prezentat sau a refuzat să semneze, se consideră că decretul este intimat.

Can. 57 – § 1. Ori de câte ori legea impune emiterea unui decret sau persoana interesată prezintă în mod legal o cerere sau un recurs pentru a obține un decret, autoritatea competentă să-l emită în termen de trei luni de la data primirii cererii sau a recursului, în afară de cazul când legea prescrie un alt termen.

§ 2. Expirând acest termen, dacă decretul nu a fost încă emis, răspunsul se presupune a fi negativ, iar cel interesat poate înainta un ulterior recurs.

§ 3. Presupusul răspuns negativ nu scutește autoritatea competentă de obligația de a emite decretul și chiar de a repara eventuala daună cauzată, așa cum prevede can. 128.

Can. 58 – § 1. Decretul particular își pierde valabilitatea în cazul în care este revocat în mod legal de către autoritatea competentă, precum și în cazul când încetează legea pentru a cărei executare a fost dat.

§ 2. Preceptul particular care nu este impus printr-un înscris legal își pierde valoarea prin încetarea dreptului celui care l-a ordonat.

CAPITOLUL III Rescriptele

Can. 59 – § 1. Rescriptul este actul administrativ dat în scris de către autoritatea executivă competentă, prin care, din însăși natura sa, la cererea cuiva, se acordă un privilegiu, o dispensă sau o altă favoare.

§ 2. Prevederile stabilite pentru rescripte sunt valabile și pentru acordarea unei permisiuni (*licentia*), precum și pentru acordările de favoruri făcute oral, dacă nu se constată altfel.

Can. 60 – Orice rescript poate fi obținut de toți cei care nu sunt opriți în mod expres.

Can. 61 – Dacă nu se constată altfel, un rescript poate fi cerut și pentru altă persoană, chiar fără consimțământul ei, și are valoare înainte ca ea să-l accepte, dacă nu există clauze contrare.

Can. 62 – Rescriptul pentru care nu este desemnat nici un executor are efect din momentul semnării actului; celelalte, din momentul executării lor.

Can. 63 – § 1. Validității unui rescript i se opune păstrarea sub tăcere a adevărului (*subreptio*), dacă în cerere nu au fost expuse acele lucruri care, potrivit legii, stilului și practicii canonice, trebuie să fie expuse pentru validitate, în afară de cazul când este vorba de un rescript de favoare dat *Motu proprio*.

§ 2. De asemenea, validității unui rescript i se opune expunerea falsului (*obreptio*), dacă nici unul dintre motivele prezentate nu este adevărat.

§ 3. În cazul rescriptelor care nu au nici un executor, motivul trebuie să fie adevărat în momentul emiterii decretului; în cazul celorlalte, în momentul executării lor.

Can. 64 – Făcând excepție dreptul Penitențiariei pentru forul intern, o favoare negată de oricare congregație a Curiei Romane nu poate fi acordată în mod valid de către o altă congregație a aceleiași Curii sau de către o altă autoritate competentă inferioară Pontifului Roman, fără consimțământul congregației căreia cel interesat s-a adresat inițial.

Can. 65 – § 1. Rămânând valabile prevederile din §§ 2 și 3, nimeni nu poate să ceară de la un alt Ordinariu o favoare negată de Ordinariul propriu, fără să fie menționat răspunsul negativ; dacă însă a fost făcută mențiunea, Ordinariul să nu acorde favoarea decât după ce a primit de la primul Ordinariu motivele refuzului.

§ 2. O favoare negată de vicarul general sau de vicarul episcopal nu poate fi acordată în mod valid de către un alt vicar al aceluiași Episcop, chiar dacă vicarul care a refuzat-o a expus motivele refuzului.

§ 3. O favoare negată de vicarul general sau de vicarul episcopal și obținută ulterior de la Episcopul diecezan, fără să fi fost menționat refuzul, este invalidă; o favoare negată de către

Episcopul diecezan nu poate fi obținută în mod valid, chiar dacă a fost menționat refuzul, de la vicarul său general sau de la vicarul episcopal fără consimțământul Episcopului.

Can. 66 – Un rescript nu devine invalid din cauza unei erori cu privire la numele destinatarului sau al persoanei care îl emite sau al localității în care destinatarul locuiește sau cu privire la obiectul favorului, cu condiția ca, după aprecierea Ordinariului, să nu existe nici un dubiu cu privire la destinatar sau la obiectul favorului.

Can 67 – § 1. În cazul în care, privitor la unul și același lucru, s-ar obține două rescripte contrare între ele, cel special, în chestiunile care sunt exprimate în mod special, prevalează asupra celui general.

§ 2. Dacă sunt deopotrivă speciale sau generale, cel anterior prevalează asupra celui ulterior, în afară de cazul când în cel ulterior se face în mod expres mențiune despre cel anterior, ori când primul beneficiar, din dol sau din neglijență mare, nu s-a folosit de rescriptul său.

§ 3. În caz de dubiu cu privire la validitatea rescriptului, să se recurgă la persoana care l-a dat.

Can. 68 – Un rescript al Scaunului Apostolic, în care nu este desemnat nici un executor, trebuie să fie prezentat Ordinariului persoanei care îl obține numai în cazul când acest lucru este prescris în același document, când este vorba de lucruri publice sau când trebuie să fie confirmate condițiile.

Can. 69 – Rescriptul pentru prezentarea căruia nu este stabilit nici un termen poate fi prezentat executorului în orice moment, cu condiția să nu existe rea-credință și dol.

Can. 70 – Dacă într-un rescript însăși concesiunea este încredințată executorului, este de datoria acestuia să acorde sau să refuze favorul, potrivit aprecierii sale prudente și propriei conștiințe.

Can. 71 – Nimeni nu este obligat să se folosească de un rescript acordat exclusiv în propriul avantaj, în afară de cazul când este ținut la aceasta de o altă obligație canonică.

Can. 72 – Rescriptele acordate de Scaunul Apostolic, dar care au expirat, pot să fie prorogate de Episcopul diecezan, dintr-un motiv just, numai o singură dată, pentru o perioadă nu mai mare de trei luni.

Can. 73 – Nici un rescript nu este revocat printr-o lege contrară, în afară de cazul când este prevăzut altfel chiar în lege.

Can. 74 – Deși o persoană se poate folosi în forul intern de o favoare acordată prin vii grai, este totuși ținută să dovedească în forul extern ori de câte ori îi este cerut acest lucru în mod legal.

Can. 75 – Dacă rescriptul conține un privilegiu sau o dispensă, să se respecte în plus și prevederile canoanelor care urmează.

CAPITOLUL IV Privilegiile

Can. 76 – § 1. Privilegiul, adică favoarea acordată printr-un act special în folosul unor persoane fizice sau juridice determinate, poate fi acordat de către legislator, precum și de către autoritatea executivă căreia legislatorul i-a dat această putere.

§ 2. Posedarea centenară sau imemorială produce prezumția că privilegiul a fost acordat.

Can. 77 – Privilegiul trebuie interpretat în conformitate cu can. 36 § 1; întotdeauna, însă, trebuie adoptată acea interpretare potrivit căreia beneficiarii privilegiului să dobândească într-adevăr o favoare.

Can. 78 – § 1. Dacă nu se dovedește contrarul, se presupune că privilegiul este perpetuu.

§ 2. Privilegiul personal, adică cel care urmează persoana, încetează o dată cu persoana.

§ 3. Privilegiul real încetează prin dispariția absolută a lucrului sau a locului; totuși, privilegiul local re apare dacă locul este reconstituit în răstimp de cincizeci de ani.

Can. 79 – Privilegiul încetează prin revocarea lui de către autoritatea competentă în conformitate cu prevederile can. 47, rămânând neatinsă dispoziția can. 81.

Can. 80 – § 1. Nici un privilegiu nu încetează prin renunțare, în afară de cazul când aceasta a fost acceptată de autoritatea competentă.

§ 2. Orice persoană fizică poate să renunțe la un privilegiu acordat exclusiv în favoarea ei.

§ 3. Persoanele individuale nu pot să renunțe la un privilegiu acordat unei persoane juridice, ori acordat datorită demnității unui loc sau lucru; nici persoana juridică însăși nu este liberă să renunțe la un privilegiu ce i-a fost acordat, dacă renunțarea aduce un prejudiciu Bisericii sau altora.

Can. 81 – Un privilegiu nu încetează prin încetarea dreptului celui care l-a acordat, în afară de cazul când a fost dat cu clauza ad *beneficium nostrum* sau cu o alta echivalentă.

Can. 82 – Un privilegiu care nu comportă o povară pentru alții nu încetează prin nefolosire sau prin folosire contrară; în schimb, privilegiul care se transformă într-o povară pentru alții încetează, dacă intervine o prescripție legală.

Can. 83 – § 1. Privilegiul încetează prin expirarea timpului sau prin terminarea numărului de cazuri pentru care a fost acordat, rămânând neatinsă dispoziția can. 142 § 2.

§ 2. De asemenea, privilegiul încetează dacă, cu trecerea timpului, circumstanțele s-au schimbat în așa fel încât, după aprecierea autorității competente, el devine dăunător sau folosirea lui devine ilicită.

Can. 84 – Cine abuzează de puterea ce îi este dată prin privilegiu merită să fie depozat de privilegiul însuși; de aceea, Ordinariul, după ce l-a avertizat în zadar pe posesorul privilegiului, să-l depozedeze de privilegiul ce i l-a acordat pe cel care abuzează în mod grav

de privilegiu; dacă privilegiul a fost acordat de Scaunul Apostolic, Ordinariul este ținut să-l informeze despre abuz.

CAPITOLUL V

Dispensele

Can. 85 – Dispensa, adică scutirea de la o lege exclusiv ecleziastică într-un caz particular, poate fi acordată de cei care dețin puterea executivă, în limitele competenței lor, precum și de cei care dețin puterea de a dispensa în mod explicit sau implicit fie în virtutea dreptului însuși, fie în virtutea unei delegații legale.

Can. 86 – Nu se poate dispensa de la legile care stabilesc elementele constitutive esențiale ale instituțiilor juridice sau ale actelor juridice.

Can. 87 – § 1. Ori de câte ori consideră că este spre binele spiritual al credincioșilor, Episcopul diecezan are puterea de a dispensa de la legile disciplinare, atât universale, cât și particulare, date de autoritatea supremă a Bisericii fie pentru teritoriul său, fie pentru supușii săi, nu însă de la legile procesuale și penale, nici de la legile a căror dispensă este rezervată în mod special Scaunului Apostolic sau unei alte autorități.

§ 2. Dacă recurgerea la Sfântul Scaun este dificilă și, totodată, din cauza întârzierii există pericolul unei daune grave, orice Ordinariu poate dispensa de la aceste legi, chiar dacă dispensa este rezervată Sfântului Scaun, numai să fie vorba de o dispensă pe care Sfântul Scaun, în aceleași circumstanțe, obișnuiește să o acorde, rămânând neatinsă dispoziția can. 291.

Can. 88 – Ordinariul locului poate să dispenseze de la legile diecezane și, când consideră că este spre binele credincioșilor, de la legile date de Conciliul plenar și provincial sau de Conferința episcopală.

Can. 89 – Parohul, ceilalți preoți și diaconi nu pot să dispenseze de la o lege universală și particulară, în afară de cazul când această putere le-a fost acordată în mod expres.

Can. 90 – § 1. Să nu se dispenseze de la o lege ecleziastică fără un motiv just și rațional, ținându-se seama de circumstanțele cazului și de gravitatea legii de la care se dispensează; în caz contrar, dispensa este ilicită și, dacă nu este acordată de legislator sau de superiorul acestuia, este și invalidă.

§ 2. În caz de dubiu cu privire la suficiența motivului, dispensa este acordată în mod valid și licit.

Can. 91 – Cine deține puterea de a dispensa poate să o exercite, chiar și atunci când se află în afara teritoriului, asupra propriilor supuși, chiar când aceștia lipsesc din teritoriu, și, dacă nu este interzis în mod expres, chiar față de străinii care se află actualmente în teritoriu, precum și față de sine însuși.

Can. 92 – Este supusă interpretării stricte, conform can. 36 § 1, nu numai dispensa, ci și puterea de a dispensa acordată pentru un caz concret.

Can. 93 – Dispensa care comportă acte succesive încetează în același fel ca și privilegiile, precum și prin încetarea sigură și totală a motivului pentru care a fost acordată.

TITLUL V

Statutele și regulamentele

Can. 94 – § 1. În sens propriu, statutele sunt norme create conform dreptului pentru ansamblurile de persoane sau de lucruri, prin care sunt stabilite finalitatea, structura, conducerea și activitățile acestora.

§ 2. Statutele unui ansamblu de persoane obligă numai persoanele care sunt în mod legitim membrii acestuia; statutele unui ansamblu de lucruri îi obligă pe cei care îl conduc.

§ 3. Dispozițiile statutelor, create și promulgate în virtutea puterii legislative, sunt reglementate de prevederile canoanelor despre legi.

Can. 95 – § 1. Regulamentele sunt reguli sau norme care trebuie respectate în reuniunile de persoane, reuniuni fie impuse de autoritatea ecleziastică, fie convocate în mod liber de către credincioși, precum și în alte adunări, și prin care sunt stabilite structura, conducerea și modalitățile de desfășurare.

§ 2. Sunt obligați să respecte normele regulamentului cei care participă la reuniuni sau adunări.

TITLUL VI

Persoanele fizice și juridice

CAPITOLUL I

Condiția canonică a persoanelor fizice

Can. 96 – Prin Botez, omul este încorporat Bisericii lui Cristos și este constituit în ea ca persoană, cu obligații și drepturi care, avându-se în vedere condiția fiecăruia, sunt proprii creștinilor, câtă vreme ei sunt în comuniune ecleziastică și dacă nu se opune vreo sancțiune impusă în mod legal.

Can. 97 – § 1. Persoana care a împlinit vârsta de optsprezece ani este majoră; sub această vârstă, este minoră.

§ 2. Minorul, înainte de a fi împlinit șapte ani, este numit prunc („*infans*”) și este considerat iresponsabil de actele sale; după împlinirea vârstei de șapte ani, se presupune că are uzul rațiunii.

Can. 98 – § 1. Persoana majoră se bucură de exercitarea deplină a drepturilor sale.

§ 2. În exercitarea drepturilor sale, persoana minoră rămâne supusă puterii părinților sau a tutorilor, cu excepția acelor acte în care minorii, în virtutea legii divine sau a dreptului canonic, sunt scoși de sub puterea părinților sau a tutorilor. Cât privește numirea și puterea tutorilor, să se respecte dispozițiile dreptului civil, dacă dreptul canonic nu stabilește altfel

sau dacă Episcopul diecezan, în cazuri precise, dintr-un motiv just, nu a considerat că trebuie să se prevadă numirea unui alt tutore.

Can. 99 – Cine este lipsit în mod habitual de uzul rațiunii este considerat iresponsabil de actele sale și este asemuit pruncilor.

Can. 100 – Persoana este numit locuitor („*incola*”) în locul unde își are domiciliul; străin („*advena*”), în locul unde își are cvasidomiciliul; călător („*peregrinus*”), dacă se află în afara domiciliului și a cvasidomiciliului pe care îl mai deține; pribeag („*vagus*”), dacă nu are nicăieri nici domiciliul, nici cvasidomiciliul.

Can. 101 – § 1. Locul de origine al copilului, precum și al neofitului, este locul în care, când copilul s-a născut, părinții își aveau domiciliul, sau, în lipsa acestuia, cvasidomiciliul, iar dacă părinții nu aveau amândoi același domiciliu sau cvasidomiciliu, locul de origine este locul domiciliului sau al cvasidomiciliului mamei.

§ 2. Dacă este vorba de un copil de pribegi („*vagi*”), locul de origine este chiar locul unde s-a născut; dacă este vorba de un copil expus, locul unde a fost găsit.

Can. 102 – § 1. Domiciliul se dobândește prin șederea în teritoriul unei parohii, sau cel puțin al unei dieceze, cu intenția de a rămâne acolo permanent dacă nimic nu îndepărtează persoana din acel loc, sau prin șederea efectivă timp de cinci ani.

§ 2. Cvasidomiciliul se dobândește prin șederea în teritoriul unei parohii, sau cel puțin al unei dieceze, cu intenția de a rămâne acolo timp de trei luni dacă nimic nu îndepărtează persoana din acel loc, sau prin șederea efectivă timp de trei luni.

§ 3. Domiciliul sau cvasidomiciliul în teritoriul unei parohii se numește parohial; în teritoriul unei dieceze, chiar dacă nu într-o parohie, se numește diecezan.

Can. 103 – Membrii institutelor călugărești și ai societăților de viață apostolică dobândesc domiciliul în locul unde se află casa de care aparțin; cvasidomiciliul, în casa în care, potrivit can. 102, § 2, locuiesc.

Can. 104 – Soții au domiciliul sau cvasidomiciliul comun; în caz de separare legală sau dintr-un alt motiv just, ambii pot avea domiciliu sau cvasidomiciliu propriu.

Can. 105 – § 1. Minorul păstrează în mod necesar domiciliul și cvasidomiciliul aceluia sub a cărui putere se află. Ieșit din pruncie („*infantia*”), poate să dobândească și cvasidomiciliu propriu; emancipat în mod legal conform dreptului civil, poate să dobândească și domiciliu propriu.

§ 2. Oricine, dintr-un alt motiv decât cel al vârstei minore, a fost încredințat în mod legitim sub tutela sau curatela altuia, are domiciliul sau cvasidomiciliul tutorelui sau al curatorului.

Can. 106 – Domiciliul și cvasidomiciliul se pierd prin părăsirea locului cu intenția de a nu mai reveni, rămânând neatinsă dispoziția can. 105.

Can. 107 – § 1. Atât în virtutea domiciliului, cât și a cvasidomiciliului, fiecare are paroh propriu și Ordinariu propriu.

§ 2. Parohul sau Ordinariul pribeagului este parohul sau Ordinariul locului în care pribeagul locuiește de fapt.

§ 3. Chiar și pentru acela care are numai domiciliu sau cvasidomiciliu diecezan, parohul propriu este parohul locului în care el locuiește de fapt.

Can. 108 – § 1. Consangvinitatea este calculată pe bază de linii și grade.

§ 2. În linia dreaptă există atâtea grade câte generații sau câte persoane sunt, autorul comun nefiind luat în calcul.

§ 3. În linia colaterală există atâtea grade câte persoane sunt în cele două linii luate împreună, autorul comun nefiind luat în calcul.

Can. 109 – § 1. Afinitatea derivă dintr-o căsătorie validă, chiar neconsumată, și există între soț și consangviniile soției, precum și între soție și consangviniile soțului.

§ 2. Este calculată în așa fel încât cei care sunt consangviniile soțului sunt în aceeași linie și în același grad afiniile soției, și invers.

Can. 110 – Cei care au fost adoptați în conformitate cu dispozițiile dreptului civil sunt considerați fiii aceleia sau ai aceluia care i-au adoptat.

Can. 111 – § 1. Prin primirea Botezului este înscris în Biserica Latină copilul părinților care aparțin acestei Biserici, sau, dacă unul dintre părinți nu aparține acesteia, ambii au decis de comun acord ca copilul lor să fie botezat în Biserica Latină; în caz de dezacord între părinți, este înscris în Biserica rituală la care aparține tatăl.

§ 2. Orice candidat la Botez, care a împlinit vârsta de paisprezece ani, poate alege în mod liber să fie botezat în Biserica Latină sau într-o altă Biserică rituală autonomă (*sui iuris*). În acest caz, el aparține de Biserica pe care a ales-o.

Can. 112 – § 1. După primirea Botezului, sunt înscriși la o altă Biserică rituală autonomă:

1° cei care au obținut permisiunea de la Scaunul Apostolic;

2° soțul care, cu prilejul încheierii căsătoriei sau în timpul vieții de căsătorie, a declarat că vrea să treacă la Biserica rituală autonomă a celuilalt soț; în caz de desfacere a căsătoriei, poate să revină în mod liber la Biserica Latină;

3° copiii aceluia despre care este vorba la nr. 1 și 2, înainte de împlinirea vârstei de paisprezece ani, și, într-o căsătorie mixtă, copiii părții catolice care a trecut în mod legitim la o altă Biserică rituală autonomă; după ce au împlinit această vârstă, ei pot reveni la Biserica Latină.

§ 2. Obiceiul, chiar îndelungat, de a primi sacramentele după ritul unei Biserici rituale autonome nu atrage după sine înscrierea la această Biserică.

CAPITOLUL II

Persoanele juridice

Can. 113 – § 1. Din însăși orânduirea divină, Biserica Catolică și Scaunul Apostolic sunt persoane morale.

§ 2. În afară de persoanele fizice, în Biserică există și persoane juridice, adică subiecte în dreptul canonic de obligații și drepturi specifice naturii lor.

Can. 114 – § 1. Sunt constituite ca persoane juridice, fie prin însăși dispoziția dreptului, fie printr-o concesiune specială din partea autorității competente, dată printr-un decret, ansamblurile de persoane sau de lucruri destinate unui scop conform cu misiunea Bisericii, care depășește scopul persoanelor individuale.

§ 2. Scopurile despre care este vorba în § 1 sunt cele referitoare la operele de milostenie, de apostolat, de caritate spirituală sau materială.

§ 3. Autoritatea competentă a Bisericii să nu acorde personalitate juridică decât acelor ansambluri de persoane sau de lucruri care urmăresc un scop cu adevărat util și care, analizându-se bine toate aspectele, dispun de mijloacele care sunt considerate suficiente pentru atingerea scopului propus.

Can. 115 – § 1. Persoanele juridice în Biserică sunt fie ansambluri de persoane, fie ansambluri de lucruri.

§ 2. Un ansamblu de persoane, care desigur poate fi format din cel puțin trei persoane, este colegial, dacă membrii lui, cu sau fără egalitate în drepturi, îi stabilesc activitatea participând la deciziile ce trebuie date conform dreptului și statutelor; altminteri, este necolegial.

§ 3. Un ansamblu de lucruri, adică o fundație autonomă, este format din bunuri sau lucruri fie spirituale, fie materiale, și este condus, conform dreptului și statutelor, fie de una sau mai multe persoane fizice, fie de un colegiu.

Can. 116 – § 1. Persoanele juridice publice sunt ansambluri de persoane sau de lucruri care sunt constituite de către autoritatea ecleziastică competentă ca să îndeplinească în limitele prestabilite lor, în numele Bisericii, conform dispozițiilor dreptului, misiunea ce le-a fost încredințată în vederea binelui public; celelalte persoane juridice sunt private.

§ 2. Persoanele juridice publice sunt înzestrate cu această personalitate fie în virtutea dreptului însuși (ipso iure), fie printr-un decret special al autorității competente care o acordă în mod expres; persoanele juridice private primesc această personalitate numai printr-un decret special al autorității competente care o acordă în mod expres.

Can. 117 – Nici un ansamblu de persoane sau de lucruri care vrea să dobândească personalitate juridică nu o poate dobândi dacă statutele lui nu au fost aprobate de către autoritatea competentă.

Can. 118 – Reprezintă persoana juridică publică, acționând în numele ei, cei cărora le este recunoscută această competență de către dreptul universal sau particular sau de către statutele proprii. Reprezintă persoana juridică privată cei cărora le este conferită această competență de către statute.

Can. 119 – Referitor la actele colegiale, dacă nu este prevăzut altfel de către drept sau de către statute:

1° dacă este vorba de alegeri, fiind prezentă majoritatea celor ce trebuie convocați, are valoare în drept ceea ce a fost aprobat de către majoritatea absolută a celor prezenți; după două scrutine nereușite, să se voteze pentru doi candidați care au obținut cel mai mare număr de voturi, ori, dacă sunt mai mulți, pentru cei mai vârstnici doi candidați; dacă, după două scrutine, paritatea persistă, să fie considerat ales cel mai vârstnic.

2° dacă este vorba de alte materii, fiind prezentă majoritatea celor care trebuie convocați, are valoare în drept ceea ce a fost aprobat de către majoritatea absolută a celor prezenți; dacă după două scrutine voturile au fost egale, președintele poate rezolva paritatea prin votul său;

3° când este vorba de ceva care îi privește pe toți ca indivizi luați fiecare în parte, trebuie să fie aprobat de către toți.

Can. 120 – § 1. Prin natura sa, persoana juridică este perpetuă; totuși, se stinge dacă este desființată în mod legal de către autoritatea competentă sau dacă nu a desfășurat activitate timp de o sută de ani; în plus, persoana juridică privată se stinge dacă însăși asociația se dizolvă în conformitate cu statutele sau dacă, după aprecierea autorității competente, însăși fundația a încetat să existe conform statutelor.

§ 2. Dacă mai trăiește unul dintre membrii persoanei juridice colegiale, iar ansamblul de persoane nu a încetat să existe conform statutelor, exercitarea tuturor drepturilor ansamblului îi revine de drept acestui membru.

Can. 121 – Dacă ansamblurile de persoane sau de lucruri, care sunt persoane juridice publice, se unesc în așa fel încât din ele se formează un singur ansamblu dotat cu personalitate juridică, această nouă persoană juridică dobândește bunurile și drepturile patrimoniale ale celor precedente și își asumă obligațiile cu care acestea erau împovărate; mai cu seamă cât privește destinația bunurilor și îndeplinirea obligațiilor, trebuie să fie ocrotite atât voința fondatorilor și a ofertanților, cât și drepturile câștigate.

Can. 122 – Dacă un ansamblu, care se bucură de personalitate juridică publică, este divizat în așa fel încât o parte din el este unită cu o altă persoană juridică, sau din partea dezmembrată este constituită o nouă persoană juridică publică, autoritatea ecleziastică, căreia îi aparține dreptul cu privire la divizare, trebuie să se îngrijească personal sau printr-un executor, respectându-se, desigur, în primul rând, atât voința fondatorilor și a ofertanților, cât și drepturile câștigate, ca și statutele aprobate:

1° ca bunurile comune, ce pot fi divizate, și drepturile patrimoniale, precum și debitele și celelalte obligații, să fie divizate între respectivele persoane juridice în mod proporțional, cu dreptate și echitate, ținându-se seama de toate circumstanțele și necesitățile fiecăreia;

2° ca uzul și uzufructul bunurilor comune ce nu pot fi divizate să revină ambelor persoane juridice, iar obligațiile legate de aceste bunuri să fie impuse amândurora, respectându-se, de asemenea, proporția necesară, ce trebuie stabilită conform echității și dreptății.

Can. 123 – După ce o persoană juridică publică se stinge, destinația bunurilor sale, a drepturilor sale patrimoniale și a obligațiilor sale este reglementată de către drept și statute; dacă acestea nu fac nici o mențiune, respectivele bunuri, drepturi și obligații revin persoanei juridice imediat superioare, respectându-se întotdeauna voința fondatorilor, precum și drepturile câștigate; după stingerea unei persoane juridice private, destinația bunurilor și a obligațiilor acesteia este reglementată de propriile statute.

TITLUL VII

Actele juridice

Can. 124 – § 1. Pentru validitatea unui act juridic, este necesar ca el să fie îndeplinit de către o persoană aptă și să existe în el elementele care constituie în mod esențial actul însuși, precum și formalitățile și condițiile impuse de către drept pentru validitate.

§ 2. Un act juridic îndeplinit în mod reglementar cu privire la elementele sale externe se presupune că este valid.

Can. 125 – § 1. Un act îndeplinit sub violență, pricinuită unei persoane de către alții, căreia ea nu a putut în nici un chip să-i opună rezistență, este considerat neavenit.

§ 2. Un act îndeplinit sub frică gravă, provocată în mod nedrept, sau din dol, este valid, dacă nu este stabilit altfel de către drept, dar poate fi anulat prin sentință judecătorească, fie la cererea părții lezate sau a urmașilor ei legali, fie din oficiu.

Can. 126 – Un act îndeplinit din ignoranță sau din eroare cu privire la ceea ce constituie substanța lui sau la ceea ce echivalează cu o condiție sine qua non este nul; altminteri, este valabil, dacă dreptul nu stabilește altfel; totuși, un act îndeplinit din ignoranță sau din eroare poate da loc unei acțiuni care produce anularea, conform dispozițiilor dreptului.

Can. 127 – § 1. Când este stabilit de către drept că, pentru unele acte ce trebuie îndeplinite, Superiorul are nevoie de consensul sau de părerea unui colegiu sau a unui grup de persoane, trebuie să fie convocat colegiul sau grupul în conformitate cu dispozițiile can. 166, în afară de cazul în care, când este vorba numai de cererea părerii, este prevăzut altfel în dreptul particular sau propriu; pentru ca actele să fie valide, este necesar ca Superiorul să obțină consensul majorității absolute a acelor care sunt prezenți sau să asculte părerea tuturor.

§ 2. Când este stabilit de către drept că, pentru unele acte ce trebuie îndeplinite, Superiorul are nevoie de consensul sau de părerea unor persoane ca indivizi luați fiecare în parte:

1° dacă este necesar să fie cerut consensul, este invalid actul Superiorului care nu cere consensul acelor persoane sau care acționează împotriva votului lor sau împotriva votului uneia din ele.

2° dacă este necesar să fie cerută părerea, este invalid actul Superiorului care nu cere părerea acestor persoane; Superiorul, deși nu este obligat să urmeze părerea lor, chiar unanimă, totuși, să nu se disocieze de ea, mai cu seamă dacă e unanimă, fără un motiv care, după aprecierea sa, este foarte serios.

§ 3. Toți cei care trebuie să-și dea consensul sau să-și exprime părerea au obligația de a-și face cunoscută cu sinceritate propria decizie și, dacă gravitatea problemelor cere aceasta, de a păstra cu grijă secretul; desigur, această obligație poate fi impusă de către Superior.

Can. 128 – Oricine provoacă altuia în mod nelegitim o daună printr-un act juridic, ba chiar și prin orice alt act îndeplinit din dol sau culpă este obligat să repare dauna pricinuită.

TITLUL VIII

Puterea de conducere

Can. 129 – § 1. Sunt subiecte capabile ale puterii de conducere, care desigur în Biserică este din orânduire divină și care este numită și putere de jurisdicție, cei ce au primit o treaptă a sacramentului Preoției, în conformitate cu dispozițiile dreptului.

§ 2. La exercitarea aceleiași puteri, credincioșii laici pot colabora în conformitate cu dispozițiile dreptului.

Can. 130 – Prin natura sa, puterea de conducere este exercitată în forul extern; totuși, uneori ea este exercitată numai în forul intern, dar în așa fel încât efectele pe care exercitarea ei le produce în forul extern să nu fie recunoscute în acest for decât atunci când dreptul, în cazuri precise, stabilește acest lucru.

Can. 131 – § 1. Puterea ordinară de conducere este puterea anexată ipso iure unui oficiu; cea delegată este puterea acordată însăși persoanei, fără intermediul unui oficiu.

§ 2. Puterea ordinară de conducere poate fi proprie sau vicarială.

§ 3. Cine afirmă că este delegat are obligația de a dovedi acest lucru.

Can. 132 – § 1. Facultățile habituale sunt reglementate de prevederile referitoare la puterea delegată.

§ 2. Totuși, dacă în actul de acordare nu s-a stabilit în mod expres altfel sau dacă nu a fost aleasă persoana datorită calităților sale personale, facultatea habituală acordată Ordinariului nu încetează prin încetarea dreptului Ordinariului căruia i-a fost acordată, chiar dacă el începuse deja să o exercite, dar trece la Ordinariul care îi urmează la conducere.

Can. 133 – § 1. Delegatul care depășește limitele mandatului său, fie cu privire la persoane, fie cu privire la lucruri, acționează în mod invalid.

§ 2. Nu se consideră că își depășește limitele mandatului delegatul care îndeplinește obiectul delegației într-un mod diferit de cel care i-a fost precizat în mandat, în afară de cazul când persoana care a delegat a prescris ea însăși pentru validitate modul în care să se procedeze.

Can. 134 – § 1. În drept, pe lângă Pontiful Roman, mai au denumirea de Ordinariu Episcopii diecezan și toți aceia care, chiar în mod interimar, sunt puși în fruntea unei Biserici particulare sau a unei comunități echivalente Bisericii particulare conform can. 368, precum și aceia care dețin în ele puterea executivă ordinară generală, adică Vicarii generali și episcopali; de asemenea, pentru membrii lor, Superiorii majori ai institutelor călugărești clericale de drept pontifical și ai societăților clericale de viață apostolică de drept pontifical, care au cel puțin puterea executivă ordinară.

§ 2. Au denumirea de Ordinariul locului toți cei menționați în § 1, cu excepția Superiorilor institutelor călugărești și ai societăților de viață apostolică.

§ 3. Ceea ce canoanele atribuie în mod nominal Episcopului diecezan în cadrul puterii executive este de competența exclusivă a Episcopului diecezan și a acelor care, în can. 381,

§ 2, sunt echivalați lui, fiind excluși Vicarul general și Vicarul episcopal, în afară de cazul când au mandat special.

Can. 135 – § 1. Puterea de conducere se diferențiază în legislativă, executivă și judecătorească.

§ 2. Puterea legislativă trebuie exercitată în modul prescris de drept, iar aceea pe care o deține în Biserică legislatorul inferior autorității supreme nu poate să fie delegată în mod valid dacă nu este prescris în mod explicit altfel de către drept; nu poate fi dată în mod valid de către legislatorul inferior o lege contrară dreptului superior.

§ 3. Puterea judecătorească, de care se bucură judecătorii sau colegiile judecătorești, trebuie exercitată în modul prescris de drept și nu poate fi delegată decât pentru efectuarea actelor pregătitoare ale unui decret sau ale unei sentințe.

§ 4. Cât privește exercitarea puterii executive, să se respecte dispozițiile canoanelor care urmează.

Can. 136 – Cine deține puterea executivă o poate exercita în mod valid asupra propriilor supuși, fie că el însuși se află în afara teritoriului său, fie că înșiși supușii nu sunt prezenți în teritoriu, dacă nu se constată altfel din natura lucrului sau din dispoziția dreptului; asupra călătorilor prezenți în teritoriu, dacă este vorba de favoruri ce trebuie acordate sau de aplicarea legilor fie universale, fie particulare, la care ei sunt ținuti conform can. 13, § 2, nr. 2.

Can. 137 – § 1. Puterea executivă ordinară poate fi delegată atât pentru un act, cât și pentru totalitatea cazurilor, dacă nu este prevăzut în mod expres altfel de către drept.

§ 2. Puterea executivă delegată de Scaunul Apostolic poate fi subdelegată fie pentru un act, fie pentru totalitatea cazurilor, dacă nu a fost aleasă persoana datorită calităților sale personale sau dacă subdelegarea nu a fost interzisă în mod expres.

§ 3. Puterea executivă delegată de către o altă autoritate care are puterea ordinară, dacă a fost delegată pentru totalitatea cazurilor, poate fi subdelegată numai pentru fiecare caz în parte; dacă, în schimb, a fost delegată pentru un act sau pentru acte precise, nu poate fi subdelegată decât printr-o concesiune expresă din partea celui care delegă.

§ 4. Nici o putere subdelegată nu poate fi din nou subdelegată, dacă acest lucru nu a fost acordat în mod expres de către cel care delegă.

Can. 138 – Puterea executivă ordinară, ca, de altfel, și puterea delegată pentru totalitatea cazurilor, trebuie interpretată în sens larg, în schimb, toate celelalte, în sens strict; totuși se consideră că celui căruia i-a fost delegată puterea i-au fost acordate și acele facultăți fără de care această putere nu ar putea fi exercitată.

Can. 139 – § 1. Dacă nu este stabilit altfel de către drept, prin faptul că cineva se adresează unei alte autorități competente, chiar superioare, nu este suspendată puterea executivă fie ordinară, fie delegată, a unei alte autorități competente.

§ 2. Totuși, o autoritate inferioară să nu se amestece într-o cauză prezentată unei autorități competente superioare, decât dintr-un motiv grav și urgent; în acest caz, ea să avertizeze îndată autoritatea superioară.

Can. 140 – § 1. Când au fost delegate mai multe persoane în solidar să rezolve aceeași chestiune, persoana care a început mai întâi rezolvarea acelei chestiuni le exclude de la aceasta pe celelalte, în afară de cazul când ulterior a fost împiedicată sau nu a mai voit să continue rezolvarea.

§ 2. Când au fost delegate mai multe persoane în mod colegial să rezolve o chestiune, toate trebuie să procedeze conform dispozițiilor can. 119, în afară de cazul când în mandat a fost stabilit altfel.

§ 3. Puterea executivă delegată mai multor persoane se presupune că a fost delegată în solidar.

Can. 141 – Când au fost delegate mai multe persoane în mod succesiv, să rezolve acea chestiune persoana al cărei mandat este mai vechi și nu i-a fost ulterior revocat.

Can. 142 – § 1. Puterea delegată încetează: după ce a fost îndeplinit mandatul; după ce a expirat timpul sau s-a terminat numărul de cazuri pentru care a fost acordată; după ce a încetat scopul delegării; prin revocare din partea celui care delegă, intimată direct celui delegat, precum și prin renunțare din partea celui delegat, prezentată celui care delegă și acceptată de acesta; în schimb, nu încetează prin încetarea dreptului celui care a delegat, decât dacă rezultă altfel din clauzele mandatului.

§ 2. Totuși, un act care ține de puterea delegată exercitată numai în forul intern, îndeplinit din inadvertență după expirarea timpului de concesiune, este valid.

Can. 143 – § 1. Puterea ordinară încetează prin pierderea oficiului căruia îi este atașată.

§ 2. Dacă nu este prevăzut altfel de către drept, puterea ordinară este suspendată în cazul în care se face apel sau se înaintează recurs împotriva privării de un oficiu sau a înlăturării dintr-un oficiu.

Can. 144 – § 1. În caz de eroare comună de fapt sau de drept, ca și în caz de dubiu pozitiv și probabil fie de drept, fie de fapt, Biserica suplinește puterea de conducere, atât în forul extern, cât și în forul intern.

§ 2. Aceeași normă se aplică și în cazul facultăților prevăzute în cann. 882, 883, 966 și 1111, § 1.

TITLUL IX Oficiile ecleziastice

Can. 145 – § 1. Oficiul ecleziastic este orice funcție înființată în mod stabil din dispoziție fie divină, fie ecleziastică, ce trebuie exercitată în vederea unui scop spiritual.

§ 2. Obligațiile și drepturile proprii ale fiecărui oficiu ecleziastic sunt stabilite fie de însuși dreptul prin care oficiul este înființat, fie de către decretul autorității competente, prin care este, în același timp, înființat și acordat.

CAPITOLUL I Atribuirea oficiului ecleziastic

Can. 146 – Un oficiu ecleziastic nu poate fi obținut în mod valid fără atribuirea canonică (*provisio canonica*).

Can. 147 – Atribuirea unui oficiu ecleziastic se face: prin libera conferire de către autoritatea ecleziastică competentă; prin investire, făcută de aceeași autoritate, în urma unei prezentări; prin confirmare sau admitere din partea aceleiași autorități, în urma alegerii sau a unei cereri; în sfârșit, prin simpla alegere și acceptarea ei de către cel ales, dacă alegerea nu are nevoie de confirmare.

Can. 148 – Autoritatea care are dreptul să înființeze, să schimbe și să desființeze oficiile are și dreptul să le atribuie, în afară de cazul când este stabilit altfel de către drept.

Can. 149 – § 1. Pentru ca o persoană să fie numită într-un oficiu ecleziastic, trebuie să fie în comuniune cu Biserica și capabilă, adică să fie înzestrată cu calitățile prescrise pentru acel oficiu de către dreptul universal sau particular, sau de legea fundației.

§ 2. Atribuirea unui oficiu ecleziastic persoanei care nu are calitățile necesare este nulă numai dacă aceste calități sunt prescrise în mod expres pentru validitatea atribuirii de către dreptul universal sau particular sau de legea fundației; altminteri este validă, dar poate fi anulată printr-un decret al autorității competente sau printr-o sentință a tribunalului administrativ.

§ 3. Atribuirea unui oficiu ecleziastic în mod simoniac este nulă ipso iure.

Can. 150 – Oficiul care comportă grija deplină a sufletelor, pentru îndeplinirea căreia este necesară exercitarea hirotonirii sacerdotale, nu poate fi atribuit în mod valid celui care încă nu a fost hirotonit preot.

Can. 151 – Atribuirea unui oficiu care comportă grija sufletelor să nu fie amânată fără un motiv grav.

Can. 152 – Nimănui să nu i se atribuie două sau mai multe oficii incompatibile, adică oficii care nu pot fi îndeplinite împreună în același timp de aceeași persoană.

Can. 153 – § 1. Atribuirea unui oficiu care nu este vacant de drept este ipso facto invalidă și nu devine validă prin ulterioara vacanță.

§ 2. Totuși, dacă este vorba de un oficiu care este conferit de drept pentru un timp determinat, atribuirea poate fi făcută în decurs de șase luni înainte de expirarea acestui timp și are efect din ziua în care oficiul devine vacant.

§ 3. Promiterea unui oficiu, indiferent de cine este făcută, nu produce nici un efect juridic.

Can. 154 – Un oficiu care este vacant de drept, dar care întâmplător este încă deținut în mod ilegal de cineva, poate fi atribuit, cu condiția să fie declarată în mod reglementar deținerea lui ilegală și să se menționeze această declarație în decretul de conferire.

Can. 155 – Cine atribuie un oficiu, înlocuindu-l pe cineva care neglijează sau este împiedicat, nu dobândește prin aceasta nici o putere asupra persoanei căreia i-a acordat oficiul, ci condiția juridică a acesteia e ca și cum atribuirea ar fi fost făcută conform normelor obișnuite ale dreptului.

Can. 156 – Atribuirea oricărui oficiu să fie făcută în scris.

ART. 1

Libera conferire

Can. 157 – Dacă nu este stabilit în mod explicit altfel de către drept, este de datoria Episcopului diecezan să se îngrijească, prin libera conferire, de oficiile ecleziastice în Biserica sa particulară.

ART. 2

Prezentarea

Can. 158 – § 1. Prezentarea pentru un oficiu ecleziastic, făcută de cel care are dreptul de a prezenta, trebuie adresată autorității căreia îi revine dreptul de a da investirea pentru acel oficiu, și anume, dacă nu există vreo dispoziție legitimă contrară, în termen de trei luni de la aflarea știrii că oficiul este vacant.

§ 2. Dacă dreptul de prezentare îi aparține unui colegiu sau unui grup de persoane, candidatul să fie desemnat respectându-se prevederile can. 165-179.

Can. 159 – Nimeni să nu fie prezentat împotriva voinței sale; de aceea, dacă persoana propusă pentru a fi prezentată, după ce i s-a cerut părerea, nu refuză în termen de opt zile utile, poate fi prezentată.

Can. 160 – § 1. Cine are dreptul de prezentare poate să prezinte una sau mai multe persoane, fie împreună în același timp, fie în mod succesiv.

§ 2. Nimeni nu poate să se prezinte pe sine însuși, însă un colegiu sau un grup de persoane poate să prezinte pe cineva din rândul membrilor săi.

Can. 161 – § 1. Dacă nu este stabilit altfel de către drept, cine a prezentat pe cineva care e considerat inapt poate să prezinte pe altcineva, numai o singură dată, în termen de o lună.

§ 2. Dacă o persoană prezentată a renunțat înainte de a fi avut loc investirea sau a decedat, cine are dreptul de prezentare își poate exercita din nou acest drept în termen de o lună de la data aflării știrii cu privire la renunțare sau la deces.

Can. 162 – Cine nu a făcut prezentarea în timp util, conform can. 158 § 1 și can. 161, precum și cel care a prezentat de două ori o persoană considerată inaptă pierde pentru acel caz dreptul de prezentare, iar autoritatea căreia îi revine datoria să dea învestirea are dreptul să se îngrijească în mod liber de oficiul vacant, totuși cu consimțământul Ordinariului propriu al candidatului desemnat.

Can. 163 – Autoritatea căreia, conform normelor dreptului, îi aparține dreptul de a investi o persoană prezentată să o investească pe aceea care a fost prezentată în mod legitim, pe care o consideră capabilă și care a acceptat. În cazul în care mai multe persoane prezentate au fost recunoscute capabile, trebuie să investească numai una dintre ele.

ART. 3

Alegerea

Can. 164 – Dacă nu a fost prevăzut altfel de către drept, la alegerile canonice să se respecte dispozițiile canoanelor care urmează.

Can. 165 – Dacă nu a fost stabilit altfel de către drept sau de către statutele legitime ale unui colegiu sau ale unui grup, iar un colegiu sau grup de persoane are dreptul de a alege pentru un oficiu, alegerea să nu fie amânată mai mult de trei luni utile, care trebuie calculate din ziua în care se ajunge la cunoașterea vacanței oficiului; trecând în mod inutil acest termen, autoritatea ecleziastică ce are dreptul de a confirma alegerea sau dreptul de a atribui ulterior oficiul să se îngrijească în mod liber de oficiul vacant.

Can. 166 – § 1. Președintele colegiului sau al grupului să-i convoace pe toți cei care fac parte din colegiu sau din grup. Când trebuie să fie personală, convocarea este validă dacă este expediată la locul domiciliului sau cvasidomiciliului sau la locul de ședere.

§ 2. Dacă vreunul dintre cei care trebuie chemați a fost omis și de aceea a absentat, alegerea este validă; cu toate acestea, la intervenția lui, după ce au fost dovedite omiterea și absența, alegerea, chiar dacă a fost confirmată, trebuie să fie anulată de către autoritatea competentă, cu condiția să se constate juridicește că recursul a fost trimis în termen de cel puțin trei zile de la data primirii știrii cu privire la alegerea care a avut loc.

§ 3. Dacă a fost omisă mai mult de o treime dintre alegători, alegerea este nulă ipso iure, în afară de cazul când toți cei care au fost omiși au fost, de fapt, prezenți.

Can. 167 – § 1. După ce convocarea a fost făcută în mod legal, cei prezenți au dreptul de a vota în ziua și locul ce au fost stabilite în avizul de convocare, fiind exclusă, dacă nu este prevăzut altfel în statute, posibilitatea de a da votul prin scrisoare sau prin procurator.

§ 2. Dacă vreunul dintre alegători este prezent în casa în care se desfășoară alegerea, dar nu poate să participe la alegere din cauza sănătății șubrede, cei însărcinați cu numărarea voturilor să-i ceară votul în scris.

Can. 168 – Chiar dacă cineva are, în virtutea mai multor titluri, dreptul de a vota în numele propriu, nu poate să exprime decât un sigur vot.

Can. 169 – Pentru ca alegerea să fie validă, nici o persoană care nu face parte din colegiu sau din grup nu poate fi admisă să voteze.

Can. 170 – Alegerea, a cărei libertate a fost în vreun fel oarecare efectiv împiedicată, este invalidă *ipso iure*.

Can. 171 – § 1. Este inapt să voteze:

- 1° cine e incapabil de un act uman;
- 2° cine e lipsit de voce activă;
- 3° cine e pedepsit cu excomunicarea impusă sau declarată printr-o sentință judecătorească sau printr-un decret;
- 4° cine a abandonat în mod notoriu comuniunea cu Biserica.

§ 2. Dacă cineva din cei menționați mai sus este admis să voteze, votul lui este nul, însă alegerea este validă, în afară de cazul când se constată că, prin anularea acestui vot, persoana aleasă nu a întrunit numărul necesar de voturi.

Can. 172 – § 1. Ca să fie valid, votul trebuie să fie:

- 1° liber; prin urmare, este invalid votul aceluia care, din frică gravă sau prin dol, a fost constrâns, direct sau indirect, să aleagă o persoană determinată sau diferite persoane în mod separat;
- 2° secret, sigur, necondiționat, determinat.

§ 2. Condițiile puse votului înainte de alegere să fie considerate ca neavenite.

Can. 173 – § 1. Înainte de începerea alegerii, să fie desemnate, din rândul membrilor colegiului sau al grupului, cel puțin două persoane care să numere voturile.

§ 2. Aceste persoane să strângă voturile și să verifice în fața președintelui alegerii dacă numărul buletinelor corespunde cu numărul alegătorilor, să examineze voturile și să anunțe tuturor numărul de voturi obținut de fiecare.

§ 3. Dacă numărul voturilor depășește numărul alegătorilor, votarea este nulă.

§ 4. Să se întocmească cu grijă de către cel care îndeplinește rolul de greșier procese verbale cu privire la toate actele alegerii, care, semnate cel puțin de greșier, de președinte și de persoanele care au numărat voturile, să fie păstrate cu grijă în arhiva colegiului.

Can. 174 – § 1. Dacă nu este stabilit altfel de către drept sau de către statute, alegerea poate fi făcută și prin compromis, însă cu condiția ca alegătorii, printr-un acord unanim și dat în scris, să transfere pentru acel caz dreptul de a alege uneia sau mai multor persoane capabile fie din rândul colegiului, fie străine, care, în virtutea facultății primite, să aleagă în numele tuturor.

§ 2. Dacă este vorba de un colegiu sau de un grup format numai din clerici, persoanele desemnate pentru alegerea prin compromis trebuie să fie hirotonite, altminteri alegerea este invalidă.

§ 3. Cei desemnați să aleagă prin compromis trebuie să respecte prevederile dreptului referitoare la alegere și, pentru validitatea alegerii, trebuie să se conformeze condițiilor, care

nu sunt contrare dreptului, incluse în compromis; condițiile contrare dreptului să fie considerate ca neavenite.

Can. 175 – Compromisul încetează și dreptul de a vota revine alegătorilor obișnuiți:

1° prin revocarea făcută de colegiu sau de grup, înainte de începerea alegerii prin compromis;

2° prin nerespectarea uneia dintre condițiile incluse în compromis;

3° dacă alegerea efectuată a fost nulă.

Can. 176 – Dacă nu este prevăzut altfel de către drept sau de statute, să fie considerat ales și să fie declarat ca atare de președintele colegiului sau al grupului acela care a obținut numărul necesar de voturi, conform dispozițiilor can. 119, n. 1.

Can. 177 – § 1. Alegerea trebuie adusă imediat la cunoștința celui ales care, în termen de opt zile utile de la primirea intimării, trebuie să-l anunțe pe președintele colegiului sau al grupului cu privire la acceptarea sau neacceptarea alegerii; altminteri, alegerea nu are efect.

§ 2. Dacă cel ales nu acceptă, pierde orice drept câștigat prin alegere și nici nu-l redobândește printr-o acceptare ulterioară, dar poate fi din nou ales; însă colegiul sau grupul trebuie să procedeze la o nouă alegere în termen de o lună de zile de la data cunoașterii neacceptării.

Can. 178 – După ce a acceptat alegerea care nu are nevoie de confirmare, cel ales obține imediat oficiul cu toate drepturile; dacă alegerea are nevoie de confirmare, obține numai dreptul la oficiu (*ius ad rem*).

Can. 179 – § 1. Dacă alegerea are nevoie de confirmare, cel ales trebuie să ceară, în termen de opt zile utile începând de la data acceptării alegerii, personal sau prin alții, confirmarea din partea autorității competente; în caz contrar, este privat de orice drept, în afară de cazul când dovedește că nu a putut cere confirmarea din cauza unui impediment just.

§ 2. Autoritatea competentă nu poate să nege confirmarea dacă recunoaște că cel ales este apt, așa cum cere can. 149 § 1, și alegerea a avut loc conform normelor dreptului.

§ 3. Confirmarea trebuie să fie dată în scris.

§ 4. Înainte de intimarea confirmării, celui ales nu-i este permis să se amestece în administrarea oficiului, fie în chestiunile spirituale, fie în cele materiale, iar eventualele acte îndeplinite de dânsul sunt nule.

§ 5. După ce a fost intimată confirmarea, cel ales dobândește oficiul cu drept deplin, în afară de cazul când este prevăzut altfel de către drept.

ART. 4 Cererea

Can. 180 – § 1. Dacă alegerii aceuia pe care alegătorii îl consideră mai apt și îl preferă i se opune un impediment canonic ce poate fi dispensat și se obișnuiește să se dea dispensă, ei

pot, prin voturile lor, să-l ceară de la autoritatea competentă, dacă nu este prevăzut altfel de către drept.

§ 2. Cei desemnați să aleagă prin compromis nu pot să ceară, în afară de cazul când acest lucru a fost menționat în compromis.

Can. 181 – § 1. Pentru ca cererea să fie validă, sunt necesare cel puțin două treimi din voturi.

§ 2. Votul pentru cerere trebuie să fie exprimat prin termenul cer, sau prin altul echivalent; formula aleg sau cer, sau o alta echivalentă, valorează pentru alegere, dacă nu există un impediment, altminteri, valorează pentru cerere.

Can. 182 – § 1. În termen de opt zile utile, cererea trebuie trimisă de președinte autorității competente cu privire la confirmarea alegerii și care are dreptul de a acorda dispensa de impediment, sau, dacă ea nu are această putere, are dreptul de a o cere de la o autoritate superioară; dacă nu este necesară confirmarea, cererea trebuie trimisă autorității competente pentru a se acorda dispensa.

§ 2. Dacă cererea nu a fost trimisă în termenul stabilit, ea devine ipso facto nulă, iar colegiul sau grupul este privat în acest caz de dreptul de a alege sau de a cere, în afară de cazul când se dovedește că președintele nu a putut trimite cererea din cauza unui impediment just, sau că s-a abținut, din dol sau din neglijență, să o trimită la timpul potrivit.

§ 3. Persoana cerută nu dobândește nici un drept în urma cererii; autoritatea competentă nu este obligată să admită cererea.

§ 4. Alegătorii nu pot să revoce cererea prezentată autorității competente, decât dacă autoritatea permite aceasta.

Can. 183 – § 1. Dacă autoritatea competentă a respins cererea, dreptul de a alege revine colegiului sau grupului.

§ 2. Dacă cererea a fost admisă, să fie informată de acest lucru persoana cerută, care trebuie să răspundă în conformitate cu dispozițiile can. 177 § 1.

§ 3. Cine acceptă cererea admisă dobândește imediat oficiul cu toate drepturile.

CAPITOLUL II Pierderea oficiului ecleziastic

Can. 184 – § 1. Oficiul ecleziastic se pierde prin expirarea timpului prestabilit, prin împlinirea vârstei prescrise de drept, prin renunțare, prin transferare, prin înlăturare și prin privațiune.

§ 2. Încetând, indiferent din ce motiv, dreptul autorității care l-a conferit, oficiul ecleziastic nu se pierde, dacă nu este prevăzut altfel de către drept.

§ 3. Când pierderea unui oficiu a devenit efectivă, acest lucru să fie adus cât mai curând la cunoștință celor cărora le revine vreun drept în atribuirea oficiului.

Can. 185 – Celui care pierde oficiul, datorită împlinirii vârstei sau datorită renunțării acceptate de autoritatea competentă, i se poate acorda titlul de emerit.

Can. 186 – După ce a expirat timpul prestabilit sau persoana a împlinit vârsta, pierderea oficiului are efect numai din momentul în care este intimată în scris de către autoritatea competentă.

ART. 1 Renunțarea

Can. 187 – Orice persoană responsabilă de actele sale poate renunța, dintr-un motiv just, la oficiul ecleziastic.

Can. 188 – Renunțarea făcută din frică gravă, provocată pe nedrept, prin dol sau dintr-o eroare substanțială sau în mod simoniac, este nulă *ipso iure*.

Can. 189 – § 1. Ca să fie validă, renunțarea, fie că are nevoie de acceptare, fie că nu are, trebuie prezentată în scris sau verbal, în fața a doi martori, autorității căreia îi aparține dreptul să atribuie oficiul respectiv.

§ 2. Autoritatea să nu accepte o renunțare ce nu se bazează pe un motiv just și adecvat.

§ 3. Renunțarea care are nevoie de acceptare, dacă nu este acceptată în decurs de trei luni, este lipsită de orice valoare; aceea care nu are nevoie de acceptare are efect prin anunțarea ei de către cel care renunță făcută în conformitate cu dispozițiile dreptului.

§ 4. Cât timp nu a devenit efectivă, renunțarea poate fi revocată de către cel care renunță; devenind efectivă, nu poate fi revocată, dar cine a renunțat poate să dobândească oficiul în virtutea unui alt titlu.

ART. 2 Transferarea

Can. 190 – § 1. Transferarea poate fi efectuată numai de cel care are dreptul de a se îngriji de oficiul care este pierdut și, totodată, de oficiul care este încredințat.

§ 2. Dacă transferarea are loc împotriva voinței titularului oficiului, este necesar un motiv grav și, rămânând întotdeauna neatins dreptul de a expune motivele contrare, să se respecte procedura prescrisă de drept.

§ 3. Ca să devină efectivă, transferarea trebuie intimată în scris.

Can. 191 – § 1. În cazul transferării, primul oficiu devine vacant după ce a avut loc luarea în primire canonică a celui de al doilea oficiu, dacă nu a fost prescris altfel de către drept sau de către autoritatea competentă.

§ 2. Cel transferat primește remunerația legată de primul oficiu, până la luarea în primire canonică a celui de al doilea oficiu.

ART. 3 Înlăturarea

Can. 192 – O persoană este înlăturată dintr-un oficiu fie prin decret, emis în mod legal de autoritatea competentă, respectându-se desigur eventualele drepturi câștigate din contract, fie ipso iure, în conformitate cu dispozițiile can. 194.

Can. 193 – § 1. O persoană nu poate fi înlăturată dintr-un oficiu conferit pentru un timp nedeterminat decât din motive grave și respectându-se procedura stabilită de drept.

§ 2. Același lucru este valabil și în cazul înlăturării cuiva dintr-un oficiu ce i-a fost conferit pentru un timp determinat, înainte de expirarea acestui timp, rămânând neschimbată dispoziția can. 624 § 3.

§ 3. Persoana căreia, conform dispozițiilor dreptului, îi este conferit un oficiu la latitudinea prudentă a autorității competente, poate fi înlăturată, dintr-un motiv just, la aprecierea aceleiași autorități.

§ 4. Pentru a dobândi efect, decretul de înlăturare trebuie să fie intimat în scris.

Can. 194 – § 1. Este înlăturat *ipso iure* dintr-un oficiu ecleziastic:

1° cine a pierdut starea clericală;

2° cine a abandonat în mod public credința catolică sau comuniunea cu Biserica;

3° clericul care a atentat, chiar și numai civil, căsătoria.

§ 2. Înlăturarea prevăzută la nr. 2 și 3 poate fi solicitată numai dacă se constată despre ea în urma unei declarații a autorității competente.

Can. 195 – Dacă cineva, desigur nu ipso iure, ci prin decret din partea autorității competente, este înlăturat dintr-un oficiu care îi asigură întreținerea, aceeași autoritate să aibă grijă să se ia măsuri cu privire la întreținerea lui pentru un timp suficient, dacă nu s-a prevăzut altfel.

ART. 4 Privațiunea

Can. 196 – § 1. Privațiunea de un oficiu, adică pedepsirea pentru săvârșirea unui delict, poate fi efectuată numai în conformitate cu normele dreptului.

§ 2. Privațiunea dobândește efect în conformitate cu dispozițiile canoanelor din dreptul penal.

TITLUL X

Prescripția

Can. 197 – Prescripția, ca modalitate de a dobândi sau de a pierde un drept subiectiv, precum și de a se elibera de obligații, este acceptată de Biserică, așa cum există ea în legislația civilă a respectivei țări, rămânând neatînse excepțiile stabilite în canoanele acestui Cod.

Can. 198 – Nici o prescripție nu este validă dacă nu este bazată pe buna-credință, nu numai la început, ci și pe toată perioada de timp necesară pentru prescripție, rămânând neatinsă dispoziția can. 1362.

Can. 199 – Nu sunt supuse prescripției:

1° drepturile și obligațiile care aparțin de legea divină naturală sau pozitivă;

2° drepturile care pot fi dobândite numai prin privilegiu apostolic;

3° drepturile și obligațiile care privesc direct viața spirituală a credincioșilor;

4° hotărârile sigure și de necontestat ale circumscripțiilor ecleziastice;

5° ofertele și obligațiile privind Liturghiile;

6° atribuirea unui oficiu ecleziastic care, conform dreptului, necesită exercitarea ordinului sacru;

7° dreptul de vizită și obligația de ascultare, așa încât credincioșii creștini nu ar mai putea fi vizitați de nici o autoritate ecleziastică și nu ar mai fi supuși nici unei autorități.

TITLUL XI

Calcularea timpului

Can. 200 – Dacă nu este prevăzut în mod expres altfel de către drept, timpul să fie calculat conform canoanelor care urmează.

Can. 201 – § 1. Prin timp continuu se înțelege timpul care nu admite nici o întrerupere.

§ 2. Prin timp util se înțelege timpul de care beneficiază o persoană care își exercită sau își urmărește dreptul său, așa încât el nu se scurge când ea ignoră sau nu poate să acționeze.

Can. 202 – § 1. În drept, prin zi se înțelege spațiul de 24 ore, ce trebuie calculate în mod continuu, și începe de la miezul nopții, dacă nu este prevăzut în mod expres altfel; prin săptămână se înțelege spațiul de 7 zile; prin lună, spațiul de 30 de zile, iar prin an, spațiul de 365 de zile, în afară de cazul când se spune că luna și anul trebuie să se ia așa cum sunt în calendar.

§ 2. Dacă timpul este continuu, luna și anul trebuie să se ia întotdeauna așa cum sunt în calendar.

Can. 203 – § 1. Ziua *a quo* nu este calculată în intervalul de timp, decât doar dacă începutul ei coincide cu începutul zilei sau este prevăzut în mod expres altfel de către drept.

§ 2. Dacă nu este stabilit contrariul, ziua *ad quem* este calculată în intervalul de timp care, dacă timpul constă din una sau mai multe luni, din una sau mai multe săptămâni, se termină după trecerea ultimei zile a aceluiași număr, sau, dacă luna nu are ziua aceluiași număr, după trecerea ultimei zile a lunii.

CARTEA A II-A POPORUL LUI DUMNEZEU

PARTEA I Credincioșii creștini

Can. 204 – § 1. Credincioși creștini sunt cei care, încorporați lui Cristos prin Botez, sunt constituiți popor al lui Dumnezeu și, de aceea, făcuți părtași în modul lor propriu la funcția preoțească, profetică și regească a lui Cristos, sunt chemați să exercite, fiecare conform condiției proprii, misiunea pe care Dumnezeu a încredințat-o Bisericii ca să o îndeplinească în lume.

§ 2. Această Biserică, constituită și organizată în această lume ca societate, subzistă în Biserica Catolică, cărmuită de urmașul lui Petru și de Episcopii în comuniune cu el.

Can. 205 – Pe acest pământ sunt în comuniune deplină cu Biserica Catolică acei botezați care se unesc cu Cristos în structura ei vizibilă, adică prin legăturile profesiei de credință, ale sacramentelor și ale conducerii ecleziastice.

Can. 206 – § 1. Sunt uniți cu Biserica, dintr-un motiv special, catecumenii, adică aceia care, mișcați de Duhul Sfânt, cer printr-un act explicit de voință să fie încorporați ei și, prin urmare, în virtutea acestei dorințe precum și a vieții de credință, de speranță și de iubire pe care o practică, sunt uniți cu Biserica ce îi îmbrățișează ca pe fiii săi.

§ 2. Biserica are o grijă specială față de catecumeni și, chemându-i să ducă o viață evanghelică și inițiindu-i în celebrarea riturilor sacre, le acordă deja diferite prerogative ce sunt proprii creștinilor.

Can. 207 – § 1. Din instituție divină, există în Biserică, între credincioșii creștini, slujitori sacri care în drept sunt numiți și clerici; ceilalți credincioși sunt numiți laici.

§ 2. Din rândul ambelor categorii există credincioși care, profesând sfaturile evanghelice prin voturi sau alte legăminte sacre recunoscute și aprobate de Biserică, sunt consacrați lui Dumnezeu într-un mod special și contribuie la misiunea mântuitoare a Bisericii. Deși starea lor nu se raportează la structura ierarhică a Bisericii, aparține totuși vieții și sfințeniei sale.

TITLUL I Obligațiile și drepturile tuturor credincioșilor

Can. 208 – Între toți credincioșii, datorită renașterii lor în Cristos, există o adevărată egalitate în demnitate și în acțiune, în virtutea căreia toți colaborează la zidirea Trupului lui Cristos, după condiția și funcția proprie fiecăruia.

Can. 209 – § 1. Credincioșii au obligația de a păstra mereu, chiar și în modul lor de acțiune, comuniunea cu Biserica.

§ 2. Să-și îndeplinească cu mare sârguință îndatoririle la care sunt ținuti față de Biserica atât universală, cât și particulară la care aparțin, conform dispozițiilor dreptului.

Can. 210 – Toți credincioșii, fiecare conform propriei condiții, trebuie să-și adune forțele pentru a duce o viață sfântă și pentru a promova creșterea Bisericii și sfințenia ei continuă.

Can. 211 – Toți credincioșii au datoria și dreptul de a depune tot efortul ca mesajul divin al mântuirii să ajungă din ce în ce mai mult la toți oamenii din toate timpurile și din întreaga lume.

Can. 212 – § 1. Conștienți de propria responsabilitate, credincioșii sunt ținuti să urmeze cu ascultare creștină ceea ce Păstorii sacri, ca reprezentanți ai lui Cristos, declară în calitate de învățători ai credinței și hotărâsc în calitate de conducători ai Bisericii.

§ 2. Credincioșii au dreptul neștirbit de a manifesta Păstorilor Bisericii necesitățile proprii, mai cu seamă cele spirituale, precum și dorințele proprii.

§ 3. În funcție de știința, competența și prestigiul de care se bucură, ei au dreptul, ba uneori chiar datoria, de a manifesta Păstorilor sacri opinia personală cu privire la binele Bisericii și de a aduce la cunoștința altor credincioși, rămânând neatinsă integritatea credinței și a moralei și respectul față de Păstori și ținându-se seama de utilitatea comună și de demnitatea persoanelor.

Can. 213 – Credincioșii au dreptul de a primi de la Păstorii sacri ajutoarele ce provin din bunurile spirituale ale Bisericii, mai cu seamă din cuvântul lui Dumnezeu și din sacramele.

Can. 214 – Credincioșii au dreptul de a aduce cult lui Dumnezeu după dispozițiile ritului propriu, aprobat de Păstorii legitimi ai Bisericii, și de a urma un model propriu de viață spirituală, desigur, care este conform cu învățătura Bisericii.

Can. 215 – Credincioșii au dreptul neștirbit de a înființa și de a conduce în mod liber asociații cu scopuri caritative și de milostivire sau de promovare a vocației creștine în lume, și de a se reuni pentru a urmări în comun aceleași scopuri.

Can. 216 – Deoarece participă la misiunea Bisericii, toți credincioșii au dreptul, fiecare potrivit propriei stări și condiții, de a promova sau de a sprijini activitatea apostolică, chiar prin inițiative proprii; totuși, nici o inițiativă să nu-și atribuie numele de catolică dacă nu a obținut consimțământul autorității ecleziastice competente.

Can. 217 – Deoarece prin Botez sunt chemați să ducă o viață conformă cu învățătura evanghelică, credincioșii au dreptul la educația creștină prin care să fie instruiți cum se cuvine pentru a dobândi dezvoltarea completă a persoanei umane și, totodată, pentru a cunoaște și a trăi misterul mântuirii.

Can. 218 – Aceia care se dedică științelor sacre se bucură de justa libertate de a cerceta, precum și de a-și expune cu prudență propria gândire în materiile în care sunt experți, păstrând supunerea necesară față de magisteriul Bisericii.

Can. 219 – Toți credincioșii se bucură de dreptul de a fi feriți de orice fel de constrângere în alegerea stării de viață.

Can. 220 – Nimănui nu-i este permis să lezeze în mod ilegal bună reputație de care se bucură cineva, nici să violeze dreptul vreunei persoane de a-și apăra propria intimitate.

Can. 221 – § 1. Credincioșii au dreptul de a-și revendica și apăra în mod legitim în forul ecleziastic competent, conform cu dispozițiile dreptului, drepturile de care se bucură în Biserică.

§ 2. Credincioșii au, de asemenea, dreptul, în cazul când sunt chemați în judecată de către autoritatea competentă, de a fi judecați după normele juridice, care trebuie aplicate cu echitate.

§ 3. Credincioșii au dreptul de a nu fi sancționați cu pedepse canonice decât în conformitate cu legea.

Can. 222 – § 1. Credincioșii au obligația de a veni în sprijinul nevoilor Bisericii, pentru ca ea să aibă la dispoziție cele ce sunt necesare pentru cultul divin, pentru operele de apostolat și de caritate și pentru întreținerea demnă a slujitorilor săi.

§ 2. De asemenea, au obligația de a promova dreptatea socială și, amintindu-și de porunca Domnului, de a-i ajuta din veniturile proprii pe cei săraci.

Can. 223 – § 1. În exercitarea drepturilor lor, credincioșii, atât fiecare în mod personal, cât și reuniți în asociații, trebuie să țină seama de binele comun al Bisericii, precum și de drepturile altora și de îndatoririle proprii față de alții.

§ 2. Îi revine autorității ecleziastice obligația de a coordona, în vederea binelui comun, exercitarea drepturilor ce sunt proprii credincioșilor.

TITLUL II

Obligațiile și drepturile credincioșilor laici

Can. 224 – Pe lângă acele obligații și drepturi care sunt comune tuturor credincioșilor și acelea care sunt stabilite în alte canoane, credincioșii laici sunt ținuți și la obligațiile și se bucură și de drepturile care sunt enumerate în canoanele acestui titlu.

Can. 225 – § 1. Deoarece, ca toți credincioșii creștini, sunt destinați de Dumnezeu la apostolat în virtutea Botezului și a Mirului, laicii au obligația generală și se bucură de dreptul de a lucra cu râvnă fie individual, fie în asociații, ca mesajul divin al mântuirii să fie cunoscut și primit de toți oamenii din întreaga lume. Această obligație devine încă mai necesară în acele circumstanțe în care oamenii nu pot să asculte Evanghelia și să-l cunoască pe Cristos decât prin intermediul laicilor.

§ 2. Au chiar și obligația specială, bineînțeles, fiecare după propria condiție, să impregneze și să desăvârșească sfera realităților vremelnice cu spiritul evanghelic și să dea astfel mărturie despre Cristos, îndeosebi acționând în mijlocul acestor realități și îndeplinind sarcini în lume.

Can. 226 – § 1. Cei care trăiesc starea căsătorească, după propria vocație, au datoria specială de a depune tot efortul, prin căsătorie și familie, la zidirea poporului lui Dumnezeu.

§ 2. Părinții, după ce le-au dat copiilor viața, au obligația foarte gravă și se bucură de dreptul de a-i educa; de aceea, le revine, în primul rând, părinților creștini datoria de a se îngriji de educația creștină a copiilor, în conformitate cu învățătura transmisă de Biserică.

Can. 227 – Credincioșii laici au dreptul de a le fi recunoscută în realitățile cetății pământești acea libertate care aparține tuturor cetățenilor; totuși, folosindu-se de această libertate, să aibă grijă ca acțiunile lor să fie impregnate de spirit evanghelic și să acorde atenție învățaturii propuse de magisteriul Bisericii, evitând totuși de a prezenta, în problemele opinabile, propria părere ca fiind învățatură a Bisericii.

Can. 228 – § 1. Laicii, care sunt considerați apți, pot să fie chemați de Păstorii sacri la acele oficii ecleziastice și funcții pe care ei le pot îndeplini în conformitate cu dispozițiile dreptului.

§ 2. Laicii, care se disting prin știința necesară, prin prudență și onestitate, pot să-i ajute, în calitate de specialiști sau consilieri, pe Păstorii Bisericii, chiar în cadrul consiliilor, conform dreptului.

Can. 229 – § 1. Laicii, ca să poată să trăiască după învățătura creștină, să o răspândească și, dacă e necesar, să o apere, și ca să poată să participe la activitatea apostolică, au obligația și se bucură de dreptul de a dobândi cunoașterea acestei învățături, adaptată capacității și condiției proprii a fiecăruia.

§ 2. De asemenea, se bucură și de dreptul de a dobândi acea cunoaștere mai profundă a științelor sacre, care este dată în universitățile sau facultățile ecleziastice ori în institutele de științe religioase, frecventând acolo cursurile și obținând grade academice.

§ 3. Tot astfel, respectându-se dispozițiile stabilite cu privire la idoneitatea necesară, laicii pot să primească de la autoritatea ecleziastică competentă mandatul de a-i învăța pe alții științele sacre.

Can. 230 – § 1. Bărbații laici, care au vârsta și calitățile stabilite prin decret de Conferința Episcopilor, pot fi admiși, prin ritul liturgic stabilit, la slujirea de lector și de acolit; totuși acordarea acestor slujiri nu le dă dreptul de a fi întreținuți sau remunerați de Biserică.

§ 2. Laicii pot să îndeplinească, în virtutea unei conferiri temporare, funcția de lector în acțiunile liturgice; de asemenea, toți laicii pot să îndeplinească funcțiile de comentator, de cântăreț și altele, în conformitate cu dispozițiile dreptului.

§ 3. Acolo unde nevoia Bisericii o sugerează, din cauza lipsei de slujitori sacri, chiar și laicii, deși nu sunt lectori sau acoliti, pot suplini unele funcții ale acestora, adică să exercite slujirea cuvântului, să prezideze rugăciunile liturgice, să administreze Botezul și să distribuie Sfânta Împărtășanie, conform dispozițiilor dreptului.

Can. 231 – § 1. Laicii care se dedică permanent sau pentru un anumit timp unei slujiri speciale a Bisericii au obligația de a primi o instruire adecvată, necesară pentru a-și îndeplini funcția cum trebuie și pentru a o exercita în mod conștient, cu devotament și sârguință.

§ 2. Rămânând neschimbată dispoziția can. 230, § 1, ei au dreptul la o retribuție onorabilă, adecvată condiției lor, cu care să poată face față în mod decent trebuințelor proprii și ale familiei lor, respectându-se și dispozițiile dreptului civil; de asemenea, au dreptul să le fie garantate asigurările sociale și asistența medicală.

TITLUL III Slujitorii sacri sau clericii

CAPITOLUL I Formarea clericilor

Can. 232 – Biserica are datoria și dreptul propriu și exclusiv de a-i forma pe aceia care sunt destinați slujirilor sacre.

Can. 233 – § 1. Întregii comunități creștine îi revine obligația de a favoriza vocațiile, pentru a se face față suficient necesităților slujirii sacre în întreaga Biserică. În chip deosebit au această datorie familiile creștine, educatorii și, dintr-un motiv special, preoții, îndeosebi parohii. Episcopii diecezani, cărora le revine în cel mai înalt grad obligația de a se îngriji de promovarea vocațiilor, să învețe poporul încredințat lor despre importanța slujirii sacre și despre necesitatea slujitorilor în Biserică; să suscite și să sprijine inițiativele în favoarea vocațiilor, mai cu seamă prin instituțiile create în acest scop.

§ 2. În plus, preoții, dar mai ales Episcopii diecezani, să aibă grijă ca bărbații mai în vârstă, care se consideră că sunt chemați la slujirile sacre, să fie ajutați cu prudență, cu cuvântul și fapta, și să fie pregătiți cum se cuvine.

Can. 234 – § 1. Unde există, să fie menținute și sprijinite seminariile mici sau alte institute de acest fel, în care, în vederea favorizării vocațiilor, să fie prevăzută acordarea unei educații religioase speciale și, în același timp, a unei instruirii umaniste și științifice. Mai mult, când consideră că este oportun, Episcopul diecezan să se îngrijească de înființarea unui seminar mic sau a unui institut similar.

§ 2. Dacă, în anumite cazuri, circumstanțele nu recomandă altfel, tinerii care au de gând să se îndrepte spre Preoție să primească acea educație umanistă și științifică pe care o primesc tinerii din regiunea lor, care se pregătesc să urmeze studii superioare.

Can. 235 – § 1. Tinerii care vor să se apropie de Preoție să primească în seminarul mare o educație spirituală adecvată și să fie instruiți cu privire la îndatoririle proprii, pe toată durata formării sau, dacă Episcopul diecezan apreciază că circumstanțele cer aceasta, cel puțin timp de patru ani.

§ 2. Cei care locuiesc în mod legitim în afara seminarului să fie încredințați de Episcopul diecezan unui preot evlavios și capabil, care să se îngrijească să fie formați în mod conștiincios în viața spirituală și în disciplină.

Can. 236 – Cei care aspiră la diaconatul permanent, în conformitate cu dispozițiile Conferinței Episcopilor, să fie instruiți în a-și cultiva viața spirituală și în a-și îndeplini în mod corect îndatoririle specifice treptei diaconale:

1° cei tineri, trăind cel puțin trei ani într-o casă destinată special acestui scop, în afară de cazul când, din motive grave, Episcopul diecezan a stabilit altfel;

2° bărbații mai în vârstă, atât cei celibatari, cât și cei căsătoriți, după un program trienal stabilit de Conferința Episcopilor.

Can. 237 – § 1. Când este posibil și oportun, în fiecare dieceză să existe un seminar mare; în caz contrar, tinerii care se pregătesc pentru slujirile sacre să fie încredințați unui alt seminar sau să fie înființat un seminar interdiecezan.

§ 2. Seminarul interdiecezan să nu fie înființat fără a se fi obținut în prealabil aprobarea de la Scaunul Apostolic, atât pentru înființarea seminarului, cât și pentru statutele lui, apoi și de la Conferința Episcopilor, dacă este vorba de un seminar pentru tot teritoriul ei, altminteri, de la Episcopii interesați.

Can. 238 – § 1. Seminariile înființate în mod legitim se bucură ipso iure de personalitate juridică în Biserică.

§ 2. În toate problemele juridice ce trebuie tratate, rectorul reprezintă seminarul, în afară de cazul când, pentru unele dintre ele, autoritatea competentă a decis altfel.

Can. 239 – § 1. În fiecare seminar să existe un rector, care să-l conducă, și, când este cazul, un vicerector, un econom, iar dacă seminariștii fac studiile în seminarul însuși, să existe și profesori, care să predea diferitele discipline, coordonate după un plan metodic.

§ 2. În fiecare seminar să existe cel puțin un director spiritual, lăsându-se seminariștilor libertatea de a merge la alți preoți care au fost desemnați de Episcop pentru această funcție.

§ 3. În statutele seminarului trebuie să fie stabilite modalitățile în care ceilalți superiori, profesorii, ba chiar și seminariștii înșiși, să participe la responsabilitatea rectorului, mai cu seamă în ceea ce privește disciplina ce trebuie respectată.

Can. 240 – § 1. În afară de confesorii obișnuiți, să fie aduși cu regularitate în seminar și alți confesori și, respectându-se disciplina seminarului, seminariștii să aibă întotdeauna libertatea de a se adresa oricărui confesor fie în seminar, fie în afara seminarului.

§ 2. Când trebuie să se decidă admiterea seminariștilor la hirotoniri sau eliminarea lor din seminar, niciodată nu poate fi cerută părerea directorului spiritual sau a confesorilor.

Can. 241 – § 1. Să fie admiși de Episcopul diecezan în seminarul mare numai aceia care, ținându-se seama de calitățile lor umane și morale, spirituale și intelectuale, de sănătatea lor fizică și psihică, precum și de intenția lor dreaptă, sunt considerați capabili să se dedice pentru totdeauna slujirilor sacre.

§ 2. Înainte de a fi primiți, ei trebuie să prezinte certificatele de Botez și Mir, precum și alte documente care sunt impuse de Regulamentul de formare sacerdotală.

§ 3. Când este vorba de admiterea celor care au fost eliminați dintr-un alt seminar sau dintr-un institut călugăresc, este necesară în plus o declarație a superiorului respectiv, mai ales cu privire la motivul eliminării sau al plecării lor.

Can. 242 – § 1. În fiecare țară să existe un Regulament de formare sacerdotală, care trebuie stabilit de Conferința Episcopilor, ținând seama de normele date de autoritatea supremă a Bisericii, aprobat de Sfântul Scaun, iar dacă trebuie adaptat noilor situații, de asemenea, cu aprobarea Sfântului Scaun, în care să fie stabilite principiile fundamentale ale formării ce trebuie să fie dată în seminar, precum și normele generale adaptate necesităților pastorale ale fiecărei regiuni sau provincii.

§ 2. Normele Regulamentului, despre care este vorba în § 1, să fie respectate în toate seminariile, fie diecezane, fie interdiezane.

Can. 243 – În plus, fiecare seminar să aibă un regulament propriu, aprobat de Episcopul diecezan sau, dacă este vorba de un seminar interdiecezan, de Episcopii interesați, în care normele Regulamentului de formare sacerdotală să fie adaptate circumstanțelor particulare și să fie stabilite cu mai mare precizie punctele care privesc viața cotidiană a seminaristilor și ordinea întregului seminar.

Can. 244 – Formarea spirituală și instruirea doctrinală a seminaristilor în seminar să fie coordonate în mod armonios și reglementate în așa fel încât ei, fiecare după propriul caracter, să dobândească, împreună cu necesara maturitate umană, spiritul Evangheliei și unirea profundă cu Cristos.

Can. 245 – § 1. Prin formarea spirituală, seminaristii să devină capabili să desfășoare în mod rodnic slujirea pastorală și să dobândească spiritul misionar, știind că slujirea îndeplinită cu credință vie și iubire contribuie la sfințirea lor; de asemenea, să învețe să cultive acele virtuți care sunt mai apreciate în societatea umană, astfel încât să poată ajunge la o armonie adecvată între valorile umane și cele supranaturale.

§ 2. Seminaristii să fie educați astfel încât, pătrunși de iubire față de Biserică, să fie supuși cu dragoste umilă și filială Pontifului Roman, urmașul lui Petru, să se atașeze propriului Episcop ca niște colaboratori fideli și să coopereze cu confrății; prin viața în comun în seminar și prin legăturile de prietenie și bună înțelegere cu colegii, să fie pregătiți la unirea frățască cu preoțimea diecezană din rândul căreia vor face parte în slujba Bisericii.

Can. 246 – § 1. Celebrarea Euharistiei să fie centrul întregii vieți a seminarului, astfel încât zilnic seminaristii, participând la însăși iubirea lui Cristos, să tragă mai ales din acest preabogat izvor tăria sufletească pentru munca apostolică și pentru viața lor spirituală.

§ 2. Să fie instruiți în celebrarea liturgiei orelor, prin care slujitorii lui Dumnezeu se roagă lui în numele Bisericii pentru tot poporul încredințat lor, ba chiar pentru lumea întreagă.

§ 3. Să fie menținute vii cultul Preasfintei Fecioare Maria, chiar prin rozariul marian, meditația și celelalte practici de evlavie, prin care seminaristii dobândesc spiritul de rugăciune și își întăresc propria vocație.

§ 4. Seminariștii să se obișnuiască a se apropia des de Sacramentul Pocăinței și este recomandat ca fiecare să aibă directorul său spiritual, ales, desigur, în mod liber, în fața căruia să-și poată deschide cu încredere conștiința.

§ 5. Seminariștii să facă în fiecare an exerciții spirituale.

Can. 247 – § 1. Să fie pregătiți, printr-o educație adecvată, să respecte starea celibatului și să învețe să aprecieze această stare ca pe un dar deosebit al lui Dumnezeu.

§ 2. Seminariștii să fie conștientizați cum se cuvine cu privire la îndatoririle și sarcinile specifice ale slujitorilor sacri ai Bisericii, nefiind trecută sub tăcere nici una dintre dificultățile vieții sacerdotale.

Can. 248 – Instruirea doctrinală ce trebuie făcută are drept scop ca seminariștii, alături de cultura generală conformă cu necesitățile locurilor și timpurilor, să dobândească o cunoaștere amplă și solidă a științelor sacre, astfel încât, prin credința lor bazată pe această cunoaștere și hrănită de ea, să poată vesti cum se cuvine învățătura Evangheliei oamenilor timpului lor, adaptată puterii de pricepere a acestora.

Can. 249 – În Regulamentul de formare sacerdotală să fie prevăzut ca seminariștii să învețe cu grijă nu numai limba propriei lor țări, ci să cunoască bine și limba latină și, în plus, să posede o cunoaștere adecvată a limbilor străine ce sunt necesare sau utile pentru instruirea lor sau pentru îndeplinirea slujirii pastorale.

Can. 250 – Studiile filozofice și teologice prevăzute în seminar pot fi făcute separat sau împreună, așa cum este stabilit în Regulamentul de formare sacerdotală, și trebuie să dureze șase ani, în așa fel încât timpul ce trebuie dedicat disciplinelor filozofice să fie de doi ani întregi, iar cel dedicat studiilor teologice, de patru ani întregi.

Can. 251 – Instruirea filozofică, ce trebuie să fie bazată pe patrimoniul filozofic permanent valabil și să țină seama și de cercetarea filozofică ce a avut loc de-a lungul timpului, să fie făcută în așa fel încât să desăvârșească formarea umană a seminariștilor, să dezvolte agerimea minții și să-i facă mai capabili pentru studiile teologice.

Can. 252 – § 1. Instruirea teologică, luminată de credință și călăuzită de Magisteriu, să fie astfel dată încât seminariștii să cunoască întreaga învățătură catolică, bazată pe Revelația divină, să-și alimenteze cu ea propria viață spirituală și să poată să o vestească și să o apere corect în exercitarea slujirii lor.

§ 2. Seminariștii să fie instruiți cu atenție deosebită în Sfânta Scriptură, astfel încât să dobândească o viziune completă despre ea.

§ 3. Să fie ținute lecții de teologie dogmatică, bazate mereu pe Cuvântul lui Dumnezeu scris și, totodată, pe Sfânta Tradiție, cu ajutorul cărora seminariștii să învețe să pătrundă mai adânc misterele mântuirii, avându-l ca maestru mai ales pe sfântul Toma; de asemenea, lecții de teologie morală și pastorală, de drept canonic, de liturgică, de istorie ecleziastică și alte discipline auxiliare și speciale, după dispozițiile Regulamentului de formare sacerdotală.

Can. 253 – § 1. Numai aceia să fie numiți de Episcop sau de Episcopii interesați în funcția de profesor pentru disciplinele filozofice, teologice și juridice care, distingându-se prin

virtuți, au obținut doctoratul sau licența într-o universitate sau facultate recunoscută de Sfântul Scaun.

§ 2. Să se aibă grijă să fie numiți profesori aparte pentru Sfânta Scriptură, teologia dogmatică, teologia morală, liturgică, filozofie, dreptul canonic, istoria ecleziastică și pentru alte științe care trebuie predate cu metodă proprie.

§ 3. Profesorul care își neglijează în mod grav funcția să fie înlăturat de autoritatea despre care vorbește § 1.

Can. 254 – § 1. În predarea disciplinelor, profesorii să fie preocupați continuu de unitatea internă și de armonia întregii învățături de credință, astfel încât seminariștii să simtă că învață o unică știință; pentru a se realiza mai bine acest lucru, să existe în seminar o persoană care să coordoneze întregul plan de studii.

§ 2. Seminariștii să fie astfel instruiți încât să fie și ei capabili să examineze problemele prin cercetări personale adecvate, făcute cu metodă științifică. Așadar, să se efectueze lucrări scrise prin care seminariștii, sub conducerea profesorilor, să învețe să facă anumite studii muncind personal.

Can. 255 – Deși întreaga formare a seminariștilor urmărește un scop pastoral, să fie programată în seminar și o instruire strict pastorală prin care seminariștii să învețe, ținându-se seama de necesitățile locului și timpului, principiile și metodele cu privire la exercitarea funcțiilor de a învăța, de a sfinți și de a conduce poporul lui Dumnezeu.

Can. 256 – § 1. Seminariștii să fie instruiți cu grijă în tot ceea ce privește în mod special slujirea sacră, mai ales în practica de a catehiza și de a ține omilia, în exercitarea cultului divin și, îndeosebi, în celebrarea sacramentelor, în modul de a trata cu oamenii, chiar cu cei necatolici sau cu cei necre-dincioși, în modul de a administra parohia și de a îndeplini și celelalte îndatoriri.

§ 2. Seminariștii să fie astfel instruiți cu privire la nevoile Bisericii universale încât să fie profund preocupați de promovarea vocațiilor, de problemele misionare și ecumenice și de toate celelalte probleme, inclusiv cele sociale, care sunt mai presante.

Can. 257 – § 1. Seminariștii să fie educați în așa fel încât să aibă o grijă deosebită nu numai față de Biserica particulară în slujba căreia vor fi încardinați, ci și față de Biserica universală, și să dea dovadă că sunt pregătiți să se dedice slujirii Bisericilor particulare care au mai mare nevoie de preoți.

§ 2. Episcopul diecezan să aibă grijă ca acei clerici care intenționează să se transfere din propria Biserică particulară la o altă Biserică particulară dintr-o altă regiune să fie pregătiți cum se cuvine pentru a desfășura acolo slujirea sacră, adică să învețe limba acelei regiuni și să cunoască instituțiile, condițiile sociale, uzanțele și obiceiurile locale.

Can. 258 – Ca să deprindă și practic modul de a face apostolat, în perioada studiilor, dar mai ales în timpul vacanțelor, seminariștii să fie inițiați, întotdeauna sub conducerea unui preot priceput, în practica pastorală prin exerciții potrivite, stabilite de Ordinariu și adecvate vârstei lor și situațiilor locale.

Can. 259 – § 1. Este dreptul Episcopului diecezan sau, în cazul unui seminar interdiecezan, al Episcopilor interesați să decidă cu privire la conducerea superioară și la administrarea seminarului.

§ 2. Episcopul diecezan sau, în cazul unui seminar interdiecezan, Episcopii interesați să viziteze deseori personal seminarul, să vegheze asupra formării seminariștilor, precum și asupra instruirii filozofice și teologice care are loc aici și să se informeze despre vocația, caracterul, evlavia și progresul seminariștilor, mai ales în vederea conferirii hirotonirilor sacre.

Can. 260 – În îndeplinirea propriilor funcții, toți trebuie să se supună rectorului, care are datoria de a se îngriji de conducerea zilnică a seminarului, în conformitate cu normele Regulamentului de formare sacerdotală și ale regulamentului seminarului.

Can. 261 – § 1. Rectorul seminarului, precum și, sub autoritatea lui, superiorii și profesorii, fiecare pe măsura rolului său, să aibă grijă ca seminariștii să respecte cu fidelitate normele stabilite de Regulamentul de formare sacerdotală și de regulamentul seminarului.

§ 2. Rectorul seminarului și coordonatorul de studii să vegheze cu sârguință ca profesorii să-și îndeplinească misiunea în mod corect, conform Regulamentului de formare sacerdotală și regulamentului seminarului.

Can. 262 – Seminarul să fie scos de sub jurisdicția parohială; pentru toți cei care sunt în seminar, rectorul sau un delegat al său îndeplinește oficiul de paroh, cu excepția materiei matrimoniale și rămânând neschimbată dispoziția can. 985.

Can. 263 – Episcopul diecezan sau, în cazul unui seminar interdiecezan, Episcopii interesați, fiecare după propria cotă stabilită de ei de comun acord, să se îngrijească de organizarea și menținerea seminarului, de întreținerea seminariștilor și de salarizarea profesorilor, precum și de celelalte trebuințe ale seminarului.

Can. 264 – § 1. Ca să facă față nevoilor seminarului, pe lângă oferta prevăzută de can. 1266, Episcopul poate să impună în dieceză și o taxă.

§ 2. Sunt supuse la taxa pentru seminar toate persoanele juridice ecleziastice, chiar și cele private, care își au sediul în dieceză, cu excepția acelor care trăiesc numai din pomeni sau a acelor care dețin în funcțiune un colegiu de studenți sau de docenți care are ca scop promovarea binelui comun în Biserică. Această taxă trebuie să fie generală, proporțională cu veniturile persoanei juridice și stabilită în funcție de necesitățile seminarului.

CAPITOLUL II

Înscrierea sau încardinarea clericilor

Can. 265 – Fiecare cleric trebuie să fie încardinat fie într-o Biserică particulară sau într-o prelatură personală, fie într-un institut de viață consacrată sau într-o societate de viață apostolică, ce au această facultate, astfel încât să nu existe deloc clerici acefali sau pribegi (vagi).

Can. 266 – § 1. Cineva devine cleric prin primirea diaconatului și este încardinat în Biserica particulară sau în prelatura personală pentru a cărei slujire este promovat.

§ 2. Cine a făcut profesiunea prin voturi perpetue într-un institut călugăresc sau a fost încorporat definitiv într-o societate de viață apostolică este încardinat drept cleric în acel institut sau în acea societate odată cu primirea diaconatului, în afară de cazul când constituțiile societăților de viață apostolică stabilesc altfel.

§ 3. Membrul unui institut secular este încardinat prin primirea diaconatului în Biserica particulară pentru slujirea căreia a fost promovat, în afară de cazul când, în virtutea unei concesiuni din partea Scaunului Apostolic, este încardinat în institutul însuși.

Can. 267 – § 1. Pentru ca un cleric deja încardinat să fie încardinat în mod valid într-o altă Biserică particulară, trebuie să obțină de la Episcopul diecezan un document de excardinare, semnat de același Episcop; de asemenea, trebuie să obțină, de la Episcopul diecezan al Bisericii particulare în care dorește să fie încardinat, un document de încardinare, semnat de acest Episcop.

§ 2. Excardinarea acordată astfel are efect juridic numai după ce a fost obținută încardinarea într-o altă Biserică particulară.

Can. 268 – § 1. Clericul care s-a transferat în mod legal din propria Biserică particulară într-o altă Biserică particulară, după cinci ani, este încardinat ipso iure în această Biserică particulară, dacă și-a manifestat în scris această voință atât Episcopului diecezan al Bisericii care l-a primit, cât și Episcopului diecezan propriu, și dacă nici unul dintre cei doi nu i-a comunicat în scris părerea contrară timp de patru luni de la data primirii cererii.

§ 2. Prin admiterea perpetuă sau definitivă într-un institut de viață consacrată ori într-o societate de viață apostolică, clericul care este încardinat în acest institut sau în această societate, conform can. 266 § 2, este excardinat din propria Biserică particulară.

Can. 269 – Episcopul diecezan să nu recurgă la încardinarea unui cleric decât dacă:

1° acest lucru este cerut de necesitatea sau utilitatea Bisericii particulare și respectându-se prevederile dreptului cu privire la întreținerea decentă a clericilor;

2° pe baza unui document legitim, constată că a fost acordată excardinarea și, în plus, a primit informațiile adecvate, dacă este necesar sub secret, de la Episcopul diecezan care a făcut excardinarea, cu privire la viața, conduita morală și studiile clericului;

3° clericul a declarat în scris aceluiași Episcop diecezan că vrea să se dedice slujirii noii Biserici particulare, conform dreptului.

Can. 270 – Excardinarea poate fi acordată în mod licit numai din motive juste, adică utilitatea pentru Biserică sau binele clericului însuși; nu poate fi negată decât din motive grave; totuși, clericului, care se consideră lezat și a găsit un Episcop care îl primește, îi este permis să facă recurs împotriva deciziei.

Can. 271 – § 1. În afară de cazul când există o adevărată necesitate în Biserica sa particulară, Episcopul diecezan nu trebuie să refuze permisiunea de a se transfera acelor clerici pe care îi consideră pregătiți și capabili și care cer să meargă în acele regiuni care suferă de o lipsă gravă de cler, pentru a exercita acolo slujirea sacră; să aibă totuși grijă ca, printr-un acord scris făcut împreună cu Episcopul diecezan al locului unde doresc să se ducă, să fie stabilite drepturile și îndatoririle acestor clerici.

§ 2. Episcopul diecezan poate să acorde clericilor săi permisiunea de a se transfera într-o altă Biserică particulară, pentru un timp determinat care poate fi reînnoit chiar de mai multe ori, totuși, astfel încât acești clerici să rămână încardinați în Biserica particulară proprie și, întorcându-se în ea, să se bucure de toate drepturile pe care le-ar fi avut dacă ar fi desfășurat aici slujirea sacră.

§ 3. Clericul care s-a transferat în mod legal într-o altă Biserică particulară, rămânând încardinat în propria Biserică, poate, dintr-un motiv just, să fie chemat înapoi de către Episcopul diecezan propriu, respectându-se totuși acordurile încheiate cu celălalt Episcop, precum și echitatea naturală; tot astfel, respectându-se aceleași condiții, Episcopul diecezan al celeilalte Biserici particulare poate, dintr-un motiv just, să refuze aceluiași cleric permisiunea unei ulterioare rămâneri în teritoriul său.

Can. 272 – Administratorul diecezan nu poate să acorde excardinarea și încardinarea, de asemenea, nici permisiunea de transferare într-o altă Biserică particulară, decât după un an de la vacanța scaunului episcopal și cu consimțământul colegiului consultanților.

CAPITOLUL III Obligațiile și drepturile clericilor

Can. 273 – Clericii au obligația specială de a dovedi respect și ascultare Suveranului Pontif și Ordinariului propriu.

Can. 274 – § 1. Numai clericii pot să obțină oficii pentru exercitarea cărora este necesară puterea preoțească sau puterea de conducere ecleziastică.

§ 2. Dacă nu sunt scutiți ca urmare a unui impediment legitim, clericii au obligația de a accepta și de a îndeplini cu fidelitate funcția ce le-a fost încredințată de Ordinariul lor.

Can. 275 – § 1. Deoarece contribuie cu toții la o unică lucrare, adică la zidirea Trupului lui Cristos, clericii să fie uniți între ei prin legătura frățietății și a rugăciunii și să colaboreze între ei, conform dispozițiile dreptului particular.

§ 2. Clericii să recunoască și să promoveze misiunea pe care laicii, fiecare conform rolului propriu, o exercită în Biserică și în lume.

Can. 276 – § 1. În modul lor de viață, clericii au obligația cu totul specială de a tinde la sfințenie, deoarece, fiind consacrați lui Dumnezeu cu un titlu nou prin hirotonire, sunt împărțitorii tainelor lui Dumnezeu în slujba poporului său.

§ 2. Pentru ca să poată dobândi această perfecțiune:

1° în primul rând, să îndeplinească în mod fidel și neobosit îndatoririle slujirii pastorale;

2° să-și alimenteze propria viață spirituală la masa Sfintei Scripturi și a sfintei Euharistii; prin urmare, preoții sunt invitați din toate puterile să ofere zilnic Jertfa euharistică, iar diaconii să participe la ea, de asemenea, zilnic;

3° preoții, precum și diaconii care aspiră la presbiterat, au obligația de a celebra zilnic liturgia orelor în conformitate cu propriile cărți liturgice aprobate; diaconii permanenți să celebreze partea stabilită pentru ei de Conferința Episcopilor;

4° de asemenea, sunt ținuti să facă retrageri spirituale, după dispozițiile dreptului particular;

5° sunt îndemnați să se dedice cu regularitate meditației, să se apropie des de sacramentul Pocăinței, să aibă o evlavie deosebită față de Preasfânta Fecioară, Maica lui Dumnezeu, și să se folosească și de celelalte mijloace de sfințire comune și particulare.

Can. 277 – § 1. Clericii sunt obligați să păstreze castitatea perfectă și perpetuă pentru împărăția cerurilor și de aceea sunt ținuti la celibat, care este un dar deosebit al lui Dumnezeu și prin care slujitorii sacri pot să se atașeze mai ușor cu toată inima lui Cristos și să se dedice mai liber slujirii lui Dumnezeu și oamenilor.

§ 2. Clericii să se comporte cu prudența cuvenită în relațiile cu persoanele a căror frecventare ar putea pune în pericol obligația lor de a păstra castitatea sau ar putea să constituie scandal pentru credincioși.

§ 3. Îi revine Episcopului diecezan să stabilească norme mai precise despre acest lucru și să judece respectarea acestei obligații în cazuri particulare.

Can. 278 – § 1. Clericii seculari au dreptul de a se asocia cu alții pentru a urmări finalități care sunt conforme cu starea clericală.

§ 2. Clericii seculari să acorde o importanță mare mai ales acelor asociații care, având statute recunoscute de autoritatea competentă, printr-o regulă de viață adecvată și aprobată cum se cuvine și prin ajutorul frățesc, promovează sfințenia lor în exercitarea slujirii și favorizează unirea între ei și unirea dintre ei și Episcopul propriu.

§ 3. Clericii să se abțină de a întemeia asociații sau de a participa la asociații a căror finalitate sau ale căror activități sunt incompatibile cu obligațiile specifice stării clericale sau care pot să împiedice îndeplinirea conștiințioasă a misiunii încredințate lor de autoritatea ecleziastică competentă.

Can. 279 – § 1. Clericii să continue studiile sacre chiar și după primirea Preoției și să urmeze învățătura solidă bazată pe sfânta Scriptură, transmisă de înaintași și acceptată în general de Biserică, așa cum este ea stabilită mai ales de documentele Conciliilor și ale Pontifilor Romani, evitând noutățile terminologice profane și falsa știință.

§ 2. Preoții să participe, conform dispozițiilor dreptului particular, la cursurile pastorale, care trebuie programate după hirotonirea sacerdotală; de asemenea, în timpurile fixate de același drept, să participe și la alte cursuri, consfătuiri teologice sau conferințe, care le oferă ocazia să dobândească o cunoaștere mai completă a științelor sacre și a metodelor pastorale.

§ 3. Să continue studierea și a altor științe, mai ales a acelor care sunt legate cu științele sacre, în măsura în care sunt folositoare îndeosebi pentru exercitarea slujirii pastorale.

Can. 280 – Se recomandă foarte mult clericilor să practice o anumită viață comună; unde aceasta deja există, pe cât e posibil, trebuie menținută.

Can. 281 – § 1. Deoarece se dedică slujirii ecleziastice, clericii merită o remunerație conformă condiției lor, ținându-se seama atât de natura oficiului, cât și de circumstanțele

locurilor și timpurilor, cu care să poată face față necesităților vieții personale și unei retribuiri drepte a acelor persoane de al căror serviciu au nevoie.

§ 2. De asemenea, trebuie să se aibă grijă ca ei să beneficieze de asistență socială, prin care să se facă față cum se cuvine necesităților lor în caz de boală, de invaliditate sau de bătrânețe.

§ 3. Diaconii căsătoriți, care se dedică exclusiv slujirii ecleziastice, au dreptul la o remunerație cu care să poată face față întreținerii personale și a familiei lor; în schimb, cei care primesc o retribuție pentru că îndeplinesc sau au îndeplinit o funcție civilă să se îngrijească de trebuințele proprii și ale familiei lor cu veniturile câștigate din acea retribuție.

Can. 282 – § 1. Clericii să ducă o viață simplă și să se abțină de la tot ceea ce constituie vanitate.

§ 2. Bunurile ce le revin cu ocazia exercitării unui oficiu ecleziastic și care prisosesc, după ce s-au îngrijit cu ajutorul lor de întreținerea decentă și de îndeplinirea tuturor obligațiilor stării proprii, să binevoiască a le folosi pentru binele Bisericii și pentru faptele de caritate.

Can. 283 – § 1. Chiar dacă nu au un oficiu care să-i oblige la reședință, clericii să nu plece din dieceză pentru un timp mai îndelungat, care trebuie stabilit de dreptul particular, fără permisiunea cel puțin presupusă a Ordinariului propriu.

§ 2. Ei au dreptul să beneficieze anual de o perioadă necesară și suficientă de concediu, stabilită de dreptul universal sau de cel particular.

Can. 284 – Clericii să poarte o haină ecleziastică decentă, după normele emise de Conferințele Episcopilor și după cutumele legitime ale locurilor.

Can. 285 – § 1. Clericii să se abțină complet de la tot ceea ce nu se potrivește cu starea proprie, conform dispozițiilor dreptului particular.

§ 2. Clericii să evite tot ceea ce, deși nu este nedemn, este incompatibil cu starea clericală.

§ 3. Le este interzis clericilor să-și asume oficii publice, care comportă o participare la exercitarea puterii civile.

§ 4. Fără permisiunea Ordinariului lor, să nu administreze bunuri ce aparțin laicilor și să nu desfășoare funcții lumești, care comportă obligația dării de seamă; li se interzice de a se face garanți, chiar cu bunurile personale, fără consultarea Ordinariului propriu; de asemenea, să se abțină de a semna polițe prin care este asumată obligația de a plăti bani fără un motiv bine precizat.

Can. 286 – Le este interzis clericilor să exercite, personal sau prin alții, negustoria sau comerțul, fie în avantajul propriu, fie în avantajul altora, fără permisiunea autorității ecleziastice competente.

Can. 287 – § 1. Clericii să promoveze întotdeauna și în cel mai înalt grad pacea și înțelegerea între oameni, bazate pe dreptate.

§ 2. Să nu participe activ în partidele politice și în conducerea de asociații sindicale, în afară de cazul când, după aprecierea autorității ecleziastice competente, acest lucru este necesar pentru apărarea drepturilor Bisericii sau pentru promovarea binelui comun.

Can. 288 – Dispozițiile prevăzute în can. 284, 285, §§ 3 și 4, 286, 287, § 2, nu îi obligă pe diaconii permanenți, dacă dreptul particular nu stabilește altfel.

Can. 289 – § 1. Deoarece serviciul militar este mai puțin compatibil cu starea clericală, clericii, ca, de altfel, și candidații la hirotoniri, să nu se înroleze voluntar în armată decât cu permisiunea Ordinariului lor.

§ 2. Clericii să se folosească de scutirile privind exercitarea de funcții și oficii publice civile incompatibile cu starea clericală, pe care le acordă lor legile, convențiile sau cutumele, dacă, în cazuri particulare, Ordinariul propriu nu a stabilit altfel.

CAPITOLUL IV Pierderea stării clericale

Can. 290 – Hirotonirea, primită în mod valid, nu poate fi niciodată anulată. Totuși, un cleric pierde starea clericală:

1° printr-o sentință judecătorească sau printr-un decret administrativ, prin care este declarată invaliditatea hirotonirii;

2° prin pedeapsa demiterii aplicată în mod legal;

3° prin rescript de la Scaunul Apostolic; dar acest rescript este acordat de Scaunul Apostolic diaconilor numai pentru motive grave, iar preoților, pentru motive foarte grave.

Can. 291 – Cu excepția cazurilor prevăzute în can. 290, § 1, pierderea stării clericale nu comportă dispensa de obligația celibatului, care este acordată exclusiv de Pontiful Roman.

Can. 292 – Clericul care pierde starea clericală, în conformitate cu normele dreptului, pierde odată cu ea și drepturile specifice acestei stări și nici nu mai este ținut la obligațiile care derivă din ea, rămânând neschimbată dispoziția can. 291; îi este interzisă exercitarea puterii preoțești, cu excepția cazului prevăzut de can. 976; în același timp, este privat de toate oficiile, de toate funcțiile și de orice putere delegată.

Can. 293 – Clericul care a pierdut starea clericală nu poate fi înscris din nou în rândul clericilor decât prin rescript al Scaunului Apostolic.

TITLUL IV Prelaturile personale

Can. 294 – Pentru a promova o bună distribuire a preoților sau pentru a îndeplini opere pastorale sau misionare speciale spre binele unor regiuni sau spre binele diferitelor grupuri sociale, Scaunul Apostolic, după ce a ascultat părerea Conferințelor episcopale interesate, poate să înființeze prelaturi personale constituie din preoți și diaconi ai clerului secular.

Can. 295 – § 1. Prelatura personală este reglementată de statutele întocmite de Scaunul Apostolic și are în fruntea ei un Prelat, în calitate de Ordinariu propriu, care are dreptul de a

înființa un seminar național sau unul internațional, precum și de a încardina seminariștii și de a-i promova la hirotoniri în slujba prelaturii.

§ 2. Prelatul trebuie să se îngrijească atât de educația spirituală a acelor pe care i-a promovat cu scopul menționat mai sus, cât și de întreținerea lor demnă.

Can. 296 – Laicii pot să se dedice operelor apostolice ale unei prelaturi personale prin acorduri încheiate cu prelatura, însă modul acestei cooperări organice și principalele datorii și drepturi legate de ea să fie stabilite cu precizie în statute.

Can. 297 – De asemenea, statutele să stabilească raporturile prelaturii personale cu Ordinarii locului, în ale căror Biserici particulare prelatura își desfășoară sau dorește să-și desfășoare activitățile pastorale sau misionare, cu consensul prealabil al Episcopului diecezan.

TITLUL V Asociațiile credincioșilor

CAPITOLUL I Norme comune

Can. 298 – § 1. În Biserică există asociații, deosebite de institutele de viață consacrată și de societățile de viață apostolică, în care credincioșii, fie clerici, fie laici, fie clerici și laici împreună, se străduiesc prin acțiune comună fie pentru a promova desăvârșirea vieții, cultul divin public sau învățătura creștină, fie pentru alte opere de apostolat, cum sunt inițiativele de evanghelizare, faptele de milostenie sau de caritate și însuflețirea domeniului temporal cu spirit creștin.

§ 2. Credincioșii să se înscrie mai ales în asociațiile care sunt fie înființate, fie apreciate sau recomandate de autoritatea ecleziastică competentă.

Can. 299 – § 1. Credincioșii au libertatea deplină de a constitui, prin acord personal încheiat între ei, asociații în vederea atingerii scopurilor prevăzute de can. 298, § 1, rămânând neatinsă dispoziția can. 301, § 1.

§ 2. Aceste asociații, chiar dacă sunt apreciate sau recomandate de autoritatea ecleziastică, se numesc asociații private.

§ 3. În Biserică, nici o asociație privată de credincioși nu este recunoscută, dacă statutele ei nu sunt recunoscute de autoritatea competentă.

Can. 300 – Nici o asociație să nu-și asume denumirea de „catolică”, decât cu consimțământului autorității ecleziastice competente, conform dispozițiilor can. 312.

Can. 301 – § 1. Numai autoritatea ecleziastică competentă are dreptul să înființeze asociații de credincioși, care își propun să transmită doctrina catolică în numele Bisericii sau să promoveze cultul divin public, sau care își propun alte scopuri a căror realizare din natura sa este rezervată aceleiași autorități ecleziastice.

§ 2. Dacă apreciază că este oportun, autoritatea ecleziastică competentă poate să înființeze și asociații de credincioși care să urmărească direct sau indirect alte scopuri spirituale care nu au fost suficient prevăzute de inițiativele private.

§ 3. Asociațiile de credincioși, care sunt înființate de autoritatea ecleziastică competentă, sunt numite asociații publice.

Can. 302 – Se numesc clericale acele asociații de credincioși care, fiind conduse de clerici, își asumă exercitarea Preoției și sunt recunoscute ca atare de autoritatea competentă.

Can. 303 – Se numesc ordine terțiare, care pot avea și altă denumire potrivită, asociațiile ai căror membri, participând în lume la spiritul unui institut călugăresc, duc o viață apostolică și tind la desăvârșirea creștină sub conducerea superioară a aceluiași institut.

Can. 304 – § 1. Toate asociațiile de credincioși, fie publice, fie private, oricare ar fi titlul sau denumirea lor, să aibă statute proprii, în care să fie precizate scopul sau motivul social al asociației, sediul, conducerea și condițiile necesare pentru a face parte din asociație, și în care să fie stabilite principiile și normele privind activitățile, ținându-se seama de necesitatea sau utilitatea de timp și de loc.

§ 2. Să-și aleagă un titlu sau un nume potrivit cu nevoile timpului și locului, dar cel mai mult cu scopul urmărit.

Can. 305 – § 1. Toate asociațiile de credincioși sunt sub supravegherea autorității ecleziastice competente, căreia îi revine datoria de a se îngriji ca în ele să fie păstrată integritatea credinței și a moralei și de a veghea să nu se introducă abuzuri cu privire la disciplina ecleziastică; aceleași autorități îi revine obligația și dreptul de a le vizita conform dreptului și statutelor; de asemenea, ele sunt sub conducerea aceleiași autorități, în conformitate cu canoanele care urmează.

§ 2. Sunt sub supravegherea Scaunului Apostolic asociațiile de orice fel; sunt sub supravegherea Ordinariului locului asociațiile diecezane și toate acelea care își desfășoară activitatea în dieceză.

Can. 306 – Ca cineva să beneficieze de drepturile și privilegiile unei asociații, de indulgențele și celelalte favoruri spirituale acordate ei, este necesar și suficient să fie înscris în mod valid în ea și să nu fie exclus în mod legitim, conform dispozițiilor dreptului și statutelor proprii ale asociației.

Can. 307 – § 1. Admiterea membrilor să se facă după normele dreptului și ale statutelor fiecărei asociații.

§ 2. Aceeași persoană poate fi înscrisă în mai multe asociații.

§ 3. Membrii institutelor călugărești pot să se înscrie în asociații conform dreptului propriu, cu consimțământul Superiorului.

Can. 308 – Cine a fost admis în mod legitim într-o asociație, să nu fie eliminat din ea decât dintr-un motiv just, în conformitate cu normele dreptului și ale statutelor.

Can. 309 – Asociațiile înființate în mod legitim au dreptul, conform dreptului și statutelor, să dea norme speciale referitoare la asociația însăși, să țină întruniri, să desemneze conducătorii, funcționarii, deservenții, precum și administratorii bunurilor.

Can. 310 – O asociație privată, care nu a fost recunoscută ca persoană juridică, nu poate, așa cum este, să fie subiect de obligații și drepturi; totuși, credincioșii care fac parte din ea pot să stabilească împreună obligații, să dobândească și să posede drepturi și bunuri în calitate de coproprietari și de coposessori; aceste drepturi și obligații pot să le exercite printr-un mandatar sau procurant.

Can. 311 – Membrii institutelor de viață consacrată, care conduc sau asistă asociații unite în vreun fel cu institutul lor, să aibă grijă ca ele să sprijine activitățile apostolice existente în dieceză, colaborând, sub direcțiunea Ordinariului locului, mai ales cu asociațiile care sunt organizate pentru a exercita apostolat în dieceză.

CAPITOLUL II

Asociațiile publice ale credincioșilor

Can. 312 – § 1. Autoritatea competentă pentru a înființa asociații publice este:

- 1° Sfântul Scaun pentru asociațiile universale și internaționale;
- 2° Conferința Episcopilor, în propriul teritoriu, pentru asociațiile naționale, adică acelea care, în virtutea înființării însăși, sunt destinate pentru a exercita activitatea în întreaga țară;
- 3° Episcopul diecezan, în teritoriul său, pentru asociațiile diecezane, nu însă Administratorul diecezan; fac totuși excepție acele asociații al căror drept de a fi înființate este rezervat altora prin privilegiu apostolic.

§ 2. Pentru înființarea validă într-o dieceză a unei asociații sau a unei secții a asociației, chiar când înființarea se face în virtutea unui privilegiu apostolic, este necesar consimțământul Episcopului diecezan, dat în scris; totuși, consimțământul Episcopului diecezan dat pentru înființarea unei case a unui institut călugăresc valorează și pentru înființarea, în aceeași casă sau în biserica anexată ei, a unei asociații proprii a aceluși institut.

Can. 313 – O asociație publică, precum și o confederație de asociații publice, în virtutea decretului însuși prin care este înființată de autoritatea ecleziastică competentă, conform can. 312, este constituită ca persoană juridică și primește, în măsura în care e nevoie, misiunea pentru scopurile pe care și le propune să le atingă în numele Bisericii.

Can. 314 – Statutele fiecărei asociații publice, ca și revizuirea sau schimbarea lor, necesită aprobarea din partea autorității ecleziastice căreia îi aparține dreptul de a înființa asociații, conform dispozițiilor can. 312, § 1.

Can. 315 – Asociațiile publice pot lua în mod liber inițiativele care sunt conforme cu natura lor și, totodată, sunt reglementate de normele statutelor, totuși, sub direcțiunea superioară a autorității ecleziastice despre care vorbește can. 312, § 1.

Can. 316 – § 1. Cine a părăsit în mod public credința catolică sau a renunțat la comuniunea ecleziastică, sau este pedepsit cu excomunicarea impusă ori declarată, nu poate fi admis în mod valid în asociațiile publice.

§ 2. Cei care, fiind înscriși în mod legitim, s-ar afla în situația prevăzută de § 1, după ce au primit un avertisment, să fie eliminați din asociație, respectându-se statutele și rămânând inviolabil dreptul de recurs la autoritatea ecleziastică despre care vorbește can. 312, § 1.

Can. 317 – § 1. Dacă nu este prevăzut altfel în statute, autoritatea ecleziastică, despre care vorbește can. 312, § 1, are dreptul de a-l confirma pe președintele asociației publice, ales de însăși asociația publică, sau de a-l investi pe cel prezentat, sau de a-l numi ea însăși; aceeași autoritate ecleziastică să numească un capelan sau asistent ecleziastic, audiind în prealabil părerea funcționarilor superiori ai asociației, dacă acest lucru e oportun.

§ 2. Norma stabilită în § 1 este valabilă și pentru asociațiile înființate de membrii institutelor călugărești, în virtutea unui privilegiu apostolic, în afara bisericilor sau a caselor proprii; în schimb, în asociațiile înființate de membrii institutelor călugărești în propria biserică sau casă, numirea sau confirmarea președintelui îi aparține de drept Superiorului institutului, conform normelor statutelor.

§ 3. În asociațiile neclericale, laicii pot să îndeplinească funcția de președinte; această funcție să nu fie încredințată capelanului sau asistentului ecleziastic, decât dacă în statute este prevăzut altfel.

§ 4. În asociațiile publice de credincioși, care sunt orânduite direct pentru a exercita apostolatul, să nu aibă funcția de președinte cei care îndeplinesc funcții de conducere în partidele politice.

Can. 318 – § 1. În circumstanțe speciale, când motive grave impun aceasta, autoritatea ecleziastică, despre care vorbește can. 312, § 1, poate să desemneze un comisar care să conducă asociația, temporar, în numele acestei autorități.

§ 2. Președintele unei asociații publice poate fi înlăturat, dintr-un motiv just, de către autoritatea care l-a numit sau l-a confirmat, după ce totuși a fost ascultată părerea atât a președintelui însuși, cât și a funcționarilor superiori ai asociației, conform normelor statutelor; capelanul poate fi înlăturat, conform cann. 192-195, de către autoritatea care l-a numit.

Can. 319 – § 1. Dacă nu a fost prevăzut altfel, o asociație publică înființată în mod legitim administrează, conform normelor statutelor, bunurile pe care le posedă, sub direcțiunea superioară a autorității ecleziastice despre care vorbește can. 312, § 1, căreia trebuie să-i dea cont în fiecare an despre administrare.

§ 2. Aceleiași autorități trebuie să-i prezinte o dare de seamă despre distribuirea ofertelor și a pomenilor adunate.

Can. 320 – § 1. Asociațiile înființate de Scaunul Apostolic nu pot fi desființate decât de către acesta.

§ 2. Din motive grave, pot fi suprimate de către Conferința Episcopilor asociațiile înființate de ea; Episcopul diecezan poate suprima asociațiile înființate de el însuși, precum și pe acelea înființate, în virtutea unui indult apostolic, de membrii unui institut călugăresc cu consimțământul Episcopului diecezan.

§ 3. O asociație publică să nu fie suprimată de autoritatea competentă, fără ca aceasta să fi ascultat mai întâi părerea președintelui și a celorlalți funcționari superiori ai asociației.

CAPITOLUL III Asociațiile private ale credincioșilor

Can. 321 – Asociațiile private sunt conduse și prezidate de credincioși, conform dispozițiilor statutelor.

Can. 322 – § 1. O asociație privată a credincioșilor poate să dobândească personalitate juridică prin decret formal din partea autorității ecleziastice competente despre care vorbește can. 312, § 1.

§ 2. Nici o asociație privată a credincioșilor nu poate să dobândească personalitate juridică, decât dacă statutele ei au fost aprobate de autoritatea ecleziastică despre care vorbește can. 312, § 1; totuși, aprobarea statutelor nu modifică natura privată a asociației.

Can. 323 – § 1. Deși asociațiile private ale credincioșilor se bucură de autonomie conform dispozițiilor can. 321, totuși, sunt sub supravegherea autorității ecleziastice în conformitate cu can. 305, precum și sub conducerea aceleiași autorități.

§ 2. Tot autorității ecleziastice îi revine obligația, respectând desigur autonomia proprie a asociațiilor private, de a veghea și de a avea grijă să se evite dispersarea forțelor, iar exercitarea apostolatului de către asociații să fie dirijată spre binele comun.

Can. 324 – § 1. Asociația privată a credincioșilor își desemnează în mod liber președintele și funcționarii, conform normelor statutelor.

§ 2. Dacă o asociație privată a credincioșilor dorește un consilier spiritual, poate să-l aleagă în mod liber din rândul preoților care exercită legitim slujirea preoțească în dieceză; cine este ales, are totuși nevoie de confirmare din partea Ordinariului locului.

Can. 325 – § 1. Asociația privată a credincioșilor își administrează în mod liber bunurile pe care le posedă, conform dispozițiilor statutelor, rămânând inviolabil dreptul autorității ecleziastice competente de a veghea ca bunurile să fie folosite în scopurile asociației.

§ 2. Asociația este supusă autorității Ordinariului locului, conform can. 1301, cu privire la administrarea și distribuirea bunurilor ce i-au fost oferite sau lăsate pentru cauzele pioase.

Can. 326 – § 1. Asociația privată a credincioșilor se stinge conform normelor statutelor; poate fi și suprimată de către autoritatea competentă, dacă activitatea ce o desfășoară produce o daună gravă învățaturii sau disciplinei ecleziastice, sau constituie un scandal pentru credincioși.

§ 2. Destinația bunurilor unei asociații private desființate trebuie să fie stabilită în conformitate cu prevederile statutelor, rămânând inviolabile drepturile câștigate și voința donatorilor.

CAPITOLUL IV

Norme speciale pentru asociațiile laicilor

Can. 327 – Credincioșii laici să acorde o mare importanță asociațiilor constituie cu scopuri spirituale, despre care vorbește can. 298, și în mod special acelor care își propun să însuflețească sfera lucrurilor vremelnice cu spirit creștin și favorizează astfel o legătură mult mai strânsă între credință și viață.

Can. 328 – Persoanele care conduc asociațiile de laici, chiar pe acelea care sunt înființate în virtutea unui privilegiu apostolic, să aibă grijă ca asociațiile lor să colaboreze, când acest lucru e util, cu alte asociații de credincioși și să ajute cu dragă inimă diferitele activități creștine, mai ales pe acelea care există în același teritoriu.

Can. 329 – Președinții asociațiilor de laici să aibă grijă ca membrii asociației să fie instruiți cum trebuie pentru a exercita apostolatul specific laicilor.

PARTEA A II-A

Structura ierarhică a Bisericii

SECȚIUNEA I

Autoritatea supremă a Bisericii

CAPITOLUL I

Pontiful Roman și Colegiul Episcopilor

Can. 330 – Precum, din voința Domnului, sfântul Petru și ceilalți Apostoli formează un unic Colegiu, pentru același motiv și în egală măsură Pontiful Roman, succesorul lui Petru, și Episcopii, succesorii Apostolilor, sunt uniți între ei.

ART. 1

Pontiful Roman

Can. 331 – Episcopul Bisericii Romei, în care durează neconținut funcția pe care Domnul a acordat-o numai lui Petru, primul dintre Apostoli, și care trebuie să fie transmisă succesorilor săi, este capul Colegiului Episcopilor, Vicarul lui Cristos și Păstorul Bisericii întregi pe acest pământ; de aceea, el, în virtutea funcției sale, se bucură în Biserică de puterea ordinară supremă, deplină, nemijlocită și universală, pe care poate să o exercite întotdeauna în mod liber.

Can. 332 – § 1. Pontiful Roman obține puterea deplină și supremă în Biserică prin alegerea legitimă, acceptată de el, împreună cu consacrarea episcopală. De aceea, cel ales la pontificatul suprem, care este deja însemnat cu caracterul episcopal, obține această putere din momentul acceptării. Dacă cel ales este lipsit de caracterul episcopal, să fie imediat consacrat

Episcop.

§ 2. Dacă se întâmplă ca Pontiful Roman să renunțe la funcția sa, pentru validitate este necesar ca renunțarea să fie făcută în mod liber și manifestată în mod regulamentar, fără însă să fie acceptată de cineva.

Can. 333 – § 1. În virtutea funcției sale, Pontiful Roman deține puterea nu numai asupra Bisericii universale, dar obține și primatul puterii ordinare asupra tuturor Bisericilor particulare și grupărilor lor, prin care, desigur, în același timp este întărită și garantată puterea proprie, ordinară și nemijlocită pe care Episcopii o au asupra Bisericilor particulare încredințate lor.

§ 2. Pontiful Roman, în îndeplinirea funcției sale de Păstor suprem al Bisericii, este întotdeauna unit prin comuniune cu ceilalți Episcopi, ba chiar cu Biserica întreagă; totuși, el are dreptul să stabilească, în funcție de necesitățile Bisericii, modul fie personal, fie colegial, de a exercita această funcție.

§ 3. Împotriva unei sentințe sau a unui decret al Pontifului Roman nu există apel, nici recurs.

Can. 334 – În exercitarea funcției sale, Pontiful Roman este sprijinit de Episcopi, care pot să colaboreze cu el în diferite moduri, dintre care unul este Sinodul Episcopilor. În plus, el este ajutat de Părinții Cardinali, de asemenea, de alte persoane, precum și de diferite instituții, după necesitățile timpurilor. Toate aceste persoane și instituții îndeplinesc în numele lui și sub autoritatea lui funcția ce le-a fost încredințată spre binele tuturor Bisericilor, în conformitate cu normele stabilite de drept.

Can. 335 – Când Scaunul roman este vacant sau absolut împiedicat, să nu se schimbe nimic în conducerea Bisericii universale; să se respecte, în schimb, legile speciale date pentru astfel de circumstanțe.

ART. 2

Colegiul Episcopilor

Can. 336 – Colegiul Episcopilor, al cărui cap este Suveranul Pontif și ai cărui membri sunt Episcopii, în virtutea consacrării sacramentale și a comuniunii ierarhice cu capul și cu membrii Colegiului, și în care continuă neîntrerupt corpul apostolic, este și el, împreună cu capul său, și niciodată fără acest cap, subiect al puterii supreme și depline asupra Bisericii întregi.

Can. 337 – § 1. Colegiul Episcopilor exercită în mod solemn puterea asupra Bisericii întregi în Conciliul Ecumenic.

§ 2. Exercită aceeași putere prin acțiunea unită a Episcopilor răspândiți în lume, când ca atare ea este impusă sau acceptată în mod liber de Pontiful Roman, astfel încât să aibă loc un adevărat act colegial.

§ 3. Este dreptul Pontifului Roman să aleagă și să impună, în funcție de nevoile Bisericii, modalitățile în care Colegiul Episcopilor să exercite în mod colegial propriul oficiu cu privire la Biserica universală.

Can. 338 – § 1. Numai Pontifului Roman îi revine de drept să convoace Conciliul Ecumenic, să-l prezideze personal sau prin alții, de asemenea, să-l transfere, să-l întrerupă sau să-l dizolve și să-i aprobe decretul.

§ 2. Tot Pontifului Roman îi revine de drept să stabilească problemele ce trebuie tratate și normele ce trebuie respectate în Conciliu; la problemele propuse de Pontiful Roman, Părinții Conciliului pot să adauge și altele, care trebuie să fie aprobate de același Pontif Roman.

Can. 339 – § 1. Toți Episcopii, și numai Episcopii, care sunt membri ai Colegiului Episcopilor, au dreptul și datoria să participe la Conciliul Ecumenic cu vot deliberativ.

§ 2. La Conciliul Ecumenic pot apoi să fie invitați de către autoritatea supremă a Bisericii, căreia îi revine datoria să stabilească rolul pe care îl au în Conciliu, și alții care nu au consacrarea episcopală.

Can. 340 – În cazul în care Scaunul Apostolic rămâne vacant în timpul celebrării Conciliului, acesta este întrerupt *ipso iure*, până când noul Suveran Pontif poruncește ca același Conciliu să fie continuat sau dizolvat.

Can. 341 – § 1. Decretul Conciliului Ecumenic nu are forța de a obliga, dacă nu a fost aprobat de Pontiful Roman împreună cu Părinții Conciliului și dacă nu a fost confirmat de același Pontif și promulgat din ordinul său.

§ 2. Decretul pe care le dă Colegiul Episcopilor printr-un act propriu-zis colegial, dar într-un mod diferit de cel voit sau liber acceptat de Pontiful Roman, pentru a avea putere de lege, trebuie, de asemenea, să fie confirmat și promulgat de Pontiful Roman.

CAPITOLUL II Sinodul Episcopilor

Can. 342 – Sinodul Episcopilor este o adunare de Episcopi care, aleși din diferitele regiuni ale lumii, se întrunesc la intervale de timp stabilite, ca să favorizeze o unire strânsă între Pontiful Roman și Episcopi, ca să-l ajute cu sfaturile lor pe Pontiful Roman în menținerea și propășirea credinței și a moralei, în respectarea și consolidarea disciplinei ecleziastice și ca să examineze problemele privind activitatea Bisericii în lume.

Can. 343 – Sinodului Episcopilor îi revine de drept să discute despre problemele ce trebuie tratate și să-și exprime dorințele, dar nu să le rezolve și să dea decretul cu privire la ele, decât dacă, în cazuri precise, Pontiful Roman i-a acordat puterea deliberativă, căruia, în acest caz, îi revine datoria să ratifice decretul.

Can. 344 – Sinodul Episcopilor este direct sub autoritatea Pontifului Roman, căruia îi revine dreptul:

1° să convoace sinodul, ori de câte ori consideră că acest lucru este oportun, și să stabilească locul unde trebuie să se desfășoare întrunirile;

2° să ratifice alegerea membrilor, care trebuie să fie aleși în conformitate cu dreptul special, precum și să desemneze și să numească alți membri;

3° să stabilească, la timpul potrivit, conform dreptului special, înainte de celebrarea sinodului, problemele ce trebuie să fie tratate;

4° să stabilească ordinea lucrărilor;

5° să prezideze, personal sau prin alții, sinodul;

6° să încheie, să transfere, să întrerupă și să dizolve sinodul însuși.

Can. 345 – Sinodul Episcopilor poate fi reunit în adunare generală, fie obișnuită, fie extraordinară, adică în care sunt tratate probleme ce privesc direct binele întregii Biserici, sau și în adunare specială, adică în care sunt tratate probleme ce privesc una sau mai multe regiuni determinate.

Can. 346 – § 1. Sinodul Episcopilor care se reunește în adunarea generală obișnuită este alcătuit din membri, majoritatea Episcopi, aleși pentru fiecare adunare de Conferințele Episcopilor, conform modalității stabilite de dreptul special al sinodului; alții sunt desemnați în virtutea aceluiași drept; alții sunt numiți direct de Pontiful Roman; tuturor acestora li se alătură unii membri ai institutelor călugărești clericale, care sunt aleși în conformitate cu dispozițiile aceluiași drept special.

§ 2. Sinodul Episcopilor, reunit în adunarea generală extraordinară pentru a trata probleme care necesită o rezolvare promptă, este alcătuit din membri, majoritatea Episcopi, care sunt desemnați conform dreptului special al sinodului, în virtutea oficiului pe care îl îndeplinesc, alții însă sunt numiți direct de Pontiful Roman; tuturor acestora li se alătură unii membri ai institutelor călugărești clericale, aleși conform aceluiași drept special.

§ 3. Sinodul Episcopilor care se întrunește în adunare specială este alcătuit din membri desemnați mai cu seamă din acele regiuni pentru care este convocat, conform dreptului special după care este reglementat sinodul.

Can. 347 – § 1. Când Pontiful Roman încheie lucrările adunării sinodului Episcopilor, încetează funcția încredințată în sinod Episcopilor și celorlalți membri.

§ 2. Dacă Scaunul Apostolic devine vacant după convocarea sinodului sau în timpul celebrării lui, se suspendă *ipso iure* nu numai reuniunea sinodului, dar și funcția încredințată membrilor în timpul desfășurării lui, până când noul Pontif decretează fie dizolvarea reuniunii, fie continuarea ei.

Can. 348 – § 1. Sinodul Episcopilor are un secretariat general permanent, care este condus de un Secretar general, numit de Pontiful Roman, și care este ajutat de un consiliu al secretariatului, alcătuit din Episcopi, dintre care unii sunt aleși, conform dreptului special, de însuși sinodul Episcopilor, iar alții sunt numiți de Pontiful Roman, însă funcția tuturor acestora încetează când începe o nouă adunare generală.

§ 2. Pentru fiecare adunare a sinodului Episcopilor sunt apoi aleși unul sau mai mulți secretari speciali, numiți de Pontiful Roman, care rămân în funcție numai până la terminarea reuniunii sinodale.

CAPITOLUL III Cardinalii Sfintei Biserici Romane

Can. 349 – Cardinalii Sfintei Biserici Romane formează un colegiu special căruia îi aparține dreptul de a-l alege pe Pontiful Roman, în conformitate cu dreptul special. De asemenea, Cardinalii sunt alături de Pontiful Roman fie acționând colegial, când sunt convocați pentru a trata probleme de importanță majoră, fie personal, adică îndeplinind diferite oficii prin care îl ajută pe Pontiful Roman, mai cu seamă în grija zilnică față de Biserica universală.

Can. 350 – § 1. Colegiul cardinalilor este împărțit în trei ordine (ranguri): episcopal, la care aparțin Cardinalii cărora Pontiful Roman le acordă titlul unei Biserici din împrejurimile Romei, precum și Patriarhii orientali care au fost cooptați în Colegiul Cardinalilor; prezbiteral și diaconal.

§ 2. Fiecărui Cardinal din ordinul prezbiteral și diaconal i se încredințează de către Pontiful Roman un titlu sau, respectiv, o diaconie în Roma.

§ 3. Patriarhii orientali care fac parte din Colegiul Cardinalilor au ca titlu scaunul lor patriarhal.

§ 4. Cardinalul Decan are ca titlu dieceza de Ostia, împreună cu o altă Biserică, al cărei titular era deja.

§ 5. Prin opțiune făcută în Consistoriu și aprobată de Suveranul Pontif, respectându-se prioritatea de consacrare și de promovare, Cardinalii din ordinul prezbiteral pot să treacă la un alt titlu, iar Cardinalii din ordinul diaconal la o altă diaconie și, dacă au rămas în ordinul diaconal timp de un deceniu întreg, pot trece chiar la ordinul prezbiteral.

§ 6. Cardinalul care trece prin opțiune de la ordinul diaconal la ordinul prezbiteral dobândește precedență asupra tuturor Cardinalilor presbiteri care au fost ridicați după el la demnitatea de Cardinal.

Can. 351 – § 1. Pentru a fi promovați Cardinali sunt aleși în mod liber de către Pontiful Roman acei bărbați care au primit cel puțin hirotonirea presbiterală și care se remarcă admirabil prin doctrină, moralitate, evlavie și prin prudență în acțiunile lor; cei care nu sunt încă Episcopi trebuie să primească consacrarea episcopală.

§ 2. Cardinalii sunt creați prin decret al Pontifului Roman, făcut public în fața Colegiului Cardinalilor; după această publicare, ei au obligații și se bucură de drepturile stabilite de lege.

§ 3. Un promovat la demnitatea de Cardinal, a cărui creare este anunțată de Pontiful Roman, dar al cărui nume este păstrat *in pectore*, nu are între timp nici una dintre obligațiile Cardinalilor și nu se bucură de nici unul dintre drepturile lor; în schimb, după ce numele lui a fost făcut public de Pontiful Roman, este ținut la aceste îndatoriri și beneficiază de aceste drepturi, iar de dreptul de precedență se bucură din ziua rezervării *in pectore*.

Can. 352 – § 1. Colegiul Cardinalilor este prezidat de un Decan, iar când acesta e împiedicat, este înlocuit de Vicedecan. Decanul, sau Vicedecanul, nu are nici o jurisdicție asupra celorlalți Cardinali, ci este considerat primul între egali.

§ 2. Devenind vacant oficiul de Decan, cardinalii onorați cu titlul unei Biserici din împrejurimile Romei, și numai ei, sub președinția Vicedecanului, dacă e prezent, sau a

aceluia mai în vârstă dintre ei, să aleagă pe unul din grupul lor care să îndeplinească rolul de Decan al Colegiului; să comunice numele lui Pontifului Roman, căruia îi revine de drept să-l aprobe pe cel ales.

§ 3. Tot astfel, cum este prevăzut în § 2, este ales și Vicedecanul, prezidând însuși Decanul; și aprobarea alegerii Vicedecanului îi revine de drept Pontifului Roman.

§ 4. Dacă Decanul și Vicedecanul nu au domiciliul în Roma, să și-l dobândească aici.

Can. 353 – § 1. Cardinalii îl ajută prin acțiune colegială pe Păstorul suprem al Bisericii, mai ales în Consistorii, în care sunt reuniți din ordinul și sub președinția Pontifului Roman. Consistoriile sunt obișnuite și extraordinare.

§ 2. La Consistoriul obișnuit sunt convocați toți Cardinalii, cel puțin cei care se află în Roma, pentru a fi consultați asupra unor probleme grave, dar care survin în mod frecvent, sau pentru a îndeplini anumite acte deosebit de solemne.

§ 3. La Consistoriul extraordinar, care este celebrat când cerințe speciale ale Bisericii sau probleme mai grave ce trebuie tratate recomandă aceasta, sunt convocați toți Cardinalii.

§ 4. Numai Consistoriul obișnuit, în care sunt celebrate anumite solemnități, poate fi public, adică, în afară de Cardinali, sunt admiși prelați, reprezentanți ai societăților civile sau alți invitați.

Can. 354 – Părinții Cardinali, cărora li s-a încredințat conducerea Congregațiilor și a altor instituții permanente ale Curiei romane și ale Statului Vatican, și care au împlinit vârsta de șaptezeci și cinci de ani, sunt rugați să prezinte renunțarea la oficiu în fața Pontifului Roman care, după ce va analiza toate circumstanțele, va lua o decizie.

Can. 355 – § 1. Cardinalului Decan îi revine de drept să confere consacrarea episcopală celui care a fost ales Pontif Roman fără să fie episcop; dacă Decanul este împiedicat, acest drept îi revine Vicedecanului, iar dacă și acesta este împiedicat, Cardinalului mai în vârstă din ordinul episcopal.

§ 2. Cardinalul Protodiacon anunță poporului numele noului Suveran Pontif; tot el impune Mitropoliților paliul sau îl înmânează delegațiilor acestora, în numele Pontifului Roman.

Can. 356 – Cardinalii sunt obligați să colaboreze din toată inima cu Pontiful Roman. Prin urmare, Cardinalii care îndeplinesc un oficiu în Curia romană și nu sunt Episcopi diecezani sunt obligați să aibă reședința în Roma; Cardinalii care au grija unei dieceze în calitate de Episcopi diecezani să se deplaseze la Roma ori de câte ori sunt convocați de Pontiful Roman.

Can. 357 – § 1. Cardinalii cărora le-a fost desemnată ca titlu o Biserică din împrejurimile Romei sau o Biserică din Roma, după ce au luat-o în posesie, să promoveze prin sfatul și ocrotirea lor binele acestor dieceze și biserici, neavând totuși nici o putere de conducere asupra acestora, și sub nici un motiv să nu se amestece în chestiunile privind administrarea bunurilor, disciplina sau slujirea bisericilor.

§ 2. Cardinalii care se află în afara Romei și în afara diecezei proprii sunt exempti, cu privire la cele ce țin de persoana lor, de puterea de conducere a Episcopului diecezei în care se află.

Can. 358 – Cardinalul, căruia Pontiful Roman îi încredințează funcția de a-l reprezenta la o celebrare solemnă sau la o reuniune de persoane în calitate de *Legatus a latere*, ca și cum ar fi un *alter ego* al lui, precum și acela căruia i se încredințează o funcție pastorală precisă în calitate de *trimis special*, au autoritatea legală numai cu privire la acele chestiuni care le-au fost încredințate de Pontiful Roman.

Can. 359 – Când Scaunul Apostolic este vacant, Colegiul Cardinalilor se bucură în Biserică numai de acea putere ce îi este acordată de legea specială.

CAPITOLUL IV Curia Romană

Can. 360 – Curia Romană, prin care Suveranul Pontif obișnuiește să rezolve problemele întregii Biserici, și care în numele lui și din ordinul lui își îndeplinește funcția spre binele și în slujba Bisericii, cuprinde Secretariatului de Stat sau Papal, Consiliul pentru afacerile publice ale Bisericii, Congregațiile, Tribunalele și alte organisme. Structura și competența tuturor acestora sunt stabilite de o lege specială.

Can. 361 – În acest cod, sub denumirea de Scaunul Apostolic sau Sfântul Scaun este inclus nu numai Pontiful Roman, ci sunt incluse – dacă nu se constată altfel din natura lucrului sau din context – și Secretariatul de Stat, Consiliul pentru afacerile publice ale Bisericii și celelalte organisme ale Curiei romane.

CAPITOLUL V Legății Pontifului Roman

Can. 362 – Pontiful Roman are dreptul înăscut și independent de a numi și de a trimite Legății săi să fie pe lângă Bisericile particulare în diferitele națiuni sau regiuni, fie pe lângă state și autorități publice, precum și dreptul de a-i transfera și de a-i rechema, respectând totuși normele dreptului internațional cu privire la trimiterea și revocarea Legăților acreditați pe lângă state.

Can. 363 – § 1. Legăților Pontifului Roman le este încredințat oficiul de a-l reprezenta în mod stabil pe însuși Pontiful Roman pe lângă Bisericile particulare sau chiar pe lângă statele și autoritățile publice la care au fost trimiși.

§ 2. Reprezintă Scaunul Apostolic chiar și aceia care sunt însărcinați cu o Misiune pontificală în calitate de Delegați sau Observatori la Organismele internaționale sau la Conferințe și Congrese.

Can. 364 – Principala sarcină a Legatului pontifical este de a face să devină mereu mai tari și mai eficiente legăturile de unitate dintre Scaunul Apostolic și Bisericile particulare. Prin urmare, în cadrul competenței sale, Legatului pontifical îi revine de drept:

1° să informeze Scaunul Apostolic cu privire la condițiile în care se află Bisericele particulare și cu privire la tot ceea ce are legătură cu însăși viața Bisericii și binele sufletelor;

2° să-i sprijine pe Episcopi cu fapta și cu sfatul, rămânând desigur neștirbită exercitarea puterii legitime a acestora;

3° să mențină relații strânse cu Conferința Episcopilor, oferindu-i tot sprijinul;

4° cât privește numirea Episcopilor, să transmită sau să propună Scaunului Apostolic numele candidaților și să instrumenteze procesul informativ despre cei care trebuie să fie promovați, conform normelor date de Scaunul Apostolic;

5° să se străduiască să fie promovat tot ceea ce privește pacea, progresul și cooperarea dintre popoare;

6° să colaboreze cu Episcopii în vederea favorizării de relații oportune între Biserica Catolică și celelalte Biserici și comunități ecleziiale, ba chiar și religiile necreștine;

7° să apere, de comun acord cu Episcopii, în fața autorităților de stat, tot ceea ce ține de misiunea Bisericii și a Scaunului Apostolic;

8° de asemenea, să exercite facultățile și să îndeplinească toate celelalte mandate care îi sunt încredințate de Scaunul Apostolic.

Can. 365 – § 1. Legații pontificali care sunt acreditați în același timp și pe lângă state în conformitate cu normele dreptului internațional au și misiunea specială:

1° de a promova și sprijini legăturile de prietenie dintre Scaunul Apostolic și autoritățile statului;

2° de a se ocupa în mod activ de problemele privitoare la raporturile dintre Biserică și stat, în mod special interesându-se de stipularea și realizarea de concordate și alte convenții de acest fel.

§ 2. În tratarea problemelor despre care vorbește § 1, Legatul pontifical, în funcție de cum cer împrejurările, să nu omită să ceară părerea și sfatul Episcopilor din respectivul teritoriu ecleziastic și să-i informeze despre mersul tratatelor.

Can. 366 – Dată fiind natura specială a funcției Legatului pontifical:

1° sediul Legației pontificale este scos de sub puterea de conducere a Ordinariului locului, cu excepția celebrării căsătoriilor;

2° Legatul pontifical, înștiințându-i în limita posibilităților pe Ordinarii locului, poate să săvârșească celebrări liturgice, inclusiv slujbe pontificale, în toate bisericile legației sale.

Can. 367 – Funcția Legatului pontifical nu încetează când Scaunul Apostolic devine vacant, în afară de cazul când este stabilit altfel în scrisorile pontificale; în schimb, încetează prin expirarea mandatului, prin revocare intimată, prin renunțare acceptată de Pontiful Roman.

SECȚIUNEA II

Bisericile particulare și grupările lor

TITLUL I

Bisericile particulare și autoritatea stabilită în ele

CAPITOLUL I

Bisericile particulare

Can. 368 – Bisericile particulare, în care și din care subzistă Biserica Catolică, una și unică sunt, în primul rând, diecezele, cărora, dacă nu se constată altfel, le sunt asimilate prelatura teritorială și abația teritorială, vicariatul apostolic și prefectura apostolică, precum și administrația apostolică înființată în mod stabil.

Can. 369 – Dieceza este o porțiune a poporului lui Dumnezeu, încredințată unui Episcop pentru a o păstori cu colaborarea tuturor preoților săi, astfel încât, aderând la păstorul ei și adunată de el în Duhul Sfânt prin Evanghelie și Euharistie, să constituie o Biserică particulară în care este realmente prezentă și acționează Biserica lui Cristos, una, sfântă, catolică și apostolică.

Can. 370 – Prelatura teritorială, sau abația teritorială, este o porțiune precisă a poporului lui Dumnezeu, delimitată din punct de vedere teritorial, a cărei grijă pastorală este încredințată, datorită unor circumstanțe speciale, unui Prelat sau, respectiv, unui Abate, care o conduce în calitate de păstor propriu, asemenea unui Episcop diecezan.

Can. 371 – § 1. Vicariatul apostolic, sau prefectura apostolică, este o porțiune precisă a poporului lui Dumnezeu, care, datorită unor circumstanțe deosebite, încă nu a fost constituită ca dieceză și care este încredințată, pentru a fi păstorită, unui Vicar apostolic sau, respectiv, unui Prefect apostolic, care o conduce în numele Suveranului Pontif.

§ 2. Administrația apostolică este o porțiune precisă a poporului lui Dumnezeu, care, datorită unor motive speciale și deosebit de grave, nu este ridicată de Suveranul Pontif la rangul de dieceză, și a cărei grijă pastorală este încredințată unui Administrator apostolic care o conduce în numele Suveranului Pontif.

Can. 372 – § 1. De regulă, porțiunea poporului lui Dumnezeu, care constituie o dieceză sau o altă Biserică particulară, va fi delimitată în cadrul unui teritoriu precis, astfel încât să-i cuprindă pe toți credincioșii care locuiesc în acel teritoriu.

§ 2. Cu toate acestea, când, după aprecierea autorității supreme a Bisericii, audiind și părerea Conferințelor episcopale interesate, se consideră că este util, în același teritoriu pot fi înființate Biserici particulare distincte pe baza ritului credincioșilor sau pe baza unui alt motiv asemănător

Can. 373 – Exclusiv autoritatea supremă a Bisericii are dreptul să înființeze Biserici particulare; acestea, odată înființate în mod legitim, se bucură *ipso iure* de personalitate juridică.

Can. 374 – § 1. Fiecare dieceză sau oricare altă Biserică particulară să fie divizată în părți distincte sau parohii.

§ 2. Pentru a se favoriza grija pastorală printr-o activitate comună, mai multe parohii vecine pot fi reunite în grupări speciale, cum sunt decanatele.

CAPITOLUL II Episcopii

ART. 1
Episcopii în general

Can. 375 – § 1. Episcopii, care din instituire divină sunt urmașii apostolilor prin Duhul Sfânt care le-a fost dăruit, sunt constituiți Păstori în Biserică, pentru ca să fie și ei maestri ai doctrinei, preoți ai cultului sacru și slujitori ai conducerii.

§ 2. Prin însăși consacrarea episcopală, Episcopii primesc, împreună cu funcția de a sfinți, și funcțiile de a învăța și de a conduce, care totuși din natura lor nu pot fi exercitate decât în comuniune ierarhică cu capul și cu membrii Colegiului.

Can. 376 – Sunt numiți diecezeni Episcopii cărora le-a fost încredințată grija unei dieceze; ceilalți sunt numiți titulari.

Can. 377 – § 1. Suveranul Pontif îi numește în mod liber pe Episcopi sau îi confirmă pe cei care au fost aleși în mod legitim.

§ 2. Cel puțin o dată la trei ani, Episcopii unei provincii ecleziastice sau, când acest lucru este recomandat de împrejurări, Conferințele Episcopilor să întocmească de comun acord și sub secret o listă cu preoții, chiar și membri ai institutelor de viață consacrată, care sunt mai apti pentru episcopat, și să o trimită Scaunului Apostolic, rămânând inviolabil dreptul fiecărui Episcop diecezan de a dezvălui aparte Scaunului Apostolic numele preoților pe care îi consideră demni și capabili pentru oficiul episcopal.

§ 3. Dacă nu a fost stabilit în mod legitim altfel, de fiecare dată când trebuie numit un Episcop diecezan sau un Episcop coadiutor, cât privește cei trei candidați care trebuie propuși Scaunului Apostolic, Legatul pontifical trebuie să se informeze despre fiecare dintre ei și să comunice Scaunului Apostolic, împreună cu propriul vot, sugestiile Mitropolitului și ale Sufraganilor provinciei la care aparține dieceza în cauză sau cu care este regrupată, precum și ale președintelui Conferinței Episcopilor; în plus, Legatul pontifical să-i audieze și pe unii membri ai colegiului consultanților și ai capitolului catedralei și, dacă crede că e oportun, să ceară separat și în secret și părerea altora din ambele categorii de clerici, precum și a unor laici care se disting prin înțelepciune.

§ 4. Dacă nu a fost prevăzut în mod legitim altfel, Episcopul diecezan, care consideră că diecezei sale trebuie să i se dea un auxiliar, să propună Scaunului Apostolic o listă cu cel puțin trei preoți mai capabili pentru acest oficiu.

§ 5. De acum înainte, autorităților civile nu li se acordă nici un drept și privilegiu de alegere, de numire, de prezentare sau de desemnare a Episcopilor.

Can. 378 – § 1. Cât privește aptitudinea candidaților la episcopat, este necesar ca fiecare din ei:

1° să exceleze prin credință puternică, moravuri bune, evlavie, zel pentru suflete, înțelepciune, prudență și virtuți umane și să fie înzestrat cu celelalte calități care îl fac capabil să exercite oficiul episcopal;

2° să se bucure de reputație bună;

3° să aibă vârsta de cel puțin treizeci și cinci de ani;

4° să fie preot de cel puțin cinci ani;

5° să aibă doctoratul, sau cel puțin licența, în sfânta Scriptură, teologie sau dreptul canonic, dobândit într-un institut de studii aprobat de Scaunul Apostolic, sau măcar să fie cu adevărat expert în aceste discipline.

§ 2. Judecata definitivă asupra aptitudinii candidatului aparține Scaunului Apostolic.

Can. 379 – Dacă nu este împiedicat în mod legitim, oricine este promovat la episcopat trebuie să primească consacrarea episcopală în termen de trei luni de la primirea scrisorilor apostolice și, desigur, înainte de a lua în primire oficiul.

Can. 380 – Înainte de luarea în primire canonică a oficiului său, cel promovat să facă profesiunea de credință și să presteze jurământ de fidelitate față de Scaunul Apostolic după formula aprobată de același Scaun Apostolic.

ART. 2 Episcopii diecezani

Can. 381 – § 1. În dieceza ce îi este încredințată, Episcopul diezezan are întreaga putere ordinară, proprie și nemijlocită, necesară pentru exercitarea funcției sale pastorale, cu excepția acelor cauze pe care dreptul sau un decret al Suveranului Pontif le rezervă autorității supreme sau unei alte autorități ecleziastice.

§ 2. Cei care sunt în fruntea celorlalte comunități de credincioși, despre care vorbește can. 368, sunt echivalați în drept Episcopului diezezan, în afară de cazul când din natura lucrului sau dintr-o dispoziție a dreptului rezultă altfel.

Can. 382 – § 1. Înainte de luarea în primire canonică a diezezei, Episcopul promovat nu poate să se amestece în exercitarea oficiului ce îi este încredințat; poate totuși să exercite oficiile pe care le avea deja în dieceză în momentul promovării, rămânând neschimbată dispoziția can. 409, § 2.

§ 2. Dacă nu este reținut de un impediment legitim, cel promovat la oficiul de Episcop diezezan trebuie să ia în primire canonică dieceza în decurs de patru luni de la primirea scrisorilor apostolice, dacă nu este consacrat Episcop; dacă este deja consacrat, în decurs de două luni de la primirea aceluiași scrisori.

§ 3. Episcopul ia în primire canonică dieceza îndată ce a prezentat în dieceză, personal sau printr-un procurant, colegiului consultanților scrisorile apostolice, în prezența cancelarului curiei, care consemnează faptul într-un proces verbal, sau în diezezele nou înființate, îndată ce a comunicat aceleași scrisori clerului și poporului prezent în catedrală, iar preotul cel mai în vârstă dintre cei prezenți consemnează faptul într-un proces verbal.

§ 4. Se recomandă foarte mult ca luarea în primire canonică să aibă loc în timpul unei celebrări liturgice în biserica catedrală, în prezența clerului și a poporului.

Can. 383 – § 1. În exercitarea funcției pastorale, Episcopul diezezan să fie preocupat față de toți credincioșii încredințați grijii sale, oricare ar fi vârsta, condiția sau naționalitatea lor, atât față de cei care locuiesc în teritoriul respectiv, cât și față de cei care se află acolo temporar, îndreptându-se cu spirit apostolic și spre cei care, din cauza condițiilor în care

trăiesc, nu pot să beneficieze suficient de o normală îngrijire pastorală, precum și spre cei care au părăsit practica religioasă.

§ 2. Dacă în dieceza sa există credincioși de alt rit, să se îngrijească de nevoile lor spirituale fie prin preoți sau parohii care aparțin aceluiași rit, fie printr-un Vicar episcopal.

§ 3. Să se poarte cu omenie și caritate față de frații care nu sunt în comuniune deplină cu Biserica Catolică, încurajând, de asemenea, ecumenismul, așa cum este el înțeles de Biserică.

§ 4. Pe cei nebotezați să-i considere ca fiind încredințați lui în Domnul, pentru ca și pentru ei să strălucească dragostea lui Cristos, al cărui martor Episcopul trebuie să fie în fața tuturor.

Can. 384 – Episcopul diecezan să-i însoțească cu o grijă deosebită pe preoți, pe care să-i audieze ca pe niște ajutători și sfătuitori, să le apere drepturile și să vegheze ca ei să-și îndeplinească corect îndatoririle propriei stări și să beneficieze de mijloacele și instituțiile de care au nevoie pentru a-și îmbogăți viața spirituală și intelectuală; de asemenea, să se îngrijească, conform dreptului, ca ei să aibă o întreținere decentă și să beneficieze de asistență socială.

Can. 385 – Episcopul diecezan să încurajeze cât mai mult posibil vocațiile la diferitele slujiri și la viața consacrată, acordând o atenție specială vocațiilor preoțești și misionare.

Can. 386 – § 1. Episcopul diecezan este obligat să propună și să explice credincioșilor adevărurile de credință ce trebuie crezute și aplicate în viață, predicând el însuși deseori; de asemenea, să aibă grijă să fie respectate în mod conștiincios dispozițiile canoanelor referitoare la slujirea cuvântului, mai cu seamă cele privind omilia și instruirea catehetică, astfel încât să fie transmisă tuturor întreaga învățătură creștină.

§ 2. Să apere cu tărie, folosind mijloacele ce i se par mai potrivite, integritatea și unitatea credinței, recunoscând totuși justa libertate în aprofundarea ulterioară a adevărurilor.

Can. 387 – Amintindu-și că este obligat să ofere pildă de sfințenie prin dragoste, umilință și simplitate vieții sale, Episcopul diecezan să se străduiască să promoveze prin orice mijloc sfințenia credincioșilor, conform chemării proprii a fiecăruia, și, fiind principalul împărțitor al tainelor lui Dumnezeu, să se străduiască fără încetare încât credincioșii încredințați grijii sale să crească în har prin celebrarea sacramentelor și să cunoască și să trăiască misterul pascal.

Can. 388 – § 1. După luarea în primire a diecezei, Episcopul diecezan trebuie să aplice Liturghia pentru poporul ce i-a fost încredințat, în fiecare duminică și în celelalte sărbători care, în regiunea sa, sunt de poruncă.

§ 2. Episcopul trebuie să celebreze și să aplice personal Liturghia pentru popor în zilele prevăzute de § 1; dacă, însă, dintr-un motiv legitim, nu o poate celebra, să o aplice în aceleași zile prin altcineva, sau el personal în alte zile.

§ 3. Episcopul, căruia, în afară de dieceza sa, îi sunt încredințate și alte dieceze, chiar și cu titlul de administrație, îndeplinește obligația aplicând o singură Liturghie pentru tot poporul ce îi este încredințat.

§ 4. Episcopul care nu a îndeplinit obligația despre care este vorba în §§ 1-3 să aplice cât mai curând pentru popor atâtea Liturghii câte a omis.

Can. 389 – Să prezideze des celebrarea Preasfintei Euharistii în biserica catedrală sau într-o altă biserică din dieceza sa, mai ales în sărbătorile de poruncă și în alte solemnități.

Can. 390 – Episcopul diecezan poate să celebreze slujbe pontificale în toată dieceza sa, însă nu în afara diecezei fără consimțământul expres, sau cel puțin presupus în mod rezonabil, al Ordinariului locului.

Can. 391 – § 1. Episcopului diecezan îi revine de drept datoria de a conduce Biserica particulară ce i-a fost încredințată, cu putere legislativă, executivă și judecătorească, conform dreptului.

§ 2. Episcopul exercită personal puterea legislativă; exercită puterea executivă fie personal, fie prin Vicarii generali sau episcopali, conform dreptului; exercită puterea judecătorească fie personal, fie prin Vicarul judecătoresc și prin judecători, conform dreptului.

Can. 392 – § 1. Întrucât trebuie să apere unitatea întregii Biserici, Episcopul este obligat să promoveze disciplina comună întregii Biserici și, de aceea, să solicite respectarea tuturor legilor ecleziastice.

§ 2. Să vegheze să nu se introducă abuzuri în disciplina ecleziastică, mai cu seamă în ceea ce privește slujirea cuvântului, celebrarea sacramentelor și a sacramentaliilor, cultul lui Dumnezeu și al sfinților, precum și administrarea bunurilor.

Can. 393 – Episcopul diecezan reprezintă dieceza în toate problemele ei juridice.

Can. 394 – § 1. Episcopul să încurajeze în dieceză diferitele forme de apostolat și să aibă grijă ca în toată dieceza, sau în circumscriptiile ei particulare, toate operele de apostolat să fie coordonate sub conducerea sa, respectând natura proprie a fiecăreia.

§ 2. Să stăruie asupra obligației ce o au credincioșii de a face apostolat, conform condiției și capacității fiecăruia, și să-i îndemne să participe la diferitele opere de apostolat și să le sprijine, în funcție de nevoile locului și timpului.

Can. 395 – § 1. Chiar dacă are un coauditor sau un auxiliar, Episcopul diecezan este obligat prin lege la reședință personală în dieceză.

§ 2. Pe lângă absențele motivate de vizita *ad limina*, de participarea obligatorie la Concilii, la sinodul Episcopilor, la Conferința Episcopilor, sau de un alt oficiu ce îi este încredințat în mod legitim, Episcopul poate să lipsească din dieceză, dintr-un motiv just, nu mai mult de o lună, fie continuă, fie cu întreruperi, cu condiția să fie sigur că absența sa nu pricinuieste vreo pagubă diecezei.

§ 3. Să nu lipsească din dieceză în zilele Crăciunului, ale Săptămânii Sfinte și Învierii Domnului, ale Rusaliilor și Trupului și Sângelui lui Cristos, decât dintr-un motiv grav și urgent.

§ 4. Dacă Episcopul a lipsit ilegal din dieceză mai mult de șase luni, Mitropolitul să înștiințeze Scaunul Apostolic despre această absență; dacă, însă, este vorba de Mitropolit, să facă același lucru Sufraganul mai vechi în numire.

Can. 396 – § 1. Episcopul este obligat să viziteze în fiecare an dieceza, în întregime sau parțial, astfel încât cel puțin o dată la cinci ani să viziteze întreaga dieceză în mod personal sau, dacă este împiedicat în mod legitim, fie prin Episcopul coadiutor sau prin Episcopul auxiliar, fie prin Vicarul general sau prin Vicarul episcopal, fie printr-un alt preot.

§ 2. Episcopul își poate alege preoții pe care îi preferă pentru a-l însoți și a-l ajuta cu ocazia vizitei, dezaprobându-se orice privilegiu contrar sau orice cutumă contrară.

Can. 397 – § 1. Sunt supuse vizitei obișnuite a Episcopului persoanele, instituțiile catolice, lucrurile și locurile sacre, care se află în cadrul diecezei.

§ 2. Episcopul poate să-i viziteze pe membrii institutelor călugărești de drept pontifical și casele lor numai în cazurile prevăzute în mod expres de drept.

Can. 398 – Episcopul să se străduiască să facă vizita pastorală cu toată conștiinciozitatea și să aibă grijă să nu constituie pentru nimeni o povară prin cheltuieli de prisos.

Can. 399 – § 1. Episcopul diecezan trebuie să prezinte Suveranului Pontif, o dată la cinci ani, un raport despre starea diecezei ce îi este încredințată, după forma și timpul stabilite de Scaunul Apostolic.

§ 2. Dacă anul stabilit pentru prezentarea raportului cade în întregime sau în parte în primii doi ani de la începerea conducerii diecezei, Episcopul poate, de data aceasta, să se abțină de a întocmi și de a prezenta raportul.

Can. 400 – § 1. Dacă nu a fost stabilit altfel de către Scaunul Apostolic, în anul în care trebuie să prezinte Suveranului Pontif raportul, Episcopul diecezan să se ducă la Roma pentru a venera mormintele Sfinților Apostoli Petru și Paul și pentru a se prezenta la Pontiful Roman.

§ 2. Episcopul să îndeplinească personal obligația de mai sus, în afară de cazul când este împiedicat în mod legitim; în acest caz, să o îndeplinească prin coadiutor, dacă are, sau prin auxiliar, sau printr-un preot capabil din rândul preoțimii sale, care locuiește în dieceza sa.

§ 3. Vicarul apostolic poate să îndeplinească această obligație printr-un procurant, chiar unul care locuiește în Roma; Prefectul apostolic nu are această obligație.

Can. 401 – § 1. Episcopul diecezan, care a împlinit vârsta de șaptezeci și cinci de ani, este rugat să prezinte renunțarea la oficiul său Suveranului Pontif, care va decide, analizând toate circumstanțele.

§ 2. Episcopul diecezan care, din cauza bolii sau unui alt motiv grav, s-ar dovedi mai puțin capabil în a-și îndeplini oficiul, este rugat stăruitor să prezinte renunțarea la oficiu.

Can. 402 – § 1. Episcopul, a cărui renunțare la oficiu a fost acceptată, păstrează titlul de Episcop emerit al diecezei sale și, dacă dorește, poate să locuiască în dieceză, în afară de

cazul în care, ca urmare a unor circumstanțe speciale, este prevăzut altfel de către Scaunul Apostolic.

§ 2. Conferința Episcopilor trebuie să aibă grijă să se asigure întreținerea cuvenită și demnă a Episcopului care a renunțat, ținând seama că această obligație îi revine, în primul rând, diecezei pe care el a slujit-o.

ART. 3

Episcopii coadiutori și auxiliari

Can. 403 – § 1. Când nevoile pastorale ale diecezei reclamă aceasta, să fie numiți, la cererea Episcopului diecezan, unul sau mai mulți Episcopi auxiliari. Episcopul auxiliar nu se bucură de dreptul de succesiune.

§ 2. În circumstanțele mai grave, chiar de natură personală, Episcopului diecezan îi poate fi dat un Episcop auxiliar înzestrat cu facultăți speciale.

§ 3. În cazul în care consideră că este mai oportun, Sfântul Scaun poate să numească din oficiu un Episcop coadiutor, înzestrat și el cu facultăți speciale. Episcopul coadiutor se bucură de dreptul de succesiune.

Can. 404 – § 1. Episcopul coadiutor își ia în primire oficiul când prezintă, personal sau prin procurant, Episcopului diecezan și colegiului consultanților scrisorile apostolice de numire, fiind de față și cancelarul curiei, care să întocmească un proces verbal despre luarea în primire.

§ 2. Episcopul auxiliar își ia în primire oficiul când îi prezintă Episcopului diecezan scrisorile apostolice de numire, fiind de față cancelarul curiei, care să întocmească un proces verbal despre luarea în primire.

§ 3. Dacă Episcopul diecezan este total împiedicat, este suficient ca atât Episcopul coadiutor, cât și Episcopul auxiliar să prezinte scrisorile apostolice de numire colegiului consultanților, fiind de față cancelarul curiei.

Can. 405 – § 1. Episcopul coadiutor și Episcopul auxiliar au obligațiile și drepturile ce sunt stabilite de dispozițiile canoanelor care urmează, precum și pe acelea ce sunt specificate în scrisorile de numire.

§ 2. Episcopul coadiutor și Episcopul auxiliar, despre care vorbește can. 403, § 2, îl ajută pe Episcopul diecezan în întreaga conducere a diecezei și îi țin locul în caz de absență sau de împiedicare.

Can. 406 – § 1. Episcopul coadiutor, de asemenea, și Episcopul auxiliar despre care vorbește can. 403, § 2, să fie numit de Episcopul diecezan Vicar general; în plus, Episcopul diecezan să-i încredințeze cu precădere lui, și nu altora, tot ceea ce, conform dreptului, necesită un mandat special.

§ 2. Dacă în scrisorile apostolice nu este stabilit altfel și rămânând neschimbată dispoziția din § 1, Episcopul diecezan să-l numească pe auxiliar sau pe auxiliari Vicari generali sau cel

puțin Vicari episcopali, care să depindă numai de autoritatea sa sau de aceea a Episcopului coadiutor sau a Episcopului auxiliar despre care vorbește can. 403, § 2.

Can. 407 – § 1. Ca să fie favorizat în cel mai înalt grad binele prezent și viitor al diecezei, Episcopul diecezan, Episcopul coadiutor și Episcopul auxiliar, despre care vorbește can. 403, § 2, să se consulte între ei cu privire la problemele de importanță majoră.

§ 2. În evaluarea problemelor de importanță majoră, mai ales a acelor de natură pastorală, Episcopul diecezan să binevoiască a-i consulta mai întâi pe Episcopii auxiliari.

§ 3. Tocmai pentru că sunt chemați să participe la grija pastorală a Episcopului diecezan, Episcopul coadiutor și Episcopul auxiliar să-și exercite atribuțiile în așa fel încât să fie uniți cu el atât în fapte, cât și în suflet.

Can. 408 – § 1. Episcopul coadiutor și Episcopul auxiliar, când nu sunt reținuți de un impediment just, sunt obligați, ori de câte ori Episcopul diecezan le cere aceasta, să celebreze slujbele pontificale și celelalte funcțiuni la care este ținut Episcopul diecezan.

§ 2. Episcopul diecezan să nu încredințeze în mod obișnuit altuia acele drepturi episcopale și funcțiuni pe care le poate exercita Episcopul coadiutor sau Episcopul auxiliar.

Can. 409 – § 1. Când scaunul episcopal devine vacant, Episcopul coadiutor devine imediat Episcop al diecezei pentru care a fost numit, cu condiția să o fi luat în primire în mod legitim.

§ 2. Când scaunul episcopal devine vacant, iar autoritatea competentă nu a stabilit altfel, Episcopul auxiliar păstrează, până când noul Episcop ia în primire scaunul, numai puterile și facultățile de care se bucura ca Vicar general sau ca Vicar episcopal în timpul când scaunul era ocupat; dacă nu a fost desemnat pentru funcția de Administrator diecezan, să exercite aceeași putere a sa, care desigur îi este conferită de drept, sub autoritatea Administratorului diecezan care se află în fruntea conducerii diecezei.

Can. 410 – Episcopul coadiutor și Episcopul auxiliar au obligația, ca și Episcopul diecezan, de a locui în dieceză; nu pot pleca din ea decât pentru un timp scurt, cu excepția cazului când trebuie să îndeplinească un oficiu în afara diecezei sau cu ocazia concediului, care nu trebuie să depășească o lună de zile.

Can. 411 – Cât privește renunțarea la oficiu a Episcopului coadiutor și a Episcopului auxiliar, se aplică dispozițiile canoanelor 401 și 402, § 2.

CAPITOLUL III

Scaunul împiedicat și scaunul vacant

ART. 1

Scaunul împiedicat

Can. 412 – Scaunul episcopal este considerat împiedicat dacă Episcopul diecezan nu poate absolut deloc să-și exercite funcția pastorală în dieceză, nici măcar să comunice prin scrisori

cu diecezanii săi, din cauza încarcerării, a condamnării la domiciliu forțat, a exilării sau a incapacității.

Can. 413 – § 1. Când scaunul este împiedicat, dacă Sfântul Scaun nu a prevăzut altfel conducerea diecezei îi revine de drept Episcopului coadiutor, dacă există; dacă nu există sau este împiedicat, conducerea îi revine Episcopului auxiliar ori Vicarului general sau episcopal, ori altui preot, respectându-se ordinea persoanelor stabilită în lista întocmită de Episcopul diecezan imediat după ce a luat în primire dieceza; această listă, care trebuie comunicată Mitropolitului, să fie reînnoită cel puțin o dată la trei ani și păstrată sub secret de cancelar.

§ 2. Dacă nu există Episcop coadiutor sau, dacă există, este împiedicat și lipsește și lista prevăzută de § 1, îi revine colegiului consultanților datoria să aleagă un preot care să conducă dieceza.

§ 3. Cine a primit conducerea diecezei, în conformitate cu §§ 1 sau 2, să informeze cât mai curând Sfântul Scaun despre împiedicarea scaunului și despre funcția primită.

Can. 414 – Cine este chemat în mod interimar, conform can. 413, să-și asume grija pastorală a diecezei numai pentru perioada când scaunul este împiedicat, în exercitarea grijii pastorale a diecezei are obligațiile și se bucură de puterea, care, conform dreptului, îi revin Administratorului diecezan.

Can. 415 – Dacă Episcopul diecezan este oprit să-și exercite funcția ca urmare a unei pedepse ecleziastice, Mitropolitul ori, dacă acesta lipsește sau este vorba de el însuși, Episcopul sufragan cel mai vechi în ordinea promovării, să recurgă imediat la Sfântul Scaun, ca acesta să ia măsurile necesare.

ART. 2

Scaunul vacant

Can. 416 – Scaunul episcopal devine vacant prin moartea Episcopului diecezan, prin renunțarea acceptată de Pontiful Roman, prin transferare și prin privațiune intimată Episcopului.

Can. 417 – Toate actele îndeplinite de Vicarul general sau de Vicarul episcopal sunt valabile până în momentul în care ei ajung la cunoașterea sigură a morții Episcopului diecezan. De asemenea, sunt valabile toate actele îndeplinite fie de Episcopul diecezan, fie de Vicarul general sau episcopal până în momentul în care ei ajung la cunoașterea sigură a actelor pontificale amintite mai sus.

Can. 418 – § 1. De la primirea știrii sigure a transferării, Episcopul trebuie ca în termen de două luni să meargă în dieceza *ad quam* și să o ia în primire canonică; din ziua luării în primire a noii dieceze, dieceza *a qua* devine vacantă.

§ 2. De la primirea știrii sigure a transferării și până la luarea în primire canonică a noii dieceze, Episcopul transferat:

1° obține în dieceza a qua puterea de Administrator diecezan și este ținut la obligațiile acestui oficiu, în timp ce Vicarul general și Vicarul episcopal pierd orice putere, rămânând totuși neschimbate dispozițiile can. 409, § 2.

2° primește în dieceza a qua întreaga retribuție proprie oficiului.

Can. 419 – Când scaunul devine vacant, conducerea diecezei îi revine Episcopului auxiliar până la alegerea Administratorului diecezan; dacă sunt mai mulți, îi revine celui mai vechi în ordinea promovării; dacă nu există Episcop auxiliar, conducerea diecezei îi revine colegiului consultanților, dacă Sfântul Scaun nu a prevăzut altfel. Cine își asumă astfel conducerea diecezei să convoace fără întârziere colegiul competent pentru a-l alege pe Administratorul diecezan.

Can 420 – Când într-un vicariat apostolic sau într-o prefectură apostolică scaunul devine vacant, conducerea o ia Pro-vicarul și, respectiv, Pro-prefectul, numiți numai pentru acest scop de Vicar și de Prefect imediat după luarea în primire, în afară de cazul când a fost stabilit altfel de către Sfântul Scaun.

Can. 421 – § 1. În termen de opt zile de la primirea știrii despre vacanța scaunului episcopal, trebuie să fie ales de către colegiul consultanților un Administrator diecezan care să conducă interimar dieceza, rămânând neatinsă dispoziția can. 502, § 3.

§ 2. Dacă, indiferent din ce motiv, Administratorul diecezan nu a fost ales în mod legitim în timpul stabilit, desemnarea lui îi revine Mitropolitului, iar dacă însăși Biserica mitropolitană este vacantă, sau concomitent mitropolitana și sufragana, Episcopului sufragana mai vechi, în ordinea promovării.

Can. 422 – Episcopul auxiliar, iar dacă acesta lipsește, colegiul consultanților, să informeze cât mai repede Scaunul Apostolic despre moartea Episcopului; tot astfel, cel ales Administrator diecezan să-l informeze despre alegerea sa.

Can. 423 – § 1. Să fie desemnat un singur Administrator diecezan, dezaprobându-se orice cutumă contrară, altminteri, alegerea este nulă.

§ 2. Administratorul diecezan să nu fie în același timp și econom; de aceea, dacă economul diecezei este ales Administrator diecezan, consiliul cu problemele economice să aleagă temporar un alt econom.

Can. 424 – Administratorul diecezan să fie ales în conformitate cu dispozițiile cann. 165-178.

Can. 425 – § 1. Poate fi desemnat în mod valid pentru funcția de Administrator diecezan numai un preot care a împlinit vârsta de treizeci și cinci de ani și care nu a fost ales deja, numit sau prezentat pentru același scaun vacant.

§ 2. Să fie ales ca Administrator diecezan un preot care să se remarcă prin doctrină și prudență.

§ 3. Dacă nu au fost respectate dispozițiile stabilite în § 1, Mitropolitul sau, dacă este vacantă însăși Biserica mitropolitană, Episcopul sufragana cel mai vechi în ordinea promovării, după ce a recunoscut adevărul faptelor, prevalându-se de funcția sa, să numească un Administrator. Actele aceluia care a fost ales contrar dispozițiilor din § 1 sunt nule *ipso iure*.

Can. 426 – În timp ce scaunul este vacant, cine conduce dieceza înainte de desemnarea Administratorului diecezan, are aceeași putere pe care dreptul o recunoaște Vicarului general.

Can. 427 – § 1. Administratorul diecezan are obligațiile și se bucură de puterea Episcopului diecezan, cu excepția acelor care sunt excluse din natura lucrului sau *ipso iure*.

§ 2. După ce a acceptat alegerea, Administratorul diecezan obține puterea fără a mai fi necesară confirmarea din partea cuiva, rămânând inviolabilă obligația prevăzută de can. 833, n. 4.

Can. 428 – § 1. Cât timp scaunul este vacant, să nu se schimbe nimic.

§ 2. Celor care se îngrijesc interimar de conducerea diecezei, le este interzis să îndeplinească vreun act care ar putea să aducă un prejudiciu fie diecezei, fie drepturilor episcopale; în mod deosebit le este interzis lor și oricărei alte persoane de a sustrage, de a distruge sau de a schimba fie personal, fie prin alții vreun document al curiei diecezane.

Can. 429 – Administratorul diecezan are obligația de a locui în dieceză și de a aplica Liturgia pentru popor în conformitate cu can. 388.

Can. 430 – § 1. Funcția Administratorului diecezan încetează prin luarea în primire a diecezei de către noul Episcop.

§ 2. Înlăturarea Administratorului diecezan este rezervată Sfântului Scaun; eventuala renunțare făcută de el însuși trebuie să fie prezentată în formă autentică în fața colegiului competent pentru alegere și nu are nevoie de acceptare; dacă Administratorul diecezan este înlăturat, dacă renunță sau moare, să fie ales un altul în conformitate cu can. 421.

TITLUL II

Grupările Bisericilor particulare

CAPITOLUL I

Provinciile ecleziastice și regiunile ecleziastice

Can. 431 – § 1. Pentru promovarea unei activități pastorale comune a mai multor dieceze vecine, potrivit cu circumstanțele persoanelor și locurilor, și pentru favorizarea într-un mod mai adecvat a raporturilor dintre Episcopii diecezani, Bisericile particulare mai învecinate să se reunească în provincii ecleziastice delimitate în mod precis din punct de vedere teritorial.

§ 2. De acum înainte, de regulă, să nu existe dieceze exmpte; așadar, toate diecezele și celelalte Biserici particulare, care se află în lăuntru teritoriului unei provincii ecleziastice, trebuie să fie incluse în această provincie ecleziastică.

§ 3. Exclusiv autorității supreme a Bisericii îi aparține de drept să înființeze, să suprimă sau să modifice provinciile ecleziastice, audiind părerea Episcopilor interesați.

Can. 432 – § 1. În cadrul provinciei ecleziastice, se bucură de autoritate, conform normelor dreptului, conciliul provincial și Mitropolitul.

§ 2. Provincia se bucură *ipso iure* de personalitate juridică.

Can. 433 – § 1. Când se consideră că este util, mai cu seamă în țările în care Bisericele particulare sunt mai numeroase, provinciile ecleziastice mai apropiate pot fi regrupate de Sfântul Scaun, la propunerea Conferinței Episcopilor, în regiuni ecleziastice.

§ 2. Regiunea ecleziastică poate fi ridicată la rangul de persoană juridică.

Can. 434 – Adunării Episcopilor regiunii ecleziastice îi revine datoria să sprijine cooperarea și activitatea pastorală comună în regiune; totuși, puterile, care în canoanele acestui Cod sunt atribuite Conferinței Episcopilor, nu aparțin de drept acestei adunări, în afară de cazul când vreuna dintre ele i-a fost acordată în mod special de Sfântul Scaun.

CAPITOLUL II Mitropolii

Can. 435 – Provincia ecleziastică este condusă de un Mitropolit, care este Arhiepiscopul diecezei în fruntea căreia este pus. Acest oficiu este anexat scaunului episcopal stabilit sau aprobat de Pontiful Roman.

Can. 436 – § 1. În diecezele sufragane, Mitropolitul are datoria:

1° să vegheze ca credința și disciplina ecleziastică să fie respectate cu grijă și să-l informeze pe Pontiful Roman despre eventualele abuzuri;

2° să facă vizita canonică, după ce în prealabil motivul a fost aprobat de Scaunul Apostolic, dacă sufragantul a neglijat-o;

3° să numească Administratorul diecezan, conform cann. 421, § 2 și 425, § 3.

§ 2. Când circumstanțele cer aceasta, Scaunul Apostolic poate să acorde Mitropolitului funcții și puteri speciale, care trebuie stabilite în dreptul particular.

§ 3. Mitropolitul nu are nici o altă putere de conducere în diecezele sufragane; totuși, poate să celebreze funcțiuni sacre în toate bisericile, ca și Episcopul în dieceza proprie, după ce l-a avizat pe Episcopul diecezan, când este vorba de biserica catedrală.

Can. 437 – § 1. În termen de trei luni de la consacrarea episcopală sau, dacă a fost deja consacrat, de la atribuirea canonică, Mitropolitul este obligat să ceară de la Pontiful Roman, personal sau printr-un procurant, paliul, care este semnul puterii cu care Mitropolitul, în comuniune cu Biserica Romană, este investit de drept în provincia sa.

§ 2. Mitropolitul poate să poarte paliul, conform legilor liturgice, în orice biserică din provincia sa ecleziastică, nu însă în afara ei, nici chiar cu consimțământul Episcopului diecezan.

§ 3. Dacă este transferat într-un alt scaun mitropolitan, Mitropolitul are nevoie de un nou paliu.

Can. 438 – În Biserica Latină, titlul de Patriarh și cel de Primat, în afară de o prerogativă de onoare, nu comportă nici o putere de conducere, dacă nu se constată că unii Patriarhi sau Primați au o anumită putere în virtutea unui privilegiu apostolic sau a unei cutume aprobate.

CAPITOLUL III Conciliile particulare

Can. 439 – § 1. Conciliul plenar, adică pentru toate Bisericile particulare ale aceleiași Conferințe Episcopale, să se celebreze ori de câte ori Conferința Episcopilor consideră că acest lucru este necesar sau util, cu aprobarea Scaunului Apostolic.

§ 2. Norma stabilită de § 1 este valabilă și pentru celebrarea conciliului provincial în provincia ecleziastică ale cărei hotare coincid cu teritoriul unei țări.

Can. 440 – § 1. Conciliul provincial, adică pentru Bisericile particulare ale aceleiași provincii ecleziastice, să se celebreze ori de câte ori, după aprecierea majorității Episcopilor diecezani ai provinciei, acest lucru este considerat oportun, rămânând neschimbată dispoziția can. 439, § 2.

§ 2. Când scaunul mitropolitan este vacant, să nu se convoace conciliul provincial.

Can. 441 – Îi revine de drept Conferinței Episcopilor:

- 1° să convoace conciliul plenar;
- 2° să aleagă locul pentru a celebra conciliul, în cadrul teritoriului Conferinței Episcopilor;
- 3° să aleagă din rândul Episcopilor diecezani un președinte al conciliului plenar, care trebuie să fie aprobat de Scaunul Apostolic;
- 4° să hotărască ordinea lucrărilor și problemele ce trebuie tratate, să stabilească începutul și durata conciliului plenar, să transfere conciliul, să-l prelungească și să-l dizolve.

Can. 442 – § 1. Mitropolitul, cu consimțământul majorității Episcopilor sufragani, are dreptul:

- 1° să convoace conciliul provincial;
- 2° să aleagă locul celebrării conciliului provincial în cadrul teritoriului provinciei;
- 3° să hotărască ordinea lucrărilor și problemele ce trebuie tratate, să stabilească începutul și durata conciliului, să transfere conciliul, să-l prelungească și să-l dizolve.

§ 2. Mitropolitul, iar când el este împiedicat în mod legitim, Episcopul sufragan ales de ceilalți Episcopi sufragani, are datoria să prezideze conciliul provincial.

Can. 443 – § 1. La conciliile particulare trebuie să fie convocați și, în cadrul lor, au drept de vot deliberativ;

- 1° Episcopii diecezani;
- 2° Episcopii coadiutori și auxiliari;
- 3° ceilalți Episcopi titulari care exercită în teritoriul respectiv o funcție specială încredințată lor de Scaunul Apostolic sau de Conferința Episcopilor.

§ 2. La conciliile particulare pot fi invitați și alți Episcopi titulari, chiar cei emeriți, care trăiesc în teritoriul respectiv; și ei au drept de vot deliberativ.

§ 3. La conciliile particulare trebuie să fie convocați, dar numai cu vot consultativ:

1° Vicarii generali și Vicarii episcopali ai tuturor Bisericilor particulare din teritoriul respectiv;

2° Superiorii majori ai institutelor călugărești și ai societăților de viață apostolică, al căror număr, atât pentru bărbați, cât și pentru femei, trebuie să fie stabilit de Conferința Episcopilor sau de Episcopii provinciei, și care sunt aleși de toți Superiorii majori ai institutelor și ai societăților care își au sediul în teritoriul respectiv;

3° rectorii universităților ecleziastice și catolice, precum și decanii facultăților de teologie și de drept canonic, care își au sediul în teritoriu;

4° unii rectori de seminarii mari, al căror număr trebuie stabilit așa cum este indicat la nr. 2, aleși de rectorii seminariilor care se află în teritoriu.

§ 4. La conciliile particulare pot fi invitați, dar numai cu vot consultativ, preoți și alți credincioși; totuși, numărul lor să nu depășească jumătate din numărul celor care sunt indicați în §§ 1-3.

§ 5. În plus, la conciliile provinciale să fie invitate capitlurile catedralelor, de asemenea consiliul prezbiteral și consiliul pastoral ale fiecărei Biserici particulare, astfel încât fiecare dintre ele să trimită doi membri proprii, desemnați de ele în mod colegial; aceștia au numai vot consultativ.

§ 6. La conciliile particulare pot fi invitați și alții, ca oaspeți, dacă, după aprecierea Conferinței Episcopilor, în cazul conciliului plenar, sau a Mitropolitului împreună cu a Episcopilor sufragani, în cazul conciliului provincial, acest lucru este oportun.

Can. 444 – § 1. Toți cei care sunt convocați la conciliile particulare trebuie să ia parte, dacă nu sunt împiedicați dintr-un motiv just, pe care trebuie să-l aducă la cunoștința președintelui conciliului.

§ 2. Cei care sunt convocați la conciliile particulare și au în ele vot deliberativ, când sunt reținuți de un impediment just, pot să trimită un procurant, care are însă numai vot consultativ.

Can. 445 – Conciliul particular se îngrijește, pentru teritoriul său, de necesitățile pastorale ale poporului lui Dumnezeu și are putere de conducere, mai cu seamă legislativă, astfel încât, rămânând mereu inviolabil dreptul universal, să poată decide tot ceea ce se consideră că este oportun pentru creșterea credinței, organizarea activității pastorale comune, apărarea moravurilor, respectarea, promovarea și apărarea disciplinei ecleziastice.

Can. 446 – După ce conciliul particular s-a încheiat, președintele să aibă grijă ca toate actele conciliului să fie transmise Scaunului Apostolic; decretul date de Conciliu să nu fie promulgat decât după ce au fost recunoscute de Scaunul Apostolic; este de datoria conciliului însuși să stabilească modul de promulgare a decretelor și data intrării lor în vigoare.

CAPITOLUL IV Conferințele Episcopilor

Can. 447 – Conferința Episcopilor, instituție cu caracter permanent, este adunarea Episcopilor unei țări sau a unui anumit teritoriu, care exercită împreună anumite funcții pastorale în slujba credincioșilor din teritoriul lor, cu scopul de a promova cât mai mult posibil binele pe care Biserica îl oferă oamenilor, mai ales prin forme și modalități de apostolat, adaptate cum se cuvine circumstanțelor de timp și de loc, conform dreptului.

Can. 448 – § 1. Ca regulă generală, Conferința Episcopilor cuprinde capii tuturor Bisericilor particulare din aceeași țară, conform can. 450.

§ 2. Dacă, după aprecierea Scaunului Apostolic, fiind audiată părerea Episcopilor diecezani interesați, circumstanțele persoanelor sau lucrurilor recomandă aceasta, se poate înființa o Conferință a Episcopilor pentru un teritoriu de o întindere mai mică sau mai mare, astfel încât ea să-i cuprindă fie numai pe Episcopii unor Biserici particulare constituite într-un anumit teritoriu, fie pe capii Bisericilor particulare din diferite țări; este de datoria Scaunului Apostolic să stabilească norme speciale pentru fiecare dintre ele.

Can. 449 – § 1. Exclusiv autorității supreme a Bisericii îi aparține de drept, ascultând părerea Episcopilor interesați, să înființeze, să desființeze sau să modifice Conferințele Episcopilor.

§ 2. Conferința Episcopilor, înființată în mod legitim, se bucură *ipso iure* de personalitate juridică.

Can. 450 – § 1. Fac parte *ipso iure* din Conferința Episcopilor toți Episcopii diecezani din teritoriul respectiv și cei echivalați lor de către drept; de asemenea, Episcopii coadiutori, Episcopii auxiliari și toți ceilalți Episcopi titulari care îndeplinesc în acel teritoriu o funcție specială încredințată lor de Scaunul Apostolic sau de Conferința Episcopilor; pot fi invitați chiar și Ordinarii de un alt rit, dar numai cu vot consultativ, în afară de cazul când statutele Conferinței Episcopilor stabilesc altfel.

§ 2. Ceilalți Episcopi titulari și Legatul Pontifului Roman nu sunt membri de drept ai Conferinței Episcopilor.

Can. 451 – Fiecare Conferință a Episcopilor să-și facă statute proprii, care trebuie să fie recunoscute de Scaunul Apostolic, în care, printre altele, să fie reglementate adunările plenare ale Conferinței, care trebuie să aibă loc, și să fie prevăzute Consiliul permanent al Episcopilor și secretariatul general al Conferinței, precum și alte oficii și comisii care, după aprecierea Conferinței, contribuie într-un mod mai eficace la atingerea scopului.

Can. 452 – § 1. Fiecare Conferință a Episcopilor să-și aleagă un președinte, să stabilească cine îndeplinește funcția de vicepreședinte, când președintele este împiedicat în mod legitim, și să desemneze un secretar general, conform statutelor.

§ 2. Președintele Conferinței, iar când el este împiedicat în mod legitim, vicepreședintele, prezidează nu numai adunările generale ale Conferinței Episcopilor, ci și consiliul permanent.

Can. 453 – Adunarea plenară a Conferinței Episcopilor să aibă loc cel puțin o dată pe an; în afară de aceasta, de fiecare dată când o cer circumstanțele speciale, conform dispozițiilor statutelor.

Can. 454 – § 1. În adunările plenare ale Conferinței Episcopilor au drept de vot *ipso iure* Episcopii diecezani și cei care sunt echivalați lor de către drept, precum și Episcopii coadiutori.

§ 2. Episcopii auxiliari și ceilalți Episcopi titulari, care fac parte din Conferința Episcopilor, au drept de vot fie deliberativ, fie consultativ, în funcție de dispozițiile statutelor Conferinței; totuși, să rămână inviolabil principiul că, atunci când este vorba de elaborarea sau de modificarea statutelor, au drept de vot deliberativ numai cei despre care vorbește § 1.

Can. 455 – § 1. Conferința Episcopilor poate să dea decrete generale numai în cazurile în care acest lucru este prescris de dreptul universal sau este stabilit de Scaunul Apostolic printr-un mandat special, fie din inițiativă proprie, fie la cererea Conferinței însăși.

§ 2. Pentru ca decretele, despre care vorbește § 1, să fie emise în mod valid în adunarea generală, trebuie să fi obținut cel puțin două treimi din voturile Prelaților care fac parte din Conferință cu vot deliberativ, și nu dobândesc putere de lege decât dacă, după ce au fost recunoscute de Scaunul Apostolic, au fost promulgate în mod legitim.

§ 3. Modul de promulgare și data intrării în vigoare a decretelor sunt stabilite de însăși Conferința Episcopilor.

§ 4. În cazurile în care nici dreptul universal, nici mandatul special al Scaunului Apostolic nu a acordat Conferinței Episcopilor puterea despre care vorbește § 1, rămâne inviolabilă competența fiecărui Episcop diecezan; nici Conferința și nici președintele ei nu pot acționa în numele tuturor Episcopilor, decât dacă toți Episcopii și fiecare în parte și-au dat consimțământul.

Can. 456 – După ce s-a încheiat adunarea plenară a Conferinței Episcopilor, președintele să trimită Scaunului Apostolic o relatare despre lucrările Conferinței, precum și decretele ei, dacă sunt, pentru ca Scaunul Apostolic să cunoască lucrările ce au avut loc și să aprobe eventualele decrete.

Can. 457 – Consiliul permanent al Episcopilor are datoria să se îngrijească de pregătirea problemelor ce trebuie dezbătute în adunarea plenară a Conferinței și de punerea în aplicare a deciziilor luate în adunarea plenară; tot lui îi revine obligația de a îndeplini celelalte activități ce îi sunt încredințate conform statutelor.

Can. 458 – Secretariatul general are datoria:

1° să pregătească relatarea cu privire la lucrările și decretele adunării plenare a Conferinței, precum și cu privire la lucrările consiliului permanent al Episcopilor și să o trimită în același timp tuturor membrilor Conferinței; de asemenea, să redacteze celelalte acte pe care le solicită președintele Conferinței sau consiliul permanent;

2° să comunice Conferințelor episcopale limitrofe actele și documentele pe care Conferința în adunarea plenară sau consiliul permanent al Episcopilor a stabilit să le fie trimise.

Can. 459 – § 1. Să fie favorizate relațiile între Conferințele Episcopilor, mai ales între cele mai apropiate, pentru a promova și a asigura un bine mai mare.

§ 2. De fiecare dată când Conferințele întreprind activități și legături ce au un caracter internațional, trebuie să fie ascultată părerea Scaunului Apostolic.

TITLUL III Organizarea internă a bisericilor particulare

CAPITOLUL I Sinodul diecezan

Can. 460 – Sinodul diecezan este întrunirea delegaților preoților și ai altor credincioși ai unei Biserici particulare, care îl ajută pe Episcop spre binele întregii comunități diecezane, conform cu canoanele care urmează.

Can. 461 – § 1. Sinodul diecezan să se celebreze în fiecare Biserică particulară când, după aprecierea Episcopului diecezan, audiind părerea consiliului prezbiteral, acest lucru este cerut de împrejurări

§ 2. Dacă Episcopul are grija mai multor dieceze sau dacă păstorește una în calitate de Episcop propriu, iar o alta în calitate de Administrator, poate să convoace un singur sinod diecezan pentru toate diecezele ce îi sunt încredințate.

Can. 462 – § 1. Numai Episcopul diecezan convoacă sinodul; cine conduce dieceza în mod interimar nu are acest drept.

§ 2. Sinodul diecezan este prezidat de Episcopul diecezan; totuși, Episcopul îl poate delega pe Vicarul general sau episcopal să exercite această funcție, pentru fiecare sesiune a sinodului.

Can. 463 – § 1. La sinodul diecezan trebuie să fie chemați în calitate de membri sinodali și au obligația de a participa la el:

1° Episcopul coadiutor și Episcopii auxiliari;

2° Vicarii generali și Vicarii episcopali, precum și Vicarul judecătoresc;

3° canonicii bisericii catedrale;

4° membrii consiliului prezbiteral;

5° credincioșii laici, precum și membri ai institutelor de viață consacrată, care trebuie aleși de consiliul pastoral; modul de alegere și numărul celor aleși trebuie stabilite de Episcopul diecezan, iar când acest consiliu lipsește, conform criteriului stabilit de Episcopul diecezan;

6° rectorul seminarului mare diecezan;

7° decanii;

8° cel puțin un preot din fiecare decanat care trebuie ales de către toți cei care au grija sufletelor; în plus, trebuie să fie ales un alt preot care, în caz de împiedicare a celui dintâi, să îl substituie;

9° unii superiori ai institutelor călugărești și ai societăților de viață apostolică, care au o casă în dieceză; numărul lor și modalitățile de alegere sunt stabilite de Episcopul diecezan.

§ 2. Episcopul diecezan poate să invite la sinodul diecezan, în calitate de membri ai sinodului, și alte persoane, fie clerici, fie membri ai institutelor de viață consacrată, fie credincioși laici.

§ 3. Când consideră că acest lucru este oportun, Episcopul diecezan poate să invite, în calitate de observatori, pe unii slujitori sau membri ai Bisericilor sau ai comunităților ecleziale care nu sunt în comuniune deplină cu Biserica Catolică.

Can. 464 – Dacă un membru al sinodului este împiedicat în mod legitim, el nu poate să trimită un procurant care să participe în numele lui; să-l informeze, însă, pe Episcopul diecezan despre acest impediment.

Can. 465 – În sesiunile sinodului să fie supuse discuției libere a membrilor toate problemele propuse.

Can. 466 – În sinodul diecezan, singurul legislator este Episcopul diecezan, în timp ce ceilalți membri ai sinodului au numai vot consultativ; numai el semnează declarațiile și decretul sinodale, care pot fi făcute publice tot numai sub autoritatea lui.

Can. 467 – Episcopul diecezan să comunice textul declarațiilor și al decretelor sinodale Mitropolitului și Conferinței Episcopilor.

Can. 468 – § 1. Episcopul diecezan are dreptul, după aprecierea sa prudentă, să întrerupă și să dizolve sinodul diecezan.

§ 2. Când scaunul episcopal devine vacant sau împiedicat, sinodul diecezan este întrerupt *ipso iure*, până când noul Episcop diecezan decide continuarea lui sau îl declară închis.

CAPITOLUL II Curia diecezană

Can. 469 – Curia diecezană constă din acele organisme și persoane care îl ajută pe Episcop în conducerea întregii dieceze, mai ales în conducerea activității pastorale, în administrarea diecezei și în exercitarea puterii judecătorești.

Can. 470 – Numirea acelor care exercită oficii în curia diecezană aparține de drept Episcopului diecezan.

Can. 471 – Toți cei care sunt admiși să îndeplinească oficii în curia diecezană trebuie:

1° să promită că își vor îndeplini funcția cu fidelitate, după regulile stabilite de drept sau de Episcop;

2° să păstreze secretul în limitele și conform modalităților stabilite de drept sau de Episcop.

Can. 472 – Cât privește cauzele și persoanele care în curie țin de exercitarea puterii judecătorești, să se respecte dispozițiile Cărții a VII-a, *Procesele*; în schimb, cât privește administrarea diecezei (adică exercitarea puterii executive în dieceză), să se respecte dispozițiile canoanelor care urmează.

Can. 473 – § 1. Episcopul diecezan trebuie să aibă grijă ca toate chestiunile referitoare la administrarea întregii dieceze (exercitarea puterii executive) să fie coordonate cum trebuie și organizate în așa fel încât să se asigure într-un mod mai eficace binele porțiunii poporului lui Dumnezeu încredințate lui.

§ 2. Episcopului diecezan îi revine personal datoria să coordoneze activitatea pastorală a Vicarilor generali și episcopali; când se consideră că este util, poate fi numit un responsabil al curiei, care trebuie să fie preot, și care are misiunea de a coordona, sub autoritatea Episcopului, chestiunile de natură executivă ce trebuie tratate, precum și de a avea grijă ca ceilalți angajați ai curiei să-și îndeplinească în mod corect oficiul încredințat lor.

§ 3. Dacă, după aprecierea Episcopului, circumstanțele locale nu sugerează altfel, să fie numit ca responsabil al curiei însuși Vicarul general sau, dacă sunt mai mulți, unul dintre Vicarii generali.

§ 4. Când se consideră că este oportun, Episcopul, pentru a favoriza în chip mai potrivit activitatea pastorală, poate să înființeze un consiliu episcopal, format din Vicarii generali și Vicarii episcopali.

Can. 474 – Actele curiei, care din natura lor sunt destinate să aibă efect juridic, trebuie să fie semnate de Ordinariul de la care provin, și aceasta pentru validitate, precum și de cancelarul sau notarul curiei; cancelarul este ținut să-l informeze pe responsabilul curiei despre aceste acte.

ART. 1

Vicarii generali și episcopali

Can. 475 – § 1. În fiecare dieceză trebuie să fie numit de către Episcopul diecezan un Vicar general care, înzestrat cu putere ordinară în conformitate cu canoanele care urmează, să-l ajute pe Episcop în conducerea întregii dieceze.

§ 2. Ca regulă generală, să existe un singur Vicar general, în afară de cazul când extinderea diecezei, numărul locuitorilor sau alte motive pastorale cer contrarul.

Can. 476 – Când acest lucru este necesar pentru buna conducere a diecezei, Episcopul diecezan poate să numească unul sau mai mulți Vicari episcopali care au, fie într-o anumită parte a diecezei, fie într-un anumit fel de probleme, fie față de credincioșii unui rit determinat sau față de un anumit grup de persoane, aceeași putere ordinară pe care o are, în virtutea dreptului universal, Vicarul general, conform canoanelor care urmează.

Can. 477 – § 1. Vicarul general și Vicarul episcopal sunt numiți în mod liber de Episcopul diecezan și tot de către el pot fi înlăturați în mod liber, rămânând neatinsă dispoziția can. 406; Vicarul episcopal care nu este Episcop auxiliar să fie numit numai pentru un anumit timp, care trebuie stabilit în însuși actul de numire.

§ 2. Când Vicarul general este absent sau împiedicat în mod legitim, Episcopul diecezan poate să numească un altul care să-l înlocuiască; aceeași normă se aplică și în cazul Vicarului episcopal.

Can. 478 – § 1. Vicarul general și Vicarul episcopal să fie preoți, în vârstă de cel puțin treizeci de ani împliniți, doctori sau licențiați în dreptul canonic sau în teologie sau cel puțin cu adevărat experți în aceste discipline, vrednici de stimă pentru doctrina lor sănătoasă, pentru cinstea și prudența lor, precum și pentru experiența lor în conducere.

§ 2. Funcția de Vicar general și episcopal este incompatibilă cu funcția de canonic penitențiar și nici nu poate fi încredințată consangvinilor Episcopului până în al patrulea grad.

Can. 479 – § 1. Vicarul general are, în virtutea oficiului, în întreaga dieceză puterea executivă ce o are prin drept Episcopul diecezan, adică aceea de a îndeplini toate actele executive, cu excepția acelor pe care Episcopul și le-a rezervat sieși sau care, conform dreptului, necesită un mandat special din partea Episcopului.

§ 2. Vicarul episcopal are *ipso iure* aceeași putere prevăzută în § 1, dar fie numai pentru o parte determinată a teritoriului, fie numai pentru un anumit gen de probleme, fie numai pentru credincioșii unui anumit rit sau grup, pentru care a fost numit, cu excepția acelor chestiuni pe care Episcopul și le-a rezervat sieși sau le-a rezervat Vicarului general, sau care, conform dreptului, necesită un mandat special din partea Episcopului.

§ 3. Vicarul general și Vicarul episcopal au, în cadrul competenței lor, și facultățile habituale acordate Episcopului de către Scaunul apostolic, precum și posibilitatea de executare a rescriptelor, în afară de cazul când dreptul stabilește în mod expres altfel sau când a fost preferată intervenția personală a Episcopului diecezan.

Can. 480 – Vicarul general și Vicarul episcopal trebuie să raporteze Episcopului diecezan despre activitățile mai importante ce trebuie îndeplinite și despre acelea care au fost îndeplinite și să nu acționeze niciodată împotriva voinței și intenției Episcopului diecezan.

Can. 481 – § 1. Puterea Vicarului general și a Vicarului episcopal încetează prin expirarea timpului mandatului, prin renunțare, de asemenea, rămânând neschimbate canoanele 406 și 409, prin înlăturare, intimată lor de Episcopul diecezan, precum și prin vacanța scaunului episcopal.

§ 2. Când oficiul Episcopului diecezan este suspendat, este suspendată și puterea Vicarului general și a Vicarului episcopal, în afară de cazul când au demnitate episcopală.

ART. 2

Cancelarul, ceilalți notari și arhivele

Can. 482 – § 1. În fiecare curie să fie numit un cancelar, a cărui principală funcție constă, dacă nu este stabilit altfel de dreptul particular, în a avea grijă ca actele curiei să fie redactate și duse la bun sfârșit, iar copiile lor să fie păstrate în arhiva curiei.

§ 2. Dacă se consideră că este necesar, cancelarului i se poate da un adjunct, care poartă denumirea de vicecancelar.

§ 3. Cancelarul și vicecancelarul sunt totodată notari și secretari ai curiei.

Can. 483 – § 1. În afară de cancelar, pot fi numiți și alți notari, al căror scris sau semnătură constituie o atestare oficială fie cu privire la toate actele, fie numai cu privire la actele procesuale, fie numai cu privire la actele unei anumite cauze sau probleme.

§ 2. Cancelarul și notarii trebuie să fie persoane cu reputație neștirbită și în afara oricărei suspiciuni; în cazurile în care poate fi pusă în pericol onoarea unui preot, notarul trebuie să fie preot.

Can. 484 – Notarii au datoria:

1° să redacteze actele și documentele privind decretele, dispozițiile, obligațiile sau celelalte practici care necesită intervenția lor;

2° să noteze în scris cu fidelitate tot ceea ce se face sau se spune, iar la urmă să semneze și să indice locul, ziua, luna și anul;

3° să arate, respectând necesarele precauții și formalități, actele și documentele înregistrate persoanelor care le cer în mod legitim, și să autentifice copiile, declarându-le conforme cu originalul.

Can. 485 – Cancelarul și ceilalți notari pot fi înlăturați în mod liber de Episcopul diecezan, nu însă de Administratorul diecezan, decât cu consimțământul colegiului consultanților.

Can. 486 – § 1. Toate documentele care privesc dieceza sau parohiile trebuie să fie păstrate cu cea mai mare grijă.

§ 2. În fiecare curie să existe un loc sigur pentru arhiva diecezană, în care să fie păstrate, bine clasificate și închise cu grijă, documentele și actele referitoare la activitatea spirituală și materială a diecezei.

§ 3. Să se întocmească un inventar sau un catalog al documentelor care sunt cuprinse în arhive, cu un scurt rezumat al fiecărui act.

Can. 487 – § 1. Arhiva trebuie să fie închisă, iar cheia ei să o aibă numai Episcopul și cancelarul. Nimănui nu-i este permis să intre în arhivă decât cu permisiunea Episcopului sau a responsabilului curiei, împreună cu a cancelarului.

§ 2. Cei interesați au dreptul să primească, personal sau printr-un procurant, copia autentică, scrisă sau fotocopiată, a documentelor care, prin natura lor, sunt publice și privesc starea persoanei ce le solicită.

Can. 488 – Nu este permis să se scoată documentele din arhivă, decât pentru un scurt timp și cu consimțământul Episcopului sau al responsabilului curiei împreună cu al cancelarului.

Can. 489 – § 1. În curia diecezană să existe și o arhivă secretă sau cel puțin, în arhiva obișnuită, un dulap sau o casă de fier închisă cu cheie, care să nu poată fi mișcată din loc, în care să fie păstrate cu cea mai mare precauție documentele ce trebuie ținute sub secret.

§ 2. Să se distrugă în fiecare an documentele cauzelor penale privind comportarea morală a împrișinaților care au încetat din viață sau ale cauzelor penale care au fost rezolvate printr-o sentință de condamnare în urmă cu zece ani, păstrându-se un scurt rezumat al faptului împreună cu textul sentinței definitive.

Can. 490 – § 1. Numai Episcopul să aibă cheia arhivei secrete.

§ 2. Când scaunul este vacant să nu se deschidă arhiva secretă decât în caz de adevărată necesitate, de către Administratorul diecezan personal.

§ 3. Să nu se scoată documente din arhiva secretă.

Can. 491 – § 1. Episcopul diecezan să aibă grijă ca actele și documentele din arhivele bisericilor catedrale, colegiate, parohiale și ale altor biserici care se află pe teritoriul diecezei sale, să fie păstrate cu atenție și să se întocmească inventare sau cataloage în două exemplare, dintre care unul să fie păstrat în arhiva proprie a respectivei biserici, iar celălalt în arhiva diecezană.

§ 2. De asemenea, Episcopul diecezan să aibă grijă să existe și o arhivă istorică, în care să fie păstrate cu atenție și clasificate sistematic documentele care au valoare istorică.

§ 3. Pentru a consulta sau a scoate actele și documentele despre care vorbesc §§ 1 și 2, să se respecte normele stabilite de Episcopul diecezan.

ART. 3

Consiliul cu problemele economice și economul

Can. 492 – § 1. În fiecare dieceză să se instituie un consiliu cu problemele economice, prezidat de Episcopul diecezan sau de un delegat al său, alcătuit din cel puțin trei credincioși numiți de Episcop, cu adevărat experți în economie și în dreptul civil și remarcabili prin onestitate.

§ 2. Membrii consiliului cu problemele economice să fie numiți pentru o perioadă de cinci ani, dar la expirarea acestui timp pot fi reconfirmați încă pentru alți cinci ani.

§ 3. Din consiliul cu problemele economice nu pot face parte persoanele care sunt unite cu Episcopul până la gradul al patrulea de consangvinitate sau de afinitate.

Can. 493 – Pe lângă sarcinile ce îi sunt încredințate de Cartea a V-a, *Bunurile materiale ale Bisericii*, consiliului cu problemele economice îi revine datoria de a pregăti anual, conform indicațiilor Episcopului diecezan, bugetul estimativ de venituri și cheltuieli al întregii gestiuni a diecezei pentru anul următor, precum și de a controla la sfârșitul anului situația veniturilor și cheltuielilor efectuate.

Can. 494 – § 1. După ce a fost audiată părerea colegiului consultanților și a consiliului cu problemele economice, în fiecare dieceză să fie numit de Episcop un econom, realmente expert în economie și remarcabil prin onestitate.

§ 2. Economul să fie numit pentru o perioadă de cinci ani, dar la expirarea acestui timp poate fi numit încă pentru alți cinci ani; pe durata funcției să nu fie înlăturat decât dintr-un motiv grav, care trebuie evaluat de Episcop, fiind audiată părerea colegiului consultanților și a consiliului cu problemele economice.

§ 3. Economului îi revine sarcina – ținând seama de modalitățile stabilite de consiliul cu problemele economice – de a administra, sub autoritatea Episcopului, bunurile diecezei și de

a efectua din veniturile diecezei cheltuielile poruncite de Episcop sau de alții pe care Episcopul i-a desemnat în mod legitim.

§ 4. La sfârșitul anului, economul trebuie să dea socoteală consiliului cu problemele economice despre venituri și cheltuieli.

CAPITOLUL III

Consiliul prezbiteral și colegiul consultanților

Can. 495 – § 1. În fiecare dieceză să se instituie consiliul prezbiteral, adică un grup de preoți care, reprezentând preoțimea, să fie un fel de senat al Episcopului, căruia îi revine datoria de a-l ajuta pe Episcop în conducerea diecezei, conform dreptului, ca să fie promovată în cel mai înalt grad binele pastoral al porțiunii poporului lui Dumnezeu încredințate Episcopului.

§ 2. În vicariatele și prefecturile apostolice, Vicarul și Prefectul să formeze un consiliu din cel puțin trei preoți misionari, a căror părere să o asculte, chiar și prin scrisori, în chestiunile mai importante.

Can. 496 – Consiliul prezbiteral să aibă statute proprii, aprobate de Episcopul diecezan, ținându-se seama de normele date de Conferința Episcopilor.

Can. 497 – Cât privește desemnarea membrilor consiliului prezbiteral:

1° aproximativ jumătate din ei să fie aleși în mod liber de preoții înșiși, în conformitate cu canoanele care urmează și cu statutele;

2° unii preoți, conform statutelor, trebuie să fie membri de drept, adică preoți care fac parte din consiliu în virtutea oficiului încredințat lor;

3° Episcopul are dreptul de a numi și alți preoți.

Can. 498 – § 1. Au dreptul activ și pasiv de alegere pentru constituirea consiliului prezbiteral:

1° toți preoții seculari încardinați în dieceză;

2° preoții seculari neîncardinați în dieceză și preoții membri ai unui institut călugăresc sau ai unei societăți de viață apostolică, dar care, locuind în dieceză, îndeplinesc un oficiu spre binele diecezei.

§ 2. Când statutele prevăd aceasta, același drept de alegere poate fi acordat și altor preoți care au domiciliul sau cvasidomiciliul în dieceză.

Can. 499 – Modul de a alege membrii consiliului prezbiteral trebuie să fie stabilit de statute, astfel încât, pe cât e posibil, să fie într-adevăr reprezentați toți preoții, ținându-se mai ales seama de diferitele slujiri și de diferitele zone ale diecezei.

Can. 500 – § 1. Episcopului diecezan îi revine datoria să convoace consiliul prezbiteral, să-l prezideze și să stabilească problemele ce trebuie dezbătute în cadrul lui sau să le accepte pe cele propuse de către membri.

§ 2. Consiliul prezbiteral are numai vot consultativ; Episcopul diecezan să-l audieze în chestiunile de importanță majoră, însă de consimțământul lui are nevoie numai în cazurile stabilite în mod expres de drept.

§ 3. Consiliul prezbiteral nu poate niciodată să acționeze fără Episcopul diecezan, căruia îi revine în exclusivitate și grija de a da publicității cele care au fost stabilite conform § 2.

Can. 501 – § 1. Membrii consiliului prezbiteral să fie numiți pentru un timp determinat stabilit de statute, totuși, în așa fel încât în decurs de cinci ani să fie reînnoit întregul consiliu sau o parte a lui.

§ 2. Când scaunul episcopal devine vacant, consiliul prezbiteral încetează, iar funcțiile lui sunt îndeplinite de colegiul consultanților; în decurs de un an de la luarea în primire, Episcopul trebuie să formeze un nou consiliu prezbiteral.

§ 3. În cazul în care consiliul prezbiteral nu-și îndeplinește funcția ce i-a fost încredințată pentru binele diecezei sau abuzează de ea în mod grav, Episcopul diecezan, după ce s-a consultat cu Mitropolitul, sau, dacă este vorba de însuși scaunul mitropolitan, cu Episcopul sufragan cel mai vechi în ordinea promovării, poate să-l dizolve, dar în decurs de un an trebuie să-l formeze din nou.

Can. 502 – § 1. Din rândul membrilor consiliului prezbiteral să fie numiți în mod liber de Episcopul diecezan unii preoți, în număr nu mai mic de șase și nici mai mare de doisprezece, care să formeze, pe o durată de cinci ani, colegiul consultanților, căruia îi revin funcțiile determinate de drept; totuși, trecând cinci ani, el continuă să-și exercite funcțiile proprii până la constituirea unui nou colegiu.

§ 2. Colegiul consultanților este prezidat de Episcopul diecezan; când scaunul este împiedicat sau vacant, este prezidat de acela care ține în mod interimar locul Episcopului sau, dacă acesta nu a fost încă numit, de preotul mai vechi în hirotonire și care face parte din colegiu.

§ 3. Conferința Episcopilor poate să decidă ca funcțiile colegiului consultanților să fie încredințate capitlului catedralei.

§ 4. În vicariatul apostolic și în prefectura apostolică, funcțiile colegiului consultanților revin de drept consiliului misiunii, despre care vorbește can. 495, § 2, dacă nu este stabilit altfel de către drept.

CAPITOLUL IV Capitlurile canonicilor

Can. 503 – Capitlul canonicilor, fie catedral, fie colegial, este un colegiu de preoți căruia îi revine obligația de a celebra funcțiunile liturgice mai solemne în biserica catedrală sau colegială; în plus, capitlului catedralei îi revine obligația de a îndeplini funcțiile ce îi sunt încredințate de drept sau de Episcopul diecezan.

Can. 504 – Înființarea, înnoirea și suprimarea capitlului catedralei sunt rezervate Scaunului Apostolic.

Can. 505 – Fiecare capitolu, fie catedral, fie colegial, să aibă statute proprii, stabilite printr-un act capitular legitim și aprobate de Episcopul diecezan; ele să nu fie modificate, nici abrogate, decât cu aprobarea Episcopului diecezan.

Can. 506 – § 1. Rămânând mereu inviolabile legile de întemeiere, statutele să stabilească însăși organizarea capitlului și numărul canonicilor, sarcinile capitlului și ale fiecărui canonic cu privire la celebrarea cultului divin și la exercitarea ministeriului; să reglementeze reuniunile în care sunt discutate activitățile capitlului și, respectând dispozițiile dreptului universal, să specifice condițiile necesare pentru validitatea și liceitatea diferitelor activități.

§ 2. În statute să fie stabilite și veniturile, atât cele fixe, cât și cele ce trebuie depuse cu ocazia îndeplinirii unei funcții și, respectându-se normele date de Scaunul Apostolic, care sunt însemnele canonicilor.

Can. 507 – § 1. Între canonici să existe unul care să prezideze capitolu; de asemenea, să se înființeze și alte oficii, conform statutelor, avându-se în vedere și obiceiurile existente în regiune.

§ 2. Alte oficii pot fi încredințate clericilor care nu fac parte din capitolu, prin care ei să-i ajute pe canonici, conform statutelor.

Can. 508 – § 1. Canonicul penitențiar, atât al bisericii catedrale, cât și al celei colegiale, are în virtutea oficiului facultatea ordinară, pe care totuși nu o poate delega altora, de a-i dezlega în forul intern sacramental de cenzurile *latae sententiae*, nedecarate și nici rezervate Scaunului Apostolic, pe aceia care se află în dieceză, chiar fără să facă parte din ea, precum și pe diecezani în afara teritoriului diecezei.

§ 2. Unde nu există capitolu, Episcopul diecezan să numească un preot care să îndeplinească această funcție.

Can. 509 – § 1. Îi revine de drept Episcopului diecezan, după ce a audiat capitolu, nu însă și Administratorului diecezan, de a conferi toate canonicatele și pe fiecare în parte, atât în biserica catedrală, cât și în biserica colegială, abrogându-se orice privilegiu contrar. Este de datoria aceluiași Episcop să-l confirme pe acela pe care capitolu l-a ales ca președinte.

§ 2. Episcopul diecezan să confere canonicatele numai acelor preoți care se remarcă prin doctrină și viață corectă și care au exercitat în mod demn de laudă ministeriul sacerdotal.

Can. 510 – § 1. Parohiile să nu mai fie unite unui capitolu de canonici; cele care sunt deja unite unui capitolu să fie despărțite de capitolu de către Episcopul diecezan.

§ 2. În biserica, în același timp, parohială și capitulară, să fie numit un paroh ales din rândul capitularilor sau din rândul celorlalți preoți; el are toate obligațiile și se bucură de toate drepturile și facultățile care, conform dreptului, sunt specifice parohului

§ 3. Este de datoria Episcopului diecezan să stabilească norme precise prin care îndatoririle pastorale ale parohului și funcțiile proprii ale capitlului să fie bine coordonate, avându-se grijă ca parohul să nu împiedice funcțiile capitulare, iar capitolu pe cele parohiale; eventualele conflicte le rezolvă Episcopul diecezan, care să aibă grijă ca, mai presus de toate, să se țină seama de nevoile pastorale ale credincioșilor.

§ 4. Ofertele făcute unei biserici, în același timp, parohiale și capitulare, se presupune că sunt făcute parohiei, dacă nu se constată contrarul.

CAPITOLUL V Consiliul pastoral

Can. 511 – Dacă circumstanțele pastorale cer acest lucru, în fiecare dieceză să fie instituit un consiliu pastoral, căruia îi revine sarcina, sub autoritatea Episcopului, să caute să descopere problemele privind activitățile pastorale în dieceză, să le examineze și să propună soluții practice.

Can. 512 – § 1. Consiliul pastoral este format din credincioși creștini care sunt în comuniune deplină cu Biserica Catolică, atât clerici și membri ai institutelor de viață consacrată, cât mai ales laici, care sunt desemnați conform criteriilor stabilite de Episcopul diecezan.

§ 2. Credincioșii desemnați să facă parte din consiliul pastoral să fie astfel aleși încât prin ei să fie de fapt reprezentată întreaga porțiune a poporului lui Dumnezeu, care constituie dieceza, ținându-se seama de diferitele zone ale diecezei, de condițiile sociale și profesionale ale celor ce trebuie aleși, precum și de rolul pe care îl au în apostolat, atât la nivel individual, cât și la nivel colectiv.

§ 3. Să nu fie desemnați să facă parte din consiliul pastoral decât credincioșii care se remarcă prin credință sigură, moravuri bune și prudență.

Can. 513 – § 1. Consiliul pastoral este constituit pentru un anumit timp, conform dispozițiilor statutelor date de Episcopul diecezan.

§ 2. Când scaunul devine vacant, consiliul pastoral încetează.

Can. 514 – § 1. Numai Episcopului diecezan îi aparține dreptul să convoace, în funcție de necesitățile pastorale, și să prezideze consiliul pastoral care are numai vot consultativ; tot lui îi revine în mod exclusiv să dea publicității problemele examinate în consiliu.

§ 2. Să fie convocat cel puțin o dată pe an.

CAPITOLUL VI Parohiile, parohii și vicarii parohiali

Can. 515 – § 1. Parohia este o comunitate precisă de credincioși, constituită în mod stabil în cadrul Bisericii particulare, a cărei grijă pastorală, sub autoritatea Episcopului diecezan, este încredințată unui paroh în calitate de păstor propriu al ei.

§ 2. Numai Episcopului diecezan îi revine de drept să înființeze, să desființeze sau să modifice parohiile, dar să nu le înființeze, să nu le desființeze sau să nu le modifice prea mult decât ascultând părerea consiliului prezbiteral.

§ 3. O parohie înființată în mod legitim se bucură *ipso iure* de personalitate juridică.

Can. 516 – § 1. Dacă nu este stabilit altfel de către drept, cvasiparohia este echivalată parohiei, care, în Biserica particulară, este o comunitate precisă de credincioși încredințată unui preot în calitate de păstor propriu al ei, dar din cauza unor circumstanțe speciale nu a fost ridicată la rangul de parohie.

§ 2. Când unele comunități nu pot fi ridicate la rangul de parohie sau cvasiparohie, Episcopul diecezan să prevadă în alt mod îngrijirea lor pastorală.

Can. 517 – § 1. Când circumstanțele impun acest lucru, grija unei parohii sau a diferitelor parohii împreună poate fi încredințată mai multor preoți în solidar, totuși, cu condiția cerută de lege ca unul dintre ei să fie responsabilul exercitării grijii pastorale, adică unul care să dirijeze activitatea comună și să răspundă de ea în fața Episcopului.

§ 2. Dacă, din cauza lipsei de preoți, Episcopul diecezan a socotit că participarea la exercitarea grijii pastorale trebuie încredințată unui diacon sau altei persoane care e lipsită de caracterul sacerdotal, sau unei comunități de persoane, să numească un preot care, înzestrat cu puterile și facultățile de paroh, să dirijeze grija pastorală

Can. 518 – Ca regulă generală, parohia să fie teritorială, adică să-i cuprindă pe toți credincioșii unui teritoriu precis; unde acest lucru este util, să fie constituite parohii personale, potrivit ritului, limbii și naționalității credincioșilor dintr-un teritoriu, ca și pe baza altor criterii precise.

Can. 519 – Parohul este păstorul propriu al parohiei încredințate lui, exercitând grija pastorală a acelei comunități sub autoritatea Episcopului diecezan, împreună cu care este chemat să participe la ministeriul lui Cristos, ca să săvârșească în slujba aceleiași comunități funcția de a învăța, de a sfinți și de a conduce, chiar cu colaborarea altor preoți sau diaconi și cu aportul credincioșilor laici, conform dreptului.

Can. 520 – § 1. O persoană juridică să nu fie paroh; totuși, Episcopul diecezan, nu însă Administratorul diecezan, poate, cu consimțământul Superiorului competent, să încredințeze o parohie unui institut călugăresc clerical sau unei societăți clericale de viață apostolică, înființând-o chiar pe lângă biserica institutului sau a societății, cu condiția totuși, cerută de lege, ca numai un singur preot să fie parohul parohiei sau, dacă grija pastorală este încredințată mai multor preoți în solidar, un singur preot să fie responsabilul despre care vorbește can. 517, § 1.

§ 2. Parohia despre care vorbește § 1 poate fi încredințată fie pentru un timp nedeterminat, fie pentru un timp determinat; în ambele cazuri, încredințarea să se facă printr-o convenție scrisă între Episcopul diecezan și Superiorul competent al institutului sau al societății, în care, între altele, să se stabilească în mod explicit și cu grijă tot ceea ce se referă la activitatea ce trebuie desfășurată, la persoanele care o desfășoară și la aspectele economice.

Can. 521 – § 1. Ca cineva să fie numit paroh în mod valid, trebuie să fi primit treapta presbiteratului.

§ 2. De asemenea, trebuie să se distingă prin doctrină sănătoasă și corectitudine morală, să fie înzestrat cu zel față de suflete și cu celelalte virtuți și, pe deasupra, să aibă calitățile cerute fie de dreptul universal, fie de dreptul particular, pentru a putea păstori parohia respectivă.

§ 3. Pentru a se acorda cuiva oficiul de paroh, trebuie să rezulte cu certitudine, conform modalităților stabilite de Episcopul diecezan, nefiind exclusă nici posibilitatea unui examen, că persoana propusă are calitățile necesare.

Can. 522 – Trebuie ca parohul să se bucure de stabilitate, motiv pentru care să fie numit pentru un timp nedeterminat; poate fi numit de Episcopul diecezan pentru un timp determinat numai dacă acest lucru a fost admis, prin decret, de Conferința Episcopilor.

Can. 523 – Rămânând neschimbată dispoziția can. 682, § 1, atribuirea oficiului de paroh îi aparține de drept Episcopului diecezan, prin libera conferire, în afară de cazul când cineva are dreptul de prezentare sau de alegere.

Can. 524 – Analizând toate circumstanțele, Episcopul diecezan să încredințeze parohia vacantă aceluia preot pe care îl consideră capabil pentru a îndeplini în ea grija parohială, evitând orice fel de favoritism. Ca să-și facă o părere mai exactă despre capacitatea cuiva, Episcopul să-l audieze pe decan și să întreprindă investigații, audiind, dacă este cazul, anumiți preoți și chiar credincioși laici.

Can. 525 – Când scaunul episcopal este vacant sau împiedicat, îi revine Administratorului diecezan sau celui care conduce dieceza în mod interimar:

1° să acorde investirea sau confirmarea acelor preoți care au fost prezentați sau aleși pentru o parohie;

2° să numească parohi, dacă scaunul este vacant sau împiedicat de un an de zile.

Can. 526 – § 1. Parohul să aibă grija parohială numai a unei singure parohii; totuși, din cauza lipsei de preoți sau din cauza altor împrejurări, grija mai multor parohii învecinate poate fi încredințată aceluiași paroh.

§ 2. În aceeași parohie să existe un singur paroh sau un singur responsabil despre care vorbește can. 517, § 1, dezaprobându-se orice cutumă contrară și revocându-se orice privilegiu contrar.

Can. 527 – § 1. Cine a fost promovat să aibă grija pastorală a unei parohii o dobândește și este obligat să o exercite din momentul luării în primire.

§ 2. Cel care îi dă parohului în primire parohia este Ordinariul locului sau un preot delegat de acesta, respectându-se formalitățile prevăzute de legea particulară sau de o cutumă legitimă; totuși, dintr-un motiv just, același Ordinariu poate să dispenseze de aceste formalități; în acest caz, dispensa notificată parohiei înlocuiește luarea în primire.

§ 3. Ordinariul locului să stabilească spațiul de timp în care trebuie luată în primire parohia; dacă acest timp s-a scurs în mod inutil, poate să declare parohia vacantă, dacă nu a existat un impediment just.

Can. 528 – § 1. Parohul are obligația de a se îngriji încât Cuvântul lui Dumnezeu să fie vestit în mod nealterat celor care se află în cadrul parohiei; de aceea, să facă în așa fel încât

credincioșii laici să cunoască bine adevărurile de credință, mai cu seamă prin omilie, ce trebuie să aibă loc în zilele de duminică și sărbători de poruncă, precum și prin învățătura catehetică ce trebuie transmisă; să sprijine inițiativele prin care este promovat, chiar și cu privire la justiția socială, spiritul evanghelic; să aibă o grijă specială față de educația catolică a copiilor și a tinerilor, să depună tot efortul, apelând chiar la sprijinul credincioșilor, ca mesajul evanghelic să ajungă și la aceia care au părăsit trăirea credinței sau nu profesază credința adevărată.

§ 2. Parohul să aibă grijă ca Preasfânta Euharistie să fie centrul comunității parohiale a credincioșilor; să-și dea silința ca credincioșii să participe cu evlavie la celebrarea sacramentelor și în chip deosebit să se apropie des de sacramentul Preasfintei Euharistii și al Pocăinței; să se străduiască apoi ca credincioșii să fie atrași la practicarea rugăciunii, chiar și în familie, și să participe în mod conștient și activ la liturgia sacră, pe care parohul, în parohia lui, sub autoritatea Episcopului diecezan, trebuie să o dirijeze și, totodată, să vegheze ca să nu se introducă în ea abuzuri.

Can. 529 – § 1. Ca să-și îndeplinească cu sârguință îndatorirea de păstor, parohul să se străduiască să-i cunoască pe credincioșii încredințați grijii sale; de aceea, să viziteze familiile, luând parte la preocupările credincioșilor, mai ales la neliniștile și durerile lor, mângâindu-i în Domnul și, dacă au greșit cu ceva, corijându-i cu prudență; să-i ajute cu mare dragoste pe bolnavi, mai cu seamă pe aceia care sunt aproape de moarte, întărindu-i cu sfințele sacrameinte și încredințând sufletul lor lui Dumnezeu; să aibă o grijă deosebită față de săraci și necăjiți, față de cei care sunt singuri, față de imigranți și față de toți aceia care sunt împovărați cu greutăți deosebite; de asemenea, să se străduiască să-i sprijine pe soți și pe părinți în îndeplinirea propriilor lor îndatoriri și să încurajeze dezvoltarea vieții creștine în familie.

§ 2. Parohul să recunoască și să promoveze rolul propriu pe care îl au laicii în misiunea Bisericii, încurajând asociațiile lor, care au finalități religioase. Să colaboreze cu Episcopul propriu și cu toți preoții diecezei, străduindu-se, de asemenea, ca toți credincioșii să păstreze comuniunea parohială și să se simtă membri atât ai diecezei, cât și ai Bisericii întregi și să participe sau să sprijine acțiunile care urmăresc promovarea acestei comuniuni.

Can. 530 – Funcțiunile încredințate în mod special parohului sunt următoarele:

- 1° administrarea Botezului;
- 2° administrarea sacramentului Mirului celor care se află în pericol de moarte, conform can. 833, nr. 3.
- 3° administrarea Viaticului și a Ungerii bolnavilor, rămânând neschimbată dispoziția can. 1003, §§ 2 și 3 și împărțirea binecuvântării apostolice;
- 4° asistența la căsătorii și binecuvântarea cununilor;
- 5° celebrarea înmormântărilor;
- 6° binecuvântarea izvorului baptismal în timpul pascal, conducerea procesiunilor în afara bisericii, precum și binecuvântările solemne în afara bisericii;
- 7° celebrarea în mod solemn a Euharistiei în zilele de duminică și în sărbătorile de poruncă.

Can. 531 – Chiar dacă altcineva a îndeplinit un anumit serviciu parohial, ofertele primite de el de la credincioși cu această ocazie să le depună la casieria parohiei, în afară de cazul când se constată că voința ofertantului este diferită cu privire la ofertele benevole; este de datoria Episcopului diecezan, după ce a audiat părerea consiliului prezbiteral, să stabilească

norme care să reglementeze destinația acestor oferte, precum și remunerația clericilor care îndeplinesc aceeași funcție.

Can. 532 – Parohul reprezintă parohia în toate treburile juridice, conform normelor dreptului; el să aibă grijă ca bunurile parohiei să fie administrate conform canoanelor 1281-1288.

Can. 533 – § 1. Parohul are obligația să locuiască în casa parohială, situată în apropiere de biserică; totuși, în cazuri particulare, dacă există un motiv just, Ordinariul locului îi poate permite să locuiască în altă parte, mai ales într-o casă comună mai multor preoți, cu condiția să fie asigurată în mod corect și adecvat îndeplinirea serviciilor parohiale.

§ 2. Dacă nu se opune un motiv grav, parohului îi este permis să lipsească din parohie în fiecare an cel mult o lună continuă sau întreruptă, în vederea concediului; în acest timp de concediu nu intră zilele în care parohul se dedică o dată pe an reculegerii spirituale; totuși, ca să poată lipsi din parohie mai mult de o săptămână, este ținut să-l înștiințeze de aceasta pe Ordinariul locului.

§ 3. Este de datoria Episcopului diecezan să stabilească norme prin care să se prevadă ca, pe durata absenței parohului, parohia să fie îngrijită de un preot înzestrat cu facultățile necesare.

Can. 534 – § 1. După luarea în primire a parohiei, parohul are obligația de a aplica Liturgia pentru poporul ce îi este încredințat, în toate duminicile și în zilele de sărbătoare care, în dieceza sa, sunt de poruncă; cine este împiedicat în mod legitim de la această celebrare să aplice Liturgia în aceleași zile prin altcineva sau el personal în alte zile.

§ 2. Parohul care are grija mai multor parohii este obligat ca, în zilele despre care vorbește § 1, să aplice o singură Liturgie pentru tot poporul încredințat lui.

§ 3. Parohul care nu a îndeplinit obligația prevăzută de §§ 1 și 2 să aplice cât mai curând pentru popor atâtea Liturghii câte a omis.

Can. 535 – § 1. În fiecare parohie să existe registre parohiale, adică registrul de botezați, de căsătorii, de decedați și alte registre prescrise de Conferința Episcopilor sau de Episcopul diecezan; parohul să aibă grijă ca aceste registre să fie scrise cu exactitate și păstrate cu atenție.

§ 2. În registrul de botezați să se adnoteze și Mirul, precum și tot ceea ce are legătură cu starea canonică a credincioșilor în ce privește căsătoria – făcând excepție dispoziția can. 1133 – adopția, primirea unei trepte preoțești, profesiunea perpetuă într-un institut călugăresc și schimbarea ritului; aceste adnotări să fie întotdeauna trecute și în certificatul de Botez.

§ 3. Fiecare parohie să aibă ștampila proprie; certificatele eliberate privind starea canonică a credincioșilor, ca, de altfel, și toate actele care pot avea o importanță juridică să fie semnate de paroh sau de un delegat al său și întărite cu ștampila parohială.

§ 4. În fiecare parohie să existe o arhivă, în care să fie păstrate registrele parohiale, scrisorile Episcopilor și celelalte documente a căror păstrare este necesară sau folositoare; toate acestea trebuie să fie inspectate de Episcopul diecezan sau de un delegat al său cu

prilejul vizitei sau cu altă ocazie potrivită, iar parohul să aibă grijă ca ele să nu cadă în mâini străine.

§ 5. Și registrele parohiale mai vechi să fie păstrate, conform dispozițiilor dreptului particular.

Can. 536 – § 1. Dacă, după aprecierea Episcopului diecezan, fiind ascultată părerea consiliului prezbiteral, se consideră că este oportun, în fiecare parohie să fie constituit un consiliu pastoral, care este condus de paroh și în care credincioșii, împreună cu cei care participă în virtutea oficiului la grija pastorală a parohiei, contribuie la creșterea activității pastorale.

§ 2. Consiliul pastoral are numai vot consultativ și funcționează după normele stabilite de Episcopul diecezan.

Can. 537 – În fiecare parohie să existe un consiliu cu problemele economice, care funcționează nu numai după normele dreptului universal, ci și după normele date de Episcopul diecezan și în care credincioșii, aleși în conformitate cu aceleași norme, îl ajută pe paroh în administrarea bunurilor parohiei, rămânând inviolabilă dispoziția can. 532.

Can. 538 – § 1. Parohul pierde oficiul prin înlăturare sau prin transferare, efectuate de Episcopul diecezan conform normelor dreptului; prin renunțare, făcută dintr-un motiv just de parohul însuși, și care, pentru a fi validă, trebuie să fie acceptată de Episcop, precum și prin expirarea timpului, dacă a fost numit pentru un timp determinat în conformitate cu dispozițiile dreptului particular despre care vorbește can. 522.

§ 2. Parohul, care este membru al unui institut călugăresc sau este încardinat într-o societate de viață apostolică, este înlăturat în conformitate cu can. 682, § 2.

§ 3. Împlinind vârsta de șaptezeci și cinci de ani, parohul este invitat să prezinte renunțarea la oficiu Episcopului diecezan care, examinând toate circumstanțele referitoare la persoană și loc, va hotărî dacă o acceptă sau o amână; Episcopul diecezan trebuie să se îngrijească de întreținerea adecvată și de locuința aceluia care renunță, respectându-se normele stabilite de Conferința Episcopilor.

Can. 539 – Când parohia devine vacantă sau când parohul nu-și poate exercita funcția pastorală în parohie din cauza arestării, exilării sau condamnării la domiciliu forțat, incapacității sau îmbolnăvirii, sau din alte motive, Episcopul diecezan să desemneze cât mai curând un administrator parohial, adică un preot care să-l înlocuiască pe paroh conform can. 540.

Can. 540 – § 1. Dacă nu este stabilit altfel de Episcopul diecezan, administratorul parohial are aceleași îndatoriri și se bucură de aceleași drepturi ca și parohul.

§ 2. Administratorului parohial nu-i este permis să facă nimic ce ar putea să aducă prejudiciu drepturilor parohului sau să cauzeze vreo pagubă bunurilor parohiale.

§ 3. La expirarea funcției sale, administratorul parohial să prezinte parohului o dare se seamă.

Can. 541 – § 1. Când parohia devine vacantă, precum și în cazul în care parohul nu-și poate exercita funcția pastorală, înainte de numirea administratorului parohial, vicarul parohial ia în mod interimar conducerea parohiei; dacă sunt mai mulți vicari, ia conducerea vicarul care a fost numit mai întâi; dacă parohia nu are vicari, parohul indicat de dreptul particular.

§ 2. Cine a preluat conducerea parohiei conform § 1 să-l înștiințeze imediat pe Ordinariul locului despre vacanța parohiei.

Can. 542 – § 1. Preoții cărora le este încredințată în solidar grija pastorală a unei parohii sau a mai multor parohii împreună, conform can. 517, § 1:

1° trebuie să aibă calitățile prevăzute de can. 521;

2° să fie numiți sau investiți în conformitate cu dispozițiile canoanelor 522 și 524;

3° dobândesc grija pastorală numai din momentul luării în primire; responsabilul lor ia în primire conform dispozițiilor can. 527, § 2; în cazul celorlalți preoți, profesiunea de credință, făcută în mod legitim, înlocuiește luarea în primire.

Can. 543 – § 1. Dacă unor preoți le este încredințată în solidar grija pastorală a unei parohii sau a mai multor parohii împreună, fiecare dintre ei este obligat, conform criteriilor stabilite de ei înșiși, să îndeplinească funcțiile și sarcinile specifice parohului, despre care vorbesc canoanele 528, 529 și 530; facultatea de a asista căsătoriile, precum și puterile de a dispensa acordate parohului în virtutea dreptului, le revin de drept tuturor, dar trebuie exercitate sub conducerea responsabilului.

§ 2. Toți preoții care fac parte din grup:

1° sunt obligați la reședință;

2° să stabilească de comun acord programul după care unul din ei să celebreze Liturgia pentru popor, conform can. 534;

3° numai responsabilul reprezintă în treburile juridice parohia sau parohiile încredințate grupului.

Can. 544 – Când un preot care face parte din grupul despre care vorbește can. 517, § 1, sau responsabilul grupului, pierde oficiul, ca și atunci când unul dintre ei devine incapabil pentru a exercita funcția pastorală, parohia sau parohiile a căror grijă este încredințată grupului nu devin vacante; este datoria Episcopului diecezan să numească un alt responsabil, dar înainte ca Episcopul să numească un alt responsabil, să îndeplinească această funcție preotul din grup care are numirea cea mai veche.

Can. 545 – § 1. Ori de câte ori este necesar sau oportun pentru a îndeplini cum se cuvine grija pastorală a parohiei, parohul poate fi ajutat de unul sau mai mulți vicari parohiali care, în calitate de colaboratori ai parohului și de participanți la preocupările lui pastorale, să se dedice slujirii pastorale îndeplinind, sub autoritatea parohului, activități și inițiative programate împreună cu el.

§ 2. Vicarul parohial poate fi numit fie pentru a contribui la îndeplinirea întregii slujiri pastorale pentru toată parohia, ori pentru o parte determinată a ei, ori pentru un grup precis de credincioși, fie pentru a-și dedica activitatea unei slujiri precise ce trebuie desfășurată în același timp în parohii diferite.

Can. 546 – Pentru ca cineva să fie numit în mod valid vicar parohial, este necesar să fi primit treapta presbiterală.

Can. 547 – Vicarul parohial este numit în mod liber de Episcopul diecezan, după ce i-a audiat, dacă a considerat că e oportun acest lucru, pe parohul sau pe parohii parohiilor pentru care vicarul este numit, precum și pe decan, rămânând neschimbată dispoziția can. 682, § 1.

Can. 548 – § 1. Obligațiile și drepturile vicarului parohial sunt stabilite, în afară de canoanele acestui capitol, de statutele diecezane, precum și de decretul de numire dat de Episcopul diecezan, dar într-un mod mai detaliat de dispozițiile parohului.

§ 2. Dacă în decretul Episcopului diecezan nu există în mod expres o prevedere contrară, vicarul parohial are obligația, în virtutea oficiului, de a-l ajuta pe paroh în întreaga slujire parohială, cu excepția, desigur, a aplicării Liturghiei pentru popor și, dacă este cazul, de a ține locul parohului, conform dreptului.

§ 3. Vicarul parohial să-l informeze cu regularitate pe paroh despre inițiativele pastorale prevăzute și asumate, astfel încât parohul și vicarul sau vicarii să poată acționa cu forțe unite la grija pastorală a parohiei față de care sunt împreună responsabili.

Can. 549 – În lipsa parohului, dacă Episcopul diecezan nu a prevăzut altfel conform can. 533, § 3 și nici nu a fost numit un administrator parohial, să se respecte dispozițiile can. 541, § 1; în acest caz, vicarul are și toate obligațiile parohului, cu excepția aceleia de a aplica Liturghia pentru popor.

Can. 550 – § 1. Vicarul parohial are obligația de a locui în parohie sau, dacă a fost numit pentru mai multe parohii împreună, în una dintre ele; totuși, dintr-un motiv just, Ordinariul locului îi poate permite să locuiască în altă parte, mai ales într-o casă comună mai multor preoți, cu condiția ca din acest motiv să nu aibă nimic de suferit îndeplinirea funcțiilor pastorale.

§ 2. Ordinariul locului să aibă grijă ca, acolo unde e posibil, între paroh și vicari să fie promovată o anumită obișnuință de viață comunitară în casa parohială.

§ 3. Cât privește durata concediului, vicarul parohial are aceleași drepturi ca și parohul.

Can. 551 – Referitor la ofertele pe care credincioșii le fac vicarului cu ocazia îndeplinirii slujirii pastorale, să se respecte dispozițiile can. 531.

Can. 552 – Vicarul parohial poate fi înlăturat de Episcopul diecezan sau de Administratorul diecezan, dintr-un motiv just, rămânând neschimbată dispoziția can. 682, § 2.

CAPITOLUL VII

Decanii

Can. 553 – § 1. Vicarul foran, care este numit și decan sau protopop sau cu un alt titlu, este preotul pus în fruntea unui decanat.

§ 2. Dacă nu este stabilit altfel de către dreptul particular, decanul este numit de Episcopul diecezan, după ce acesta a ascultat, după aprecierea sa prudentă, părerea preoților care își desfășoară slujirea în decanatul respectiv.

Can. 554 – § 1. Pentru oficiul de decan, care nu este unit cu oficiul de paroh al unei anumite parohii, Episcopul să aleagă un preot pe care îl consideră capabil, fiind analizate cu atenție circumstanțele de timp și de loc.

§ 2. Decanul să fie numit pentru un timp determinat, stabilit de dreptul particular.

§ 3. Episcopul diecezan poate să-l îndeparteze în mod liber pe decan din oficiu, dintr-un motiv just, apreciat de el cu prudență.

Can. 555 – § 1. Pe lângă facultățile ce îi sunt atribuite în mod legitim de dreptul particular, decanul are datoria și dreptul:

1° de a promova și de a coordona în decanat activitatea pastorală comună;

2° de a se îngriji ca clericii din districtul său să ducă o viață conformă cu starea lor și să-și îndeplinească în mod sârguincios datoriile;

3° de a avea grijă ca funcțiunile religioase să fie celebrate conform dispozițiilor liturgiei sacre; ca să fie păstrate cu grijă frumusețea și curățenia bisericilor și a obiectelor sacre, mai ales în celebrarea euharistică și în păstrarea Preasfântului Sacrament; ca registrele parohiale să fie scrise corect și păstrate cum se cuvine; ca bunurile ecleziastice să fie administrate în mod conștiincios; în fine, casa parohială să fie păstrată cu grija cuvenită.

§ 2. În decanatul ce îi este încredințat, decanul:

1° să-și dea silința ca, în conformitate cu dispozițiile dreptului particular, clericii să participe, la datele stabilite, la prelegerile, întrunirile teologice sau conferințele despre care vorbește can. 279, § 2;

2° să aibă grijă ca preoții din districtul său să dispună de toate ajutoarele spirituale și să se preocupe într-un chip deosebit de aceia care se află în situații mai dificile sau au probleme speciale.

§ 3. Decanul să aibă grijă ca parohii din districtul său, pe care îi știe că sunt grav bolnavi, să nu fie lipsiți de ajutoare spirituale și materiale, iar aceluia care au decedat să li se celebreze în mod demn funeraliile; de asemenea, să aibă grijă ca, în caz de îmbolnăvire sau de deces, să nu fie distruse sau înstrăinate registrele, documentele, obiectele sacre și altele de acest fel, care aparțin Bisericii.

§ 4. Decanul are obligația să viziteze parohiile din districtul său în modul stabilit de Episcopul diecezan.

CAPITOLUL VIII Rectorii de biserici și capelanii

ART. 1 Rectorii de biserici

Can. 556 – Rectorii de biserici sunt preoții cărora le este încredințată grija unei biserici care nu este nici parohială, nici capitulară, nici anexată casei unei comunități călugărești sau a unei societăți de viață apostolică care să celebreze în ea oficiile sacre.

Can. 557 – § 1. Rectorul unei biserici este numit în mod liber de Episcopul diecezan, rămânând inviolabil dreptul de a alege sau de a prezenta pe care cineva îl are în mod legitim; în acest caz, îi revine de drept Episcopului diecezan să-l confirme sau să-l învestească pe rector.

§ 2. Chiar dacă biserica aparține unui institut călugăresc clerical de drept pontifical, Episcopului diecezan îi revine de drept să-l învestească pe rectorul prezentat de Superior.

§ 3. Dacă Episcopul diecezan nu a stabilit altfel, rectorul unei biserici anexate unui seminar sau unui colegiu este rectorul seminarului sau al colegiului.

Can. 558 – Rămânând neschimbată dispoziția can. 262, nu-i este permis rectorului să îndeplinească în biserică ce îi este încredințată funcțiunile parohiale despre care este vorba în can. 530, nr. 1-6, dacă nu are consimțământul sau, când este cazul, delegația parohului.

Can. 559 – În biserică ce îi este încredințată, rectorul poate să efectueze chiar și celebrări liturgice solemne, rămânând inviolabile legile legitime ale fundației, și cu condiția ca, după aprecierea Ordinariului locului, ele să nu lezeze în nici un fel funcțiile parohiale.

Can. 560 – Când consideră că este oportun, Ordinariul locului poate să-i impună rectorului ca să celebreze în biserică sa funcțiuni precise, chiar parohiale, pentru popor și să deschidă biserică anumitor grupuri de credincioși care vor săvârși aici celebrări liturgice.

Can. 561 – Fără permisiunea rectorului sau a altor superiori legitimi, nimănui nu-i este îngăduit să celebreze în biserică Euharistia, să administreze sacramentele sau să îndeplinească alte funcțiuni sacre; această permisiune trebuie să fie dată sau negată conform dreptului.

Can. 562 – Rectorul unei biserici, sub autoritatea Ordinariului locului și respectând statutele legitime și drepturile câștigate, are obligația să vegheze ca funcțiunile sacre să fie celebrate în biserică în mod demn, conform normelor liturgice și dispozițiilor canoanelor, ca obligațiile pe care biserică le are să fie îndeplinite cu fidelitate, ca bunurile să fie administrate în mod conștiincios, ca să se ia măsuri cu privire la întreținerea și înfrumusețarea obiectelor sacre și a edificiilor, și să nu se facă nimic ce ar putea să contravină în vreun fel sfințeniei locului și respectului datorat casei lui Dumnezeu.

Can. 563 – După aprecierea sa prudentă, dintr-un motiv just, Ordinariul locului poate să-l îndepărteze din oficiu pe rectorul unei biserici, chiar dacă a fost ales sau prezentat de alții, rămânând inviolabilă dispoziția can. 682, § 2.

ART. 2 Capelanii

Can. 564 – Capelanul este preotul căruia i se încredințează în mod stabil grija pastorală, cel puțin parțială, a unei comunități sau a unui grup special de credincioși, pe care trebuie să

o exercite conform dreptului universal și particular.

Can. 565 – Dacă nu este prevăzut altfel de către drept sau dacă altcuiva nu-i revin în mod legitim drepturi speciale, capelanul este numit de Ordinariul locului, căruia îi revine și dreptul de a-l investi pe cel care a fost prezentat sau de a-l confirma pe cel care a fost ales.

Can. 566 – § 1. Capelanul trebuie să fie înzestrat cu toate facultățile necesare pentru buna exercitare a grijii pastorale. Pe lângă facultățile ce îi sunt acordate de dreptul particular sau printr-o delegare specială, capelanul are în virtutea oficiului facultatea de a asculta mărturisirile credincioșilor încredințați grijii sale, de a le predica cuvântul lui Dumnezeu, de a le administra Viaticul și Ungerea bolnavilor, precum și de a conferi Mirul celor care se află în pericol de moarte.

§ 2. În spitale, în închisori și în călătoriile pe mare, capelanul are, în plus, facultatea, care poate fi exercitată numai în aceste locuri, de a dezlega de cenzurile *latae sententiae* nerezervate și nedecarate, rămânând totuși inviolabilă dispoziția can. 976.

Can. 567 – § 1. Ordinariul locului să nu procedeze la numirea capelanului unei case a unui institut călugăresc laical decât după ce l-a consultat pe Superior, care are dreptul, audiind părerea comunității, să propună un anumit preot.

§ 2. Capelanul are datoria să celebreze sau să organizeze funcțiunile liturgice; totuși, nu-i este permis să se amestece în conducerea internă a comunității.

Can. 568 – În măsura posibilităților, să fie numiți capelani pentru acele persoane care, din cauza condițiilor de viață, nu pot să beneficieze de slujirea obișnuită a parohilor, cum sunt imigranții, exilații, refugiații, nomazii, marinarii.

Can. 569 – Capelanii militari au legi speciale.

Can. 570 – Dacă o biserică neparohială este anexată sediului unei comunități sau al unui grup, capelanul să fie numit rector al acelei biserici, în afară de cazul când grija comunității sau a bisericii cere contrarul.

Can. 571 – În exercitarea funcției sale pastorale, capelanul să păstreze legătura necesară cu parohul.

Can. 572 – Cât privește înlăturarea capelanului din oficiu, să se respecte dispoziția can. 563.

PARTEA A III-A
**Institutele de viață consacrată
și societățile de viață apostolică**

SECȚIUNEA I
Institutele de viață consacrată

TITLUL I
**Norme comune
tuturor institutelor de viață consacrată**

Can. 573 – § 1. Viața consacrată prin profesiunea sfaturilor evanghelice este o formă stabilă de viață în care credincioșii, urmându-l pe Cristos mai îndeaproape sub acțiunea Duhului Sfânt, se consacră cu totul lui Dumnezeu, iubit mai presus de toate, pentru ca, închinăți cu un titlu nou și deosebit cinstirii sale, edificării Bisericii și mântuirii sufletelor, să dobândească desăvârșirea dragostei în slujba Împărăției lui Dumnezeu și, deveniți în Biserică un semn luminos, să prevestească gloria cerească.

§ 2. Această formă de a trăi în institutele de viață consacrată, înființate în mod canonic de către autoritatea competentă a Bisericii, este îmbrățișată în mod liber de către credincioșii care, prin voturi sau alte legăminte sacre prescrise de legile proprii ale institutelor, profesează sfaturile evanghelice ale castității, sărăciei și ascultării și, prin dragostea la care acestea conduc, se unesc în mod special cu Biserica și misterul ei.

Can. 574 – § 1. Starea celor care profesează sfaturile evanghelice în astfel de institute face parte din viața și sfințenia Bisericii și, de aceea, trebuie încurajată și promovată de toți în Biserică.

§ 2. Unii credincioși sunt chemați în mod special de Dumnezeu la această stare, ca să beneficieze în viața Bisericii de un dar deosebit și, conform scopului și spiritului institutului, să contribuie la misiunea salvifică a Bisericii.

Can. 575 – Sfaturile evanghelice, care își au fundamentul în învățătura și exemplele lui Cristos Învățătorul, sunt un dar dumnezeiesc pe care Biserica l-a primit de la Domnul și, prin harul lui, îl păstrează neconținut.

Can. 576 – Este de datoria autorității competente a Bisericii să interpreteze sfaturile evanghelice, să le reglementeze prin legi practicarea și să le stabilească apoi prin aprobarea canonică formele stabile de a le trăi; de asemenea, să se îngrijească după puterile ei ca institutele să crească și să înflorească în conformitate cu spiritul fondatorilor și cu tradițiile sănătoase.

Can. 577 – Există în Biserică un număr foarte mare de institute de viață consacrată, care, potrivit cu harul ce le-a fost dat, au diferite daruri: ele într-adevăr îl urmează mai îndeaproape de Cristos care se roagă, care vestește împărăția lui Dumnezeu, care face bine oamenilor sau care trăiește cu ei în lume, dar îndeplinind mereu voința Tatălui.

Can. 578 – Intenția și planurile fondatorilor, ratificate de autoritatea competentă a Bisericii, cu privire la natura, scopul, spiritul și caracterul institutului, precum și tradițiile lui sănătoase, care toate împreună constituie patrimoniul aceluiași institut, trebuie să fie respectate de toți cu fidelitate.

Can. 579 – Episcopii diecezani, fiecare în teritoriul propriu, pot să întemeieze prin decret formal institute de viață consacrată, cu condiția să fi fost consultat Scaunul Apostolic.

Can. 580 – Asocierea unui institut de viață consacrată la un alt institut este rezervată autorității competente a institutului care asociază, rămânând mereu neatinsă autonomia canonică a institutului asociat.

Can. 581 – Este dreptul autorității competente a institutului, conform constituțiilor, să divizeze institutul în părți, indiferent cum s-ar numi ele, să înființeze alte părți noi, să le unească pe cele deja înființate sau să le delimiteze în alt mod.

Can. 582 – Fuzionările și unirile institutelor de viață consacrată sunt rezervate exclusiv Scaunului Apostolic; tot Scaunului Apostolic îi sunt rezervate confederațiile și federațiile.

Can. 583 – Ceea ce în institutele de viață consacrată a fost aprobat de Scaunul Apostolic nu poate fi modificat fără permisiunea lui.

Can. 584 – Suprimarea unui institut ține exclusiv de competența Scaunului Apostolic, căruia îi este rezervată și decizia cu privire la bunurile materiale ale institutului.

Can. 585 – Suprimarea unei părți a institutului aparține autorității competente a aceluiași institut.

Can. 586 – § 1. Fiecărui institut îi este recunoscută o justă autonomie de viață, îndeosebi de conducere, prin care să se bucure în Biserică de o disciplină proprie și să-și poată păstra intact propriul patrimoniu, despre care vorbește can. 578.

§ 2. Este datoria Ordinariilor locurilor să respecte și să asigure această autonomie.

Can. 587 – § 1. Pentru a păstra cu mai mare fidelitate vocația proprie și identitatea fiecărui institut, codul fundamental sau constituțiile fiecărui institut, pe lângă cele stabilite în can. 578 și care trebuie respectate, trebuie să conțină și norme fundamentale privind conducerea institutului și disciplina membrilor săi, încorporarea și formarea lor, precum și obiectul propriu al legământelor sacre.

§ 2. Acest cod este aprobat de autoritatea competentă a Bisericii și numai cu consimțământul ei poate fi modificat.

§ 3. În acest cod, elementele spirituale și cele juridice să fie bine armonizate; totuși, să nu fie stabilite norme mai mult decât este necesar.

§ 4. Celelalte norme prescrise de autoritatea competentă a institutului să fie adunate cum se cuvine în alte coduri, care totuși pot fi revizuite și adaptate în mod adecvat în funcție de cerințele locurilor și timpurilor.

Can. 588 – § 1. Prin natura sa, starea de viață consacrată nu este nici clericală, nici laicală.

§ 2. Este numit institut clerical acela care, potrivit scopului sau planului voit de fondator, sau în virtutea unei tradiții legitime, este condus de clerici, își asumă exercitarea Preoției și este recunoscut ca atare de autoritatea Bisericii.

§ 3. Este numit institut laical acela care, recunoscut ca atare de autoritatea Bisericii, are, în virtutea naturii, a caracterului și a scopului lui, o funcție proprie, stabilită de fondator, sau de o tradiție legitimă, care nu include exercitarea Preoției.

Can. 589 – Un institut de viață consacrată se numește de drept pontifical dacă a fost înființat de Scaunul Apostolic sau a fost aprobat de acesta prin decret formal; se numește de

drept diecezan dacă, înființat de Episcopul diecezan, nu a primit de la Scaunul Apostolic decretul de aprobare.

Can. 590 – § 1. Întrucât se dedică în mod deosebit slujirii lui Dumnezeu și a Bisericii întregi, institutele de viață consacrată sunt supuse special autorității supreme a Bisericii.

§ 2. Fiecare membru este ținut să asculte de Suveranul Pontif ca de superiorul său suprem, chiar și în virtutea legământului sacru al ascultării.

Can. 591 – Ca să fie ocrotit în mod mai eficient binele institutelor și ca să se facă față mai bine necesităților apostolatului, Suveranul Pontif, în virtutea primatului său asupra Bisericii întregi, în vederea interesului comun, poate să scoată institutele de viață consacrată de sub conducerea Ordinariilor locului și să le supună lui însuși sau altei autorități ecleziastice.

Can. 592 – § 1. Ca să fie promovată mai bine comuniunea institutelor cu Scaunul Apostolic, fiecare Superior general să trimită aceluiași Scaun Apostolic, în modul și la timpul fixate de acesta, un scurt raport cu privire la starea și viața institutului.

§ 2. Superiorii fiecărui institut să favorizeze cunoașterea documentelor Scaunului Apostolic, care se referă la membrii încredințați lor, și să aibă grijă ca ele să fie respectate.

Can. 593 – Rămânând neschimbată dispoziția can. 586, institutele de drept pontifical depind direct și exclusiv, cu privire la conducerea internă și la disciplină, de autoritatea Scaunului Apostolic.

Can. 594 – Rămânând neschimbată dispoziția can. 586, institutul de drept diecezan rămâne sub grija specială a Episcopului diecezan.

Can. 595 – § 1. Îi aparține de drept Episcopului sediului principal să aprobe constituțiile și să confirme schimbările introduse în ele în mod legitim, cu excepția modificărilor făcute de Scaunul Apostolic, precum și să trateze chestiunile mai importante privind întregul institut, care depășesc puterea autorității interne, după ce totuși i-a consultat pe ceilalți Episcopi diecezani, dacă institutul s-a răspândit în mai multe dieceze.

§ 2. Episcopul diecezan poate să dispenseze de la constituții, în cazuri particulare.

Can. 596 – § 1. Superiorii și capitlurile institutelor au asupra membrilor acea putere care este stabilită de dreptul universal și de constituții.

§ 2. Însă, în institutele călugărești clericale de drept pontifical, ei se bucură în plus și de puterea ecleziastică de conducere, atât în forul extern, cât și în cel intern.

§ 3. În cazul puterii despre care vorbește § 1, să se aplice dispozițiile cann. 131, 133 și 137-144.

Can. 597 – § 1. Într-un institut de viață consacrată poate fi admis orice catolic care, înzestrat cu intenție dreaptă, are calitățile cerute de dreptul universal și de cel propriu și este liber de orice impediment.

§ 2. Nimeni nu poate fi admis fără o pregătire adecvată.

Can. 598 – § 1. Fiecare institut, având în vedere specificul său și finalitățile proprii, să stabilească în constituțiile sale modul în care, potrivit cu programul său de viață, trebuie respectate sfaturile evanghelice ale castității, sărăciei și ascultării.

§ 2. Toți membrii trebuie nu numai să respecte cu fidelitate și în întregime sfaturile evanghelice, ci să-și călăuzească și viața potrivit cu dreptul propriu al institutului și să tindă astfel la desăvârșirea stării proprii.

Can. 599 – Sfatul evanghelic al castității, asumat pentru împărăția cerurilor, care este semn al vieții viitoare și izvor al unei rodnicii mai bogate într-o inimă nedivizată, comportă obligația perfecte stăpâniri de sine în celibat.

Can. 600 – Sfatul evanghelic al sărăciei, ca imitare a lui Cristos care, bogat fiind, s-a făcut sărac pentru noi, pe lângă viața săracă în realitate și în spirit, care trebuie trăită cu grijă în sobrietate și să rămână străină de bogățiile pământești, comportă dependența și limitarea în folosirea și dispunerea de bunuri conform cu dreptul propriu al fiecărui institut.

Can. 601 – Sfatul evanghelic al ascultării, asumat cu spirit de credință și de iubire în urmarea lui Cristos ascultător până la moarte, obligă la supunerea voinței față de Superiorii legitimi care, când poruncesc conform constituțiilor, îl reprezintă pe Dumnezeu.

Can. 602 – Viața frățescă, specifică fiecărui institut, prin care toți membri sunt uniți în Cristos ca într-o familie specială, trebuie să fie astfel reglementată încât să constituie pentru toți un ajutor reciproc în îndeplinirea vocației personale a fiecăruia. Prin comuniunea frățescă, înrădăcinată în dragoste și bazată pe dragoste, membrii să fie un exemplu de reconciliere universală în Cristos.

Can. 603 – § 1. În afară de institutele de viață consacrată, Biserica recunoaște viața eremitică sau anahoretică prin care credincioșii, într-o retragere mai strictă din lume, în tăcerea singurătății, în rugăciune asiduă și pocăință, își închină viața spre lauda lui Dumnezeu și mântuirea lumii.

§ 2. Eremitul este recunoscut de drept ca persoană închinată lui Dumnezeu în viața consacrată, dacă profesează în mod public cele trei sfaturi evanghelice, întărite prin vot sau printr-un alt legământ sacru, în mâinile Episcopului diecezan și, călăuzit de acesta, trăiește conform propriei stări.

Can. 604 – § 1. Acestor forme de viață consacrată li se adaugă ordinul fecioarelor care, exprimându-și hotărârea sfântă de a-l urma pe Cristos mai îndeaproape, sunt consacrate lui Dumnezeu de Episcopul diecezan după ritul liturgic aprobat, se logodesc mistic cu Cristos, Fiul lui Dumnezeu, și se dedică slujirii Bisericii.

§ 2. Pentru a-și păstra cu mai multă fidelitate hotărârea și pentru a desăvârși prin ajutorul reciproc slujirea Bisericii, specifică stării lor, fecioarele se pot asocia.

Can. 605 – Aprobarea unor forme noi de viață consacrată este rezervată exclusiv Scaunului Apostolic. Episcopii diecezani să se străduiască să discearnă noile daruri de viață consacrată, încredințate de Duhul Sfânt Bisericii, și să-i ajute pe promotori să-și exprime cât

mai bine cu putință planurile și să le apere prin statute adecvate, folosind mai ales normele generale conținute în această parte a Codului.

Can. 606 – Ceea ce este stabilit despre institutele de viață consacrată și despre membrii lor valorează în drept deopotrivă pentru ambele sexe, dacă nu rezultă altfel din contextul celor afirmate sau din natura lucrului.

TITLUL II Institutele călugărești

Can. 607 – § 1. Viața călugărească, consacrare a întregii persoane, vădește în Biserică admirabila unire nupțială creată de Dumnezeu, semn al vieții viitoare. În felul acesta, călugărul își îndeplinește deplina dăruire de sine ca pe o jertfă oferită lui Dumnezeu, prin care întreaga sa existență devine un cult continuu adus lui Dumnezeu în dragoste.

§ 2. Institutul călugăresc este o societate în care membrii depun, conform dreptului propriu, voturile publice, perpetue sau temporare, ce trebuie totuși reînnoite la expirarea timpului, și duc în comun viață frățească.

§ 3. Mărturia publică pe care călugării trebuie să o dea lui Cristos și Bisericii comportă acea separare de lume, care e specifică naturii și scopului fiecărui institut.

CAPITOLUL I Casele călugărești, înființarea și desființarea lor

Can. 608 – O comunitate călugărească trebuie să trăiască într-o casă constituită în mod legitim, sub autoritatea unui Superior desemnat conform dreptului. Fiecare casă să aibă cel puțin un oratoriu, în care să se celebreze și să se păstreze Euharistia, ca aceasta să fie cu adevărat centrul comunității.

Can. 609 – § 1. Casele unui institut călugăresc sunt înființate de autoritatea competentă, conform constituțiilor, cu consimțământul prealabil al Episcopului diecezan, dat în scris.

§ 2. Pentru a înființa o mănăstire de monahii (maici), este necesară în plus permisiunea Scaunului Apostolic.

Can. 610 – § 1. Înființarea caselor se face ținându-se seama de utilitatea lor pentru Biserică și pentru institut și asigurându-se ceea ce este necesar pentru ca membrii să ducă viața călugărească în mod normal, potrivit cu finalitățile proprii ale institutului și cu spiritul lui.

§ 2. Nici o casă să nu se înființeze dacă nu se poate aprecia cu prudență că se va face față în mod corespunzător nevoilor vieții membrilor.

Can. 611 – Consimțământul Episcopului diecezan pentru înființarea unei case călugărești a unui institut cuprinde dreptul:

1° de a duce o viață conformă cu caracterul și scopurile proprii institutului;

2° de a îndeplini activitățile proprii institutului conform dreptului, respectându-se condițiile adăugate în acord;

3° de a avea, în cazul institutelor clericale, o biserică, rămânând inviolabilă dispoziția can. 1215, § 3, și de a săvârși în ea slujirea sacră, respectându-se dispozițiile dreptului.

Can. 612 – Pentru ca o casă călugărească să fie destinată unor activități apostolice diferite de cele pentru care a fost întemeiată, este necesar consimțământul Episcopului diecezan; în schimb, nu este necesar acest consimțământ când este vorba de o schimbare care, respectându-se întotdeauna legile de întemeiere, privește numai conducerea internă și disciplina.

Can. 613 – § 1. O casă călugărească a canonicilor regulari și a monahilor, sub conducerea și grija unui Superior propriu, este autonomă (*sui iuris*), în afară de cazul când constituțiile stabilesc altfel.

§ 2. Superiorul unei case autonome este de drept Superior major.

Can. 614 – Mănăstirile de monahii (maici), asociate unui institut de bărbați, își au propriul mod de viață și o conducere proprie, potrivit cu constituțiile. Drepturile și obligațiile proprii să fie astfel definite încât din asociere să derive un bine spiritual.

Can. 615 – O mănăstire autonomă care în afară de propriul Superior nu are alt Superior major, și nici nu este în așa fel asociată unui alt institut de călugări încât Superiorul acestuia să aibă asupra unei astfel de mănăstiri o adevărată putere de conducere determinată de constituții, este încredințată, conform dreptului, supravegherii speciale a Episcopului diecezan.

Can. 616 – § 1. O casă călugărească înființată în mod legitim poate fi desființată de Superiorul general, conform constituțiilor, după ce a fost consultat Episcopul diecezan. Cu privire la bunurile casei desființate, să decidă dreptul propriu al institutului, respectându-se voința fondatorilor sau a donatorilor și drepturile câștigate în mod legitim.

§ 2. Desființarea unicei case a unui institut este de competența Scaunului Apostolic căruia, în acest caz, îi este rezervată și decizia asupra bunurilor.

§ 3. Desființarea unei case autonome, despre care vorbește can. 613, aparține de drept capitolului general, dacă nu este prevăzut altfel de constituții.

§ 4. Desființarea unei mănăstiri autonome de monahii (maici) este de competența Scaunului Apostolic, respectând, cu privire la bunuri, dispozițiile constituțiilor.

CAPITOLUL II Conducerea institutelor

ART. 1 Superiorii și consiliile

Can. 617 – Superiorii să-și îndeplinească funcția și să-și exercite puterea conform dreptului universal și propriu.

Can. 618 – Superiorii să-și exercite în spirit de slujire puterea primită de la Dumnezeu prin mijlocirea Bisericii. Așadar, ascultători față de voința lui Dumnezeu în îndeplinirea funcției, să-i conducă pe cei supuși lor ca pe niște fii ai lui Dumnezeu și, promovându-le cu respect față de persoana umană ascultarea de bunăvoie, să-i audieze cu plăcere și să sprijine armonia dintre ei spre binele institutului și al Bisericii, rămânând inviolabilă autoritatea lor de a decide și de a porunci ceea ce trebuie îndeplinit.

Can. 619 – Superiorii să se dedice cu sârguință îndatoririlor proprii și, împreună cu membrii încredințați lor, să se străduiască să creeze, în Cristos, o comunitate frățască, în care Dumnezeu să fie căutat și iubit mai presus de orice. Prin urmare, să-i hrănească pe membri la masa bogată a cuvântului lui Dumnezeu și să-i atragă la celebrarea liturgiei sacre. Să fie pentru ei exemplu în practicarea virtuților și în respectarea legilor și a tradițiilor institutului lor; să se îngrijească cum se cuvine de nevoile personale ale membrilor; să aibă grijă de cei bolnavi și să-i viziteze; să-i dojenească pe cei turbulenți, să-i încurajeze pe cei timizi și să fie răbdători față de toți.

Can. 620 – Sunt Superiori majori aceia care conduc întregul institut sau o provincie a institutului sau o parte echivalată provinciei sau o casă autonomă (*sui iuris*); la fel și vicarii lor. Tuturor acestora li se adaugă Abatele Primat și Superiorul unei congregații monahale, care totuși nu dețin întreaga putere pe care dreptul universal o atribuie Superiorilor majori.

Can. 621 – Unirea mai multor case care, sub același Superior, constituie o parte imediată a institutului și este înființată în mod canonic de autoritatea legitimă, poartă denumirea de provincie.

Can. 622 – Superiorul general are putere asupra tuturor provinciilor, caselor și membrilor institutului, ce trebuie exercitată conform dreptului propriu; ceilalți Superiori au putere în limitele funcției lor.

Can. 623 – Pentru ca membrii să fie numiți sau aleși în mod valid în funcția de Superior, este necesar să treacă un anumit timp de la profesiunea perpetuă sau definitivă, care trebuie determinat de dreptul propriu sau, dacă este vorba de Superiorii majori, de constituții.

Can. 624 – § 1. Superiorii să fie constituiți pentru un timp determinat și corespunzător, conform naturii și nevoilor institutului, în afară de cazul când constituțiile dispun altfel pentru Superiorul general și pentru Superiorii unei case autonome.

§ 2. Dreptul propriu să prevadă prin norme adecvate ca Superiorii constituiți pentru un timp determinat să nu ocupe funcții de conducere în mod neîntrerupt mai mult timp.

§ 3. Totuși, în timpul funcției, ei pot fi înlăturați din oficiul lor sau transferați într-un altul, din motive stabilite de dreptul propriu.

Can. 625 – § 1. Superiorul general al unui institut să fie desemnat prin alegerea canonică, conform constituțiilor.

§ 2. Episcopul scaunului principal prezidează alegerea Superiorului mănăstirii autonome despre care vorbește can. 615 și a Superiorului general al unui institut de drept diecezan.

§ 3. Ceilalți Superiori să fie constituiți conform constituțiilor, totuși, astfel încât, dacă sunt aleși, să aibă nevoie de confirmare din partea Superiorului major competent; dacă, însă, sunt numiți de Superior, să aibă loc în prealabil o consultare adecvată.

Can. 626 – Superiorii, când acordă oficii, și membrii, când participă la alegeri, să respecte normele dreptului universal și ale dreptului propriu, să se abțină de la orice fel de abuz și favorizare de persoană și, având în fața ochilor numai pe Dumnezeu și binele institutului, să-i numească sau să-i aleagă pe cei pe care îi știu, în Domnul, cu adevărat vrednici și capabili. În afară de aceasta, în alegeri, să evite de a solicita, direct sau indirect, voturi, atât pentru ei înșiși, cât și pentru alții.

Can. 627 – § 1. Conform constituțiilor, Superiorii să aibă propriul consiliu, de a cărui activitate trebuie să se folosească în exercitarea funcției.

§ 2. Pe lângă cazurile prescrise în dreptul universal, dreptul propriu să le stabilească și pe acelea în care, pentru a se acționa în mod valid, este necesar consimțământul sau părerea, conform can. 127.

Can. 628 – § 1. Superiorii, desemnați în această funcție de dreptul propriu al institutului, să viziteze, în timpurile stabilite, casele și membrii încredințați lor, conform normelor aceluiași drept propriu

§ 2. Episcopul diecezan are dreptul și datoria să viziteze, chiar și cu privire la disciplina călugărească:

1° mănăstirile autonome, despre care este vorba în can. 615;

2° fiecare casă a unui institut de drept diecezan situată în teritoriul propriu.

§ 3. Membrii să discute cu încredere cu vizitatorul, la ale cărui întrebări adresate în mod legitim sunt ținuți să răspundă, în dragoste, conform cu adevărul; nimănui nu-i este permis să-i înlăture în vreun fel pe membri de la această obligație sau să împiedice altfel scopul vizitei.

Can. 629 – Fiecare Superior să locuiască în propria casă și să nu se îndepărteze de ea decât conform dreptului propriu.

Can. 630 – § 1. Superiorii să recunoască confrăților lor libertatea necesară cu privire la sacramentul Pocăinței și la direcțiunea spirituală, rămânând totuși inviolabilă disciplina institutului.

§ 2. Superiorii să se preocupe, conform dreptului propriu, ca membrii să aibă la dispoziție confesori capabili, la care să se poată mărturisi des.

§ 3. În mănăstirile de monahii (maici), în casele de formare și în comunitățile laicale mai numeroase, să existe confesori ordinari aprobați de Ordinariul locului, după un schimb de păreri cu comunitatea, dar fără să se impună obligația de a se recurge la ei.

§ 4. Superiorii să nu asculte mărturisirile supușilor, în afară de cazul când membrii cer acest lucru de bunăvoie.

§ 5. Membrii să meargă cu încredere la Superiori, în fața cărora își pot deschide în mod liber și benevol sufletul. Îi este, însă, interzis Superiorilor să-i determine în vreun fel ca ei să-și dezvăluie conștiința în fața lor.

ART. 2 Capitulurile

Can. 631 – § 1. Capitlul general, care deține, conform constituțiilor, autoritatea supremă în institut, astfel trebuie să fie compus încât, reprezentând întregul institut, să fie un adevărat semn al unității acestuia în dragoste. Lui îi revine mai ales datoria: de a ocroti patrimoniul institutului, despre care vorbește can. 578, și de a promova o reînnoire adecvată în conformitate cu acest patrimoniu, de a alege Superiorul general și de a promulga norme pe care toți trebuie să le respecte.

§ 2. Compoziția și cadrul puterii capitlului să fie stabilite în constituții; la rândul său, dreptul propriu să stabilească regulile ce trebuie respectate în celebrarea capitlului, mai ales cu privire la alegeri și la modul de desfășurare a lucrărilor.

§ 3. Potrivit cu normele stabilite în dreptul propriu, nu numai provinciile și comunitățile locale, ci și fiecare membru poate să trimită în mod liber capitlului general dorințe personale și sugestii.

Can. 632 – Dreptul propriu să stabilească cu grijă tot ceea ce ține de celelalte capitluri ale institutului și de alte adunări asemănătoare, adică natura lor, autoritatea lor, compoziția lor, modul lor de a proceda și timpul când trebuie să aibă loc.

Can. 633 – § 1. Organismele de participare și cele consultative să îndeplinească cu fidelitate funcția încredințată lor, conform dreptului universal și propriu, și fiecare dintre ele să exprime în felul său interesul și participarea tuturor membrilor pentru binele întregului institut sau al comunității.

§ 2. În stabilirea acestor mijloace de participare și de consultare, precum și în folosirea lor, să se observe un discernământ înțelept, iar modul lor de a acționa să fie conform cu natura și scopul institutului.

ART. 3 Bunurile materiale și administrarea lor

Can. 634 – § 1. Institutele, provinciile și casele, în calitatea lor de persoane juridice în virtutea dreptului însuși, au capacitatea de a achiziționa, de a poseda, de a administra și de a înstrăina bunurile materiale, dacă această capacitate nu este exclusă sau limitată de constituții.

§ 2. Totuși, ele să evite orice fel de lux, de câștig fără măsură și de acumulare de bunuri.

Can. 635 – § 1. Fiind bunuri eclesiastice, bunurile materiale ale institutelor călugărești sunt reglementate de dispozițiile Cărții a V-a, *Bunurile materiale ale Bisericii*, în afară de cazul când este stabilit în mod expres altfel.

§ 2. Totuși, orice institut să stabilească norme corespunzătoare despre folosirea și administrarea bunurilor, prin care să fie favorizată, ocrotită și exprimată sărăcia ce îi este proprie.

Can. 636 – § 1. În fiecare institut și, de asemenea, în fiecare provincie care este condusă de un Superior major, să existe un econom, altul decât Superiorul major, și desemnat conform dreptului propriu, care să administreze bunurile sub direcțiunea Superiorului respectiv. Chiar și în comunitățile locale să fie instituit, pe cât este posibil, un econom, diferit de Superiorul local.

§ 2. La data și în modul stabilite de dreptul propriu, economii și ceilalți administratori să prezinte autorității competente o dare de seamă cu privire la administrarea efectuată.

Can. 637 – Mănăstirile autonome, despre care vorbește can. 615, trebuie să prezinte anual Ordinariului locului darea de seamă cu privire la administrare; în plus, Ordinariul locului are dreptul să cunoască situația economică a unei case călugărești de drept diecezan.

Can. 638 – § 1. E de datoria dreptului propriu să specifice, fără a depăși cadrul dreptului universal, care sunt actele ce depășesc limita și modalitățile administrației ordinare și să le stabilească pe cele ce sunt necesare pentru a se îndeplini în mod valid un act de administrație extraordinară.

§ 2. În afară de Superiori, chiar și oficialii, desemnați pentru aceasta de dreptul propriu, efectuează în mod valid, în limitele funcției lor, cheltuieli și acte juridice de administrație ordinară.

§ 3. Pentru validitatea unei înstrăinări și a oricărei operații în urma căreia situația patrimonială a unei persoane juridice poate să se înrăutățească, este necesară permisiunea scrisă a Superiorului competent, făcută cu consimțământul consiliului său. Dacă însă este vorba de o operațiune care depășește suma fixată pentru regiunea fiecăruia de către Sfântul Scaun, precum și de lucruri dăruite *ex voto* Bisericii, sau de obiecte de mare valoare artistică și istorică, este necesară în plus permisiunea Sfântului Scaun.

§ 4. Pentru mănăstirile autonome, despre care vorbește can. 615, și pentru institutele de drept diecezan, este necesar și consimțământul scris al Ordinariului locului.

Can. 639 – § 1. Dacă o persoană juridică a contractat, chiar cu permisiunea Superiorilor, debite și obligații, ea însăși este ținută să răspundă de ele.

§ 2. Dacă le-a contractat, cu permisiunea Superiorului, un membru, angajând bunurile personale, trebuie să răspundă el personal; în schimb, dacă a îndeplinit, cu mandatul Superiorului, o operațiune care privește institutul, trebuie să răspundă institutul.

§ 3. Dacă le-a contractat un călugăr, fără permisiunea Superiorului, trebuie să răspundă el însuși, nu persoana juridică.

§ 4. Să rămână întotdeauna intactă posibilitatea de a se deschide acțiune împotriva celui care a tras vreun avantaj personal din încheierea unui contact.

§ 5. Superiorii călugărești să aibă grijă să nu permită contractarea de debite, dacă nu se constată cu certitudine că dobânzile pot fi plătite din veniturile obișnuite și că, într-o perioadă de timp nu prea lungă, capitalul poate fi rambursat printr-o amortizare legitimă.

Can. 640 – Ținând seama de situațiile fiecărui loc, institutele să se străduiască să dea mărturie aproape colectivă despre caritate și sărăcie și după posibilitățile lor, să dăruiască ceva din bunurile proprii pentru nevoile Bisericii și pentru a contribui la întreținerea săracilor.

CAPITOLUL III

Admiterea candidaților și educarea membrilor

ART. 1

Admiterea la noviciat

Can. 641 – Dreptul de a admite candidați la noviciat aparține Superiorilor majori, conform dreptului propriu.

Can. 642 – Superiorii să-i admită cu o grijă atentă numai pe aceia care, pe lângă vârsta necesară, sunt sănătoși, au un caracter corespunzător și sunt suficient de maturi pentru a îmbrățișa viața proprie a institutului; sănătatea, caracterul și maturitatea să fie dovedite, recurgându-se, dacă este necesar, și la ajutorul specialiștilor, rămânând inviolabilă dispoziția can. 220.

Can. 643 – § 1. Este admis în mod invalid la noviciat:

1° cine nu a împlinit încă vârsta de șaptesprezece ani;

2° cine este căsătorit, câtă vreme durează căsătoria;

3° cine este legat printr-un legământ sacru de un institut de viață consacrată sau este încorporat într-o societate de viață apostolică, rămânând valabilă dispoziția can. 684.

4° cine intră în institut cu forța, din frică gravă sau prin înșelătorie sau cine este admis de un Superior constrâns în același mod;

5° cine a tănuțit încorporarea sa într-un institut de viață consacrată sau într-o societate de viață apostolică.

§ 2. Dreptul propriu poate să stabilească și alte impedimente sau să adauge și alte condiții, chiar pentru validitatea admitterii.

Can. 644 – Superiorii să nu admită la noviciat clerici seculari fără să-l fi consultat pe Ordinariul propriu al acestora, nici persoane împovărate de datorii pe care nu le pot achita.

Can. 645 – § 1. Înainte de a fi admiși la noviciat, candidații trebuie să prezinte certificatul de Botez și Mir, precum și de stare liberă.

§ 2. Dacă este vorba de admiterea clericilor, sau de persoane care au fost admise într-un alt institut de viață consacrată sau într-o societate de viață apostolică, sau într-un seminar, este nevoie în plus de o dovadă din partea Ordinariului locului, a Superiorului major al institutului

sau al societății, a Rectorului seminarului.

§ 3. Dreptul propriu poate să ceară și alte dovezi privind necesara capacitate a candidaților și absența de impedimente.

§ 4. Superiorii pot să ceară, dacă socotesc necesar, și alte informații, chiar sub secret.

ART. 2

Noviciatul și instruirea novicilor

Can. 646 – Noviciatul, prin care se începe viața în institut, își propune ca novicii să cunoască mai bine vocația lor divină, specifică institutului, să experimenteze modul de a trăi al institutului, să-și modeleze gândirea și inima cu spiritul acestuia și să li se confirme hotărârea și capacitatea.

Can. 647 – § 1. Înființarea, transferarea și desființarea unei case de noviciat să fie făcute prin decret, dat în scris, al Superiorului general, cu consimțământul consiliului său.

§ 2. Ca să fie valid, noviciatul trebuie să fie făcut într-o casă destinată în mod reglementar acestui scop. În cazuri particulare și în mod excepțional, Superiorul general poate permite, cu consimțământul consiliului său, ca un candidat să facă noviciatul în altă casă a institutului, sub conducerea unui călugăr priceput, care să-l înlocuiască pe maestrul de novici.

§ 3. Superiorul major poate permite ca grupul de novici să locuiască, pentru anumite perioade din an, într-o altă casă a institutului desemnată de el.

Can. 648 – § 1. Ca să fie valid, noviciatul trebuie să dureze douăsprezece luni, ce trebuie trăite în însăși comunitatea noviciatului, rămânând valabilă dispoziția can. 647, § 3.

§ 2. Pentru a desăvârși instruirea novicilor, pe lângă timpul prevăzut de § 1, constituțiile pot să stabilească una sau mai multe perioade de activitate apostolică, ce trebuie îndeplinite în afara comunității noviciatului.

§ 3. Noviciatul să nu dureze mai mult de doi ani.

Can. 649 – § 1. Rămânând valabile dispozițiile can. 647, § 3 și ale can. 648, § 2, absența din casa de noviciat, care depășește trei luni, continue sau întrerupte, invalidează noviciatul. Absența care depășește cincisprezece zile trebuie să fie recuperată.

§ 2. Cu permisiunea Superiorului major competent, prima profesiune poate fi anticipată cu cel mult cincisprezece zile.

Can. 650 – § 1. Scopul noviciatului pretinde ca novicii să fie instruiți, sub conducerea unui maestru de novici, după un plan de educare ce trebuie stabilit de dreptul propriu.

§ 2. Conducerea novicilor, sub autoritatea Superiorilor majori, este rezervată unui singur maestru.

Can. 651 – § 1. Maestrul de novici să fie un membru al institutului, care a făcut voturile perpetue și a fost desemnat în mod legitim.

§ 2. Dacă este necesar, maestrului i se pot da colaboratori care depind de el în ceea ce privește conducerea noviciatului și planul de educare.

§ 3. Pentru instruirea novicilor să fie desemnați membri bine pregătiți, care, liberi de alte obligații, să-și poată îndeplini funcția cu folos și în mod stabil.

Can. 652 – § 1. Maestrul de novici și colaboratorii lui au datoria să discearnă și să confirme vocația novicilor și să-i formeze în mod treptat pentru a trăi cum trebuie viața de perfecțiune specifică institutului.

§ 2. Novicii să fie atrași să cultive virtuțile umane și creștine; prin rugăciune și renunțarea la ei înșiși, să fie îndreptați pe calea unei mai mari perfecțiuni; să fie instruiți să contemple misterul mântuirii, să citească și să mediteze Sfânta Scriptură; să fie pregătiți pentru a celebra cultul lui Dumnezeu în liturgia sacră; să învețe modul de a trăi viața consacrată lui Dumnezeu și oamenilor prin sfaturile evanghelice; să fie învățați cu privire la natura, spiritul, scopul, disciplina, istoria și viața institutului lor și să fie pătrunși de iubire față de Biserică și față de Păstorii ei sacri.

§ 3. Conștienți de propria responsabilitate, novicii să colaboreze în mod activ cu maestrul lor, încât să poată să răspundă cu fidelitate la harul vocației divine.

§ 4. Membrii institutului să se îngrijească după puterile lor să colaboreze la opera de instruire a novicilor, prin exemplul vieții și prin rugăciune.

§ 5. Timpul de noviciat, despre care vorbește can. 648, § 1, să fie dedicat în mod special muncii de formare; de aceea, novicii să nu se ocupe cu studii și munci care nu contribuie direct la această formare.

Can. 653 – § 1. Novicele poate să părăsească în mod liber noviciatul; dar și autoritatea competentă a institutului poate să-l elimine.

§ 2. La terminarea noviciatului, novicele, dacă este judecat capabil, să fie admis la profesiunea temporară, altminteri, să fie eliminat; dacă mai rămâne un dubiu cu privire la capacitate, Superiorul major poate să prelungească timpul de probă, conform dreptului propriu, dar nu mai mult de șase luni.

ART. 3

Profesiunea călugărească

Can. 654 – Prin profesiunea călugărească, membrii își asumă prin vot public cele trei sfaturi ce trebuie respectate, sunt consacrați lui Dumnezeu prin slujirea Bisericii și sunt încorporați în institut cu drepturile și obligațiile stabilite de drept.

Can. 655 – Profesiunea temporară să fie făcută pentru o perioadă de timp stabilită de dreptul propriu, care să nu fie mai scurtă de trei ani, nici mai lungă de șase ani.

Can. 656 – Pentru validitatea profesiei temporare este necesar ca:

- 1° persoana care o face să fi împlinit cel puțin vârsta de optsprezece ani;
- 2° noviciatul să fi fost făcut în mod valid;
- 3° să fi avut loc în mod liber admiterea din partea Superiorului competent, cu votul consiliului său, conform dreptului;
- 4° profesiunea să fie exprimată și făcută fără violență, frică gravă sau înșelătorie;
- 5° profesiunea să fie primită de Superiorul legitim, personal sau prin altcineva.

Can. 657 – § 1. După ce a trecut timpul pentru care a fost făcută profesiunea, călugărul care face de bunăvoie cerere și este judecat capabil să fie admis la reînnoirea profesiei sau la profesiunea perpetuă, altminteri să plece din institut.

§ 2. Însă, dacă se consideră că este oportun, perioada de profesiune temporară poate fi prelungită de superiorul competent, conform dreptului propriu, totuși, astfel încât întreaga perioadă de timp în care călugărul este legat de voturile temporare să nu depășească nouă ani.

§ 3. Dintr-un motiv just, profesiunea perpetuă poate fi anticipată, totuși nu mai mult cu un trimestru.

Can. 658 – Pe lângă condițiile stabilite în can. 656, nr. 3, 4 și 5 și pe lângă altele adăugate de dreptul propriu, pentru validitatea profesiei perpetue este necesară:

- 1° vârsta de cel puțin douăzeci și unu de ani împliniți;
- 2° prealabila profesiune temporară pentru cel puțin trei ani, rămânând inviolabilă dispoziția can. 657, § 3.

ART. 4

Instruirea călugărilor

Can. 659 – § 1. În fiecare institut, după prima profesiune, să se desăvârșească instruirea tuturor membrilor, pentru a se trăi mai din plin viața proprie a institutului și pentru a se îndeplini mai bine misiunea lui.

§ 2. De aceea, dreptul propriu trebuie să stabilească planul și durata acestei instruirii, ținând seama de nevoile Bisericii, de condițiile oamenilor și de împrejurările timpurilor, după cum este cerut de scopul și natura institutului.

§ 3. Instruirea membrilor care se pregătesc să primească hirotonirile este reglementată de dreptul universal și de propriul plan de studii al institutului.

Can. 660 – § 1. Instruirea să fie sistematică, adaptată capacității membrilor, spirituală și apostolică, doctrinară și practică totodată, dobândindu-se chiar, în măsura în care sunt utile, titluri academice adecvate, atât ecleziastice, cât și civile.

§ 2. În perioada acestei instruirii, să nu se încredințeze membrilor oficii și activități care să o stânjenească.

Can. 661 – Călugării să continue cu sârguință toată viața instruirea lor spirituală, doctrinară și practică; superiorii să le pună la dispoziție mijloacele și timpurile necesare pentru atingerea acestui scop.

CAPITOLUL IV
Obligațiile și drepturile institutelor
și ale membrilor lor

Can. 662 – Călugării să aibă ca regulă supremă de viață urmarea lui Cristos, propusă de Evanghelie și exprimată în constituțiile institutului lor.

Can. 663 – § 1. Contemplarea realităților divine și unirea asiduă cu Dumnezeu în rugăciune să fie cea dintâi și principala îndatorire a tuturor călugărilor.

§ 2. Călugării să participe zilnic, după posibilitățile lor, la Jertfa euharistică, să primească Trupul Preasfânt al lui Cristos și să-l adore pe Domnul prezent în Preasfântul Sacrament.

§ 3. Să se ocupe cu citirea Sfintei Scripturi și cu meditația; să celebreze cum se cuvine liturgia orelor, potrivit cu dispozițiile dreptului propriu, rămânând inviolabilă pentru preoți obligația prevăzută în can. 276, § 2, nr. 3; să îndeplinească și alte practici de pietate.

§ 4. Să o cinstească cu un cult special pe Preasfânta Fecioară Născătoare de Dumnezeu, modelul și ocrotitoarea oricărei vieți consacrate, chiar și prin rozariul marian.

§ 5. Să respecte cu fidelitate perioadele anuale dedicate retragerii sacre.

Can. 664 – Călugării să stăruie în convertirea sufletului lor la Dumnezeu, să-și examineze chiar zilnic conștiința și să se apropie des de sacramentul Pocăinței.

Can. 665 – § 1. Călugării să locuiască în casa lor călugărească, respectând viața comunitară, și să nu plece din ea decât cu permisiunea Superiorului lor. Dacă însă este vorba de o absență mai îndelungată, Superiorul major, cu consimțământul consiliului său și dintr-un motiv just, poate permite unui membru să locuiască în afara casei institutului, dar nu mai mult de un an, dacă nu este vorba de îngrijirea sănătății, de studii sau de apostolat de exercitat în numele institutului.

§ 2. Călugărul care lipsește în mod nelegitim din casa călugărească, cu intenția de a se sustrage autorității Superiorilor, să fie căutat cu grijă de către aceștia și ajutat să se întoarcă și să persevereze în vocație.

Can. 666 – În folosirea mijloacelor de comunicare socială, să se respecte discernământul necesar și să se evite tot ceea ce este vătămător propriei vocații și primejdios pentru castitatea unei persoane consacrate.

Can. 667 – § 1. În toate casele să se respecte clauzura, adaptată naturii și misiunii institutului, potrivit cu dispozițiile dreptului propriu, rămânând întotdeauna o parte din casa călugărească rezervată numai membrilor.

§ 2. În mănăstirile destinate vieții contemplative, trebuie să se respecte o disciplină mai strictă a clauzării.

§ 3. În mănăstirile de monahii (maici), care sunt destinate în întregime vieții contemplative, trebuie să se respecte clauzura papală, adică în conformitate cu normele date de Scaunul Apostolic. Celelalte mănăstiri de monahii să respecte o clauzură adaptată naturii proprii și definită în constituții.

§ 4. Episcopul diecezan are facultatea de a intra, dintr-un motiv just, în lăuntru clauzurii mănăstirilor de monahii ridicate în dieceza sa și de a permite, dintr-un motiv grav și cu consimțământul Superioarei, ca și alții să fie admiși în clauzură și monahiile să poată ieși din ea pentru un timp cu adevărat necesar.

Can. 668 – § 1. Înainte de prima profesiune, membrii să lase administrarea bunurilor lor celor pe care îi preferă și, în cazul când constituțiile nu prescriu altfel, să dispună în mod liber de uzul și uzufructul acestor bunuri. Cel puțin înainte de profesiunea perpetuă, să facă testamentul, care să fie valid și după dreptul civil.

§ 2. Pentru a schimba dintr-un motiv just aceste dispoziții și pentru a îndeplini orice act privind bunurile materiale, membrii au nevoie de permisiunea Superiorului competent, conform dreptului propriu.

§ 3. Tot ceea ce un călugăr câștigă prin munca personală sau în numele institutului, câștigă pentru institut. Bunurile ce îi revin în vreun fel oarecare din pensie, dintr-o subvenție sau dintr-o asigurare, sunt câștigate pentru institut, dacă nu este stabilit altfel în dreptul propriu.

§ 4. Persoana care, dată fiind natura institutului, trebuie să renunțe complet la bunurile sale, să facă această renunțare într-o formă, pe cât e posibil, validă și din punct de vedere al dreptului civil, înainte de profesiunea perpetuă, și care va valora din ziua emiterii profesiunii. Același lucru să-l facă și profesul cu voturi perpetue, care, conform dreptului propriu, ar vrea să renunțe parțial sau total la bunurile sale, cu permisiunea Superiorului general.

§ 5. Profesul care, datorită naturii institutului, a renunțat total la bunurile sale pierde capacitatea de a câștiga și de a poseda și, prin urmare, îndeplinește în mod invalid actele contrare votului de sărăcie. Bunurile care îi revin după renunțare revin institutului, conform dreptului propriu.

Can. 669 – § 1. Călugării să poarte haina institutului, confecționată potrivit cu normele dreptului propriu, ca semn al consacării lor și ca mărturie a sărăciei.

§ 2. Călugării clerici ai unui institut care nu are haină proprie să poarte haina clericală prevăzută de can. 284.

Can. 670 – Institutul trebuie să ofere membrilor tot ceea ce, conform constituțiilor, este necesar pentru atingerea scopului vocației lor.

Can. 671 – Călugărul să nu accepte funcții și oficii în afara institutului propriu, dacă nu are permisiunea Superiorului legitim.

Can. 672 – Călugării sunt obligați să respecte dispozițiile cann. 277, 285, 286, 287 și 289, iar călugării clerici, și dispozițiile can. 279, § 2; în institutele laicale de drept pontifical, permisiunea despre care este vorba în can. 285, § 4 poate fi acordată de Superiorul major propriu.

CAPITOLUL V Apostolatul institutelor

Can. 673 – Apostolatul tuturor călugărilor constă, în primul rând, în mărturia vieții lor consacrate, pe care trebuie să o întrețină prin rugăciune și pocăință.

Can. 674 – Institutele care se dedică în întregime contemplației dețin întotdeauna un rol minunat în Trupul mistic al lui Cristos; ele oferă lui Dumnezeu o excelentă jertfă de laudă, îmbogățesc poporul lui Dumnezeu cu cele mai îmbelșugate roade de sfințenie și, prin exemplul vieții lor, îl mișcă sufletește, iar printr-o tainică rodnicie apostolică, îl ajută să crească. De aceea, oricât de urgentă ar fi necesitatea apostolatului activ, membrii acestor institute nu pot fi chemați ca să contribuie în exercitarea diferitelor slujiri pastorale

Can. 675 – § 1. În institutele dedicate operelor de apostolat, activitatea apostolică face parte din însăși natura lor. Prin urmare, întreaga viață a membrilor să fie pătrunsă de spirit apostolic, iar întreaga lor activitate apostolică să fie însuflețită de spiritul religios.

§ 2. Activitatea apostolică să izvorască întotdeauna din unirea intimă cu Dumnezeu, să consolideze această unire și să o sprijine.

§ 3. Activitatea apostolică, ce trebuie exercitată în numele Bisericii și din însărcinarea ei, să fie îndeplinită în comuniune cu ea.

Can. 676 – Institutele laicale, atât de bărbați, cât și de femei, participă la funcția pastorală a Bisericii prin opere de milostenie, spirituale și trupești, și fac oamenilor servicii foarte variate; de aceea, ele să persevereze cu fidelitate în harul vocației lor.

Can. 677 – § 1. Superiorii și membrii să păstreze cu fidelitate misiunea și activitățile proprii ale institutului; totuși, ținând seama de nevoile timpurilor și locurilor, să le adapteze cu prudență, folosind chiar și mijloace noi și corespunzătoare.

§ 2. Dacă institutele au asociații de credincioși unite lor, să le ajute cu grijă ca să fie impregnate cu spiritul autentic al familiei lor.

Can. 678 – § 1. În ceea ce privește grija față de suflete, exercitarea publică a cultului divin și celelalte opere de apostolat, călugării sunt sub autoritatea Episcopilor, cărora trebuie să le dovedească supunere devotată și respect.

§ 2. În îndeplinirea apostolatului extern, călugării sunt supuși și Superiorilor proprii și trebuie să rămână fideli disciplinei institutului; Episcopii înșiși să nu omită să solicite, când este cazul, această obligație.

§ 3. În reglementarea activităților apostolice ale călugărilor, Episcopii diecezani și Superiorii călugărești trebuie să procedeze de comun acord.

Can. 679 – Dintr-un motiv foarte grav și urgent, Episcopul diecezan poate să interzică unui membru al unui institut călugăresc ca să locuiască în dieceză, dacă Superiorul major, deși a fost informat, a neglijat să ia măsuri; în acest caz, chestiunea trebuie adusă îndată la

cunoștința Sfântului Scaun.

Can. 680 – Între diferitele institute, precum și între ele și clerul secular, să se favorizeze o colaborare ordonată și, sub conducerea Episcopului diecezan, o coordonare a tuturor operelor și activităților apostolice, rămânând inviolabile natura, scopul și legile de fondare ale fiecărui institut.

Can. 681 – § 1. Activitățile ce sunt încredințate călugărilor de Episcopul diecezan sunt supuse autorității și conducerii aceluiași Episcop, rămânând neatins dreptul Superiorilor călu-gărești, prevăzut de can. 678, §§ 2 și 3.

§ 2. În aceste cazuri, să se încheie o convenție scrisă între Episcopul diecezan și Superiorul competent al institutului, în care, între altele, să se stabilească în mod expres și cu grijă activitatea ce trebuie îndeplinită, membrii care se dedică acestei activități și chestiunile de ordin economic.

Can. 682 – § 1. În cazul când i se conferă unui călugăr un oficiu ecleziastic în dieceză, călugărul este numit de Episcopul diecezan în urma prezentării sau, cel puțin, cu consimțământul Superiorului competent.

§ 2. Călugărul poate fi înlăturat din oficiul încredințat fie la ordinul autorității ce i l-a încredințat, după ce l-a informat despre acest lucru pe Superiorul călugăresc, fie la ordinul Superiorului, după ce l-a avertizat pe cel care a încredințat oficiul; nici unul dintre cei doi nu are nevoie de consimțământul celuilalt.

Can. 683 – § 1. Cu prilejul vizitei pastorale, ca și în caz de necesitate, Episcopul diecezan poate să viziteze, personal sau prin altcineva, bisericile și oratoriile pe care credincioșii le frecventează în mod obișnuit, școlile și celelalte opere religioase sau caritative, fie spirituale, fie temporale, încredințate călugărilor, însă nu școlile ce sunt deschise exclusiv elevilor proprii ai institutului.

§ 2. Dacă Episcopul descoperă eventualele abuzuri, poate lua el însuși măsuri în virtutea propriei autorități, după ce l-a avertizat fără succes pe Superiorul călugăresc.

CAPITOLUL VI Separarea membrilor de institut

ART. 1 Trecerea la un alt institut

Can. 684 – § 1. Un călugăr cu voturi perpetue nu poate trece de la propriul institut la un alt institut călugăresc decât cu promisiunea Superiorilor generali ai ambelor institute și cu consimțământul respectivelor consilii.

§ 2. După o perioadă de probă care trebuie să dureze cel puțin trei ani, călugărul poate fi admis la profesiunea perpetuă în noul institut. Dacă refuză să facă această profesiune sau nu este admis de Superiorii competenți să o facă, să se întoarcă la institutul de unde a venit, dacă nu a obținut indultul de secularizare.

§ 3. Pentru ca un călugăr să poată trece de la o mănăstire autonomă la o alta a aceluiași institut sau a unei federații sau confederații, este necesar și suficient consimțământul Superiorilor majori ai celor două mănăstiri și al capitlului mănăstirii care primește, respectându-se celelalte condiții necesare stabilite de dreptul propriu; nu este necesară o nouă profesiune.

§ 4. Dreptul propriu să stabilească perioada și modalitatea probei ce trebuie să precedă profesiunea unui membru în noul institut.

§ 5. Ca să aibă loc trecerea la un institut secular sau la o societate de viață apostolică, ori de la aceasta la un institut călugăresc, este necesară permisiunea Sfântului Scaun, de ale cărui directive trebuie să se țină seama.

Can. 685 – § 1. Până la efectuarea profesiei în noul institut, rămânând voturile, sunt suspendate drepturile și obligațiile pe care călugărul le avea în vechiul institut; totuși, de la începutul perioadei de probă, este ținut la respectarea dreptului propriu al noului institut.

§ 2. Prin profesiunea în noul institut, călugărul este încorporat acestuia, încetând voturile, drepturile și obligațiile anterioare.

ART. 2

Ieșirea din institut

Can. 686 – § 1. Superiorul general, cu consimțământul consiliului său, poate să acorde unui membru cu voturi perpetue indult de excludere, dintr-un motiv grav, pentru o perioadă nu mai mare de trei ani, iar dacă este vorba de un cleric, cu consimțământul prealabil al Ordinariului locului în care trebuie să locuiască. Prelungirea indultului sau acordarea lui pentru o perioadă mai mare de trei ani sunt rezervate Sfântului Scaun, ori, dacă este vorba de un institut de drept diecezan, Episcopului diecezan.

§ 2. Acordarea indultului de excludere pentru monahii aparține de drept exclusiv Scaunului Apostolic.

§ 3. La cererea Superiorului general, făcută cu consimțământul consiliului său, excluderea poate fi impusă de Sfântul Scaun pentru un membru al unui institut de drept pontifical, sau de Episcopul diecezan pentru un membru al unui institut de drept diecezan, din motive grave, respectându-se echitatea și caritatea.

Can. 687 – Călugărul excludat este considerat liber de obligațiile ce sunt incompatibile cu noua stare de viață, dar rămâne dependent de Superiorii săi și în grija lor, precum și de Ordinariul locului, mai ales dacă este cleric. Poate purta haina institutului, dacă nu este stabilit altfel în indult. Este totuși lipsit de voce activă și pasivă.

Can. 688 – § 1. Cine vrea să iasă din institut la expirarea timpului profesiei, îl poate părăsi.

§ 2. Cine cere, dintr-un motiv grav, să părăsească institutul în perioada profesiei temporare într-un institut de drept pontifical, poate să obțină indultul de plecare de la Superiorul general, cu consimțământul consiliului; în institutele de drept diecezan și în

mănăstirile despre care vorbește can. 615, indultul, pentru a fi valid, trebuie confirmat de Episcopul casei la care aparține călugărul.

Can. 689 – § 1. La expirarea profesiei temporare, dacă au survenit motive juste, un membru poate fi exclus de la depunerea profesiei următoare de către Superiorul major competent, audiind părerea consiliului său.

§ 2. O boală fizică sau psihică, chiar survenită după profesie, care, după părerea specialiștilor, îl face pe călugărul despre care vorbește § 1 inapt să ducă viața în institut constituie un motiv ca el să nu fie admis la reînnoirea profesiei sau la depunerea profesiei perpetue, în afară de cazul când boala a survenit din neglijența institutului sau ca urmare a muncii efectuate în institut.

§ 3. Dacă un călugăr devine dement în perioada voturilor temporare, deși nu poate să depună o nouă profesie, totuși nu poate fi îndepărtat din institut.

Can. 690 – § 1. Cine a ieșit în mod legitim din institut după noviciat sau după profesie poate fi admis din nou de către Superiorul general, cu consimțământul consiliului, fără obligația de a repeta noviciatul; este totuși de datoria aceluiași Superior să stabilească o perioadă corespunzătoare de probă înainte de profesia temporară și durata voturilor înainte de profesia perpetuă, conform cann. 655 și 657.

§ 2. Superiorul unei mănăstiri autonome se bucură de aceeași facultate, cu consimțământul consiliului său.

Can. 691 – § 1. Profesul cu voturi perpetue să nu ceară indult de a pleca din institut decât din motive foarte grave, cântărite cu atenție în fața lui Dumnezeu; să înainteze cererea la Superiorul general al institutului, care, împreună cu votul propriu și cu cel al consiliului său, să o transmită autorității competente.

§ 2. În cazul institutelor de drept pontifical, acest indult este rezervat Scaunului Apostolic; în cazul institutelor de drept diecezan, îl poate acorda și Episcopul diecezei în care se află casa căreia îi aparține călugărul.

Can. 692 – Indultul de a părăsi institutul, acordat în mod legitim și notificat respectivului călugăr, dacă în momentul notificării nu a fost refuzat de acesta, include *ipso iure* dispensa de voturi, precum și de toate obligațiile ce decurg din profesie.

Can. 693 – Dacă respectivul călugăr este cleric, indultul nu este acordat până când clericul nu găsește un Episcop care să-l încardineze în dieceză sau cel puțin să-l primească pentru încercare. Dacă este primit pentru încercare, după cinci ani este încardinat *ipso iure* în dieceză, dacă Episcopul nu l-a refuzat.

ART. 3

Eliminarea din institut

Can. 694 – § 1. Trebuie considerat eliminat *ipso facto* din institut călugărul care:
1° a abandonat în mod notoriu credința catolică;

2° a încheiat căsătorie sau a atentat căsătoria, chiar și numai civil.

§ 2. În aceste cazuri, Superiorul major, împreună cu consiliul său, fără nici o întârziere, adunând dovezile, să întocmească o declarație asupra faptului, ca să se constate din punct de vedere juridic că eliminarea a fost efectuată.

Can. 695 – § 1. Un membru trebuie să fie eliminat pentru delictele prevăzute în can. 1397, 1398 și 1395, cu excepția cazului când, pentru delictele despre care vorbește can. 1395, § 2, Superiorul consideră că eliminarea nu este numai decît necesară și că pot fi luate în alt mod măsuri suficiente pentru corijarea călugărului, precum și pentru restaurarea justiției și repararea scandalului.

§ 2. În cazurile de mai sus, Superiorul major, adunând dovezile cu privire la faptele săvârșite și la imputabilitate, să aducă la cunoștința călugărului care trebuie eliminat motivul și dovezile, dându-i posibilitatea de a se apăra. Toate actele, semnate de Superiorul major și de notar, împreună cu răspunsurile scrise și semnate de călugărul respectiv, să fie trimise Superiorului general.

Can. 696 – § 1. Un călugăr poate fi eliminat și din alte motive, cu condiția ca ele să fie grave, externe, imputabile și dovedite, din punct de vedere juridic, cum sunt: neglijarea continuă a obligațiilor vieții consacrate; repetatele încălcări ale legămintelor sacre; neascultarea încăpățânată față de dispozițiile legitime ale Superiorilor în lucru grav; scandalul grav cauzat de comportamentul culpabil al respectivului călugăr; susținerea cu încăpățănare sau răspândirea de învățături condamnate de magisteriul Bisericii; aderarea publică la ideologii infectate de materialism și ateism; absența nelegitimă, despre care vorbește can. 665, § 2, timp de un semestru; alte motive de aceeași gravitate stabilite de dreptul propriu al institutului.

§ 2. Pentru eliminarea unui călugăr cu voturi temporare, sunt suficiente chiar și motive mai puțin grave, stabilite de dreptul propriu.

Can. 697 – În cazurile despre care vorbește can. 696, dacă Superiorul major, audiind părerea consiliului său, a apreciat că trebuie întreprins procesul de eliminare:

1° să adune sau să completeze dovezile;

2° să-l avertizeze pe călugărul respectiv, în scris sau în fața a doi martori, că va avea loc eliminarea în cazul că nu se îndreaptă, arătându-i în mod clar motivul eliminării și acordându-i deplina posibilitate de a se apăra; în cazul când avertismentul s-a dovedit zadarnic, să procedeze la al doilea avertisment, după ce au trecut cel puțin cincisprezece zile;

3° dacă și acest al doilea avertisment s-a dovedit zadarnic, iar Superiorul împreună cu consiliul său a apreciat că necorijarea este destul de evidentă, și că apărările călugărului sunt insuficiente după cincisprezece zile de la ultimul avertisment, să trimită Superiorului general toate actele, semnate de Superiorul însuși și de notar, împreună cu răspunsurile călugărului, semnate de el însuși.

Can. 698 – În toate cazurile despre care vorbesc can. 695 și 696, rămâne întotdeauna inviolabil dreptul călugărului de a comunica cu Superiorul general și de a-i prezenta direct apărările proprii.

Can. 699 – § 1. Superiorul general, împreună cu consiliul său care, pentru validitate, trebuie să fie format din cel puțin patru membri, să procedeze în mod colegial la evaluarea cu

atenție a probelor, a argumentelor și a apărărilor și, dacă printr-o votare secretă a fost decisă eliminarea, să emită decretul în care, pentru validitate, să fie expuse cel puțin în mod sumar motivele în drept și în fapt.

§ 2. În mănăstirile autonome, despre care vorbește can. 615, decizia de eliminare îi aparține de drept Episcopului diecezan, căruia Superiorul trebuie să-i prezinte actele aprobate de consiliul său.

Can. 700 – Decretul de eliminare nu are valoare decât dacă a fost confirmat de Sfântul Scaun, căruia trebuie să i se trimită decretul și toate actele; dacă este vorba de institute de drept diecezan, confirmarea o dă Episcopul diecezei unde se află casa în care călugărul este înscris. Totuși, ca să fie valid, decretul trebuie să menționeze dreptul de care se bucură cel eliminat de a recurge la autoritatea competentă în termen de zece zile de la primirea notificării. Recursul are efect suspensiv.

Can. 701 – Prin eliminarea legitimă, încetează *ipso facto* voturile, precum și drepturile și obligațiile care decurg din profesiune. Totuși, dacă membrul este cleric, nu poate să exercite ordinele sacre până când nu va găsi un Episcop care să-l primească sau cel puțin să-i permită exercitarea ordinilor sacre, după o perioadă corespunzătoare de probă, conform can. 693.

Can. 702 – § 1. Cei care ies în mod legitim din institut sau au fost eliminați din el în mod legitim nu pot să revendice nimic de la institut pentru vreo activitate desfășurată în el.

§ 2. Totuși, institutul să respecte echitatea și caritatea evanghelică față de călugărul care se separă.

Can. 703 – În caz de grav scandal extern sau de daună foarte gravă care amenință institutul, Superiorul major sau, dacă amânarea ar fi riscantă, Superiorul local, cu consimțământul consiliului său, poate elimina imediat un membru din casa călugărească. Dacă este necesar, Superiorul major să aibă grijă să inițieze procedura de eliminare conform dreptului sau să supună totul judecății Scaunului Apostolic.

Can. 704 – În raportul care trebuie trimis Scaunului Apostolic, așa cum prevede can. 592, § 1, să se facă mențiune despre acei membri care, într-un mod sau altul, s-au separat de institut.

CAPITOLUL VII Călugării înălțați la episcopat

Can. 705 – Călugărul înălțat la episcopat continuă să fie membru al institutului său, dar, în virtutea votului de ascultare, este supus exclusiv Pontifului Roman și nu este legat de acele obligații pe care el le apreciază cu prudență că sunt incompatibile cu noua sa stare.

Can. 706 – Călugărul menționat mai sus:

1° dacă prin profesiune a pierdut dreptul de proprietate asupra bunurilor sale, are uzul, uzufructul și administrarea bunurilor care îi revin; Episcopul diecezan și ceilalți, despre care este vorba în can. 381, § 2, dobândesc proprietatea în folosul Bisericii particulare; toți ceilalți, în folosul institutului sau al Sfântului Scaun, după cum institutul are sau nu capacitatea de a poseda;

2° dacă prin profesii nu a pierdut dreptul de proprietate asupra bunurilor sale, recuperează uzul, uzufructul și administrarea bunurilor pe care le avea; acelea care îi revin ulterior le câștigă pe deplin pentru sine;

3° în ambele cazuri, însă, trebuie să dispună conform voinței donatorilor de bunuri pe care nu le primește în vederea persoanei sale.

Can. 707 – § 1. Călugărul Episcop emerit își poate alege sediul de locuință chiar și în afara caselor institutului său, dacă nu a fost prevăzut altfel de Scaunul Apostolic.

§ 2. Cât privește întreținerea sa adecvată și demnituoasă, dacă a slujit unei dieceze, să se respecte can. 402, § 2, dacă institutul propriu nu a voit să se îngrijească el de această întreținere; în caz contrar, Scaunul Apostolic să prevadă altfel.

CAPITOLUL VIII Conferințele superiorilor majori

Can. 708 – Superiorii majori se pot asocia cu folos în conferințe sau consilii pentru ca, prin forțe unite, să se străduiască fie pentru a atinge mai din plin scopul propriu al fiecărui institut, rămânând inviolabile autonomia, caracterul și spiritul propriu ale fiecăruia, fie pentru a trata chestiuni comune, fie pentru a instaura o coordonare adecvată și o colaborare cu Conferințele Episcopilor și chiar cu fiecare Episcop.

Can. 709 – Conferințele Superiorilor majori să aibă statute proprii aprobate de Sfântul Scaun, singurul care poate să le acorde și personalitate juridică și sub a cărui direcțiune supremă rămân.

TITLUL III Institutele seculare

Can. 710 – Institutul secular este un institut de viață consacrată în care credincioșii, trăind în lume, tind la desăvârșirea dragostei și se străduiesc să contribuie la sfințirea lumii mai ales lucrând în interiorul ei.

Can. 711 – Un membru al unui institut secular nu-și schimbă, în virtutea consacrării sale, starea canonică, fie laicală, fie clericală, în cadrul poporului lui Dumnezeu, respectându-se dispozițiile dreptului care privesc institutele de viață consacrată.

Can. 712 – Rămânând neschimbate dispozițiile cann. 598-601, constituțiile să stabilească legămintele sacre prin care sunt asumate sfaturile evanghelice în institut și să determine obligațiile pe care le produc aceste legăminte, respectându-se întotdeauna în modul de viață secularitatea proprie a institutului.

Can. 713 – § 1. Membrii acestor institute își manifestă și își exercită consacrarea în activitatea apostolică și, asemenea unui ferment, se străduiesc să pătrundă toate realitățile cu spiritul evanghelic, pentru consolidarea și dezvoltarea Trupului lui Cristos.

§ 2. Membrii laici participă, în lume și din lume, la funcția Bisericii de a evangheliza fie prin mărturia vieții creștine și a fidelității față de consacrarea proprie, fie prin sprijinul pe care

îl dau pentru a orândui realitățile temporale potrivit cu planul lui Dumnezeu și a face ca lumea să fie pătrunsă de puterea Evangheliei. Colaborează apoi, potrivit cu modul lor de viață seculară, și la slujirea comunității ecleziale.

§ 3. Membrii clerici, prin mărturia vieții lor consacrate, mai ales în preoție, îi ajută pe confrății lor cu o caritate deosebită, iar în rândul poporului lui Dumnezeu, lucrează la sfințirea lumii prin slujirea lor sacră.

Can. 714 – Membrii institutelor seculare să-și ducă viața în condițiile obișnuite ale lumii, fie singuri, fie fiecare în familia sa, fie într-un grup de viață frățească, conform constituțiilor.

Can. 715 – § 1. Membrii clerici încardinați în dieceză depind de Episcopul diecezan, cu excepția acelor lucruri care privesc viața consacrată în institutul propriu.

§ 2. În schimb, cei care, conform can. 266, § 3, sunt încardinați în institut, dacă sunt destinați activităților proprii ale institutului sau conducerii institutului, depind de Episcop așa cum depind călugării.

Can. 716 – § 1. Toți membrii să participe activ la viața institutului, conform dreptului propriu.

§ 2. Membrii aceluiași institut să păstreze comuniunea între ei, veghind cu grijă la unitatea de spirit și la fraternitatea autentică.

Can. 717 – § 1. Constituțiile să stabilească modul propriu de conducere, durata oficiului Superiorilor și felul în care aceștia sunt desemnați.

§ 2. Nimeni să nu fie desemnat Superior general dacă nu a fost încorporat definitiv în institut.

§ 3. Cei care dețin conducerea institutului să aibă grijă să fie păstrată unitatea de spirit a acestuia și să promoveze participarea activă a membrilor.

Can. 718 – Administrarea bunurilor institutului, care trebuie să exprime și să stimuleze sărăcia evanghelică, este reglementată de normele Cărții a V-a, *Bunurile materiale ale Bisericii*, precum și de dreptul propriu al institutului. De asemenea, dreptul propriu să precizeze obligațiile, mai ales de natură economică, ale institutului față de membrii care lucrează în cadrul lui.

Can. 719 – § 1. Ca să poată răspunde cu fidelitate vocației lor și ca activitatea lor apostolică să derive din unirea lor cu Cristos, membrii să se consacre cu sârguință rugăciunii, să depună mult zel în citirea Sfințelor Scripturi, să respecte perioadele anuale de reculegere și să facă exerciții spirituale în conformitate cu dreptul propriu.

§ 2. Celebrarea Euharistiei, pe cât posibil zilnică, să fie izvorul și forța întregii lor vieți consacrate.

§ 3. Să se apropie în mod liber de sacramentul Pocăinței, pe care să-l primească des.

§ 4. Să beneficieze în mod liber de necesara direcțiune spirituală și să ceară, dacă vor, sfaturi de acest gen chiar de la Superiorii lor.

Can. 720 – Dreptul de a admite în institut pentru perioada de probă ori pentru asumarea legământelor sacre, fie temporare, fie perpetue sau definitive, aparține Superiorilor majori împreună cu consiliul lor, conform constituțiilor.

Can. 721 – § 1. Este admis în mod invalid la probația inițială:

- 1° cine nu a împlinit încă vârsta de optsprezece ani;
- 2° cine este deja legat printr-un legământ sacru într-un institut de viață consacrată sau este încorporat într-o societate de viață apostolică;
- 3° cine este căsătorit, cât timp durează căsătoria.

§ 2. Constituțiile pot să stabilească și alte impedimente, chiar pentru validitatea aditerii, sau să adauge alte condiții.

§ 3. În plus, ca cineva să fie primit, trebuie să aibă maturitatea necesară pentru a trăi corect viața proprie a institutului.

Can. 722 – § 1. Probația inițială să fie instituită cu scopul ca toți candidații să cunoască mai bine vocația lor divină, îndeosebi aceea specifică a institutului, și să fie formați în spiritul și în modul de viață ale institutului.

§ 2. Candidații să fie instruiți cum se cuvine pentru a duce viața conform cu sfaturile evanghelice și să fie învățați să transforme în întregime această viață în apostolat, folosind acele forme de evanghelizare care corespund mai mult scopului, spiritului și caracterului institutului.

§ 3. În constituții să fie stabilite modul și durata acestei probații ce nu trebuie să fie mai scurtă de doi ani, înainte de a fi asumate pentru prima dată în institut legămintele sacre.

Can. 723 – § 1. La expirarea timpului destinat probației inițiale, candidatul, care este socotit apt, să-și asume cele trei sfaturi evanghelice, întărite de un legământ sacru, sau să plece din institut.

§ 2. Această primă încorporare, nu mai mică de cinci ani, potrivit constituțiilor, să fie temporară.

§ 3. La expirarea timpului acestei încorporări, membrul judecat apt să fie admis la încorporarea perpetuă sau definitivă, adică făcută prin legămintele temporare ce trebuie reînnoite mereu.

§ 4. Cu privire la anumite efecte juridice ce trebuie stabilite în constituții, încorporarea definitivă este echivalentă celei perpetue.

Can. 724 – § 1. După prima asumare a legământelor sacre, instruirea trebuie să continue fără întrerupere, conform constituțiilor.

§ 2. Membrii să fie instruiți în egală măsură în lucrurile divine și umane; însă Superiorii institutului să aibă o grijă deosebită cu privire la formarea lor spirituală.

Can. 725 – Institutul își poate asocia, printr-un legământ stabilit de constituții, alți credincioși, care să tindă la perfecțiunea evanghelică potrivit cu spiritul institutului și să participe la misiunea lui.

Can. 726 – § 1. La expirarea timpului încorporării temporare, un membru poate să părăsească în mod liber institutul sau poate fi exclus de la reînnoirea legămintelor sacre, dintr-un motiv just, de către Superiorul major, ascultând părerea consiliului.

§ 2. Un membru încorporat temporar, care cere de bunăvoie aceasta, poate să obțină, dintr-un motiv grav, de la Superiorul general, cu consimțământul consiliului, indultul de a pleca din institut.

Can. 727 – § 1. Un membru încorporat în mod perpetuu, care ar vrea să părăsească institutul, chibzuind în mod serios motivele în fața lui Dumnezeu, să ceară de la Scaunul Apostolic, prin Superiorul general, indultul de a pleca, dacă institutul este de drept pontifical; altminteri, chiar de la Episcopul diecezan, după cum este stabilit în constituții.

§ 2. Dacă este vorba de un cleric încardinat în institut, să se respecte dispoziția can. 693.

Can. 728 – Acordându-se în mod legitim indultul de a pleca, încetează toate legămintele, precum și drepturile și obligațiile care provin din încorporare.

Can. 729 – Un membru este eliminat din institut conform cann. 694 și 695; în plus, constituțiile să stabilească și alte motive de eliminare, cu condiția să fie în mod proporțional grave, externe, imputabile și dovedite juridicește, și să se respecte procedura stabilită în cann. 687-700. Celui eliminat i se aplică dispoziția can. 701.

Can. 730 – Ca un membru al unui institut secular să treacă la un alt institut secular, să se respecte dispozițiile cann. 694, §§ 1, 2, 4 și 685; însă pentru trecerea la un institut călugăresc sau la o societate de viață apostolică ori de la acestea la un institut secular, este necesară permisiunea Scaunului Apostolic, la ale cărui dispoziții trebuie să se rămână.

SECȚIUNEA A II-A Societățile de viață apostolică

Can. 731 – § 1. Institutelor de viață consacrată li se aseamănă societățile de viață apostolică, ai căror membri, fără voturi călugărești, urmăresc scopul apostolic propriu al societății și, ducând viața frățească în comun conform unui stil propriu, tind la desăvârșirea dragostei prin respectarea constituțiilor.

§ 2. Între aceste societăți, există unele ai căror membri își asumă sfaturile evanghelice printr-un legământ stabilit de constituții.

Can. 732 – Dispozițiile stabilite în cann. 578-597 și 606 se aplică și societăților de viață apostolică, rămânând totuși neatinsă natura fiecărei societăți; societăților despre care vorbește

can. 731, § 2 li se aplică în plus și cann. 598-602.

Can. 733 – § 1. O casă este înființată și o comunitate locală este constituită de către autoritatea competentă a societății cu consimțământul prealabil, dat în scris, al Episcopului diecezan care trebuie consultat atunci când are loc desființarea lor.

§ 2. Consimțământul pentru a înființa o casă include și dreptul de a avea cel puțin un oratoriu în care să se celebreze și să se păstreze Preasfânta Euharistie.

Can. 734 – Conducerea societății este determinată de constituții, respectându-se, în funcție de natura fiecărei societăți, cann. 617-633.

Can. 735 – § 1. Admiterea, probația, încorporarea și instruirea membrilor sunt stabilite de dreptul propriu al fiecărei societăți.

§ 2. Cât privește admiterea într-o societate, să se respecte condițiile stabilite în cann. 642-645.

§ 3. Dreptul propriu trebuie să stabilească modul cum se face probația și instruirea, mai cu seamă intelectuală, spirituală și apostolică, adaptată scopului și caracterului societății, astfel încât membrii, cunoscând vocația divină, să fie pregătiți în mod adecvat pentru misiunea și viața societății.

Can. 736 – § 1. În societățile clericale, clericii sunt încardinați în societatea însăși, în afară de cazul când constituțiile stabilesc altfel.

§ 2. Cât privește planul de studii și primirea hirotonirilor, să se respecte normele date pentru clericii seculari, rămânând neschimbat § 1.

Can. 737 – Încorporarea comportă pentru membri obligațiile și drepturile stabilite în constituții; pentru societate, însă, grija de a-i călăuzi pe membrii ei la scopul vocației lor, conform constituțiilor.

Can. 738 – § 1. Toți membrii sunt supuși propriilor lor Superiori, conform constituțiilor, în lucrurile ce privesc viața internă și disciplina societății.

§ 2. Ei sunt supuși și Episcopului diecezan în lucrurile care privesc cultul public, grija față de suflete și celelalte activități apostolice, ținându-se seama de cann. 679-683.

§ 3. Legăturile dintre un membru încardinat în dieceză și Episcopul său propriu sunt reglementate de constituții și de convenții particulare.

Can. 739 – Pe lângă obligațiile la care sunt supuși în calitate de membri, conform constituțiilor, membrii unei societăți sunt supuși și obligațiilor comune ale clericilor, dacă nu rezultă altfel din natura lucrului sau din context.

Can. 740 – Membrii trebuie să locuiască în casa sau comunitatea constituită în mod legitim și să respecte viața comună, conform dreptului propriu, de către care sunt reglementate și absențele din casă sau comunitate.

Can. 741 – § 1. Societățile și, dacă în constituții nu este prevăzut altfel, părțile și casele lor sunt persoane juridice și, ca atare, capabile de a dobândi, de a poseda, de a administra și de a înstrăina bunuri materiale, în conformitate cu normele Cărții a V-a, Bunurile materiale ale Bisericii, cu cann. 636, 638 și 639, precum și cu normele dreptului propriu

§ 2. Chiar și membrii sunt capabili, conform dreptului propriu, de a dobândi, de a poseda și de a administra bunurile materiale și de a dispune de ele, însă tot ceea ce le este dat în virtutea apartenenței la societate este dobândit pentru societate.

Can. 742 – Ieșirea și eliminarea unui membru care nu este încă încorporat definitiv sunt reglementate de constituțiile fiecărei societăți.

Can. 743 – Un membru încorporat definitiv poate obține de la Superiorul general, cu consimțământul consiliului, indultul de a ieși din societate, încetând drepturile și obligațiile ce provin din încorporare și rămânând neschimbată dispoziția can. 693, în afară de cazul când acest lucru, conform constituțiilor, este rezervat Scaunului Apostolic.

Can. 744 – § 1. Tot Superiorului general, cu consimțământul consiliului, îi este rezervat și dreptul de a acorda unui membru încorporat definitiv permisiunea de a trece la o altă societate de viață apostolică, rămânând totuși inviolabil dreptul de a reveni înainte de încorporarea definitivă în noua societate.

§ 2. Pentru trecerea la un institut de viață consacrată sau de la acesta la o societate de viață apostolică, este necesară permisiunea Scaunului Apostolic, la ale cărui directive trebuie să se rămână.

Can. 745 – Superiorul general, cu consimțământul consiliului său, poate acorda unui membru încorporat definitiv indultul de a trăi în afara societății, dar nu pentru o perioadă mai mare de trei ani, suspendându-i-se drepturile și obligațiile incompatibile cu noua lui stare; rămâne totuși sub grija Superiorilor. Dacă este vorba de un cleric, este necesar în plus consimțământul Ordinariului locului în a cărui circumscripție trebuie să locuiască și sub a cărui grijă și dependență rămâne.

Can. 746 – Pentru eliminarea unui membru încorporat definitiv, să se respecte, cu adaptările necesare, cann. 694-704.

CARTEA A III-A FUNCTIA BISERICII DE A ÎNVĂȚA

Can. 747 – § 1. Biserica, căreia Cristos Domnul i-a încredințat tezaurul credinței, pentru ca, asistată de Duhul Sfânt, să păstreze cu sfințenie adevărul revelat, să-l cerceteze mai profund, să-l vestească și să-l expună cu fidelitate, are datoria și dreptul înnăscut, independent de orice putere omenească, de a predica evanghelia tuturor oamenilor, folosind chiar mijloace de comunicare socială proprii.

§ 2. Biserica are datoria de a vesti întotdeauna și pretutindeni principiile morale, chiar și cele referitoare la ordinea socială, precum și să-și exprime părerea despre toate realitățile

umane, în măsura în care o pretind drepturile fundamentale ale persoanei umane sau mântuirea sufletelor.

Can. 748 – § 1. Toți oamenii sunt ținuți să caute adevărul cu privire la Dumnezeu și Biserica sa și, cunoscându-l, au, în virtutea legii divine, obligația și dreptul de a-l îmbrățișa și de a-l păstra.

§ 2. Nimănui nu-i este permis vreodată să-i constrângă pe alții să accepte credința catolică împotriva conștiinței lor.

Can. 749 – § 1. În virtutea funcției sale, Pontiful Suprem se bucură de infailibilitate în magisteriu când, în calitate de Păstor și Învățător suprem al tuturor credincioșilor, căruia îi revine datoria de a-i întări în credință pe frații săi, proclamă printr-un act definitiv o învățătură de credință sau de morală, ce trebuie respectată.

§ 2. Și Colegiul Episcopilor se bucură de infailibilitate în magisteriu când Episcopii, adunați în Conciliul Ecumenic, își exercită magisteriul și, în calitate de învățători și judecători ai credinței și moralei, declară pentru toată Biserica o învățătură cu privire la credință sau morală, ce trebuie considerată ca fiind definitivă; sau când, răspândiți în lume, păstrând legătura comuniunii între ei și cu urmașul lui Petru, învățând în mod autentic împreună cu același Pontif Roman adevăruri de credință sau de morală, iau de comun acord o decizie ce trebuie considerată ca fiind definitivă.

§ 3. Nici o învățătură nu este considerată ca fiind definită în mod infailibil dacă nu se constată acest lucru în mod clar.

Can. 750 – § 1. Trebuie crezute cu credință divină și catolică toate adevărurile ce sunt cuprinse în cuvântul lui Dumnezeu, scris sau transmis prin Tradiție, adică în unicul tezaur al credinței încredințat Bisericii, și care totodată sunt propuse ca fiind revelate de Dumnezeu fie de către magisteriul solemn al Bisericii, fie de către magisteriul ei obișnuit și universal, care, de fapt, este făcut cunoscut de adeziunea comună a credincioșilor sub îndrumarea magisteriului sacru; prin urmare, toți au obligația de a evita orice învățătură contrară acestor adevăruri.

§ 2. De asemenea, trebuie primite și ținute cu tărie și toate adevărurile și fiecare în parte care sunt propuse definitiv de către magisteriul Bisericii cu privire la credință și morală, adică cele ce sunt cerute pentru a păzi cu sfințenie și a expune cu fidelitate însuși tezaurul credinței; prin urmare, cel care refuză aceste propoziții care trebuie să fie ținute definitiv se opune doctrinei Bisericii Catolice.

Can. 751 – Se numește erezie negarea cu încăpățănare, după primirea Botezului, a unui adevăr ce trebuie crezut cu credință divină și catolică, sau îndoiala perseverentă față de el; apostazie, respingerea totală a credinței creștine; schismă, refuzul de a se supune Suveranului Pontif sau de a fi în comuniune cu membrii Bisericii supuși lui.

Can. 752 – Unei învățături de credință sau de morală, pe care o enunță fie Suveranul Pontif, fie Colegiul Episcopilor, când ei își exercită magisteriul autentic, deși nu intenționează să o proclame printr-un act definitiv, trebuie să i se acorde nu un consimțământ de credință, ci supunerea religioasă a intelectului și a voinței; așadar, credincioșii să aibă grijă să evite tot ceea ce nu concordă cu această învățătură.

Can. 753 – Episcopii, care sunt în comuniune cu capul și cu membrii Colegiului, deși nu se bucură de infailibilitate în învățătura lor, atât fiecare în parte, cât și reuniți în Conferințele episcopale sau în conciliile particulare, sunt totuși doctori și învățători autentici ai credinței pentru credincioșii încredințați grijii lor; credincioșii sunt obligați să adere cu supunere religioasă a spiritului la acest magisteriu al Episcopilor lor.

Can. 754 – Toți credincioșii au obligația de a respecta constituțiile și decretele pe care le dă autoritatea legitimă a Bisericii, pentru a propune o învățătură și pentru a condamna opinii greșite, în special cele promulgate de Pontiful Roman sau de Colegiul Episcopilor.

Can. 755 – § 1. În primul rând, este de datoria întregului Colegiu al Episcopilor și a Scaunului Apostolic să favorizeze și să dirijeze în rândul catolicilor mișcarea ecumenică, al cărei scop este refacerea unității între toți creștinii, pe care Biserica, din voința lui Cristos, este ținută să o promoveze.

§ 2. De asemenea, este de datoria Episcopilor și, conform dreptului, a Conferințelor Episcopilor să promoveze această unitate și să dea, în funcție de diferitele necesități sau prilejuri, norme practice, ținând seama de dispozițiile autorității supreme a Bisericii.

TITLUL I Slujirea cuvântului divin

Can. 756 – § 1. În Biserica universală, funcția de a vesti Evanghelia a fost încredințată îndeosebi Pontifului Roman și Colegiului Episcopilor.

§ 2. În Biserica particulară încredințată lui, exercită această funcție fiecare Episcop care, evident, în cadrul ei este modera-torul întregii slujiri a cuvântului; uneori, însă, unii Episcopi îndeplinesc împreună această funcție pentru diferitele Biserici în același timp, conform dreptului.

Can. 757 – Este datoria specifică a preoților, care sunt adevărați colaboratori ai Episcopilor, să vestească Evanghelia lui Dumnezeu; mai ales sunt ținuți la această obligație, față de poporul încredințat lor, parohii și ceilalți cărora le este încredințată grija sufletelor; și diaconii au datoria de a sluji, în comuniune cu Episcopul și cu presbiteriul său, poporul lui Dumnezeu în slujirea cuvântului.

Can. 758 – În virtutea consacrării lor lui Dumnezeu, membrii institutelor de viață consacrată dau mărturie despre Evanghelie într-o manieră specială și e oportun ca Episcopul să-i coopteze pentru a-l ajuta în vestirea Evangheliei.

Can. 759 – În virtutea Botezului și a Mirului, credincioșii laici sunt martori ai mesajului evanghelic prin cuvânt și prin exemplul vieții lor creștine; pot fi chiar chemați să colaboreze cu Episcopul și cu presbiteriul său în exercitarea slujirii cuvântului.

Can. 760 – În slujirea cuvântului, care trebuie să fie bazată pe Sfânta Scriptură, pe Tradiție, pe liturgie, pe magisteriul și pe viața Bisericii, să fie prezentat în întregime și cu fidelitate misterul lui Cristos.

Can. 761 – Pentru a propovădui doctrina creștină, să fie folosite diferitele mijloace ce stau la dispoziție, în primul rând, predica și instruirea catehetică, care, fără îndoială, dețin întotdeauna primul loc, dar și prezentarea doctrinei în școli, în academii, în conferințe și reuniuni de orice fel, precum și răspândirea ei prin declarații publice făcute prin presă sau prin alte instrumente de comunicare socială de către autoritatea legitimă, cu ocazia unor evenimente.

CAPITOLUL I Predicarea cuvântului lui Dumnezeu

Can. 762 – Deoarece poporul lui Dumnezeu este adunat, în primul rând, de cuvântul lui Dumnezeu cel viu și e întru totul legitim ca acest cuvânt să fie cerut din gura preoților, slujitorii sacri să acorde o înaltă prețuire funcției de a predica, iar vestirea Evangheliei lui Dumnezeu tuturor oamenilor să fie una dintre principalele lor îndatoriri.

Can. 763 – Episcopii au dreptul să predice cuvântul lui Dumnezeu pretutindeni, inclusiv în bisericile și în oratoriile institutelor călugărești de drept pontifical, dacă Episcopul locului nu a interzis în mod expres, în cazuri particulare, acest lucru.

Can. 764 – Rămânând inviolabilă dispoziția can. 765, preoții și diaconii se bucură de facultatea de a predica pretutindeni, însă trebuie să o exercite cu consimțământul, cel puțin presupus, al rectorului bisericii, dacă aceeași facultate nu a fost limitată sau retrasă de Ordinariul competent sau dacă o lege particulară nu a stabilit că este necesară o permisiune expresă.

Can. 765 – Pentru a predica călugărilor în bisericile sau în oratoriile lor, este necesară permisiunea Superiorului competent conform constituțiilor.

Can. 766 – Laicii pot fi admiși să predice într-o biserică sau într-un oratoriu dacă, în anumite circumstanțe, acest lucru este necesar sau, în cazuri particulare, este util, conform dispozițiilor Conferinței Episcopilor, rămânând neatins can. 767, § 1.

Can. 767 – § 1. Între diferitele forme de predică excelează omilia, care este o parte a însăși liturgiei și este rezervată preotului sau diaconului; în ea să fie expuse de-a lungul anului liturgic, din textul sacru, misterele credinței și normele vieții creștine.

§ 2. Omilia trebuie să fie ținută la toate Liturghiile din zilele de duminică și sărbători de poruncă, care se celebrează cu participarea poporului, și nu poate fi omisă decât dintr-un motiv grav.

§ 3. Se recomandă foarte mult ca, în cazul când există o participare suficientă a poporului, să se țină omilie și la Liturghiile care se celebrează în cursul săptămânii, mai cu seamă în timpul Adventului și Postului Mare sau cu ocazia unei sărbători sau a unui eveniment trist.

§ 4. Este de datoria parohului sau a rectorului bisericii să aibă grijă ca aceste dispoziții să fie respectate cu religiozitate.

Can. 768 – § 1. Vestitorii cuvântului divin să prezinte credincioșilor, în primul rând, ceea ce trebuie crezut și făcut pentru slava lui Dumnezeu și mântuirea oamenilor.

§ 2. Să împărtășească credincioșilor și învățătura magisteriului Bisericii cu privire la demnitatea și libertatea persoanei umane, cu privire la unitatea și stabilitatea familiei și la rolurile și îndatoririle acesteia, cu privire la obligațiile ce le revin oamenilor în societate, precum și cu privire la lucrurile vremelnice care trebuie rânduite după planul stabilit de Dumnezeu.

Can. 769 – Învățătura creștină să fie prezentă într-o manieră adecvată condiției ascultătorilor și adaptată necesităților timpului.

Can. 770 – În anumite timpuri, conform dispozițiilor Episcopului diecezan, parohii să organizeze acele forme de predică ce se numesc exerciții spirituale și sfinte misiuni sau alte forme adaptate necesităților.

Can. 771 – § 1. Păstorii sufletești, îndeosebi Episcopii și parohii, să aibă o grijă deosebită ca cuvântul lui Dumnezeu să fie vestit și acelor credincioși care, din cauza condițiilor lor de viață, nu beneficiază suficient de îngrijirea pastorală comună și obișnuită sau sunt lipsiți total de ea.

§ 2. De asemenea, să prevadă ca vestirea Evangheliei să ajungă și la cei necredincioși, care trăiesc pe teritoriul respectiv, deoarece grija față de suflete trebuie să-i cuprindă și pe aceștia, așa cum îi cuprinde pe cei credincioși.

Can. 772 – § 1. În ce privește îndeplinirea funcției de a predica, toți trebuie să respecte normele stabilite de Episcopul diecezan.

§ 2. În ce privește expunerea învățăturii creștine la radio și televiziune, să se respecte dispozițiile stabilite de Conferința Episcopilor.

CAPITOLUL II Instruirea catehetică

Can. 773 – Îndeosebi păstorii sufletești au datoria proprie și gravă de a se îngriji de cateheza poporului creștin, pentru ca, prin instruirea în doctrină și prin experiența de viață creștină, credința credincioșilor să devină vie, conștientă și activă.

Can. 774 – § 1. Grijă deosebită față de cateheză, sub conducerea autorității ecleziastice legitime, este o problemă care îi privește pe toți membrii Bisericii, fiecare potrivit cu rolul său.

§ 2. În primul rând, părinții au obligația de a-i instrui pe copiii lor, prin cuvânt și exemplu, în credință și în practicarea vieții creștine; aceeași obligație o au și cei care țin locul părinților, precum și nașii.

Can. 775 – § 1. Respectând dispozițiile date de Scaunului Apostolic, Episcopul diecezan are datoria să dea norme cu privire la cateheză și, de asemenea, să se îngrijească să fie la îndemână mijloace adecvate pentru cateheză, elaborând chiar, dacă se consideră oportun, un catehism, precum și să încurajeze și să coordoneze inițiativele catehetice.

§ 2. Este de datoria Conferinței Episcopilor, dacă se consideră că e util, să se îngrijească să fie editate catehisme pentru teritoriul propriu, cu aprobarea prealabilă a Scaunului Apostolic.

§ 3. La Conferința Episcopilor poate fi înființat un oficiu catehetic, a cărui funcție principală să fie aceea de a ajuta fiecare dieceză în materie de cateheză.

Can. 776 – Parohul este ținut în virtutea oficiului său să se îngrijească de instruirea catehetică a adulților, a tinerilor și a copiilor, apelând pentru aceasta la colaborarea clericilor desemnați parohiei, a membrilor institutelor de viață consacrată, ținând seama de natura fiecărui institut, precum și la colaborarea credincioșilor laici, mai cu seamă a cateheților; toți aceștia, dacă nu sunt împiedicați în mod legitim, să nu refuze să contribuie de bunăvoie. Parohul să promoveze și să încurajeze rolul părinților în cateheza familială la care se referă can. 774, § 2.

Can. 777 – În mod special parohul, respectând normele date de Episcopul diecezan, să aibă grijă:

1° să se facă o cateheză adecvată pentru celebrarea sacramentelor;

2° ca, printr-o instruire catehetică făcută pe o perioadă suficientă de timp, copiii să fie pregătiți corect la primirea pentru prima dată a sacramentelor Pocăinței și Preasfintei Euharistii, precum și pentru primirea sacramentului Mirului;

3° ca, după prima Împărtășanie, copiii să fie educați printr-o învățătură catehetică mai dezvoltată și mai aprofundată;

4° să se dea o instruire catehetică și celor care sunt handicapați trupește sau mental, în măsura în care ei sunt capabili;

5° ca credința tinerilor și a adulților să fie întărită, luminată și dezvoltată prin diferite forme și inițiative.

Can. 778 – Superiorii călugărești și cei ai societăților de viață apostolică să aibă grijă ca în bisericile lor, în școlile și celelalte instituții încredințate lor în orice mod, instruirea catehetică să fie făcută cu râvnă.

Can. 779 – Instruirea catehetică să fie făcută folosindu-se toate ajutoarele, mijloacele didactice și instrumentele de comunicare socială, care sunt considerate mai eficiente, pentru ca credincioșii, ținându-se seama de caracterul, de capacitatea și de vârsta lor, ca și de condițiile lor de viață, să-și poată însuși mai temeinic învățătura catolică și să o pună mai bine în practică.

Can. 780 – Ordinarii locului să aibă grijă ca aceia care catehizează să fie pregătiți cum trebuie, pentru a-și îndeplini bine misiunea, adică să beneficieze de o instruire continuă, să cunoască bine învățătura Bisericii și să învețe principiile pe care se bazează teoretic și practic disciplinele pedagogice.

TITLUL II

Activitatea misionară a Bisericii

Can. 781 – Deoarece întreaga Biserică este, prin natura sa, misionară, iar munca de evanghelizare trebuie considerată o datorie fundamentală a poporului lui Dumnezeu, toți credincioșii, conștienți de propria responsabilitate, să participe la activitatea misionară.

Can. 782 – § 1. Conducerea supremă și coordonarea inițiativelor și a acțiunilor privind activitatea misionară și cooperarea pentru misiuni revin de drept Pontifului Roman și Colegiului Episcopilor.

§ 2. Fiecare Episcop, responsabil al întregii Biserici și al tuturor Bisericilor, să aibă o preocupare deosebită pentru activitatea misionară, mai cu seamă suscitând, încurajând și susținând inițiativele misionare în propria Biserică particulară.

Can. 783 – Deoarece, în virtutea consacrării lor, se dedică slujirii Bisericii, membrii institutelor de viață consacrată au obligația de a lucra într-un chip special în domeniul misionar, conform specificului institutului lor.

Can. 784 – Misionarii, adică aceia care sunt trimiși de autoritatea ecleziastică competentă să desfășoare activitate misionară, pot fi aleși atât din rândul autohtonilor, cât și dintre străini, atât din rândul clericilor seculari, cât și din rândul membrilor institutelor de viață consacrată sau ai societăților de viață apostolică, precum și din rândul credincioșilor laici.

Can. 785 – § 1. La îndeplinirea activității misionare să fie cooptați cateheții, adică credincioși laici instruiți cum se cuvine și remarcabili prin viața creștină, care, sub îndrumarea unui misionar, să se consacre prezentării învățaturii evanghelice, organizării celebrărilor liturgice și a operelor de caritate.

§ 2. Cateheții să fie formați în școli destinate special pentru aceasta sau, acolo unde acestea lipsesc, sub îndrumarea misionarilor.

Can. 786 – Acțiunea propriu-zisă misionară, prin care Biserica este implantată în rândul popoarelor sau al grupurilor umane în care nu este încă înrădăcinată, este îndeplinită de Biserică mai ales prin trimiterea de vestitori ai Evangheliei, până când noile Biserici sunt complet formate, adică până când sunt dotate cu forțe proprii și cu mijloace suficiente, cu ajutorul cărora să poată desfășura ele singure activitatea evanghelizatoare.

Can. 787 – § 1. Prin mărturia vieții și a cuvântului, misionarii să stabilească un dialog sincer cu oamenii care nu cred în Cristos, pentru ca și acestora să li se deschidă, într-o manieră adecvată mentalității și culturii lor, căile prin care să poată fi conduși la cunoașterea mesajului evanghelic.

§ 2. Să se îngrijească să-i învețe adevărurile de credință pe cei pe care îi consideră pregătiți pentru a primi mesajul evanghelic, astfel încât aceștia să poată fi admiși la Botez, când îl cer în mod liber.

Can. 788 – § 1. Cei care, la terminarea precatecumenatului, își vor fi manifestat voința de a îmbrățișa credința în Cristos, să fie admiși prin ceremonii liturgice la catecumenat, iar numele lor să fie trecute într-un registru destinat special pentru aceasta.

§ 2. Prin instruire și ucenicie în viața creștină, catecumenii să fie inițiați în chip adecvat în misterul mântuirii și introduși în viața credinței, a liturgiei și a carității poporului lui Dumnezeu, și în viața de apostolat.

§ 3. Este de datoria Conferinței Episcopilor să întocmească statute prin care să reglementeze catecumenatul, stabilind obligațiile pe care catecumenii trebuie să le îndeplinească și care sunt prerogativele ce trebuie să li se recunoască.

Can. 789 – Neofiții să fie instruiți printr-o învățătură adecvată, pentru a cunoaște mai profund adevărul evanghelic și pentru a îndeplini obligațiile asumate prin Botez; să fie pătrunși de iubire sinceră față de Cristos și Biserica sa.

Can. 790 – § 1. În teritoriile de misiune, este de datoria Episcopului diecezan:

1° să promoveze, să conducă și să coordoneze inițiativele și activitățile din domeniul misionar;

2° să aibă grijă să se încheie convențiile necesare cu Superiorii institutelor care se dedică activității misionare, iar relațiile cu acestea să fie spre binele misiunii.

§ 2. Sunt supuși dispozițiilor date de Episcopul diecezan, despre care vorbește § 1, nr. 1, toți misionarii, inclusiv călugării și cei care îi ajută, care se află în circumscripția supusă.

Can. 791 – Pentru a face în fiecare dieceză colaborarea misionară:

1° să fie promovate vocațiile misionare;

2° să fie desemnat un preot care să promoveze în mod eficient inițiativele în favoarea misiunilor, mai ales Operele Misionare Pontificale;

3° să se celebreze ziua anuală pentru misiuni;

4° să se verse în fiecare an o contribuție suficientă pentru misiuni, care trebuie trimisă Sfântului Scaun.

Can. 792 – Conferințele Episcopilor să creeze și să promoveze opere prin care cei ce vin din țările de misiune ca să lucreze sau să studieze în teritoriul Conferințelor să fie primiți frățește și să beneficieze de o grijă pastorală adecvată.

TITLUL III Educația catolică

Can. 793 – § 1. Părinții, precum și cei care le țin locul, au obligația și dreptul de a-și educa copiii; părinții catolici au, în plus, datoria și dreptul de a alege acele mijloace și instituții prin care, în funcție de circumstanțele locale, să se poată îngriji mai bine de educația catolică a copiilor lor.

§ 2. Părinții au și dreptul de a beneficia de ajutoarele pe care societatea civilă trebuie să le pună la dispoziție și de care ei au nevoie pentru a da educație catolică copiilor lor.

Can. 794 – § 1. Datoria și dreptul de a educa îi revin dintr-un motiv special Bisericii, căreia Dumnezeu i-a încredințat misiunea de a-i ajuta pe oameni să poată ajunge la plinătatea vieții creștine.

§ 2. Păstorii sufletești au datoria de a orândui tot ceea ce este necesar ca toți credincioșii să beneficieze de educația catolică.

Can. 795 – Deoarece adevărata educație trebuie să urmărească formarea integrală a persoanei umane în perspectiva scopului ei ultim și, totodată, a binelui comun al societății,

copiii și tinerii să fie astfel educați încât să-și poată dezvolta în mod armonios calitățile fizice, morale și intelectuale, să dobândească un desăvârșit simț de responsabilitate și o folosire corectă a libertății și să fie pregătiți să participe activ la viața socială.

CAPITOLUL I Școlile

Can. 796 – § 1. Între mijloacele de realizare a educației, credincioșii să acorde o mare importanță școlilor care, fără îndoială, sunt pentru părinți principalul ajutor în îndeplinirea misiunii lor educative.

§ 2. Părinții trebuie să coopereze strâns cu profesorii, cărora le încredințează educația copiilor; profesorii, la rândul lor, să colaboreze din toată inima cu părinții, care trebuie ascultați cu plăcere; să se organizeze întâlniri sau ședințe cu părinții, cărora să li se dea o mare importanță.

Can. 797 – Părinții trebuie să se bucure de libertate adevărată în alegerea școlilor; de aceea, credincioșii trebuie să acționeze ca societatea civilă să le recunoască părinților această libertate și, respectând dreptatea distributivă, să o ocrotească chiar prin subvenții.

Can. 798 – Părinții să-și încredințeze copiii acelor școli în care este prevăzută educația catolică; dacă nu pot face acest lucru, au obligația de a se îngriji să li se asigure copiilor în afara școlii educația catolică necesară.

Can. 799 – Credincioșii să facă tot posibilul ca, în societatea civilă, legile care reglementează formarea tinerilor să aibă în vedere și educația lor religioasă și morală în școală, după conștiința părinților.

Can. 800 – § 1. Biserica are dreptul de a înființa și de a conduce școli pentru orice disciplină, de orice gen și de orice grad.

§ 2. Credincioșii să favorizeze școlile catolice, contribuind, după posibilități, la întemeierea și susținerea lor.

Can. 801 – Institutele călugărești care au ca misiune specifică educația, rămânând fidele acestei misiuni, să se dedice cu mult zel educației catolice, inclusiv prin școli proprii, înființate cu consimțământul Episcopului diecezan.

Can. 802 – § 1. Dacă nu există școli în care să se dea o educație pătrunsă de spirit creștin, este datoria Episcopului diecezan să se îngrijească să fie create.

§ 2. Când se consideră că e oportun, Episcopul diecezan să prevadă să fie create chiar și școli profesionale și tehnice, precum și altele ce sunt impuse de necesități speciale.

Can. 803 – § 1. Școala catolică este școala condusă de autoritatea ecleziastică competentă sau de o persoană juridică ecleziastică publică, ori școala recunoscută ca atare de autoritatea ecleziastică, printr-un document scris.

§ 2. Într-o școală catolică, învățământul și educația trebuie să se bazeze pe principiile doctrinei catolice, iar profesorii să se remarce prin doctrină dreaptă și prin viață morală.

§ 3. Nici o școală, chiar dacă e catolică de fapt, să nu poarte denumirea de școală catolică decât cu consimțământul autorității ecleziastice competente.

Can. 804 – § 1. Învățătura și educația religioasă catolică date în orice școală sau transmise prin diferite instrumente de comunicare socială sunt supuse autorității Bisericii; este de datoria Conferinței Episcopilor să dea norme generale cu privire la această sferă de activitate, iar datoria Episcopului diecezan este de a o organiza și de a o supraveghea.

§ 2. Ordinariul locului să aibă o grijă deosebită ca profesorii de religie, chiar și cei care predau această disciplină în școlile necatolice, să se remarce prin doctrină dreaptă, prin mărturie de viață creștină și prin competență pedagogică.

Can. 805 – Ordinariul locului are dreptul, în dieceza sa, să numească sau să aprobe profesorii de religie; de asemenea, să-i îndeparteze sau să ceară să fie îndepartați, dacă acest lucru se impune din motive religioase sau morale.

Can. 806 – § 1. Episcopul diecezan are dreptul și datoria să supravegheze și să viziteze școlile situate pe teritoriul său, inclusiv școlile întemeiate sau conduse de membrii institutelor călugărești; tot lui îi revine obligația să dea norme cu privire la organizarea generală a școlilor catolice; aceste dispoziții sunt valabile și pentru școlile conduse de călugări, rămânând inviolabilă autonomia acestora cu privire la conducerea internă a acestor școli.

§ 2. Superiorii școlilor catolice, sub supravegherea atentă a Ordinariului locului, să aibă grijă ca instruirea dată în ele să se situeze din punct de vedere științific cel puțin la nivelul celorlalte școli din regiunea respectivă.

CAPITOLUL II

Universitățile catolice și alte instituții de studii superioare

Can. 807 – Biserica are dreptul să înființeze și să conducă universități care să contribuie la dobândirea de către oameni a unei culturi superioare, la promovarea mai completă a persoanei umane, precum și la îndeplinirea de către Biserică a funcției proprii de a învăța.

Can. 808 – Nici o universitate, chiar dacă de fapt e catolică, să nu poarte titlul sau denumirea de universitate catolică decât cu consimțământul autorității ecleziastice competente.

Can. 809 – Conferințele Episcopilor să se îngrijească să existe, dacă acest lucru e posibil și convenabil, universități sau cel puțin facultăți repartizate corespunzător pe teritoriul respectiv, în care diferitele discipline să fie predate și aprofundate în conformitate cu doctrina catolică, respectându-li-se, desigur, autonomia științifică.

Can. 810 – § 1. Autoritatea competentă prevăzută în statute are datoria de a se îngriji ca în universitățile catolice să fie numiți profesori acele persoane care se remarcă atât prin capacitate științifică și pedagogică, cât și prin integritatea doctrinei și moralitatea vieții, iar

când aceste condiții nu se mai verifică, profesorii să fie înlăturați din funcție, respectându-se procedura stabilită în statute.

§ 2. Conferințele Episcopilor și Episcopii diecezani, pe teritoriul cărora există astfel de universități, au datoria și dreptul de a veghea ca în ele să fie păstrate cu fidelitate principiile doctrinei catolice.

Can. 811 – § 1. Autoritatea ecleziastică competentă să aibă grijă ca în cadrul universităților catolice să se înființeze fie o facultate, fie un institut, fie cel puțin o catedră de teologie, unde să li se predea cursuri și studenților laici.

§ 2. În fiecare universitate catolică să existe cursuri unde să fie tratate mai ales acele probleme teologice care au legătură cu disciplinele facultăților ei.

Can. 812 – Cei care predau orice fel de discipline teologice în cadrul institutelor de studii superioare trebuie să aibă mandatul autorității ecleziastice competente.

Can. 813 – Episcopul diezezan să aibă o grijă pastorală deosebită față de studenți, înființând chiar o parohie sau cel puțin numind preoți stabili pentru această misiune, și să prevadă ca, pe lângă universitățile chiar necatolice, să existe centre universitare catolice care să ofere tineretului, mai ales, ajutor spiritual.

Can. 814 – Dispozițiile stabilite pentru universități se aplică în egală măsură și altor institute de studii superioare.

CAPITOLUL III

Universitățile și facultățile ecleziastice

Can. 815 – Biserica, în virtutea funcției sale de a vesti adevărul revelat, are universități proprii sau facultăți ecleziastice pentru a aprofunda disciplinele sacre sau conexe cu cele sacre și pentru a-i instrui în mod științific pe studenți în aceste discipline.

Can. 816 – § 1. Universitățile și facultățile ecleziastice pot exista numai dacă sunt înființate sau aprobate de Scaunul Apostolic; tot lui îi revine de drept și conducerea lor superioară.

§ 2. Toate universitățile și facultățile ecleziastice să aibă statute proprii și un plan de studii, aprobate de Scaunul Apostolic.

Can. 817 – Nici o universitate sau facultate, care nu este înființată sau aprobată de Scaunul Apostolic, nu poate să acorde grade academice care să aibă efecte canonice în Biserică.

Can. 818 – Dispozițiile stabilite de cann. 810, 812 și 813 pentru universitățile catolice sunt valabile și pentru universitățile și facultățile ecleziastice.

Can. 819 – Când binele diezezei sau al institutului călugăresc sau, și mai mult, al Bisericii întregi pretinde aceasta, Episcopii diecezani sau Superiorii competenți ai institutelor trebuie

să trimită la universitățile sau facultățile ecleziastice tineri, clerici și călugări care se remarcă prin caracter, virtute și capacitate intelectuală.

Can. 820 – Superiorii și profesorii universităților și facultăților ecleziastice să aibă grijă ca diferitele facultăți ale universității să se ajute reciproc, în măsura în care materia o permite, și să existe o colaborare reciprocă între propria universitate sau facultate și alte universități sau facultăți, chiar și neecleziastice, pentru ca, muncind împreună prin sesiuni, cercetări științifice coordonate și prin alte mijloace, să se contribuie la dezvoltarea mai mare a științelor.

Can. 821 – Conferința Episcopilor și Episcopul diecezan să ia măsuri ca, acolo unde este posibil, să se înființeze institute superioare de științe religioase, adică institute unde să fie învățate disciplinele teologice și altele care privesc cultura creștină.

TITLUL IV

Instrumentele de comunicare socială și, în special, cărțile

Can. 822 – § 1. Păstorii Bisericii, folosindu-se în exercitarea misiunii lor de un drept propriu al Bisericii, să se străduiască să recurgă la instrumentele de comunicare socială.

§ 2. Aceiași Păstori să aibă grijă să-i informeze pe credincioși asupra datoriei pe care aceștia o au de a colabora ca utilizarea instrumentelor de comunicare socială să fie însuflețită de spirit uman și creștin.

§ 3. Toți credincioșii, mai ales aceia care participă în vreun fel la organizarea sau la utilizarea acestor instrumente, să fie prompti în a contribui la activitatea pastorală, astfel încât Biserica să-și poată exercita cu eficiență propria funcție și cu ajutorul acestor instrumente.

Can. 823 – § 1. Ca să fie păstrată integritatea adevărilor de credință și de morală, Păstorii Bisericii au datoria și dreptul de a veghea să nu se aducă vreo daună credinței sau vieții morale a credincioșilor prin scrieri sau prin folosirea instrumentelor de comunicare socială. De asemenea, au datoria și dreptul de a cere să fie judecate de către ei scrierile referitoare la credință și morală și pe care credincioșii vor să le publice, precum și de a condamna scrierile care vatamă dreapta credință și bunele moravuri.

§ 2. Datoria și dreptul despre care vorbește § 1 le revin Episcopilor, atât fiecăruia în parte, cât și tuturor împreună, adunați în concilii particulare sau în Conferințele Episcopale, față de credincioșii încredințați grijii lor, și autorității supreme a Bisericii, față de întregul popor al lui Dumnezeu.

Can. 824 – § 1. Dacă nu este stabilit altfel, Ordinariul locului, căruia trebuie să i se ceară, conform canoanelor acestui titlu, permisiunea sau aprobarea pentru publicarea cărților, este Ordinariul locului propriu al autorului ori Ordinariul locului în care cărțile vor fi publicate.

§ 2. Dacă nu se constată altfel, cele stabilite în canoanele acestui titlu cu privire la cărți trebuie să se aplice și în cazul oricărei scrieri destinate difuzării publice.

Can. 825 – § 1. Cărțile Sfintei Scripturi nu pot fi publicate decât cu aprobarea Scaunului Apostolic sau a Conferinței Episcopilor; de asemenea, ca să poată fi publicate traduceri lor

într-o limbă națională, este necesar să fie aprobate de aceeași autoritate și, totodată, să fie prevăzute cu explicații necesare și suficiente.

§ 2. Cu permisiunea Conferinței Episcopilor, credincioșii catolici pot să pregătească și să publice traduceri ale Sfintei Scripturi, prevăzute cu explicații adecvate, chiar în colaborare cu frații separați.

Can. 826 – § 1. În ce privește cărțile liturgice, să se respecte dispozițiile can. 838.

§ 2. Pentru reeditarea cărților liturgice, precum și a traducerilor lor într-o limbă națională sau a anumitor părți din ele, este necesar să rezulte, pe baza unui atestat al Ordinariului locului în care sunt publicate, concordanța lor cu ediția aprobată.

§ 3. Cărțile de rugăciune pentru uzul public sau privat al credincioșilor să nu fie publicate decât cu permisiunea Ordinariului locului.

Can. 827 – § 1. Pentru publicarea catehismelor și a altor scrieri destinate instruirii catehetice, precum și pentru traducerile lor, este necesară aprobarea Ordinariului locului, rămânând neschimbată dispoziția can. 775, § 2.

§ 2. În școlile fie elementare, fie medii, fie superioare, cărțile care tratează problemele referitoare la Sfânta Scriptură, la teologie, la dreptul canonic, la istoria Bisericii și la alte discipline religioase sau morale nu pot fi folosite ca manuale dacă nu au fost publicate cu aprobarea autorității ecleziastice competente sau dacă nu au fost aprobate ulterior de aceeași autoritate.

§ 3. Se recomandă ca acele cărți care tratează materiile menționate de § 2, chiar dacă nu sunt folosite în învățământ ca manuale, de asemenea, scrierile care conțin elemente referitoare în mod special la religie sau la morală, să fie supuse judecății Ordinariului locului.

§ 4. În biserici sau oratorii nu pot fi expuse, vândute sau dăruite cărți sau alte scrieri care tratează probleme de religie sau de morală, dacă nu au fost publicate cu permisiunea autorității ecleziastice competente sau dacă nu au fost aprobate ulterior de aceeași autoritate.

Can. 828 – Nu este permisă reeditarea colecțiilor de decrete sau de acte publicate de o autoritate ecleziastică, dacă nu a fost obținută permisiunea din partea acelei autorități, respectându-se condițiile impuse de ea.

Can. 829 – Aprobarea sau permisiunea de a publica o operă valorează pentru textul original, însă nu pentru noile ei ediții sau pentru traduceri.

Can. 830 – § 1. Rămânând inviolabil dreptul fiecărui Ordinariu al locului de a încredința unor persoane de încredere misiunea de a-și da părerea asupra cărților, poate fi alcătuită de Conferința Episcopilor o listă de cenzeni, remarcabili prin știință, doctrină dreaptă și prudență, care să stea la dispoziția curiilor diecezane, sau poate fi chiar constituită o comisie de cenzeni, pe care Ordinarii locului să o poată consulta.

§ 2. În îndeplinirea oficiului său, censorul, înlăturând orice preferință personală, să țină seama numai de doctrina Bisericii cu privire la credință și morală, așa cum este ea propusă de magisteriul ecleziastic.

§ 3. Cenzorul trebuie să-și dea părerea în scris; dacă aceasta este favorabilă, Ordinariul să acorde, după judecata sa prudentă, permisiunea de publicare, punându-și semnătura și indicând data și locul acordării permisiunii; dacă nu este de acord, Ordinariul să-i comunice autorului lucrării motivele refuzului.

Can. 831 – § 1. Credincioșii să nu scrie în vreun fel în ziarele, în reviste sau în alte publicații periodice care obișnuiesc să atace deschis religia catolică sau bunele moravuri, decât dintr-un motiv just și rațional; în schimb, clericii și membrii institutelor călugărești, numai cu permisiunea Ordinariului locului.

§ 2. Este de datoria Conferinței Episcopilor să stabilească norme privind condițiile necesare ca clericii și membrii institutelor călugărești să poată participa la emisiunile radiofonice sau televizate care dezbat probleme privind doctrina catolică și morala.

Can. 832 – Ca să poată publica scrieri care tratează probleme de religie sau de morală, membrii institutelor călugărești au nevoie și de permisiunea Superiorului lor major, conform constituțiilor.

TITLUL V Profesiunea de credință

Can. 833 – Au obligația de a face personal profesiunea de credință, după formula aprobată de Scaunul Apostolic:

1° în fața președintelui sau a unui delegat al acestuia, toți cei care participă cu vot fie deliberativ, fie consultativ, la Conciliul Ecumenic sau la conciliul particular, la Sinodul Episcopilor și la sinodul diecezan; președintele, însă, în fața Conciliului sau a sinodului;

2° cei promovați la demnitatea de cardinal, conform statutelor Colegiului sacru;

3° în fața delegatului Scaunului Apostolic, toți cei promovați la episcopat, precum și cei echivalați Episcopului diecezan;

4° în fața colegiului consultanților, Administratorul diecezan;

5° în fața Episcopului diecezan sau a unui delegat al său, Vicarii generali și Vicarii episcopali, precum și Vicarii judecătorești;

6° în fața Ordinariului locului sau a unui delegat al său, parohii, rectorul, profesorii de teologie și filozofie din seminarii, la începutul funcției primite; cei care trebuie promovați la diaconat;

7° în fața Marelui Cancelar sau, dacă acesta nu există, în fața Ordinariului locului sau a delegaților lor, rectorul unei universități ecleziastice și cel al unei universități catolice, la începutul exercitării funcției primite; în fața rectorului, dacă este preot, sau în fața Ordinariului locului sau a delegaților lor, profesorii care predau în orice fel de universitate discipline care privesc credința și morala, la începutul exercitării funcției primite;

8° Superiorii din institutele călugărești și societățile de viață apostolică clericale, conform constituțiilor.

CARTEA A IV-A FUNCTIA BISERICII DE A SFINȚI

Can. 834 – § 1. Biserica îndeplinește funcția de a sfinți în special prin liturgia sacră, care pe bună dreptate este considerată exercitarea funcției sacerdotale a lui Isus Cristos, în care sfințirea oamenilor este arătată prin semne perceptibile și realizată conform cu condiția proprie a fiecăruia, și în care se săvârșește cultul public integral al lui Dumnezeu de către Trupul mistic al lui Isus Cristos, adică de către Cap și membre.

§ 2. Acest cult este adus atunci când este oferit în numele Bisericii de persoane desemnate în mod legitim și prin acte aprobate de autoritatea Bisericii.

Can. 835 – § 1. Funcția de a sfinți o exercită, în primul rând, Episcopii, care sunt mari preoți, principalii împărțitori ai tainelor lui Dumnezeu și, în Biserica încredințată lor, responsabili, promotorii și supraveghetorii întregii vieți liturgice.

§ 2. Și preoții exercită această funcție, căci participând și ei la preoția lui Cristos ca slujitori ai săi, sub autoritatea Episcopului, sunt consacrați pentru a celebra cultul divin și pentru a sfinți poporul.

§ 3. Diaconii participă la celebrarea cultului divin conform dispozițiilor dreptului.

§ 4. Și ceilalți credincioși își au rolul lor în funcția de a sfinți, participând activ, fiecare după condiția sa, la celebrările liturgice, mai cu seamă la celebrarea euharistică; participă în mod special la această funcție părinții, ducând viața de căsătorie în spirit creștin și dând o educație creștină copiilor lor.

Can. 836 – Deoarece cultul creștin, în care este exercitată preoția comună credincioșilor, este o lucrare ce provine din credință și se bazează pe credință, slujitorii sacri să depună tot zelul în a trezi credința și în a o lumina, îndeosebi prin slujirea cuvântului prin care credința se naște și se hrănește.

Can. 837 – § 1. Acțiunile liturgice nu sunt acțiuni private, ci celebrări ale Bisericii însăși, care este „sacrament al unității”, adică popor sfânt reunit și organizat sub conducerea Episcopilor; de aceea, ele privesc întregul trup al Bisericii, îl manifestă și îl îmbogățesc, și fiecare dintre mădulele lui este implicat într-un fel sau altul în aceste acțiuni, potrivit cu diversitatea treptelor preoțești, a funcțiilor și a participării actuale.

§ 2. Deoarece, prin natura lor, acțiunile liturgice comportă o celebrare comunitară, ele să fie celebrate, când este posibil, cu participarea numeroasă și activă a credincioșilor.

Can. 838 – § 1. Organizarea liturgiei sacre depinde exclusiv de autoritatea Bisericii, adică de Scaunul Apostolic și, în conformitate cu normele dreptului, de Episcopul diecezan.

§ 2. Este de datoria și competența Scaunului Apostolic să rânduiască liturgia sacră a Bisericii întregi, să publice cărțile liturgice, să autorizeze traducerile lor în limbile naționale și să vegheze ca normele liturgice să fie respectate pretutindeni cu fidelitate.

§ 3. Conferințelor episcopale le revine datoria să pregătească traducerile cărților liturgice în limbile naționale, adaptate în chip potrivit în limitele stabilite de aceleași cărți liturgice, și să le publice după ce au primit autorizația de la Sfântul Scaun.

§ 4. În Biserica ce i-a fost încredințată și în limitele competenței proprii, Episcopul diecezan are autoritatea să dea norme în materie liturgică, pe care toți sunt obligați să le respecte.

Can. 839 – § 1. Biserica îndeplinește funcția de a sfinți și prin alte mijloace, adică prin rugăciuni, în care se cere lui Dumnezeu sfințirea sufletelor în adevăr, prin fapte de caritate și de pocăință, care, desigur, contribuie foarte mult la înrădăcinarea și întărirea împărăției lui Dumnezeu în suflete și sunt de ajutor pentru mântuirea lumii.

§ 2. Ordinarii locurilor să vegheze ca rugăciunile și practicile de pietate ale poporului creștin să fie perfect conforme cu normele Bisericii.

PARTEA I Sacramentele

Can. 840 – Sacramentele Noului Testament, instituite de Cristos Domnul și încredințate Bisericii, ca acțiuni ale lui Cristos și ale Bisericii, sunt semne și mijloace prin care credința se manifestă și se întărește, se aduce lui Dumnezeu cult public și se realizează sfințirea oamenilor și, de aceea, contribuie la crearea, întărirea și manifestarea comuniunii ecleziastice; prin urmare, atât slujitorii sacri, cât și ceilalți credincioși, celebrându-le, trebuie să aibă cea mai mare venerație și zelul necesar.

Can. 841 – Deoarece sacramentele sunt aceleași pentru întreaga Biserică și fac parte din tezaurul divin, autoritatea supremă a Bisericii are dreptul exclusiv să aprobe sau să stabilească cele ce sunt necesare pentru validitatea lor, și tot aceeași autoritate, sau o altă autoritate despre care vorbește can. 838, §§ 3 și 4, are dreptul să decidă și cele cu privire la celebrarea, administrarea și primirea lor licită, precum și cu privire la rânduiala ce trebuie respectată în celebrarea lor.

Can. 842 – § 1. Cine nu a primit Botezul nu poate fi admis în mod valid la celelalte sacramente.

§ 2. Botezul, Mirul și Preasfânta Euharistie sunt sacramente atât de strâns unite între ele încât sunt necesare pentru deplina inițiere creștină.

Can. 843 – § 1. Slujitorii sacri nu pot refuza sacramentele celor care le cer la momentul oportun, sunt dispuși cum se cuvine și nu sunt opriți de către drept să le primească.

§ 2. Păstorii de suflete și ceilalți credincioși, fiecare după propria funcție eclezială, au datoria de a se îngriji ca aceia care cer sacramentele să se pregătească pentru a le primi printr-o evanghelizare necesară, precum și printr-o instruire catehetică, respectându-se normele date de autoritatea competentă.

Can. 844 – § 1. Slujitorii sacri catolici administrează în mod licit sacramentele numai credincioșilor catolici, iar aceștia le primesc în mod licit numai de la slujitorii catolici, cu excepția cazurilor prevăzute în §§ 2, 3 și 4 ale acestui canon și ale can. 861, § 2.

§ 2. Ori de câte ori necesitatea cere aceasta, sau adevărata utilitate spirituală o sugerează, și cu condiția să fie evitat pericolul de eroare sau de indiferentism, se permite credincioșilor,

căroră le este imposibil din punct de vedere fizic sau moral să meargă la un slujitor catolic, să primească sacramentele Pocăinței, Euharistiei, și Ungerii bolnavilor de la slujitori necatolici în a căror Biserică aceste sacramente sunt valide.

§ 3. Slujitorii sacri catolici administrează în mod licit sacramentele Pocăinței, Euharistiei și Ungerii bolnavilor membrilor Bisericilor orientale care nu sunt în comuniune deplină cu Biserica Catolică, dacă aceștia le cer de bunăvoie și sunt dispuși cum se cuvine; același lucru este valabil și pentru membrii altor Biserici care, după aprecierea Scaunului Apostolic, se află cu privire la sacramentele respective în aceeași situație ca și Bisericile orientale menționate mai sus.

§ 4. Dacă există pericolul de moarte sau dacă, după aprecierea Episcopului diecezan sau a Conferinței Episcopilor, intervine o altă necesitate gravă, slujitorii catolici administrează în mod licit aceleași sacramente și celorlalți creștini care nu sunt în comuniune deplină cu Biserica Catolică, dar care nu pot să se ducă la slujitorul comunității lor, cer aceste sacramente de bunăvoie, manifestă față de ele credința catolică și sunt dispuși cum se cuvine.

§ 5. Episcopul diecezan sau Conferința Episcopilor să nu dea norme generale cu privire la cazurile prevăzute de §§ 2, 3 și 4 decât după ce au consultat autoritatea competentă cel puțin a Bisericii locale sau a comunității necatolice interesate.

Can. 845 – § 1. Deoarece imprimă un caracter, sacramentele Botezului, Mirului și Preoției nu pot fi repetate.

§ 2. Dacă, după ce a fost făcută o cercetare atentă, persistă un dubiu prudent cu privire la conferirea reală sau cu privire la validitatea sacramentelor despre care vorbește § 1, ele să fie date sub condiție.

Can. 846 – § 1. În celebrarea sacramentelor să se urmeze cu fidelitate cărțile liturgice aprobate de autoritatea competentă; de aceea, nimeni să nu adauge, să nu elimine și să nu schimbe ceva din proprie inițiativă.

§ 2. Slujitorul să celebreze sacramentele după propriul rit.

Can. 847 – § 1. În administrarea sacramentelor care necesită folosirea de uleiuri sacre, slujitorul trebuie să folosească uleiuri extrase din măslin sau din alte plante și, cu excepția dispoziției din can. 999, nr. 2, consacrate sau binecuvântate recent de Episcop; să nu se folosească cele vechi decât în caz de necesitate.

§ 2. Parohul să ceară uleiurile sacre de la Episcopul propriu și să le păstreze cu grijă într-un loc decent și sigur.

Can. 848 – În afară de ofertele stabilite de autoritatea competentă, slujitorul să nu ceară nimic pentru administrarea sacramentelor, având întotdeauna grijă ca cei nevoiași să nu fie lipsiți de ajutorul sacramentelor din cauza sărăciei lor.

TITLUL I Botezul

Can. 849 – Botezul, poartă a sacramentelor, necesar pentru mântuire în fapt sau cel puțin în dorință, prin care oamenii sunt eliberați de păcate, renăscuți ca fii ai lui Dumnezeu, configurați lui Cristos printr-un caracter de neșters și încorporați în Biserică, este conferit în mod valid numai prin baia cu apă adevărată și prin rostirea formulei necesare.

CAPITOLUL I Celrarea Botezului

Can. 850 – Botezul este administrat după ritualul stabilit de cărțile liturgice aprobate, cu excepția cazului de necesitate urgentă, când trebuie să fie respectate numai cele necesare pentru validitate.

Can. 851 – Celebrarea Botezului trebuie pregătită cum se cuvine; de aceea:

1° adultul care intenționează să primească Botezul să fie admis la catecumenat și, pe cât posibil, să fie adus la inițierea sacramentală parcurgând diferitele trepte în conformitate cu ritualul inițierii, adaptat de Conferința Episcopilor și cu normele speciale date de aceasta;

2° părinții unui copil care trebuie botezat, precum și cei care își vor asuma funcția de nași, să fie bine instruiți asupra semnificației acestui sacrament și a obligațiilor ce sunt strâns legate de el; parohul, personal sau prin alții, să aibă grijă ca părinții să fie instruiți cum trebuie prin îndemnuri pastorale, ba chiar și prin rugăciune făcută în comun, adunând mai multe familii și, unde este posibil, vizitându-le.

Can. 852 – § 1. Dispozițiile canoanelor cu privire la Botezul adulților se aplică tuturor celor care, împlinind șapte ani, au ajuns la uzul rațiunii.

§ 2. Este asimilată pruncului (*infanti*), chiar și în ce privește Botezul, persoana care nu este responsabilă de actele sale.

Can. 853 – Apa ce trebuie folosită în conferirea Botezului trebuie să fie binecuvântată după dispozițiile cărților liturgice, cu excepția cazului de necesitate.

Can. 854 – Botezul să fie conferit fie prin scufundare, fie prin turnare, respectându-se dispozițiile Conferinței Episcopilor.

Can. 855 – Părinții, nașii și parohul să aibă grijă să nu se dea un nume străin de sentimentul creștin.

Can. 856 – Deși Botezul poate fi celebrat în orice zi, se recomandă totuși ca în mod obișnuit să fie celebrat duminica sau, dacă e posibil, în noaptea Învierii.

Can. 857 – § 1. Cu excepția cazului de necesitate, locul specific pentru celebrarea Botezului este biserica sau oratoriul.

§ 2. De regulă, adultul să fie botezat în biserica parohială proprie, iar copilul, în biserica parohială a părinților, dacă un motiv just nu sugerează altfel.

Can. 858 – § 1. Fiecare biserică parohială să aibă izvor baptismal, rămânând inviolabil dreptul cumulativ câștigat deja de alte biserici.

§ 2. Ordinariul locului, ascultând părerea parohului, poate permite ori porunci ca, pentru comoditatea credincioșilor, să existe izvor baptismal și într-o altă biserică sau într-un oratoriu din teritoriul parohiei.

Can. 859 – Dacă, din cauza distanței sau altor împrejurări, cel care trebuie botezat nu poate să meargă sau să fie dus fără un neajuns grav la biserica parohială sau la o altă biserică sau la un oratoriu, despre care vorbește can. 858, § 2, Botezul poate și trebuie să fie administrat în altă biserică mai apropiată sau oratoriu sau chiar într-un alt loc decent.

Can. 860 – § 1. În afara cazului de necesitate, Botezul să nu se administreze în case particulare, decât dacă Ordinariul locului a permis aceasta dintr-un motiv grav.

§ 2. Dacă Episcopul diecezan nu a stabilit altfel, Botezul să nu se celebreze în spitale decât în caz de necesitate sau dintr-un alt motiv pastoral imperios.

CAPITOLUL II Celebrantul Botezului

Can. 861 – § 1. Celebrantul obișnuit al Botezului este Episcopul, preotul și diaconul, rămânând neschimbată dispoziția can. 530, nr. 1.

§ 2. Când lipsește sau este împiedicat celebrantul obișnuit, administrează în mod licit Botezul un catehet sau o altă persoană desemnată pentru aceasta de Ordinariul locului, ba chiar, în caz de necesitate, orice om care are intenția necesară pentru aceasta; păstorii sufletești, îndeosebi parohul, să aibă grijă ca credincioșii să fie instruiți asupra modului corect de a boteza.

Can. 862 – Cu excepția cazului de necesitate, nimeni nu poate, fără permisiunea necesară, să administreze Botezul în teritoriu străin, nici chiar propriilor supuși.

Can. 863 – Botezul adulților, cel puțin al celor care au împlinit vârsta de paisprezece ani, să fie adus la cunoștința Episcopului diecezan pentru ca, dacă apreciază că este bine, să-l administreze personal.

CAPITOLUL III Persoanele care trebuie botezate

Can. 864 – Este capabil să primească Botezul orice om încă nebotezat, și numai el.

Can. 865 – § 1. Ca un adult să poată fi botezat, trebuie să-și fi manifestat voința de a primi Botezul, să fie instruit suficient asupra adevărilor de credință și a obligațiilor creștine și să fie probat în viața creștină prin catecumenat; să fie îndemnat să se căiască de păcatele sale.

§ 2. Adultul care se află în pericol de moarte poate fi botezat dacă, având o oarecare cunoștință despre principalele adevăruri de credință, și-a manifestat în vreun fel intenția de a primi Botezul și să promită că va respecta poruncile religiei creștine.

Can. 866 – Dacă nu se opune vreun motiv grav, adultul care se botează să fie miruit îndată după Botez și să participe la celebrarea euharistică, primind chiar Împărtășania.

Can. 867 – § 1. Părinții au obligația de a se îngriji ca proprii lor copii să fie botezați în primele săptămâni; îndată după naștere, sau chiar înainte de naștere, să meargă la paroh spre a cere sacramentul pentru copil și să se pregătească așa cum trebuie pentru primirea lui.

§ 2. Dacă un copil se află în pericol de moarte, să fie botezat fără întârziere.

Can. 868 – § 1. Ca un copil să fie botezat în mod licit, trebuie ca:

1° părinții, cel puțin unul dintre ei, sau cine le ține locul să fie de acord;

2° să existe speranța întemeiată că el va fi educat în religia catolică; dacă această speranță lipsește întru totul, Botezul să fie amânat conform dispozițiilor dreptului particular, explicându-se părinților motivul amânării.

§ 2. În pericol de moarte, un copil din părinți catolici, ba chiar și cel din părinți necatolici, este botezat în mod licit chiar împotriva voinței părinților lui.

Can. 869 – § 1. Când există îndoiala dacă cineva a fost botezat sau dacă a fost botezat în mod valid, iar după o investigație serioasă dubiul totuși persistă, să se confere Botezul sub condiție.

§ 2. Cei botezați într-o comunitate eclezială necatolică nu trebuie botezați sub condiție, în afară de cazul când, după ce au fost examinate materia și forma folosite în administrarea Botezului, precum și intenția botezatului adult și a officiantului care a botezat, există un motiv serios de dubiu asupra validității Botezului.

§ 3. Dacă în cazurile prevăzute de §§ 1 și 2 persistă dubiul cu privire la administrarea Botezului sau la validitatea lui, să nu se confere Botezul decât după ce i se expune celui care se botează, dacă este adult, doctrina despre sacramentul Botezului și după ce i se arată acestuia sau, dacă este vorba de un copil, părinților, motivele validității nesigure a Botezului deja celebrat.

Can. 870 – Un copil expus sau găsit să fie botezat dacă, după o investigație atentă, nu rezultă că a fost deja botezat.

Can. 871 – În măsura posibilităților, fetele avortați, dacă sunt vii, să primească Botezul.

CAPITOLUL IV

Nașii

Can. 872 – Pe cât e posibil, celui ce se botează să i se dea un naș care are datoria să-l asiste pe adult în inițierea creștină și să-l prezinte la Botez, împreună cu părinții, pe copilul care trebuie botezat, și, de asemenea, să-și dea silința ca cel botezat să ducă o viață creștină conformă cu Botezul și să îndeplinească cu fidelitate obligațiile inerente acestui sacrament.

Can. 873 – Să se ia numai un naș sau o nașă, ori un naș și o nașă împreună.

Can. 874 – § 1. Ca cineva să fie admis să îndeplinească funcția de naș, trebuie:

1° să fie desemnat de către cel care se botează sau de părinții acestuia, ori, în lipsa acestora, de către paroh sau de către celebrantul Botezului și să aibă capacitatea și intenția de a îndeplini această funcție;

2° să fi împlinit vârsta de șaisprezece ani, dacă Episcopul diecezan nu a stabilit o altă vârstă, ori dacă parohul sau celebrantul nu consideră că, dintr-un motiv just, se poate admite o excepție;

3° să fie catolic, să fi primit Mirul și Preasfântul Sacrament al Euharistiei și, totodată, să ducă o viață conformă cu credința și cu funcția ce trebuie să și-o asume;

4° să nu fie împiedicat de vreo pedeapsă canonică impusă sau declarată în mod legitim;

5° să nu fie tatăl sau mama celui care se botează.

§ 2. Un botezat care aparține la o comunitate eclezială necatolică să fie admis numai împreună cu un naș catolic și numai în calitate de martor al Botezului.

CAPITOLUL V Dovedirea și înregistrarea botezului administrat

Can. 875 – Cine administrează Botezul să aibă grijă ca, în cazul când nu este prezent un naș, să fie de față cel puțin un martor prin care să poată fi dovedită conferirea Botezului.

Can. 876 – Pentru a dovedi conferirea Botezului, dacă nu se aduce nimănui vreun prejudiciu, este suficientă declarația unui singur martor mai presus de orice bănuială sau jurământul botezatului însuși, dacă el a primit Botezul ca adult.

Can. 877 – § 1. Parohul locului unde se celebrează Botezul trebuie să înregistreze în mod conștiincios și fără nici o întârziere în registrul de botezați numele celor botezați, menționând numele celebrantului, al părinților, al nașilor și, dacă există, al martorilor, precum și locul și ziua conferirii Botezului, indicând totodată ziua și locul nașterii.

§ 2. În cazul unui copil născut dintr-o mamă necăsătorită, trebuie înregistrat numele mamei, dacă maternitatea ei este cunoscută în mod public sau dacă ea cere acest lucru de bunăvoie în scris sau în fața a doi martori; de asemenea, trebuie înregistrat numele tatălui, dacă paternitatea sa este dovedită printr-un înscris public sau printr-o declarație din partea lui, făcută în fața parohului și a doi martori; în celelalte cazuri, cel botezat să fie înregistrat fără a se fi menționat numele tatălui sau al părinților.

§ 3. Dacă este vorba de un copil care este adoptat, să se înregistreze numele celor care îl adoptă, precum și, cel puțin dacă astfel se procedează în actul civil al regiunii respective, numele părinților naturali, conform §§ 1 și 2, respectându-se dispozițiile Conferinței Episcopilor.

Can. 878 – Dacă Botezul nu a fost administrat de paroh și nici în prezența sa, celebrantul Botezului, oricine ar fi el, trebuie să-l informeze de aceasta pe parohul parohiei în care a fost administrat Botezul, ca să înregistreze Botezul conform cu can. 877, § 1.

TITLUL II

Sacramentul Mirului

Can. 879 – Sacramentul Mirului, care imprimă un caracter, și prin care cei botezați, continuând itinerarul inițierii creștine, sunt îmbogățiți de darul Duhului Sfânt și legați mai strâns de Biserică, îi întărește și îi obligă mai puternic să fie martori ai lui Cristos prin cuvinte și fapte și să răspândească și să apere credința.

CAPITOLUL I

Celebrarea Mirului

Can. 880 – § 1. Sacramentul Mirului este conferit prin ungerea cu crismă pe frunte, făcută cu impunerea mâinii și prin cuvintele stabilite în cărțile liturgice aprobate.

§ 2. Crisma ce trebuie folosită în sacramentul Mirului trebuie să fie consacrată de Episcop, chiar dacă sacramentul este administrat de un preot.

Can. 881 – Este bine ca sacramentul Mirului să se celebreze în biserică, în cadrul Liturghiei; totuși, dintr-un motiv just și rațional, poate fi celebrat în afara Liturghiei și în orice loc decent.

CAPITOLUL II

Celebrantul Mirului

Can. 882 – Celebrantul obișnuit al Mirului este Episcopul; conferă în mod valid acest sacrament și preotul care a primit această facultate în virtutea dreptului universal sau în virtutea unei concesiuni din partea autorității competente.

Can. 883 – Se bucură ipso iure de facultatea de a administra Mirul:
1° în cadrul jurisdicției proprii, cei care sunt echivalenți în drept Episcopului diecezan;
2° față de persoana interesată, preotul care în virtutea oficiului sau a mandatului Episcopului diecezan, botează pe cineva care a împlinit șapte ani sau admite în comuniunea deplină cu Biserica Catolică o persoană deja botezată;
3° față de cei care se află în pericol de moarte, parohul, ba chiar orice preot.

Can. 884 – § 1. Episcopul diecezan să administreze personal Mirul sau să aibă grijă să fie administrat de un alt Episcop; dacă este necesar, poate să acorde unuia sau mai multor preoți, bine precizați, facultatea să administreze ei acest sacrament.

§ 2. Dintr-un motiv grav, Episcopul și preotul înzestrat cu facultatea de a mirui în virtutea dreptului sau a unei concesiuni speciale din partea autorității competente pot, în cazuri particulare, să ia ca asociați alți preoți, ca să administreze și ei Mirul.

Can. 885 – § 1. Episcopul diecezan are obligația de a se îngriji ca sacramentul Mirului să fie conferit credincioșilor săi, care îl cer după rânduială și în mod rațional.

§ 2. Preotul care se bucură de această facultate trebuie să o folosească în favoarea persoanelor pentru care i-a fost acordată.

Can. 886 – § 1. În dieceza sa, Episcopul administrează în mod legal sacramentul Mirului și credincioșilor care nu sunt sub jurisdicția lui, dacă nu există o opreliște expresă din partea Ordinariului lor.

§ 2. Ca să administreze în mod licit Mirul în altă dieceză, Episcopul are nevoie de permisiunea, cel puțin presupusă în mod rațional, a Episcopului diecezan, în afară de cazul când este vorba de credincioșii proprii.

Can. 887 – Preotul care are facultatea de a administra Mirul conferă în mod licit acest sacrament, în teritoriul ce îi este desemnat, chiar și persoanelor străine, dacă nu există o interdicere din partea Ordinariului lor propriu; într-un teritoriu străin, nu poate să-l administreze în mod valid nimănui, cu excepția cazului prevăzut de can. 883, nr. 3.

Can. 888 – În teritoriul în care pot să confere în mod valid Mirul, slujitorii sacri îl pot administra și în locurile exempte.

Capitolul III **Persoanele ce trebuie miruite**

Can. 889 – § 1. Este capabil să primească Mirul orice botezat, și numai el, care nu este încă miruit.

§ 2. Cu excepția pericolului de moarte, ca cineva să primească în mod licit Mirul este necesar, dacă are uzul rațiunii, să fie instruit în mod adecvat, să fie dispus cum se cuvine și să poată reinnoi făgăduințele de la Botez.

Can. 890 – Credincioșii au obligația să primească acest sacrament la timpul potrivit; părinții, păstorii sufletești, îndeosebi parohii, să aibă grijă ca credincioșii să fie bine instruiți pentru a-l primi și să se apropie de el la timpul cuvenit.

Can. 891 – Sacramentul Mirului să fie conferit credincioșilor ajunși în jurul vârstei priceperii, dacă nu s-a stabilit o altă vârstă de către Conferința Episcopilor, sau nu există pericolul morții, sau dacă, după aprecierea slujitorului sacru, un motiv grav nu sugerează altfel.

Capitolul IV **Nașii**

Can. 892 – Pe cât e posibil, cine se miruiește să fie asistat de un naș care are datoria de a se îngriji ca cel miruit să se comporte ca un adevărat martor al lui Cristos și să îndeplinească în mod fidel obligațiile inerente acestui sacrament.

Can. 893 – § 1. Ca cineva să poată fi naș, trebuie să îndeplinească condițiile despre care vorbește can. 874.

§ 2. Este bine să fie luat ca naș cel ce și-a asumat aceeași funcție și la Botez.

CAPITOLUL V Dovedirea și înregistrarea Mirului conferit

Can. 894 – Pentru dovedirea administrării Mirului să se respecte dispozițiile can. 876.

Can. 895 – Numele celor miruiți, menționându-se numele celebrantului, al părinților și al nașilor, locul și ziua conferirii Mirului, să fie înscrise în registrul de miruiți al Curiei diecezane sau, unde acest lucru a fost stabilit de Conferința Episcopilor sau de Episcopul diecezan, în registrul ce trebuie păstrat în arhiva parohială; parohul trebuie să-l informeze pe parohul locului Botezului despre administrarea Mirului, pentru a se face adnotarea în registrul de botezați, conform can. 535, § 2.

Can. 896 – Dacă parohul locului nu a fost prezent, celebrantul să-l informeze, personal sau prin alții, cât mai curând despre administrarea Mirului.

TITLUL III Preasfânta Euharistie

Can. 897 – Cel mai sublim sacrament este Preasfânta Euharistie, în care este conținut, oferit și primit însuși Cristos Domnul, și prin care Biserica trăiește și crește fără încetare. Jertfa euharistică, memorialul morții și învierii Domnului, în care se perpetuează de-a lungul veacurilor Jertfa Crucii, este culmea și izvorul întregului cult și al întregii vieți creștine, prin care se manifestă și se realizează unitatea poporului lui Dumnezeu și se săvârșește zidirea Trupului lui Cristos. Celelalte sacramente și toate operele de apostolat ale Bisericii sunt strâns unite cu Preasfânta Euharistie și converg spre ea.

Can. 898 – Credincioșii să cinstească în cel mai înalt grad Preasfânta Euharistie, participând activ la celebrarea Sfintei Jertfe, primind cu cea mai mare evlavie și des acest sacrament și venerând-o cu cea mai mare adorație; explicând doctrina referitoare la acest sacrament, păstorii sufletești să-i învețe cu zel pe credincioși asupra acestor obligații.

CAPITOLUL I Celebrarea euharistică

Can. 899 – § 1. Celebrarea euharistică este acțiunea lui Cristos însuși și a Bisericii, în care Cristos Domnul, prin slujirea preotului, se oferă lui Dumnezeu Tatăl pe sine însuși prezent în mod substanțial sub speciile pâinii și vinului și se dă ca hrană spirituală credincioșilor uniți în oferirea sa.

§ 2. În Adunarea euharistică, prezidată de Episcop sau, sub autoritatea acestuia, de preot, care acționează în persoana lui Cristos, poporul lui Dumnezeu este chemat împreună și toți credincioșii prezenți, atât clericii, cât și laicii, participă activ, fiecare în felul său, potrivit cu diversitatea treptelor preoțești și a funcțiilor liturgice.

§ 3. Celebrarea euharistică să fie astfel rânduită încât toți cei care iau parte la ea să beneficieze de roade îmbelșugate, pentru a căror dobândire Cristos Domnul a instituit Jertfa euharistică.

ART. 1

Slujitorul Preasfintei Euharistii

Can. 900 – § 1. Numai preotul hirotonit în mod valid este slujitorul sacru care, acționând în persoana lui Cristos, poate să celebreze sacramentul Euharistiei.

§ 2. Celebrează în mod licit Euharistia preotul care nu este împiedicat de o lege canonică, respectând dispozițiile canoanelor care urmează.

Can. 901 – Preotul este liber să aplice Liturgia pentru oricine, atât pentru cei vii cât și pentru cei morți.

Can. 902 – Dacă interesul credincioșilor nu impune sau nu recomandă contrarul, preoții pot să concelebreze Euharistia, rămânând totuși inviolabilă libertatea fiecăruia de a celebra în mod individual, dar nu în timp ce se celebrează în aceeași biserică sau în același oratoriu.

Can. 903 – Un preot să fie admis să celebreze chiar dacă nu este cunoscut de responsabilul bisericii, cu condiția fie să prezinte „celebretul” dat de Ordinariul sau de Superiorul propriu, eliberat cel mult de un an, fie că se poate aprecia cu prudență că nu este împiedicat să celebreze.

Can. 904 – Amintindu-și mereu că în misterul Jertfei euharistice este înfăptuită neconținut opera mântuirii, preoții să celebreze des; ba, mai mult, se recomandă stăruitor celebrarea în fiecare zi, care, chiar dacă nu este posibilă prezența credincioșilor, este cu adevărat o acțiune a lui Cristos și a Bisericii, pe care săvârșind-o, preoții își îndeplinesc principala lor funcție.

Can. 905 – § 1. Cu excepția cazurilor când, conform dreptului, Euharistia poate fi celebrată sau concelebrată de mai multe ori în aceeași zi, nu i se permite preotului să celebreze decât o singură dată pe zi.

§ 2. Dacă este lipsă de preoți, Ordinariul locului poate permite ca preoții să celebreze, dintr-un motiv just, de două ori pe zi, ba chiar, când o cere necesitatea pastorală, de trei ori în zilele de duminică și sărbători de poruncă.

Can. 906 – Preotul să nu celebreze Jertfa euharistică fără participarea cel puțin a unui credincios, în afară doar de cazul când există un motiv just și rațional.

Can. 907 – La celebrarea euharistică, nu le este permis diaconilor și laicilor să recite rugăciunile, mai ales rugăciunea euharistică, sau să săvârșească acțiuni ce sunt proprii preotului celebrant.

Can. 908 – Preoților catolici le este interzis să concelebreze Euharistia cu preoții Bisericilor sau cu slujitorii comunităților ecleziale, care nu sunt în comuniune deplină cu Biserica Catolică.

Can. 909 – Preotul să nu omită de a se pregăti cum se cuvine, prin rugăciune, la celebrarea Jertfei euharistice, nici de a aduce mulțumiri lui Dumnezeu la terminarea ei.

Can. 910 – § 1. Slujitorul obișnuit al Sfintei Împărtășanii este Episcopul, preotul și diaconul.

§ 2. Slujitorul extraordinar al Sfintei Împărtășanii este acolitul, precum și un alt credincios desemnat în conformitate cu can. 230, § 3.

Can. 911 – § 1. Au obligația și dreptul de a duce Preasfânta Euharistie la bolnavi, ca Viatic, parohul și vicarii parohiali, capelanii, precum și Superiorul comunității în institutelor călugărești clericale sau în societățile de viață apostolică clericale, tuturor celor care se află în casă.

§ 2. În caz de necesitate sau cu permisiunea cel puțin presupusă a parohului, a capelanului sau a Superiorului, care ulterior trebuie informați, trebuie să ducă Viaticul orice preot sau un alt slujitor al Sfintei Împărtășanii.

ART. 2

Participarea la Preasfânta Euharistie

Can. 912 – Fiecare botezat care nu este oprit de către drept poate și trebuie să fie admis la Sfânta Împărtășanie.

Can. 913 – § 1. Pentru ca Preasfânta Euharistie să poată fi administrată copiilor, este necesar ca ei să aibă o cunoaștere suficientă și o pregătire făcută cu grijă, astfel încât, după capacitatea lor, să înțeleagă misterul lui Cristos și să poată primi Trupul Domnului cu credință și evlavie.

§ 2. Preasfânta Euharistie poate fi totuși administrată și copiilor care se află în pericol de moarte, dacă sunt capabili să deosebească Trupul lui Cristos de hrana obișnuită și să primească Împărtășania cu respect.

Can. 914 – În primul rând, părinții și cei care le țin locul, precum și parohul, au obligația de a se îngriji ca toți copiii care au ajuns la uzul rațiunii să fie pregătiți cum trebuie și, după ce au făcut mărturisirea sacramentală, să fie întăriți cu această hrană dumnezeiască; parohului îi revine și obligația de a veghea să nu fie admiși la Sfânta Împărtășanie acei copii care nu au ajuns la uzul rațiunii sau aceia pe care nu-i consideră suficient de dispuși.

Can. 915 – Să nu fie admiși la Sfânta Împărtășanie excomunicații și interziși, după aplicarea sau declararea pedepsei, precum și cei care persistă cu încăpățănare într-un păcat grav și public.

Can. 916 – Cine este conștient de un păcat grav să nu celebre Liturgia, nici să nu se împărtășească cu Trupul Domnului, fără să fi făcut în prealabil mărturisirea sacramentală, în afară de cazul când există un motiv grav și imposibilitatea de a se mărturisi; în acest caz, să-și aducă aminte că are obligația să facă un act de căință desăvârșită, însoțit de hotărârea de a se mărturisi cât mai curând posibil.

Can. 917 – Cine a primit deja Sfânta Împărtășanie o poate primi încă o dată în aceeași zi în timpul celebrării euharistice la care participă, rămânând neschimbată dispoziția can. 921, § 2.

Can. 918 – Se recomandă foarte mult ca credincioșii să primească Sfânta Împărtășanie în timpul celebrării euharistice; totuși, celor care o cer dintr-un motiv just să le fie administrată și în afara Liturghiei, respectându-se riturile liturgice.

Can. 919 – § 1. Cine are de gând să primească Preasfânta Euharistie să se abțină de la orice fel de mâncare și băutură, cu excepția apei și a medicamentelor, cel puțin o oră înainte de a se împărtăși.

§ 2. Preotul care celebrează în aceeași zi de două sau de trei ori Preasfânta Euharistie poate să consume ceva înainte de a doua sau a treia celebrare, chiar dacă nu a trecut intervalul de o oră.

§ 3. Persoanele în vârstă și cele bolnave, ca și cele care le îngrijesc, pot să primească Preasfânta Euharistie chiar dacă au consumat ceva cu mai puțin de o oră înainte.

Can. 920 – § 1. Fiecare credincios, după ce a făcut prima Împărtășanie, are obligația de a o primi cel puțin o dată de an.

§ 2. Această poruncă trebuie îndeplinită în timpul pascal, în afară de cazul când, dintr-un motiv just, este îndeplinită în alt timp al anului.

Can. 921 – § 1. Credincioșii care se află în pericol de moarte, indiferent care ar fi motivul, să fie întăriți cu Sfânta Împărtășanie ca Viatic.

§ 2. Chiar dacă au fost întăriți în aceeași zi cu Sfânta Împărtășanie, se recomandă foarte mult ca cei care ajung în pericol de a-și pierde viața să se împărtășească din nou.

§ 3. Persistând pericolul de moarte, se recomandă primirea Sfintei Împărtășanii de mai multe ori, în zile diferite.

Can. 922 – Să nu se amâne prea mult bolnavilor Sfântul Viatic; cei care au grija sufletelor să vegheze cu râvnă ca bolnavii să fie întăriți cu el câtă vreme sunt în posesia deplină a facultăților lor.

Can. 923 – Credincioșii pot să participe la Jertfa euharistică și să primească Sfânta Împărtășanie în orice rit catolic, rămânând inviolabilă dispoziția can. 844.

ART. 3

Riturile și ceremoniile celebrării euharistice

Can. 924 – § 1. Preasfânta Jertfă euharistică trebuie oferită cu pâine și vin; în vin trebuie să se toarne puțină apă.

§ 2. Pâinea trebuie să fie numai din grâu și făcută recent, astfel încât să nu existe nici un pericol de alterare.

§ 3. Vinul trebuie să fie natural, produs din rodul viței-de-vie, și nealterat.

Can. 925 – Sfânta Împărtășanie să fie dată numai sub specia pâinii sau, respectându-se legile liturgice, sub ambele specii; totuși, în caz de necesitate, poate fi dată chiar numai sub specia vinului.

Can. 926 – Conform vechii tradiții a Bisericii Latine, preotul să folosească în celebrarea euharistică pâine azimă, oriunde ar celebra.

Can. 927 – Este absolut interzis, chiar și în caz de extremă necesitate, de a se consacra o specie fără cealaltă sau de a consacra ambele specii în afara celebrării euharistice.

Can. 928 – Celebrarea euharistică să fie făcută în limba latină, sau într-o altă limbă, dar cu condiția ca textele liturgice să fi fost aprobate în mod legitim.

Can. 929 – Celebrând și administrând Euharistia, preoții și diaconii să poarte veșmintele sacre stabilite de rubrici.

Can. 930 – § 1. Dacă nu poate să stea în picioare, preotul bolnav sau în vârstă poate să celebreze Jertfa euharistică stând pe scaun, respectând legile liturgice, totuși nu în fața poporului, în afară de cazul când are permisiunea Ordinariului locului.

§ 2. Preotul orb sau afectat de o altă boală celebrează licit Jertfa euharistică folosind orice text de Liturghie dintre cele aprobate și, dacă este cazul, având lângă el un alt preot sau un diacon, sau chiar un laic bine instruit, care să-l ajute.

ART. 4

Timpul și locul celebrării Euharistiei

Can. 931 – Celebrarea și distribuirea Euharistiei pot fi săvârșite în orice zi și la orice oră, cu excepția acelor care sunt excluse de normele liturgice.

Can. 932 – § 1. Celebrarea Euharistiei să fie săvârșită într-un loc sacru, dacă, într-un caz particular, necesitatea nu cere altfel; în acest caz, celebrarea să fie săvârșită într-un loc decent.

§ 2. Jertfa euharistică trebuie săvârșită pe un altar dedicat sau binecuvântat; când este săvârșită în afara locului sacru, poate fi folosită o masă corespunzătoare, rămânând mereu necesare fața de altar și corporalul.

Can. 933 – Dintr-un motiv just și cu permisiunea expresă a Ordinariului locului, îi este permis unui preot să celebreze Euharistia în lăcașul de cult al unei Biserici sau al unei comunități ecleziale, care nu sunt în comuniune deplină cu Biserica Catolică, cu condiția să nu se dea scandal.

CAPITOLUL II

Păstrarea și adorarea Preasfintei Euharistii

Can. 934 – § 1. Preasfânta Euharistie:

1° trebuie păstrată în biserica catedrală sau în biserica echivalată bisericii catedrale, în biserica parohială, precum și în biserica sau oratoriul anexat casei unui institut călugăresc sau a unei societăți de viață apostolică;

2° poate fi păstrată în capela Episcopului și, cu permisiunea Ordinariului locului, în alte biserici, oratorii și capele.

§ 2. În locurile sacre în care este păstrată Preasfânta Euharistie, trebuie întotdeauna să existe cineva care să aibă grijă de ea și, pe cât se poate, preotul să celebreze acolo Liturgia cel puțin de două ori pe lună.

Can. 935 – Nimănui nu-i este permis să păstreze la el Preasfânta Euharistie sau să o poarte în călătorie, în afară de cazul când există o necesitate pastorală urgentă, respectându-se dispozițiile Episcopului diecezan.

Can. 936 – În casa unui institut călugăresc sau într-o casă religioasă, Preasfânta Euharistie să fie păstrată numai în biserică sau în oratoriul principal anexat casei; totuși, dintr-un motiv just, Ordinariul poate permite să fie păstrată și într-un alt oratoriu al aceleiași case.

Can. 937 – Dacă nu se opune un motiv grav, biserica unde se păstrează Preasfânta Euharistie să rămână deschisă credincioșilor cel puțin câteva ore pe zi, ca ei să se poată ruga în fața Preasfântului Sacrament.

Can. 938 – § 1. În mod obișnuit, Preasfânta Euharistie să fie păstrată într-un singur tabernacol din biserică sau oratoriu.

§ 2. Tabernacolul în care este păstrată Preasfânta Euharistie să fie așezat într-un loc însemnat al bisericii sau al oratoriului, vizibil, frumos, împodobit, potrivit pentru rugăciune.

§ 3. Tabernacolul în care este păstrată în mod obișnuit Preasfânta Euharistie să fie fix, confecționat din material solid netransparent și închis în așa fel încât să se evite cât mai mult posibil pericolul de profanare.

§ 4. Dintr-un motiv grav, este permis ca Preasfânta Euharistie să fie păstrată, mai ales în timpul nopții, într-un alt loc mai sigur și demn.

§ 5. Cine are grija bisericii sau a oratoriului să prevadă ca cheia de la tabernacolul unde este păstrată Preasfânta Euharistie să fie păzită cu cea mai mare atenție.

Can. 939 – Ostiile consacrate, în cantitate suficientă pentru trebuințele credincioșilor, să fie păstrate în pixidă sau într-un vas mic și, după consumarea celor vechi conform ritualului, să fie reînnoite des.

Can. 940 – În fața tabernacolului unde este păstrată Preasfânta Euharistie, să lumineze tot timpul o lampă specială prin care să fie indicată și cinstită prezența lui Cristos.

Can. 941 – § 1. În bisericile sau în oratoriile în care este permisă păstrarea Preasfintei Euharistii, pot fi făcute expuneri fie cu pixida, fie cu ostensorul, respectându-se normele stabilite de cărțile liturgice.

§ 2. În timpul celebrării Liturghiei, să nu aibă loc expunerea cu Preasfântul Sacrament în aceeași biserică sau în același oratoriu.

Can. 942 – Se recomandă ca în aceleași biserici sau oratorii să aibă loc în fiecare an expunerea solemnă a Preasfântului Sacrament pentru un timp suficient, chiar dacă nu continuu, ca acea comunitate locală să mediteze mai profund misterul euharistic și să-l adore; totuși această expunere să aibă loc numai dacă se prevede o afluență suficientă de credincioși și dacă sunt păstrate normele stabilite.

Can. 943 – Slujitorul expunerii Preasfântului Sacrament și al binecuvântării euharistice este preotul sau diaconul; în circumstanțe speciale, dar numai pentru expunere și repunere, nu și pentru binecuvântare, este acolitul, slujitorul extraordinar al Sfintei Împărtășanii sau o altă persoană desemnată de Ordinariul locului, respectându-se dispozițiile Episcopului diecezan.

Can. 944- § 1. Unde Episcopul diecezan apreciază că este posibil, să aibă loc o procesiune pe străzile publice, mai ales în solemnitatea Trupului și Sângelui lui Cristos, ca mărturie publică de cinstire față de Preasfânta Euharistie.

§ 2. Este de datoria Episcopului diecezan să stabilească directive cu privire la procesiuni, unde să se prevadă participarea la ele și modul demnituos în care să se desfășoare.

CAPITOLUL III

Ofertele pentru celebrarea Liturghiei

Can. 945 – § 1. Conform unui obicei aprobat al Bisericii, orice preot care celebrează sau concelebrează Liturghia poate primi o ofertă ca să aplice Liturghia după o intenție precisă.

§ 2. Se recomandă foarte mult ca preoții să celebreze Liturghia la intenția credincioșilor, mai cu seamă a celor nevoiași, chiar dacă nu primesc nici o ofertă.

Can. 946 – Credincioșii care fac o ofertă ca să se aplice Liturghia la intenția lor contribuie la binele Bisericii și participă cu acea ofertă la grija Bisericii în susținerea slujitorilor și a activităților proprii.

Can. 947 – În materie de oferte pentru Liturghii, să fie eliminat absolut orice aspect de negoț sau de comerț.

Can. 948 – Trebuie să fie aplicate separat atâtea Liturghii la intențiile ofertanților câte au fost ofertele, chiar mici, date și acceptate.

Can. 949 – Cine are obligația de a celebra și de a aplica Liturghia la intenția acelor care au făcut oferta are aceeași obligație și în cazul în care ofertele primite s-au pierdut, chiar fără vina lui.

Can. 950 – Dacă se oferă o sumă de bani pentru aplicarea de Liturghii, nespecificându-se numărul Liturghiilor ce trebuie celebrate, acesta se calculează ținându-se seama de oferta stabilită în locul unde locuiește donatorul, dacă nu trebuie să se presupună în mod legitim că intenția sa a fost alta.

Can. 951 – § 1. Preotul care celebrează mai multe Liturghii în aceeași zi poate să le aplice pe fiecare la intenția pentru care a fost făcută oferta, cu condiția cerută de lege ca, în afară de ziua de Crăciun, el să rețină pentru sine numai oferta unei singure Liturghii, iar celelalte să le dea în scopurile stabilite de Ordinariu, admițându-se, desigur, o anumită recompensă pentru un motiv extrinsec.

§ 2. Preotul care concelebrează în aceeași zi o a doua liturghie nu poate, sub nici un motiv, să primească ofertă pentru ea.

Can. 952 – § 1. Este de datoria conciliului provincial sau a adunării Episcopilor provinciei să stabilească, prin decret, pentru întreaga provincie, suma ofertei ce trebuie făcută pentru celebrarea și aplicarea Liturghiei, iar preotului nu-i este permis să ceară o sumă mai mare; i se permite totuși să primească pentru aplicarea Liturghiei o ofertă mai mare decât cea stabilită, dacă este dată benevol, precum și una mai mică.

§ 2. În lipsa unui astfel de decret, să se respecte obiceiul în vigoare în dieceză.

§ 3. Chiar și membrii institutelor călugărești, oricare ar fi ele, trebuie să se conformeze aceluiași decret sau obiceiului local, despre care vorbesc §§ 1 și 2.

Can. 953 – Nimănui nu-i este permis să primească atâtea oferte de Liturghii ce trebuie aplicate personal, pe care nu le poate îndeplini în decurs de un an.

Can. 954 – Dacă în anumite biserici sau oratorii cererea de Liturghii ce trebuie celebrate depășește numărul celor ce pot fi celebrate acolo, este permisă celebrarea lor în alt loc, în afară de cazul când donatorii și-au manifestat în mod expres voința contrară.

Can. 955 – § 1. Cine intenționează să încredințeze altora celebrarea Liturghiilor ce trebuie aplicate să încredințeze cât mai curând celebrarea lor preoților pe care îi preferă, cu condiția să fie sigur că ei sunt mai presus de orice bănuială; trebuie să încredințeze întreaga sumă primită, în afară de cazul când este sigur că partea ce depășește suma fixată în dieceză a fost dată *intuitu personae*; de asemenea, are obligația de a se îngriji de celebrarea Liturghiilor până când are dovada acceptării obligației și a ofertei primite.

§ 2. Perioada de timp în care Liturghiile trebuie să fie celebrate începe din ziua când preotul care va trebui să le celebreze le-a primit, dacă nu se constată altfel.

§ 3. Cine încredințează altora Liturghii ce trebuie celebrate, să noteze fără întârziere într-un registru atât Liturghiile pe care le-a primit, cât și pe acelea pe care le-a dat altora, indicând și ofertele lor.

§ 4. Fiecare preot trebuie să noteze cu grijă atât Liturghiile pe care le-a primit și pe care trebuie să le celebreze, cât și pe acelea pe care le-a celebrat.

Can. 956 – Toți administratorii, și fiecare în parte, ai cauzelor pioase sau cei obligați în vreun fel să se îngrijească de celebrarea Liturghiilor, fie clerici, fie laici, să predea Ordinariilor lor, conform modalităților stabilite de aceștia, obligațiile Liturghiilor ce nu au fost îndeplinite în răstimp de un an.

Can. 957 – Datoria și dreptul de a veghea ca să fie îndeplinite obligațiile de Liturghii revin, în bisericile clerului secular, Ordinariului locului, iar în bisericile institutelor călugărești sau ale societăților de viață apostolică, Superiorilor lor.

Can. 958 – § 1. Parohul, precum și rectorul unei biserici sau al altui loc sacru, în care se obișnuiește să se primească oferte de Liturghii, să aibă un registru special în care să noteze cu grijă numărul Liturghiilor ce trebuie celebrate, intenția, oferta făcută și celebrarea săvârșită.

§ 2. Ordinariul are obligația de a controla anual aceste registre, personal sau prin alții.

TITLUL IV Sacramentul Pocăinței

Can. 959 – În sacramentul Pocăinței, credincioșii care își mărturisesc păcatele unui slujitor sacru legitim, se căiesc de ele și au hotărârea de a se îndrepta, dobândesc de la Dumnezeu, prin dezlegarea dată de același slujitor, iertarea păcatelor săvârșite după Botez și totodată, se reconciliază cu Biserica, pe care, păcătuiind, au rănit-o.

CAPITOLUL I Celebrarea sacramentului

Can. 960 – Mărturisirea, individuală și completă, și dezlegarea constituie unicul mod obișnuit în care un credincios, conștient de un păcat grav, se reconciliază cu Dumnezeu și cu Biserica; numai o imposibilitate fizică sau morală scutește de la această mărturisire, în care caz reconcilierea poate fi dobândită și în alte moduri.

Can. 961 – § 1. Nu poate fi dată mai multor credincioși împreună dezlegarea generală fără o prealabilă mărturisire individuală, decât dacă:

1° există un iminent pericol de moarte, iar preotul sau preoții nu au timpul necesar pentru a asculta mărturisirea fiecărui penitent;

2° există o necesitate gravă, adică în cazul când, existând un număr mare de penitenți, nu sunt la dispoziție suficienți confesori pentru a asculta după rânduială mărturisirea fiecăruia într-un timp adecvat, astfel încât penitenții ar fi nevoiți, fără vina lor, să rămână mult timp lipsiți de harul sacramental sau de Sfânta Împărtășanie; necesitatea, însă, nu se consideră că este suficientă în cazul când nu se poate dispune de confesori numai din cauza unei mari afluențe de penitenți, cum s-ar putea întâmpla cu ocazia unei sărbători sau a unui pelerinaj.

§ 2. Este de datoria Episcopului diecezan să aprecieze condițiile cerute de § 1, nr. 2, care, ținând seama de criteriile fixate împreună cu ceilalți membri ai Conferinței Episcopilor, poate stabili cazurile când se verifică această necesitate.

Can. 962 – § 1. Ca un credincios să beneficieze în mod valid de dezlegarea sacramentală dată simultan mai multor credincioși, este necesar nu numai să fie dispus cum se cuvine, dar, totodată, să se și hotărască să facă la timpul potrivit mărturisirea individuală a păcatelor grave, pe care deocamdată nu a putut să o facă.

§ 2. Pe cât e posibil, chiar cu ocazia primirii unei dezlegări generale, credincioșii să fie instruiți asupra condițiilor impuse de § 1 și, dacă este timp, chiar și în caz de pericol de moarte, să fie îndemnați ca fiecare să facă un act de căință înainte de dezlegarea generală.

Can. 963 – Rămânând în vigoare obligația despre care vorbește can. 989, persoana, căreia i se iartă păcatele grave prin dezlegarea generală, când se ivește ocazia, să meargă îndată să facă mărturisirea individuală, înainte de a primi o altă dezlegare generală, dacă nu intervine un motiv just.

Can. 964 – § 1. Locul specific pentru ascultarea mărturisirilor sacramentale este biserica sau oratoriul.

§ 2. În ceea ce privește confesionalul, să se stabilească norme de către Conferința Episcopilor, prevăzând totuși să existe mereu, într-un loc vizibil, confesionale cu gratie fixă între penitent și confesor, pe care să le poată folosi în mod liber credincioșii care doresc acest lucru.

§ 3. Să nu se asculte mărturisirile în afara confesionalului decât dintr-un motiv just.

CAPITOLUL II

Slujitorul sacru al sacramentului Pocăinței

Can. 965 – Slujitorul sacramentului Pocăinței este numai preotul.

Can. 966 – § 1. Pentru a dezlega în mod valid de păcate, este necesar ca slujitorul sacru, pe lângă puterea preoțească, să aibă și facultatea de a exercita această putere asupra credincioșilor cărora le dă dezlegarea.

§ 2. Preotul poate fi înzestrat cu această facultate fie ipso iure, fie prin concesiune din partea autorității competente conform can. 969.

Can. 967 – § 1. Nu numai Pontiful Roman, ci și Cardinalii au ipso iure facultatea de a asculta mărturisirile sacramentale în toată lumea; de asemenea, și Episcopii o folosesc în mod licit pretutindeni, dacă Episcopul diecezan nu a interzis, într-un caz particular, acest lucru.

§ 2. Cei care se bucură în mod habitual de facultatea de a asculta mărturisirile, fie în virtutea oficiului, fie în virtutea acordării ei de către Ordinariul locului încardinării sau al locului în care își au domiciliul, o pot exercita pretutindeni, dacă Ordinariul locului nu a interzis, într-un caz particular, acest lucru, rămânând neschimbate dispozițiile can. 974, §§ 2 și 3.

§ 3. *Ipso iure* au pretutindeni această facultate asupra membrilor și a celorlalte persoane care trăiesc zi și noapte în casa institutului sau a societății, cei care sunt înzestrați cu facultatea de a asculta mărturisirile în virtutea oficiului sau a concesiunii din partea Superiorului competent conform can. 968, § 2 și 969, § 2; aceștia o folosesc și licit dacă, într-un caz particular, un Superior major nu a interzis-o față de supușii săi.

Can. 968 – § 1. În cadrul circumscripției lor, au facultatea de a asculta mărturisirile, în virtutea oficiului, Ordinariul locului, canonicul penitențiar, precum și parohul și cei care sunt în locul parohului.

§ 2. În virtutea oficiului, se bucură de facultatea de a asculta mărturisirile supușilor lor și ale celor care trăiesc zi și noapte în casă, Superiorii unui institut călugăresc sau ai unei societăți de viață apostolică, dacă sunt clericale de drept pontifical, care au, conform constituțiilor, puterea executivă de conducere, rămânând totuși valabilă dispoziția can. 630, § 4.

Can. 969 – § 1. Numai Ordinariul locului este competent să acorde oricărui preot facultatea de a asculta mărturisirile tuturor credincioșilor, însă preoții care sunt membri ai institutelor călugărești să nu o folosească fără permisiunea, cel puțin presupusă, a Superiorului lor.

§ 2. Superiorul unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață apostolică, despre care vorbește can. 968, § 2, este competent să acorde oricărui preot facultatea de a asculta mărturisirile supușilor proprii și ale celor care trăiesc zi și noapte în casă.

Can. 970 – Facultatea de a asculta mărturisirile să nu fie acordată decât preoților care au fost recunoscuți capabili în urma unui examen, sau a căror aptitudine este dovedită prin alte mijloace.

Can. 971 – Ordinariul locului să nu acorde unui preot facultatea de a asculta în mod habitual mărturisirile, chiar unuia care are domiciliul sau evasidomiciliul în cadrul circumscripției sale, dacă nu a ascultat mai întâi, în limita posibilităților, părerea Ordinariului aceluși preot.

Can. 972 – Facultatea de a asculta mărturisirile poate fi acordată de autoritatea competentă, despre care vorbește can. 969, fie pentru un timp determinat, fie pentru un timp nedeterminat.

Can. 973 – Facultatea de a asculta în mod habitual mărturisirile să fie acordată în scris.

Can. 974 – § 1. Ordinariului locului, la fel și Superiorul competent, să nu revoce facultatea de a asculta în mod habitual mărturisirile, decât dintr-un motiv grav.

§ 2. Dacă facultatea de a asculta mărturisirile a fost revocată de Ordinariul locului care a acordat-o, despre care vorbește can. 967 § 2, preotul rămâne lipsit de această facultate pretutindeni; dacă aceeași facultate a fost revocată de un alt Ordinariu al locului, o pierde numai în teritoriul acestui Ordinariu.

§ 3. Oricare Ordinariu al locului care ar fi revocat unui preot facultatea de a asculta mărturisirile, să-l informeze pe Ordinariul propriu al preotului, adică pe Ordinariul locului încardinării preotului, sau dacă este vorba de un membru al unui institut călugăresc, pe Superiorul competent al acestuia.

§ 4. Dacă facultatea de a asculta mărturisirile a fost revocată de Superiorul major propriu, preotul pierde pretutindeni facultatea de a asculta mărturisirile membrilor institutului; însă dacă această facultate a fost revocată de un alt Superior competent, o pierde numai asupra membrilor de sub jurisdicția acestuia.

Can. 975 – Facultatea despre care vorbește can. 967, § 2 se pierde nu numai prin revocare, ci și prin pierderea oficiului, prin excardinare și prin pierderea domiciliului.

Can. 976 – Orice preot, chiar dacă este lipsit de facultatea de a asculta mărturisirile, dezleagă valid și licit pe toți credincioșii care se află în pericol de moarte, de orice fel de cenzură și păcat, chiar dacă este prezent un preot aprobat.

Can. 977 – Dezlegarea complicelui în păcatul împotriva poruncii a șasea a Decalogului este invalidă, în afară de cazul când este dată în pericol de moarte.

Can. 978 – § 1. În ascultarea mărturisirilor, preotul să aibă mereu în vedere faptul că îndeplinește rolul și de judecător și de medic și că a fost orânduit de Dumnezeu ca slujitor și al dreptății și al milei divine, ca să aibă grijă de onoarea divină și de mântuirea sufletelor.

§ 2. Administrând sacramentul, confesorul, în calitate de slujitor al Bisericii, să fie fidel față de învățătura Magisteriului și față de normele date de autoritatea competentă.

Can. 979 – Punând întrebări, preotul să procedeze cu prudență și discreție, ținând desigur seama de condiția și de vârsta penitentului și să se abțină de a căuta să afle numele complicelui.

Can. 980 – Dacă confesorul nu se îndoiește de dispoziția penitentului, iar acesta cere dezlegarea, să nu refuze, nici să nu amâne dezlegarea.

Can. 981 – În funcție de natura și numărul păcatelor, ținând seama și de condiția penitentului, confesorul să impună pocăințe salutare și potrivite, pe care penitentul trebuie să le îndeplinească personal.

Can. 982 – Cine mărturisește că a denunțat în mod fals autorității ecleziastice un confesor nevinovat, de delictul de solicitare la păcat împotriva poruncii a șasea a Decalogului, să nu fie dezlegat decât după ce a retractat în mod formal denunțul fals și este dispus să repare eventualele daune cauzate.

Can. 983 – § 1. Sigiliul sacramental este inviolabil; de aceea, confesorului îi este interzis de legea divină să îl trădeze câtuși de puțin pe penitent, prin cuvinte sau în oricare alt mod, și din nici un motiv.

§ 2. Obligația de a păstra secretul sacramental o au interpreții, dacă există, precum și toți ceilalți care cunosc în vreun fel oarecare păcatele din spovadă.

Can. 984 – Chiar dacă ar fi exclus orice pericol de dezvăluire, îi este interzis cu desăvârșire confesorului să se folosească de cunoștințele dobândite din spovadă în defavoarea penitentului.

§ 2. Cine îndeplinește o funcție care implică autoritate nu poate în nici un fel să se folosească, în conducerea externă, de cunoașterea păcatelor dobândită vreodată în cadrul unei spovezi.

Can. 985 – Maestrul de novici și asistentul său, rectorul seminarului sau al unui institut de educație să nu asculte mărturisirile sacramentale ale elevilor lor, care locuiesc în aceeași casă, decât dacă, în cazuri particulare, elevii cer aceasta de bună voie.

Can. 986 – § 1. Toți cei cărora li s-a încredințat, în virtutea funcției, grija față de suflete au obligația de a lua măsuri ca să fie ascultate mărturisirile credincioșilor încredințați lor, care cer în mod rațional să fie ascultate, și ca să li se ofere posibilitatea să vină la mărturisirea individuală în zilele și la orele stabilite după felul cum le convine credincioșilor înșiși.

§ 2. În caz de necesitate, fiecare confesor are obligația de a asculta mărturisirile credincioșilor, iar în pericol de moarte, fiecare preot.

CAPITOLUL III Penitentul

Can. 987 – Ca să primească remediul salvator al sacramentului Pocăinței, credinciosul trebuie să fie astfel dispus încât, respingând păcatele ce le-a săvârșit și având hotărârea de a se îndrepta, să se întoarcă la Dumnezeu.

Can. 988 – § 1. Credinciosul are obligația de a mărturisi, după specia și numărul lor, toate păcatele grave săvârșite după Botez și încă neiertate direct prin puterea cheilor Bisericii și nici acuzate într-o mărturisire individuală, de care își dă seama după un serios examen de conștiință.

§ 2. Se recomandă credincioșilor să-și mărturisească și păcatele veniale.

Can. 989 – Fiecare credincios, după ce a ajuns la vârsta priceperii, are obligația de a mărturisi cu fidelitate păcatele grave, cel puțin o dată pe an.

Can. 990 – Nimeni nu este oprit să se mărturisească cu ajutorul unui traducător, evitându-se, desigur, abuzurile și scandalurile și rămânând neschimbată dispoziția can. 983, § 2.

Can. 991 – Fiecare credincios este liber să-și mărturisească păcatele oricărui confesor aprobat în mod legitim, chiar de alt rit, pe care el îl preferă.

CAPITOLUL IV Indulgențele

Can. 992 – Indulgența este iertarea în fața lui Dumnezeu a pedepsei temporare cauzată de păcatele, deja iertate în ce privește vina, pe care un credincios, dispus cum se cuvine și îndeplinind anumite condiții stabilite, o dobândește prin mijlocirea Bisericii care, în calitate de slujitoare a răscumpărării, împarte și aplică cu autoritatea ei tezaurul meritelor lui Cristos și ale sfinților.

Can. 993 – Indulgența este parțială sau plenară, după cum eliberează în parte sau în totalitate de pedeapsa vremelnică cauzată de păcate.

Can. 994 – Oricare credincios poate sau să câștige pentru sine, sau să aplice pentru cei răposați atât indulgențele parțiale, cât și plene.

Can. 995 – § 1. În afară de autoritatea supremă a Bisericii, pot să acorde indulgențe numai cei cărora le este recunoscută această putere de către drept sau le este dată de Pontiful Roman.

§ 2. Nici o autoritate inferioară Pontifului Roman nu poate să încredințeze altora puterea de a acorda indulgențe, dacă nu i-a fost dată în mod expres această facultate de către Scaunul Apostolic.

Can. 996 – § 1. Ca cineva să fie capabil să câștige indulgențe trebuie să fie botezat, neexcomunicat, în stare de har sfințitor cel puțin la terminarea faptelor stabilite.

§ 2. Dar, ca să le câștige cu adevărat, persoana capabilă trebuie să aibă cel puțin intenția de a le dobândi și să îndeplinească faptele prescrise în timpul stabilit și în modul cuvenit, conform dispozițiilor concesiunii.

Can. 997 – În ce privește acordarea și folosirea indulgențelor, trebuie să se respecte și celelalte dispoziții conținute în legile speciale ale Bisericii.

TITLUL V Sacramentul Ungerii Bolnavilor

Can. 998 – Ungerea bolnavilor, prin care Biserica îi recomandă pe credincioșii grav bolnavi Domnului care suferă și este glorificat, ca el să le ușureze suferințele și să-i mântuiască, le este conferită prin ungerea cu ulei și prin rostirea cuvintelor prescrise de cărțile liturgice.

CAPITOLUL I Celebrarea sacramentului

Can. 999 – În afară de Episcop, pot să binecuvânteze uleiul ce trebuie folosit la Ungerea bolnavilor:

1° cei care sunt echivalați în drept Episcopului diecezan;

2° în caz de necesitate, orice preot, dar numai în cadrul celebrării sacramentului.

Can. 1000 – § 1. Ungerile să fie săvârșite cu grijă, rostindu-se cuvintele și respectându-se ordinea și modul prescrise în cărțile liturgice; totuși, în caz de necesitate, este suficientă o singură ungere, pe frunte sau pe o altă parte a corpului, rostindu-se în întregime formula.

§ 2. Celebrantul să facă ungerile cu mâna proprie, dacă un motiv grav nu recomandă folosirea unui instrument.

Can. 1001 – Păstorii sufletești și rudele bolnavilor să aibă grijă ca cei bolnavi să primească la timp ajutorul acestui sacrament.

Can. 1002 – Celebrarea comunitară a Ungerii bolnavilor, pentru mai mulți bolnavi în același timp, pregătiți în mod adecvat și dispuși cum se cuvine, poate fi săvârșită în conformitate cu dispozițiile Episcopului diecezan.

CAPITOLUL II

Slujitorul sacru al Ungerii bolnavilor

Can. 1003 – § 1. Orice preot, și numai el, administrează în mod valid Ungerea bolnavilor.

§ 2. Toți preoții, cărora le este încredințată grija față de suflete, au datoria și dreptul de a administra Ungerea bolnavilor credincioșilor încredințați oficiului lor pastoral; dintr-un motiv rațional, oricare alt preot poate administra acest sacrament, cu consimțământul, cel puțin presupus, al preoților menționați mai sus.

§ 3. Este permis oricărui preot să poarte cu el uleiul binecuvântat, pentru ca, în caz de necesitate, să poată administra Ungerea bolnavilor.

CAPITOLUL III

Cei cărora trebuie să li se dea Ungerea bolnavilor

Can. 1004 – § 1. Ungerea bolnavilor poate fi administrată credinciosului care, după ce a ajuns la uzul rațiunii, începe să se afle în pericol de a-și pierde viața din cauza îmbolnăvirii sau bătrâneții.

§ 2. Acest sacrament poate fi repetat dacă bolnavul, după ce s-a însănătoșit, cade din nou într-o boală gravă sau dacă, în cursul aceleiași boli, pericolul devine mai grav.

Can. 1005 – Când există îndoiala dacă bolnavul a ajuns la uzul rațiunii, dacă este bolnav în mod periculos sau dacă este mort, acest sacrament să fie administrat.

Can. 1006 – Sacramentul să fie administrat acelor bolnavi care, atunci când erau conștienți, l-au cerut cel puțin în mod implicit.

Can. 1007 – Să nu se confere Ungerea bolnavilor acelor persoane care perseverează cu încăpățănare într-un păcat grav și public.

TITLUL VI

Preoția

Can. 1008 – Din orânduire divină, prin sacramentul Preoției, unii credincioși sunt constituiți slujitori sacri în virtutea caracterului de neșters cu care sunt însemnați, adică sunt consacrați și destinați să păstorească poporul lui Dumnezeu, îndeplinind, în persoana lui Cristos Capul, fiecare conform gradului său, funcțiile de a învăța, de a sfinți și de a conduce.

Can. 1009 – § 1. Treptele preoțești sunt episcopatul, presbiteratul și diaconatul.

§ 2. Ele sunt conferite prin impunerea mâinilor și rugăciunea de consacrare, prescrisă pentru fiecare treaptă de cărțile liturgice.

CAPITOLUL I
Celebrarea și slujitorul sacru
al sacramentului Preoției

Can. 1010 – Sacramentul Preoției să fie celebrat în timpul Liturghiei solemne, în zi de duminică sau într-o sărbătoare de poruncă, dar, din motive pastorale, poate fi celebrat și în alte zile, inclusiv în zilele de lucru.

Can. 1011 – § 1. De regulă, sacramentul Preoției să fie celebrat în catedrală; totuși, din motive pastorale, poate fi celebrat într-o altă biserică sau într-un oratoriu.

§ 2. Cu prilejul unei hirotoniri, trebuie ca clericii și ceilalți credincioși să fie invitați să participe în număr cât mai mare la celebrare.

Can. 1012 – Slujitorul sacru al Preoției este Episcopul consacrat.

Can. 1013 – Nici unui Episcop nu-i este permis să consacre pe cineva Episcop, dacă nu rezultă cu certitudine că există deja mandatul papal.

Can. 1014 – Dacă nu există dispensă din partea Scaunului Apostolic, la consacrarea episcopală, Episcopul consacrant principal să fie însoțit de cel puțin doi Episcopi consacrați; dar e foarte potrivit ca, împreună cu ei, toți Episcopii prezenți să-l consacre pe cel ales.

Can. 1015 – § 1. Candidații la preoție și la diaconat să fie hirotoniți fiecare în parte de către Episcopul propriu sau pe baza dimisorialelor legitime ale acestuia.

§ 2. Dacă nu este împiedicat dintr-un motiv just, Episcopul propriu să-i hirotonească personal pe supușii săi; însă, fără indult apostolic, nu poate să-l hirotonească licit pe un supus de rit oriental.

§ 3. Cine poate da dimisoriale pentru primirea hirotonirilor poate conferi și personal aceste hirotoniri, dacă are caracterul episcopal.

Can. 1016 – În ce privește hirotonirea diaconală a aceluia care intenționează să se înscrie în rândul clerului secular, Episcopul propriu este Episcopul diecezei în care candidatul își are domiciliul, sau al diecezei în slujba căreia el a decis să se dedice; în ce privește hirotonirea presbiterală a clericilor seculari, este Episcopul diecezei în care candidatul s-a încardinat prin diaconat.

Can. 1017 – Un Episcop nu poate să confere hirotonirile în afara cadrului jurisdicției sale decât numai cu permisiunea Episcopului diecezan.

Can. 1018 – § 1. Pot să dea dimisoriale pentru seculari:

1° Episcopul propriu, despre care vorbește can. 1016;

2° Administratorul apostolic și, cu consimțământul colegiului consultanților, Administratorul diecezan; Provicarul și Proprefectul apostolic, cu consimțământul consiliului despre care vorbește can. 495, § 2.

§ 2. Administratorul diecezan, Provicarul și Proprefectul apostolic să nu acorde dimisoriale celor cărora le-a fost refuzat accesul la hirotoniri de către Episcopul diecezan, Vicarul apostolic și Prefectul apostolic.

Can. 1019 – § 1. Îi aparține de drept Superiorului major al unui institut călugăresc clerical de drept pontifical sau al unei societăți clericale de viață apostolică de drept pontifical să acorde dimisoriale pentru diaconat și presbiterat supușilor proprii care, conform constituțiilor, sunt înscrși perpetuu sau definitiv în institut sau în societate.

§ 2. Hirotonirea tuturor celorlalți seminariști ai oricărui institut sau ai oricărei societăți este reglementată de normele pentru clericii seculari, revocându-se orice indult acordat Superiorilor.

Can. 1020 – Să nu se dea dimisoriale decât dacă în prealabil există toate mărturiile și documentele impuse de drept prin cann. 1050 și 1051.

Can. 1021 – Dimisorialele pot fi trimise oricărui Episcop care este în comuniune cu Scaunul Apostolic, cu excepția numai a Episcopului ce aparține unui rit diferit de cel al candidatului și care nu are indult apostolic.

Can. 1022 – După ce a primit dimisorialele legitime, Episcopul consacrant să nu procedeze la hirotonire decât dacă rezultă clar că dimisorialele sunt autentice.

Can. 1023 – Dimisorialele pot fi limitate de condiții sau revocate de către acela care le-a dat sau de către succesorul lui, dar, o dată acordate, nu încetează prin încetarea dreptului aceluia care le-a dat.

CAPITOLUL II Candidații la hirotonire

Can. 1024 – Numai un bărbat botezat primește în mod valid hirotonirea.

Can. 1025 – § 1. Pentru a conferi în mod licit hirotonirea prezbiterală sau diaconală, este necesar ca respectivul candidat, după ce a terminat perioada de probă, după normele dreptului, să fie înzestrat, după aprecierea Episcopului propriu sau a Superiorului major competent, cu calitățile trebuincioase, să fie liber de orice iregularitate și de orice impediment și să fi îndeplinit condițiile prevăzute de cann. 1033-1039; în afară de aceasta, să existe documentele despre care vorbește can. 1050 și să fi fost făcută investigația despre care vorbește can. 1051.

§ 2. În plus, este necesar ca, după aprecierea Superiorului legitim, candidatul să fie considerat util în slujba Bisericii.

§ 3. Episcopul care hirotonește un supus al său destinat slujirii unei alte dieceze trebuie să fie sigur că acesta va fi atribuit acestei dieceze.

ART. 1 Condițiile necesare din partea candidaților la hirotonire

Can. 1026 – Ca cineva să fie hirotonit, trebuie să se bucure de libertatea necesară; este absolut interzis a constrânge pe cineva, indiferent în ce mod sau din ce motiv, să primească hirotonirile sau a îndepărta de la primirea lor pe cineva care este apt din punct de vedere canonic.

Can. 1027 – Aspiranții la diaconat și prezbiterat să fie formați printr-o pregătire făcută cu grijă, conform normelor dreptului.

Can. 1028 – Episcopul diecezan sau Superiorul competent să aibă grijă ca respectivii candidați, înainte de a fi promovați la o hirotonire, să fie instruiți cum se cuvine cu privire la acea hirotonire și la obligațiile ce decurg din ea.

Can. 1029 – Să fie promovați la hirotoniri numai aceia care, după aprecierea prudentă a Episcopului propriu sau a Superiorului major competent, analizându-se toate cu grijă, au credință intactă, sunt însuflețiți de intenție dreaptă, posedă știința necesară, se bucură de reputație bună, sunt înzestrați cu moravuri ireproșabile, cu virtuți dovedite și cu celelalte calități fizice și psihice corespunzătoare hirotonirii pe care o primesc.

Can. 1030 – Numai dintr-un motiv canonic, chiar ocult, Episcopul propriu sau Superiorul major competent poate interzice diaconilor supuși lor, destinați la prezbiterat, să primească această sfințire, rămânând posibilitatea de recurs, conform dreptului.

Can. 1031 – § 1. Preoția să nu se confere decât acelor care au împlinit vârsta de douăzeci și cinci de ani și dispun de o maturitate suficientă, respectându-se în plus interstițiul de cel puțin șase luni între diaconat și prezbiterat; cei care sunt destinați la prezbiterat să fie admiși la diaconat numai după ce au împlinit vârsta de douăzeci și trei de ani.

§ 2. Candidatul la diaconatul permanent, care nu este căsătorit, să nu fie admis la diaconat decât după ce a împlinit cel puțin vârsta de douăzeci și cinci de ani; cel căsătorit, decât după ce a împlinit cel puțin vârsta de treizeci și cinci de ani și cu consimțământul soției.

§ 3. Conferințele Episcopilor pot să stabilească o normă conform căreia vârsta necesară pentru prezbiterat și diaconatul permanent să fie mai mare.

§ 4. Dispensa de la vârstă impusă de §§ 1 și 2, pentru mai mult de un an, este rezervată Scaunului Apostolic.

Can. 1032 – § 1. Aspiranții la prezbiterat pot fi promovați la diaconat numai după terminarea anului cinci al ciclului de studii filozofico-teologice.

§ 2. După terminarea întregului ciclu de studii, înainte de a fi promovat la prezbiterat, diaconul să participe la grija pastorală, exercitând hirotonirea diaconală pentru un timp adecvat, ce trebuie stabilit de Episcop sau de Superiorul major.

§ 3. Aspirantul la diaconatul permanent să nu fie promovat la această hirotonire decât după terminarea timpului de instruire.

ART. 2

Condițiile necesare anterioare hirotonirii

Can. 1033 – Este promovată în mod licit la hirotoniri numai cine a primit sacramentul Mirului.

Can. 1034 – § 1. Un aspirant la diaconat sau la prezbiterat să nu fie hirotonit dacă mai întâi nu a obținut, prin ritul liturgic al admiterii, de la autoritatea despre care este vorba în can. 1016 și 1019, înscrierea în rândul candidaților, în urma unei cereri personale, scrisă și semnată cu mâna proprie și aprobată în scris de aceeași autoritate.

§ 2. Nu este ținut la obținerea acestei admiteri cel care, prin voturi, a fost primit în rândul unui institut călugăresc clerical.

Can. 1035 – § 1. Înainte ca cineva să fie promovată fie la diaconatul permanent, fie la cel tranzitoriu, este necesar să fi primit și să fi exercitat o perioadă adecvată de timp slujirile de lector și de acolit.

§ 2. Între conferirea acolitatului și a diaconatului să existe un interstițiu de cel puțin șase luni.

Can. 1036 – Candidatul, ca să poată fi promovată la hirotonirea diaconală sau prezbiterală, să prezinte Episcopului propriu sau Superiorului major competent o declarație scrisă și semnată cu mâna proprie, prin care să depună mărturie că va primi de bunăvoie și în mod liber hirotonirea și că se va dedica pentru totdeauna slujirii ecleziastice, cerând totodată să fie admis să primească hirotonirea.

Can. 1037 – Candidatul la diaconatul permanent și care nu este căsătorit, precum și cel care trebuie promovată la prezbiterat să nu fie admiși la hirotonirea diaconală decât dacă și-au asumat, prin ritul stabilit, în mod public, în fața lui Dumnezeu și a Bisericii, obligația celibatului, sau dacă au depus voturile perpetue într-un institut călugăresc.

Can. 1038 – Diaconul care refuză să fie promovată la prezbiterat nu poate fi oprit de la exercitarea hirotonirii primite, în afară de cazul când este reținut de un impediment canonic sau de un alt motiv grav, care trebuie evaluate de Episcopul diecezan sau de Superiorul major competent.

Can. 1039 – Toți cei care trebuie promovați la o hirotonire să facă cel puțin cinci zile de exerciții spirituale, în locul și în modul stabilite de Ordinariu; înainte de a proceda la hirotonire, Episcopul să fie înștiințat că respectivii candidați au făcut în mod reglementar aceste exerciții.

ART. 3

Iregularitățile și celelalte impedimente

Can. 1040 – Sunt opriți de la primirea hirotonirilor cei care au un impediment perpetuu, numit și iregularitate, sau un impediment simplu; nu există alte impedimente decât cele care sunt menționate în canoanele ce urmează.

Can. 1041 – Este iregular, cu privire la primirea hirotonirilor:

1° cine suferă de vreo formă de demență sau de o altă boală psihică, din cauza căreia, după ce au fost consultați specialiști, este judecat incapabil să desfășoare în mod corect slujirea;

2° cine a comis delictul de apostazie, erezie sau schismă;

3° cine a atentat, chiar și numai civil, căsătoria, fiind el însuși împiedicat să o încheie fie datorită legământului matrimonial, fie datorită unei hirotoniri, fie datorită votului perpetuu de castitate, sau pentru că a atentat căsătoria cu o femeie căsătorită valid sau cu una legată de același vot;

4° cine a săvârșit omor voluntar sau a procurat avort urmat de efect, și toți aceia care au cooperat pozitiv;

5° cine s-a automutilat sau a mutilat pe altcineva, în mod grav și culpabil, sau cine a încercat să se sinucidă;

6° cine a îndeplinit un act sacerdotal rezervat Episcopului sau preotului, fie că el nu avea aceste hirotoniri, fie că îi era interzisă exercitarea lor ca urmare a unei pedepse canonice declarate sau impuse.

Can. 1042 – Este împiedicat în mod simplu să primească hirotonirile:

1° bărbatul care este căsătorit, dacă nu este destinat în mod legitim la diaconatul permanent;

2° cine exercită un oficiu sau un serviciu administrativ interzise clericilor, conform cann. 285 și 286, care comportă dări de seamă, până când, părăsind oficiul și serviciul administrativ și făcând darea de seamă, devine liber;

3° neofitul, dacă, după aprecierea Ordinariului, nu a fost probat suficient.

Can. 1043 – Credincioșii au obligația de a dezvălui, înainte de hirotonire, Ordinariului sau parohului impedimentele la hirotonirile sacre, pe care eventual le cunosc.

Can. 1044 – § 1. Este iregular pentru a exercita hirotonirile primite:

1° cine a primit în mod nelegitim hirotonirile în timp ce era împiedicat de o iregularitate să le primească;

2° cine a comis delictul despre care vorbește can. 1041, nr. 2, dacă delictul este public;

3° cine a comis unul dintre delictele prevăzute de can. 1041, nr. 3, 4, 5, 6.

§ 2. Este împiedicat de la exercitarea hirotonirilor:

1° cine a primit în mod nelegitim hirotonirile în timp ce avea un impediment care îl oprea să le primească;

2° cine este afectat de demență sau de o altă boală psihică despre care vorbește can. 1041, nr. 1, până când Ordinariul, consultând un specialist, îi va permite exercitarea hirotonirii.

Can. 1045 – Necunoașterea iregularităților și a impedimentelor nu scutește de ele.

Can. 1046 – Iregularitățile și impedimentele se multiplică din diferitele lor cauze, nu însă din repetarea aceleiași cauze, cu excepția iregularității provenite din omorul voluntar sau din avortul procurat, urmat de efect.

Can. 1047 – § 1. Dispensa de toate iregularitățile este rezervată exclusiv Scaunului Apostolic, dacă faptul pe care ele se bazează a fost deferit forului judecătoresc.

§ 2. Este rezervată aceluiași Scaun și dispensa de următoarele iregularități și impedimente de a primi hirotonirile:

1° de iregularitățile provenite din delictе publice, despre care este vorba în can. 1041, nr. 2 și 3;

2° de iregularitatea provenită dintr-un delict fie public, fie ocult, despre care vorbește can. 1041, nr. 4;

3° de impedimentul despre care vorbește can. 1042, nr. 1.

§ 3. Tot Scaunului Apostolic îi este rezervată dispensa de iregularitățile pentru exercitarea hirotonirii permise, prevăzute în can. 1041, nr. 3, numai în cazurile publice, și în nr. 4 al aceluiași canon, chiar și în cazurile oculte.

§ 4. Ordinariul poate să dispenseze de iregularitățile și impedimentele care nu sunt rezervate Sfântului Scaun.

Can. 1048 – În cazurile oculte mai urgente, dacă nu se poate recurge la Ordinariu, ori, pentru iregularitățile despre care vorbește can. 1041, nr. 3 și 4, la Penitențiarie, și există pericolul iminent al unei daune grave sau defăimări, cine este împiedicat de o iregularitate de a exercita hirotonirea poate să o exercite, rămânând valabilă obligația de a se recurge cât mai curând la Ordinariu sau la Penitențiarie, fără a se menționa numele și prin intermediul unui confesor.

Can. 1049 – § 1. În cererile pentru obținerea dispensei de iregularități și impedimente, trebuie să fie indicate toate iregularitățile și toate impedimentele; totuși, dispensa generală valorează și pentru cele omise cu bună credință, cu excepția iregularităților despre care vorbește can. 1041, nr. 4, sau a acelor deferite forului judecătoresc, însă nu pentru cele trecute cu rea credință sub tăcere.

§ 2. Dacă este vorba de iregularitatea ce derivă din omorul voluntar sau din avortul procurat, pentru validitatea dispensei trebuie să se indice exact și numărul delictelor.

§ 3. Dispensa generală de iregularitățile și impedimentele de a primi hirotonirile valorează pentru toate hirotonirile.

ART. 4

Documentele necesare și investigația

Can. 1050 – Ca cineva să poată fi promovat la hirotoniri, sunt necesare următoarele documente:

1° certificatul de studii făcute în mod regulamentar, conform can. 1032;

2° în cazul candidaților la prezbiterat, certificatul de primire a diaconatului;

3° în cazul candidaților la diaconat, certificatul de primire a Botezului și a Mirului și de primire a slujirilor despre care vorbește can. 1035; de asemenea, o dovadă privind efectuarea declarației despre care vorbește can. 1036, iar în cazul când candidatul ce trebuie promovat la diaconatul permanent este căsătorit, certificatul de căsătorie și o dovadă privind consimțământul soției.

Can. 1051 – În ce privește investigația asupra calităților necesare ale candidatului la hirotonire, trebuie respectate următoarele dispoziții:

1° rectorul seminarului sau al casei de formare să ateste că respectivul candidat posedă calitățile necesare pentru a primi hirotonirea, adică doctrină dreaptă, evlavie autentică,

moravuri bune, capacitate pentru a exercita slujirea; de asemenea, în urma unei investigații corecte, să ateste cu privire la sănătatea fizică și psihică a candidatului;

2° pentru ca investigația să fie făcută cum trebuie, Episcopul diecezan sau Superiorul major pot recurge și la alte mijloace pe care le consideră utile, în funcție de circumstanțele de timp și loc, cum sunt scrisorile testimoniale, vestirile sau alte informații.

Can. 1052 – § 1. Ca Episcopul care conferă hirotonirea în virtutea dreptului propriu să o poată începe, trebuie să fie sigur că au fost prezentate documentele prevăzute de can. 1050, și că, după ce s-a făcut investigația conform normelor dreptului, aptitudinea candidatului este dovedită cu argumente pozitive.

§ 2. Ca Episcopul să procedeze la hirotonirea unui candidat care este supusul altui Superior, este suficient ca dimisorialele să menționeze că au fost prezentate documentele de mai sus, că investigația a fost făcută conform dreptului și că aptitudinea candidatului este evidentă; dacă cel care trebuie promovat este membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață apostolică, dimisorialele trebuie, în plus, să ateste că el a fost cooptat definitiv în institut sau în societate și că depinde de Superiorul care a dat dimisorialele.

§ 3. Dacă, în ciuda tuturor acestora, Episcopul, ca urmare a unor motive precise, se îndoiește cu privire la aptitudinea candidatului de a primi hirotonirile, să nu-l promoveze.

CAPITOLUL III

Înregistrarea și certificatul efectuării hirotonirii

Can. 1053 – § 1. După ce s-a săvârșit o hirotonire, numele fiecărui hirotonit și al Episcopului care a conferit hirotonirea, locul și ziua hirotonirii să fie înscrise într-un registru special, ce trebuie păstrat cu atenție în curia locului unde a fost efectuată hirotonirea și să se păstreze cu grijă și documentele fiecărei hirotoniri.

§ 2. Episcopul care conferă hirotonirea să dea fiecărui hirotonit un certificat autentic de hirotonire; dacă cineva a fost hirotonit de un Episcop străin pe bază de dimisoriale, să prezinte certificatul Ordinariului propriu, pentru adnotarea hirotonirii în registrul special ce trebuie păstrat în arhivă.

Can. 1054 – Ordinariul locului – dacă este vorba de clerici seculari – sau Superiorul major competent – dacă este vorba de supuși ai săi – să înștiințeze despre fiecare hirotonire celebrată pe parohul locului Botezului, care să o adnoteze în registrul botezaților, conform can. 535, § 2.

TITLUL VII

Căsătoria

Can. 1055 – § 1. Legământul matrimonial, prin care un bărbat și o femeie stabilesc între ei o comunitate a întregii vieți, rânduit prin caracterul său natural spre binele soților și spre nașterea și educarea copiilor, a fost ridicat de Cristos Domnul, între cei botezați, la demnitatea de sacrament.

§ 2. De aceea, între botezați nu poate să existe un contract matrimonial valid care să nu fie, în același timp, și sacrament.

Can. 1056 – Proprietățile esențiale ale căsătoriei sunt unitatea și indisolubilitatea, care în căsătoria creștină dobândesc, în virtutea sacramentului, o stabilitate deosebită.

Can. 1057 – § 1. Actul care creează căsătoria este consimțământul părților, manifestat în mod legitim între persoane capabile din punct de vedere juridic, care nu poate fi suplinit de nici o putere omenească.

§ 2. Consimțământul matrimonial este actul voinței prin care un bărbat și o femeie se dăruiesc și se primesc reciproc, printr-un pact irevocabil, pentru a forma căsătoria.

Can. 1058 – Pot să încheie căsătoria toți aceia care nu sunt opriți de către drept.

Can. 1059 – Căsătoria catolicilor, chiar dacă numai una dintre părți este catolică, este reglementată nu numai de dreptul divin, ci și de dreptul canonic, rămânând valabilă competența autorității civile cu privire la efectele exclusiv civile ale aceleiași căsătorii.

Can. 1060 – Căsătoria se bucură de ocrotirea dreptului; de aceea, în caz de dubiu, ea trebuie considerată validă până la proba contrară.

Can. 1061 – § 1. Căsătoria validă între botezați este numită numai validă dacă nu este consumată; validă și consumată, dacă soții au săvârșit împreună, în mod uman, actul conjugal, capabil în sine pentru nașterea copiilor și în vederea căruia căsătoria este rânduită din natura sa și prin care soții devin un singur trup.

§ 2. După ce căsătoria a fost celebrată, dacă soții au locuit împreună, până la proba contrară, se presupune că a avut loc consumarea.

§ 3. Căsătoria invalidă este numai putativă, dacă a fost celebrată cu bună credință de către cel puțin una dintre părți, până când ambele părți ajung la certitudinea nulității ei.

Can. 1062 – § 1. Promisiunea de căsătorie, fie unilaterală, fie bilaterală, numită logodnă, este reglementată de dreptul particular stabilit de Conferința Episcopilor, ținând seama de cutumele și legile civile, dacă există.

§ 2. Promisiunea de căsătorie nu dă dreptul de a cere în tribunal celebrarea căsătoriei; dă totuși dreptul de a cere repararea daunelor, dacă este necesar.

CAPITOLUL I

Grija pastorală și actele preliminare celebrării căsătoriei

Can. 1063 – Păstorii sufletești au obligația de a se îngriji ca propria lor comunitate eclezială să ofere credincioșilor acea asistență prin care starea căsătorească să se păstreze în spiritul creștin și să înainteze în perfecțiune. Această asistență trebuie acordată mai ales:

1° prin predică, prin cateheză adaptată minorilor, tinerilor și adulților, ba chiar prin folosirea instrumentelor de comunicare socială, prin care credincioșii să fie instruiți asupra semnificației căsătoriei creștine și asupra rolului soților și părinților creștini;

2° prin pregătirea personală la căsătoria ce trebuie încheiată, prin care mirii să fie dispuși să accepte sfințenia și îndatoririle noii lor stări;

3° prin celebrarea liturgică fructuoasă a căsătoriei, prin care să apară clar că soții semnifică misterul de unire și iubire rodnică dintre Cristos și Biserică și că participă la el;

4° prin ajutorul dat soților, pentru ca ei, respectând și apărând cu fidelitate legământul conjugal, să ajungă să ducă o viață de familie din zi în zi mai sfântă și mai deplină.

Can. 1064 – E de datoria Ordinariului locului de a se îngriji ca această asistență să fie organizată cum trebuie, după ce a ascultat părerea, dacă i se pare oportun, a unor bărbați și femei, apreciați pentru experiența și competența lor.

Can. 1065 – § 1. Catolicii care nu au primit sacramentul Mirului să-l primească înainte de a fi admiși la căsătorie, dacă acest lucru este posibil fără un neajuns grav.

§ 2. Pentru ca sacramentul Căsătoriei să fie primit cu rodnicie, se recomandă foarte mult ca mirii să se apropie de sacramentele Pocăinței și Preasfintei Euharistii.

Can. 1066 – Înainte de a se celebra căsătoria, trebuie să se constate că nu se opune nimic celebrării ei valide și licite.

Can. 1067 – Conferința Episcopilor să stabilească norme cu privire la examenul mirilor, precum și cu privire la vestirile matrimoniale și la alte mijloace pentru efectuarea investigațiilor necesare dinainte de căsătorie; după ce s-au respectat toate acestea, parohul poate proceda la asistarea căsătoriei.

Can. 1068 – În pericol de moarte, dacă nu pot fi avute alte dovezi, nici nu există indicii contrare, este suficient ca părțile să declare, dacă e cazul, chiar sub jurământ, că sunt botezate și că nu au nici un impediment.

Can. 1069 – Toți credincioșii au obligația de a dezvălui parohului sau Ordinariului locului, înainte de celebrarea căsătoriei, impedimentele pe care le-ar cunoaște.

Can. 1070 – Dacă investigațiile au fost făcute de altcineva decât de parohul care este competent să asiste căsătoria, să-l informeze cât mai curând, printr-un document autentic, pe acest paroh despre rezultatul investigațiilor.

Can. 1071 – § 1. Cu excepția cazului de necesitate, nimeni să nu asiste fără permisiunea Ordinariului locului:

1° căsătoria pribegilor (vagi);

2° căsătoria care nu poate fi recunoscută sau celebrată după legea civilă;

3° căsătoria celui care are obligații naturale, izvorâte dintr-o unire anterioară, față de o altă parte sau față de copii;

4° căsătoria celui care a abandonat în mod notoriu credința catolică;

5° căsătoria celui care a căzut într-o cenzură;

6° căsătoria unui minor, dacă părinții nu știu despre ea sau este făcută împotriva voinței lor;

7° căsătoria ce trebuie încheiată printr-un procurator, despre care vorbește can. 1105.

§ 2. Ordinariul locului să nu acorde permisiunea de a se asista căsătoria celui care a abandonat în mod notoriu credința catolică, decât dacă s-au respectat normele prevăzute de can. 1125, făcându-se adaptările de rigoare.

Can. 1072 – Păstorii sufletești să aibă grijă să-i îndepărteze pe tineri de la celebrarea căsătoriei înainte de vârsta la care se obișnuiește a se încheia potrivit uzanțelor regiunii.

CAPITOLUL II Impedimentele dirimante în general

Can. 1073 – Impedimentul dirimant face persoana incapabilă să încheie în mod valid căsătoria.

Can. 1074 – Impedimentul este considerat public dacă poate fi dovedit în forul extern; altminteri, este ocult.

Can. 1075 – § 1. Numai autoritatea supremă a Bisericii are puterea să declare în mod autentic când dreptul divin interzice sau invalidează o căsătorie.

§ 2. Tot numai autoritatea supremă are dreptul exclusiv să stabilească alte impedimente pentru cei botezați.

Can. 1076 – Este dezaprobată cutuma care introduce un nou impediment sau care este contrară celor deja existente.

Can. 1077 – § 1. Într-un caz particular, Ordinariul locului poate interzice propriilor supuși căsătoria, oriunde s-ar afla ei, precum și tuturor celor care locuiesc de fapt pe teritoriul său, dar numai temporar, dintr-un motiv grav și câtă vreme durează acest motiv.

§ 2. Numai autoritatea supremă a Bisericii poate adăuga acestei interziceri o clauză dirimantă.

Can. 1078 – § 1. Ordinariul locului îi poate dispensa pe supușii săi, oriunde s-ar afla ei, precum și pe toți cei care de fapt locuiesc pe teritoriul său, de toate impedimentele de drept ecleziastic, cu excepția impedimentelor a căror dispensă este rezervată Scaunului Apostolic.

§ 2. Impedimentele a căror dispensă este rezervată Scaunului Apostolic sunt:

1° impedimentul care provine din hirotonirile sacre sau din votul public perpetuu de castitate într-un institut călugăresc de drept pontifical;

2° impedimentul de crimă, despre care e vorba în can. 1090.

§ 3. Nu se acordă niciodată dispensa de impedimentul de consangvinitate în linie dreaptă, nici în gradul al doilea în linie colaterală.

Can. 1079 – § 1. Când pericolul de moarte este iminent, Ordinariul locului îi poate dispensa pe supușii proprii, oriunde s-ar afla ei, și pe toți cei care de fapt locuiesc pe teritoriul său, atât de la forma ce trebuie respectată în celebrarea căsătoriei, cât și de toate, și de fiecare în parte, impedimentele de drept ecleziastic, publice și oculte, cu excepția impedimentului ce provine din hirotonirea prezbiterală.

§ 2. În aceleași circumstanțe prevăzute de § 1, dar numai în cazurile când nu se poate recurge la Ordinariul locului, au aceeași facultate de a dispensa: parohul, slujitorul sacru delegat în mod reglementar și preotul sau diaconul care asistă la căsătorie conform can. 1116, § 2.

§ 3. În pericol de moarte, confesorul are facultatea de a dispensa de impedimentele oculate în forul intern, fie în cadrul actului mărturisirii sacramentale, fie în afara lui.

§ 4. În cazul despre care vorbește § 2, se consideră că nu se poate recurge la Ordinariul locului, dacă acest lucru poate fi făcut numai prin telegramă sau prin telefon.

Can. 1080 – § 1. Ori de câte ori se descoperă un impediment când toate sunt deja pregătite pentru cununie și nu este posibil, fără un probabil pericol de rău grav, să se amâne căsătoria până se obține dispensa de la autoritatea competentă, au facultatea de a dispensa de toate impedimentele, cu excepția celor indicate în can. 1078, § 2, nr. 1, Ordinariul locului și numai când cazul este ocult, toți cei despre care vorbește can. 1079, §§ 2 și 3, respectându-se condițiile prescrise acolo.

§ 2. Această facultate valorează și pentru convalidarea căsătoriei, când există același pericol cauzat de așteptare și nici nu este timp de a se recurge la Scaunul Apostolic sau la Ordinariul locului, dacă este vorba de impedimente pe care el le poate dispensa.

Can. 1081 – Parohul, ori preotul sau diaconul despre care vorbește can. 1079, § 2, să-l informeze imediat pe Ordinariul locului despre dispensa acordată în forul extern; dispensa să fie adnotată în registrul de căsătorii.

Can. 1082 – Dacă rescriptul Penitențiariei nu prevede altfel, dispensa de un impediment ocult, acordată în forul intern extrasacramental să fie adnotată în registrul ce se păstrează în arhiva secretă a curiei, iar dacă impedimentul ocult devine ulterior public, nu este necesară o altă dispensă pentru forul extern.

CAPITOLUL III

Impedimentele dirimante în speță

Can. 1083 – § 1. Bărbatul care nu a împlinit vârsta de șaisprezece ani și femeia care nu a împlinit vârsta de paisprezece ani nu pot să încheie căsătorie validă.

§ 2. Conferința Episcopilor poate stabili o vârstă superioară pentru celebrarea licită a căsătoriei.

Can. 1084 – § 1. Impotența, adică incapacitatea de a săvârși actul sexual, antecedentă și perpetuă, fie din partea bărbatului, fie din partea femeii, fie absolută, fie relativă, prin însăși natura sa face căsătoria invalidă.

§ 2. Dacă impedimentul de impotență este nesigur, fie că e vorba de un dubiu de drept, fie că e vorba de un dubiu de fapt, căsătoria nu trebuie împiedicată și nici declarată nulă, atât timp cât durează dubiul.

§ 3. Sterilitatea nu interzice căsătoria, nici nu o face nulă, rămânând valabilă dispoziția can. 1098.

Can. 1085 – § 1. Cine este ținut de legământul unei căsătorii anterioare, chiar neconsumate, atentează invalid căsătoria.

§ 2. Deși căsătoria anterioară este invalidă sau desfăcută, indiferent din ce motiv, nu urmează de aici că este permis să încheie o alta înainte de a se fi constatat în mod legal și cert nulitatea sau desfacerea căsătoriei anterioare.

Can. 1086 – § 1. Este invalidă căsătoria între două persoane, dintre care una a fost botezată în Biserica Catolică, sau a fost primită în sânul ei, și nu s-a îndepărtat de ea printr-un act formal, iar cealaltă este nebotezată.

§ 2. Să nu se dispenseze de acest impediment dacă nu au fost îndeplinite condițiile prevăzute de can. 1125 și 1126.

§ 3. Dacă în momentul încheierii căsătoriei una dintre părți era, în general, considerată botezată sau Botezul ei era îndoielnic, trebuie să se presupună, conform can. 1060, validitatea căsătoriei, până când se dovedește în mod cert că una dintre părți era botezată, iar cealaltă parte, nebotezată.

Can. 1087 – Cei care au primit hirotonirile sacre atentează invalid căsătoria.

Can. 1088 – Atentează invalid căsătoria cei care sunt legați de votul public perpetuu de castitate într-un institut călugăresc.

Can. 1089 – Nu poate avea loc căsătoria între un bărbat și o femeie răpită sau cel puțin reținută cu scopul de a încheia cu ea căsătorie, decât dacă ulterior femeia, separată de cel care a răpit-o, aflându-se într-un loc sigur și liber, alege de bunăvoie căsătoria.

Can. 1090 – § 1. Persoana care, cu scopul de a se căsători cu o anumită persoană, pricinuieste moartea soțului (soției) acestei persoane, ori moartea propriului soț (soții), atentează invalid căsătoria.

§ 2. De asemenea, atentează invalid căsătoria între ei cei care au pricinuit moartea soțului (soției), acționând împreună fizicește sau moralicește.

Can. 1091 – § 1. Consangvinitatea în linie dreaptă face căsătoria nulă între toți ascendenții și descendenții, atât legitimi, cât și naturali.

§ 2. În linia colaterală, căsătoria este nulă până la al patrulea grad inclusiv.

§ 3. Impedimentul de consangvinitate nu se multiplică.

§ 4. Să nu se permită niciodată căsătoria dacă există vreun dubiu că părțile sunt consangvine în vreun grad al liniei drepte sau în gradul al doilea al liniei colaterale.

Can. 1092 – Afinitatea în linie dreaptă în orice grad invalidează căsătoria.

Can. 1093 – Impedimentul de onestitate publică derivă din căsătoria invalidă, după ce s-a instaurat viața în comun, sau din concubinajul notoriu și public; invalidează căsătoria, în primul grad al liniei drepte, între bărbat și consangvinii femeii și invers.

Can. 1094 – Nu pot încheia în mod valid căsătorie între ei cei care sunt uniți prin rudenie legală provenită din adopție, în linie dreaptă și în gradul al doilea al liniei colaterale.

CAPITOLUL IV Consimțământul matrimonial

Can. 1095 – Sunt incapabili să încheie căsătorie:

1° cei care sunt lipsiți de uzul suficient al rațiunii;

2° cei care suferă de un grav defect de discernământ cu privire la drepturile și obligațiile matrimoniale esențiale, ce trebuie date și acceptate reciproc;

3° cei care, din motive de natură psihică, nu pot să-și asume obligațiile esențiale ale căsătoriei.

Can. 1096 – § 1. Pentru ca să poată exista un consimțământ matrimonial, este necesar ca părțile cel puțin să nu ignore că o căsătorie este o permanentă comunitate de viață între un bărbat și o femeie, rânduită pentru procreare printr-o anumită cooperare de ordin sexual.

§ 2. Această ignoranță nu se presupune după pubertate.

Can. 1097 – § 1. Eroarea cu privire la persoană invalidează căsătoria.

§ 2. Eroarea cu privire la o calitate a persoanei, chiar dacă este cauză a contractului, nu invalidează căsătoria, dacă această calitate nu este voită în mod direct și principal.

Can. 1098 – Cine încheie căsătoria indus în eroare prin dol provocat pentru a obține consimțământul, cu privire la o calitate a celeilalte părți, care prin natura sa poate perturba în mod grav comunitatea conjugală, o încheie în mod invalid.

Can. 1099 – Eroarea cu privire fie la unitatea sau indisolubilitatea căsătoriei, fie la demnitatea sacramentală, nu viciază consimțământul matrimonial, cu condiția să nu determine voința.

Can. 1100 – Cunoașterea ori presupunerea nulității căsătoriei nu exclude în mod necesar consimțământul matrimonial.

Can. 1101 – § 1. Consimțământul intern al voinței se presupune că este conform cu cuvintele sau semnele folosite în celebrarea căsătoriei.

§ 2. Totuși, dacă una sau ambele părți exclud printr-un act pozitiv de voință căsătoria însăși, ori un element esențial sau o proprietate esențială a căsătoriei, încheie căsătoria în mod invalid.

Can. 1102 – § 1. Nu poate fi încheiată în mod valid căsătoria sub o condiție ce se referă la un lucru viitor.

§ 2. Căsătoria încheiată sub condiție ce se referă la un lucru trecut sau la un lucru prezent este validă sau nu, în funcție de existența sau inexistența acelu lucru pus sub condiție.

§ 3. Totuși, condiția despre care vorbește § 2 nu poate fi pusă în mod licit, decât cu permisiunea, dată în scris, a Ordinariului locului.

Can. 1103 – Este invalidă căsătoria încheiată sub violență sau frică gravă externă, chiar dacă nu este provocată în mod intenționat, de care cineva nu se poate elibera fără a fi nevoit să aleagă căsătoria.

Can. 1104 – § 1. Pentru încheierea validă a căsătoriei, este necesar ca cele două părți să fie prezente împreună în același timp, personal sau prin procurator.

§ 2. Mirii să exprime consimțământul matrimonial prin cuvinte; dacă însă nu pot vorbi, prin semne echivalente.

Can. 1105 – § 1. Pentru a încheia în mod valid căsătoria prin procurator, este necesar:
1° să existe un mandat special pentru a o încheia cu o persoană precisă;
2° ca procuratorul să fie desemnat de însuși mandantul și să-și îndeplinească funcția personal.

§ 2. Pentru ca mandatul să fie valid, trebuie să fie semnat de mandant și, în plus, fie de către parohul sau Ordinariul locului în care este dat mandatul, fie de către preotul delegat de unul dintre ei, fie cel puțin de către doi martori; sau să fie făcut printr-un înscris autentic, conform dispozițiilor dreptului civil.

§ 3. Dacă mandantul nu poate să scrie, acest fapt trebuie consemnat în mandatul însuși și să se adauge un alt martor, care să semneze și el mandatul; altminteri, mandatul este invalid.

§ 4. Dacă mandantul, înainte ca procuratorul să încheie în numele lui, a revocat mandatul sau a devenit alienat mintal, căsătoria este invalidă, chiar dacă procuratorul sau cealaltă parte contractantă nu știa acest lucru.

Can. 1106 – Căsătoria poate fi încheiată cu ajutorul unui traducător; totuși, parohul să nu asiste la ea, dacă nu este sigur că traducătorul este vrednic de crezare.

Can. 1107 – Chiar dacă o căsătorie a fost încheiată în mod invalid din cauza unui impediment sau a unui defect de formă, se presupune că rămâne consimțământul dat, până se constată revocarea lui.

CAPITOLUL V Forma celebrării căsătoriei

Can. 1108 – § 1. Sunt valide numai acele căsătorii care sunt încheiate în fața Ordinariului locului sau a parohului locului, ori în fața unui preot sau diacon delegat de unul dintre ei ca să asiste și, în plus, în fața a doi martori, conform dispozițiilor canoanelor care urmează, rămânând în vigoare excepțiile prevăzute în cann. 144, 1112, § 1, 1116 și 1127, §§ 1 și 2.

§ 2. Asistent la căsătorie este numai acela care, fiind prezent, cere manifestarea consimțământului contractanților și o primește în numele Bisericii.

Can. 1109 – Dacă nu au fost excomunicați sau interziși sau suspendați de la oficiu, ori declarați ca atare, printr-o sentință sau printr-un decret, Ordinariul locului și parohul asistă valid în virtutea oficiului, în cadrul teritoriului lor, nu numai căsătoriile supușilor, dar și căsătoriile aceluia care nu sunt supușii lor, cu condiția ca unul dintre aceștia să fie de rit latin.

Can. 1110 – Ordinariul personal și parohul personal asistă în mod valid, în virtutea oficiului, numai căsătoria aceluia miri dintre care cel puțin unul este supus în cadrul jurisdicției lor.

Can. 1111 – § 1. Atât timp cât își exercită în mod valid oficiul, Ordinariul locului și parohul pot delega, în cadrul teritoriului propriu, preoților și diaconilor facultatea, chiar generală, de a asista căsătoriile.

§ 2. Pentru ca delegarea facultății de a asista căsătoriile să fie validă, trebuie dată în mod expres unor persoane precise; dacă este vorba de o delegare specială, trebuie dată pentru o căsătorie precisă; dacă însă este vorba de o delegare generală, trebuie dată în scris.

Can. 1112 – § 1. Unde nu există nici preoți, nici diaconi, Episcopul diecezan, având părerea favorabilă a Conferinței Episcopilor și obținând permisiunea de la Sfântul Scaun, poate delega unii laici să asiste căsătoriile.

§ 2. Să fie un laic apt, capabil de a-i instrui pe viitorii soți, și bine pregătit, pentru a celebra cum se cuvine liturgia căsătoriei.

Can. 1113 – Înainte de a se acorda delegația specială, să se întreprindă tot ceea ce dreptul stabilește pentru dovedirea stării libere.

Can. 1114 – Asistentul la căsătorie acționează în mod ilicit dacă nu are certitudinea cu privire la starea liberă a contractanților, conform dreptului, și, când e posibil, cu privire la permisiunea parohului, ori de câte ori asistă în virtutea delegației generale.

Can. 1115 – Căsătoriile să se celebreze în parohia în care una dintre părțile contractante își are domiciliul sau cvasidomiciliul, sau în parohia în care locuiește de o lună de zile, iar dacă este vorba de pribegi, în parohia în care ei locuiesc de fapt; cu permisiunea Ordinariului propriu sau a parohului propriu, pot fi celebrate și în altă parte.

Can. 1116 – § 1. Dacă nu este posibil să se aibă, fără un neajuns grav, un asistent competent conform dreptului sau la care să se poată merge, cei care intenționează să încheie căsătorie o pot încheia valid și licit numai în fața martorilor:

1° în pericol de moarte;

2° în afara pericolului de moarte, cu condiția să se prevadă în mod prudent că această situație va dura o lună de zile.

§ 2. În ambele cazuri, dacă există un alt preot sau diacon care poate fi prezent, trebuie să fie chemat și, împreună cu martorii, să fie prezent la celebrarea căsătoriei, rămânând validă căsătoria încheiată numai în fața martorilor.

Can. 1117 – Forma stabilită în canoanele de mai sus trebuie respectată dacă cel puțin una dintre părțile care încheie căsătoria este botezată în Biserica Catolică, sau a fost primită în această Biserică, și nu s-a îndepărtat de ea printr-un act formal, rămânând neschimbate dispozițiile can. 1127, § 2.

Can. 1118 – § 1. Căsătoria între catolici sau o parte catolică și o parte necatolică botezată să se celebreze în biserica parohială; va putea fi celebrată într-o altă biserică sau într-un oratoriu cu permisiunea Ordinariului locului sau a parohului.

§ 2. Ordinariul locului poate permite ca o căsătorie să fie celebrată într-un alt loc potrivit.

§ 3. Căsătoria între o parte catolică și o parte nebotezată va putea fi celebrată într-o biserică sau într-un alt loc potrivit.

Can. 1119 – Cu excepția cazului de necesitate, în celebrarea căsătoriei să se respecte rânduielile prescrise de cărțile liturgice aprobate de Biserică sau introduse de cutume legitime.

Can. 1120 – Conferința Episcopilor poate să redacteze un ritual propriu pentru căsătorie, care va trebui să fie recunoscut de Sfântul Scaun, adaptat obiceiurilor locurilor și popoarelor, potrivite cu spiritul creștin, rămânând totuși neatinsă legea conform căreia cel care asistă la căsătorie, fiind prezent personal, să ceară și să primească manifestarea consimțământului contractanților.

Can. 1121 – § 1. După celebrarea căsătoriei, parohul locului celebrării sau cel care îl înlocuiește, chiar dacă nici unul dintre ei nu a fost de față, să înregistreze cât mai curând în registrul de căsătorii numele soților, al asistentului și al martorilor, locul și ziua celebrării căsătoriei, după modelul stabilit de Conferința Episcopilor sau de Episcopul diecezan.

§ 2. Ori de câte ori se încheie o căsătorie în conformitate cu can. 1116, preotul sau diaconul, dacă a fost prezent la celebrare, sau, în caz contrar, martorii au obligația în mod solidar cu contractanții de a informa cât mai urgent parohul sau Ordinariul locului despre căsătoria încheiată.

§ 3. Cât privește căsătoria încheiată cu dispensă de la forma canonică, Ordinariul locului care a acordat dispensa să aibă grijă ca dispensa și celebrarea să fie înregistrate în registrul de căsătorii, atât în cel al curiei, cât și în cel al parohiei proprii a părții catolice, al cărei paroh a făcut investigațiile cu privire la starea liberă; partea catolică are obligația de a-l informa cât mai curând pe același Ordinariu și pe paroh despre celebrarea căsătoriei, indicând și locul celebrării, precum și forma publică ce a fost respectată.

Can. 1122 – § 1. Căsătoria încheiată să fie notată și în registrul de botezați, în care este înregistrat Botezul soților.

§ 2. Dacă un soț nu a încheiat căsătoria în parohia în care a fost botezat, parohul locului celebrării să-l informeze cât mai curând despre căsătoria încheiată pe parohul locului unde a fost administrat Botezul.

Can. 1123 – Când o căsătorie este convalidată în forul extern, sau este declarată nulă, sau este desfăcută în mod legitim din alt motiv decât moartea, să fie informat despre aceasta

parohul locului celebrării căsătoriei, pentru a face notarea necesară în registrele de căsătorii și de botezați.

CAPITOLUL VI Căsătoriile mixte

Can. 1124 – Fără permisiunea expresă a autorității competente, este interzisă căsătoria între două persoane botezate, dintre care una a fost botezată în Biserica Catolică, sau a fost primită în sânul ei după Botez, și nu a părăsit-o printr-un act formal, iar cealaltă este înscrisă la o Biserică sau o comunitate eclezială ce nu este în comuniune deplină cu Biserica Catolică.

Can. 1125 – Ordinariul locului poate acorda permisiunea dacă există un motiv just și rațional; să o acorde numai după ce au fost îndeplinite următoarele condiții:

1° partea catolică să declare că este gata să evite pericolele de a părăsi credința și să promită cu sinceritate că va face tot ce-i stă în putință ca toți copiii să fie botezați și educați în Biserica Catolică;

2° cealaltă parte să fie informată la momentul potrivit despre promisiunile ce trebuie să le facă partea catolică, astfel încât să existe certitudinea că ea este cu adevărat conștientă de promisiunea și de obligațiile părții catolice;

3° ambele părți să fie instruite cu privire la scopurile și proprietățile esențiale ale căsătoriei, care nu trebuie să fie excluse de nici unul dintre cei doi contractanți.

Can. 1126 – Este datoria Conferinței Episcopilor de a stabili atât modul cum trebuie făcute aceste declarații și promisiuni, care sunt mereu necesare, cât și modul prin care să se constate despre ele în forul extern, precum și modul în care să fie informată partea necatolică.

Can. 1127 – § 1. În ce privește forma ce trebuie folosită la căsătoria mixtă, să se respecte dispozițiile can. 1108; totuși, dacă partea catolică încheie căsătorie cu o parte necatolică de rit oriental, forma canonică a celebrării trebuie respectată numai pentru liceitate; pentru validitate, însă, e necesară intervenția slujitorului sacru, respectându-se celelalte norme prescrise de drept.

§ 2. Dacă dificultăți grave împiedică respectarea formei canonice, Ordinariul locului părții catolice are dreptul de a dispensa de la ea în fiecare caz aparte, după ce totuși l-a consultat pe Ordinariul locului în care se celebrează căsătoria, rămânând necesară, pentru validitate, o anumită formă publică de celebrare; îi revine Conferinței Episcopilor datoria de a stabili norme după care sus numita dispensă să fie acordată, urmându-se criteriile comune.

§ 3. Este interzis, atât înainte, cât și după celebrarea canonică prevăzută de § 1, de a se săvârși o altă celebrare religioasă a aceleiași căsătorii pentru a da sau a reînnoi consimțământul matrimonial; de asemenea, să nu aibă loc o celebrare religioasă în care asistentul catolic și slujitorul necatolic, îndeplinind fiecare ritul propriu, să ceară consimțământul părților.

Can. 1128 – Ordinarii locului și ceilalți păstori sufletești să aibă grijă ca soțului catolic și copiilor născuți dintr-o căsătorie mixtă să nu le lipsească asistența spirituală, necesară pentru îndeplinirea obligațiilor proprii, și să-i ajute pe soți să păstreze unitatea vieții conjugale și familiale.

Can. 1129 – Dispozițiile cann. 1127 și 1129 trebuie aplicate și în cazul căsătoriilor cărora li se opune impedimentul de disparitate de cult, despre care vorbește can. 1086, § 1.

CAPITOLUL VII Celebrarea secretă a căsătoriei

Can. 1130 – Dintr-un motiv grav și urgent, Ordinariul locului poate permite ca o căsătorie să fie celebrată în secret.

Can. 1131 – Permisivitatea de a celebra căsătoria în secret comportă:
1° obligația de a se face în secret investigațiile ce trebuie să aibă loc înainte de căsătorie;
2° obligația ca secretul privind celebrarea căsătoriei să fie păstrat de Ordinariul locului, de asistent, de martori și de soți.

Can. 1132 – Obligația de a păstra secretul, despre care vorbește can. 1131, nr. 2, încetează pentru Ordinariul locului în cazul când păstrarea secretului poate cauza un scandal grav sau o ofensă gravă față de sfințenia căsătoriei, iar acest lucru să fie adus la cunoștința părților înainte de celebrarea căsătoriei.

Can. 1133 – Căsătoria celebrată în secret să fie înscrisă numai în registrul special, ce trebuie păstrat în arhiva secretă a curiei.

CAPITOLUL VIII Efectele căsătoriei

Can. 1134 – Din căsătoria validă ia naștere între soți un legământ, prin natura sa perpetuu și exclusiv; în plus, în căsătoria creștină, soții sunt întăriți și într-un fel consacrați printr-un sacrament special pentru îndatoririle și demnitatea stării lor.

Can. 1135 – Ambii soți au drepturi și îndatoriri egale cu privire la tot ceea ce ține de comunitatea vieții conjugale.

Can. 1136 – Părinții au obligația foarte gravă și dreptul primar de a se îngriji, după puterile lor, de educația copiilor, atât fizică, socială și culturală, cât și morală și religioasă.

Can. 1137 – Sunt legitimi copiii zămislighi ori născuți dintr-o căsătorie validă sau din una putativă.

Can. 1138 – § 1. Este tată acela care e dovedit de căsătoria legitimă, dacă nu se constată contrariul cu argumente evidente.

§ 2. Se presupune că sunt legitimi copiii născuți cel puțin după 180 de zile de la data celebrării căsătoriei, sau în decurs de 300 zile de la data încetării vieții conjugale.

Can. 1139 – Copiii ilegitali devin legitimi prin căsătoria ulterioară a părinților, fie validă, fie putativă, sau prin rescript de la Sfântul Scaun.

Can. 1140 – Cu privire la efectele canonice, copiii deveniți legitimi sunt echivalați în toate copiilor legitimi, dacă nu este prevăzut în mod expres altfel de către drept.

CAPITOLUL IX Separarea soților

ART. 1

Desfacerea legământului

Can. 1141 – Căsătoria validă și consumată nu poate fi desfăcută de nici o putere omenească și din nici un motiv, decât de moarte.

Can. 1142 – Căsătoria neconsumată, încheiată între botezați sau între o parte botezată și o parte nebotezată, poate fi desfăcută, dintr-un motiv just, de Pontiful Roman, la cererea ambelor părți sau a uneia dintre ele, chiar dacă cealaltă parte nu este de acord.

Can. 1143 – § 1. Căsătoria încheiată de doi nebotezați se desface, în virtutea privilegiului paulin, în favoarea credinței părții care a primit Botezul, prin însuși faptul că această parte încheie o nouă căsătorie, cu condiția ca partea nebotezată să se separe.

§ 2. Se consideră că partea nebotezată se separă, dacă nu vrea să coabiteze cu partea botezată în mod pașnic fără a-l ofensa pe Creator, în afară de cazul când partea botezată i-a dat, după primirea Botezului, părții nebotezate un motiv just de a se separa.

Can. 1144 – § 1. Ca partea botezată să încheie în mod valid o nouă căsătorie, partea nebotezată trebuie întrebată dacă nu cumva:

1° vrea și ea să primească Botezul;

2° vrea cel puțin să coabiteze în mod pașnic cu partea botezată, fără să-l offenseze pe Creator.

§ 2. Această interpelare trebuie făcută după Botez; totuși, Ordinariul locului poate permite, dintr-un motiv grav, ca interpelarea să aibă loc înainte de Botez; mai mult, poate dispensa de interpelare, fie înainte fie după Botez, numai să rezulte, pe baza unei proceduri cel puțin sumare și extrajudiciare, că interpelarea nu poate fi făcută sau că e inutilă.

Can. 1145 – § 1. În mod normal, interpelarea să fie făcută sub autoritatea Ordinariului locului al părții convertite; acest Ordinariu să acorde celeilalte părți, dacă ea cere acest lucru, un termen pentru a răspunde, avertizând-o totuși că, dacă acest termen a trecut în mod inutil, tăcerea ei va fi considerată răspuns negativ.

§ 2. Interpelarea este validă chiar dacă este făcută în mod particular de însăși partea convertită; mai mult, este și licită, dacă forma prescrisă mai sus nu poate fi respectată.

§ 3. În ambele cazuri, trebuie să se constate în mod legitim în forul extern că interpelarea a avut loc și care a fost rezultatul ei.

Can. 1146 – Partea botezată are dreptul de a încheia o căsătorie nouă cu o parte catolică:

1° dacă cealaltă parte a răspuns negativ la interpelare sau interpelarea a fost omisă în mod legitim;

2° dacă partea nebotezată, consultată deja sau nu, mai întâi a perseverat în coabitarea pașnică fără să-l ofenseze pe Creator, dar ulterior s-a separat fără un motiv just, rămânând valabile dispozițiile can. 1144 și 1145.

Can. 1147 – Ordinariul locului poate totuși permite, dintr-un motiv grav, ca partea botezată, prevalându-se de privilegiul paulin, să încheie căsătorie cu o parte necatolică, botezată sau nebotezată, respectându-se dispozițiile canoanelor despre căsătoriile mixte.

Can. 1148 – § 1. Dacă bărbatului nebotezat care a avut în același timp mai multe femei nebotezate îi este greu să rămână cu prima dintre ele după ce a primit Botezul în Biserica Catolică, poate reține una dintre ele, îndepărtându-le pe celelalte. Același lucru este valabil și pentru femeia nebotezată, care ar avea în același timp mai mulți bărbați nebotezați.

§ 2. În cazurile prevăzute de § 1, după ce s-a primit Botezul, căsătoria trebuie încheiată după forma canonică, respectându-se, dacă e necesar, dispozițiile referitoare la căsătoriile mixte și celelalte dispoziții ale dreptului.

§ 3. Ținându-se seama de condiția morală, socială și economică a locurilor și a persoanelor, Ordinariul locului să aibă grijă să fie luate măsuri suficiente privind nevoile materiale ale primei soții și ale celorlalte înlăturate, potrivit cu normele dreptății, ale carității creștine și ale echității naturale.

Can. 1149 – Persoana nebotezată care, după ce a primit Botezul în Biserica Catolică, nu poate restabili coabitarea cu partea nebotezată, din cauza prizonieratului sau a persecuției, poate să încheie o altă căsătorie, chiar dacă între timp cealaltă parte a primit Botezul, rămânând valabilă dispoziția can. 1141.

Can. 1150 – În caz de dubiu, privilegiul credinței se bucură de ocrotirea dreptului.

ART. 2

Separarea fără desfacerea legământului

Can. 1151 – Soții au datoria și dreptul de a respecta conviețuirea conjugală, dacă nu-i scutește un motiv legitim.

Can. 1152 – § 1. Deși se recomandă stăruitor ca partea nevinovată, determinată de dragostea creștină și preocupată de binele familiei, să nu refuze părții adultere iertarea și să nu rupă viața conjugală, totuși, dacă nu i-a iertat explicit sau tacit vinovăția, are dreptul de a întrerupe conviețuirea conjugală, în afară de cazul când a consimțit la adulter, sau a constituit cauza acestuia, sau a săvârșit ea însăși adulter.

§ 2. Iertarea tacită are loc dacă partea nevinovată, după ce a fost informată despre adulter, a trăit de bunăvoie și cu sentiment marital cu partea vinovată; în schimb, se presupune, dacă a menținut timp de șase luni conviețuirea conjugală și nu a recurs la autoritatea ecleziastică sau civilă.

§ 3. Dacă partea nevinovată a întrerupt din proprie inițiativă conviețuirea conjugală, să prezinte, în termen de șase luni, cauza de separare în fața autorității ecleziastice competente

care, examinând toate circumstanțele, va aprecia dacă e posibil ca partea nevinovată să ierte vinovăția și să nu rămână separată la nesfârșit.

Can. 1153 – § 1. Dacă unul dintre soți constituie un pericol grav de ordin fie spiritual, fie trupesc, pentru celălalt soț sau pentru copii, sau face în alt mod ca viața în comun să fie prea dură, îi dă celuilalt soț un motiv legitim de a se separa, cu permisiunea Ordinariului locului, iar dacă însăși așteptarea constituie un pericol, chiar din proprie inițiativă.

§ 2. În toate cazurile, încetând motivul de separare, trebuie restaurată conviețuirea conjugală, dacă autoritatea ecleziastică nu stabilește altfel.

Can. 1154 – După ce s-a stabilit separarea soților, trebuie întotdeauna să se ia măsuri coresponsuzătoare privind întreținerea necesară și educarea copiilor.

Can. 1155 – Soțul nevinovat poate în chip lăudabil să-l admită din nou pe celălalt soț la viața conjugală, iar în acest caz, să renunțe la dreptul de separare.

CAPITOLUL X Convalidarea căsătoriei

ART. 1 Convalidarea simplă

Can. 1156 – § 1. Pentru a convalida o căsătorie nulă din cauza unui impediment dirimant, este necesar să înceteze impedimentul sau să se dea dispensă și ca cel puțin partea conștientă de impediment să reînnoiască consimțământul.

§ 2. Această reînnoire este impusă de dreptul ecleziastic pentru validitatea căsătoriei, chiar dacă inițial ambele părți au dat consimțământul și nu l-au revocat ulterior.

Can. 1157 – Reînnoirea consimțământului trebuie să fie un nou act de voință față de căsătoria pe care persoana care o reînnoiește știe sau opinează că a fost nulă chiar de la început.

Can. 1158 – § 1. Dacă impedimentul este public, consimțământul trebuie reînnoit de ambele părți după forma canonică, rămânând neschimbată dispoziția can. 1127, § 2.

§ 2. Dacă impedimentul nu poate fi dovedit, este suficientă reînnoirea consimțământului în particular și în secret, și anume, de către partea care este conștientă de el, cu condiția ca partea cealaltă să persevereze în consimțământul dat, sau de către ambele părți, dacă impedimentul este cunoscut de amândouă părțile.

Can. 1159 – § 1. Căsătoria nulă din cauza unui defect de consimțământ este convalidată dacă partea care nu consimțise consimte în prezent, cu condiția să rămână consimțământul dat de partea cealaltă.

§ 2. Dacă defectul de consimțământ nu poate fi dovedit, este suficient ca partea care nu consimțise să-și dea consimțământul în particular și în secret.

§ 3. Dacă defectul de consimțământ poate fi dovedit, este necesar să fie dat consimțământul după forma canonică.

Can. 1160 – Căsătoria nulă din cauza unui defect de formă, ca să devină validă, trebuie să fie încheiată din nou după forma canonică, rămânând neschimbată dispoziția can. 1127, § 2.

ART. 2 Convalidarea radicală

Can. 1161 – § 1. Convalidarea radicală a unei căsătorii nule este convalidarea ei fără reînnoirea consimțământului, acordată de autoritatea competentă, și include dispensa de impediment, dacă există, și de forma canonică, dacă nu a fost respectată, precum și retroactivitatea efectelor canonice.

§ 2. Convalidarea are loc din momentul acordării favorului, în schimb, retroactivitatea, dacă nu este stabilit în mod expres altfel, merge înapoi până la momentul celebrării căsătoriei.

§ 3. Să nu se acorde convalidarea radicală, dacă nu este probabil că părțile vor să persevereze în viața conjugală.

Can. 1162 – § 1. Dacă lipsește consimțământul ambelor părți, sau al uneia dintre ele, căsătoria nu poate fi convalidată radical, fie că la început consimțământul nu a fost dat, fie că a fost dat, dar ulterior a fost revocat.

§ 2. Dacă însă consimțământul a lipsit la început, dar a fost dat ulterior, convalidarea poate fi acordată din momentul în care a fost dat consimțământul.

Can. 1163 – § 1. Căsătoria nulă din cauza unui impediment sau din cauza unui defect privind forma legitimă poate fi convalidată radical, cu condiția să rămână consimțământul ambelor părți.

§ 2. Căsătoria nulă din cauza unui impediment de drept natural sau de drept divin pozitiv poate fi convalidată radical numai după ce a încetat impedimentul.

Can. 1164 – Convalidarea radicală poate fi acordată în mod valid chiar și fără știrea uneia sau a ambelor părți; însă să nu se acorde decât dintr-un motiv grav.

Can. 1165 – § 1. Convalidarea radicală poate fi acordată de Scaunul Apostolic.

§ 2. Poate fi acordată de Episcopul diecezan pentru fiecare caz în parte, chiar dacă în aceeași căsătorie există împreună mai multe cauze de nulitate, îndeplinindu-se, în cazul convalidării unei căsătorii mixte, condițiile prevăzute de can. 1125; în schimb nu poate fi acordată de Episcopul diecezan dacă există un impediment a cărui dispensă este rezervată Scaunului Apostolic, conform can. 1078, § 2, sau dacă este vorba de un impediment de drept natural sau de drept divin pozitiv care deja a încetat.

PARTEA A II-A
Celelalte acte ale cultului divin

TITLUL I
Sacramentaliile

Can. 1166 – Sacramentaliile sunt semne sacre prin care, datorită unei asemănări cu sacramentele, sunt semnificate și, prin puterea de mijlocire a Bisericii, sunt obținute efecte mai ales spirituale.

Can. 1167 – § 1. Numai Scaunul Apostolic poate să stabilească noi sacramentalii ori să le interpreteze în mod autentic pe cele deja acceptate, să desființeze sau să schimbe vreunul dintre ele. § 2. La celebrarea sau administrarea sacramentaliilor să se respecte cu grijă ritualurile și formulele aprobate de autoritatea Bisericii.

Can. 1168 – Slujitorul sacramentaliilor este clericul înzestrat cu puterea necesară; unele sacramentalii pot fi administrate, conform normelor cărților liturgice, după aprecierea Ordinariului locului, chiar și de laici, înzestrați cu calități adecvate.

Can. 1169 – § 1. Pot săvârși în mod valid consacările și dedicările cei care sunt însemnați cu caracterul episcopal, precum și preoții care au permisiunea din partea dreptului sau printr-o concesiune legală.

§ 2. Binecuvântările pot fi împărțite de orice preot, cu excepția acelor care sunt rezervate Pontifului Roman sau Episcopului.

§ 3. Diaconul poate împărți numai binecuvântările permise în mod expres de către drept.

Can. 1170 – Binecuvântările, care, în primul rând, trebuie împărțite catolicilor, pot fi date și catecumenilor, ba chiar și necatolicilor, dacă nu există o opreliște din partea Bisericii.

Can. 1171 – Lucrurile sacre, care sunt destinate cultului divin prin dedicare sau binecuvântare, să fie tratate cu respect și să nu fie folosite în scopuri profane sau improprii, chiar dacă aparțin unor persoane private.

Can. 1172 – § 1. Nimeni nu poate săvârși în mod legitim exorcisme asupra celor posedați, dacă nu a obținut permisiunea specială și expresă de la Ordinariul locului.

§ 2. Ordinariul locului să acorde această permisiune numai preotului înzestrat cu evlavie, știință, prudență și integritate morală.

TITLUL II
Liturgia orelor

Can. 1173 – Biserica, îndeplinind funcția sacerdotală a lui Cristos, celebrează liturgia orelor prin care, ascultându-l pe Dumnezeu care vorbește poporului său și actualizând evenimentul mântuirii, îl laudă și îl imploră fără încetare prin cânt și rugăciune, pentru mântuirea lumii întregi.

Can. 1174 – § 1. Au obligația de a celebra liturgia orelor clericii, conform can. 276, § 2, nr. 3; în schimb, membrii institutelor de viață consacrată și ai societăților de viață apostolică, conform constituțiilor proprii.

§ 2. Chiar și ceilalți credincioși sunt invitați stăruitor să participe, în funcție de împrejurări, la liturgia orelor, deoarece este vorba de o acțiune a Bisericii.

Can. 1175 – La celebrarea liturgiei orelor să se respecte, pe cât e posibil, timpul real al fiecărei ore.

TITLUL III Funeraliile ecleziastice

Can. 1176 – § 1. Credincioșii creștini decedați trebuie să beneficieze de funeralii ecleziastice, conform dreptului.

§ 2. Funeraliile ecleziastice, prin care Biserica cere ajutorul spiritual pentru cei morți, cinstește trupurile acestora și, în același timp, le dă celor vii mângâierea speranței, trebuie celebrate conform legilor liturgice.

§ 3. Biserica recomandă stăruitor ca să păstreze piosul obicei de a se înhuma trupurile celor morți; totuși, nu interzice incinerarea, în afară de cazul când aceasta a fost aleasă din motive contrare învățăturii creștine.

CAPITOLUL I Celebrarea funeraliilor

Can. 1177 – § 1. Pentru fiecare credincios decedat, funeraliile trebuie celebrate, în general, în biserica parohiei proprii.

§ 2. Este totuși permis ca fiecare credincios, sau cei care au datoria de a se îngriji de funeraliile unui credincios decedat, să aleagă pentru funeralii o altă biserică, cu consimțământul responsabilului acesteia, fiind informat parohul propriu al celui decedat.

§ 3. Dacă moartea a survenit în afara parohiei proprii, iar trupul neînsuflețit nu a fost transportat în această parohie și nici nu a fost aleasă în mod legitim o altă biserică pentru funeralii, acestea să fie celebrate în biserica parohiei în care a survenit moartea, în afară de cazul când dreptul particular a desemnat o altă biserică.

Can. 1178 – Funeraliile Episcopului diecezan să fie celebrate în biserica catedrală proprie, dacă el nu a ales o altă biserică.

Can. 1179 – Funeraliile călugărilor sau ale membrilor unei societăți de viață apostolică să fie celebrate, în general, în biserica proprie sau în oratoriul propriu, de către Superior, dacă institutul și societatea sunt clericale, altminteri, de către capelan.

Can. 1180 – § 1. Dacă parohia are cimitir propriu, credincioșii decedați să fie înmormântați în acesta, în afară de cazul când însuși defunctul sau cei care au datoria de a se îngriji de înmormântarea lui au ales în mod legitim un alt cimitir.

§ 2. Dacă nu sunt opriți de către drept, tuturor li se permite să-și aleagă cimitirul unde să fie înmormântați.

Can. 1181 – Referitor la ofertele făcute cu ocazia funeraliilor, să se respecte dispozițiile can. 1264, avându-se totuși grijă ca la înmormântări să nu se facă nici o preferință de persoane, iar cei nevoiași să nu fie lipsiți de funeraliile ce li se cuvin.

Can. 1182 – După ce a avut loc înmormântarea, să se facă înregistrarea în registrul decedaților, conform normelor dreptului particular.

CAPITOLUL II

Persoanele cărora trebuie să li se aprobe sau să li se refuze funeraliile ecleziastice

Can. 1183 – § 1. În privința funeraliilor, catecumenii sunt echivalați credincioșilor creștini.

§ 2. Ordinariul locului poate permite să se acorde funeralii ecleziastice copiilor, pe care părinții intenționau să-i boteze, dar care au decedat înainte de Botez.

§ 3. După aprecierea prudentă a Ordinariului locului, pot fi acordate funeralii ecleziastice botezaților înscriși la o Biserică sau la o comunitate eclezială necatolică, dacă nu se constată că voința lor este contrară și numai dacă nu e posibil să se aibă un slujitor propriu.

Can. 1184 – § 1. Dacă înainte de moarte nu au dat nici un semn de pocăință, trebuie să fie lipsiți de funeralii ecleziastice:

1° apostatați, ereticii și schismaticii notorii;

2° cei care au ales incinerarea propriului trup din motive contrare credinței creștine;

3° ceilalți păcătoși învederați, cărora nu este posibil să li se acorde funeralii ecleziastice fără scandal public pentru credincioși.

§ 2. Dacă există vreun dubiu, să fie consultat Ordinariul locului și să se rămână la decizia lui.

Can. 1185 – Celui exclus de la înmormântarea ecleziastică trebuie să i se refuze și orice Liturghie de înmormântare.

TITLUL IV

Cultul sfinților, al imaginilor sacre și al relicvelor

Can. 1186 – Pentru a favoriza sfințenia poporului lui Dumnezeu, Biserica încredințează credincioșilor creștini o specială și filială cinstire a Sfintei Maria, pururea Fecioară, Maica lui Dumnezeu, pe care Cristos a stabilit-o Mamă a tuturor oamenilor și promovează cultul

adevărat și autentic al altor Sfinți, care îi edifică cu exemplul lor pe credincioșii creștini și îi ocrotesc cu mijlocirea lor.

Can. 1187 – Este permis ca numai acei slujitori ai lui Dumnezeu să fie cinstiți prin cult public, care au fost înscriși, prin autoritatea Bisericii, în rândul Sfinților sau al Fericitilor.

Can. 1188 – Să se păstreze practica de a se expune în biserici imagini sacre spre a fi cinstite de credincioși; totuși, să fie expuse în număr moderat și într-o ordine adecvată, ca să nu trezească admirația exagerată din partea poporului creștin și să nu se dea ocazia unei devoțiuni mai puțin corecte.

Can. 1189 – Imaginile prețioase, adică acelea care se remarcă prin vechime, prin valoare artistică sau prin cult, expuse în biserici sau oratorii spre a fi cinstite de credincioși, când necesită reparații, să nu fie niciodată restaurate fără permisiunea, dată în scris, a Ordinariului care, înainte de a o acorda, trebuie să consulte specialiști.

Can. 1190 – § 1. Este absolut interzisă vânzarea relicvelor sacre.

§ 2. Relicvele importante, ca și cele ce sunt foarte cinstite de popor, nu pot fi în nici un fel înstrăinate în mod valid și nici nu pot fi transferate definitiv fără permisiunea Scaunului Apostolic.

§ 3. Dispoziția § 2 este valabilă și pentru imaginile care, într-o biserică, sunt foarte venerate de popor.

TITLUL V Votul și jurământul

CAPITOLUL I Votul

Can. 1191 – § 1. Votul, adică făgăduința deliberată și liberă făcută lui Dumnezeu cu privire la un bun posibil și superior, trebuie împlinit pe temeiul virtuții religiei.

§ 2. Dacă nu sunt opriți de către drept, pot face vot toți cei care au uzul suficient al rațiunii.

§ 3. Votul făcut sub frica gravă și injustă sau prin dol este nul ipso iure.

Can. 1192 – § 1. Votul este public, dacă este acceptat de Superiorul legitim în numele Bisericii, altminteri este privat.

§ 2. Este solemn dacă este recunoscut ca atare de Biserică; altminteri, este simplu.

§ 3. Este personal, dacă cel care îl face făgăduiește o faptă; este real, dacă cel care îl face făgăduiește un lucru; este mixt votul personal și real în același timp.

Can. 1193 – Prin natura sa, votul nu-l obligă decât pe acela care îl face.

Can. 1194 – Votul încetează: prin expirarea timpului fixat pentru îndeplinirea obligației, prin schimbarea substanțială a materiei promise, prin lipsa condiției de care votul depinde sau prin încetarea cauzei lui finale, prin dispensă și prin comutare.

Can. 1195 – Cine are putere asupra materiei votului poate suspenda obligativitatea votului atât timp cât împlinirea lui îi aduce un prejudiciu.

Can. 1196 – În afară de Pontiful Roman, mai pot dispensa de voturile private, dintr-un motiv just și cu condiția ca dispensa să nu lezeze un drept câștigat de terțe persoane:

1° Ordinariul locului și parohul, în cazul tuturor supușilor lor și al străinilor;

2° Superiorul unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață apostolică, dacă sunt clericale și de drept pontifical, în cazul membrilor, al novicilor și al persoanelor care trăiesc zi și noapte în casa institutului sau a societății;

3° cei cărora le-a fost delegată puterea de a dispensa de către Scaunul Apostolic sau de către Ordinariul locului.

Can. 1197 – Ceea ce a fost făgăduit printr-un vot privat poate fi schimbat într-un bun superior sau în unul egal de către persoana care a făcut votul; într-un bun mai mic, numai de către cel care are facultatea de a dispensa în conformitate cu can. 1196.

Can. 1198 – Voturile făcute înainte de profesiunea călugărească sunt suspendate câtă vreme cel care le-a făcut rămâne în institut.

CAPITOLUL II

Jurământul

Can. 1199 – § 1. Jurământul, adică invocarea Numelui divin ca martor al adevărului, nu poate fi făcut decât în adevăr, cu discernământ și după dreptate.

§ 2. Jurământul pe care îl cer sau îl admit canoanele nu poate fi făcut în mod valid prin procurator.

Can. 1200 – § 1. Cine jură în mod liber că va face ceva are o obligație specială de religiozitate de a îndeplini ceea ce a întărit prin jurământ.

§ 2. Jurământul obținut prin dol, violență sau frică gravă este nul *ipso iure*.

Can. 1200 – § 1. Cine jură în mod liber că va face ceva are o obligație specială de religiozitate de a îndeplini ceea ce a întărit prin jurământ.

§ 2. Jurământul obținut prin dol, violență sau frică gravă este nul *ipso iure*.

Can. 1201 – § 1. Jurământul promisoriu urmează natura și condițiile actului de care este legat.

§ 2. Dacă jurământul este legat de un act care aduce direct o pagubă altora sau prejudiciază binele public sau mântuirea veșnică, prin aceasta un astfel de act nu dobândește nici o putere.

Can. 1202 – Obligația ce rezultă dintr-un jurământ promisoriu încetează:

1° dacă este iertată de către cel în interesul căruia fusese făcut jurământul;

2° dacă materia jurământului se schimbă în mod substanțial, sau dacă, schimbându-se circumstanțele, devine sau rea sau complet indiferentă, sau, în sfârșit, împiedică un bine superior;

3° dacă încetează motivul final sau condiția sub care, eventual, a fost făcut jurământul;

4° prin dispensă, prin comutare, în conformitate cu can. 1203.

Can. 1203 – Cei care pot să suspende, să dispenseze și să schimbe votul au aceeași putere și sub aceleași condiții și cu privire la jurământul promisoriu; dacă însă dispensa de un jurământ constituie o daună pentru alții care refuză să ierte obligația, numai Scaunul Apostolic poate dispensa de acest jurământ.

Can. 1204 – Jurământul trebuie interpretat în mod strict după drept și după intenția celui care jură sau, dacă acesta acționează din dol, după intenția aceluia căruia îi este făcut jurământul.

PARTEA A III-A

Locurile și timpurile sacre

TITLUL I

Locurile sacre

Can. 1205 – Locurile sacre sunt locurile destinate cultului divin sau înmormântării credincioșilor, prin dedicarea sau binecuvântarea prescrisă pentru aceasta de cărțile liturgice.

Can. 1206 – Dedicarea unui loc revine de drept Episcopului diecezan și celor pe care dreptul îi echivalează Episcopului diecezan; aceiași pot încredința oricărui Episcop sau, în cazuri excepționale, unui preot misiunea de a săvârși o dedicare în teritoriul lor.

Can. 1207 – Locurile sacre sunt binecuvântate de Ordinariu; totuși, binecuvântarea bisericilor este rezervată Episcopului diecezan; amândoi însă pot delega pentru aceasta un alt preot.

Can. 1208 – Despre efectuarea dedicării sau binecuvântării unei biserici, de asemenea, despre efectuarea binecuvântării unui cimitir, să se întocmească un document în dublu exemplar, dintre care unul să fie păstrat în curia diecezană, iar celălalt în arhiva bisericii.

Can. 1209 – Dedicarea sau binecuvântarea unui loc este dovedită suficient chiar de un singur martor în afara oricărei bănuieli, numai să nu fie pentru nimeni o daună.

Can. 1210 – În locul sacru să fie admise numai acele acțiuni care slujesc exercitării și promovării cultului, evlaviei, religiei, și să fie interzis ceea ce nu concordă cu sfințenia locului. Totuși, Ordinariul poate permite în mod ocazional alte întrebuițări, care să nu fie contrare sfințeniei locului.

Can. 1211 – Locurile sacre sunt violate prin îndeplinirea în ele, cu scandalizarea credincioșilor, a unor acțiuni grav injurioase care, după aprecierea Ordinariului locului, sunt așa grave și de contrare sfințeniei locului, încât să nu se mai permită în ele săvârșirea cultului, până când nu se repară fărădelegea prin ritualul penitențial conform cărților liturgice.

Can. 1212 – Locurile sacre își pierd dedicarea sau binecuvântarea dacă au fost distruse în mare parte sau au fost reduse pentru totdeauna la întrebuințări profane printr-un decret al Ordinariului competent, sau de fapt.

Can. 1213 – Autoritatea ecleziastică își exercită în mod liber puterile și funcțiile în locurile sacre.

CAPITOLUL I Bisericile

Can. 1214 – Prin termenul de biserică se înțelege edificiul sacru destinat cultului divin, în care credincioșii au dreptul să intre pentru a exercita, mai ales în mod public, cultul divin.

Can. 1215 – § 1. Să nu se construiască nici o biserică fără consimțământul expres al Episcopului diecezan, dat în scris.

§ 2. Episcopul diecezan să nu-și dea consimțământul dacă, ascultând părerea consiliului prezbiteral și a responsabililor bisericilor învecinate, consideră că noua biserică nu poate să slujească binelui sufletelor și că nu vor exista mijloacele necesare pentru construcție și pentru cultul divin.

§ 3. Chiar și institutele călugărești, deși au obținut consimțământul Episcopului diecezan de a înființa o nouă casă în dieceză sau într-o localitate, trebuie totuși să dobândească de la același Episcop permisiunea înainte să construiască o biserică într-un loc precis și determinat.

Can. 1216 – În construirea și repararea bisericilor, cerându-se părerea specialiștilor, să se respecte principiile și normele liturgiei și ale artei sacre.

Can. 1217 – § 1. După ce construcția a fost terminată cum trebuie, noua biserică să fie cât mai curând dedicată sau cel puțin binecuvântată, respectându-se normele liturgiei sacre.

§ 2. Bisericile, mai ales cele catedrale și parohiale, să fie dedicate printr-un ritual solemn.

Can. 1218 – Fiecare biserică să aibă un titlu propriu care, după ce a avut loc dedicarea, nu poate fi schimbat.

Can. 1219 – În biserica dedicată sau binecuvântată în mod legitim pot fi săvârșite toate actele cultului divin, rămânând inviolabile drepturile parohiale.

Can. 1220 – § 1. Toți care răspund de biserici să aibă grijă ca în ele să fie păstrată acea curățenie și frumusețe ce se cuvine casei lui Dumnezeu și să înlăture tot ceea ce contravine sfințeniei locului.

§ 2. Pentru a proteja bunurile sacre și prețioase, să se recurgă la grija obișnuită de întreținere și la mijloacele de siguranță adecvate.

Can. 1221 – Intrarea în biserică în timpul celebrărilor sacre să fie liberă și gratuită.

Can. 1222 – § 1. Dacă o biserică nu mai poate fi folosită în nici un fel pentru cultul divin

și nu există posibilitatea de a o repara, Episcopul diecezan o poate reduce la o întrebuințare profană demnă.

§ 2. Când alte motive grave fac ca o biserică să nu mai fie folosită pentru cultul divin, Episcopul diecezan, ascultând părerea consiliului prezbiteral, o poate reduce la o întrebuințare profană demnă, cu consimțământul aceluia care își revendică în mod legitim drepturile asupra ei și cu condiția ca binele sufletelor să nu sufere vreo daună.

CAPITOLUL II

Oratoriile și capelele private

Can. 1223 – Prin termenul de oratoriu se înțelege un lăcaș destinat cultului divin, în folosul unei comunități sau al unui grup de credincioși ce se reunesc acolo cu permisiunea Ordinariului, și unde pot veni și alți credincioși, cu consimțământul Superiorului competent.

Can. 1224 – § 1. Ordinariul să nu acorde permisiunea de înființare a unui oratoriu dacă nu a vizitat în prealabil, personal sau prin altcineva, locul destinat oratoriului și nu s-a convins de înzestrarea lui demnă.

§ 2. După ce a fost acordată permisiunea, oratoriul nu poate fi redat unei întrebuințări profane, fără autorizarea aceluiași Ordinariu.

Can. 1225 – În oratoriile înființate în mod legitim pot fi săvârșite toate celebrările sacre, cu excepția celor excluse de către drept sau printr-o decizie a Ordinariului locului, sau care sunt contrare normelor liturgice.

Can. 1226 – Prin termenul de capelă privată se înțelege un lăcaș destinat cultului divin, cu permisiunea Ordinariului locului, în folosul uneia sau mai multor persoane fizice.

Can. 1227 – Episcopii pot avea o capelă privată proprie, care se bucură de aceleași drepturi ca și oratoriul.

Can. 1228 – Rămânând valabilă dispoziția can. 1227, pentru a celebra Sfânta Liturghie sau pentru a îndeplini alte funcțiuni sacre într-o capelă privată, este necesară permisiunea Ordinariului locului.

Can. 1229 – Se cuvine ca oratoriile și capelele private să fie binecuvântate conform ritualului prescris de cărțile liturgice; trebuie însă să fie rezervate exclusiv cultului divin și libere de orice întrebuințare casnică.

CAPITOLUL III

Sanctuarele

Can. 1230 – Prin termenul de sanctuar se înțelege o biserică sau un alt loc sacru unde credincioșii se duc în număr mare în pelerinaj, dintr-un motiv special de evlavie, cu aprobarea Ordinariului locului.

Can. 1231 – Ca un sanctuar să poată fi numit național, este necesară aprobarea Conferinței

Episcopilor; ca să poată fi numit internațional este necesară aprobarea Sfântului Scaun.

Can. 1232 – § 1. Pentru aprobarea statutelor unui sanctuar diecezan este competent Ordinariului locului; pentru statutele unui sanctuar național, Conferința Episcopilor; pentru statutele unui sanctuar internațional, numai Sfântul Scaun.

§ 2. În statute trebuie să se specifice mai ales scopul, autoritatea rectorului, proprietatea și administrarea bunurilor.

Can. 1233 – Se va putea acorda sanctualelor unele privilegii, când se consideră că acest lucru îl recomandă circumstanțele locurilor, afluxul de pelerini și, mai cu seamă, binele credincioșilor.

Can. 1234 – § 1. În sanctuare să se ofere mai din belșug credincioșilor mijloacele de mântuire, vestindu-se cu zel cuvântul lui Dumnezeu, favorizându-se în mod adecvat viața liturgică, mai ales prin celebrarea Euharistiei și a Pocăinței și cultivându-se practicile de pietate populară aprobate.

§ 2. Mărturiile *exvoto* ale artei populare și ale evlaviei să fie expuse în mod vizibil și păzite în siguranță în sanctuare sau în locuri alăturate.

CAPITOLUL IV

Altarele

Can. 1235 – § 1. Altarul, adică masa pe care se celebrează Jertfa euharistică, este numit fix, dacă este construit astfel încât să facă aderență cu pardoseala și, de aceea, să nu poată fi deplasat; în schimb, este numit mobil, dacă poate fi mutat.

§ 2. Este bine ca în orice biserică să existe un altar fix; în celelalte locuri destinate celebrării sacre, altarul poate să fie fix ori mobil.

Can. 1236 – § 1. După obiceiul tradițional al Bisericii, masa altarului fix să fie din piatră, și anume, dintr-o singură piatră naturală; cu toate acestea, după aprecierea Conferinței Episcopilor, poate fi folosit și un alt material frumos și solid. Corpul și baza pot fi făcute din orice fel de material.

§ 2. Altarul mobil poate fi făcut din orice fel de material solid, corespunzător uzului liturgic.

Can. 1237 – § 1. Altarele fixe trebuie să fie dedicate, iar cele mobile, dedicate sau binecuvântate, conform ritualurilor prescrise de cărțile liturgice.

§ 2. Să se păstreze vechea tradiție de a se așeza sub altarul fix relicvele Martirilor sau ale altor Sfinți, conform normelor transmise în cărțile liturgice.

Can. 1238 – § 1. Altarul își pierde dedicarea sau binecuvântarea în conformitate cu dispozițiile can. 1212.

§ 2. Prin reducerea unei biserici sau a altui loc sacru la întrebuințări profane, altarele, fie

fixe, fie mobile, nu-și pierd dedicarea sau binecuvântarea.

Can. 1239 – § 1. Altarul, atât cel fix, cât și cel mobil, trebuie rezervat numai cultului divin, fiind exclusă orice fel de întrebuințare profană.

§ 2. Nici un mort să nu fie înmormântat sub altar; în caz contrar, nu este permis a se celebra Sfânta Liturghie pe acel altar.

CAPITOLUL V Cimitirele

Can. 1240 – § 1. Unde este posibil, să existe cimitire proprii ale Bisericii sau, cel puțin, în cimitirele civile, spații rezervate credincioșilor decedați, care trebuie binecuvântate conform ritualului.

§ 2. Dacă acest lucru nu poate fi dobândit, să se binecuvânteze de fiecare dată fiecare mormânt, conform ritualului.

Can. 1241 – § 1. Parohiile și instituturile călugărești pot avea un cimitir propriu.

§ 2. Chiar și alte persoane juridice sau familiile pot avea un cimitir propriu sau un cavou, care trebuie binecuvântat, dacă Ordinariului locului crede de cuviință.

Can. 1242 – Să nu se înmormânteze cadavre în biserici, în afară de cazul când e vorba de înmormântarea Pontifului Roman ori, în propria lor biserică, de Cardinali sau Episcopi diecezani, chiar emeriți.

Can. 1243 – Dreptul particular să stabilească norme adecvate referitoare la disciplina ce trebuie respectată în cimitire, mai cu seamă cu privire la apărarea și menținerea caracterului lor sacru.

TITLUL II Timpurile sacre

Can. 1244 – § 1. Rămânând neschimbată dispoziția can. 1246, § 2, numai autoritatea ecleziastică supremă are dreptul de a stabili, de a transfera și de a desființa zilele de sărbătoare și zilele de pocăință, comune întregii Biserici.

§ 2. Episcopii diecezani pot fixa, dar numai în mod ocazional, zile speciale de sărbătoare sau de pocăință în diezele lor sau în anumite locuri din diezele lor.

Can. 1245 – Rămânând neatins dreptul Episcopilor diecezani prevăzut de can. 87, parohul poate să acorde, dintr-un motiv just și în conformitate cu dispozițiile Episcopului diezean, în cazuri particulare, dispensă de la obligația de a se respecta ziua de sărbătoare sau ziua de pocăință, ori înlocuirea acesteia cu alte fapte de pietate; același lucru îl poate face și Superiorul unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață apostolică, clericale de drept pontifical, cu privire la supușii proprii și la celelalte persoane care locuiesc zi și noapte în casă.

CAPITOLUL I

Zilele de sărbătoare

Can. 1246 – § 1. Duminica, zi în care, în numele tradiției apostolice, este celebrat misterul pascal, trebuie respectată în Biserica întreagă ca principala zi de sărbătoare de poruncă. Tot astfel trebuie respectată ziua Nașterii Domnului nostru Isus Cristos, ziua Epifaniei, a Înălțării și a Preasfântului Trup și Sânge al lui Cristos; ziua Sfintei Maria, Născătoare de Dumnezeu, a Neprihănitei sale Zămisliri și a Adormirii ei, a Sfântului Iosif, a Sfinților Apostoli Petru și Paul și a tuturor Sfinților.

§ 2. Totuși, Conferința Episcopilor poate, cu aprobarea prealabilă a Scaunului Apostolic, să desființeze anumite sărbători de poruncă sau să le transfere într-o zi de duminică.

Can. 1247 – Duminica și în celelalte zile de sărbătoare de poruncă, credincioșii sunt obligați să participe la sfânta Liturghie; în plus, trebuie să se abțină de la acele munci și activități care împiedică cultul datorat lui Dumnezeu, bucuria proprie zilei Domnului și destinderea necesară a minții și a trupului.

Can. 1248 – § 1. Porunca de a participa la sfânta Liturghie o îndeplinește cel care asistă la o Liturghie, oriunde este ea celebrată după ritul catolic, în ziua sărbătorii sau în seara zilei precedente.

§ 2. Dacă, lipsind slujitorul sacru sau din alt motiv grav, participarea la celebrarea euharistică este imposibilă, se recomandă foarte mult credincioșilor să participe la Liturgia Cuvântului, dacă aceasta se celebrează în biserica parohială sau într-un alt loc sacru, în conformitate cu dispozițiile Episcopului diecezan, sau să consacre un timp adecvat rugăciunii, singuri sau în familie, sau, dacă e posibil, în grupuri de familie.

CAPITOLUL II

Zilele de pocăință

Can. 1249 – Toți credincioșii creștini sunt ținuți, prin lege divină, să facă pocăință, fiecare după felul său; dar pentru ca toți să se unească într-o anumită respectare a pocăinței, sunt stabilite zile de pocăință în care credincioșii să se dedice în chip deosebit rugăciunii, să îndeplinească fapte de pietate și de caritate, să se mortifice pe ei înșiși, îndeplinindu-și cu mai mare fidelitate obligațiile proprii și, mai ales, respectând postul și abținerea, conform canoanelor care urmează.

Can. 1250 – Zilele și timpurile de pocăință în Biserica întreagă sunt toate vinerile din an și timpul Postului Mare.

Can. 1251 – Abținerea de la consumul de carne sau de la alt aliment în conformitate cu dispozițiile Conferinței Episcopilor, să fie respectată în toate vinerile din an, dacă ele nu coincid cu o zi cuprinsă în rândul solemnităților; în schimb, abținerea și postul să fie respectate în Miercurea Cenușii și în Vinerea Pătimirii și Morții Domnului nostru Isus Cristos.

Can. 1252 – La legea abstenenței sunt ținuți toți cei care au împlinit vârsta de paisprezece ani; în schimb, la legea postului sunt obligați toți cei majori până la vârsta de șaizeci de ani împliniți. Totuși, păstorii sufletești și părinții să aibă grijă ca și cei care nu sunt obligați la legea postului și a abstenenței, datorită vârstei lor mai mici, să fie educați cu privire la sensul adevărat al pocăinței.

Can. 1253 – Conferința Episcopilor poate să stabilească cu mai mare precizie modul de respectare a postului și abstenenței și să înlocuiască total sau parțial postul și abstenența cu alte forme de pocăință, mai cu seamă cu fapte de caritate și cu practici de pietate.

CARTEA A V-A Bunurile materiale ale bisericii

Can. 1254 – § 1. Prin drept înnăscut, în mod independent de puterea civilă, Biserica Catolică poate să dobândească, să posede, să administreze și să înstrăineze bunuri materiale, pentru a-și atinge scopurile proprii.

§ 2. Principalele scopuri proprii sunt: necesitatea de a organiza cultul divin, de a asigura întreținerea demnă a clerului și a altor slujitori, de a exercita opere de apostolat sacru și de caritate, mai ales față de săraci.

Can. 1255 – Biserica întreagă și Scaunul apostolic, Bisericile particulare și orice altă persoană juridică, fie publică, fie privată, sunt subiecte capabile de a dobândi, de a poseda, de a administra și de a înstrăina bunuri materiale, conform dreptului.

Can. 1256 – Proprietatea bunurilor aparține, sub autoritatea supremă a Pontifului Roman, acelei persoane juridice care a dobândit bunurile în mod legitim.

Can. 1257 – § 1. Toate bunurile materiale ce aparțin Bisericii universale, Scaunului Apostolic și altor persoane juridice publice în Biserică sunt bunuri ecleziastice și sunt reglementate de canoanele care urmează, precum și de statutele proprii.

§ 2. Bunurile materiale ale unei persoane juridice private sunt reglementate de statutele proprii, și nu de aceste canoane, dacă nu există o dispoziție contrară expresă.

Can. 1258 – În canoanele care urmează, prin termenul de Biserică se înțelege nu numai Biserica întreagă ori Scaunul Apostolic, ci și fiecare persoană juridică publică în Biserică, dacă din contextul expresiei sau din natura lucrurilor nu rezultă altfel.

TITLUL I Dobândirea bunurilor

Can. 1259 – Biserica poate să dobândească bunuri materiale în toate modurile juste conforme cu dreptul fie natural, fie pozitiv, care sunt permise altora.

Can. 1260 – Biserica are dreptul înăscut de a cere de la credincioși cele ce sunt necesare scopurilor sale proprii.

Can. 1261 – § 1. Credincioșii au dreptul inviolabil de a oferi bunuri materiale în favoarea Bisericii.

§ 2. Episcopul diecezan este ținut să atragă atenția credincioșilor asupra obligației despre care vorbește can. 222, § 1, și să insiste asupra ei într-un mod adecvat.

Can. 1262 – Credincioșii să contribuie la nevoile Bisericii prin subvențiile cerute, după normele date de Conferința Episcopilor.

Can. 1263 – Episcopul diecezan are dreptul de a impune, după ce a ascultat părerea consiliului cu problemele economice și a consiliului prezbiteral, persoanelor juridice publice ce se află sub jurisdicția sa, o contribuție nu prea mare și proporționată cu veniturile lor, pentru necesitățile diecezei; îi este numai permis să impună celorlalte persoane fizice și juridice, în caz de necesitate gravă și sub aceleași condiții, o contribuție extraordinară și nu prea mare, rămânând inviolabile legile și cutumele particulare care îi atribuie drepturi mai mari.

Can. 1264 – Dacă nu este prevăzut altfel de către drept, este de datoria adunării Episcopilor provinciei:

1° să stabilească taxele pentru actele de putere executivă făcute ca o favoare sau pentru executarea rescriptelor Scaunului Apostolic, care trebuie să fie aprobate de însuși Scaunul Apostolic;

2° să stabilească ofertele ce trebuie făcute cu ocazia administrării sacramentelor sau sacramentaliilor.

Can. 1265 – § 1. Rămânând neatins dreptul călugărilor mendicanți, este interzis oricărei persoane private, fie fizice, fie juridice, să adune ofrande în bani pentru orice institut pios sau ecleziastic sau pentru orice scop, fără permisiunea, dată în scris, a Ordinariului propriu și a Ordinariului locului.

§ 2. Conferința Episcopilor poate să stabilească norme referitoare la strângerea de colecte în bani, care trebuie respectate de către toți, inclusiv de către cei care prin instituire se numesc și sunt mendicanți.

Can. 1266 – Ordinariul locului poate să ordone ca în toate bisericile și oratoriile, care, de fapt, sunt în mod obișnuit deschise credincioșilor, chiar și în cele care aparțin institutelor călugărești, să se facă colecte speciale pentru inițiative parohiale, diecezane, naționale sau internaționale precise, care apoi trebuie trimise în mod conștiincios curiei diecezane.

Can. 1267 – § 1. Dacă nu rezultă în mod clar contrariul, ofertele făcute Superiorilor sau administratorilor oricărei persoane juridice ecleziastice, chiar uneia private, se presupune că sunt făcute însăși persoanei juridice.

§ 2. Ofertele despre care vorbește § 1 nu pot fi refuzate decât dintr-un motiv just, iar ofertele mai importante nu pot fi refuzate decât cu permisiunea Ordinariului, dacă este vorba de o persoană juridică publică; este necesară permisiunea aceluiași Ordinariu pentru a fi acceptate oferte ce sunt împovărate de o obligație specială sau de o condiție, rămânând

neschimbată dispoziția can. 1295.

§ 3. Ofertele făcute de credincioși pentru un scop precis nu pot fi destinate decât acestui scop.

Can. 1268 – Biserica admite prescripția ca modalitate de dobândire sau de eliberare pentru bunurile materiale, conform cann. 197- 199.

Can. 1269 – Bunurile sacre ce sunt în proprietatea persoanelor private pot fi dobândite prin prescripție de către persoane private, dar nu este permisă folosirea lor în scopuri profane, decât dacă au pierdut dedicarea sau binecuvântarea; însă dacă aparțin unei persoane juridice ecleziastice publice, pot fi dobândite numai de către o altă persoană juridică ecleziastică publică.

Can. 1270 – Bunurile imobile, cele mobile prețioase, drepturile și acțiunile, fie personale, fie reale, care aparțin Scaunului Apostolic, se prescriu după o sută de ani; cele care aparțin unei alte persoane juridice ecleziastice publice, după treizeci de ani.

Can. 1271 – În virtutea legăturii unității și a carității și în funcție de posibilitățile diecezei lor, Episcopii să contribuie la procurarea mijloacelor de care Scaunul Apostolic are nevoie, potrivit cu condițiile timpurilor, ca să poată îndeplini în mod corespunzător slujirea față de Biserica întreagă.

Can. 1272 – În regiunile unde mai există încă beneficii propriu-zise, este de datoria Conferinței Episcopilor să le reglementeze administrarea prin norme adecvate, concordate cu Scaunul Apostolic și aprobate de acesta, astfel încât veniturile, ba chiar, în limita posibilităților, însăși dota beneficiului, să fie transferate treptat la institutul despre care vorbește can. 1274, § 1.

TITLUL II Administrarea bunurilor

Can. 1273 – Pontiful Roman, în virtutea primatului de jurisdicție, este administratorul și distribuitorul suprem al tuturor bunurilor ecleziastice.

Can. 1274 – § 1. În fiecare dieceză să existe un institut special care să adune bunurile și ofertele cu scopul de a se asigura întreținerea clericilor care prestează serviciu în favoarea diecezei conform can. 281, în afară de cazul când s-au luat alte măsuri cu privire la întreținere.

§ 2. Acolo unde încă nu a fost organizată cum se cuvine asistența socială a clerului, Conferința Episcopilor să se îngrijească de înființarea unui institut care să asigure suficient această asistență.

§ 3. În măsura în care e nevoie, în fiecare dieceză să se instituie un fond comun, cu care Episcopii să-și poată îndeplini obligațiile față de alte persoane care slujesc Bisericii și să facă față diferitelor nevoi ale diecezei, și prin care diecezele mai înstărite să le poată ajuta pe cele mai sărace.

§ 4. În funcție de diferitele circumstanțe locale, scopurile prevăzute de §§ 2 și 3 pot fi atinse în cadrul unei federații de institute diecezane ori printr-o cooperare sau chiar o alianță adecvată, constituită pentru diferite dieceze, ba chiar pentru întregul teritoriu al Conferinței Episcopilor.

§ 5. Dacă e posibil, aceste institute trebuie să fie astfel constituite încât să obțină recunoaștere și din partea dreptului civil.

Can. 1275 – Fondul bunurilor ce provin din diferite dieceze este administrat după normele concordate de Episcopii interesați.

Can. 1276 – § 1. Ordinariul are obligația să supravegheze cu atenție administrarea tuturor bunurilor care aparțin persoanelor juridice publice supuse lui, rămânând inviolabile titlurile legitime ce îi acordă aceluiași Ordinariu drepturi mai ample.

§ 2. Luând în considerare drepturile, cutumele legitime și împrejurările, Ordinarii să aibă grijă să reglementeze întreaga chestiune a administrării bunurilor, dând instrucțiuni speciale în limitele dreptului universal și particular.

Can. 1277 – În ce privește îndeplinirea actelor de administrație, care, avându-se în vedere situația economică a diecezei, sunt de o importanță mai mare, Episcopul diecezan trebuie să asculte părerea consiliului cu problemele economice și a colegiului consultanților; are, însă, nevoie de consimțământul aceluiași consiliu și chiar al colegiului consultanților, atât în cazurile prevăzute în mod special de dreptul universal sau de documentele fundației, cât și pentru îndeplinirea actelor de administrație extraordinară. E de datoria Conferinței Episcopilor să determine care acte trebuie considerate ca fiind de administrație extraordinară.

Can. 1278 – Pe lângă sarcinile stabilite de can. 494, §§ 3 și 4, Episcopul diecezan poate să-i încredințeze economului și sarcinile prevăzute de can. 1276, § 1 și 1279, § 2.

Can. 1279 – § 1. Administrarea bunurilor ecleziale aparține de drept aceluia care conduce direct persoana care posedă bunurile respective, dacă dreptul particular, statutele sau o cutumă legitimă nu prevăd altfel, și rămânând inviolabil dreptul Ordinariului de a interveni în caz de neglijență din partea administratorului.

§ 2. Pentru administrarea bunurilor unei persoane juridice publice care, potrivit dreptului sau documentelor fundației sau statutelor, nu are administratori proprii, Ordinariul, de care acea persoană juridică depinde, să numească persoane capabile, pentru o perioadă de trei ani, pe care le poate reconfirma.

Can. 1280 – Orice persoană juridică să-și aibă propriul consiliu pentru problemele economice sau cel puțin doi consilieri, care să-l ajute pe administrator în îndeplinirea funcției sale, în conformitate cu statutele.

Can. 1281 – § 1. Rămânând neschimbate dispozițiile statutelor, administratorii îndeplinesc invalid actele ce depășesc limitele și modalitățile administrației obișnuite, dacă, în prealabil, nu au obținut permisiunea scrisă din partea Ordinariului.

§ 2. În statute să fie stabilite actele care depășesc limitele și modalitățile administrației obișnuite; dacă statutele nu prevăd acest lucru, îi revine de drept Episcopului diecezan,

ascultând părerea consiliului pentru problemele economice, să stabilească, pentru persoanele ce depind de el, care sunt aceste acte.

§ 3. Persoana juridică nu este obligată să răspundă de actele pe care administratorii le îndeplinesc în mod invalid, decât atunci când a tras avantaje în urma acestui fapt și în măsura în care a fost avantajată; în schimb, ea va răspunde direct de actele îndeplinite în mod valid, dar ilicit, de către administratori, rămânându-i inviolabilă posibilitatea de a deschide acțiune sau de a face recurs împotriva administratorilor care i-au pricinuit pagube.

Can. 1282 – Toți, fie clerici, fie laici, care participă în virtutea unui titlu legitim la administrarea bunurilor ecleziastice, sunt obligați să-și îndeplinească îndatoririle în numele Bisericii, conform dreptului.

Can. 1283 – Înainte ca administratorii să-și înceapă misiunea:

1° trebuie să promită prin jurământ în fața Ordinariului sau a unui delegat al său că vor administra bine și cu fidelitate;

2° să se întocmească un inventar îngrijit și clar, ce trebuie semnat de ei, al bunurilor imobile, al bunurilor mobile, fie cele prețioase, fie cele ce aparțin în vreun fel patrimoniului cultural, fie alte bunuri, cu descrierea și valoarea lor, iar după ce a fost redactat, să fie revizuit.

3° un exemplar al acestui inventar să se păstreze în arhiva administrației, iar un altul în arhiva curiei; în ambele să se noteze orice eventuală modificare ce o suferă patrimoniul.

Can. 1284 – § 1. Toți administratorii sunt ținuți să-și îndeplinească funcția cu grija unui bun tată de familie.

§ 2. Prin urmare, ei trebuie:

1° să vegheze ca bunurile încredințate grijii lor să nu dispară în vreun fel sau să sufere vreo daună, încheind în acest scop, în măsura în care e necesar, contracte de asigurare;

2° să aibă grijă ca proprietatea bunurilor ecleziastice să fie ocrotită cu mijloace valide și din punct de vedere civil;

3° să respecte prevederile dreptului canonic și civil, sau cele ce sunt impuse de fondator, de donator sau de autoritatea legitimă, și mai ales să fie atenți ca nu cumva Biserica să sufere vreo pagubă din cauza nerespectării legilor civile;

4° să încaseze cu grijă și la timpul convenit veniturile și profiturile bunurilor, iar pe cele primite să le păstreze în siguranță și să le folosească după intenția fondatorului sau după normele legitime;

5° să plătească la timpul prescripționat dobânzile unui împrumut sau ale unei ipoteci și întregul capital să fie restituit la momentul oportun;

6° cu consimțământul Ordinariului, să întrebuițeze în scopurile persoanei juridice banii rămași în urma cheltuielilor și care pot fi investiți cu folos;

7° să țină în bună ordine registrele de venituri și cheltuieli;

8° să întocmească la sfârșitul fiecărui an darea se seamă a administrației;

9° să catalogheze corect și să păstreze într-o arhivă corespunzătoare documentele și actele pe care se bazează drepturile Bisericii sau ale institutului asupra bunurilor, iar acolo unde e posibil fără dificultate, să depună o copie a lor în arhiva curiei.

§ 3. Se recomandă foarte mult ca administratorii să întocmească în fiecare an un plan de venituri și cheltuieli; se lasă dreptului particular posibilitatea de a-l impune și de a stabili mai

precis modul cum trebuie făcut.

Can. 1285 – Numai în limitele administrației obișnuite administratorii pot să facă donații în scopuri de pietate sau de caritate creștină, din bunurile mobile ce nu aparțin patrimoniului stabil.

Can. 1286 – Administratorii bunurilor:

1° în contractele de muncă, să respecte cu exactitate și legislația civilă a muncii și ocrotirii sociale, potrivit cu principiile trasate de Biserică;

2° să dea un salariu just și demn celor care prestează o muncă în baza unui contract, astfel încât aceștia să poată face față în mod corespunzător nevoilor personale și familiale.

Can. 1287 – § 1. Fiind dezaprobată cutuma contrară, administratorii, atât clerici, cât și laici, ai tuturor bunurilor ecleziastice, care nu sunt scoși în mod legitim de sub puterea de conducere a Episcopului diecezan, au obligația de a prezenta anual Ordinariului locului darea de seamă, iar acesta să o supună spre examinare consiliului cu problemele economice.

§ 2. În conformitate cu normele ce trebuie stabilite de dreptul particular, administratorii să prezinte credincioșilor dări de seamă cu privire la bunurile ce sunt oferite Bisericii de către credincioși.

Can. 1288 – Administratorii să nu deschidă acțiune la tribunalul civil în numele persoanei juridice publice și nici să nu compară ca părâți, dacă nu au obținut permisiunea Ordinariului propriu, dată în scris.

Can. 1289 – Chiar dacă nu sunt obligați la administrație în virtutea unui oficiu ecleziastic, administratorii nu pot abandona din proprie inițiativă funcția primită; în cazul în care Biserica suferă vreo daună din cauza demisiei lor abuzive, ei sunt obligați la restituție.

TITLUL III

Contractele și, în special, înstrăinarea

Can. 1290 – Ceea ce a stabilit dreptul civil într-o țară despre contracte, atât în general, cât și în speță, și despre desfacerea lor, să fie respectat, cu aceleași efecte, și în dreptul canonic cu privire la lucrurile supuse puterii de conducere a Bisericii, în afară de cazul când sunt contrare dreptului divin sau când în dreptul canonic este prevăzut altfel, rămânând neschimbată dispoziția can. 1547.

Can. 1291- Pentru a înstrăina în mod valid bunurile care, printr-o concesiune legitimă, constituie patrimoniul stabil al unei persoane juridice publice și a căror valoare depășește suma stabilită de drept, este necesară permisiunea autorității competente după drept.

Can. 1292 – § 1. Făcând excepție dispoziția can. 638, § 3, când valoarea bunurilor, a căror înstrăinare este propusă, este cuprinsă între suma minimă și suma maximă, care trebuie stabilită de fiecare Conferință a Episcopilor pentru regiunea ei, în cazul persoanelor juridice ce nu sunt supuse Episcopului diecezan, autoritatea competentă este stabilită de statutele proprii; în caz contrar, autoritatea competentă este Episcopul diecezan, cu consimțământul consiliului pentru problemele economice și al colegiului consultanților, precum și al aceluia care sunt interesați. Episcopul diecezan are nevoie de consimțământul lor și pentru a înstrăina

bunurile diecezei.

§ 2. Dacă este vorba de lucruri a căror valoare depășește suma maximă stabilită sau de lucruri oferite Bisericii *ex-voto*, sau de obiecte prețioase artistice sau istorice, pentru validitatea înstrăinării este necesară în plus permisiunea Sfântului Scaun.

§ 3. Dacă lucrul ce trebuie înstrăinat este divizibil, în cererea de obținere a permisiunii de înstrăinare trebuie indicate părțile înstrăinate anterior; altminteri, permisiunea este invalidă.

§ 4. Aceia care trebuie să intervină cu părerea sau cu consensul lor, în cazul înstrăinării bunurilor, să nu-și dea părerea sau consimțământul dacă mai întâi nu au fost informați cu precizie atât asupra situației economice a persoanei juridice ale cărei bunuri sunt propuse spre înstrăinare, cât și asupra înstrăinărilor deja efectuate.

Can. 1293 – § 1. Pentru a înstrăina bunuri a căror valoare depășește suma minimă stabilită, este necesar în plus:

1° un motiv just, cum ar fi necesitatea urgentă, utilitatea evidentă, caritatea sau un alt motiv pastoral grav;

2° o evaluare a lucrului ce trebuie înstrăinat, făcută în scris de către specialiști.

§ 2. Să se respecte și alte garanții prescrise de autoritatea legitimă, spre a se evita vreo pagubă pentru Biserică.

Can. 1294 – § 1. În mod obișnuit, un lucru nu trebuie să fie înstrăinat la un preț inferior celui indicat în evaluare.

§ 2. Banii obținuți din înstrăinare să fie investiți cu grijă spre binele Bisericii sau cheltuiți cu prudență potrivit cu scopurile înstrăinării.

Can. 1295 – Dispozițiile stabilite de can. 1291- 1294, cărora trebuie să se conformeze și statutele persoanelor juridice, trebuie să fie respectate nu numai în cazul înstrăinării, ci și în cazul oricărei operațiuni [comerciale sau financiare], prin care situația patrimonială a persoanei juridice ar putea să se înrăutățească.

Can. 1296 – În cazul în care bunurile ecleziastice au fost înstrăinate fără formalitățile canonice necesare, dar înstrăinarea este validă din punct de vedere al dreptului civil, este de datoria autorității competente să decidă, analizând totul cu atenție, dacă și ce acțiune legală, adică personală sau reală, trebuie să se întreprindă, de către cine și împotriva cui, pentru a revendica drepturile Bisericii.

Can. 1297 – Este de datoria Conferinței Episcopilor, ținând seama de circumstanțele locale, să stabilească norme cu privire la închirierea bunurilor Bisericii, mai cu seamă cu privire la permisiunea ce trebuie obținută de la autoritatea ecleziastică competentă.

Can. 1298 – Bunurile ecleziastice nu trebuie vândute sau închiriate propriilor administratori sau rudelor acestora până la al patrulea grad de consangvinitate sau de afinitate, fără permisiunea specială a autorității competente, dată în scris, în afară de cazul când lucrul are o valoare foarte mică.

TITLUL IV

Voințele pioase în general și fundațiile pioase

Can. 1299 – § 1. Cine, prin drept natural și canonic, poate să dispună în mod liber de bunurile proprii poate să le lase pentru cauze pioase fie printr-un act între cei vii, fie prin testament.

§ 2. În dispozițiile testamentare făcute în beneficiul Bisericii să se respecte, dacă e posibil, formalitățile dreptului civil; dacă aceste formalități au fost omise, moștenitorii trebuie să fie avertizați asupra obligației la care sunt ținuți de a îndeplini voința testatorului.

Can. 1300 – Voințele credincioșilor care dau sau lasă bunurile proprii pentru cauze pioase, fie printr-un act între cei vii, fie prin testament, dacă au fost acceptate în mod legitim, trebuie îndeplinite cu cea mai mare atenție, chiar cu privire la modul de administrare și de distribuire a bunurilor, rămânând neatinsă dispoziția can. 1301, § 3.

Can. 1301 – § 1. Executorul tuturor voințelor pioase, atât celor lăsate prin testament, cât și al celor lăsate printr-un act între vii, este Ordinariul.

§ 2. În virtutea acestui drept, Ordinariul poate și trebuie să supravegheze, chiar prin vizită, ca voințele pioase să fie îndeplinite, iar ceilalți executori sunt obligați ca, la expirarea funcției lor, să-i prezinte o dare de seamă.

§ 3. Eventualele clauze contrare acestui drept al Ordinariului, adăugate la ultimele voințe, să fie considerate ca fiind inexistente.

Can. 1302 – § 1. Cine a primit ca fiduciar bunuri pentru cauzele pioase, fie printr-un act între cei vii, fie prin testament, trebuie să-l înștiințeze pe Ordinariu despre această dispoziție fiduciară și să-i indice toate aceste bunuri, atât mobile, cât și imobile, împreună cu obligațiile prevăzute; dacă însă donatorul i-a interzis acest lucru în mod expres și total, să nu accepte dispoziția fiduciară.

§ 2. Ordinariul trebuie să ceară ca bunurile primite cu dispoziție fiduciară să fie puse în siguranță și să vegheze ca voința pioasă să fie executată conform dispozițiilor can. 1301.

§ 3. Pentru bunurile încredințate cu dispoziție fiduciară unui membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață apostolică, Ordinariul despre care vorbesc §§ 1 și 2 este Ordinariul locului, dacă bunurile au fost într-adevăr încredințate locului sau diezezei sau locuitorilor lor, ori pentru a ajuta cauzele pioase; altminteri, într-un institut clerical de drept pontifical și în societățile clericale de viață apostolică de drept pontifical este Superiorul major; în alte institute călugărești este Ordinariul propriu al membrilor acestora.

Can. 1303 – § 1. În dreptul canonic, sub denumirea de fundații pioase se înțeleg:

1° *fundațiile pioase autonome*, adică ansamblurile de bunuri destinate scopurilor prevăzute de can. 114, § 2 și recunoscute ca persoane juridice de către autoritatea ecleziastică competentă;

2° *fundațiile pioase neautonome*, adică bunurile materiale date în vreun fel oarecare unei persoane juridice publice, cu obligația de lungă durată, ce trebuie stabilită de dreptul particular, de a se celebra Liturghii sau de a săvârși alte funcțiuni ecleziastice, fixate dinainte,

din veniturile anuale, ori de a se urmări scopurile despre care vorbește can. 114, § 2.

§ 2. Dacă au fost încredințate unei persoane juridice supuse Episcopului diecezan, bunurile fundației pioase neautonome trebuie, la expirarea timpului, să fie destinate institutului despre care vorbește can. 1274, § 1, dacă fondatorul nu și-a exprimat în mod expres o altă dorință; altminteri, revin însăși persoanei juridice.

Can. 1304 – § 1. Ca o persoană juridică să poată accepta în mod valid o fundație, este necesară permisiunea Ordinariului, dată în scris; acesta, însă, să nu o dea înainte de a se fi convins că persoana juridică poate să îndeplinească atât noua obligație ce trebuie să și-o asume, cât și pe cele deja asumate, și mai ales să se asigure că veniturile corespund în întregime cu obligațiile anexate lor, după obiceiul locului sau al fiecărei regiuni.

§ 2. Dreptul particular să stabilească și alte condiții referitoare la constituirea și acceptarea de fundații pioase.

Can. 1305 – Banii și bunurile mobile, încredințate ca dotă, să fie imediat depuse într-un loc sigur, ce trebuie aprobat de Ordinariu, pentru ca aceiași bani sau valoarea bunurilor mobile să se păstreze și să se investească cu grijă și cu folos, după apăsarea prudentă a aceluiași Ordinariu, fiind audiată și părerea celor interesați și a consiliului cu problemele economice, spre binele aceleiași fundații, cu menționarea expresă și detaliată a obligațiilor.

Can. 1306 – § 1. Fundațiile, chiar cele făcute verbal, să fie confirmate în scris.

§ 2. Un exemplar al actelor să fie păstrat în arhiva curiei, iar un altul în arhiva persoanei juridice de care aparține fundația.

Can. 1307 – § 1. Respectându-se dispozițiile cann. 1300 -1302 și 1287, să se întocmească un tabel cu obligațiile provenite din fundațiile pioase, care să fie expus la loc vizibil, ca să nu se uite obligațiile ce trebuie îndeplinite.

§ 2. Pe lângă registrul despre care vorbește can. 958, § 1, să se țină și un alt registru, păstrat la paroh sau la rectorul bisericii, în care să se noteze fiecare obligație, îndeplinirea ei și ofertele.

Can. 1308 – § 1. Reducerea obligațiilor de Liturghii, ce trebuie făcută numai dintr-un motiv just și necesar, este rezervată Scaunului Apostolic, rămânând valabile dispozițiile care urmează.

§ 2. Ordinariul poate să reducă obligațiile de Liturghii ca urmare a micșorării veniturilor, dacă acest lucru este stabilit în mod expres în actele fundațiilor.

§ 3. Ca urmare a diminuării veniturilor și câtă vreme durează acest lucru, Episcopul diecezan are puterea să reducă Liturghiile legatelor testamentare sau pe cele fondate în vreun fel oarecare, care sunt autonome, în proporție cu ofertele ce sunt în vigoare în mod legitim în dieceză, cu condiția ca nimeni să nu fie obligat și nici să nu poată fi constrâns efectiv să mărească valoarea ofertei.

§ 4. Același Episcop are puterea să reducă obligațiile sau legatele de Liturghii care împovărează institutele ecleziastice, dacă veniturile au devenit insuficiente pentru a mai putea

fi atins în mod corespunzător scopul propriu al institutului.

§ 5. Aceleași puteri, prevăzute de §§ 3 și 4, le are și Superiorul general al unui institut călugăresc clerical de drept pontifical.

Can. 1309 – Aceleași autorități, despre care vorbește can. 1308, au, în plus, puterea de a transfera, dintr-un motiv adecvat, obligațiile de celebrare a Liturgiilor în alte zile, în alte biserici sau la alte altare decât cele stabilite în actele fundației.

Can. 1310 – § 1. Reducerea, moderarea și comutarea voințelor credincioșilor pentru cauzele pioase pot fi efectuate de către Ordinariu, numai dacă fondatorul i-a acordat în mod expres această putere și dacă există un motiv just și necesar.

§ 2. Dacă executarea obligațiilor impuse a devenit imposibilă din cauza diminuării veniturilor sau din cauza unui alt motiv, fără vina administratorilor, Ordinariul, ascultând părerea celor interesați și a consiliului său pentru problemele economice, și respectându-se cât mai bine voința fondatorului, va putea micșora cu echitate aceste obligații, cu excepția reducerii Liturgiilor, reglementată de can. 1308.

§ 3. În toate celelalte cazuri, trebuie să se recurgă la Scaunul Apostolic.

CARTEA A VI-A SANCTIUNILE ÎN BISERICĂ

PARTEA I Delictele și pedepsele în general

TITLUL I Pedepsirea delictelor în general

Can. 1311 – Biserica are dreptul înnăscut și propriu de a-i constrânge prin sancțiuni penale pe credincioșii creștini care săvârșesc delictе.

Can. 1312 – § 1. Sancțiunile penale în Biserică sunt:

1° pedepsele medicinale sau cenzurile, ce sunt trecute în revistă în cann. 1331-1333.

2° pedepsele expiatoare, despre care vorbește can. 1336.

§ 2. Legea poate să stabilească alte pedepse expiatoare, care să-l priveze pe credincios de un bun spiritual sau material și care să fie conforme cu scopul supranatural al Bisericii.

§ 3. În plus, sunt folosite remedii penale și penitențe; primele, mai ales pentru a preveni delictele, celelalte, mai degrabă pentru a înlocui o pedeapsă sau pentru a o mări.

TITLUL II Legea penală și preceptul penal

Can. 1313 – § 1. Dacă, după săvârșirea delictului, legea este modificată, trebuie să i se aplice vinovatului legea mai favorabilă.

§ 2. Dacă legea ulterioară elimină legea anterioară sau cel puțin pedeapsa, aceasta încetează imediat.

Can. 1314 – Îndeobște pedeapsa este *ferendae sententiae*, adică îl obligă pe cel vinovat numai după ce a fost impusă; este, însă, *latae sententiae* când cineva cade în ea prin însuși faptul comiterii delictului, dacă legea sau preceptul stabilesc acest lucru în mod expres.

Can. 1315 – § 1. Cine are putere legislativă poate să dea și legi penale; în afară de aceasta, el poate proteja, prin legi proprii, stabilind o pedeapsă cuvenită, și legea divină sau legea ecleziastică promulgată de autoritatea superioară, păstrând limitele propriei competențe teritoriale sau personale.

§ 2. Legea însăși poate să determine pedeapsa sau să o lase la aprecierea prudentă a judecătorului.

§ 3. Pentru un anumit delict, legea particulară poate să adauge și alte pedepse la cele stabilite de legea universală, dar să nu facă acest lucru decât dintr-o necesitate foarte gravă. Dacă legea universală prevede o pedeapsă nedeterminată sau una facultativă, legea particulară o poate înlocui cu una determinată și obligatorie.

Can. 1316 – Episcopii diecezani să aibă grijă ca, pe cât posibil, în aceeași țară sau în aceeași regiune să fie date, dacă e cazul, legi penale uniforme.

Can. 1317 – Să fie stabilite pedepse numai în măsura în care sunt cu adevărat necesare pentru a se apăra mai bine disciplina ecleziastică. Destituirea din starea clericală nu poate fi stabilită prin lege particulară.

Can. 1318 – Legiuitorul să nu stabilească pedepse *latae sententiae* decât pentru anumite delictе săvârșite din dol, care pot provoca un scandal mai mare sau nu pot fi sancționate în mod eficace cu pedepse *ferendae sententiae*; să nu se stabilească însă cenzuri, mai ales excomunicarea, decât cu foarte mare moderație și numai împotriva unor delictе mai grave.

Can. 1319 – § 1. Când cineva poate să stabilească precepte în forul extern în virtutea puterii de conducere, poate să stabilească, prin precept, și pedepse determinate, cu excepția celor expiatoare perpetue.

§ 2. Preceptul penal să fie dat numai după ce chestiunea a fost chibzuită îndeajuns, respectându-se dispozițiile stabilite de cann. 1317 și 1318 privind legile particulare.

Can. 1320 – În toate chestiunile în care depind de Ordinariul locului, călugării pot fi constrânși de el cu pedepse.

TITLUL III

Subiectul pasibil de sancțiuni penale

Can. 1321 – § 1. Nimeni nu este pedepsit dacă violarea externă a legii sau a preceptului săvârșită de el nu este imputabilă în mod grav din dol sau din culpă.

§ 2. Este pasibil de pedeapsa stabilită de lege sau de precept cel care a încălcat legea sau preceptul în mod deliberat; în schimb, cel care a încălcat legea sau preceptul ca urmare a lipsei de atenție necesară nu este pasibil dacă legea și preceptul nu stabilesc altfel.

§ 3. Când are loc violarea externă, imputabilitatea se presupune, dacă nu rezultă altfel.

Can. 1322 – Cei lipsiți în mod obișnuit de uzul rațiunii, chiar dacă au încălcat legea sau preceptul în momentele în care păreau sănătoși, sunt considerați incapabili de comiterea delictului.

Can. 1323 – Nu este pasibil de nici o pedeapsă cel care, în momentul când a violat legea sau preceptul:

1° nu avea încă șaisprezece ani împliniți;

2° a ignorat fără vină că încalcă o lege sau un precept; inadvertența și eroarea sunt echivalate ignoranței;

3° a acționat din constrângere fizică sau ca urmare a unui caz întâmplător pe care nu putea să-l prevadă sau, chiar dacă îl putea prevedea, nu putea să-l evite;

4° a acționat constrâns de o frică gravă, fie și numai relativă, ori din necesitate sau dintr-un inconvenient grav, în afară de cazul când actul este rău în sine sau aduce o daună sufletelor.

5° a acționat în legitimă apărare, păstrând moderația necesară, împotriva unuia care l-a agresat pe nedrept pe el însuși sau pe alții;

6° era lipsit de uzul rațiunii, rămânând neatinsse dispozițiile cann. 1324, § 1, nr. 2 și 1325;

7° fără vină, a considerat că există una dintre circumstanțele prevăzute la nr. 4 și 5.

Can. 1324 – § 1. Autorul violării legii sau preceptului nu este scutit de pedeapsă, dar pedeapsa stabilită de lege sau de precept trebuie atenuată sau înlocuită cu o penitență, dacă delictul a fost săvârșit:

1° de cel care avea numai în mod imperfect uzul rațiunii;

2° de cel care era lipsit de uzul rațiunii din cauza beției sau din cauza unei alte tulburări mentale asemănătoare;

3° dintr-un grav impuls al pasiunii, care totuși nu a precedat și nu a împiedicat complet rațiunea și consimțământul voinței, și cu condiția ca pasiunea să nu fi fost provocată în mod voluntar sau întreținută;

4° de către un minor care a împlinit șaisprezece ani;

5° de cel care a fost constrâns, chiar numai parțial, de o frică gravă, de o necesitate sau de un inconvenient grav, dacă delictul este rău în sine sau aduce o daună sufletelor;

6° de cel care a acționat în legitimă apărare împotriva celui care l-a agresat pe nedrept pe el însuși sau pe alții, dar fără să fi păstrat moderația necesară;

7° împotriva unuia care provoacă în mod grav și nedrept;

8° de cel care, din eroare, dar din vina sa, consideră că a existat una dintre circumstanțele prevăzute în can. 1323, nr. 4 și 5;

9° de cel care, fără vină, a ignorat că legii sau preceptului îi este anexată o pedeapsă;

10° de cel care a acționat fără imputabilitate deplină, cu condiția ca aceasta să fi rămas gravă.

§ 2. Același lucru îl poate face judecătorul, dacă există o altă circumstanță care să atenueze gravitatea delictului.

§ 3. În circumstanțele prevăzute de § 1, vinovatul nu este pasibil de pedeapsa *latae sententiae*.

Can. 1325 – În aplicarea dispozițiilor din cann. 1323 și 1324, niciodată nu se poate ține seama de ignoranța crasă, supină sau afectată; de asemenea, nici de beție sau de alte tulburări mintale, voite în mod deliberat pentru a săvârși sau a justifica delictul, nici de pasiunea provocată sau întreținută în mod deliberat.

Can. 1326 – § 1. Judecătorul îl poate pedepsi mai aspru decât stabilește legea sau preceptul:

1° pe cel care, după o condamnare sau o declarare a pedepsei, continuă să greșească, așa încât din circumstanțele concomitente se poate presupune cu prudență încăpățânarea în reaua credință;

2° pe cel care este înzestrat cu o demnitate, sau care a abuzat de autoritatea sa sau de oficiul său pentru a săvârși un delict;

3° pe vinovatul care, cu toate că este stabilită o pedeapsă pentru un delict deliberat, a prevăzut întâmplarea, și totuși, pentru a o evita, nu a luat precauțiile pe care orice persoană atentă le-ar fi luat.

§ 2. Dacă în cazurile prevăzute de § 1 pedeapsa este *latae sententiae*, se poate adăuga și o altă pedeapsă sau penitență.

Can. 1327 – Pe lângă cazurile prevăzute de cann. 1323- 1326, legea particulară poate să stabilească și alte circumstanțe eximante, atenuante și agravante, fie printr-o normă generală, fie pentru fiecare delict aparte. De asemenea, într-un precept pot fi stabilite circumstanțe care să eximeze pedeapsa prevăzută de precept, sau să o atenueze, sau să o agraveze.

Can. 1328 – § 1. Cine a făcut sau a omis ceva pentru a săvârși un delict, dar, ulterior, independent de voința sa, nu l-a săvârșit, nu este pasibil de pedeapsa stabilită pentru delictul consumat, în afară de cazul când este prevăzut altfel de către lege sau precept.

§ 2. Dacă acțiunile sau omisiunile duc din natura lor la înlăptuirea delictului, autorul poate fi pedepsit cu o penitență sau cu un remediu penal, în afară de cazul când a renunțat de bunăvoie la înlăptuirea deja începută a delictului. Dar dacă ar urma un scandal, sau o daună gravă, sau un pericol, chiar dacă autorul a renunțat de bunăvoie, el poate fi sancționat cu o pedeapsă justă, totuși mai ușoară decât cea prevăzută pentru delictul consumat.

Can. 1329 – § 1. Dacă au fost stabilite pedepse *ferendae sententiae* împotriva autorului principal, cei care cooperează de comun acord la delict, dar care nu sunt menționați nici în lege, nici în precept, sunt pasibili de aceleași pedepse sau de altele de aceeași gravitate sau de o gravitate mai mică.

§ 2. Complicii care nu sunt menționați în lege sau în precept cad în pedeapsa *latae sententiae* anexată unui delict, dacă delictul nu putea fi săvârșit fără participarea lor, iar pedeapsa să fie de așa natură încât să poată fi aplicată lor; în caz contrar, pot fi sancționați cu pedepse *ferendae sententiae*.

Can. 1330 – Delictul care constă într-o declarație sau într-o altă manifestare a voinței, a doctrinei sau a științei, trebuie considerat ca nefiind săvârșit, dacă nimeni nu a perceput acea declarație sau manifestare.

TITLUL IV Pedepsele și celelalte sancțiuni

CAPITOLUL I Cenzurile

Can. 1331 – § 1. Celui excomunicat nu i se permite:

- 1° să participe în vreun fel, ca slujitor, la celebrarea Jertfei Euharistice și la orice alt act de cult;
- 2° să celebreze sacramentele sau sacramentaliile și să primească sacramentele;
- 3° să îndeplinească officii ecleziastice, slujiri sau orice altă funcție ecleziastică, sau să îndeplinească acte ale puterii de conducere.

§ 2. Dacă însă excomunicarea a fost impusă sau declarată cel vinovat:

- 1° dacă vrea să acționeze contrar dispoziției din § 1, nr. 1, trebuie îndepărtat ori acțiunea liturgică trebuie întreruptă, dacă nu se opune un motiv grav;
- 2° îndeplinește invalid actele puterii de conducere, care, conform § 1, nr. 3, sunt numai ilicite;
- 3° nu-i este permis să se folosească de privilegiile ce i-au fost acordate anterior;
- 4° nu poate obține în mod valid o demnitate, un oficiu sau o altă funcție în Biserică;
- 5° nu-și poate însuși roadele provenite dintr-o demnitate, dintr-un oficiu, din oricare altă funcție, din pensie, pe care le are în Biserică.

Can. 1332 – Cine a căzut în interdict este ținut la opreliștile din can. 1331, § 1, nr. 1 și 2; dacă interdictul a fost impus sau declarat, trebuie respectată dispoziția can. 1331, § 2, nr. 1.

Can. 1333 – § 1. Suspendarea, care poate să-i afecteze numai pe clerici, interzice:

- 1° toate sau unele acte ale puterii preoțești;
- 2° toate sau unele acte ale puterii de conducere;
- 3° exercitarea tuturor sau numai a unor drepturi sau funcții legate de un oficiu.

§ 2. În lege sau în precept poate fi stabilit ca, după sentința condamnatoare sau declaratoare, cel suspendat să nu poată îndeplini în mod valid actele puterii de conducere.

§ 3. Opreliștea nu atinge niciodată:

- 1° oficiile sau puterea de conducere care nu depind de autoritatea Superiorului care a stabilit pedeapsa;
- 2° dreptul la locuință, dacă cel vinovat îl are în virtutea oficiului;
- 3° dreptul de a administra bunurile care ar aparține de oficiul celui suspendat, dacă pedeapsa este *latae sententiae*.

§ 4. Suspendarea care oprește însușirea veniturilor, a salariului, a pensiei și a altor bunuri de acest fel comportă obligația de a se restitui tot ceea ce a fost însușit, chiar cu bună credință, în mod ilegitim.

Can. 1334 – § 1. Sfera suspendării în limitele stabilite de canonul precedent este determinată fie de către lege sau precept, fie de sentința sau decretul prin care este impusă pedeapsa.

§ 2. Legea, nu însă preceptul, poate să stabilească o suspendare *latae sententiae*, fără a mai adăuga vreo restricție sau vreo limită; o asemenea pedeapsă are toate efectele enumerate în can. 1331, § 1.

Can. 1335 – Dacă o cenzură interzice celebrarea sacramentelor sau a sacramentaliilor, sau îndeplinirea vreunui act al puterii de conducere, opreliștea este suspendată ori de câte ori acest lucru este necesar pentru îngrijirea credincioșilor care se află în pericol de moarte; dacă însă cenzura *latae sententiae* nu a fost declarată, opreliștea este suspendată și în cazul când un credincios cere un sacrament sau un sacramental, sau exercitarea unui act de conducere; acest lucru este permis să fie cerut din orice motiv just.

CAPITOLUL II Pedepsele expiatoare

Can. 1336 – § 1. Pedepsele expiatoare, prin care delincentul poate fi sancționat fie pentru totdeauna, fie pentru un timp determinat, fie pentru un timp nedeterminat, pe lângă cele stabilite eventual de o lege, sunt și următoarele:

- 1° interzicerea ori ordinul de a locui într-un loc sau teritoriu determinat;
- 2° privarea de o putere, de un oficiu, de o funcție, de un drept, de un privilegiu, de o facultate, de o favoare, de un titlu, de un semn distinctiv, chiar numai onorific;
- 3° interzicerea de a exercita cele ce sunt indicate la nr. 2, sau interzicerea de a le exercita într-un anumit loc sau în afara aceluși loc; aceste interziceri nu sunt niciodată sub pedeapsa nulității;
- 4° transferarea penală într-un alt oficiu;
- 5° demiterea din starea clericală.

§ 2. Numai acele pedepse expiatoare pot fi *latae sententiae*, care sunt indicate în § 1, nr. 3.

Can. 1337 – § 1, Interzicerea de a locui într-un loc sau teritoriu determinat poate fi impusă atât clericilor, cât și călugărilor; în schimb, ordinul de a locui într-un loc sau teritoriu determinat poate fi impus clericilor seculari și, în limitele constituțiilor, călugărilor.

§ 2. Pentru a impune ordinul de a locui într-un loc sau teritoriu determinat, este necesar consimțământul Ordinariului aceluși loc, dacă nu este vorba de o casă destinată și clericilor extradiecezani care fac pocăință sau trebuie să se corijeze.

Can. 1338 – § 1. Privările și interzicerile enumerate în can. 1336, § 1, nr. 2 și 3, nu afectează niciodată puterile, oficiile, funcțiile, drepturile, privilegiile, facultățile, favorurile, titlurile și semnele distinctive care nu depind de autoritatea Superiorului care stabilește pedeapsa.

§ 2. Nu poate fi impusă privarea de puterea preoțească, ci numai interzicerea de a o exercita sau de a exercita anumite acte ale acestei puteri; de asemenea, nu poate fi impusă privarea de gradele academice.

§ 3. Pentru interzicerile indicate în can. 1336, § 1, nr. 3, trebuie să se respecte norma din can. 1335 privind cenzurile.

CAPITOLUL III Remediile penale și penitențele

Can. 1339 – § 1. Ordinariul poate, personal sau prin altcineva, să-l avertizeze pe cel care se află într-o ocazie proximă de a săvârși un delict, sau pe cel care, după ce a avut loc o investigație, este suspectat în mod grav de a fi săvârșit un delict.

§ 2. Dar poate și să-l mustre, într-o manieră adecvată condițiilor speciale ale persoanei și ale faptului, pe cel care prin comportarea sa dă motiv de scandal sau tulbură grav ordinea publică.

§ 3. Trebuie întotdeauna să se constate cel puțin pe baza unui document, care trebuie să fie păstrat în arhiva secretă a curiei, că a avut loc avertismentul sau mustrarea.

Can. 1340 – § 1. Penitența, care poate fi impusă în forul extern, este fie un act religios, fie unul de pietate sau de caritate, ce trebuie îndeplinit.

§ 2. Să nu se impună niciodată o penitență publică pentru o infracțiune ocultă.

§ 3. Ordinariul poate să adauge cu prudență penitențe la remediu penal al avertismentului sau mustrării.

TITLUL V Aplicarea pedepselor

Can. 1341 – Ordinariul să aibă grijă să dea curs procedurii judiciare sau administrative pentru impunerea sau declararea pedepselor, numai când e convins că nici corijarea frățească, nici mustrarea, nici alte mijloace specifice grijii pastorale nu sunt suficiente pentru repararea scandalului, pentru restabilirea justiției și pentru corijarea celui inculpat.

Can. 1342 – § 1. Ori de câte ori se opun motive juste efectuării unui proces judiciar, pedeapsa poate să fie impusă sau declarată prin decret extrajudiciar; remediile penale și penitențele pot fi aplicate în oricare caz prin decret.

§ 2. Nu pot fi impuse sau declarate prin decret pedepsele perpetue și nici pedepsele pe care legea sau preceptul ce le stabilește nu permite să fie aplicate prin decret.

§ 3. Ceea ce se spune în lege sau precept despre judecător cu privire la pedeapsa ce trebuie să o impună sau să o declare în cadrul unui proces, același lucru trebuie aplicat și în cazul Superiorului care impune sau declară o pedeapsă prin decret extrajudiciar, dacă nu se constată altfel și nici nu este vorba de dispoziții ce se referă numai la procedură.

Can. 1343 – Dacă o lege sau un precept îi acordă judecătorului puterea de a aplica sau de a nu aplica pedeapsa, judecătorul poate, după conștiința și discreționalitatea sa, să modereze pedeapsa sau să impună în locul ei o penitență.

Can. 1344 – Chiar dacă legea folosește termeni poruncitori, judecătorul poate, după conștiința și discreționalitatea sa:

1° să amâne impunerea pedepsei la o dată mai potrivită, în cazul când se prevede că, din cauza unei pedepsiri grabnice a vinovatului, ar putea lua naștere rele mai mari;

2° să se abțină de a impune pedeapsa, sau să impună o pedeapsă mai ușoară, sau să recurgă la o penitență, dacă vinovatul s-a îndreptat și a reparat scandalul, sau dacă a fost pedepsit destul de autoritatea civilă sau se prevede că va fi pedepsit;

3° să suspende obligația de a fi respectată o pedeapsă expiatoare, dacă vinovatul, după ce a dus o viață corectă, a săvârșit pentru prima dată un delict, și nu există necesitatea imperioasă de a fi reparat scandalul, cu condiția, totuși, ca în cazul când vinovatul săvârșește iarăși un delict, în spațiul de timp stabilit de același judecător, să ispășească pedeapsa ce îi este impusă pentru ambele delictе, în afară de cazul când între timp s-a scurs timpul pentru prescripția acțiunii penale privind delictul precedent.

Can. 1345 – Când delincventul a avut numai în mod parțial uzul rațiunii sau a săvârșit delictul din frică, din necesitate, din impuls pasional, din cauza beției sau a altei tulburări mentale asemănătoare, judecătorul se poate chiar abține de a-i aplica vreo pedeapsă, dacă apreciază că pot fi luate în alt mod măsuri mai bune pentru corijarea lui.

Can. 1346 – Când un delincvent a săvârșit mai multe delictе, iar cumulul de pedepse *ferendae sententiae* pare prea sever, este lăsată la discreționalitatea judecătorului posibilitatea de a stabili pedepsele în limite echitabile.

Can. 1347 – § 1. O cenzură nu poate fi impusă în mod valid dacă vinovatul nu a fost avertizat în prealabil cel puțin o singură dată ca să abandoneze încăpățânarea, dându-i-se un timp suficient pentru căință.

§ 2. Trebuie să se considere că a abandonat încăpățânarea vinovatul care s-a căit cu adevărat de delict și care, în plus, a reparat în mod adecvat daunele și scandalul, sau cel puțin a promis în mod serios că va face acest lucru.

Can. 1348 – Când vinovatul este achitat de acuzație sau nu i se impune nici o pedeapsă, Ordinariul poate să se îngrijească de binele acestuia și de binele public prin avertismente potrivite și prin alte mijloace specifice grijii pastorale, sau chiar, dacă este cazul, prin remedii penale.

Can. 1349 – Dacă pedeapsa este nedeterminată și nici legea nu prevede altfel, judecătorul să nu impună pedepse mai grele, mai ales cenzuri, decât doar atunci când gravitatea cazului cere în mod absolut acest lucru; nu poate, însă, să impună pedepse perpetue.

Can. 1350 – § 1. În impunerea de pedepse unui cleric, trebuie întotdeauna să se ia măsuri ca acesta să nu fie lipsit de cele necesare întreținerii sale demne, în afară de cazul când este vorba de demiterea din starea clericală.

§ 2. Totuși, dacă cel demis din starea clericală devine, din cauza acestei pedepse, cu adevărat sărac, Ordinariul să aibă grijă să se ia măsuri în modul cel mai bun posibil.

Can. 1351 – Pedeapsa îl obligă pe cel vinovat pretutindeni, chiar când a încetat dreptul celui care a stabilit-o sau a impus-o, dacă nu este stabilit în mod expres altfel.

Can. 1352 – § 1. Dacă pedeapsa interzice primirea sacramentelor sau a sacramentaliilor, opreliștea este suspendată câtă vreme cel vinovat se află în pericol de moarte.

§ 2. Obligația de a ispăși o pedeapsă *latae sententiae* care nu a fost declarată și nu este cunoscută în locul unde delincventul se află, este total sau parțial suspendată în măsura în care el nu o poate ispăși fără pericol de scandal grav sau dezonoare.

Can. 1353 – Apelul împotriva sentințelor judecătorești sau recursul împotriva decretelor, care impun sau declară orice fel de pedeapsă, au efect suspensiv.

TITLUL VI Încetarea pedepselor

Can. 1354 – § 1. Pe lângă cei indicați în cann. 1355-1356, toți cei care pot dispensa de o lege prevăzută cu pedeapsă sau pot să scutească de un precept care impune o pedeapsă pot și să ierte această pedeapsă.

§ 2. În plus, legea sau preceptul care stabilește o pedeapsă poate să acorde și altora puterea de a o ierta.

§ 3. Dacă Scaunul Apostolic și-a rezervat sieși sau a rezervat altora iertarea unei pedepse, rezervarea trebuie interpretată în sens strict.

Can. 1355 – § 1. Pot să ierte pedeapsa stabilită de lege, dacă a fost impusă sau declarată, numai să nu fie rezervată Scaunului Apostolic:

1° Ordinariul care a deschis acțiunea pentru a impune sau a declara pedeapsa, sau care a impus-o sau a declarat-o, personal sau prin alții, prin decret;

2° Ordinariul locului în care se află delincventul, dar numai după ce s-a consultat cu Ordinariul despre care este vorba la nr. 1, dacă acest lucru nu este imposibil din cauza unor circumstanțe extraordinare.

§ 2. Dacă nu a fost rezervată Scaunului Apostolic, Ordinariul poate să ierte pedeapsa *latae sententiae* stabilită de o lege, dar încă nedeclarată, a propriilor supuși și al acelor care se află în teritoriul său sau care au săvârșit aici delictul; aceeași putere o are și orice Episcop, dar numai în cadrul mărturisirii sacramentale.

Can. 1356 – § 1. Pot să ierte pedeapsa *ferendae* sau *latae sententiae* stabilită de un precept ce nu a fost dat de Scaunul Apostolic:

1° Ordinariul locului în care se află delincventul;

2° dacă pedeapsa a fost impusă sau declarată, chiar și Ordinariul care a deschis acțiunea legală pentru a impune sau a declara pedeapsa, sau care a impus-o sau a declarat-o, personal sau prin alții, printr-un decret.

§ 2. Înainte de a se acorda iertarea, trebuie consultat autorul preceptului, dacă acest lucru nu este imposibil din cauza unor circumstanțe extraordinare.

Can. 1357 – § 1. Rămânând valabile dispozițiile cann. 508 și 976, confesorul poate ierta în forul intern sacramental cenzura *latae sententiae* a excomunicării sau a interdictului,

nedeclarată, dacă penitentului îi este greu să rămână în starea de păcat grav în perioada de timp necesară ca Superiorul competent să poată interveni.

§ 2. Acordând iertarea, confesorul să impună penitentului obligația de a recurge în termen de o lună, sub pedeapsa de a cădea din nou în cenzură, la Superiorul competent sau la un preot care are facultatea necesară și de a se conforma dispozițiilor acestora; între timp, să impună penitentului o pocăință adecvată și, dacă e cazul, obligația de a repara scandalul sau dauna cauzată; recursul poate fi făcut și de către confesor, fără a se menționa numele penitentului.

§ 3. Au aceeași obligație de a recurge, după ce s-au vindecat, cei care, conform can. 976, au fost iertați de o cenzură impusă sau declarată, ori de una rezervată Scaunului Apostolic.

Can. 1358 – § 1. Iertarea de cenzură nu poate fi acordată decât dacă delincventul a renunțat la încăpățănare în conformitate cu can. 1347, § 2; celui care a renunțat nu i se poate nega iertarea.

§ 2. Cine iartă o cenzură poate să procedeze așa cum e stabilit de can. 1348 sau poate să impună o pocăință.

Can. 1359 – Dacă cineva este sancționat cu mai multe pedepse, iertarea este valabilă numai pentru pedepsele specificate în ea; iertarea generală face să înceteze toate pedepsele, cu excepția acelor pe care delincventul, în cerere, le-a trecut sub tăcere cu rea credință.

Can. 1360 – Iertarea de o pedeapsă obținută sub frică gravă este nulă.

Can. 1361 – § 1. Iertarea poate fi dată și unei persoane absente, precum și sub condiție.

§ 2. Iertarea în forul extern să fie dată în scris, dacă un motiv grav nu sugerează contrariul.

§ 3. Să se aibă grijă ca atât cererea de iertare, cât și iertarea însăși să nu fie date în vileag, în afară de cazul când acest lucru este util pentru tutelarea bunei reputații a vinovatului sau este necesar pentru repararea scandalului.

Can. 1362 – § 1. Acțiunea criminală se stinge prin prescripție în trei ani, dacă nu este vorba:

1° de delikte rezervate Congregației pentru Doctrina Credinței;

2° de o acțiune datorată delictelor prevăzute în cann. 1394, 1395, 1397, 1398, care se prescrie în cinci ani;

3° de delikte care nu sunt pedepsite de dreptul comun, dacă legea particulară a stabilit un alt termen de prescripție.

§ 2. Prescripția începe să se scurgă din ziua când a fost săvârșit delictul, ori, dacă delictul e permanent sau habitual, din ziua în care a încetat.

Can. 1363 – § 1. Dacă vinovatului nu i s-a notificat decretul executiv al judecătorului, despre care vorbește can. 1651, în termenele fixate, prevăzute de can. 1362, care trebuie calculate din ziua când sentința de condamnare a devenit definitivă, acțiunea pentru a executa pedeapsa se stinge prin prescripție.

§ 2. Același lucru este valabil, respectându-se ceea ce trebuie respectat, și în cazul în care pedeapsa a fost impusă prin decret extrajudiciar.

PARTEA A II-A Pedepsele pentru fiecare delict

TITLUL I Delictele împotriva religiei și unității Bisericii

Can. 1364 – § 1. Apostatul de la credință, ereticul sau schismaticul cad în excomunicare *latae sententiae*, rămânând valabil can. 194, § 1, nr. 2; clericul poate fi sancționat în plus și cu alte pedepse, prevăzute de can. 1336, § 1, nr. 1, 2 și 3.

§ 2. Dacă încăpățânarea de lungă durată sau gravitatea scandalului cer aceasta, pot fi adăugate alte pedepse, inclusiv demiterea din starea clericală.

Can. 1365 – Vinovatul de participare interzisă la celebrările sacre să fie sancționat cu o pedeapsă justă.

Can. 1366 – Părinții sau cei care țin locul părinților, care prezintă copiii spre a fi botezați sau educați într-o religie necatolică, să fie sancționați cu cenzură sau cu o altă pedeapsă justă.

Can. 1367 – Cine aruncă speciile consacrate ori le ia sau le păstrează cu scop sacrileg cade în excomunicare *latae sententiae* rezervată Scaunului Apostolic; clericul poate fi sancționat în plus și cu o altă pedeapsă, inclusiv demiterea din starea clericală.

Can. 1368 – Dacă cineva, afirmând sau făgăduind ceva în fața autorității ecleziastice, săvârșește sperjur, să fie sancționat cu o pedeapsă justă.

Can. 1369 – Cine proferează blasfemie sau lezează în mod grav bunele moravuri, exprimă injurii sau provoacă ură sau dispreț față de religie sau față de Biserică în cadrul unui spectacol public sau într-o adunare, sau într-o scriere difuzată public, sau folosind alte instrumente de comunicare socială, să fie sancționat cu o pedeapsă justă.

TITLUL II Delicte împotriva autorității ecleziastice și libertății Bisericii

Can. 1370 – § 1. Cine folosește violența fizică împotriva Pontifului Roman cade în excomunicare *latae sententiae* rezervată Scaunului Apostolic, căreia, dacă este vorba de un cleric, i se poate adăuga, în funcție de gravitatea delictului, și o altă pedeapsă, inclusiv demiterea din starea clericală.

§ 2. Cine face acest lucru împotriva celui care are caracterul episcopal cade în interdict *latae sententiae*, iar dacă este vorba de un cleric, și în suspendare *latae sententiae*.

§ 3. Cine folosește forța fizică împotriva unui cleric sau a unui călugăr din dispreț față de credință, față de Biserică, față de puterea ecleziastică sau față de o slujire, să fie sancționat cu o pedeapsă justă.

Can. 1371 – Să fie sancționat cu o pedeapsă justă:

1° cel care, pe lângă cazul prevăzut de can. 1364, § 1, învață o învățătură condamnată de Pontiful Roman sau de Conciliul Ecumenic, sau respinge cu încăpățănare învățătura prevăzută de can. 750 § 2 sau de can. 752, și, după ce a fost avertizat de Scaunul Apostolic sau de Ordinariu, nu retractează;

2° cel care, într-o altă manieră decât cea prevăzută la nr. 1, nu se supune Scaunului Apostolic, Ordinariului sau Superiorului, când ei poruncesc sau interzic ceva în mod legitim, și, după ce a fost avertizat, persistă în nesupunere.

Can. 1372 – Cine recurge la Conciliul Ecumenic sau la Colegiul Episcopilor împotriva unui act al Pontifului Roman să fie pedepsit cu o cenzură.

Can. 1373 – Cine provoacă în mod public aversiunea și ura subalternilor împotriva Scaunului Apostolic sau a Ordinariului pentru un act al puterii sau al slujirii ecleziastice, sau incită subalternii la nesupunere, să fie sancționat cu interdict sau cu alte pedepse juste.

Can. 1374 – Cine se înscrie într-o asociație ce uneltește împotriva Bisericii să fie sancționat cu o pedeapsă justă; cine promovează sau conduce o asemenea asociație să fie pedepsit cu interdict.

Can. 1375 – Cei care împiedică libertatea de slujire, de alegere, de putere ecleziastică, sau folosirea legitimă a bunurilor sacre sau a altor bunuri ecleziastice, sau înspăimântă un alegător sau un ales sau pe unul care a exercitat o putere sau o slujire ecleziastică, pot fi sancționați cu o pedeapsă justă.

Can. 1376 – Cine profanează un lucru sacru, mobil sau imobil, să fie sancționat cu o pedeapsă justă.

Can. 1377 – Cine înstrăinează bunuri ecleziastice fără permisiunea necesară să fie sancționat cu o pedeapsă justă.

TITLUL III

Uzurparea de funcții ecleziastice și delictele în exercitarea lor

Can. 1378 – § 1. Preotul care acționează împotriva dispoziției can. 977 cade în excomunicarea *latae sententiae* rezervată Scaunului Apostolic.

§ 2. Cade în interdict *latae sententiae* sau, dacă e vorba de un cleric, în suspendare *latae sententiae*:

1° cel care, nefiind promovat la treapta preoțească, atentează acțiunea liturgică a Jertfei euharistice;

2° cel care, în afară de cazul prevăzut de § 1, neputând da în mod valid dezlegarea sacramentală, încearcă să o dea sau ascultă o mărturisire sacramentală.

§ 3. În cazurile despre care vorbește § 2, pot fi adăugate, în funcție de gravitatea delictului, și alte pedepse, nefiind exclusă excomunicarea.

Can. 1379 – Cine, în afară de cazurile prevăzute de can. 1378, simulează administrarea unui sacrament, să fie sancționat cu o pedeapsă justă.

Can. 1380 – Cine celebrează sau primește un sacrament în mod simoniac să fie pedepsit cu interdict sau cu suspendare.

Can. 1381 – § 1. Oricine uzurpează un oficiu ecleziastic să fie sancționat cu o pedeapsă justă.

§ 2. Este echivalată uzurpării reținerea nelegitimă a funcției după privarea de această funcție sau după încetarea ei.

Can. 1382 – Episcopul care consacră pe cineva întru Episcop fără mandat papal, de asemenea, și cel care primește de la el consacrarea, cad în excomunicarea *latae sententiae* rezervată Scaunului Apostolic.

Can. 1383 – Episcopul care, contrar prevederii can. 1015, a hirotonit fără scrisori dimisoriale un supus aparținând altcuiva este oprit timp de un an de a conferi sacramentul Preoției. Cine a primit hirotonirea este suspendat ipso facto de la exercitarea ei.

Can. 1384 – Cine, în afară de cazurile prevăzute în cann. 1378-1383, îndeplinește în mod ilegal o funcție preoțească sau o slujire sacră poate fi sancționat cu pedeapsă justă.

Can. 1385 – Cine trage un câștig nelegitim din ofertele de Liturghie să fie pedepsit cu o cenzură sau cu altă pedeapsă justă.

Can. 1386 – Cine dă sau promite ceva, pentru ca cineva, exercitând o funcție în Biserică, să facă sau să omită în mod nelegitim ceva, să fie pedepsit cu o pedeapsă justă; tot astfel, cine acceptă aceste daruri sau promisiuni.

Can. 1387 – Preotul care, în timpul, sau cu ocazia, sau sub pretextul mărturisirii, solicită penitentul la păcat împotriva poruncii a șasea a Decalogului să fie pedepsit, în funcție de gravitatea delictului, cu suspendare, cu interziceri și privări, iar în cazuri mai grele, să fie destituit din starea clericală.

Can. 1388 – § 1. Confesorul care violează direct sigiliul sacramental cade în excomunicare *latae sententiae*, rezervată Scaunului Apostolic; în schimb, cine îl violează numai indirect să fie pedepsit în funcție de gravitatea delictului.

§ 2. Traducătorul și ceilalți despre care este vorba în can. 983, § 2, care violează secretul, să fie sancționați cu o pedeapsă justă, nefiind exclusă excomunicarea.

Can. 1389 – § 1. Cine abuzează de puterea ecleziastică sau de o funcție să fie pedepsit conform cu gravitatea actului sau a omisiunii, nefiind exclusă privarea de oficiu, dacă împotriva acestui abuz nu a fost deja stabilită o pedeapsă printr-o lege sau printr-un precept.

§ 2. Cine din neglijență culpabilă îndeplinește sau omite în mod nelegitim, provocând daună cuiva, un act de putere ecleziastică, de slujire sau de funcție, să fie sancționat cu o pedeapsă justă.

TITLUL IV Delictul de fals

Can. 1390 – § 1. Cine denunță în mod fals la Superiorul ecleziastic un confesor pentru delictul despre care vorbește can. 1387 cade în interdict *latae sententiae*, iar dacă este cleric, și în suspendare.

§ 2. Cine prezintă Superiorului ecleziastic vreo altă denunțare calomnioasă de delict, sau lezează în alt mod buna reputație a cuiva, poate fi sancționat cu o pedeapsă justă, nefiind exclusă cenzura.

§ 3. Calomniatorul poate fi chiar constrâns să dea o despăgubire adecvată.

Can. 1391 – În funcție de gravitatea delictului, poate fi sancționat cu o pedeapsă justă:
1° cine întocmește un înscris public ecleziastic fals, schimbă, distruge sau ascunde un înscris adevărat, ori se folosește de un înscris fals sau schimbat;
2° cine afirmă un lucru fals într-un înscris ecleziastic public;
3° cine a afirmat ceva neadevărat într-un document ecleziastic public.

TITLUL V Delicte împotriva unor obligații speciale

Can. 1392 – Clericii sau călugării care, contrar prevederilor canoanelor, practică negustoria sau se dedică afacerilor să fie pedepsiți în funcție de gravitatea delictului.

Can. 1393 – Cine violează obligațiile ce i-au fost impuse ca urmare a unei pedepse poate fi sancționat cu o pedeapsă justă.

Can. 1394 – § 1. Rămânând valabilă dispoziția can. 194, § 1, nr. 3, clericul care atentează căsătoria, chiar numai civilă, cade în suspendare *latae sententiae*; dacă, după ce a fost avertizat, nu a revenit și a continuat să dea scandal, poate fi pedepsit în mod treptat cu diferite privațiuni, mergându-se chiar până la demiterea din starea clericală.

§ 2. Călugărul cu voturi perpetue, care nu este cleric, dar care atentează căsătoria, chiar numai civilă, cade în interdict *latae sententiae*, rămânând neschimbată dispoziția can. 694.

Can. 1395 – § 1. Clericul concubinar, în afară de cazul despre care vorbește can. 1394, și clericul care rămâne, dând scandal, într-un păcat extern împotriva poruncii a șasea a Decalogului, să fie pedepsit cu suspendare, căreia îi pot fi adăugate în mod treptat alte pedepse, mergându-se până la demiterea din starea clericală, dacă delictul persistă și după avertismentul dat.

§ 2. Clericul care a comis în alt mod un delict împotriva poruncii a șasea a Decalogului, dacă delictul a fost într-adevăr săvârșit prin violență, sub amenințări, în mod public sau cu un

minor sub șaisprezece ani, să fie sancționat cu pedepse juste, nefiind exclusă, dacă e cazul, demiterea din starea clericală.

Can. 1396 – Cine violează în mod grav obligația privind reședința, la care e ținut în virtutea unui oficiu ecleziastic, să fie sancționat cu o pedeapsă justă, nefiind exclusă, după avertisment, privarea de oficiu.

TITLUL VI

Delicte împotriva vieții și libertății omului

Can. 1397 – Cine săvârșește omucidere, ori răpește sau reține cu forța sau cu înșelăciune o persoană, o mutilează sau o rănește grav, să fie pedepsit, în funcție de gravitatea actului, cu privațiunile și opreliștile prevăzute în can. 1336; uciderea persoanelor, despre care vorbește can. 1370, este sancționată cu pedepsele prevăzute acolo.

Can. 1398 – Cine procură avort, urmat de efect, cade în excomunicare *latae sententiae*.

TITLUL VII

Normă generală

Can. 1399 – În afară de cazurile stabilite în această lege sau în alte legi, încălcarea externă a unei legi divine sau a uneia canonice numai atunci poate fi sancționată cu o pedeapsă justă când gravitatea deosebită a încălcării cere o pedeapsă și există o necesitate urgentă de a preveni sau de a repara scandalurile.

CARTEA A VII-A

Procesele

PARTEA I

Judecățile în general

Can. 1400 – § 1. Sunt obiectul judecății:

1° drepturile de dobândit sau de revendicat ale persoanelor fizice sau juridice, sau faptele juridice de declarat;

2° delicturile, pentru care trebuie impusă sau declarată o pedeapsă.

§ 2. Controversele provenite dintr-un act al puterii administrative pot fi totuși deferite numai Superiorului sau numai tribunalului administrativ.

Can. 1401 – Biserica judecă din drept propriu și exclusiv:

1° cauzele care privesc lucrurile spirituale și lucrurile legate de cele spirituale;

2° violarea legilor ecleziastice și tot ceea ce include noțiunea de păcat, cât privește determinarea culpei și impunerea pedepselor ecleziastice.

Can. 1402 – Toate tribunalele Bisericii sunt reglementate de canoanele care urmează, rămânând neschimbate normele tribunalelor Scaunului Apostolic.

Can. 1403 – § 1. Cauzele privind canonizarea Slujitorilor lui Dumnezeu sunt reglementate de o lege pontificală specială.

§ 2. În plus, acestor cauze li se aplică dispozițiile prezentului Cod ori de câte ori în acea lege se face trimitere la dreptul universal, sau este vorba de norme care, din însăși natura lucrului, se referă și la aceste cauze.

TITLUL I Forul competent

Can. 1404 – Primul Scaun nu e judecat de nimeni.

Can. 1405 – § 1. Numai Pontiful Roman are dreptul să-i judece, în cauzele despre care vorbește can. 1401:

- 1° pe conducătorii de state;
- 2° pe Părinții Cardinali;
- 3° pe Legații Scaunului Apostolic și, în cauzele penale, pe Episcopi
- 4° în alte cauze pe care el însuși le-a chemat la judecata sa.

§ 2. Un judecător nu are nici o competență asupra unui act sau document confirmat formal de Pontiful Roman, dacă în prealabil nu a primit mandat de la dânsul.

§ 3. Rotei Romane îi este rezervat să judece:

- 1° Episcopii în cauzele contencioase, rămânând valabilă dispoziția can. 1419, § 2;
- 2° pe Abatele primat sau Abatele superior al unei congregații monahale și pe Superiorul general al institutelor călugărești de drept pontifical;
- 3° diecezele și alte persoane ecleziastice, fie fizice, fie juridice, care nu au un Superior sub Pontiful Roman.

Can. 1406 – § 1. Dacă este încălcată dispoziția can. 1404, actele și deciziile sunt considerate ca neavenite.

§ 2. În cauzele despre care vorbește can. 1405, incompetența altor judecători este absolută.

Can. 1407 – § 1. Nimeni nu poate fi chemat la judecată în prima instanță decât în fața judecătorului ecleziastic ce este competent în virtutea unuia dintre motivele specificate în can. 1408- 1414.

§ 2. Incompetența judecătorului care nu se poate sprijini pe nici unul dintre aceste motive este numită relativă.

§ 3. Reclamantul urmează forul părții pârâte; dacă partea pârâtă are mai multe foruri, reclamantul poate alege unul dintre ele.

Can. 1408 – Oricine poate fi chemat la judecată în fața tribunalului domiciliului sau cvasidomiciliului.

Can. 1409 – § 1. Pribeagul (*vagus*) are forul în locul unde se află de fapt.

§ 2. Persoana căreia nu i se cunoaște nici domiciliul sau cvasidomiciliul, nici locul de ședere, poate fi chemată la judecată în tribunalul reclamantului, numai să nu aibă un alt for legitim.

Can. 1410 – În cauzele privind lucrurile, partea poate fi chemată la judecată în fața tribunalului locului unde lucrul se află în litigiu, când acțiunea este îndreptată împotriva lucrului sau este vorba de o acțiune de repunere în posesie.

Can. 1411 – § 1. În cauzele privind contractele, partea poate fi chemată la judecată în tribunalul locului unde contractul a fost încheiat sau trebuie să fie îndeplinit, în afară de cazul când părțile au ales de comun acord un alt tribunal.

§ 2. Dacă o cauză se referă la obligații care provin dintr-un alt titlu, partea poate fi chemată la judecată în fața tribunalului locului în care obligația a fost asumată sau trebuie îndeplinită.

Can. 1412 – În cauzele penale, inculpatul, chiar dacă e absent, poate fi chemat la judecată în fața tribunalului locului în care delictul a fost săvârșit.

Can. 1413 – Partea poate fi chemată la judecată:

1° în cauzele care au ca obiect administrarea bunurilor, în fața tribunalului unde a avut loc administrarea;

2° în cauzele care privesc moștenirile sau legatele pioase, în fața tribunalului ultimului domiciliu sau cvasidomiciliu sau al locului de ședere, conform cann. 1408-1409, al persoanei despre a cărei moștenire sau despre al cărui legat pios este vorba, în afară de cazul când este vorba de o simplă executare a legatului, care trebuie examinată în conformitate cu normele obișnuite ale competenței.

Can. 1414 – Când este vorba de conexiune, cauzele legate între ele trebuie instruite de unul și același tribunal și în cadrul aceluiași proces, dacă nu se opune o dispoziție de lege.

Can. 1415 – În caz de prevenție, când două sau mai multe tribunale sunt la fel de competente, are dreptul de a instrui cauza tribunalul care a citat cel dintâi în mod legitim partea pârâtă.

Can. 1416 – Conflictele de competență între tribunalele supuse aceluiași tribunal de apel sunt rezolvate de acest tribunal; dacă tribunalele nu depind de același tribunal de apel, conflictele sunt rezolvate de Signatura Apostolică.

TITLUL II

Diferite grade și specii de tribunale

Can. 1417 – § 1. În virtutea primatului Pontifului Roman, fiecare credincios are dreptul inviolabil de a deferi sau de a introduce la Sfântul Scaun cauza proprie, atât contencioasă, cât și penală, în orice grad de judecată și în orice stadiu al procesului.

§ 2. Totuși, cu excepția cazului de apel, recurgerea la Scaunul Apostolic nu suspendă exercitarea jurisdicției judecătorului care a început deja instruirea cauzei; de aceea, el va putea să continue judecata până la sentința definitivă, dacă Scaunul Apostolic nu i-a comunicat că a luat asupra sa cauza spre a o judeca.

Can. 1418 – Orice tribunal are dreptul de a apela la ajutorul unui alt tribunal pentru a instrui cauza sau pentru a intima acte juridice.

CAPITOLUL I Tribunalul primei instanțe

ART. 1 Judecătorul

Can. 1419 – § 1. În fiecare dieceză și pentru toate cauzele care nu sunt excluse în mod expres de către drept, judecătorul primei instanțe este Episcopul diecezan, care își poate exercita puterea judiciară personal sau prin alții, în conformitate cu canoanele care urmează.

§ 2. Dacă însă este vorba de drepturi sau de bunuri materiale care aparțin unei persoane juridice reprezentate de Episcop, judecă în primul grad tribunalul de apel.

Can. 1420 – § 1. Fiecare Episcop diecezan este ținut să numească un Vicar judecătoresc sau Oficial care să judece cu putere ordinară, altul decât Vicarul general, în afară de cazul când dimensiunile mici ale diecezei sau numărul mic de cauze sugerează altfel.

§ 2. Vicarul judecătoresc constituie un singur tribunal cu Episcopul, dar nu poate să judece cauzele pe care Episcopul și le rezervă personal.

§ 3. Vicarului judecătoresc îi pot fi dați ajutori, numiți Vicari judecătorești adjuncți sau Viceoficiali.

§ 4. Atât Vicarul judecătoresc, cât și Vicarii judecătorești adjuncți trebuie să fie preoți, de reputație bună, doctori sau cel puțin licențiați în dreptul canonic și să fi împlinit vârsta de treizeci de ani.

§ 5. Când scaunul episcopal devine vacant, ei nu-și încetează funcția și nici nu pot fi înlăturați de Administratorul diecezan; venind însă noul Episcop, au nevoie de confirmare.

Can. 1421 – § 1. Episcopul să numească în dieceză judecători diecezani care să fie clerici.

§ 2. Conferința Episcopilor poate permite ca și laicii să fie numiți judecători; în caz de necesitate, unul dintre ei poate fi ales pentru a forma colegiul.

§ 3. Judecătorii să fie de reputație bună și doctori sau cel puțin licențiați în dreptul canonic.

Can. 1422 – Vicarul judecătoresc, Vicarii judecătorești adjuncți și ceilalți judecători să fie numiți pentru un timp determinat, rămânând valabilă dispoziția can. 1420, § 5, și nici nu pot fi înlăturați decât dintr-un motiv legitim și grav.

Can. 1423 – § 1. Mai mulți Episcopi diecezani pot, de comun acord, cu aprobarea Scaunului Apostolic, să înființeze în diecezele lor, în loc de tribunale diecezane prevăzute de cann. 1419-1421, un singur tribunal de instanța întâi; în acest caz, grupul de Episcopi sau Episcopul desemnat de ei are toate puterile pe care Episcopul diecezan le are asupra propriului tribunal.

§ 2. Tribunalele despre care vorbește § 1 pot fi înființate fie pentru toate cauzele, fie pentru anumite feluri de cauze.

Can. 1424 – În orice fel de judecată, judecătorul unic își poate alege doi asesori, în calitate de consilieri, clerici sau laici, persoane cu comportare bună.

Can. 1425 – § 1. Dezaprobându-se orice cutumă contrară, tribunalului colegial, format din trei judecători, îi sunt rezervate:

1° cauzele contencioase privind: a) legământul hirotonirii sacre; b) legământul căsătoriei, rămânând neschimbate dispozițiile cann. 1686 și 1688;

2° cauzele penale privind: a) delictele care pot atrage după sine pedeapsa destituirii din starea clericală; b) impunerea sau declararea excomunicării.

§ 2. Episcopul poate încredința cauzele mai dificile și de importanță mai mare unui tribunal format din trei sau cinci judecători.

§ 3. Vicarul judecătoresc, pentru a judeca fiecare cauză, să cheme judecătorii în ordine, prin rotație, dacă Episcopul diecezan nu a stabilit altfel în fiecare caz aparte.

§ 4. În primul grad al judecării, dacă eventual nu este posibilă constituirea unui colegiu, Conferința Episcopilor poate permite ca, pe durata acestei imposibilități, Episcopul să încredințeze cauzele unui singur judecător, cleric, care, unde e posibil, să-și ia ca asociați un asesor și un judecător de instrucție.

§ 5. Vicarul judecătoresc să nu-i înlocuiască pe judecătorii ce au fost desemnați, decât dintr-un motiv foarte grav ce trebuie consemnat în decret.

Can. 1426 – § 1. Tribunalul colegial trebuie să procedeze în mod colegial și să pronunțe sentințele cu majoritate de voturi.

§ 2. În măsura în care este posibil, tribunalul colegial trebuie prezidat de Vicarul judecătoresc sau de Vicarul judecătoresc adjunct.

Can. 1427 – § 1. Dacă are loc un proces între călugării sau casele aceluiași institut călugăresc de drept pontifical, judecătorul primei instanțe este, dacă eventual constituțiile nu prevăd altfel, Superiorul major, sau, dacă mănăstirea este autonomă, Abatele local.

§ 2. În afară de cazul când constituțiile stabilesc altfel, dacă este vorba de o chestiune contencioasă între două provincii, în prima instanță va judeca Superiorul general, personal

sau printr-un delegat; dacă este vorba de o chestiune contencioasă între două mănăstiri, Abatele superior al congregației monahale.

§ 3. În sfârșit, dacă apare un proces între persoane călugărești fizice sau juridice aparținând unor institute călugărești diferite, sau chiar aceluiași institut clerical de drept diecezan sau unui institut laical, sau între o persoană călugărească și un cleric secular sau un laic sau o persoană juridică necălugărească, în prima instanță judecă tribunalul diecezan.

ART. 2

Judecătorii de instrucție și raportorii

Can. 1428 – § 1. Judecătorul sau președintele tribunalului colegial poate să desemneze un judecător pentru a instrui cauza, alegându-l dintre judecătorii tribunalului sau dintre persoanele aprobate de Episcop pentru această funcție.

§ 2. Pentru funcția de judecător de instrucție, Episcopul poate aproba clerici sau laici, care să se remarcă prin moralitate, prudență și cunoștințe juridice.

§ 3. E de datoria judecătorului de instrucție, în conformitate cu mandatul judecătorului, numai să adune dovezile și să le transmită judecătorului; poate totuși, dacă mandatul judecătorului nu interzice aceasta, să decidă uneori care dovezi trebuie adunate și în ce mod, în cazul că s-ar ivi o problemă de acest fel în timp ce își exercită funcția.

Can. 1429 – Președintele tribunalului colegial trebuie să desemneze, din rândul judecătorilor colegiului, un prezentator sau raportor care, atunci când se reunește grupul judecătorilor, să relateze asupra cauzei și să formuleze în scris sentințele; dintr-un motiv just, președintele poate să-l înlocuiască cu un altul.

ART. 3

Promotorul de justiție, apărătorul legământului și notarul

Can. 1430 – Pentru cauzele contencioase, în care binele public ar putea fi pus în primejdie, și pentru cauzele penale, să fie numit în dieceză un promotor de justiție, care are din oficiu obligația de a se îngriji de binele public.

Can. 1431 – § 1. În cauzele contencioase e de datoria Episcopului diecezan să judece dacă poate fi pus sau nu în pericol binele public, dacă intervenția promotorului de justiție nu este stabilită de lege sau dacă nu este în mod evident necesară din natura lucrului.

§ 2. Dacă în instanța anterioară a intervenit promotorul de justiție, intervenția lui se presupune a fi necesară și în gradul următor.

Can. 1432 – Pentru cauzele în care este vorba de nulitatea sfinteii hirotoniri sau de nulitatea sau desfacerea căsătoriei, să fie numit în dieceză un apărător al legământului, care este obligat din oficiu să prezinte și să expună tot ceea ce se poate invoca în mod rațional împotriva nulității sau a desfacerii.

Can. 1433 – În cauzele în care este necesară prezența promotorului de justiție sau a apărătorului legământului, dacă aceștia nu sunt citați, actele sunt nule, în afară de cazul în care, deși nu au fost citați, au fost de fapt prezenți sau, cel puțin înainte de sentință, examinând actele, au putut să-și îndeplinească funcția.

Can. 1434 – Dacă nu este stabilit în mod expres altfel:

1° ori de câte ori legea poruncește ca judecătorul să audieze părțile sau pe una din ele, trebuie să fie audiați și promotorul de justiție, și apărătorul legământului, dacă asistă la judecată;

2° ori de câte ori este necesară intervenția unei părți ca judecătorul să poată decide ceva, intervenția promotorului de justiție sau apărătorului legământului, prezenți la judecată, are aceeași valoare.

Can. 1435 – E de datoria Episcopului să numească promotorul de justiție și apărătorul legământului, care pot fi clerici sau laici, de reputație bună, doctori sau licențiați în dreptul canonic și apreciați pentru prudența și zelul lor pentru dreptate.

Can. 1436 – § 1. Aceeași persoană, dar nu în aceeași cauză, poate îndeplini și oficiul de promotor de justiție și pe acela de apărător al legământului.

§ 2. Promotorul și apărătorul pot fi numiți fie pentru toate cauzele, fie pentru fiecare cauză în parte; pot fi însă înlăturați de Episcop dintr-un motiv just.

Can. 1437 – § 1. La orice proces să fie prezent și notarul; prin urmare, actele care nu au fost semnate de el să fie considerate nule.

§ 2. Actele pe care le întocmesc notarii au putere probatoare publică.

CAPITOLUL II Tribunalul instanței a doua

Can. 1438 – Rămânând valabilă dispoziția can. 1444, § 1, nr. 1:

1° de la tribunalul Episcopului sufragane se face apel la tribunalul Mitropolitului, rămânând neatinsă dispoziția can. 1439;

2° pentru cauzele examinate în prima instanță în fața Mitropolitului, se face apel la tribunalul pe care l-a desemnat în mod stabil el însuși, cu aprobarea Scaunului Apostolic;

3° pentru cauzele tratate în fața Superiorului provincial, tribunalul instanței a doua este cel al Superiorului general; pentru cauzele tratate în fața Abatelui local, este cel al Abatelui superior al congregației monahale.

Can. 1439 – § 1. Dacă însă a fost constituit un singur tribunal de instanța întâi pentru mai multe dieceze, conform can. 1423, Conferința Episcopilor trebuie să constituie, cu aprobarea Scaunului Apostolic, un tribunal de instanța a doua, dacă diecezele nu sunt toate sufragane ale aceleiași arhiepiscopii.

§ 2. Conferința Episcopilor poate să înființeze, cu aprobarea Scaunului Apostolic, unul sau mai multe tribunale de instanța a doua, chiar în afara cazurilor prevăzute de § 1.

§ 3. Cât privește tribunalele de instanța a doua, despre care este vorba în §§ 1-2, Conferința Episcopilor sau Episcopul desemnat de ea are toate puterile pe care le are un Episcop diecezan asupra tribunalului său.

Can. 1440 – Dacă nu este respectată competența cu privire la grad, conform cann. 1438 și 1439, incompetența judecătorului este absolută.

Can. 1441 – Tribunalul instanței a doua trebuie să fie format în același fel ca și tribunalul primei instanțe. Totuși, dacă în primul grad al judecătii, conform can. 1425, § 4, pronunță sentința un singur judecător, tribunalul instanței a doua să procedeze colegial.

CAPITOLUL III Tribunalele Scaunului Apostolic

Can. 1442 – Pontiful Roman este judecătorul suprem pentru întreaga lume catolică, care administrează dreptatea fie personal, fie prin intermediul tribunalelor obișnuite ale Scaunului Apostolic, fie prin judecătorii desemnați de el.

Can. 1443 – Tribunalul obișnuit, constituit de Pontiful Roman pentru a primi apelurile, este Rota Romană.

Can. 1444 – § 1. Rota Romană judecă:

1° în instanța a doua, cauzele care au fost judecate de tribunalele obișnuite de instanța întâi și sunt deferite Sfântului Scaun prin apel legitim;

2° în instanța a treia sau una ulterioară, cauzele tratate deja de aceeași Rota Romană sau de oricare alt tribunal, dacă chestiunea nu este judecată definitiv.

§ 2. Acest tribunal judecă și în instanța întâi cauzele indicate în can. 1405, § 3 sau alte cauze pe care Pontiful Roman, fie din proprie inițiativă, fie la cererea părților, le-a preluat la tribunalul său și le-a încredințat Rotei Romane; și, dacă nu a fost prevăzut altfel în rescriptul de încredințare, însăși Rota le judecă chiar și în instanța a doua și în cea ulterioară.

Can. 1445 – § 1. Supremul Tribunal al Signaturii Apostolice judecă:

1° contestațiile în anulare (*quarrelae nullitatis*) și cererile de repunere în situația anterioară (*restitutio in integrum*) și alte recursuri împotriva sentințelor rotale;

2° recursurile în cauzele privind starea persoanelor, pe care Rota Romană a refuzat să le admită la o nouă examinare;

3° excepțiile de suspiciune și alte cauze împotriva judecătorilor de instrucție ai Rotei Romane pentru actele îndeplinite în timpul exercitării funcției lor;

4° conflictele de competență prevăzute de can. 1416.

§ 2. Același Tribunal rezolvă litigiile apărute în urma unui act al puterii administrative ecleziastice și deferite lui în mod legitim; alte controverse administrative deferite lui de Pontiful Roman sau de congregațiile Curiei romane, precum și conflictul de competență între aceste congregații.

§ 3. În plus, este de datoria acestui Tribunal suprem:

1° să vegheze asupra administrării corecte a justiției și, dacă e necesar, să ia măsuri împotriva avocaților și procuratorilor;

2° să proroge competența tribunalelor;

3° să promoveze și să aprobe înființarea tribunalelor prevăzute în cann. 1423 și 1439.

TITLUL III
Disciplina
ce trebuie respectată în tribunale

CAPITOLUL I
Obligațiile judecătorilor
și ale funcționarilor tribunalelor

Can. 1446 – § 1. Toți credincioșii, dar, în primul rând, Episcopii, să-și dea toată străduința ca, pe cât posibil, în rândul poporului lui Dumnezeu, litigiile să fie evitate și aplanate în mod pașnic cât mai repede posibil.

§ 2. La începutul litigiului, dar și în oricare alt moment, ori de câte ori întrevede o oarecare speranță de bună reușită, judecătorul să nu omită de a îndemna și de a ajuta părțile să caute de comun acord o rezolvare echitabilă a controverselor și să le indice căile potrivite în acest sens, recurgând chiar la mijlocirea unor persoane prestigioase.

§ 3. Când litigiul privește interesele personale ale părților, judecătorul să examineze dacă nu cumva controversa ar putea să se încheie cu folos prin tranzacție sau prin arbitraj, conform cann. 1713-1716.

Can. 1447 – Cine a intervenit într-o cauză în calitate de judecător, promotor de justiție, apărător al legământului, procurator, avocat, martor sau expert, nu poate ulterior să rezolve în mod valid aceeași cauză într-o altă instanță în calitate de judecător sau să îndeplinească în cadrul ei funcția de asesor.

Can. 1448 – § 1. Judecătorul să nu accepte să judece o cauză în care ar avea vreun interes personal din cauza consangvinității sau afinității în orice grad al liniei drepte și până în gradul al patrulea al liniei colaterale ori din cauza tutelei sau curatelei, din cauza unor raporturi strânse de prietenie, din cauza unei mari dușmăanii, ori pentru a trage un câștig sau pentru a evita un rău.

§ 2. În aceleași circumstanțe trebuie să se abțină de a-și îndeplini funcția promotorul de justiție, apărătorul legământului, asesorul și judecătorul de instrucție.

Can. 1449 – § 1. În cazurile prevăzute în can. 1448, dacă judecătorul nu renunță de la sine, partea poate să-l recuze.

§ 2. În ce privește recuzarea, decide Vicarul judecătoresc; dacă el însuși este recuzat, decide Episcopul care prezidează tribunalul.

§ 3. Dacă Episcopul este judecătorul, iar recuzarea este împotriva lui, să se abțină de a judeca.

§ 4. Dacă recuzarea este împotriva promotorului de justiție, apărătorului legământului și împotriva altor funcționari ai tribunalului, asupra acestei cereri decide președintele tribunalului colegial sau judecătorul însuși, dacă este unic.

Can. 1450 – Dacă recuzarea a fost admisă, persoanele trebuie înlocuite, fără a fi schimbat gradul de judecată.

Can. 1451 – § 1. Problema recuzării trebuie rezolvată cât mai repede posibil, audiindu-se părțile, promotorul de justiție sau apărătorul legământului, dacă intervin în cauză și nu sunt ei înșiși recuzați.

§ 2. Actele îndeplinite de judecător înainte de a fi recuzat sunt valide; în schimb, cele îndeplinite după recuzare trebuie anulate, dacă partea cere aceasta în decurs de zece zile de la admiterea recuzării.

Can. 1452 – § 1. Într-o chestiune în care se urmăresc numai interesele persoanelor particulare, judecătorul poate acționa numai la cererea părții. Judecătorul poate și trebuie chiar să acționeze din oficiu în cauzele penale și în cele care privesc binele public al Bisericii sau mântuirea sufletelor, după ce cauza a fost introdusă în mod legitim.

§ 2. În plus, judecătorul poate să suplinească neglijența părților în ce privește prezentarea de dovezi și opunerea de excepții, când consideră că acest lucru este necesar pentru a se evita o sentință în mod grav injustă, rămânând valabile dispozițiile can. 1600.

Can. 1453 – Judecătorii și tribunalele să aibă grijă ca, fără a fi pusă în pericol dreptatea, toate cauzele să se încheie cât mai repede și ca în tribunalul primei instanțe ele să nu dureze mai mult de un an, iar în tribunalul instanței a doua, mai mult de șase luni.

Can. 1454 – Toți cei care formează tribunalul sau colaborează cu el trebuie să presteze jurământ de îndeplinire corectă și fidelă a funcției lor.

Can. 1455 – § 1. Judecătorii și colaboratorii tribunalului sunt obligați să păstreze întotdeauna secretul profesional în procesul penal, iar în cel contencios, atunci când din revelarea unui act procesual s-ar putea aduce vreun prejudiciu părților.

§ 2. De asemenea, au obligația de a păstra întotdeauna secretul asupra dezbaterii ce are loc între judecători în tribunalul colegial înainte de pronunțarea sentinței, precum și asupra voturilor și opiniilor exprimate acolo, rămânând valabilă dispoziția can. 1609, § 4.

§ 3. Mai mult, ori de câte ori cauzele sau dovezile sunt de așa natură încât divulgarea actelor sau a dovezilor ar pune în pericol buna reputație a altora sau ar da naștere la disensiuni, sau ar apare vreun scandal sau un alt inconvenient de acest fel, judecătorul poate obliga sub jurământ martorii, experții, părțile și avocații sau procuratorii lor să păstreze secretul.

Can. 1456 – Judecătorului și tuturor funcționarilor tribunalului le este interzis să primească daruri, de orice natură, cu ocazia desfășurării judecății.

Can. 1457 – § 1. Judecătorii care, deși sunt în mod cert și evident competenți, refuză să administreze justiția, sau cei care, lipsiți de orice mandat juridic, se declară competenți și

instruiesc și decid cauzele, sau cei care violează legea secretului, sau din dol sau din neglijență gravă cauzează o altă daună părților în cauză, pot fi sancționați de către autoritatea competentă cu pedepsele adecvate, nefiind exclusă privarea de oficiu.

§ 2. Sunt pasibili de aceleași sancțiuni funcționarii și colaboratorii tribunalului, dacă nu-și îndeplinesc datoria așa cum e prevăzut mai sus; pe toți aceștia îi poate pedepsi și judecătorul.

CAPITOLUL II Ordinea judecării cauzelor

Can. 1458 – Cauzele trebuie să fie judecate în ordinea în care au fost prezentate și înscrise pe rol, în afară de cazul când vreuna dintre ele necesită o rezolvare mai rapidă decât celelalte, lucru ce trebuie hotărât printr-un decret special bine motivat.

Can. 1459 – § 1. Viciile, din cauza cărora s-ar putea ca sentința să fie nulă, pot fi aduse ca argumente împotriva în orice fază sau în orice grad al judecării, și chiar pot fi declarate din oficiu de către judecător.

§ 2. Pe lângă cazurile despre care vorbește § 1, excepțiile dilatorii, mai cu seamă cele care privesc persoanele și modalitatea judecării, trebuie prezentate înainte de întâmpinare (*contestatio litis*), dacă nu au apărut după întâmpinare, și trebuie soluționate cât mai urgent.

Can. 1460 – § 1. Dacă este prezentată o excepție împotriva competenței judecătorului, judecătorul însuși trebuie să decidă despre acest lucru.

§ 2. În cazul unei excepții privind incompetența relativă, dacă judecătorul se declară competent, decizia lui nu admite apel, dar nu sunt oprite contestația în anulare și repunerea în situația anterioară.

§ 3. Dacă însă judecătorul se declară incompetent, partea care se consideră nedreptățită poate să recurgă la tribunalul de apel în termen de cincisprezece zile utile.

Can. 1461- Judecătorul care, în orice fază a cauzei, se recunoaște ca fiind absolut incompetent, trebuie să declare propria incompetență.

Can. 1462 – § 1. Excepțiile referitoare la lucrul judecat, la tranzacție și alte excepții peremptorii numite *litis finitae* (ale cauzei încheiate) trebuie să fie prezentate și examinate înainte de întâmpinare; cine le-ar invoca mai târziu nu trebuie respins, dar să fie condamnat să plătească cheltuielile, în afară de cazul când se dovedește că nu și-a amânat opoziția din rea credință.

§ 2. Celelalte excepții peremptorii să fie prezentate în cadrul întâmpinării și trebuie tratate la timpul stabilit, în conformitate cu regulile privind chestiunile incidentale.

Can. 1463 – § 1. Acțiunile reconvenționale nu pot fi prezentate în mod valid decât în termen de treizeci de zile de la întâmpinare.

§ 2. Aceste acțiuni însă trebuie să fie examinate împreună cu acțiunea convențională, adică în același grad cu ea, în afară de cazul când este necesar să fie examinate separat sau judecătorul a considerat că e mai oportun acest lucru.

Can. 1464 – Chestiunile privind cauțiunea ce trebuie dată pentru cheltuielile de judecată sau cele privind acordarea asistenței juridice gratuite, ce a fost cerută îndată de la început, și altele de acest fel, trebuie soluționate în mod reglementar înainte de întâmpinare.

CAPITOLUL III Termene și prorogări

Can. 1465 – § 1. Așa-zisele *fatalia legis*, adică termenele stabilite de lege pentru perempțiunea drepturilor, nu pot fi prorogate; de asemenea, nu pot fi reduse în mod valid decât la cererea părților.

§ 2. În schimb, termenele judiciare și convenționale, înainte de expirarea lor, pot fi prorogate de judecător când intervine un motiv just, fiind ascultate părțile sau la cererea lor, dar nu pot fi niciodată reduse în mod valid decât cu consimțământul părților.

§ 3. Judecătorul să aibă totuși grijă ca procesul să nu dureze prea mult din cauza prorogării.

Can. 1466 – Când legea nu stabilește nici un termen pentru îndeplinirea actelor procesuale, trebuie să-l stabilească judecătorul, ținând seama de natura fiecărui act.

Can. 1467 – Dacă în ziua fixată pentru un act procesual tribunalul a rămas închis, termenul se înțelege a fi prorogat până la următoarea primă zi nefestivă

CAPITOLUL IV Locul judecății

Can. 1468 – Pe cât e posibil, fiecare tribunal să aibă un sediu stabil, care să fie deschis la orele stabilite.

Can. 1469 – § 1. Judecătorul expulzat cu forța din teritoriul său sau împiedicat să exercite acolo jurisdicția poate să-și exercite jurisdicția în afara teritoriului și să dea sentința, după ce l-a informat totuși despre acest lucru pe Episcopul diecezan.

§ 2. În afara cazului despre care vorbește § 1, judecătorul, dintr-un motiv just și după ce a ascultat părțile, poate să se deplaseze și în afara teritoriului propriu pentru a aduna dovezile, cu permisiunea Episcopului diecezan al locului unde intenționează să meargă și în sediul desemnat de acesta.

CAPITOLUL V Persoanele care trebuie admise în aulă și modul de a redacta și de a păstra actele

Can. 1470 – § 1. Dacă legea particulară nu prevede altfel, în timpul dezbaterii cauzelor în fața tribunalului să fie prezente în aula acele persoane pe care legea sau judecătorul le-au stabilit că sunt necesare pentru desfășurarea procesului.

§ 2. Judecătorul îi poate readuce la respectarea datoriei lor, prin pedepse corespunzătoare, pe toți aceia care, luând parte la proces, au dovedit o gravă lipsă de respect și de ascultare datorate tribunalului, și să suspende avocați și procuratori chiar de la exercitarea funcției lor pe lângă tribunalele ecleziastice.

Can. 1471 – Dacă o persoană ce trebuie să fie interogată vorbește o limbă pe care judecătorul sau părțile nu o cunosc, să fie folosit un traducător, care trebuie să depună jurământ și să fie aprobat de judecător. Totuși declarațiile să fie scrise în limba originală, la care să se adauge traducerea. Să fie folosit un traducător chiar și atunci când trebuie interogată un surd sau un mut, dacă eventual judecătorul nu preferă ca la întrebările sale cel interogată să răspundă în scris.

Can. 1472 – § 1. Actele judiciare, atât cele care privesc esența problemei, sau actele cauzei, cât și cele care privesc procedura, sau actele procesuale, trebuie făcute în scris.

§ 2. Fiecare foaie a actelor să fie numerotată și autentificată.

Can. 1473 – Ori de câte ori în actele juridice este necesară semnătura părților sau a martorilor, dacă partea sau martorul nu poate sau nu vrea să semneze, acest lucru să fie notat în aceleași acte și, totodată, judecătorul sau notarul să ateste că actul a fost citit cuvânt cu cuvânt părții sau martorului și că partea sau martorul nu a putut sau nu a vrut să semneze.

Can. 1474 – § 1. În caz de apel, un exemplar al actelor, după ce notarul i-a atestat autenticitatea, să fie trimis tribunalului superior.

§ 2. Dacă actele au fost scrise într-o limbă necunoscută de tribunalul superior, ele să fie traduse într-o limbă cunoscută de acesta, luându-se precauțiile necesare ca fidelitatea traducerii să fie asigurată.

Can. 1475 – § 1. La terminarea judecării, documentele care aparțin persoanelor particulare trebuie să fie restituite, păstrându-se totuși o copie a lor.

§ 2. Notarul și cancelarul nu au voie să elibereze fără aprobarea judecătorului copii după actele judiciare și după documentele dobândite la proces.

TITLUL IV Părțile în cauză

CAPITOLUL I Reclamantul și pârâțul

Can. 1476 – Orice persoană, botezată sau nebotezată, poate să dea în judecată, iar partea acuzată în mod legitim trebuie să răspundă.

Can. 1477 – Chiar dacă reclamantul sau pârâtul și-au numit un procurator sau un avocat, totuși sunt obligați întotdeauna să fie prezenți personal la proces, când acest lucru este stabilit de drept sau de judecător.

Can. 1478 – § 1. Minorii și cei care sunt lipsiți de uzul rațiunii pot să compară numai prin părinții lor sau prin tutori sau curatori, exceptând dispoziția din § 3.

§ 2. Dacă judecătorul consideră că drepturile minorilor sunt în conflict cu drepturile părinților sau al tutorilor sau curatorilor, sau că aceștia nu pot să le apere suficient drepturile, atunci minorii să compară printr-un tutore sau curator desemnat de judecător.

§ 3. Totuși, în cauzele spirituale și în cauzele conexe cu cele spirituale, dacă minorii au deja uzul rațiunii, pot să acționeze și să răspundă fără consimțământul părinților sau al tutorelui, ci personal, dacă au împlinit vârsta de paisprezece ani; altminteri, printr-un curator desemnat de judecător.

§ 4. Cei interziși de la administrarea bunurilor, precum și cei slabi de minte, pot să compară personal numai pentru a răspunde de propriile delictе, sau la dispoziția judecătorului; în celelalte cazuri, trebuie să acționeze și să răspundă prin curatorii lor.

Can. 1479 – Ori de câte ori e prezent un tutore sau curator numit de autoritatea civilă, judecătorul ecleziastic îl poate admite, ascultând, dacă e posibil, părerea Episcopului diecezan al celui căruia i-a fost desemnat; dacă însă nu există sau nu se consideră că trebuie admis, judecătorul însuși va desemna din oficiu un tutore sau curator pentru cauză.

Can. 1480 – § 1. Persoanele juridice compar prin reprezentanții lor legitimi.

§ 2. În cazul când nu există reprezentant sau, deși există, se dovedește neglijent, Ordinariul însuși, personal sau prin altcineva, poate să compară în numele persoanelor juridice care se află sub jurisdicția sa.

CAPITOLUL II Procuratorii și avocații

Can. 1481 – § 1. Partea poate să-și aleagă în mod liber un avocat și un procurator; totuși, cu excepția cazurilor prevăzute de §§ 2 și 3, poate să acționeze și să răspundă și personal, dacă judecătorul nu a considerat necesară asistența unui avocat sau a unui procurator.

§ 2. În procesul penal, acuzatul trebuie întotdeauna să aibă un avocat desemnat de el însuși sau numit din oficiu de judecător.

§ 3. În procesul contencios, dacă este vorba de minori sau de o cauză care privește binele public, cu excepția cauzelor matrimoniale, judecătorul să stabilească din oficiu un apărător pentru partea care nu îl are.

Can. 1482 – § 1. Fiecare poate să-și aleagă numai un procurator, care nu poate să pună pe altul în locul său, dacă nu i s-a dat în mod expres această facultate.

§ 2. În schimb dacă, dintr-un motiv just, aceeași persoană a ales mai mulți, aceștia să fie desemnați în așa fel încât să se verifice între ei prevenția.

§ 3. Pot fi însă numiți mai mulți avocați împreună.

Can. 1483 – Procuratorul și avocatul trebuie să fie persoane majore și să se bucure de reputație bună; în plus, avocatul trebuie să fie catolic, dacă Episcopul diecezan nu permite altfel, și doctor în dreptul canonic sau, în caz contrar, cu adevărat expert, și să fie aprobat de același Episcop.

Can. 1484 – § 1. Înainte de a-și asuma rolul, procuratorul și avocatul trebuie să depună la tribunal un mandat autentic.

§ 2. Pentru a împiedica totuși dispariția unui drept, judecătorul poate admite un procurator chiar și fără prezentarea mandatului, cerând totuși, dacă e cazul, o garanție suficientă; dar actul rămâne lipsit de orice valoare dacă procuratorul nu prezintă mandatul în mod reglementar și în termenul preemtoriu stabilit de judecător.

Can. 1485 – Fără un mandat special, procuratorul nu poate renunța în mod valid la acțiune, la instanță sau la actele judiciare și nici să facă tranzacții, acorduri, compromisuri arbitrale și în general acele acte pentru care dreptul cere un mandat special.

Can. 1486 – § 1. Pentru ca înlăturarea unui procurator sau avocat să fie validă, este necesar să fie intimată lor și, dacă a avut loc deja întâmpinarea, judecătorul și partea adversă să fie informați despre înlăturare.

§ 2. După ce a fost pronunțată sentința definitivă, procuratorul continuă să aibă dreptul și datoria de a face apel, dacă mandantul nu se opune.

Can. 1487 – Atât procuratorul, cât și avocatul pot fi înlăturați, prin decret, de către judecător, fie din oficiu, fie la cererea părții, dar numai dintr-un motiv grav.

Can. 1488 – § 1. Le este interzis amândurora să cumpere cauza, sau să pactizeze în avantajul lor un onorariu excesiv sau o parte a lucrului revendicat prin proces. Dacă au procedat astfel, acordul este nul și vor putea fi sancționați de judecător cu o amendă. În plus, avocatul poate fi suspendat din funcție și, dacă e recidivist, chiar șters de pe lista avocaților de către Episcopul care prezidează tribunalul.

§ 2. În același fel pot fi pedepsiți avocații și procuratorii care, eludând legea, sustrag cauzele de la tribunalele competente pentru a fi judecate în mod mai favorabil de către alte tribunale.

Can. 1489 – Avocații și procuratorii care, din cauza darurilor, promisiunilor sau altor mijloace nepermise, și-au încălcat datoria, să fie suspendați de la exercitarea apărării și sancționați cu amenzi sau cu alte pedepse adecvate.

Can. 1490 – În măsura posibilităților, în fiecare tribunal să fie numiți apărători stabili care, stipendiați de tribunal, să exercite funcția de avocat sau de procurator pentru părțile care preferă să-i aleagă, mai ales în cauzele matrimoniale.

TITLUL V Acțiunile și excepțiile

CAPITOLUL I Acțiunile și excepțiile în general

Can. 1491 – Orice drept este apărat nu numai de o acțiune, ci și de o excepție, dacă nu este stabilit altfel în mod expres.

Can. 1492 – § 1. Orice acțiune se stinge prin prescripție conform dreptului sau în alt mod legitim, cu excepția acțiunilor privind starea persoanelor, care nu se sting niciodată.

§ 2. Exceptând dispoziția can. 1462, excepția este întotdeauna posibilă și prin natura sa perpetuă.

Can. 1493 – Reclamantul poate să cheme pe cineva la judecată în același timp prin mai multe acțiuni, care totuși nu trebuie să se contrazică între ele, fie pentru același lucru, fie pentru lucruri diferite, cu condiția ca ele să nu depășească limitele de competență ale tribunalului la care se recurge.

Can. 1494 – § 1. Pârâtul poate să întreprindă o acțiune reconvențională împotriva reclamantului la același judecător și în cadrul aceluiași proces, atât ca urmare a conexiunii cauzei cu acțiunea principală, cât și pentru a respinge sau pentru a restrânge cererea reclamantului.

§ 2. Nu este admisă reconvențiunea împotriva unei reconvențiuni.

Can. 1495 – Acțiunea reconvențională trebuie propusă judecătorului în fața căruia a fost prezentată acțiunea precedentă, chiar dacă el a fost delegat numai pentru o singură cauză sau, pe de altă parte, este relativ incompetent.

CAPITOLUL II Acțiunile și excepțiile în speță

Can. 1496 – § 1. Cine dovedește cu argumente cel puțin plauzibile că are dreptul asupra unui lucru care se află în posesia altcuiva și care poate risca o alterare dacă nu este dat pentru a fi păzit, are dreptul de a cere de la judecător sechestrarea acelui lucru.

§ 2. În circumstanțe asemănătoare, poate obține ca să se interzică cuiva exercitarea unui drept.

Can. 1497 – § 1. Sechestrarea unui lucru este admisă și pentru asigurarea unui credit, numai să fie dovedit suficient dreptul creditorului.

§ 2. Sechestrarea poate fi admisă și față de bunurile debitorului, care, dintr-un motiv sau altul, sunt în stăpânirea altor persoane, precum și față de creditele debitorului.

Can. 1498 – Sechestrarea unui lucru și interzicerea exercitării unui drept nu pot fi în nici un fel hotărâte, dacă paguba, de care cineva se teme, poate fi reparată în alt mod și se oferă o cauțiune suficientă pentru repararea ei.

Can. 1499 – Persoanei căreia îi acordă sechestrarea unui lucru sau interzicerea exercitării unui drept, judecătorul îi poate impune o cauțiune preventivă pentru repararea daunelor, în cazul că nu va putea să-și dovedească propriul drept.

Can. 1500 – În ce privește natura și eficacitatea acțiunii pentru garantarea drepturilor de posesie, să se respecte dispozițiile dreptului civil din locul unde se află lucrul despre a cărui posesie este vorba.

PARTEA A II-A
Judecata contencioasă

SECȚIUNEA I
Judecata contencioasă ordinară

TITLUL I
Introducerea cauzei

CAPITOLUL I
Cererea de chemare în judecată

Can. 1501 – Judecătorul nu poate judeca nici o cauză dacă nu a fost prezentată o cerere, conform canoanelor, din partea persoanei interesate sau a promotorului de justiție.

Can. 1502 – Cine vrea să cheme pe cineva în judecată trebuie să înainteze judecătorului competent o cerere, în care să fie propus obiectul controversii și să se ceară intervenția judecătorului.

Can. 1503 – § 1. Judecătorul poate admite o cerere verbală ori de câte ori sau reclamantul este împiedicat să prezinte o cerere scrisă, sau cauza este ușor de examinat și de importanță minoră.

§ 2. Totuși, în ambele cazuri, judecătorul să dea dispoziție ca notarul să întocmească un act scris, care trebuie citit reclamantului și aprobat de acesta, și care să înlocuiască, pentru toate efectele juridice, cererea reclamantului.

Can. 1504 – Cererea de chemare în judecată, prin care se introduce cauza, trebuie:

1° să specifice în fața căruia judecător este introdusă cauza, ce se cere și de la cine se cere;

2° să indice pe ce drept și, cel puțin în mod general, pe ce fapte și dovezi se bazează reclamantul pentru a demonstra cele afirmate;

3° să fie semnată de reclamant sau de procuratorul acestuia, indicându-se ziua, luna și anul, precum și locul unde reclamantul sau procuratorul său locuiesc ori și-au ales reședința pentru a primi actele;

4° să indice domiciliul sau cvasidomiciliul părții pârâte.

Can. 1505 – § 1. Judecătorul unic ori președintele tribunalului colegial, după ce au constatat că sunt competenți cu privire la cauza respectivă și că reclamantul are capacitatea legală de a acționa în judecată, trebuie, în cel mai scurt timp, să admită sau să respingă cererea printr-un decret.

§ 2. Cererea de chemare în judecată poate fi respinsă numai:

1° dacă judecătorul sau tribunalul este incompetent;

2° dacă rezultă cu certitudine că reclamantul nu are capacitatea legală de a acționa în judecată;

3° dacă nu au fost respectate dispozițiile can. 1504, nr. 1-3.

4° dacă din însăși cererea prezentată rezultă în mod cert că ceea ce se cere este lipsit de orice fundament și că este imposibil ca pe parcursul procesului să apară vreun fundament.

§ 3. Dacă cererea a fost respinsă din cauza unor deficiențe care pot fi eliminate, reclamantul poate să înainteze din nou aceluiași judecător o altă cerere întocmită corect.

§ 4. Împotriva respingerii cererii de chemare în judecată, partea are totdeauna dreptul de a interpune un recurs motivat, în termen util de zece zile, la tribunalul de apel ori la colegiu, dacă cererea a fost respinsă de președinte; chestiunea respingerii, însă, trebuie să fie rezolvată cât mai repede posibil.

Can. 1506 – Dacă în decurs de o lună de la prezentarea cererii judecătorul nu a emis decretul prin care admite sau respinge cererea, conform can. 1505, partea interesată poate insista ca judecătorul să-și îndeplinească datoria; dacă totuși judecătorul nu se pronunță în termen de zece zile de la prezentarea acestei instanțe, cererea se consideră a fi admisă.

CAPITOLUL II

Citarea și notificarea actelor judiciare

Can. 1507 – § 1. În decretul prin care este admisă cererea reclamantului, judecătorul sau președintele trebuie să cheme la judecată sau să citeze celelalte părți pentru întâmpinare, stabilind dacă ele trebuie să răspundă în scris sau să se prezinte în fața lui pentru concordarea dubiilor. Dacă din răspunsurile scrise se convinge că este necesar să convoace părțile, poate decide aceasta printr-un nou decret.

§ 2. Dacă cererea de chemare în judecată este admisă conform can. 1506, decretul de citare în judecată trebuie făcut în termen de douăzeci de zile de la prezentarea cererii despre care este vorba în acel canon.

§ 3. Dacă părțile în cauză se prezintă de fapt în fața judecătorului pentru a discuta cauza, citarea nu mai este necesară, dar notarul să consemneze în acte că părțile au fost prezente la judecată.

Can. 1508 – § 1. Decretul de citare în judecată trebuie să fie notificat îndată pârâtului și în același timp tuturor celor care trebuie să compare.

§ 2. La citație trebuie să se anexeze cererea de chemare în judecată, în afară de cazul când, din motive grave, judecătorul consideră că nu trebuie adusă la cunoștința celeilalte părți înainte ca aceasta să facă depozitie în judecată.

§ 3. Dacă se intentează o cauză împotriva unei persoane care nu se bucură de libera exercitare a drepturilor sale ori de libera administrare a lucrurilor care constituie obiectul judecății, citația trebuie notificată, după caz, tutorelui, curatorului, procuratorului special sau celui care are obligația de a-și asuma, conform dreptului, judecata în numele lui.

Can. 1509 – § 1. Notificarea citațiilor, a decretelor, a sentințelor și a altor acte juridice trebuie făcută prin poștă sau prin alte mijloace foarte sigure, respectându-se normele stabilite de legea particulară.

§ 2. Despre faptul notificării și despre modul cum ea a fost făcută, trebuie să se constate în acte.

Can. 1510 – Pârâtul care refuză să primească citația sau împiedică ajungerea ei la el este considerat citat în mod legal.

Can. 1511 – Dacă citația nu a fost notificată în mod legal, actele procesului sunt nule, rămânând în vigoare dispoziția can. 1507, § 3.

Can. 1512 – Când citația a fost notificată în mod legal sau părțile s-au prezentat la judecător pentru examinarea cauzei:

1° chestiunea încetează de a fi neatinsă;

2° cauza devine proprie aceluia judecător sau tribunal, de altfel, competent, în fața căruia a fost deschisă acțiunea;

3° jurisdicția judecătorului delegat devine stabilă, neîncetând prin încetarea dreptului celui care a delegat;

4° se întrerupe prescripția, dacă nu s-a prevăzut altfel;

5° litigiul este de acum pendinte; de aceea, se aplică imediat principiul: *lite pendente, nihil innovetur* (cât timp litigiul este pendinte, nu se schimbă nimic).

TITLUL II Întâmpinarea

Can. 1513 – § 1. Întâmpinarea are loc atunci când, printr-un decret al judecătorului, sunt stabiliți termenii controversei, luați din cererile și din răspunsurile părților.

§ 2. Cererile și răspunsurile părților pot fi exprimate nu numai în cererea de chemare în judecată, dar și în răspunsul la citație sau în declarațiile făcute verbal în fața judecătorului; totuși, în cauzele mai dificile, părțile trebuie convocate de judecător pentru a se pune de acord asupra dubiului sau a dubiilor cărora trebuie să li se răspundă în sentință.

§ 3. Decretul judecătorului trebuie notificat părților; dacă ele nu sunt de acord, pot recurge în termen de zece zile la același judecător pentru a schimba decretul; chestiunea trebuie rezolvată cât mai repede posibil printr-un decret al aceluiași judecător.

Can. 1514 – Termenii controversei, o dată stabiliți, nu pot fi schimbați în mod valid decât printr-un nou decret, dintr-un motiv grav, la insistența părții, fiind ascultate celelalte părți și evaluându-se motivele prezentate de ele.

Can. 1515 – După întâmpinare, posesorul unui lucru străin încetează de a mai fi de bună-credință; de aceea, dacă este condamnat să restituie lucrul, trebuie să restituie și roadele începând din ziua întâmpinării și să repare daunele.

Can. 1516 – După întâmpinare, judecătorul să stabilească părților un spațiu de timp potrivit pentru a prezenta și a completa dovezile.

TITLUL III Instanța judiciară

Can. 1517 – Instanța începe odată cu citarea și se termină nu numai prin pronunțarea sentinței finale, ci și în alte moduri stabilite de drept.

Can. 1518 – Dacă una dintre părțile în cauză decedează, sau își schimbă starea juridică, sau încetează de a exercita funcția în virtutea căreia acționează:

1° dacă nu a avut loc concluzia cauzei, instanța se suspendă până când moștenitorul defunctului sau urmașul sau persoana interesată reia procesul;

2° dacă a avut loc concluzia cauzei, judecătorul trebuie să continue, după ce a citat procuratorul sau, dacă acesta nu există, moștenitorul sau urmașul defunctului.

Can. 1519 – § 1. Dacă tutorele, curatorul sau procuratorul, care sunt necesari conform can. 1481, §§ 1 și 3, încetează din funcție, instanța rămâne între timp suspendată.

§ 2. Judecătorul să numească în cel mai scurt timp un alt tutore sau curator; poate să numească și un procurator judiciar, dacă partea a neglijat acest lucru în perioada scurtă de timp stabilită de judecătorul însuși.

Can. 1520 – Dacă părțile nu prezintă timp de șase luni nici un act procesual, cu toate că nu există nici un impediment să facă acest lucru, instanța se stinge; legea particulară poate stabili alte termene pentru perempțiune.

Can. 1521 – Perempțiunea are efect în virtutea dreptului însuși (*ipso iure*) și împotriva tuturor, chiar și împotriva minorilor sau celor echivalați minorilor, și trebuie să fie declarată chiar și din oficiu, rămânând neatins dreptul de a cere o despăgubire de la tutorii, curatorii, administratorii și procuratorii care nu au dovedit că au fost nevinovați.

Can. 1522 – Perempțiunea stinge actele procesuale, însă nu actele cauzei; mai mult, acestea pot avea valoare într-o altă instanță, cu condiția ca respectiva cauză să se desfășoare între aceleași persoane și să aibă același obiect; față de terțe persoane, aceste acte au numai valoare de documente.

Can. 1523 – În caz de perempțiune, fiecare dintre părți va plăti propriile cheltuieli.

Can. 1524 – § 1. Reclamantul poate renunța la instanță în orice fază și grad al judecății; atât reclamantul, cât și pârâtul pot, de asemenea, să renunțe fie la toate actele procesului, fie numai la unele dintre ele.

§ 2. Tutorii și administratorii persoanelor juridice, pentru a putea renunța la instanță, trebuie să ceară părerea ori consimțământul aceluia a căror intervenție este necesară pentru a îndeplini actele ce depășesc limitele administrației ordinare.

§ 3. Ca să fie validă, renunțarea trebuie făcută în scris și semnată de către parte sau de către procuratorul său, înzestrat totuși cu un mandat special; în plus, trebuie notificată celeilalte părți, acceptată sau cel puțin nerespinsă de acesta și admisă de judecător.

Can. 1525 – Renunțarea admisă de judecător are, față de actele la care s-a renunțat, aceleași efecte ca și perempțiunea instanței; de asemenea, îl obligă pe cel care a renunțat la plata cheltuielilor făcute pentru actele la care s-a renunțat.

TITLUL IV Dovezile

Can. 1526 – § 1. Obligația de a dovedi revine celui care afirmă.

§ 2. Nu au nevoie de dovezi:

1° ceea ce este prezumat de lege;

2° faptele afirmate de una dintre părți și admise de cealaltă parte, în afară de cazul când dreptul sau judecătorul cer totuși să fie dovedite.

Can. 1527 – § 1. Pot fi prezentate orice fel de dovezi care par utile pentru instruirea cauzei și sunt licite.

§ 2. Dacă partea insistă să fie admisă o dovadă respinsă de judecător, însuși judecătorul să rezolve chestiunea cât mai repede posibil.

Can. 1528 – Dacă una dintre părți sau un martor refuză să compare pentru a răspunde în fața judecătorului, este permisă audierea lor chiar de către un laic desemnat de judecător, sau să se ceară declarația lor în fața unui notar public, sau să se găsească o altă modalitate legitimă.

Can. 1529 – Judecătorul să nu înceapă adunarea dovezilor înainte de întâmpinare decât dintr-un motiv grav.

CAPITOLUL I Declarațiile părților

Can. 1530 – Pentru a descoperi mai bine adevărul, judecătorul poate întotdeauna să interogheze părțile, ba chiar trebuie să facă aceasta la intervenția părții sau pentru a dovedi că asupra unui fapt de interes public nu există nici un dubiu.

Can. 1531 – § 1. Partea interogată în mod legitim trebuie să răspundă și să spună tot adevărul.

§ 2. Dacă însă refuză să răspundă, e de datoria judecătorului să aprecieze ce concluzii pot fi trase de aici pentru dovedirea faptelor.

Can. 1532 – În cazurile în care este în joc binele public, judecătorul să pună părțile să jure că spun adevărul sau cel puțin că au spus adevărul, dacă un motiv grav nu sugerează contrariul; în celelalte cazuri, le poate pune să jure, dacă crede de cuviință.

Can. 1533 – Părțile, promotorul de justiție și apărătorul legământului pot prezenta judecătorului puncte asupra cărora să fie interogată partea.

Can. 1534 – Cu privire la interogarea părților, să se respecte, cu adecvarea de rigoare, normele stabilite pentru martori de cann. 1548, § 2, nr. 1, 1552 și 1558-1565.

Can. 1535 – Constituie mărturisire judiciară recunoașterea scrisă sau verbală a unui fapt în fața judecătorului competent, făcută de una dintre părți împotriva sa însăși cu privire la însăși materia judecătii, fie din proprie inițiativă, fie la întrebarea judecătorului.

Can. 1536 – § 1. Dacă este vorba de o chestiune de ordin privat și nu e în joc binele public, mărturisirea judiciară a unei părți scutește celelalte părți de obligația de a dovedi.

§ 2. În schimb, în cauzele care privesc binele public, mărturisirea judiciară și declarațiile părților, care să nu fie mărturisiri, pot avea forță doveditoare, pe care judecătorul trebuie să le evalueze împreună cu celelalte circumstanțe ale cauzei, dar nu li se poate atribui forță doveditoare deplină dacă nu se adaugă alte elemente care să le întărească în întregime.

Can. 1537 – În ce privește mărturisirea extrajudiciară, adusă în proces, e de datoria judecătorului, luând în considerație toate circumstanțele, să evalueze ce importanță trebuie să i se atribuie.

Can. 1538 – Mărturisirea, sau orice altă declarație a părții, nu are nici o valoare dacă se constată că a fost făcută dintr-o eroare de fapt sau că a fost extorcată cu forța sau sub frică gravă.

CAPITOLUL II Dovedirea prin înscrisuri

Can. 1539 – În orice fel de judecată este admisă dovedirea pe bază de înscrisuri fie publice, fie private.

ART. 1 Natura și credibilitatea înscrisurilor

Can. 1540 – § 1. Înscrisurile publice ecleziastice sunt acele documente pe care le întocmește o persoană publică în exercitarea funcției sale în Biserică, respectând formalitățile stabilite de drept.

§ 2. Înscrisurile publice civile sunt documente care, potrivit legilor fiecărui loc, sunt considerate ca atare în drept.

§ 3. Toate celelalte înscrisuri sunt private.

Can. 1541 – Dacă prin argumente contrare și evidente nu se deduce altceva, înscrisurile publice fac dovadă oficială despre tot ceea ce se afirmă în ele în mod direct și în principal.

Can. 1542 – Înscrisul privat, fie cel recunoscut de către parte, fie cel admis de judecător, are aceeași forță doveditoare împotriva celui care l-a redactat sau semnat și împotriva acelor care se sprijină pe el, ca și mărturisirea făcută în afara judecății; împotriva a terțe persoane are aceeași eficacitate ca și declarațiile părților, care să nu fie mărturisiri, conform can. 1536, § 2.

Can. 1543 – Dacă se dovedește că înscrisurile conțin ștersături, corecturi, interpolări sau că sunt afectate de un alt viciu, e de datoria judecătorului să aprecieze dacă și în ce măsură trebuie să se țină seama de aceste înscrisuri.

ART. 2

Prezentarea înscrisurilor

Can. 1544 – Înscrisurile nu au forță doveditoare în proces decât dacă sunt prezentate în original sau în copie autentică și sunt depuse la cancelaria tribunalului, pentru a putea fi examinate de judecător și de partea adversă.

Can. 1545 – Judecătorul poate da dispoziție ca în proces să fie prezentat un înscris comun ambelor părți.

Can. 1546 – § 1. Nimeni nu este obligat să prezinte înscrisuri, chiar comune, care nu pot fi arătate fără pericol de daună, în conformitate cu can. 1548, § 2, nr. 2, sau fără pericolul de a viola un secret ce trebuie păstrat.

§ 2. Cu toate acestea, dacă cel puțin un fragment din înscris poate fi transcris și arătat fără inconvenientele menționate, judecătorul poate da dispoziție ca el să fie prezentat.

CAPITOLUL III

Martorii și mărturiile

Can. 1547 – În orice fel de cauză este admisă dovada testimonială, sub conducerea judecătorului.

Can. 1548 – § 1. Martorii trebuie să mărturisească adevărul în fața judecătorului care îi interoghează în mod legitim.

§ 2. Rămânând neatinsă dispoziția can. 1550, § 2, nr. 2, sunt scutiți de obligația de a răspunde:

1° clericii, cu privire la acele chestiuni ce le-au fost revelate în virtutea slujirii sacre; funcționarii de stat, medicii, moașele, avocații, notarii și alții care sunt ținuti la secretul profesional, chiar și numai datorită sfatului dat, cu privire la chestiunile ce sunt supuse acestui secret;

2° cei care se tem că mărturia lor ar putea să le cauzeze fie lor înșiși, fie soțului (soției), fie consangvinilor apropiați sau afinilor, dezoanoare, maltratări periculoase sau alte rele grave.

ART. 1

Persoanele care pot fi martori

Can. 1549 – Toți pot fi martori, dacă nu sunt, total sau parțial, excluși în mod expres de către drept.

Can. 1550 – § 1. Să nu fie admiși să depună mărturie minorii sub paisprezece ani și persoanele debile mental; aceștia vor putea totuși fi audiați, dacă judecătorul declară printr-un decret că acest lucru e util.

§ 2. Sunt considerați incapabili:

1° cei care sunt parte în cauză, sau cei care îi reprezintă pe aceștia în proces, judecătorul sau asistenții lui, avocatul și ceilalți care asistă sau au asistat părțile în aceeași cauză;

2° preoții, cu privire la acele lucruri pe care le-au aflat din mărturisirea sacramentală, chiar dacă penitentul ar cere dezvăluirea lor; mai mult, cele auzite de oricine și indiferent în ce mod cu ocazia spovezii nu pot fi acceptate nici măcar ca indiciu de adevăr.

ART. 2

Admiterea și excluderea martorilor

Can. 1551 – Partea care a propus un martor poate să renunțe la depozitia lui; dar partea adversă poate totuși cere ca el să fie audiat.

Can. 1552 – § 1. Când se cere dovada prin martori, să se indice tribunalului numele și domiciliul lor.

§ 2. Să fie prezentat, în termenul stabilit de judecător, chestionarul pentru care este cerută interogarea martorilor; în caz contrar, să se considere că cererea este abandonată.

Can. 1553 – Îi revine de drept judecătorului să împiedice prezentarea unui număr prea mare de martori.

Can. 1554 – Înainte ca martorii să fie interogați, numele lor să fie aduse la cunoștința părților, iar dacă, după aprecierea prudentă a judecătorului, acest lucru nu este posibil fără o gravă dificultate, să aibă loc cel puțin înainte de publicarea mărturiilor.

Can. 1555 – Rămânând valabilă dispoziția can. 1550, partea poate cere ca un martor să fie exclus, dacă, înainte de interogarea lui, se dovedește că există un motiv just de excludere.

Can. 1556 – Citarea martorului se face prin decret din partea judecătorului, notificat martorului în mod legal.

Can. 1557 – Martorul, citat în mod legal, să compară sau să aducă la cunoștința judecătorului motivul absenței.

ART. 3

Audierea martorilor

Can. 1558 – § 1. Martorii trebuie audiați în însuși sediul tribunalului, dacă judecătorul nu este de altă părere.

§ 2. Cardinalii, Patriarhii, Episcopii și cei care, potrivit dreptului din țara lor, beneficiază de o favoare asemănătoare, să fie audiați în locul ales de ei înșiși.

§ 3. Judecătorul să decidă unde trebuie audiați cei cărora le este imposibil sau dificil să se deplaseze la sediul tribunalului din cauza distanței, a bolii sau a altui impediment, rămânând valabile dispozițiile cann. 1418 și 1469, § 2.

Can. 1559 – Părțile nu pot asista la audierea martorilor, în afară de cazul în care judecătorul, mai ales când e vorba de un bine privat, consideră că trebuie admise. În schimb, pot să asiste avocații sau procuratorii lor, dacă judecătorul nu a considerat că, din cauza circumstanțelor faptelor și persoanelor, trebuie să se procedeze în secret.

Can. 1560 – § 1. Fiecare martor trebuie interogat aparte.

§ 2. Dacă martorii nu sunt de acord între ei sau cu partea într-o chestiune gravă, judecătorul poate permite ca cei care sunt în dezacord să discute între ei sau să se confrunte, evitându-se, pe cât e posibil, certurile și scandalul.

Can. 1561 – Audierea martorului este făcută de judecător sau de un delegat al său ori de judecătorul de instrucție, la care trebuie să asiste un notar; de aceea, dacă părțile, promotorul de justiție, apărătorul legământului sau avocații, care iau parte la audiere, au alte întrebări de pus martorului, să nu le pună martorului, ci judecătorului sau celui care îi ține locul, ca să le pună el însuși, dacă legea particulară nu prevede altfel.

Can. 1562 – § 1. Judecătorul să amintească martorului obligația gravă de a spune tot adevărul și numai adevărul.

§ 2. Judecătorul să-l pună pe martor la jurământ, conform can. 1532, iar dacă martorul refuză să-l depună, să fie totuși audiat, chiar fără să jure.

Can. 1563 – În primul rând, judecătorul să verifice identitatea martorului; să întrebe apoi care este legătura lui cu părțile și, punându-i întrebări specifice cu privire la cauză, să-l întrebe și de la cine și când anume a cunoscut lucrurile pe care le afirmă.

Can. 1564 – Întrebările să fie scurte, adaptate priceperii celui interogat, să nu conțină mai multe chestiuni deodată, să nu fie sofisticate, nici viclene, să nu sugereze răspunsul, să nu jignească pe nimeni și să se refere la cauza despre care este vorba.

Can. 1565 – § 1. Întrebările nu trebuie comunicate dinainte martorilor.

§ 2. Totuși, dacă faptele ce trebuie mărturisite s-au petrecut cu mult timp în urmă, așa încât nu pot fi afirmate cu certitudine dacă nu sunt amintite dinainte, judecătorul va putea să îi sugereze martorului unele amănunte, când consideră că acest lucru poate fi făcut fără pericol.

Can. 1566 – Martorii să dea mărturie oral, fără să citească adnotările scrise, dacă nu este vorba de calcule și sume; în acest caz, vor putea consulta notele scrise pe care le-au adus cu ei.

Can. 1567 – § 1. Răspunsul trebuie scris imediat de către notar și să reproducă înseși cuvintele mărturisirii făcute, cel puțin pe acelea care privesc direct obiectul judecății.

§ 2. Poate fi admisă folosirea benzii magnetice, cu condiția ca ulterior răspunsurile să fie transcrise și, dacă e posibil, semnate de cei care au făcut depoziție.

Can. 1568 – Notarul să menționeze în acte despre jurământul prestat, dispensat sau refuzat, despre prezența părților și a altora, despre întrebările puse în oficiu și, în general, despre tot ceea ce s-a întâmplat eventual în timpul audierii martorilor și merită să fie amintit.

Can. 1569 – § 1. La sfârșitul audierii trebuie să i se citească martorului cele scrise de notar privind declarațiile făcute verbal, sau să i se dea posibilitatea să asculte declarațiile înregistrate pe bandă magnetică, acordându-i-se facultatea de a adăuga, de a elimina, de a corecta sau de a schimba.

§ 2. În sfârșit, depoziția trebuie semnată de martor, de judecător și de notar.

Can. 1570 – Dacă judecătorul consideră că este necesar sau folositor, cu condiția să nu existe pericol de coluziune sau de mituire, martorii, deși au fost audiați, vor putea, la intervenția unei părți sau din oficiu, să fie din nou chemați la audiere înainte de publicarea actelor sau a mărturiilor.

Can. 1571 – Martorilor trebuie să li se restituie, după o taxare echitabilă stabilită de judecător, atât cheltuielile ce le-au făcut, cât și câștigul pe care l-au pierdut pentru că s-au deplasat să dea mărturie.

ART. 4

Credibilitatea mărturiilor

Can. 1572 – În aprecierea mărturiilor, judecătorul, cerând, dacă e necesar, scrisori testimoniale, să examineze:

1° care este condiția persoanei și onestitatea ei;

2° dacă depune mărturie pe bază de cunoaștere personală, mai cu seamă pe baza a ceea ce ea însăși a văzut sau a auzit, sau pe bază de părere personală, pe bază de zvon sau pe baza celor auzite de la alții;

3° dacă martorul este statornic și ferm coerent cu el însuși, sau este schimbător, nesigur și șovăitor;

4° dacă are și alți martori de aceeași părere și dacă cele spuse de el sunt sau nu confirmate și de alte elemente ale dovezii.

Can. 1573 – Depoziția unui singur martor nu poate constitui o dovadă deplină, decât dacă este vorba de un martor calificat, care depune mărturie despre lucruri săvârșite din oficiu, sau dacă circumstanțele lucrurilor și persoanelor sugerează altfel.

CAPITOLUL IV

Experții

Can. 1574 – Trebuie să se apeleze la serviciul experților ori de câte ori, din dispoziția dreptului sau a judecătorului, cercetarea și avizul lor, bazate pe regulile tehnicii sau ale științei, sunt necesare pentru a dovedi cu exactitate un fapt sau pentru a cunoaște adevărata natură a unui lucru.

Can. 1575 – Îi aparține de drept judecătorului să numească experții, ascultând părerea părților sau la propunerea lor, ori, dacă e cazul, să accepte relatările făcute deja de alți experți.

Can. 1576 – Chiar și experții sunt excluși sau pot fi recuzați pentru aceleași motive ca și martorii.

Can. 1577 – § 1. Judecătorul, ținând seama de eventualele alegații făcute de părțile în cauză, să stabilească prin decret toate punctele asupra cărora trebuie să se axeze munca expertului.

§ 2. Expertului trebuie să-i fie puse la dispoziție actele cauzei, precum și alte documente și mijloace auxiliare de care ar putea avea nevoie pentru a-și îndeplini corect și cu fidelitate misiunea.

§ 3. Judecătorul, ascultând părerea expertului, să stabilească spațiul de timp în care trebuie săvârșit examenul și să fie prezentată relatarea.

Can. 1578 – § 1. Fiecare expert să-și întocmească relatarea în mod separat, dacă judecătorul nu ordonă să se facă una singură, semnată de toți; în acest caz, eventualele divergențe de opinie să fie adnotate cu grijă.

§ 2. Experții trebuie să indice în mod clar prin ce documente sau alte mijloace adecvate s-au convins de identitatea persoanelor, a lucrurilor sau a locurilor, după ce metodă sau criteriu au procedat în îndeplinirea sarcinii încredințate și, mai ales, pe ce argumente se bazează concluziile lor.

§ 3. Expertul poate fi chemat de judecător să dea ulterioare explicații ce par a fi necesare.

Can. 1579 – § 1. Judecătorul să analizeze cu atenție nu numai concluziile experților, chiar concordante, dar și toate celelalte circumstanțe ale cauzei.

§ 2. Expunând motivele deciziei sale, judecătorul trebuie să arate ce argumente l-au determinat să admită sau să respingă concluziile experților.

Can. 1580 – Experților trebuie să li se plătească cheltuielile și onorariile, pe care judecătorul trebuie să le stabilească în mod corespunzător și echitabil, respectând dreptul particular.

Can. 1581 – § 1. Părțile pot să desemneze experți particulari, care trebuie aprobați de judecători.

§ 2. Aceștia, dacă judecătorul le permite, pot să consulte, în măsura în care e necesar, actele cauzei și să asiste la efectuarea expertizei; pot să prezinte întotdeauna o relatare proprie.

CAPITOLUL V Cercetarea la fața locului

Can. 1582 – Dacă, pentru rezolvarea cauzei, judecătorul consideră că este oportun să se deplaseze într-un anumit loc sau să cerceteze ceva, trebuie să decidă aceasta printr-un decret în care, ascultând părțile, să indice pe scurt tot ceea ce trebuie să i se arate în cadrul acestei deplasări.

Can. 1583 – Să se întocmească un proces verbal despre cercetarea efectuată.

CAPITOLUL VI Prezumțiile

Can. 1584 – Presumția este presupunerea probabilă despre un lucru incert. Presumția dreptului (*iuris*) este prezumția stabilită de însăși legea; a omului (*hominis*) este prezumția formulată de judecător.

Can. 1585 – Cine are în favoarea sa o prezumție a dreptului este scutit de obligația de a dovedi, aceasta căzând în sarcina părții adverse.

Can. 1586 – Judecătorul să nu admită prezumții care nu sunt stabilite de drept, decât pentru un fapt cert și determinat, legat direct de ceea ce constituie obiectul controversii.

TITLUL V Cauzele incidentale

Can. 1587 – O cauză incidentală are loc în cazul când, după începerea procesului prin citație, este propusă o chestiune care, deși nu este conținută în mod expres în cererea de chemare în judecată, este totuși așa de strâns legată de cauză, încât de cele mai multe ori trebuie soluționată înainte de chestiunea principală.

Can. 1588 – Cauza incidentală se propune în scris sau verbal în fața judecătorului competent pentru rezolvarea cauzei principale, indicându-se legătura ce există între ea și cauza principală.

Can. 1589 – § 1. După ce a primit cererea și a ascultat părțile, judecătorul să decidă cât mai repede dacă chestiunea incidentală propusă este întemeiată și are legătură cu cauza principală, sau dacă trebuie respinsă imediat; iar dacă o admite, să decidă dacă gravitatea ei este de așa natură încât trebuie rezolvată printr-o sentință interlocutorie sau printr-un decret.

§ 2. Iar dacă apreciază că chestiunea incidentală nu trebuie soluționată înainte de sentința definitivă, să decidă să se țină seama de ea când va fi definitivă cauza principală.

Can. 1590 – § 1. Dacă chestiunea incidentală trebuie rezolvată prin sentință, să se respecte normele despre procesul contencios oral, dacă judecătorul, ținând seama de gravitatea chestiunii, nu dispune altfel.

§ 2. Dacă trebuie rezolvată printr-un decret, tribunalul poate încredința chestiunea unui judecător de instrucție ori președintelui.

Can. 1591 – Înainte de a se încheia cauza principală, judecătorul sau tribunalul poate, dacă intervine un motiv just, să revoce sau să modifice decretul sau sentința interlocutorie, fie la intervenția părții, fie din oficiu, ascultând părțile.

CAPITOLUL I Neprezentarea părților

Can. 1592 – § 1. Dacă partea pârâtă, citată, nu a compărut și nici nu și-a motivat suficient absența, sau nu a răspuns conform can. 1507, § 1, judecătorul să o declare absentă de la judecată și să decidă ca respectiva cauză, respectându-se tot ceea ce este stabilit, să continue până la sentința definitivă și executarea ei.

§ 2. Înainte de a da decretul despre care vorbește § 1, judecătorul trebuie să fie sigur, chiar printr-o nouă citație, dacă e cazul, că citația făcută în mod legitim a ajuns la pârât în timp util.

Can. 1593 – § 1. Dacă ulterior pârâtul se prezintă la proces sau răspunde înainte de rezolvarea cauzei, poate aduce concluzii și dovezi, rămânând neschimbată dispoziția can. 1600; judecătorul să aibă totuși grijă ca procesul să nu se prelungească dinadins prin amânări prea mari și care nu sunt necesare.

§ 2. Chiar dacă nu a compărut sau nu a răspuns înainte de rezolvarea cauzei, pârâtul poate ataca sentința; iar dacă se dovedește că a fost împiedicat în mod legitim și că nu a putut să dovedească acest lucru, se poate folosi de contestația în anulare.

Can. 1594 – Dacă reclamantul nu a compărut în ziua și la ora fixate pentru întâmpinare și nici nu a adus o justificare adecvată:

1° judecătorul să-l citeze din nou;

2° dacă reclamantul nu se supune noii citări, se presupune că a renunțat la instanță în conformitate cu cann. 1524-1525.

3° dacă ulterior vrea să intervină în proces, să se respecte can. 1593.

Can. 1595 – § 1. Partea absentă de la proces, fie reclamantul, fie pârâtul, care nu a dovedit că a avut un impediment just, are obligația nu numai de a plăti cheltuielile de judecată, ce au fost făcute din cauza absenței, dar și de a despăgubi, dacă e necesar, cealaltă parte.

§ 2. Dacă și reclamantul și pârâtul au lipsit de la proces, au obligația de a plăti în solidar cheltuielile de judecată.

CAPITOLUL II Intervenția unei terțe persoane în cauză

Can. 1596 – § 1. O persoană care are interes, poate fi admisă să intervină în cauză în orice instanță a litigiului, fie ca parte ce își apără dreptul propriu, fie în mod secundar pentru a ajuta una dintre părțile în cauză.

§ 2. Dar, ca să fie admisă, trebuie să prezinte judecătorului, înainte de încheierea cauzei, o cerere în care să dovedească pe scurt dreptul său de a interveni.

§ 3. Cine intervine în cauză trebuie să fie admis în faza în care se află cauza, acordându-i-se un termen scurt și peremptoriu pentru a-și prezenta dovezile, dacă respectiva cauză a ajuns la faza doveditoare.

Can. 1597 – Judecătorul, ascultând părțile, trebuie să cheme la judecată o terță persoană când intervenția ei este considerată necesară.

TITLUL VI

Publicarea actelor, încheierea cauzei și discutarea cauzei

Can. 1598 – § 1. După ce dovezile au fost anexate la dosar, judecătorul, printr-un decret, trebuie să permită părților și avocaților lor, sub pedeapsa nulității, să examineze, în cancelaria tribunalului, actele pe care încă nu le cunosc; mai mult, avocaților, care cer aceasta, li se poate da o copie a actelor; în schimb, în cauzele care privesc binele public, judecătorul poate, pentru a evita pericole foarte grave, să decidă ca un anumit act să nu fie făcut cunoscut nimănui, având totuși grijă ca dreptul la apărare să rămână întotdeauna neștirbit.

§ 2. Pentru a completa dovezile, părțile pot să prezinte judecătorului și alte dovezi; după anexarea acestora la dosar, se poate emite din nou decretul despre care vorbește § 1, dacă judecătorul consideră că acest lucru e necesar.

Can. 1599 – § 1. Terminându-se întreaga procedură referitoare la prezentarea dovezilor, se ajunge la încheierea cauzei (*conclusio in causa*).

§ 2. Această încheiere are loc atunci când părțile declară că nu mai au nimic de prezentat, sau când a trecut timpul util stabilit de judecător pentru prezentarea dovezilor, sau când judecătorul declară că el consideră cauza instruită suficient.

§ 3. Judecătorul să dea un decret cu privire la încheierea cauzei, indiferent în ce moment a avut loc aceasta.

Can. 1600 – § 1. După încheierea cauzei, judecătorul poate să-i mai convoace pe aceiași martori sau pe alții, sau să stabilească alte dovezi care nu au fost cerute anterior, numai:

1° dacă toate părțile sunt de acord, în cauzele în care este vorba exclusiv de binele privat al părților;

2° în celelalte cauze, după ce au fost ascultate părțile și cu condiția să existe un motiv grav și să se evite orice pericol de fraudă sau de mituire;

3° în toate cauzele, când există probabilitatea că, dacă nu este admisă o nouă dovadă, sentința va fi nedreaptă ca urmare a motivelor prevăzute în can. 1645, § 2, nr. 1-3.

§ 2. Judecătorul poate să ordone sau să admită să fie prezentat un înscris pe care persoana interesată, poate fără vina ei, nu a putut să-l prezinte anterior.

§ 3. Noile dovezi să fie publicate, respectându-se can. 1598, § 1.

Can. 1601 – După efectuarea încheierii cauzei, judecătorul să stabilească un termen potrivit pentru prezentarea apărărilor sau a observațiilor.

Can. 1602 – § 1. Apărățile și observațiile să fie scrise, în afară de cazul că judecătorul, cu consimțământul părților, consideră că este suficientă dezbateră din timpul ședinței tribunalului.

§ 2. Pentru a tipări apărățile împreună cu principalele documente, este necesară permisiunea prealabilă a judecătorului, respectându-se obligația secretului, dacă e cazul.

§ 3. În ce privește amplexarea apărărilor, numărul de exemplare și alte circumstanțe concomitente de acest fel, să se respecte regulamentul tribunalului.

Can. 1603 – § 1. După ce și-au comunicat reciproc apărățile și observațiile, ambele părți pot prezenta replicile într-un timp scurt stabilit dinainte de judecător.

§ 2. Părțile să aibă acest drept numai o singură dată, în afară de cazul când judecătorul consideră, dintr-un motiv grav, că trebuie acordat încă o dată; în acest caz, concesiă făcută unei părți se consideră că este făcută și celeilalte părți.

§ 3. Promotorul de justiție și apărătorul legământului au dreptul să răspundă încă o dată la replicile părților.

Can. 1604 – § 1. Este absolut interzisă neînregistrarea în actele cauzei a informațiilor ce sunt oferite judecătorului de către părți, de către avocați sau de către alții.

§ 2. Dacă discutarea cauzei este făcută în scris, judecătorul poate stabili să aibă loc, în timpul ședinței tribunalului, o dezbateră orală moderată, pentru clarificarea unor chestiuni.

Can. 1605 – La dezbateră orală, despre care vorbesc can. 1602, § 1 și 1604, § 2, să fie prezent un notar, ca să consemneze imediat în scris cele discutate și hotărâte, dacă judecătorul poruncește acest lucru sau îl cere una dintre părți și judecătorul este de acord.

Can. 1606 – Dacă părțile au neglijat să pregătească în timp util apărarea sau dacă se încredințează competenței și conștiinței judecătorului, judecătorul va putea pronunța imediat sentința dacă, pe baza actelor și a ceea ce a fost dovedit, consideră că respectiva cauză a fost examinată suficient, după ce a cerut totuși observațiile promotorului de justiție și ale apărătorului legământului, dacă intervin în proces.

TITLUL VII

Deciziile judecătorului

Can. 1607 – O cauză examinată pe cale judiciară, dacă este principală, este decisă de judecător prin sentință definitivă; dacă este incidentală, prin sentință interlocutorie, rămânând neschimbată dispoziția can. 1589, § 1.

Can. 1608 – § 1. La pronunțarea oricărei sentințe, este necesar ca judecătorul să aibă în conștiință certitudinea morală cu privire la ceea ce trebuie să decidă prin sentință.

§ 2. Judecătorul trebuie să ajungă la această certitudine pe baza actelor și a ceea ce a fost demonstrat.

§ 3. Judecătorul trebuie să aprecieze dovezile după conștiința proprie, rămânând neatinsă dispozițiile legii despre eficacitatea unor dovezi.

§ 4. Judecătorul care nu a putut dobândi această certitudine să decidă că dreptul reclamantului nu este dovedit și să-l achite pe pârât, dacă nu este vorba de o cauză care se bucură de ocrotirea dreptului, caz în care trebuie să se pronunțe în avantajul ei.

Can. 1609 – § 1. În tribunalul colegial, președintele colegiului să stabilească ziua și ora în care judecătorii trebuie să se întrunească pentru a delibera și, dacă un motiv special nu sugerează contrariul, reuniunea să aibă loc chiar în sediul tribunalului.

§ 2. În ziua stabilită pentru reuniune, fiecare judecător să-și prezinte concluziile scrise cu privire la esența cauzei, precum și motivele, în drept și în fapt, pentru care a ajuns la aceste concluzii; aceste concluzii să fie anexate la actele cauzei și ținute sub secret.

§ 3. După invocarea Numelui lui Dumnezeu, după expunerea concluziilor fiecăruia în ordinea precedenței, totuși astfel încât să se înceapă întotdeauna cu prezentatorul sau raportorul cauzei, să aibă loc dezbaterile sub conducerea președintelui tribunalului, mai ales pentru a delinea ceea ce trebuie stabilit în partea dispozitivă a sentinței.

§ 4. Totuși, în cursul dezbaterii, îi este permis fiecăruia să-și abandoneze concluzia anterioară. Judecătorul care nu vrea să se asocieze deciziei celorlalți judecători poate cere ca, în caz de apel, concluziile sale să fie trimise tribunalului superior.

§ 5. Dacă însă judecătorii nu vor sau nu pot să ajungă la sentință în cadrul primei dezbateri, decizia poate fi amânată cu ocazia unei alte întruniri, care trebuie să aibă loc în termen de o săptămână, dacă nu trebuie completată instruirea cauzei, conform can. 1600.

Can. 1610 – § 1. Dacă judecătorul este unic, va redacta personal sentința.

§ 2. În tribunalul colegial, îi revine prezentatorului sau raportorului obligația de a redacta sentința, extrăgând motivațiile din ceea ce fiecare judecător a prezentat în cadrul dezbaterii, în afară de cazul când majoritatea judecătorilor au stabilit deja motivațiile ce trebuie aduse; în continuare, sentința trebuie supusă aprobării fiecărui judecător.

§ 3. Sentința trebuie publicată în termen de o lună de la data când cauza a fost decisă, dacă, în tribunalul colegial, judecătorii nu au stabilit, dintr-un motiv grav, un termen mai mare.

Can. 1611 – Sentința trebuie:

- 1° să rezolve controversa discutată în tribunal, dând un răspuns satisfăcător fiecărui dubiu;
- 2° să determine care sunt obligațiile părților, provenite din judecată, și în ce mod trebuie să fie îndeplinite;
- 3° să expună rațiunile sau motivele, atât în drept, cât și în fapt, pe care se bazează partea dispozitivă a sentinței;
- 4° să stabilească cheltuielile de judecată.

Can. 1612 – § 1. După invocarea Numelui lui Dumnezeu, sentința trebuie să menționeze în ordine cine este judecătorul sau care este tribunalul; apoi, numele reclamantului, al pârâtului, al procuratorului, și domiciliul lor; numele promotorului de justiție și al apărătorului legământului, dacă aceștia au luat parte la proces.

§ 2. Apoi trebuie să expună pe scurt prezentarea cazului, împreună cu concluziile părților și formularea dubiilor.

§ 3. Să urmeze apoi partea dispozitivă a sentinței, precedată de motivațiile pe care se bazează.

§ 4. Să se încheie cu indicarea zilei și a locului în care a fost pronunțată și cu semnătura judecătorului sau, dacă tribunalul este colegial, a tuturor judecătorilor și a notarilor.

Can. 1613 – Normele de mai sus, referitoare la sentința definitivă, trebuie aplicate și în cazul sentinței interlocutorii.

Can. 1614 – Sentința să fie publicată cât mai curând posibil, indicându-se modalitățile în care poate fi atacată; înainte de publicare, nu are nici o valoare, chiar dacă partea dispozitivă a fost notificată părților, cu permisiunea judecătorului.

Can. 1615 – Publicarea sau intimarea sentinței poate fi făcută fie înmânând părților sau procuratorilor lor o copie a ei, fie trimițându-le aceeași copie în conformitate cu can. 1509.

Can. 1616 – § 1. Dacă în textul sentinței s-a strecurat fie o eroare de calcul, fie o eroare materială în transcrierea părții dispozitive sau în expunerea faptelor și în cererile părților, fie au fost omise cele ce sunt stabilite de can. 1612, sentința trebuie corectată sau completată, la intervenția părții sau din oficiu, de același tribunal care a pronunțat-o, ascultând, însă, întotdeauna părțile și adăugând un decret la sfârșitul sentinței.

§ 2. Dacă una dintre părți se opune, chestiunea incidentală să fie soluționată printr-un decret.

Can. 1617 – Cu excepția sentinței, toate celelalte pronunțări ale judecătorului sunt decrete care, dacă nu sunt adevărate ordonanțe, nu au eficacitate, în afară de cazul când expun cel puțin în mod sumar motivațiile sau fac trimitere la motivațiile expuse într-un alt act.

Can. 1618 – O sentință interlocutorie sau un decret au valoare de sentință definitivă dacă împiedică judecata sau pun capăt judecării însăși sau unuia dintre gradele ei, referitor la cel puțin una dintre părțile în cauză.

TITLUL VIII Atacarea sentinței

CAPITOLUL I Contestația în anulare a sentinței

Can. 1619 – Rămânând neschimbate dispozițiile cann. 1622 și 1623, nulitățile actelor stabilite de dreptul pozitiv, care, deși au fost cunoscute de partea care prezintă contestația, nu au fost denunțate judecătorului înainte de sentință, sunt remediate de sentința însăși, când este vorba de o cauză care privește binele persoanelor private.

Can. 1620 – O sentință este atinsă de viciul nulității iremediabile dacă:

- 1° a fost pronunțată de un judecător a cărui incompetență este absolută;
- 2° a fost pronunțată de o persoană lipsită de puterea de a judeca în tribunalul în care cauza a fost decisă;
- 3° judecătorul a dat sentința constrâns prin violență sau teamă gravă;
- 4° procesul a fost făcut fără cererea judiciară prevăzută de can. 1501, sau nu a fost întreprins împotriva unui pârât;
- 5° a fost pronunțată între părți dintre care cel puțin una nu avea capacitatea de a acționa în judecată;
- 6° o persoană a acționat în numele altei persoane fără mandat legitim;
- 7° i s-a negat uneia dintre părți dreptul de a se apăra;
- 8° controversa nu a fost soluționată nici măcar parțial.

Can. 1621 – Contestația în anulare, prevăzută de can. 1620, poate fi prezentată ca excepție fără limite de timp, iar ca acțiune, în termen de zece ani de la data publicării sentinței, în fața judecătorului care a dat sentința.

Can. 1622 – O sentință este atinsă de viciul nulității remediable dacă:

- 1° a fost pronunțată de un număr ilegal de judecători, contrar prevederilor can. 1425, § 1;
- 2° nu conține motivațiile deciziei;
- 3° nu are semnăturile stabilite de drept;
- 4° nu indică anul, luna, ziua și locul unde a fost pronunțată;
- 5° se bazează pe un act judiciar nul, a cărui nulitate nu a fost remediată în conformitate cu can. 1619;
- 6° a fost pronunțată împotriva unei părți absente în mod legitim în conformitate cu can. 1593, § 2.

Can. 1623 – Contestația în anulare, în cazurile despre care vorbește can. 1622, poate fi prezentată în timp de trei luni de la data cunoașterii publicării sentinței.

Can. 1624 – Contestația în anulare este examinată de însuși judecătorul care a pronunțat sentința; dar dacă partea se teme că judecătorul care a pronunțat sentința atacată de contestația în anulare este părtinitor, și de aceea îl consideră suspect, poate cere să fie înlocuit cu un alt judecător, conform can. 1450.

Can. 1625 – Contestația în anulare poate fi prezentată împreună cu apelul, în termenul stabilit pentru apel.

Can. 1626 – § 1. Nu numai părțile care se simt lezate pot face contestația în anulare, ci și promotorul de justiție sau apărătorul legământului, ori de câte ori au dreptul de a interveni.

§ 2. Însuși judecătorul poate să retracteze sentința nulă dată de el sau să o corecteze în termenul stabilit de can. 1623, dacă între timp nu s-a înaintat apelul împreună cu contestația în anulare, ori dacă nulitatea nu a fost remediată prin expirarea termenului prevăzut de can. 1623.

Can. 1627 – Cauzele privind contestația în anulare pot fi tratate după normele procesului contencios oral.

CAPITOLUL II

Apelul

Can. 1628 – Partea care se consideră nedreptățită de o sentință, de asemenea, promotorul de justiție și apărătorul legământului, în cauzele în care este necesară prezența lor, au dreptul să facă apel împotriva sentinței la judecătorul superior, rămânând neatinsă dispoziția can. 1625.

Can. 1629 – Nu se face apel:

- 1° împotriva unei sentințe pronunțate de Suveranul Pontif sau de Signatura Apostolică;
- 2° împotriva unei sentințe atinse de viciul nulității, în afară de cazul când apelul este făcut împreună cu contestația în anulare, conform can. 1625;
- 3° împotriva unei sentințe care a devenit lucru judecat definitiv;
- 4° împotriva decretului judecătorului sau a unei sentințe interlocutorii, care nu au valoare de sentință definitivă, în afară de cazul când apelul este făcut împreună cu apelul împotriva unei sentințe definitive;
- 5° împotriva unei sentințe sau a unui decret într-o cauză pentru care dreptul stabilește ca respectiva chestiune să fie soluționată cât mai repede posibil.

Can. 1630 – § 1. Apelul trebuie prezentat în fața judecătorului care a pronunțat sentința, în termen peremptoriu de cincisprezece zile utile de la data cunoașterii publicării sentinței.

§ 2. Dacă apelul este făcut verbal, notarul să-l formuleze în scris în fața apelantului.

Can. 1631 – Dacă apare vreo problemă cu privire la dreptul de a face apel, ea să fie rezolvată cât mai repede posibil de tribunalul de apel, în conformitate cu normele procesului contencios oral.

Can. 1632 – § 1. Dacă în apel nu se indică tribunalul la care este înaintat, se presupune că este făcut la tribunalul prevăzut de cann. 1438 și 1439.

§ 2. Dacă cealaltă parte recurge la un alt tribunal de apel, cauza va fi rezolvată de tribunalul de grad superior, rămânând neatins can. 1415.

Can. 1633 – Apelul trebuie continuat în fața judecătorului căruia (*ad quem*) îi este prezentat în timp de o lună de la data înaintării lui, în afară de cazul când judecătorul care a pronunțat sentința (*a quo*) a acordat părții un termen mai lung pentru a-l continua.

Can. 1634 – § 1. Pentru a continua apelul este necesar, și e suficient, ca partea să ceară intervenția judecătorului superior pentru îndreptarea sentinței atacate, anexând o copie a acestei sentințe și arătând motivele apelului.

§ 2. Dacă însă partea care face apel nu poate obține în timp util copia sentinței atacate de la tribunalul care a pronunțat-o (*a quo*), între timp termenele nu se scurg, iar impedimentul trebuie adus la cunoștința judecătorului de apel, care judecător îl va obliga printr-un precept pe judecătorul care a pronunțat sentința (*a quo*) să-și îndeplinească datoria cât mai curând.

§ 3. Între timp, judecătorul care a dat sentința (*a quo*) trebuie să trimită judecătorului de apel actele, conform can. 1474.

Can. 1635 – Trecând în mod inutil termenele peremptorii pentru apel, fie în fața judecătorului care a pronunțat sentința, fie în fața judecătorului de apel, apelul este considerat abandonat.

Can. 1636 – § 1. Apelantul poate să renunțe la apel, cu efectele prevăzute de can. 1525.

§ 2. Dacă apelul a fost făcut de apărătorul legământului sau de promotorul de justiție, renunțarea poate fi făcută, dacă legea nu stabilește altfel, de apărătorul legământului sau de promotorul de justiție al tribunalului de apel.

Can. 1637 – § 1. Apelul făcut de reclamant valorează și pentru pârât, și invers.

§ 2. Dacă sunt mai mulți pârâți sau reclamanți, iar sentința este atacată de unul dintre ei, sau numai împotriva unuia dintre ei, atacarea sentinței se consideră a fi făcută de către toți și împotriva tuturor, când lucrul cerut este indivizibil sau obligația este solidară.

§ 3. Dacă apelul este făcut de una dintre părți împotriva unui punct al sentinței, partea adversă, chiar dacă termenele peremptorii pentru apel au trecut, poate prezenta în mod incidental apel împotriva altor puncte în termen peremptoriu de cincisprezece zile de la data când i-a fost notificat apelul principal.

§ 4. Dacă nu rezultă altfel, apelul se presupune a fi făcut împotriva tuturor punctelor din sentință.

Can. 1638 – Apelul suspendă executarea sentinței.

Can. 1639 – § 1. Rămânând valabilă dispoziția can. 1683, în gradul de apel nu poate fi admis un nou motiv de a cere, nici măcar sub forma unui cumul util; de aceea, întâmpinarea poate viza exclusiv confirmarea sau modificarea, în întregime sau parțial, a primei sentințe.

§ 2. În schimb, sunt admise noi dovezi numai în conformitate cu can. 1600.

Can. 1640 – În gradul de apel trebuie să se procedeze, cu adaptările adecvate, ca și în prima instanță; totuși, dacă eventual dovezile nu trebuie completate, să se treacă la discutarea cauzei și la sentința imediat după ce a avut loc întâmpinarea în conformitate cu can. 1513, § 1 și can. 1639, § 1.

TITLUL IX
**Lucrul judecat definitiv
și repunerea în situația anterioară**

CAPITOLUL I
Lucrul judecat definitiv

Can. 1641 – Rămânând neschimbată dispoziția can. 1643, lucrul este judecat definitiv:

1° dacă între aceleași părți există două sentințe identice cu privire la același obiect și pentru același motiv al cererii;

2° dacă apelul împotriva sentinței nu a fost prezentat în timp util;

3° dacă, în gradul de apel, instanța a încetat sau a renunțat la ea;

4° dacă a fost dată o sentință definitivă împotriva căreia nu există posibilitate de apel conform can. 1629.

Can. 1642 – § 1. Lucrul judecat definitiv beneficiază de forța dreptului și nu poate fi direct atacat decât în conformitate cu can. 1645, § 1.

§ 2. Are, de asemenea, forță de lege între părți și permite acțiunea și excepția de lucru judecat, pe care judecătorul poate să le declare și din oficiu, pentru a împiedica o nouă introducere a aceleiași cauze.

Can. 1643 – Cauzele privind starea persoanelor, inclusiv cauzele de separare a soților, nu devin niciodată lucru judecat definitiv.

Can. 1644 – § 1. Dacă într-o cauză privind starea persoanelor au fost pronunțate două sentințe identice, se poate recurge în orice moment la tribunalul de apel, aducând dovezi sau argumente noi și grave în termenul peremptoriu de treizeci de zile de la data propunerii atacării. Tribunalul de apel trebuie ca, în termen de o lună de la data prezentării noilor dovezi și argumente, să decidă printr-un decret dacă trebuie să admită sau nu noua prezentare a cauzei.

§ 2. Recurgerea la tribunalul superior pentru a obține o nouă prezentare a cauzei nu suspendă executarea sentinței, în afară de cazul când legea stabilește altfel sau când tribunalul de apel ordonă suspendarea în conformitate cu can. 1650, § 3.

CAPITOLUL II
Repunerea în situația anterioară

Can. 1645 – § 1. Împotriva unei sentințe devenite lucru judecat definitiv, cu condiția să rezulte în mod evident in justițea ei, se admite repunerea în situația anterioară.

§ 2. Se consideră însă că in justițea rezultă în mod evident numai dacă:

1° sentința se bazează pe dovezi, recunoscute ulterior ca fiind false, fără de care partea ei dispozitivă ar fi de nesusținut;

2° ulterior au fost descoperite înscrisuri care demonstrează cu certitudine fapte noi care cer o decizie contrară;

3° sentința a fost pronunțată prin dolul unei părți în dauna celeilalte părți;

4° în mod evident a fost neglijată dispoziția unei legi care nu e pur și simplu procedurală;

5° sentința contrastează cu o decizie anterioară care a devenit lucru judecat definitiv.

Can. 1646 – § 1. Repunerea în situația anterioară în baza motivelor prevăzute în can. 1645, § 2, nr. 1-3, trebuie cerută judecătorului care a emis sentința, în termen de trei luni ce trebuie socotite din ziua în care s-a ajuns la cunoașterea acelor motive.

§ 2. Repunerea în situația anterioară pentru motivele prevăzute de can. 1645, § 2, nr. 4 și 5, trebuie cerută de la tribunalul de apel, în termen de trei luni de la data cunoașterii publicării sentinței; dacă în cazul prevăzut de can. 1645, § 2, nr. 5 se ajunge mai târziu la cunoașterea deciziei precedente, termenul decurge de la data acestei cunoașteri.

§ 3. Termenele prevăzute mai sus nu decurg atât timp cât persoana lezată este de vârstă minoră.

Can. 1647 – § 1. Cererea de repunere în situația anterioară suspendă executarea, încă neîncepută, a sentinței.

§ 2. Totuși, dacă, din indicii probabile, există bănuiala că cererea a fost făcută pentru a întârzia executarea, judecătorul poate hotărî ca sentința să fie executată, după ce s-a acordat însă o garanție suficientă persoanei care cere repunerea, astfel încât să nu suporte daune dacă îi este acordată repunerea în situația anterioară.

Can. 1648 – După ce s-a acordat repunerea în situația anterioară, judecătorul trebuie să se pronunțe asupra esenței cauzei.

TITLUL X

Cheltuielile de judecată și asistența gratuită

Can. 1649 – § 1. Episcopul, căruia îi revine de drept conducerea tribunalului să stabilească norme:

1° referitoare la condamnarea părților de a plăti sau de a compensa cheltuielile de judecată;

2° referitoare la onorariile procuratorilor, avocaților, experților și traducătorilor, precum și la despăgubirea martorilor;

3° referitoare la asistența gratuită și la reducerea cheltuielilor;

4° referitoare la repararea daunelor la care este obligat cel care nu numai că a pierdut procesul, dar l-a și tratat cu ușurătate;

5° referitoare la depunerea de bani sau la cauțiunea ce trebuie dată pentru plățirea cheltuielilor și repararea daunelor.

§ 2. Împotriva deciziei privind cheltuielile, onorariile și repararea daunelor, nu se poate face apel separat, dar partea poate recurge în termen de cincisprezece zile la același judecător, care va putea modifica taxa.

TITLUL XI

Executarea sentinței

Can. 1650 – § 1. Sentința devenită lucru judecat definitiv poate fi dată spre executare, rămânând neatinsă dispoziția can. 1647.

§ 2. Judecătorul care a pronunțat sentința și, în cazul când a fost prezentat apel, chiar judecătorul de apel poate porunci, din oficiu sau la intervenția părții, executarea provizorie a unei sentințe care nu a devenit lucru judecat definitiv, stabilind, dacă e necesar, cauțiuni adecvate, dacă e vorba de sumele provizorii în contul daunelor provocate sau de prestările privind întreținerea sau dacă e vorba de un alt motiv just și urgent.

§ 3. Dacă însă sentința, despre care vorbește § 2, este atacată, iar judecătorul care trebuie să examineze atacarea consideră că aceasta este în mod probabil întemeiată și că executarea poate să producă o daună ireparabilă, poate să suspende executarea sau să o supună cauțiunii.

Can. 1651 – Executarea nu poate avea loc înainte de a se avea decretul de executare din partea judecătorului, prin care se stabilește că sentința trebuie executată; acest decret, în funcție de natura diferită a cauzelor, să fie introdus în textul sentinței sau să fie publicat aparte.

Can. 1652 – Dacă executarea sentinței cere în prealabil o dare de seamă, ia naștere o chestiune incidentală, ce trebuie decisă de același judecător care a poruncit executarea sentinței.

Can. 1653 – § 1. Dacă legea particulară nu stabilește altfel, trebuie să pună în aplicare sentința Episcopul diecezei în care sentința a fost pronunțată în primul grad, personal sau prin alții.

§ 2. Dacă refuză sau neglijează, executarea îi aparține, la intervenția părții interesate sau chiar din oficiu, autorității de care depinde tribunalul de apel, conform can. 1439, § 3.

§ 3. În cazul călugărilor, executarea sentinței îi revine de drept Superiorului care a emis-o sau judecătorului pe care el l-a delegat.

Can. 1654 – § 1. Executorul să o pună în aplicare după sensul clar al cuvintelor, dacă în însuși conținutul sentinței nu a fost lăsat ceva la aprecierea sa.

§ 2. Îi este permis executorului să analizeze excepțiile privind modul și eficacitatea sentinței, dar nu esența cauzei; dacă însă descoperă că sentința e nulă sau în mod clar injustă, conform cann. 1620, 1622 și 1645, să se abțină de la punerea ei în aplicare și, după ce a informat părțile, să înainteze cazul tribunalului care a formulat sentința.

Can. 1655 – § 1. În cazul acțiunilor reale, când reclamantului i s-a atribuit un lucru oarecare, trebuie să i se înmâneze acest lucru îndată ce sentința devine lucru judecat definitiv.

§ 2. În cazul acțiunilor personale, când pârâtul a fost condamnat să dea un lucru mobil, sau să plătească o sumă de bani, sau să dea sau să facă altceva, judecătorul, în însuși conținutul sentinței, sau executorul, după aprecierea sa prudentă, să stabilească un termen pentru îndeplinirea obligației, care totuși nu trebuie să fie mai mic de cincisprezece zile și nici să nu depășească șase luni.

SECȚIUNEA A II-A

Procesul contencios oral

Can. 1656 – § 1. Prin proces contencios oral, despre care este vorba în această secțiune, pot fi tratate toate cauzele care nu sunt excluse de drept, în afară de cazul când una dintre părți cere un proces contencios obișnuit.

§ 2. Dacă se recurge la procesul contencios oral în cazurile interzise de drept, toate actele judiciare sunt nule.

Can. 1657 – În primul grad, procesul contencios oral se desfășoară în fața unui singur judecător, conform can. 1424.

Can. 1658 – § 1. Cererea judiciară prin care se introduce procesul, pe lângă cele indicate de can. 1504, trebuie:

1° să expună pe scurt, în întregime și clar, faptele pe care se bazează petițiile reclamantului;

2° să indice dovezile prin care reclamantul intenționează să demonstreze faptele, și pe care el nu le poate aduce împreună cu cererea, așa încât judecătorul să le poată aduna îndată.

§ 2. La cererea în judecată trebuie să se anexeze, cel puțin în copie autenticată, documentele pe care se bazează ceea ce se cere.

Can. 1659 – § 1. Dacă încercarea de reconciliere, prevăzută de can. 1446, § 2, s-a dovedit inutilă, judecătorul, dacă estimează că cererea are un fundament oarecare, să ordone, în termen de trei zile, printr-un decret anexat la sfârșitul cererii, ca un exemplar al cererii să fie notificat părții adverse, dându-i acesteia posibilitatea de a trimite la cancelaria tribunalului, în termen de cincisprezece zile, un răspuns scris.

§ 2. Această notificare are aceleași efecte ca și citația prevăzută de can. 1512.

Can. 1660 – Dacă excepțiile părâtului cer acest lucru, judecătorul să-i fixeze reclamantului un termen pentru a răspunde, astfel încât să poată examina cu atenție obiectul controversii pe baza elementelor oferite de ambele părți.

Can. 1661 – § 1. La expirarea termenelor prevăzute de can. 1659 și 1660, judecătorul, analizând actele, să determine formularea dubiului; apoi să-i citeze pe toți cei care trebuie să fie prezenți la audiența ce trebuie să aibă loc în termen de cel mult o lună de zile, adăugându-se pentru părți formularea dubiului.

§ 2. Părțile să fie informate în citație că pot prezenta la tribunal, cu cel puțin trei zile înainte de audiență, un scurt material scris, pentru a-și dovedi propriile afirmații.

Can. 1662 – În cadrul audienței sunt tratate mai întâi chestiunile prevăzute de can. 1459-1464.

Can. 1663 – § 1. Dovezile sunt adunate în timpul audienței, rămânând valabilă dispoziția can. 1418.

§ 2. Partea și avocatul ei pot să asiste la interogatoriul celeilalte părți, al martorilor și al experților.

Can. 1664 – Răspunsurile părților, ale martorilor și ale experților, cererile și excepțiile avocaților trebuie formulate în scris de către notar, însă în mod sumar și numai cu privire la substanța lucrului controversat, și trebuie semnate de cei care le depun.

Can. 1665 – Dovezile care nu sunt aduse ori cerute în petiție sau în răspuns pot fi admise de judecător numai în conformitate cu can. 1452; totuși, după ce a fost audiat chiar și un singur martor, judecătorul poate stabili prezentarea de noi dovezi numai în conformitate cu can. 1600.

Can. 1666 – Dacă în cadrul audienței nu au putut fi adunate toate dovezile, să se stabilească o altă audiență.

Can. 1667 – După ce au fost adunate dovezile, în cadrul aceleiași audiențe are loc dezbateră orală.

Can. 1668 – § 1. Dacă din dezbateră nu reiese că e necesar un supliment de instrumentare a cauzei sau că nu există ceva care să împiedice ca sentința să fie corectă, judecătorul să decidă deoparte cauza îndată după terminarea ședinței; partea dispozitivă a sentinței să fie citită imediat părților prezente.

§ 2. Totuși, din cauza dificultăților chestiunii sau dintr-un alt motiv just, judecătorul poate amâna decizia până la a cincea zi utilă.

§ 3. Textul integral al sentinței, cu motivațiile de rigoare, să fie notificat părților cât mai curând posibil, în mod normal nu mai târziu de cincisprezece zile.

Can. 1669 – Dacă tribunalul de apel constată că în gradul inferior al judecății a fost folosit procesul contencios oral în cauzele excluse de drept, să declare nulitatea sentinței și să trimită cauza la tribunalul care a pronunțat sentința.

Can. 1670 – În toate celelalte chestiuni referitoare la procedură, să se respecte dispozițiile canoanelor despre procesul contencios obișnuit. Pentru grăbirea mersului procesului, tribunalul, printr-un decret propriu, motivat, poate deroga de la normele procedurale care nu sunt stabilite pentru validitate, salvăgardând totuși justiția.

PARTEA A III-A Câteva procese speciale

TITLUL I Procesele matrimoniale

CAPITOLUL I Cauzele de declarare a nulității căsătoriei

ART. 1 Forul competent

Can. 1671 – Cauzele matrimoniale ale botezaților aparțin prin drept propriu judecătorului ecleziastic.

Can. 1672 – Cauzele privind efectele exclusiv civile ale căsătoriei aparțin magistratului civil, dacă dreptul particular nu stabilește că și aceste cauze, când sunt tratate în mod incidental și accesoriu, pot fi instruite și decise de judecătorul ecleziastic.

Can. 1673 – În cauzele de nulitate a căsătoriei, care nu sunt rezervate Scaunului Apostolic, sunt competente:

1° tribunalul locului în care căsătoria a fost celebrată;

2° tribunalul locului în care pârâtul își are domiciliul sau cvasidomiciliul;

3° tribunalul locului în care reclamantul își are domiciliul, cu condiția ca ambele părți să locuiască pe teritoriul aceleiași Conferințe Episcopale, iar Vicarul judecătoresc al domiciliului pârâtului, acesta fiind și el ascultat, să fie de acord;

4° tribunalul locului în care, de fapt, trebuie adunată majoritatea dovezilor, cu condiția să fie de acord Vicarul judecătoresc al locului unde pârâtul își are domiciliul, iar Vicarul să-l întrebe pe pârât dacă nu are ceva de obiectat.

ART. 2

Dreptul de a ataca o căsătorie

Can. 1674 – Sunt capabili să atace căsătoria:

1° soții;

2° promotorul de justiție, când invaliditatea este deja cunoscută în mod public, dacă nu se poate convalida căsătoria sau nu se merită.

Can. 1675 – § 1. Căsătoria împotriva căreia, trăind ambii soți, nu a fost intentat nici un proces, nu poate fi atacată după moartea unuia sau a ambilor soți, în afară de cazul când chestiunea validității ei prejudiciază rezolvarea unei alte controversă fie în forul canonic, fie în forul civil.

§ 2. Dacă, însă, unul dintre soți moare în timpul desfășurării procesului, să se respecte can. 1518.

ART. 3

Funcția judecătorilor

Can. 1676 – Înainte de a accepta o cauză și ori de câte ori întrevede vreo speranță de rezolvare pozitivă, judecătorul să recurgă la mijloace pastorale pentru a-i determina pe soți, dacă e posibil, să-și convalideze eventual căsătoria și să reia conviețuirea conjugală.

Can. 1677 – § 1. După ce a acceptat cererea de chemare în judecată, președintele sau prezentatorul să procedeze la notificarea decretului de citare, conform can. 1508.

§ 2. Trecând termenul de cincisprezece zile de la data notificării, președintele sau prezentatorul, dacă una dintre părți nu a cerut audiență pentru întâmpinare în decurs de zece zile, să stabilească din oficiu, printr-un decret, formula dubiului sau a dubiilor și să o notifice părților.

§ 3. Formula dubiului să întrebe nu numai dacă în cazul respectiv este vorba de nulitatea căsătoriei, dar trebuie să stabilească și datorită cărui cap sau căror capete de nulitate este atacată validitatea căsătoriei.

§ 4. După zece zile de la data notificării decretului, dacă părțile nu au nici o obiecție, președintele sau prezentatorul să ordone printr-un decret instrucția cauzei.

ART. 4 Dovezile

Can. 1678 – § 1. Apărătorul legământului, avocații părților și, dacă intervine în judecată, promotorul de justiție, au dreptul:

1° să asiste la interogatoriul părților, al martorilor și al experților, rămânând neatinsă dispoziția can. 1559;

2° să vadă actele judiciare, chiar dacă nu au fost încă publicate, și să examineze documentele prezentate de părți.

§ 2. Părțile nu pot să asiste la interogatoriul despre care este vorba în § 1, nr. 1.

Can. 1679 – Dacă dovezile nu au din altă parte valoare doveditoare deplină, judecătorul, pentru a evalua, conform can. 1536, declarațiile părților, să apeleze, dacă e posibil, la martori cu privire la credibilitatea părților înseși, precum și la alte indicii și dovezi suplimentare.

Can. 1680 – În cauzele referitoare la impotență sau la defectul de consimțământ cauzat de o boală mintală, judecătorul să apeleze la ajutorul unui expert sau al mai multor experți, în afară de cazul când, ca urmare a circumstanțelor, acest lucru apare evident inutil; în celelalte cauze, să se respecte dispoziția can. 1574.

ART. 5 Sentința și apelul

Can. 1681 – Atunci când în timpul instrucției cauzei s-ar ivi dubiul că foarte probabil căsătoria nu a fost consumată, tribunalul, suspendând cu consimțământul părților cauza de nulitate, poate să facă instrucția pentru dispensa *super rato*, iar la sfârșit să trimită actele la Scaunul Apostolic, împreună cu cererea de dispensă a ambilor soți sau a unuia dintre ei, cu părerea tribunalului și a Episcopului.

Can. 1682 – § 1. Sentința care a declarat mai întâi nulitatea căsătoriei să fie trimisă din oficiu, în termen de douăzeci de zile de la data publicării ei, la tribunalul de apel, împreună cu apelurile, dacă sunt, și cu toate celelalte acte ale procesului.

§ 2. Dacă o sentință în favoarea nulității căsătoriei a fost pronunțată în primul grad, tribunalul de apel, analizând observațiile apărătorului legământului, și, dacă sunt, ale părților, să confirme imediat sentința printr-un decret propriu ori să admită cauza la examinarea obișnuită în gradul al doilea.

Can. 1683 – Dacă în gradul de apel se aduce un nou cap de nulitate a căsătoriei, tribunalul poate să-l admită și să-l judece ca în prima instanță.

Can. 1684 – § 1. După ce sentința care a declarat pentru prima dată nulitatea căsătoriei a fost confirmată în gradul al doilea printr-un decret sau printr-o altă sentință, persoanele, a căror căsătorie a fost declarată nulă, pot încheia o nouă căsătorie îndată ce li s-a notificat decretul sau sentința, dacă acest lucru nu le este interzis chiar de către sentință sau decret sau printr-o dispoziție a Ordinariului locului.

§ 2. Dispozițiile can. 1644 trebuie să fie respectate, chiar dacă sentința care a declarat nulitatea căsătoriei a fost confirmată nu printr-o altă sentință, ci printr-un decret.

Can. 1685 – Îndată ce sentința devine executivă, Vicarul judecătoresc trebuie să o notifice Ordinariului locului în care a fost celebrată căsătoria, care, la rândul său, trebuie să aibă grijă ca declararea de nulitate a căsătoriei și eventualele interziceri să fie menționate imediat în registrele de căsătorii și de botezați.

ART. 6

Procesul pe bază de documente

Can. 1686 – După ce a primit cererea prezentată conform can. 1677, Vicarul judecătoresc sau judecătorul delegat de Vicar, omițând formalitățile procesului obișnuit, dar citând părțile și intervenind și apărătorul legământului, poate declara prin sentință nulitatea unei căsătorii, dacă pe baza unui document căruia nu i se opune nici o obiecție sau o excepție, se constată cu certitudine existența unui impediment dirimant sau lipsa formei legitime, numai să rezulte la fel de sigur că nu s-a acordat dispensă, ori că procurantul nu avea un mandat valid.

Can. 1687 – § 1. Dacă apărătorul legământului apreciază cu prudență că defectele prevăzute de can. 1686 sau lipsa de dispensă nu sunt certe, trebuie să apeleze la judecătorul instanței a doua, la care trebuie trimise actele, avizându-l în scris că este vorba de un proces pe bază de documente.

§ 2. Partea care se consideră nedreptățită are tot dreptul de a face apel.

Can. 1688 – Judecătorul instanței a doua, cu intervenția apărătorului legământului, și audiind părțile, să decidă, așa cum e prevăzut în can. 1686, dacă sentința trebuie confirmată sau mai degrabă cauza trebuie tratată conform procedurii obișnuite; în acest caz, să o trimită la tribunalul primei instanțe.

ART. 7

Norme generale

Can. 1689 – În sentință, părțile să fie avertizate asupra obligațiilor morale și chiar civile la care eventual sunt ținute una față de cealaltă și față de copii, cu privire la întreținerea și educația ce trebuie să li se dea.

Can. 1690 – Cauzele privind declararea de nulitate a căsătoriei nu pot fi tratate prin proces contencios oral.

Can. 1691 – În celelalte acte procedurale, trebuie să fie aplicate, dacă natura lucrului nu împiedică aceasta, canoanele despre procese în general și cele despre procesul contencios ordinar, respectându-se normele speciale pentru cauzele privind starea persoanelor și pentru cauzele privind binele public.

CAPITOLUL II Cauzele de separare a soților

Can. 1692 – § 1. Separarea personală a soților botezați poate fi decisă printr-un decret al Episcopului diecezan sau printr-o sentință a judecătorului, în conformitate cu canoanele care urmează, dacă pentru anumite locuri nu s-a stabilit altfel în mod legitim.

§ 2. Acolo unde decizia ecleziastică nu are efecte civile sau se prevede că sentința civilă nu va fi contrară dreptului divin, Episcopul diecezei în care locuiesc soții, analizând circumstanțele speciale, va putea acorda permisiunea de a se recurge la tribunalul civil.

§ 3. Dacă o cauză privește și efectele exclusiv civile ale căsătoriei, judecătorul să facă în așa fel încât, respectând dispoziția din § 2, cauza să fie dată chiar de la început tribunalului civil.

Can. 1693 – § 1. Dacă o parte sau promotorul de justiție nu cer procesul contencios obișnuit, să se recurgă la procesul contencios oral.

§ 2. Dacă a fost folosit procesul contencios obișnuit și s-a prezentat apel, tribunalul de gradul al doilea să procedeze conform can. 1682, § 2, respectând ceea ce este stabilit.

Can. 1694 – În ceea ce privește competența tribunalului, să se respecte dispoziția din can. 1673.

Can. 1695 – Înainte de a accepta o cauză și ori de câte ori întrevăde o oarecare speranță de rezolvare pozitivă, judecătorul să apeleze la mijloacele pastorale, ca soții să se împace și să fie îndemnați să reia conviețuirea conjugală.

Can. 1696 – Cauzele privind separarea soților au în vedere și binele public; de aceea, întotdeauna trebuie să intervină și promotorul de justiție, conform can. 1433.

CAPITOLUL III Procesul privind dispensa de căsătorie încheiată și neconsumată

Can. 1697 – Numai soții sau unul dintre ei, chiar dacă celălalt nu este de acord, au dreptul de a cere favoarea dispensei de căsătorie încheiată și neconsumată.

Can. 1698 – § 1. Exclusiv Scaunul Apostolic judecă faptul neconsumării căsătoriei și existența unui motiv just pentru a se acorda dispensa.

§ 2. Însă dispensa este acordată numai de Pontiful Roman.

Can. 1699 – § 1. Este competent de a primi cererea de dispensă Episcopul diecezei în care petentul își are domiciliul sau cvasidomiciliul; dacă apreciază că cererea este întemeiată, Episcopul trebuie să decidă instrucția procesului.

§ 2. Dacă eventual cazul propus prezintă dificultăți speciale de ordin juridic sau moral, Episcopul diecezan să consulte Scaunul Apostolic.

§ 3. Împotriva decretului prin care Episcopul respinge cererea, se poate face recurs la Scaunul Apostolic.

Can. 1700 – § 1. Rămânând neschimbată dispoziția can. 1681, Episcopul să încredințeze instrucția acestor procese, în mod stabil ori pentru fiecare caz aparte, tribunalului diecezei sale sau tribunalului unei alte dieceze, sau unui preot capabil.

§ 2. Dacă însă a fost introdusă deja cererea judiciară pentru declararea de nulitate a aceleiași căsătorii, instrucția să fie încredințată aceluiași tribunal.

Can. 1701 – § 1. În aceste procese, întotdeauna trebuie să intervină apărătorul legământului.

§ 2. Nu se admite avocat, dar, ca urmare a dificultății cazului, Episcopul poate permite ca petentul și, eventual, partea adversă să fie ajutate de un specialist în drept.

Can. 1702 – În cadrul instrucției, să fie audiați ambii soți și să se respecte, pe cât e posibil, canoanele referitoare la dovezile ce trebuie adunate în procesul contencios obișnuit și în cauzele privind nulitatea căsătoriei, cu condiția să fie compatibile cu natura acestor procese.

Can. 1703 – § 1. Nu se face publicarea actelor; totuși, dacă judecătorul recunoaște că, din cauza dovezilor prezentate, s-ar putea ivi un obstacol grav împotriva cererii petentului sau împotriva excepțiilor părții adverse, să informeze cu prudență despre acest lucru partea interesată.

§ 2. Judecătorul poate arăta părții, care cere aceasta, un înscris adus sau o mărturie primită și să stabilească un termen pentru prezentarea concluziilor.

Can. 1704 – § 1. Terminând instrucția, judecătorul de instrucție să trimită Episcopului toate actele, însoțite de o relatare făcută cu grijă, iar Episcopul să-și exprime părerea potrivit cu adevărul atât asupra faptului neconsumării, cât și asupra motivului just pentru dispensă și asupra oportunității acordării favorului.

§ 2. Dacă instrucția procesului a fost încredințată unui alt tribunal, conform can. 1700, observațiile în favoarea legământului să fie făcute în același tribunal, dar părerea despre care vorbește § 1 îi revine de drept Episcopului care a încredințat instrucția procesului, iar judecătorul să-i trimită împreună cu actele și o relatare întocmită cu grijă.

Can. 1705 – § 1. Episcopul să trimită Scaunului Apostolic toate actele împreună cu propria părere și cu observațiile apărătorului legământului.

§ 2. Dacă, după aprecierea Scaunului Apostolic, este necesar un supliment de instrucție, îl va informa despre aceasta pe Episcop, indicându-i punctele asupra cărora trebuie completată instrucția.

§ 3. Dacă Scaunul Apostolic a răspuns prin rescript că din actele prezentate nu se constată neconsumarea, jurisconsultul despre care vorbește can. 1701, § 2 poate să examineze în sediul tribunalului actele procesului, nu însă părerea Episcopului, pentru a vedea dacă poate fi adus vreun motiv grav pentru prezentarea din nou a cererii.

Can. 1706 – Rescriptul de dispensă este trimis de Scaunul Apostolic Episcopului; acesta însă îl va notifica părților și, în plus, va ordona cât mai curând atât parohului locului în care s-a încheiat căsătoria, cât și parohului locului în care a fost primit Botezul, ca să menționeze acordarea dispensei în registrele de căsătorii și de botezați.

CAPITOLUL IV

Procesul privind moartea prezumtivă a unuia dintre soți

Can. 1707 – § 1. În cazul când moartea unui soț nu poate fi dovedită printr-un înscris ecleziastic sau civil autentic, celălalt soț să fie considerat liber de legământul matrimonial numai după ce Episcopul diecezan a pronunțat declarația de moarte prezumtivă.

§ 2. Episcopul diecezan poate pronunța declarația despre care vorbește § 1 numai dacă, făcându-se investigații adecvate, a dobândit certitudinea morală despre moartea soțului pe baza depozițiilor martorilor, a părerii generale sau pe baza altor indicii. Numai absența soțului, deși durează de mult, nu este suficientă.

§ 3. În cazurile incerte și complicate, Episcopul să consulte Scaunul Apostolic.

TITLUL II

Cauzele privind declararea nulității hirotonirii sacre

Can. 1708 – Au dreptul de a intenta proces împotriva validității hirotonirii sacre: clericul, Ordinariul de care clericul depinde sau Ordinariul în a cărui dieceză clericul a fost hirotonit.

Can. 1709 – § 1. Cererea trebuie trimisă la Congregația competentă, care va decide dacă respectiva cauză trebuie instruită de aceeași Congregație a Curiei Romane ori de un tribunal desemnat de ea.

§ 2. După ce cererea a fost trimisă, clericul este oprit *ipso iure* de la exercitarea hirotonirilor.

Can. 1710 – Dacă Congregația a trimis cauza unui tribunal, să se respecte, dacă nu se opune natura lucrului, canoanele despre judecăți în general și cele despre procesul contencios obișnuit, rămânând valabile dispozițiile acestui titlu.

Can. 1711 – În aceste cauze, apărătorul legământului are aceleași drepturi și este ținut la aceleași obligații ca și apărătorul legământului matrimonial.

Can. 1712 – După o a doua sentință care a confirmat nulitatea hirotonirii sacre, clericul pierde toate drepturile ce sunt proprii stării clericale și este eliberat de toate obligațiile.

TITLUL III **Modalități de evitare a proceselor**

Can. 1713 – Pentru a evita controversele judiciare, se poate recurge cu folos la tranzacție sau la reconciliere sau se poate încredința controversa unuia sau mai multor arbitri.

Can. 1714 – Pentru tranzacție, compromis și judecata arbitrală, să se respecte normele alese de părți, sau, dacă părțile nu au ales asemenea norme, să se respecte, dacă există, legea dată de Conferința Episcopilor, sau legea civilă în vigoare în locul în care este întreprins acordul.

Can. 1715 – § 1. Nu se poate face în mod valid o tranzacție sau un compromis cu privire la chestiunile ce aparțin binelui public sau cu privire la alte chestiuni de care părțile nu pot dispune în mod liber.

§ 2. Dacă este vorba de bunuri materiale ecleziastice, să se respecte, ori de câte ori materia respectivă cere aceasta, formalitățile stabilite de drept pentru înstrăinarea lucrurilor ecleziastice.

Can. 1716 – § 1. Dacă legea civilă nu recunoaște valoarea sentinței arbitrale ce nu este confirmată de judecător, sentința arbitrală referitoare la o controversă ecleziastică, pentru a avea valoare în forul canonic, trebuie să fie confirmată de judecătorul ecleziastic al locului în care a fost dată.

§ 2. Dacă legea civilă admite atacarea sentinței arbitrale în fața judecătorului civil, aceeași atacare poate fi prezentată în forul canonic, în fața judecătorului ecleziastic care este competent să judece controversa în primul grad.

PARTEA A IV-A **Procesul penal**

CAPITOLUL I **Investigația preliminară**

Can. 1717 – § 1. Ori de câte ori Ordinariul are cunoștință, cel puțin verosimilă, despre un delict, să cerceteze cu prudență, personal sau printr-o persoană capabilă, faptele, circumstanțele și imputabilitatea, dacă nu consideră că această investigație este cu totul superfluă.

§ 2. Trebuie să se aibă grijă ca nu cumva prin această investigație să se compromită buna reputație a vreunei persoane.

§ 3. Cine face investigația are aceleași puteri și obligații pe care le are judecătorul de instrucție într-un proces; dacă ulterior se dă curs unei acțiuni judiciare, această persoană nu poate îndeplini funcția de judecător.

Can. 1718 – § 1. Când se consideră că elementele adunate sunt suficiente, Ordinariul să decidă:

- 1° dacă poate fi început procesul pentru a impune sau a declara o pedeapsă;
- 2° dacă, avându-se în vedere can. 1341, acest lucru e folositor;
- 3° dacă trebuie să se recurgă la procedura judiciară ori, dacă legea nu interzice, trebuie să se procedeze prin decret extrajudiciar.

§ 2. Ori de câte ori, în baza unor elemente noi, consideră că trebuie stabilit altfel, Ordinariul să revoce sau să modifice decretul despre care vorbește § 1.

§ 3. Înainte de a da decretele prevăzute de §§ 1 și 2, Ordinariul, dacă crede de cuviință, să asculte doi judecători sau alți specialiști în drept.

§ 4. Înainte de a decide conform normei prevăzute de § 1, Ordinariul să analizeze dacă nu e mai bine, pentru a se evita judecățile inutile, ca el însuși sau cel care face investigația să soluționeze, cu consimțământul părților, chestiunea daunelor în mod just și echitabil.

Can. 1719 – Actele investigației și decretele Ordinariului, prin care se deschide și se încheie investigația, și toate actele premergătoare investigației, dacă nu sunt necesare pentru procesul penal, să fie păstrate în arhiva secretă a curiei.

CAPITOLUL II

Desfășurarea procesului

Can. 1720 – Dacă Ordinariul a ajuns la concluzia că trebuie să se procedeze prin decret extrajudiciar:

- 1° să dezvăluie imputatului acuza și dovezile, dându-i posibilitatea de a se apăra, dacă imputatul, citat în mod reglementar, nu a neglijat să compare;
- 2° să analizeze cu atenție, împreună cu doi asesori, dovezile și toate argumentele;
- 3° dacă nu se constată cu certitudine existența delictului, iar acțiunea criminală nu s-a stins, să emită decretul în conformitate cu cann. 1342-1350, expunând, cel puțin pe scurt, motivele în drept și în fapt.

Can. 1721 – § 1. Dacă Ordinariul a decretat că trebuie deschis proces penal judiciar, să trimită actele investigației la promotorul de justiție, iar acesta va prezenta judecătorului cererea de acuzare conform cann. 1502 și 1504.

§ 2. În fața tribunalului superior, funcția de reclamant este îndeplinită de promotorul de justiție al acelui tribunal.

Can. 1722 – Pentru a preveni scandaluri, pentru a proteja libertatea martorilor și pentru a garanta cursul justiției, Ordinariul poate, în orice fază a procesului, ascultându-l pe promotorul de justiție și citându-l pe inculpat, să-l înlătore pe inculpat de la slujirea sacră, de la oficiu și de la funcția ecleziastică, să-i impună sau să-i interzică să locuiască într-un anumit loc sau teritoriu, sau chiar să-l oprească de a participa în public la Preasfânta Euharistie; toate aceste măsuri de prevedere trebuie revocate îndată ce dispăre motivul și încetează *ipso iure* când încetează procesul penal.

Can. 1723 – § 1. Judecătorul, citându-l pe inculpat, trebuie să-l invite să-și numească un avocat, conform can. 1481, § 1, în termenul stabilit de judecătorul însuși.

§ 2. Dacă însă inculpatul nu a făcut acest lucru, judecătorul să numească el un avocat, înainte de întâmpinare, care va rămâne în funcție atât timp cât inculpatul nu-și numește un avocat.

Can. 1724 – § 1. În orice grad al judecății, promotorul de justiție poate renunța la instanță, cu mandatul sau consimțământul Ordinariului care a decretat deschiderea procesului.

§ 2. Renunțarea, ca să fie validă, trebuie să aibă acceptul inculpatului, dacă acesta nu a fost declarat absent de la proces.

Can. 1725 – În timpul discutării cauzei, făcută fie în scris, fie oral, inculpatul să aibă întotdeauna dreptul să scrie sau să ia ultimul cuvântul, personal ori prin avocatul sau procuratorul propriu.

Can. 1726 – În orice grad și fază a procesului penal, dacă se constată în mod evident că delictul nu a fost săvârșit de către inculpat, judecătorul trebuie să declare acest lucru prin sentință și să-l absolve pe inculpat, chiar dacă în același timp se constată că acțiunea s-a stins.

Can. 1727 – § 1. Inculpatul poate face apel, chiar dacă sentința l-a absolvit numai pentru că pedeapsa era facultativă sau pentru că judecătorul a făcut uz de facultatea prevăzută de can. 1344 și 1345.

§ 2. Promotorul de justiție poate face apel când consideră că nu s-au luat măsuri suficiente pentru repararea scandalului sau pentru restaurarea justiției.

Can. 1728 – § 1. Rămânând neschimbate dispozițiile canoanelor acestui titlu, în judecata penală trebuie să fie aplicate, dacă natura lucrului nu se opune, canoanele despre judecata contencioasă obișnuită, respectându-se normele speciale pentru cauzele ce privesc binele public.

§ 2. Inculpatul nu este obligat să recunoască delictul și nici nu poate fi pus la jurământ.

CAPITOLUL III

Acțiunea pentru repararea daunelor

Can. 1729 – § 1. Partea lezată poate întreprinde, chiar în cadrul procesului penal, o acțiune contencioasă pentru repararea daunelor ce i-au fost provocate în urma delictului, conform can. 1596.

§ 2. Intervenția părții lezate, despre care vorbește § 1, nu mai este admisă dacă nu a fost făcută în primul grad al judecății penale.

§ 3. Într-o cauză privind daunele, apelul se face conform can. 1628-1640, chiar dacă în judecata penală nu poate fi prezentat acest apel; dacă ambele apeluri sunt eventual prezentate de părți diferite, să aibă loc numai o singură judecată de apel, rămânând valabilă dispoziția can. 1730.

Can. 1730 – § 1. Pentru a evita întârzieri excesive în procesul penal, judecătorul poate amâna procesul asupra daunelor până după pronunțarea sentinței definitive în procesul penal.

§ 2. Judecătorul care a procedat astfel, după ce a dat sentința în procesul penal, trebuie să examineze chestiunea privind daunele, chiar dacă procesul penal este încă pendinte din cauza interpunerii unei atacări, sau imputatul a fost achitat dintr-un motiv care nu scutește de obligația de a repara daunele.

Can. 1731 – Sentința dată în procesul penal, chiar în cazul unei chestiuni judecate definitiv, nu dă nici un drept persoanei lezate, decât dacă aceasta a intervenit conform can. 1729.

PARTEA A V-A
Procedura
privind recursurile administrative
și înlăturarea sau transferarea parohilor

SECȚIUNEA I
Recursul împotriva decretelor administrative

Can. 1732 – Dispozițiile canoanelor din această secțiune trebuie aplicate tuturor actelor administrative particulare care sunt emise în forul extern extrajudiciar, cu excepția celor emise de Pontiful Roman personal sau de însuși Conciliul Ecumenic.

Can. 1733 – § 1. E de dorit foarte mult ca, atunci când cineva se consideră nedreptățit de un decret, să se evite conflictul între el și autorul decretului și ca între ei să se prevadă de comun acord găsirea unei soluții echitabile, recurgându-se eventual și la medierea și zelul unor persoane de prestigiu, pentru ca litigiul să fie evitat sau să fie rezolvat în mod corespunzător.

§ 2. Conferința Episcopilor poate decide ca în fiecare dieceză să se înființeze în mod stabil un oficiu sau un consiliu care să aibă misiunea, conform normelor ce trebuie stabilite chiar de Conferință, de a căuta și de a sugera soluții echitabile; dacă însă Conferința nu a ordonat acest lucru, Episcopul poate înființa un oficiu sau un consiliu de acest fel.

§ 3. Oficiul sau consiliul despre care vorbește § 2 să acționeze mai ales când a fost cerută revocarea unui decret în conformitate cu can. 1734 și nu au expirat termenele fixate pentru a recurge; în schimb, dacă a fost deja prezentat recurs împotriva decretului, însuși Superiorul sau judecătorul care examinează recursul să-l îndemne pe autorul recursului și pe cel al decretului, ori de câte ori întrevede speranța unei soluții pozitive, să încerce căutarea unor astfel de soluții.

Can. 1734 – § 1. Înainte ca cineva să prezinte recurs, trebuie să ceară în scris revocarea sau modificarea decretului din partea autorului acestuia; după prezentarea acestei cereri, se înțelege de la sine că a fost cerută și suspendarea executării.

§ 2. Cererea trebuie făcută în termen peremptoriu de zece zile utile de la intimarea legitimă a decretului.

§ 3. Normele prevăzute de §§ 1 și 2 nu sunt valabile:

1° pentru recursul ce trebuie prezentat Episcopului împotriva decretelor emise de autoritățile care depind de Episcop;

2° pentru recursul ce trebuie prezentat împotriva unui decret prin care se decide recursul ierarhic, dacă decizia nu a fost luată de Episcop;

3° pentru recursurile ce trebuie prezentate conform cann. 57 și 1735.

Can. 1735 – Dacă în decurs de treizeci de zile de la data când a ajuns cererea despre care vorbește can. 1734, autorul decretului intimează un nou decret prin care îl modifică pe primul sau decide că cererea trebuie respinsă, termenele pentru recurs se scurg de la data intimării noului decret; iar dacă nu decide nimic în decurs de treizeci de zile, termenele se scurg de la a treizecia zi.

Can. 1736 – § 1. În materiile în care recursul ierarhic suspendă executarea decretului, rămâne suspendată și cererea despre care vorbește can. 1734.

§ 2. În celelalte cazuri, dacă autorul decretului nu a decis să-i suspende executarea în termen de zece zile de când i-a sosit cererea despre care este vorba în can. 1734, suspendarea poate fi cerută între timp propriului Superior ierarhic, care are facultatea să o acorde numai din motive grave și având întotdeauna grijă ca mântuirea sufletelor să nu aibă nimic de suferit.

§ 3. Dacă este prezentat recurs după ce a fost suspendată executarea decretului conform § 2, cel care trebuie să examineze recursul să decidă, conform can. 1737, § 3, dacă suspendarea trebuie confirmată ori revocată.

§ 4. Dacă în termenul stabilit nu este prezentat nici un recurs împotriva decretului, prin aceasta încetează și suspendarea executării efectuate între timp conform normelor din §§ 1 sau 2.

Can. 1737 – § 1. Cine susține că este nedreptățit de un decret poate recurge, din orice motiv just, la Superiorul ierarhic al aceluia care a dat decretul; recursul poate fi prezentat chiar autorului însuși al decretului, care trebuie să-l trimită imediat Superiorului ierarhic competent.

§ 2. Recursul trebuie prezentat în termen peremptoriu de cincisprezece zile utile care, în cazurile prevăzute de can. 1734, § 3, se scurg din ziua în care decretul a fost intimat; în celelalte cazuri, însă, se scurg conform can. 1735.

§ 3. Chiar și în cazurile în care recursul nu suspendă *ipso iure* executarea decretului și nici suspendarea nu a fost decisă conform can. 1736, § 2, Superiorul poate, dintr-un motiv grav, să poruncească suspendarea executării, având totuși grijă ca mântuirea sufletelor să nu aibă nimic de suferit.

Can. 1738 – Cine face recurs are întotdeauna dreptul să apeleze la ajutorul unui avocat sau al unui procurator, evitând întârzieri inutile; mai mult, în cazul în care autorul recursului nu

are un asemenea apărător și Superiorul consideră că este necesar, să fie numit un apărător din oficiu, dar Superiorul poate întotdeauna ordona ca autorul recursului să compare personal pentru a fi interogată.

Can. 1739 – Superiorul care judecă recursul poate, după cum e cazul, nu numai să confirme decretul sau să-l declare invalid, dar chiar să-l anuleze, să-l revoce sau, dacă i se pare că acest lucru este mai convenabil, să-l rectifice, să-l înlocuiască, să-l abroge.

SECȚIUNEA A II-A

Procedura în înlăturarea sau transferarea parohilor

CAPITOLUL I

Modul de a proceda în înlăturarea parohilor

Can. 1740 – Când slujirea unui paroh, indiferent din ce motiv, chiar fără o vină gravă din partea lui, ajunge să fie dăunătoare sau cel puțin ineficientă, acel paroh poate fi înlăturat din parohia sa de către Episcopul diecezan.

Can. 1741 – Motivele pentru care un paroh poate fi înlăturat în mod legal din parohia sa sunt, mai ales, următoarele:

1° un mod de a acționa ce pricinuieste o pagubă gravă sau o tulburare a comuniunii ecleziastice;

2° incompetența ori o permanentă boală mentală sau trupească, ce îl face pe paroh incapabil să-și îndeplinească în mod eficient funcțiile proprii;

3° pierderea bunei reputații în rândul enoriașilor cinstiți și serioși sau aversiunea împotriva parohului, și se prevede că aceste stări de lucruri nu vor înceta în scurtă vreme;

4° neglijarea gravă sau încălcarea îndatoririlor de paroh, care persistă și după avertisment;

5° proasta administrare a bunurilor materiale, care pricinuieste o pagubă gravă pentru Biserică, când acestui rău nu i se poate găsi un alt remediu.

Can. 1742 – § 1. Dacă, în urma efectuării investigației, a constatat că există motivul despre care vorbește can. 1740, Episcopul să discute problema cu doi parohi, aleși de el în mod liber din grupul desemnat în mod stabil pentru acest scop de consiliul prezbiteral; dacă apoi consideră că trebuie să se recurgă la înlăturare, indicând pentru validitate motivul și dovezile, să-l sfătuiască părintește pe paroh ca, în termen de cincisprezece zile, să renunțe la oficiu.

§ 2. Pentru parohii care sunt membri ai unui institut călugăresc sau ai unei societăți de viață apostolică, să se respecte dispoziția can. 682, § 2.

Can. 1743 – Renunțarea din partea parohului poate fi făcută nu numai fără nici o rezervă, dar chiar sub condiție, numai ca aceasta să poată fi acceptată în mod legitim de către Episcop și, de fapt, să o accepte.

Can. 1744 – § 1. Dacă parohul nu a răspuns în termenul prestabilit, Episcopul să-l invite din nou, prelungind timpul util pentru a răspunde.

§ 2. Dacă Episcopul constată că parohul a primit a doua invitație și totuși nu a răspuns, deși nu a fost reținut de nici un impediment, sau dacă parohul refuză să renunțe fără să aducă nici un motiv, Episcopul să dea decretul de înlăturare.

Can. 1745 – Dacă parohul atacă motivul înlăturării și justificările lui, prezentând motivații care Episcopului i se par insuficiente, Episcopul, ca să acționeze valid:

1° să-l invite pe paroh ca, după ce a examinat actele, să-și expună în scris replicile proprii, prezentând chiar, dacă are, dovezile contrare;

2° apoi, completând, dacă e necesar, investigația, să evalueze situația împreună cu aceiași parohi despre care este vorba în can. 1742, § 1, dacă nu, trebuie să fie desemnați alții din cauza imposibilității participării lor;

3° în sfârșit, să decidă dacă parohul trebuie sau nu să fie înlăturat și să dea de îndată decretul necesar.

Can. 1746 – După ce parohul a fost înlăturat, Episcopul să prevadă fie atribuirea unui alt oficiu, dacă parohul este capabil, fie pensionarea, dacă e cazul și o permit circumstanțele.

Can. 1747 – § 1. Parohul înlăturat trebuie să se abțină de a exercita funcția de paroh, să elibereze cât mai curând casa parohială și să încredințeze tot ceea ce aparține parohiei celui căruia Episcopul i-a încredințat parohia.

§ 2. Dacă este vorba de un bolnav, care nu poate fi mutat din casa parohială în alt loc fără neajunsuri, Episcopul să-i permită folosirea, chiar exclusivă, a casei, câtă vreme durează această necesitate.

§ 3. Cât timp recursul împotriva decretului este pendinte, Episcopul nu poate numi un nou paroh, dar între timp să se îngrijească de parohie printr-un administrator parohial.

CAPITOLUL II

Modul de a proceda în transferarea parohilor

Can. 1748 – Dacă binele sufletelor, necesitatea sau utilitatea pentru Biserică cer ca un paroh să fie transferat din parohia sa, pe care o conduce cu folos, într-o altă parohie sau într-un alt oficiu, Episcopul să-i propună în scris transferul și să-l îndemne să accepte din dragoste față de Dumnezeu și față de suflete.

Can. 1749 – Dacă parohul nu vrea să asculte de sfatul și de îndemnurile Episcopului, să-și expună în scris motivele.

Can. 1750 – Dacă Episcopul, în ciuda motivelor invocate de paroh, consideră că nu trebuie să renunțe la decizia sa, să evalueze, împreună cu doi parohi aleși în conformitate cu can. 1742, § 2, motivele favorabile sau contrare transferării; dacă apoi consideră că transferarea trebuie să aibă loc, să îi adreseze din nou parohului îndemnuri părintești.

Can. 1751 – § 1. După ce s-au efectuat toate acestea, dacă parohul continuă să refuze, iar Episcopul consideră că transferarea trebuie făcută, Episcopul să dea decretul de transferare, stabilind că, după trecerea timpului fixat, parohia este vacantă.

§ 2. Trecând în mod inutil acest timp, să declare parohia vacantă.

Can. 1752 – În cauzele de transferare să se aplice dispozițiile can. 1747, respectându-se echitatea canonică și ținându-se seama de mântuirea sufletelor, care în Biserică întotdeauna trebuie să fie legea supremă.

CODUL CANOANELOR BISERICILOR ORIENTALE

CANOANE PRELIMINARE

Can. 1 - (cf 1) Canoanele acestui Cod privesc toate și numai Bisericile orientale catolice, exceptând cazul în care, în ceea ce privește relațiile cu Biserica latină, este stabilit în mod expres altfel.

Can. 2 - (cf 6 § 2) Canoanele Codului, în care, în cea mai mare parte este preluat sau adaptat dreptul vechi al Bisericilor orientale, trebuie să fie luate în considerare în primul rând plecând de la acel drept.

Can. 3 - (cf 2) Codul, deși se referă adesea la prescrierile cărților liturgice, de obicei nu decide în materie liturgică; de aceea, aceste prescrieri trebuie să fie respectate în mod conștiincios, exceptând cazul în care sunt contrare canoanelor Codului.

Can. 4 - (= 3) Canoanele Codului nu abrogă convențiile stipulate sau aprobate de Scaunul Apostolic cu națiuni sau cu alte societăți politice și nici nu derogă de la acestea; de aceea, aceste convenții continuă să fie în vigoare ca și până în prezent, fără a se opune prevederilor contrare Codului.

Can. 5 - (= 4) Drepturile câștigate, precum și privilegiile acordate până în prezent unor persoane fizice sau juridice de către Scaunul Apostolic, care sunt în uz și nu sunt revocate, rămân întregi, exceptând cazul în care sunt revocate în mod expres de canoanele Codului.

Can. 6 - (cf 6) Prin intrarea în vigoare a Codului:

1° sunt abrogate toate legile dreptului comun sau ale dreptului particular care sunt contrare canoanelor Codului, sau care privesc o materie ce este reglementată integral în Cod;

2° sunt revocate toate obiceiurile respinse de canoanele Codului sau contrare acestuia, însă nu cele centenare sau imemorabile.

TITLUL I DESPRE CREDINCIOȘII CREȘTINI ȘI TOATE DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE LOR

Can. 7 - § 1. (= 204) Credincioșii creștini sunt aceia care, fiind încorporați lui Hristos prin botez, sunt constituiți ca popor al lui Dumnezeu și de aceea, participând în modul specific lor la funcția sacerdotală, profetică și regală a lui Hristos, sunt chemați să exercite fiecare misiunea pe care Dumnezeu a încredințat-o Bisericii spre a o îndeplini în lume, conform condiției proprii.

§ 2. Această Biserică, constituită și orânduită în această lume ca societate, subzistă în Biserica catolică cârmuită de urmașul lui Petru și de Episcopii în comuniune cu el.

Can. 8 - (= 205) Sunt în deplină comuniune cu Biserica catolică aici pe pământ acei botezați care, în alcătuirea ei vizibilă, sunt uniți cu Hristos prin legăturile mărturisirii credinței, prin sacramele și prin conducerea bisericii.

Can. 9 - § 1. (= 206) Sunt legați Bisericii dintr-un motiv special catehumenii care, mișcați de Spiritul Sfânt, cer cu voință explicită să fie încorporați în ea și de aceea, prin însăși această

voință și prin viața lor de credință, de speranță și de iubire pe care o practică, sunt uniți cu Biserica ce îi ocrotește ca și cum ar fi deja ai săi.

§ 2. Biserica are o grijă specială față de catehumeni și, în timp ce îi cheamă să ducă o viață evanghelică și îi introduce la participarea la Sfânta Liturghie, la Sacramente și la laudele dumnezeiești, le acordă deja cu generozitate diferite prerogative care sunt proprii creștinilor.

Can. 10 - Profund legați de cuvântul lui Dumnezeu și, în plus, aderând la învățătura vie și autentică a Bisericii, credincioșii creștini au obligația să păstreze integră credința păzită și transmisă cu foarte mare preț de către înaintașii lor, să o mărturisească deschis precum și să o înțeleagă din ce în ce mai mult prin exercițiu și să o fructifice în opere de caritate.

Can. 11 - (= 208) Între toți credincioșii creștini, tocmai în virtutea renașterii lor în Hristos, subzistă o adevărată egalitate în demnitate și activitate; în virtutea acesteia, absolut toți, fiecare după starea și funcția sa, cooperează la edificarea Corpului lui Hristos.

Can. 12 - § 1. (= 209) Credincioșii creștini sunt obligați să păstreze întotdeauna, în modul lor de acțiune, comuniunea cu Biserica.

§ 2. Aceștia trebuie să-și îndeplinească cu sârguință îndatoririle la care sunt obligați față de Biserica universală și față de propria Biserică *sui iuris*.

Can. 13 - (= 210) Toți credincioșii trebuie să-și consacre propriile energii, fiecare după starea sa, pentru a duce o viață sfântă și, în plus, pentru a promova dezvoltarea Bisericii și continua ei sfințire.

Can. 14 - (= 211) Toți credincioșii au dreptul și obligația de a se strădui pentru ca mesajul divin al mântuirii să ajungă cât mai mult la toți oamenii din toate timpurile și din toată lumea.

Can. 15 - § 1. (= 212) Credincioșii creștini, conștienți de propria responsabilitate, sunt obligați să-și însușească cu ascultare creștină ceea ce Păstorii Bisericii, care îl reprezintă pe Hristos, ca învățători ai credinței, proclamă sau stabilesc în calitate de conducători ai Bisericii.

§ 2. Credincioșii creștini au dreptul integru de a-și prezenta Păstorilor Bisericii nevoile proprii, mai ales cele spirituale, precum și propriile doleanțe.

§ 3. În temeiul științei, al competenței și al prestigiului de care se bucură, aceștia au dreptul, ba chiar obligația uneori, de a face cunoscute Păstorilor Bisericii părerea lor despre binele Bisericii și de a o aduce la cunoștința celorlalți credincioși creștini, rămânând intactă integritatea credinței și a moralei, precum și respectul față de aceiași Păstori, și ținând seama de binele comun și de demnitatea persoanelor.

Can. 16 - (= 213) Credincioșii creștini au dreptul de a primi de la Păstorii Bisericii ajutoarele care provin din bunurile spirituale ale Bisericii, mai ales din cuvântul lui Dumnezeu și din sacramente.

Can. 17 - (= 214) Credincioșii creștini au dreptul de a practica cultul divin conform prescrierilor propriei Biserici *sui iuris* și de a urma o formă de viață spirituală proprie, care să fie însă în concordanță cu doctrina Bisericii.

Can. 18 - (= 215) Credincioșii creștini au dreptul integru de a fonda și conduce în mod liber asociații, având ca scopuri caritatea, evlavlia sau cultivarea vocației creștine în lume și de a ține reuniuni pentru a urmări împreună atingerea scopurilor menționate.

Can. 19 - (= 216) Absolut toți credincioșii creștini, deoarece participă la misiunea Bisericii, au dreptul să facă să progreseze sau să susțină activitatea apostolică cu inițiative proprii, în

funcție de starea și condiția fiecăruia; cu toate acestea, nici o inițiativă să nu își atribuie numele de catolică dacă nu a obținut consimțământul autorității bisericești competente.

Can. 20 - (= 217) Credincioșii creștini, deoarece sunt chemați prin botez să ducă o viață corespunzătoare doctrinei evanghelice, au dreptul la educație creștină prin care să fie formați corect pentru a dobândi maturitatea persoanei umane și totodată pentru a cunoaște și trăi misterul mântuirii.

Can. 21 - (= 218) Cei care se îndeletnicesc cu științele sacre se bucură de justa libertate de a cerceta și de a-și manifesta cu prudență gândirea cu privire la chestiunile în care sunt experți, păstrând supunerea datorată învățaturii Bisericii.

Can. 22 - (= 219) Toți credincioșii creștini au dreptul să fie liberi de orice constrângere în alegerea stării lor de viață.

Can. 23 - (= 220) Nimănui nu-i este permis să lezeze în mod ilegitim reputația bună de care se bucură cineva, nici să violeze dreptul oricărei persoane de a-și apăra propria intimitate.

Can. 24 - § 1. (= 221) Credincioșii creștini pot să-și revendice și să-și apere în mod legitim drepturile pe care le au în Biserică, pe lângă forul bisericesc competent, conform normelor dreptului.

§ 2. Credincioșii creștini au de asemenea dreptul, dacă sunt chemați la judecată de către autoritatea competentă, să fie judecați respectând prescrierile dreptului, care va fi aplicat cu nepărtinire.

§ 3. Credincioșii creștini au dreptul să nu fie pedepsiți cu pedepse canonice decât conform normei legilor.

Can. 25 - § 1. (= 222) Credincioșii creștini au obligația de a veni în ajutorul necesităților Bisericii, pentru ca aceasta să poată dispune de cele ce îi sunt necesare pentru scopurile proprii, mai ales pentru cultul divin, pentru operele de apostolat și de caritate și pentru o întreținere corespunzătoare a miniștrilor.

§ 2. Aceștia au de asemenea obligația de a face să progreseze dreptatea socială și totodată, amintindu-și de porunca Domnului, să vină în ajutorul celor săraci cu contribuții din veniturile proprii.

Can. 26 - § 1. (= 223) În exercitarea propriilor drepturi, credincioșii creștini, atât individual cât și reuniți în asociații, trebuie să țină seama de binele comun al Bisericii și de asemenea de drepturile altora și, în plus, de propriile obligații față de alții.

§ 2. Este de competența autorității bisericești, în vederea binelui comun, să reglementeze exercitarea drepturilor care sunt specifice credincioșilor creștini.

TITLUL II DESPRE BISERICILE SUI IURIS ȘI DESPRE RITURI

Can. 27 - În acest Cod, se numește Biserică *sui iuris* o grupare de credincioși creștini legată de ierarhie conform normelor de drept, pe care autoritatea supremă a Bisericii o recunoaște în mod expres sau tacit *sui iuris*.

Can. 28 - § 1. Ritul este patrimoniul liturgic, teologic, spiritual și disciplinar, diferențiat prin cultura și împrejurările istorice ale popoarelor, care se exprimă printr-un mod de trăire a credinței ce este specific fiecărei Biserici *sui iuris*.

§ 2. Riturile despre care este vorba în Cod sunt, dacă nu cumva rezultă altfel, acelea care își au originea în tradițiile Alexandrină, Antiohiană, Armeană, Caldeeană și Constantinopolitană.

CAPITOLUL I DESPRE ÎNSCRIEREA ÎNTR-O BISERICĂ SUI IURIS

Can. 29 - § 1. (cf 112) Fiul, care încă nu a împlinit vârsta de paisprezece ani, prin botez este înscris în Biserica *sui iuris* în care este înscris tatăl catolic; dacă însă numai mama este catolică, sau dacă ambii părinți o cer de comun acord, atunci este înscris în Biserica *sui iuris* de care aparține mama, exceptând cazul în care dreptul particular stabilit de Scaunul Apostolic prevede altfel.

§ 2. Dacă însă fiul care încă nu a împlinit vârsta de paisprezece ani este:

1° născut dintr-o mamă necăsătorită, este înscris în Biserica *sui iuris* de care aparține mama;

2° din părinți necunoscuți, este înscris în Biserica *sui iuris* în care sunt înscriși cei în grija cărora este încredințat în mod legitim; dacă însă este vorba de tată și mamă adoptivi, atunci să se aplice § 1;

3° din părinți nebotezați, este înscris în Biserica *sui iuris* de care aparține acela care și-a asumat educarea sa în credința catolică.

Can. 30 - (= 111 § 2) Orice nebotezat care a împlinit vârsta de paisprezece ani poate alege în mod liber oricare Biserică *sui iuris* în care să fie înscris primind în ea botezul, exceptând cazul în care dreptul particular stabilit de Scaunul Apostolic prevede altfel.

Can. 31 - Nimeni să nu îndrăznească, într-un fel sau altul, să determine vreun credincios creștin să treacă la o altă Biserică *sui iuris*.

Can. 32 - § 1. (cf 112 § 1, 1°) Nimeni nu poate trece în mod valid la o altă Biserică *sui iuris* fără consimțământul Scaunului Apostolic.

§ 2. Dacă însă este vorba de un credincios creștin din eparhia vreunei Biserici *sui iuris* care cere să treacă la o altă Biserică *sui iuris* care are în același teritoriu propria eparhie, consimțământul Scaunului Apostolic se presupune dat, cu condiția ca Episcopii eparhiali ai ambelor eparhii să consimtă în scris trecerea.

Can. 33 - (= 112 § 1, 2°) Femeia are dreptul integru de a trece la Biserica *sui iuris* a soțului în momentul celebrării căsătoriei sau pe durata acesteia; însă, odată desfăcută căsătoria, ea poate să revină în mod liber la Biserica *sui iuris* precedentă.

Can. 34 - (cf 112) Dacă părinții sau soțul catolic în căsătoria mixtă trec la altă Biserică *sui iuris*, fiii, care nu au împlinit vârsta de paisprezece ani, sunt înscrși prin dreptul însuși în aceeași Biserică; dacă însă într-o căsătorie dintre catolici numai unul dintre părinți trece la altă Biserică *sui iuris*, fiii trec numai dacă ambii părinți consimt; după ce au împlinit însă vârsta de paisprezece ani, fiii pot reveni la Biserica *sui iuris* anterioară.

Can. 35 - Botezații necatolici care intră în deplina comuniune cu Biserica catolică trebuie să își păstreze ritul propriu, să îl onoreze și, în măsura în care le stă în putință, să-l respecte pretutindeni; de aceea trebuie să fie înscrși în Biserica *sui iuris* de același rit, rămânând intact dreptul de a se recurge la Scaunul Apostolic în cazuri speciale privind persoane, comunități sau regiuni.

Can. 36 - Orice trecere la o altă Biserică *sui iuris* are valoare din momentul declarației făcute în fața Ierarhului locului acelei Biserici, parohului propriu sau sacerdotului delegat de unul sau de celălalt și a doi martori, exceptând cazul în care rescriptul Scaunului Apostolic dispune altfel.

Can. 37 - (cf 535 § 2) Orice înscriere într-o Biserică *sui iuris* sau trecere la o altă Biserică *sui iuris* trebuie să fie însemnată în registrul parohial al botezaților, chiar și în cazul Bisericii latine, unde a fost celebrat botezul; dacă însă aceasta nu se poate face, să se însemneze într-un alt document care va fi păstrat în arhiva parohială a parohului propriei Biserici *sui iuris* în care s-a făcut înscrierea.

Can. 38 - Credincioșii creștini ai Bisericilor orientale, chiar dacă sunt încredințați grijii Ierarhului sau parohului unei alte Biserici *sui iuris*, rămân totuși înscrși în propria Biserică *sui iuris*.

CAPITOLUL II DESPRE PĂSTRAREA RITURILOR

Can. 39 - Riturile Bisericilor orientale, ca patrimoniu al Bisericii universale a lui Hristos în care strălucește tradiția care derivă de la Apostoli, prin intermediul Părinților și care afirmă divina unitate în varietate a credinței catolice, trebuie să fie respectate și promovate cu religiozitate.

Can. 40 - § 1. Ierarhii care prezidează Bisericile *sui iuris* și toți ceilalți Ierarhi trebuie să se îngrijească cu maxima sârguință de păstrarea fidelă și de respectarea exactă a ritului propriu și să nu admită schimbări în acesta decât din motive de progres organic al acestuia, ținând seama de bunăvoința reciprocă și de unitatea creștinilor.

§ 2. Toți ceilalți clerici și membri ai institutelor de viață consacrată sunt obligați să respecte cu fidelitate ritul propriu și să dobândească o mai bună cunoaștere și o respectare tot mai perfectă a acestuia.

§ 3. Chiar și ceilalți credincioși creștini trebuie să se îngrijească de cunoașterea și prețuirea propriului rit și sunt obligați să îl respecte oriunde, cu excepția cazului în care ceva este exclus de drept.

Can. 41 - Credincioșii creștini ai oricărei Biserici *sui iuris*, chiar și cei ai Bisericii latine, care prin funcție, minister sau însărcinare au relații frecvente cu credincioșii creștini ai unei alte Biserici *sui iuris*, trebuie să fie pregătiți cu grijă în ceea ce privește cunoașterea și cultivarea ritului acelei Biserici, în raport cu importanța funcției, a ministerului sau a însărcinării de îndeplinit.

TITLUL III DESPRE AUTORITATEA SUPREMĂ A BISERICII

Can. 42 - (= 330) Așa cum prin hotărârea Domnului sfântul Petru și ceilalți Apostoli constituie un Colegiu unic, așa și Pontiful Roman, succesorul lui Petru, și Episcopii, succesorii Apostolilor, sunt uniți între ei.

CAPITOLUL I DESPRE PONTIFUL ROMAN

Can. 43 - (= 331) Episcopul Bisericii din Roma, în care dăinuie sarcina dată de Domnul doar lui Petru, primul dintre Apostoli, care trebuie transmisă succesorilor săi, este capul Colegiului Episcopilor, Vicarul lui Hristos și Păstorul Bisericii universale aici pe pământ; de aceea el, în virtutea sarcinii sale, are puterea ordinară supremă, deplină, nemijlocită și universală în Biserică, [putere] pe care o poate exercita întotdeauna în mod liber.

Can. 44 - § 1. (= 332) Pontiful Roman obține puterea deplină și supremă în Biserică, prin alegerea legitimă acceptată de el, împreună cu hirotonirea episcopală; de aceea, alesul la pontificatul suprem, care este Episcop, obține această putere din momentul acceptării; dacă însă caracterul episcopal îi lipsește, va fi imediat hirotonit Episcop.

§ 2. Dacă se întâmplă ca Pontiful Roman să renunțe la funcția sa, se cere pentru validitate ca renunțarea să fie făcută în mod liber și să fie manifestată în formele cerute; [această renunțare] însă nu trebuie aprobată de nimeni.

Can. 45 - § 1. (= 333) Pontiful Roman, în virtutea funcției sale, se bucură nu numai de puterea asupra Bisericii universale, ci și de întâietatea puterii ordiare asupra tuturor eparhiilor și grupărilor acestora; prin aceasta însă, este în același timp întărită și garantată puterea proprie, ordinară și imediată pe care Episcopii o au asupra eparhiei încredințate grijii lor.

§ 2. Pontiful Roman, în îndeplinirea sarcinii de Păstor suprem al Bisericii universale, este întotdeauna unit în comuniune cu ceilalți Episcopi și, mai mult, cu Biserica universală; cu toate acestea el are dreptul de a determina, în funcție de necesitățile Bisericii, modul, fie personal, fie colegial, în care să fie exercitată această sarcină.

§ 3. Împotriva unei sentințe sau a unui decret al Pontifului Roman nu se acordă dreptul la apel și nici la recurs.

Can. 46 - § 1. (cf 334) În exercitarea sarcinii sale, Pontiful Roman este ajutat de Episcopi, care pot coopera cu el în diferite moduri, printre care este Sinodul Episcopilor; în plus îi sunt de ajutor Părinții Cardinali, Curia Romană, Legații pontificali precum și alte persoane și diferite instituții în funcție de necesitățile timpurilor; toate aceste persoane și instituții împlinesc sarcina încredințată lor în numele și cu autoritatea aceluiasi Pontif Roman, pentru binele tuturor Bisericilor, conform normelor stabilite de el însuși.

§ 2. Participarea Patriarhilor și a celorlalți Ierarhi care prezidează Bisericile *sui iuris* la Sinodul Episcopilor este reglementată de normele speciale stabilite de însuși Pontiful Roman.

Can. 47 - (cf 335) În timp ce Scaunul Roman este vacant sau împiedicat în totalitate, nu se va schimba nimic în conducerea Bisericii universale; se vor respecta însă legile speciale emise pentru acele circumstanțe.

Can. 48 - (= 361) Sub numele de Scaun Apostolic sau Sfântul Scaun se înțelege, în acest Cod, nu numai Pontiful Roman, ci și, dacă dreptul nu dispune altfel sau nu rezultă altfel din natura lucrurilor, Dicasterele și celelalte instituții ale Curiei Romane.

CAPITOLUL II DESPRE COLEGIUL EPISCOPILOR

Can. 49 - (= 336) Colegiul Episcopilor, al cărui cap este Pontiful Roman și ale cărui membre sunt Episcopii în virtutea hirotonirii sacramentale și prin comuniunea ierarhică dintre Capul Colegiului și membre, și în care corpul apostolic persistă în mod continuu, împreună cu capul său și niciodată fără acesta, este de asemenea subiect de putere supremă și deplină asupra Bisericii universale.

Can. 50 - § 1. (= 337) Colegiul Episcopilor își exercită în mod solemn puterea asupra Bisericii universale în Conciliul Ecumenic.

§ 2. Colegiul Episcopilor își exercită aceeași putere prin intermediul acțiunii unite a Episcopilor răspândiți în lume, dacă aceasta este stabilită ca atare sau primită în mod liber de Pontiful Roman, astfel încât să devină un adevărat act colegial.

§ 3. Este de competența Pontifului Roman ca, în funcție de necesitățile Bisericii, să aleagă și să promoveze modurile prin care Colegiul Episcopilor își exercită în mod colegial funcția asupra Bisericii universale.

Can. 51 - § 1. (= 338) Este doar de competența Pontifului Roman să convoace Conciliul Ecumenic, să-l prezideze personal sau prin alții, precum și să transfere Conciliul, să-l suspende sau să-l dizolve și să-i aprobe decretul.

§ 2. Este de competența aceluiași Pontif Roman să determine problemele ce vor fi tratate în Conciliul Ecumenic și să constituie regulamentul ce va fi respectat în același Conciliu; Părinții Conciliului Ecumenic pot adăuga la temele propuse de Pontiful Roman și altele care vor fi supuse aprobării aceluiași Pontif Roman.

Can. 52 - § 1. (= 339) Au dreptul și obligația de a participa cu vot deliberativ la Conciliul Ecumenic toți Episcopii membri ai Colegiului Episcopilor.

§ 2. La Conciliul Ecumenic mai pot fi chemați de către autoritatea supremă a Bisericii și alte persoane care nu sunt investite cu demnitatea episcopală; aceeași autoritate supremă este competentă în determinarea rolului lor în Conciliu.

Can. 53 - (340) Dacă se întâmplă ca Scaunul Apostolic să devină vacant în timpul desfășurării Conciliului Ecumenic, acesta este întrerupt prin dreptul însuși, până când noul Pontif Roman va dispune continuarea sau dizolvarea lui.

Can. 54 - (341 § 1) § 1. Decretul Conciliului Ecumenic nu are puterea de a obliga dacă nu a fost aprobat de Pontiful Roman împreună cu Părinții Conciliului, confirmate și promulgate prin ordonanța acestuia.

§ 2. Au nevoie de această confirmare și promulgare pentru a avea puterea de a obliga și decretul pe care le emite Colegiul Episcopilor atunci când face o acțiune într-adevăr colegială după un alt mod indicat sau primit în mod liber de Pontiful Roman.

TITLUL IV DESPRE BISERICILE PATRIARHALE

Can. 55 - Conform celei mai vechi tradiții a Bisericii, deja recunoscută de către primele Concilii Ecumenice, în Biserică rămâne în vigoare instituția patriarhală; de aceea Patriarhii Bisericilor orientale, care prezidează fiecare în parte Biserica patriarhală ca părinte și cap, trebuie tratați cu o onoare deosebită.

Can. 56 - Patriarhul este un Episcop căruia îi revine puterea peste toți Episcopii și Mitropoliții, precum și peste credincioșii creștini ai Bisericii pe care o prezidează, conform normei dreptului aprobat de autoritatea supremă a Bisericii.

Can. 57 - § 1. Întemeierea, reînființarea, transferarea și suprimarea Bisericilor patriarhale sunt rezervate autorității supreme a Bisericii.

§ 2. Numai autoritatea supremă a Bisericii poate schimba titlul recunoscut sau concesionat în mod legitim fiecărei Biserici patriarhale.

§ 3. Biserica patriarhală trebuie să aibă, în limitele propriului teritoriu, același sediu cu reședința Patriarhului, dacă este posibil în orașul principal al cărui titlu îl deține Patriarhul; acest sediu nu poate fi transferat decât din motive foarte grave, cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale și cu aprobarea Pontifului Roman.

Can. 58 - Patriarhii Bisericilor orientale au întâietate în toată lumea peste toți Episcopii de orice grad, respectând însă normele speciale de precedență stabilite de Pontiful Roman.

Can. 59 - § 1. Patriarhii Bisericilor orientale, chiar dacă în timp urmează unii altora, sunt egali în demnitatea patriarhală, rămânând neschimbată între ei precedența de onoare.

§ 2. Ordinea precedenței Sediilor patriarhale ale Bisericilor orientale este: primul loc îl deține Sediul Constantinopolitan, după care cel Alexandrin, apoi cel Antiohian și în final cel Ierusalimitan.

§ 3. Întâietatea între toți Patriarhii Bisericilor orientale este orânduită după vechimea Sediului patriarhal.

§ 4. Între Patriarhii Bisericilor orientale care au unul și același titlu, dar care prezidează Biserici patriarhale diferite, are întâietate cel care a fost promovat primul la demnitatea patriarhală.

Can. 60 - § 1. Patriarhul, în bisericile care sunt destinate credincioșilor creștini ai Bisericii pe care o prezidează și în celebrările liturgice ale aceleiași Biserici, are precedența asupra tuturor celorlalți Patriarhi, chiar dacă sunt de grad mai înalt prin titlul de Sediul sau dacă au fost promovați mai devreme.

§ 2. Patriarhul, care deține în prezent puterea patriarhală, are întâietate față de cei care încă păstrează titlul unui Sediul patriarhal avut înainte.

Can. 61 - Patriarhul poate avea un procurator pe lângă Scaunul Apostolic, numit de el însuși cu aprobarea dată în prealabil către Pontiful Roman.

Can. 62 - Patriarhul care a renunțat la funcția sa își păstrează titlul și onorurile, mai ales în celebrările liturgice; are și dreptul să i se repartizeze o locuință demnă, cu consimțământul său, și de asemenea să i se asigure mijloacele necesare existenței sale din bunurile Bisericii patriarhale, pentru a trăi decent, corespunzător propriului titlu, rămânând neschimbat can. 60 § 2, cu privire la precedență.

CAPITOLUL I DESPRE ALEGEREA PATRIARHILOR

Can. 63 - Patriarhul este ales canonic în Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale.

Can. 64 - Vor fi indicate, separat de dreptul particular, cele ce se cer pentru ca cineva să fie considerat apt pentru demnitatea patriarhală, rămânând neschimbate cele prescrise de can. 180.

Can. 65 - § 1. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale trebuie să se întrunească în reședința patriarhală sau în alt loc desemnat de către Administratorul Bisericii patriarhale cu consimțământul Sinodului permanent.

§ 2. Întrunirea Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale trebuie să fie făcută în decurs de o lună de când Scaunul patriarhal a devenit vacant, rămânând neschimbat dreptul particular care poate prevedea un termen mai lung, însă nu mai mult de două luni.

Can. 66 - § 1. În alegerea Patriarhului au drept de vot toți și numai membrii Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale.

§ 2. Este interzis oricui altcuiva, în afara membrilor Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, să fie prezent în aula la alegerea Patriarhului, cu excepția acelor clerici care, conform normei can. 71 § 1, sunt considerați cercetători sau intendent al Sinodului.

§ 3. Nimănui nu îi este permis să se amestece într-un mod oarecare, fie înaintea Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, fie în timpul acestuia, în alegerea Patriarhului.

Can. 67 - În alegerea Patriarhului se vor observa cann. 947-957, fiind respinsă obiceiul contrar, exceptând cazul în care dreptul comun stabilește altfel.

Can. 68 - § 1. Toți Episcopii, convocați în mod legitim, au grava obligație de a participa la alegeri.

§ 2. Dacă vreun Episcop consideră că este reținut de o piedică justă, va da în scris motivele sale Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale; Episcopii prezenți la locul desemnat la începutul sesiunii vor decide legitimitatea impedimentelor.

Can. 69 - Odată făcută convocarea canonică, dacă două treimi dintre Episcopii care țin Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sunt prezenți în locul desemnat - înlăturați fiind cei care sunt reținuți de un impediment legitim -, Sinodul va fi declarat canonic și se pot începe alegerile.

Can. 70 - Exceptând cazul în care dreptul particular stabilește altfel, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale pentru alegerea Patriarhului este prezidat, între cei prezenți, de cel care a fost ales în prima sesiune; între timp prezidarea este rezervată Administratorului Bisericii patriarhale.

Can. 71 - § 1. Cercetătorii și intendentul pot fi luați și dintre preoți și diaconi, conform dreptului particular.

§ 2. Toți cei care participă la Sinod au grava obligație de a păstra secretul cu privire la scrutine, fie în mod direct fie în mod indirect.

Can. 72 - § 1. Este ales acela care a întrunit două treimi din voturi, exceptând cazul în care dreptul particular stabilește ca, după un număr corespunzător de scrutine - cel puțin trei - să fie suficientă majoritatea absolută și conform normei can. 183, §§ 3 și 4 alegerea să fie încheiată.

§ 2. Dacă alegerea nu a fost încheiată în decurs de cincisprezece zile de la deschiderea Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, chestiunea va fi înaintată Pontifului Roman.

Can. 73 - Dacă cel ales este cel puțin Episcop proclamat legitim, alegerea trebuie intimată imediat alesului de către președinte sau, dacă cel ales este președintele, de către Episcopul mai în vârstă în hirotonirea episcopală, în numele Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, cu formula și modalitatea obișnuită în Biserica patriarhală; însă, dacă cel ales nu este încă proclamat Episcop, păstrând secretul de către toți cei care în orice fel au cunoscut rezultatul alegerii, chiar și față de cel ales, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale se suspendă și se va face intimarea, dacă toate cele cerute de către canoanele privitoare la proclamarea episcopală au fost îndeplinite.

Can. 74 - Cel ales trebuie să manifeste dacă acceptă alegerea, în decurs de două zile utile socotite de la comunicare; dacă cel ales nu acceptă sau în timp de două zile nu răspunde, pierde orice drept câștigat prin alegere.

Can. 75 - Dacă cel ales a acceptat și este Episcop hirotonit, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale va proceda după prescrierile cărților liturgice la proclamarea și înscăunarea sa ca Patriarh; dacă cel ales, însă, nu este încă Episcop hirotonit, înscăunarea nu poate fi făcută în mod valid înainte ca cel ales să fi primit hirotonirea episcopală.

Can. 76 - § 1. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale va înștiința cât mai repede Pontiful Roman, prin scrisorile sinodale, despre alegerea și înscăunarea canonică săvârșită, precum și mărturisirea de credință și promisiunea de a exercita cu fidelitate funcția sa, pronunțate de către noul Patriarh în fața Sinodului, conform formulelor aprobate; se vor trimite scrisori sinodale despre săvârșirea alegerii și Patriarhilor altor Biserici orientale.

§ 2. Noul Patriarh va cere cât mai repede Pontifului Roman comuniunea ecleziastică, printr-o scrisoare semnată de mâna proprie.

Can. 77 - § 1. Patriarhul ales canonic exercită în mod valid oficiul său numai de la înscăunarea prin care obține oficiul cu drepturi depline.

§ 2. Patriarhul, înainte de a primi comuniunea ecleziastică de la Pontiful Roman, nu va convoca Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale și nici nu va hirotoni Episcopi.

CAPITOLUL II DESPRE DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE PATRIARHILOR

Can. 78 - § 1. Puterea deținută de Patriarh, după norma canoanelor și a obiceiurilor legitime, peste Episcopi și peste toți ceilalți credincioși creștini ai Bisericii pe care o prezidează, este ordinară și proprie; este însă atât de personală încât nu poate constitui un Vicar pentru întreaga Biserică patriarhală, și nici delega puterea sa altuia pentru totalitatea cazurilor.

§ 2. Puterea Patriarhului poate fi exercitată în mod valid numai în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, cu excepția cazului în care rezultă altfel din natura lucrurilor ori din dreptul comun sau particular aprobat de Pontiful Roman.

Can. 79 - În toate celelalte treburi juridice ale Bisericii patriarhale, Patriarhul însuși o reprezintă.

Can. 80 - Patriarhul este cel care:

1° exercită drepturile Mitropolitului și îndeplinește obligațiile în toate locurile unde nu sunt constituite provincii;

2° suplinește neglijența Mitropoliților, conform normei dreptului;

3° atunci când scaunul sediului mitropolitan este vacant, exercită drepturile și îndeplinește îndatoririle Mitropolitului în toată provincia;

4° îl admonestează pe Mitropolitul care nu și-a numit economul după norma can. 262, § 1; fiind făcută inutil admonestarea, numește el însuși economul.

Can. 81 - Actele Pontifului Roman privitoare la Biserica patriarhală vor fi notificate Episcopilor eparhiali și celorlalți [destinatari] de către Patriarh, exceptând cazul în care Scaunul Apostolic prevede direct la acest caz.

Can. 82 - § 1. Patriarhul prin dreptul propriu poate:

1° emite decrete, în limitele competenței sale, prin care sunt determinate cu mai mare precizie modalitățile de aplicare a legii sau prin care se urgentează respectarea legilor;

2° emite instrucțiuni credincioșilor creștini din toată Biserica pe care o prezidează, expunând doctrina sănătoasă, cultivând pietatea, corectând abuzurile, aprobând și încurajând practicile care favorizează binele spiritual al credincioșilor creștini;

3° trimite scrisori enciclice întregii Biserici pe care o prezidează, despre problemele cu privire la propria Biserică și propriul rit.

§ 2. Patriarhul poate ordona Episcopilor și celorlalți clerici precum și membrilor institutelor de viață consacrată, întregii Biserici pe care o prezidează, să fie citite în public și expuse în propriile biserici sau case, instrucțiunile precum și scrisorile enciclice.

§ 3. Patriarhul nu va omite să audieze Sinodul permanent sau Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale ori adunarea patriarhală, cu privire la întreaga Biserică pe care o prezidează sau la treburile cele mai importante.

Can. 83 - § 1. Neschimbat fiind dreptul și obligația Episcopului eparhial de a vizita canonic propria eparhie, Patriarhul are dreptul și obligația de a face vizita pastorală în aceeași eparhie la timpurile stabilite de dreptul particular.

§ 2. Patriarhul poate vizita, pentru o cauză gravă și cu consimțământul Sinodului permanent, o oarecare biserică, localitate ori eparhie, personal sau printr-un alt Episcop și, în timpul acestei vizite, poate îndeplini tot ceea ce este de competența Episcopului eparhial în vizita canonică.

Can. 84 - § 1. Patriarhul va avea cea mai mare grijă pentru ca, atât el cât și Episcopii eparhiali ai Bisericii pe care o prezidează, împreunându-și părerile, mai ales în adunările prevăzute de drept, cu Patriarhii și Episcopii eparhiali ai altor Biserici *sui iuris* care își exercită puterea în același teritoriu, să promoveze unitatea de acțiune între ei și cu toți ceilalți credincioși creștini ai oricărei Biserici *sui iuris* și, unindu-și forțele, să ajute operele comune, care au ca scop promovarea binelui religios cât mai accesibil, să apere mai eficient disciplina ecleziastică, precum și să favorizeze unitatea concordă a tuturor credincioșilor creștini.

§ 2. De asemenea, Patriarhul va încuraja întâlniri frecvente între Ierarhi și toți ceilalți credincioși creștini, [întâlniri] pe care, după prudența sa, socotește de cuviință să le convoace pentru chestiuni pastorale și alte treburi care privesc întreaga Biserică pe care o prezidează, sau care privesc o oarecare provincie sau regiune.

Can. 85 - § 1. Patriarhul, pentru o cauză gravă, cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale și după consultarea Scaunului Apostolic, poate întemeia, circumscrie diferit, uni, diviza, suprima provincii și eparhii, schimba gradul ierarhic și transfera sediul eparhial.

§ 2. Este de competența Patriarhului, cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale:

1° să dea Episcopului eparhial un Episcop coadjutor sau un Episcop auxiliar, respectând cann. 181, § 1, 182-187 și 212;

2° să transfere, pentru o cauză gravă, Mitropolitul sau Episcopul eparhial ori titularul într-un alt sediu mitropolitan, eparhial sau titular; dacă vreunul refuză, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale va renunța la chestiune sau o va înainta Pontifului Roman.

§ 3. Patriarhul poate, cu consimțământul Sinodului permanent, înființa, muta sau suprima exarhate.

§ 4. Despre aceste decizii Patriarhul va înștiința cât mai repede Scaunul Apostolic.

Can. 86 - § 1. Este de competența Patriarhului:

1° să dea scrisori patriarhale Mitropolitului sau Episcopului despre prevederea canonică;

2° să hirotonească personal Mitropoliții sau, dacă este împiedicat, prin alți Episcopi, precum și, dacă dreptul particular prevede astfel, să hirotonească pe toți Episcopii;

3° să înscăuneze Mitropolitul după hirotonirea sa episcopală.

§ 2. Prin dreptul însuși îi este dată Patriarhului facultatea de a-i hirotoni și înscăuna pe Mitropoliți și pe ceilalți Episcopi ai Bisericii pe care o prezidează, pe cei constituiți de Pontiful Roman în afara limitelor teritoriului aceleiași Biserici, exceptând cazul special în care este stabilit altfel în mod expres.

§ 3. Hirotonirea episcopală și înscăunarea trebuie făcute în termenii stabiliți de drept, în timp ce scrisorile patriarhale de prevedere canonică sunt date în timp de zece zile după proclamarea alegerii; despre hirotonirea episcopală și despre înscăunare va fi înștiințat cât mai repede Scaunul Apostolic.

Can. 87 - Patriarhul se poate îngriji ca în Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale să fie aleși, după norma cann. 181, § 1 și 182-187, câțiva Episcopi ai curiei patriarhale - cu condiția să se prevadă corespunzător la cele necesare existenței lor-, însă nu mai mult de trei, cărora va conferi funcții cu reședința în curia patriarhală și îi poate hirotoni după ce a îndeplinit toate cele ce sunt cerute pentru proclamarea episcopală.

Can. 88 - § 1. Episcopii Bisericii patriarhale vor presta Patriarhului onoarea, respectul și ascultarea cuvenită; Patriarhul îi va trata pe aceiași Episcopi cu reverența cuvenită și îi va primi cu dragoste frățească.

§ 2. Patriarhul se va îngriji de împăcarea eventualelor controverse iscate între Episcopi, rămânând neschimbat dreptul de a le înainta oricând Pontifului Roman.

Can. 89 - § 1. Este dreptul și obligația Patriarhului să-i supravegheze pe toți clericii conform normei dreptului; dacă consideră că vreunul merită pedeapsă, îl va admonesta pe Ierarhul clericului căruia îi este imediat supus și, dacă admonestarea se dovedește a fi inutilă, îl va pedepsi el însuși pe cleric, conform normei de drept.

§ 2. Patriarhul poate încredința sarcina de a trata treburile care privesc întreaga Biserică patriarhală oricărui cleric, după ce l-a consultat pe Episcopul său eparhial sau, dacă este vorba de vreun membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc, după consultarea Superiorului său major, exceptând cazul în care dreptul particular al Bisericii patriarhale nu cere consimțământul lor; pe durata sarcinii clericul poate fi subordonat imediat sieși.

§ 3. Patriarhul poate încredința o demnitate recunoscută în propria Biserică patriarhală oricărui cleric, rămânând neschimbat can. 430, cu condiția să fie adăugat consimțământul scris al Episcopului eparhial căruia clericul îi este subordonat sau, dacă este vorba despre un membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc, al Superiorului său major.

Can. 90 - Patriarhul, pentru o cauză gravă, după consultarea Episcopului eparhial și cu consimțământul Sinodului permanent, poate sustrage un loc sau o persoană juridică ce nu aparține unui institut călugăresc, în actul de înființare, de sub puterea Episcopului eparhial și să-l subordoneze imediat sieși, în ceea ce privește administrația și bunurile temporale precum și alte persoane ce țin de același loc sau de aceeași persoană juridică în toate cele ce se referă la sarcina sau funcția lor.

Can. 91 - Patriarhul trebuie să fie pomenit în Divina Liturghie și în laudele divine, după Pontiful Roman, de către toți Episcopii și de către ceilalți clerici, după prescrierile cărților liturgice.

Can. 92 - § 1. Patriarhul va manifesta comuniunea ierarhică cu Pontiful Roman, succesorul sfântului Petru, prin fidelitate, respect și ascultare, care sunt datorate Păstorului suprem al Bisericii universale.

§ 2. Patriarhul îl va pomeni pe Pontiful Roman în Divina Liturghie și în laudele divine, în semn al deplinei comuniuni cu el, după prescrierile cărților liturgice, și va avea grijă să fie făcută cu fidelitate de către toți Episcopii și ceilalți clerici ai Bisericii pe care o prezidează.

§ 3. Patriarhul va avea obiceiul de a frecventa Pontiful Roman; [acestuia] îi va prezenta, conform normelor speciale stabilite, raportul despre starea Bisericii pe care o prezidează; într-un an de la alegerea sa, iar apoi de mai multe ori, are sarcina să viziteze Roma pentru a venera mormintele sfinților Apostoli Petru și Pavel și de asemenea să confirme în fața succesorului sfântului Petru credința în primatul acestuia asupra Bisericii universale.

Can. 93 - Patriarhul va locui în sediul reședinței sale și nu-l va părăsi decât din motive canonice.

Can. 94 - Patriarhul trebuie să celebreze Divina Liturghie pentru poporul întregii Biserici pe care o prezidează, în zilele de sărbătoare stabilite de dreptul particular.

Can. 95 - § 1. Obligațiile Episcopilor eparhiali, din can. 196, îl obligă și pe Patriarh, rămânând neschimbate de altfel îndatoririle fiecărui Episcop.

§ 2. Patriarhul se va îngriji ca Episcopii eparhiali să îndeplinească sarcinile pastorale cu fidelitate și să locuiască în eparhia pe care o conduc; va stimula zelul lor; dacă greșesc în lucruri grave, după ce s-a consultat cu Sinodul permanent, nu va omite să-i admonesteze, dacă nu prezintă pericol pentru moravuri, iar dacă admonestarea nu și-a produs efectul dorit, va înainta cazul Pontifului Roman.

Can. 96 - Patriarhul are, în toată Biserica pe care o prezidează, aceeași putere ca și Ierarhul locului referitor la rugăciunile și exercițiile de pietate, cu condiția să fie în consonanță cu propriul rit.

Can. 97 - Patriarhul trebuie să vegheze cu grijă la buna administrare a tuturor bunurilor bisericești, rămânând neschimbată obligația primară a fiecărui Episcop eparhial, conform can. 1022, § 1.

Can. 98 - Patriarhul, cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale și cu consensul prealabil al Pontifului Roman, poate stipula cu autoritățile civile convenții care să nu fie contrare dreptului stabilit de Scaunul Apostolic; aceste convenții însă Patriarhul nu le poate duce la îndeplinire fără a obține aprobarea Pontifului Roman.

Can. 99 - § 1. Patriarhul se va îngriji ca Statutele personale să fie respectate de către toți, în regiunile în care sunt în vigoare.

§ 2. Dacă mai mulți Patriarhi au în același loc puterea recunoscută sau concesionată prin Statute personale, este de preferat ca în treburile de importanță majoră să acționeze împreunându-și părerile.

Can. 100 - Patriarhul își poate asuma treburile care privesc mai multe eparhii și care au legătură cu autoritatea civilă; nu poate însă hotărî în privința lor decât după ce a consultat Episcopii eparhiali interesați, și cu consimțământul Sinodului permanent; în cazul în care cauza

este foarte urgentă și nu poate aștepta întrunirea Episcopilor membri ai Sinodului permanent, locul lor îl vor ține Episcopii curiei patriarhale dacă sunt, altfel doi Episcopi eparhiali mai în vârstă în hirotonirea episcopală.

Can. 101 - Patriarhul are aceleași drepturi și obligații ca și Episcopii eparhiali în propria sa eparhie, în mănăstirile stavropighii, precum și în locurile unde nu este întemeiată nici o eparhie sau exarhat.

CAPITOLUL III DESPRE SINODUL EPISCOPILOR BISERICII PATRIARHALE

Can. 102 - § 1. La Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale trebuie convocați toți și numai Episcopii hirotoniți ai aceleiași Biserici, oriunde ar fi constituiți, excluși fiind cei despre care se referă can. 953, § 1, sau cei ce sunt pedepsiți cu pedepse canonice conform cann. 1433 și 1434.

§ 2. În ceea ce-i privește pe Episcopii eparhiali, constituiți în afara limitelor Bisericii patriarhale, precum și pe Episcopii titulari, dreptul particular poate restrânge votul lor deliberativ, rămânând însă în vigoare canoanele referitoare la alegerea Patriarhului, a Episcopilor și a candidaților la funcții, despre care se tratează în can. 149.

§ 3. Patriarhul, pentru rezolvarea unor anumite treburi, poate invita, conform dreptului particular sau cu consimțământul Sinodului permanent, alte persoane, mai ales experți și Ierarhi care nu sunt Episcopi, și care își vor manifesta opiniile Episcopilor reuniți în Sinod, rămânând neschimbat can. 66, § 2.

Can. 103 - Patriarhului îi revine sarcina de a convoca și prezida Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale.

Can. 104 - § 1. Toți Episcopii convocați legitim la Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale au obligația gravă de a participa la același Sinod, excepția fiind cei ce au renunțat deja la funcția lor.

§ 2. Dacă vreun Episcop consideră că este împiedicat de o cauză legitimă, va prezenta în scris motivele sale Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale; legitimitatea pediciei va fi decisă de Episcopii prezenți în locul stabilit la începutul sesiunilor Sinodului.

Can. 105 - În Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale nici unul din membrii aceluiași Sinod nu poate trimite în locul său un procurator și nici nu poate avea mai multe voturi.

Can. 106 - § 1. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale trebuie convocat ori de câte ori:

1° sunt de rezolvat treburi care aparțin exclusiv competenței Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale sau pentru rezolvarea cărora se cere consimțământul aceluiași Sinod;

2° Patriarhul, cu consimțământul Sinodului permanent, consideră că acesta este necesar;

3° dacă cel puțin o treime din membri o cere pentru o problemă dată, totdeauna rămânând neschimbate drepturile Patriarhului, ale Episcopilor și ale celorlalte persoane stabilite de dreptul comun;

§ 2. În afară de aceasta Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale trebuie convocat, dacă dreptul particular o prevede, la intervale stabilite, chiar anual.

Can. 107 - § 1. Dacă dreptul particular nu cere o prezență mai mare, rămânând neschimbate cann. 69, 149 și 183, § 1, fiecare sesiune a Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale este canonică și este valid un singur scrutin, dacă majoritatea Episcopilor care trebuie să participe la Sinod este prezentă.

§ 2. Rămânând neschimbate can. 72, 149 și 183, §§ 3 și 4, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale are dreptul integru de a stabili, cu norme proprii, câte voturi și câte scrutine se cer pentru ca deciziile sinodale să aibă putere juridică; altfel trebuie respectat can. 924.

Can. 108 - § 1. Patriarhul deschide Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, precum și, cu consimțământul aceluiași Sinod, îl transferă, îl prelungește, îl suspendă și îl dizolvă.

§ 2. Patriarhului, de asemenea, după ce i-a audiat pe membrii Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, îi revine sarcina de a pregăti ordinea de zi a examinării chestiunilor și să o supună aprobării Sinodului la începutul sesiunilor.

§ 3. În timpul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, Episcopii, în mod individual, pot adăuga alte chestiuni la cele propuse, dacă consimt cel puțin o treime din membrii participanți la Sinod.

Can. 109 - Început fiind Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, nici unui Episcop nu-i este permis să părăsească sesiunile Sinodului fără un motiv just, aprobat de Sinod.

Can. 110 - § 1. Este de competența exclusivă a Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale să emită legi pentru toată Biserica patriarhală, care intră în vigoare conform can. 150, §§ 2 și 3.

§ 2. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale este tribunal, conform can. 1062.

§ 3. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale săvârșește alegerea Patriarhului, a Episcopilor și a candidaților la funcțiile amintite în can. 149.

§ 4. Actele administrative nu sunt de competența Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, dacă pentru anumite acte Patriarhul nu a stabilit altfel sau dacă prin dreptul comun unele acte nu sunt rezervate aceluiași Sinod, rămânând neschimbate canoanele care cer consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale.

Can. 111 - § 1. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale stabilește modul și timpul promulgării legilor și publicării deciziilor.

§ 2. De asemenea, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale este cel care decide asupra păstrării secretului în legătură cu actele și treburile tratate, rămânând neschimbată obligația de a păstra secretul în cazurile prevăzute de dreptul comun.

§ 3. Actele legilor și deciziile vor fi trimise cât mai repede Pontifului Roman; anumite acte, sau chiar toate, vor fi comunicate celorlalți Patriarhi ai Bisericilor orientale, conform judecății aceluiași Sinod.

Can. 112 - § 1. Este de competența Patriarhului să promulge legile și să publice deciziile Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale.

§ 2. Interpretarea autentică a legilor Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, până la viitorul Sinod, este de competența Patriarhului, după consultarea Sinodului permanent.

Can. 113 - Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale își va alcătui propriile statute, care vor prevedea despre secretariatul Sinodului, despre comisiile pregătitoare, despre ordinea lucrărilor și de asemenea, despre alte mijloace care contribuie eficient la atingerea scopului.

CAPITOLUL IV DESPRE CURIA PATRIARHALĂ

Can. 114 - § 1. Patriarhul trebuie să aibă, pe lângă Sediul său, o curie patriarhală, distinctă de curia eparhiei patriarhului, care constă în Sinodul permanent, Episcopii curiei patriarhale, tribunalul ordinar al Bisericii patriarhale, economul patriarhal, cancelarul patriarhal, comisia de probleme liturgice și de asemenea alte comisii care de drept se atașează curiei patriarhale.

§ 2. Persoanele din curia patriarhală pot fi alese de către Patriarh dintre clericii întregii Biserici, pe care o prezidează, după consultarea Episcopului lor eparhial sau a Superiorului major, dacă este vorba de membrii unui institut călugăresc sau a unei societăți de viață comunitară după model călugăresc.

§ 3. Pe cât posibil, în aceleași persoane, nu se vor cumula funcțiile celor două curii Patriarhale.

Can. 115 - § 1. Sinodul permanent este compus din Patriarh și din patru Episcopi desemnați pe o perioadă de cinci ani.

§ 2. Trei dintre acești Episcopi sunt aleși de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale; cel puțin doi trebuie să fie Episcopi eparhiali iar unul este numit de Patriarh.

§ 3. În același timp și în același mod vor fi desemnați, pe cât posibil, patru Episcopi care, în ordinea determinată de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, să-i înlocuiască alternativ pe membrii Sinodului permanent care sunt împiedicați.

Can. 116 - § 1. Patriarhului îi revine sarcina de a convoca și prezida Sinodul permanent.

§ 2. Dacă Patriarhul este împiedicat să participe la Sinodul permanent, sesiunile Sinodului vor fi prezidate de cel mai vechi Episcop în hirotonirea episcopală, dintre membrii Sinodului, după întregirea numărului de cinci, conform can. 115, § 3.

§ 3. Dacă Sinodul permanent trebuie să hotărască într-o problemă ce privește persoana unui Episcop, membru al aceluiași Sinod, sau eparhia sau funcția lui, acesta va fi audiat, iar în Sinod va fi înlocuit cu un alt Episcop, conform normei can. 115, § 3.

Can. 117 - Președintele și toți ceilalți membri ai Sinodului permanent, care au participat la Sinod, trebuie să semneze actele Sinodului.

Can. 118 - Voturile Sinodului permanent trebuie să fie secrete, dacă este vorba de persoane; în celelalte cazuri, însă, când cel puțin unul dintre membri o cere în mod expres.

Can. 119 - Dacă o oarecare problemă, care este de competența Sinodului permanent, este de definit în timpul desfășurării Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, decizia acestei probleme este rezervată Sinodului permanent, exceptând cazul în care Patriarhul, cu consimțământul Sinodului permanent, judecă oportun să încredințeze decizia Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale.

Can. 120 - Sinodul permanent trebuie convocat la intervale stabilite, cel puțin de două ori pe an, și ori de câte ori Patriarhul consideră că acesta este oportun, și ori de câte ori este de rezolvat o problemă pentru care dreptul comun cere consimțământul sau sfatul aceluiași Sinod.

Can. 121 - Dacă pentru o cauză gravă, după judecata Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, Sinodul permanent nu poate fi constituit, se va înștiința Scaunul Apostolic, iar Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale va alege doi Episcopi, dintre care unul trebuie să fie Episcop eparhial, care împreună cu Patriarhul țin locul Sinodului permanent, pe durata cauzei.

Can. 122 - § 1. Pentru administrarea bunurilor Bisericii patriarhale, Patriarhul, cu consimțământul Sinodului permanent va numi economul patriarhal, distinct de economul eparhiei Patriarhului, care să fie un credincios creștin expert în treburile economice și care să se distingă prin onestitate, exclus fiind, pentru validitate, cel care este înrudit cu Patriarhul prin consangvinitate sau afinitate până la gradul patru inclusiv.

§ 2. Economul patriarhal este numit pe o perioadă determinată de dreptul particular; pe durata sarcinii, Patriarhul nu îl poate înlătura decât cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale sau, dacă prezintă pericol pentru moravuri, cu al Sinodului permanent.

§ 3. Economul patriarhal trebuie să dea anual în scris socoteală Sinodului permanent despre administrarea anului care a trecut, precum și despre previziunile intrărilor și a ieșirilor pentru anul ce a început; va da dea seamă despre administrație și ori de câte ori o cere Sinodul permanent.

§ 4. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale poate cere socoteală economului patriarhal despre administrație precum și despre previziunile intrărilor și ieșirilor, și să le supună examinării proprii.

Can. 123 - § 1. În curia patriarhală va fi numit de către Patriarh un preot sau un diacon în afara oricărei suspiciuni, care să prezideze ca și cancelar patriarhal cancelaria patriarhală și arhiva curiei patriarhale; dacă este cazul, va fi ajutat de un viceregent, numit de către Patriarh.

§ 2. Pe lângă cancelar și viceregent, care prin funcția lor sunt notari, Patriarhul poate numi și alți notari pentru întreaga Biserică pe care o prezidează, tuturor li se aplică cann. 253 și 254; pe acești notari îi poate înlătura din funcție în mod liber.

§ 3. În ceea ce privește arhiva curiei patriarhale, se vor respecta cann. 256-260.

Can. 124 - Comisia liturgică, pe care fiecare Biserică patriarhală trebuie să o aibă, și toate celelalte comisii prescrise pentru Bisericile *sui iuris*, sunt înființate de către Patriarh și sunt constituite din persoane numite de către Patriarh; acestea sunt reglementate de norme stabilite de el, dacă dreptul nu dispune altfel.

Can. 125 - Cheltuielile curiei patriarhale vor fi achitate din bunurile pe care Patriarhul le poate folosi pentru acest scop; dacă acestea nu sunt suficiente, fiecare eparhie în parte va contribui la achitarea cheltuielilor, în măsura fixată de Sinodul Episcopilor Bisericii Patriarhale.

CAPITOLUL V DESPRE SCAUNUL PATRIARHAL VACANT SAU ÎMPIEDICAT

Can. 126 - § 1. Scaunul patriarhal devine vacant prin moartea sau renunțarea Patriarhului.

§ 2. Acceptarea renunțării Patriarhului este de competența Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, după consultarea Pontifului Roman, exceptând cazul în care Patriarhul nu a fost audiat direct de către Pontiful Roman.

Can. 127 - Când Scaunul patriarhal este vacant, dacă dreptul particular nu stabilește altfel, Administratorul Bisericii patriarhale este Episcopul cel mai în vârstă în hirotonirea episcopală, dintre Episcopii curiei patriarhale sau, dacă aceștia lipsesc, dintre Episcopii care sunt membri ai Sinodului permanent.

Can. 128 - Administratorul Bisericii patriarhale este cel care:

1° anunță imediat Pontiful Roman precum și toți Episcopii Bisericii patriarhale despre vacanța Scaunului patriarhal;

2° urmărește cu grijă sau caută ca și alții să îndeplinească normele speciale pe care le prescrie dreptul comun sau particular, sau dispoziția Pontifului Roman, dacă este dată, după diversele împrejurări în care a avut loc vacanța Scaunului patriarhal;

3° convoacă Episcopii la Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale pentru alegerea Patriarhului și dispune toate celelalte lucruri necesare pentru același Sinod.

Can. 129 - Administratorul Bisericii patriarhale, în eparhia Patriarhului, în mănăstirile stavropighii și în locurile unde nu este înființată nici eparhie nici exarhat, are aceleași drepturi și obligații ca și Administratorul unei eparhii vacante.

Can. 130 - § 1. Administratorului Bisericii patriarhale îi revine puterea ordinară a Patriarhului, excluzând toate cele ce nu se pot face decât cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale.

§ 2. Administratorul Bisericii patriarhale nu îi poate îndepărta din funcție pe Protosincelul sau pe Sincelii eparhiei Patriarhului, nici nu poate inova ceva în timpul vacanței Scaunului patriarhal.

§ 3. Cu toate că este lipsit de prerogativele Patriarhului, Administratorul Bisericii patriarhale îi precede pe toți Episcopii aceleiași Biserici, însă nu în Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale la alegerea Patriarhului.

Can. 131 - Administratorul Bisericii patriarhale trebuie să dea socoteală noului Patriarh, cât mai repede, despre administrația sa.

Can. 132 - § 1. Dacă Scaunul patriarhal este atât de împiedicat de o cauză oarecare încât Patriarhul nu poate comunica nici prin scrisori cu Episcopii eparhiali ai Bisericii pe care o prezidează, conducerea Bisericii patriarhale îi revine, conform normei can. 130, Episcopului eparhial mai în vârstă în hirotonirea episcopală în interiorul limitelor teritoriului aceleiași Biserici, dacă el însuși nu este împiedicat, exceptând cazul în care Patriarhul a desemnat alt Episcop sau, în caz de necesitate extremă, chiar un preot.

§ 2. Dacă Patriarhul este atât de împiedicat încât nu poate comunica nici măcar prin scrisori cu credincioșii creștini ai propriei eparhii, conducerea aceleiași eparhii îi revine Protosincelului; dacă și acesta este împiedicat, conducerea îi revine celui pe care Patriarhul l-a desemnat sau celui care conduce între timp Biserica patriarhală.

§ 3. Cel care între timp preia conducerea, va înștiința cât mai repede Pontiful Roman despre Scaunul patriarhal împiedicat și despre preluarea conducerii.

CAPITOLUL VI DESPRE MITROPOLIȚII BISERICII PATRIARHALE

Can. 133 - § 1. Mitropolitul, care prezidează o provincie în interiorul limitelor teritoriului Bisericii patriarhale, în eparhiile acestei provincii, în afară de ceea ce dreptul comun îi atribuie, este cel care:

1° hirotonește și înscăunează Episcopii provinciei, în timpul determinat de drept, rămânând neschimbat can. 86, § 1, n. 2;

2° convoacă Sinodul mitropolitan la timpul stabilit de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, pregătește în mod corespunzător chestiunile de tratat în acesta, prezidează Sinodul, îl transferă, îl prelungeste, îl suspendă și îl dizolvă;

3° înființează tribunalul mitropolitan;

4° veghează ca disciplina bisericească și credința să fie respectate cu grijă;

5° face vizita canonică, dacă Episcopul eparhial nu a făcut-o;

6° numește și confirmă pe cel care a fost propus sau ales în mod legitim într-o funcție, dacă Episcopul eparhial a omis să o facă în timpul stabilit de drept, fără să fi avut un motiv just; de asemenea numește economul eparhial, dacă Episcopul eparhial, admonestat fiind, neglijează numirea;

§ 2. Mitropolitul reprezintă persoana aceleiași provincii în toate treburile juridice.

Can. 134 - § 1. Demnitatea Mitropolitului este întotdeauna legată de un sediu eparhial determinat.

§ 2. Mitropolitul, în propria eparhie, are aceleași drepturi și obligații pe care Episcopul eparhial le are în eparhia sa.

Can. 135 - Mitropolitul va fi pomenit de către toți Episcopii și de către ceilalți clerici în Divina Liturghie și în laudele divine, conform prescrierilor cărților liturgice.

Can. 136 - Mitropolitul, care prezidează provincia, precede oriunde pe Mitropolitul titular.

Can. 137 - Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale va determina clar drepturile și obligațiile Mitropoliților și ale Sinoadelor mitropolitane, conform obiceiurilor legitime ale propriei Biserici patriarhale și după circumstanțele timpurilor și locurilor.

Can. 138 - Drepturile și obligațiile Mitropolitului, constituit în afara limitelor teritoriului Bisericii patriarhale, sunt cele prescrise de can. 133, § 1, nn. 2-6 și § 2, precum și de cann. 135, 136, 160 și 1084, § 3; în ceea ce privește celelalte drepturi și obligații, Mitropolitul va respecta normele speciale propuse de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale și aprobate de Scaunul Apostolic sau stabilite de către același Scaun.

Can. 139 - Episcopul eparhial care își exercită puterea în afara limitelor teritoriului propriei Biserici patriarhale și care nu aparține nici unei provincii, își va desemna un Mitropolit, după consultarea Patriarhului și cu aprobarea Scaunului Apostolic; acestui Mitropolit îi revin drepturile și obligațiile prevăzute de can. 133, § 1, nn. 3-6.

CAPITOLUL VII DESPRE ADUNAREA PATRIARHALĂ

Can. 140 - Adunarea Patriarhală este o grupare consultativă a întregii Biserici pe care o prezidează Patriarhul și care prestează, prin opera sa, ajutor Patriarhului și Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale în rezolvarea problemelor mai importante, mai ales în ceea ce privește formele și metodele apostolatului, dar și disciplina bisericească, potrivit circumstanțelor timpului prezent și binelui comun propriei Biserici, ținând cont și de binele comun al întregului teritoriu unde există mai multe Biserici *sui iuris*.

Can. 141 - Adunarea patriarhală trebuie convocată cel puțin o dată la cinci ani, cu consimțământul Sinodului permanent sau al Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, de câte ori Patriarhul consideră că e util.

Can. 142 - § 1. Patriarhul este cel care convoacă adunarea patriarhală, o prezidează, o transferă, o prelungește, o suspendă și o dizolvă; însuși Patriarhul numește vicepreședintele care, în absența Patriarhului, prezidează adunarea.

§ 2. Când Scaunul patriarhal devine vacant, adunarea patriarhală se suspendă prin dreptul însuși, până când noul Patriarh va hotărî referitor la aceasta.

Can. 143 - § 1. La adunarea patriarhală sunt convocați:

1° Episcopii eparhiali și ceilalți Ierarhi ai locului;

2° Episcopii titulari;

3° Președinții confederațiilor monahale, Superiorii generali ai institutelor de viață consacrată precum și Superiorii mănăstirilor *sui iuris*;

4° rectorii universităților de studii catolice și ai universităților de studii bisericești și de asemenea decanii facultăților de teologie și de drept canonic, care își au sediul în interiorul limitelor teritoriului Bisericii a cărei adunare se ține;

5° rectorii seminarelor majore;

6° din fiecare eparhie, cel puțin unul dintre preoți, mai ales parohi, înscriși în aceeași eparhie, unul dintre călugări sau dintre membrii societăților de viață comunitară după model călugăresc, precum și doi laici, exceptând cazul în care statutele prevăd un număr mai mare; toți aceștia sunt desemnați în modul stabilit de Episcopul eparhial, și dacă este vorba de membrii unui institut

călugăresc sau a unei societăți de viață comunitară după model călugăresc, cu consimțământul Superiorului competent.

§ 2. Toți cei care sunt convocați la adunarea patriarhală trebuie să participe la aceasta, exceptând cazul în care au un impediment just, pe care trebuie să-l facă cunoscut Patriarhului; Episcopii eparhiali, însă, pot trimite în locul lor un procurator.

§ 3. La adunarea patriarhală pot fi invitate persoane ce aparțin unei alte Biserici *sui iuris*, și să participe la aceasta, conform normei statutelor.

§ 4. La adunarea patriarhală pot fi invitați câțiva observatori ai Bisericilor sau Comunităților acatolice.

Can. 144 - § 1. Rămânând neschimbat dreptul oricărui credincios creștin de a indica chestiuni Ierarhilor, numai Patriarhul sau Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale determină argumentele de tratat în adunarea patriarhală.

§ 2. Patriarhul este cel care, prin comisii oportune și consultări prealabile, se îngrijește ca toate chestiunile să fie pregătite corespunzător și să fie trimise din timp membrilor adunării.

Can. 145 - Adunarea patriarhală va avea propriile statute aprobate de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, care să conțină normele necesare pentru atingerea scopului adunării.

CAPITOLUL VIII DESPRE TERITORIUL BISERICII PATRIARHALE ȘI DESPRE PUTEREA PATRIARHULUI ȘI A SINOADELOR ÎN AFARA ACESTUI TERITORIU

Can. 146 - § 1. Teritoriul Bisericii pe care o prezidează Patriarhul se extinde la acele regiuni în care se respectă ritul propriu al aceleiași Biserici și în care Patriarhul a dobândit dreptul legitim de a înființa provincii, eparhii și exarhate.

§ 2. Dacă apar dubii în privința limitelor teritoriului Bisericii patriarhale, sau dacă este vorba despre schimbarea lor, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale este cel care cercetează acest caz, după audierea autorității administrative superioare a fiecărei Biserici *sui iuris* interesată; după ce cazul a fost discutat în același Sinod, va depune o petiție bine alcătuită Pontifului Roman despre rezolvarea dubiului sau despre schimbarea limitelor; numai acestuia îi revine dreptul de a pune capăt dubiului în mod autentic sau de a emite decret privind schimbarea limitelor.

Can. 147 - În limitele teritoriului Bisericii patriarhale puterea Patriarhului și a Sinoadelor este exercitată nu numai asupra tuturor credincioșilor creștini înscriși în aceeași Biserică, ci și asupra tuturor celorlalți care nu au un Ierarh al locului al propriei Biserici *sui iuris* constituit în același teritoriu; aceștia, deși rămân înscriși propriei lor Biserici, sunt încredințați Ierarhului locului aceleiași Biserici patriarhale, rămânând neschimbat can. 916, § 5.

Can. 148 - § 1. Patriarhul are dreptul și îndatorirea de a obține informațiile necesare referitoare la credincioșii creștini care locuiesc în afara limitelor teritoriului Bisericii pe care o prezidează, chiar printr-un Vizitator trimis de el, cu consensul Scaunului Apostolic.

§ 2. Vizitatorul, înainte de începerea sarcinii sale, se va prezenta Episcopului eparhial al acestor credincioși creștini și îi va arăta scrisoarea de numire.

§ 3. Făcută fiind vizita, Vizitatorul va trimite un raport Patriarhului, care, după ce a discutat despre aceasta în Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, poate propune Scaunului Apostolic mijloacele potrivite, ca pretutindeni să fie prevăzute tutelarea și incrementarea binelui spiritual al credincioșilor creștini ai Bisericii pe care o prezidează, chiar și prin înființarea de parohii, exarhate sau eparhii proprii.

Can. 149 - Pentru a îndeplini funcția de Episcop eparhial, de Episcop coadjutor, sau de Episcop auxiliar în afara limitelor teritoriului Bisericii patriarhale, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale alege, conform normei canoanelor referitoare la alegerea Episcopilor, câțiva candidați, cel puțin trei, și îi propune spre numire Pontifului Roman, prin intermediul Patriarhului; toți cei care în oarecare mod au cunoscut rezultatul alegerii vor păstra secretul, chiar și față de candidați.

Can. 150 - § 1. Episcopii constituiți în afara limitelor teritoriului Bisericii patriarhale au toate drepturile și obligațiile sinodale ale celorlalți Episcopi ai aceleiași Biserici, rămânând neschimbat can. 102, § 2.

§ 2. Legile emise de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale și promulgate de Patriarh, dacă sunt legi liturgice, sunt în vigoare pretutindeni; dacă însă sunt legi disciplinare, sau dacă este vorba despre celelalte decizii ale Sinodului, au putere juridică în interiorul limitelor teritoriului Bisericii patriarhale.

§ 3. Episcopii eparhiali, constituiți în afara limitelor teritoriului Bisericii patriarhale, vor atribui valoare juridică legilor disciplinare și tuturor celorlalte decizii sinodale care nu depășesc competența lor, în propriile eparhii; dacă însă aceste legi sau decizii au fost aprobate de către Scaunul Apostolic, atunci ele au valoare juridică pretutindeni.

TITLUL V DESPRE BISERICILE ARHIEPISCOPALE MAJORE

Can. 151 - Arhiepiscopul major este Mitropolitul unui Sediu determinat sau recunoscut de către autoritatea supremă a Bisericii; acesta prezidează o întreagă Biserică orientală *sui iuris* care nu este investită cu titlul patriarhal.

Can. 152 - Ceea ce se spune în dreptul comun despre Bisericile Patriarhale sau despre Patriarh, se înțelege că se va aplica și Bisericilor arhiepiscopale majore și Arhiepiscopilor majori, exceptând cazul în care este prescris altfel în mod expres de către dreptul comun sau rezultă din natura lucrurilor.

Can. 153 - § 1. Arhiepiscopul major este ales după norma cann. 63-74.

§ 2. Sinodul Episcopilor Bisericii arhiepiscopale majore, după acceptarea celui ales, trebuie să înștiințeze Pontiful Roman despre alegerea canonică săvârșită, printr-o scrisoare sinodală; însuși cel ales trebuie să ceară de la Pontiful Roman confirmarea alegerii sale, printr-o scrisoare scrisă de mâna proprie.

§ 3. Cel ales, după obținerea confirmării, trebuie să facă profesiunea de credință și promisiunea de a îndeplini cu fidelitate funcția sa, în fața Sinodului Episcopilor Bisericii arhiepiscopale majore, după care se va proceda la proclamarea și înscăunarea sa; dacă însă cel ales încă nu este hirotonit Episcop, înscăunarea nu poate fi făcută în mod valid înainte ca cel ales să fi primit hirotonirea episcopală.

§ 4. Dacă, în schimb, confirmarea este negată, noua alegere se va face în limitele de timp stabilite de Pontiful Roman.

Can. 154 - Arhiepiscopii majori obțin precedența de onoare imediat după Patriarhi, în Biserica arhiepiscopală majoră, după ordinea înființării Bisericii pe care o prezidează.

TITLUL VI DESPRE BISERICILE MITROPOLITANE ȘI CELELALTE BISERICI SUI IURIS

CAPITOLUL I DESPRE BISERICILE MITROPOLITANE SUI IURIS

Can. 155 - § 1. Mitropolitul unui sediu determinat, numit de Pontiful Roman și ajutat conform normei dreptului de un Consiliu al Ierarhilor, prezidează Biserica mitropolitană *sui iuris*.

§ 2. Este de competența exclusivă a autorității supreme a Bisericii să înființeze Biserici mitropolitane *sui iuris*, să le mute, să le desființeze și să le circumscrie teritoriul în limite determinate.

Can. 156 - § 1. În decurs de trei luni de la hirotonirea episcopală sau, dacă a fost deja hirotonit Episcop, de la înscăunare, Mitropolitul este obligat să ceară Pontifului Roman paliul, care este semnul puterii sale mitropolitane și al comuniunii depline a Bisericii mitropolitane *sui iuris* cu Pontiful Roman.

§ 2. Înainte de punerea paliului, Mitropolitul nu poate convoca Consiliul Ierarhilor și nici hirotoni Episcopi.

Can. 157 - § 1. Puterea care îi revine Mitropolitului, conform normei dreptului, asupra Episcopilor și a celorlalți credincioși creștini ai Bisericii mitropolitane pe care o prezidează, este ordinară și proprie, însă atât de personală încât el nu poate constitui un Vicar pentru întreaga Biserică mitropolitană *sui iuris*, sau să-și delege cuiva puterea pentru totalitatea cazurilor.

§ 2. Puterea Mitropolitului și a Consiliului Ierarhilor este exercitată în mod valid numai în interiorul limitelor teritoriului Bisericii mitropolitane *sui iuris*.

§ 3. În toate treburile juridice ale Bisericii mitropolitane *sui iuris*, Mitropolitul o reprezintă în persoană.

Can. 158 - § 1. Sediul Bisericii mitropolitane *sui iuris* este în orașul principal de la care își ia titlul Mitropolitul, care prezidează aceeași Biserică.

§ 2. Mitropolitul are în eparhia încredințată lui aceleași drepturi și obligații ca Episcopul eparhial în eparhia sa.

Can. 159 - Mitropolitul, în Biserica mitropolitană *sui iuris* pe care o prezidează, pe lângă ceea ce îi este atribuit de dreptul comun sau de dreptul particular stabilit de Pontiful Roman, este competent:

- 1° să hirotonească și să înscăuneze Episcopii aceleiași Biserici la timpul determinat de drept;
- 2° să convoace Consiliul Ierarhilor conform normei dreptului, să stabilească în mod oportun chestiunile de tratat în cadrul acestuia, să-l prezideze și, în plus, să-l transfere, să-l prelungească, să-l suspende și să-l dizolve;
- 3° să înființeze tribunalul mitropolitan;
- 4° să vegheze astfel încât credința și disciplina bisericească să fie respectate cu grijă;
- 5° să îndeplinească vizita canonică în eparhii, dacă Episcopul eparhial a neglijat-o;
- 6° să numească Administratorul eparhiei în cazul prevăzut de can. 221, n. 4;
- 7° să-l numească sau să-l confirme pe cel care a fost propus sau ales în mod legitim pentru o funcție, dacă Episcopul eparhial, fără să fi fost reținut de un impediment just, a omis să facă acest lucru în timpul stabilit de drept; de asemenea, să numească economul eparhial, dacă Episcopul eparhial, după ce a fost admonestat, a neglijat numirea;

8° să comunice actele Pontifului Roman Episcopilor eparhiali și altora, cărora li se cuvine, exceptând cazul în care Scaunul Apostolic s-a îngrijit direct; de asemenea să se îngrijească de executarea fidelă a prescrierilor cuprinse în aceste acte.

Can. 160 - În treburile extraordinare sau care comportă o dificultate deosebită, Episcopii eparhiali nu vor omite să-l audieze pe Mitropolit, iar Mitropolitul pe Episcopii eparhiali.

Can. 161 - Mitropolitul va fi pomenit în Divina Liturghie și în laudele divine, după Pontiful Roman, de către toți Episcopii și ceilalți clerici, conform prescrierilor cărților liturgice.

Can. 162 - Mitropolitul trebuie să-l pomenească pe Pontiful Roman, în semn de comuniune deplină cu el, în Divina Liturghie și în laudele divine, conform prescrierilor cărților liturgice și să aibă grijă ca acest lucru să fie făcut cu fidelitate de către toți Episcopii și ceilalți clerici ai Bisericii mitropolitane pe care o prezidează.

Can. 163 - Mitropolitul va avea obiceiul de a frecventa Pontiful Roman; însă vizita pe care trebuie să o facă la fiecare cinci ani, conform normei can. 208, § 2, să fie făcută, pe cât posibil, împreună cu toți Episcopii Bisericii mitropolitane pe care o prezidează.

Can. 164 - § 1. La Consiliul Ierarhilor trebuie convocați toți și numai Episcopii hirotoniți ai aceleiași Biserici mitropolitane *sui iuris* oriunde ar fi constituiți, cu excepția celor menționați în can. 953, § 1, sau a celor care sunt pedepsiți cu pedepse canonice, menționați în cann. 1433 și 1434; Episcopii altei Biserici *sui iuris* pot fi invitați numai ca oaspeți, dacă cea mai mare parte a membrilor Consiliului Ierarhilor hotărăsc astfel.

§ 2. În Consiliul Ierarhilor au vot deliberativ Episcopii eparhiali și Episcopii coadjutori; în schimb, ceilalți Episcopi ai Bisericii mitropolitane *sui iuris* pot avea acest vot dacă acest lucru este stabilit în mod expres în dreptul particular.

Can. 165 - § 1. Toți Episcopii convocați în mod legitim la Consiliul Ierarhilor au obligația gravă de a participa la același Consiliu, cu excepția celor care au renunțat deja la funcția lor.

§ 2. Dacă vreun Episcop este reținut de un impediment just, va prezenta în scris motivele sale Consiliului Ierarhilor; despre legitimitatea impedimentului vor decide Episcopii care au vot deliberativ și care sunt prezenți la locul stabilit la începutul sesiunilor Consiliului.

§ 3. Nici un membru al Consiliului Ierarhilor nu poate trimite în locul său un procurator și nimeni nu poate avea mai multe voturi.

§ 4. Odată început Consiliul Ierarhilor, nici unuia dintre cei care trebuie să fie prezenți nu îi este permis să-l părăsească, decât pentru o cauză justă, aprobată de președintele Consiliului.

Can. 166 - § 1. Fiecare sesiune a Consiliului Ierarhilor este canonică și, în plus, fiecare scrutin în parte este valid dacă este prezentă majoritatea Episcopilor care au obligația de a participa la Consiliul Ierarhilor, exceptând cazul în care dreptul particular cere o prezență mai mare.

§ 2. Consiliul Ierarhilor decide asupra chestiunilor cu majoritatea absolută a voturilor dintre cei care au vot deliberativ și sunt prezenți.

Can. 167 - § 1. Rămânând neschimbate canoanele în care este vorba în mod expres de puterea Consiliului Ierarhilor de a da legi și norme, acest Consiliu poate să le dea și în cazurile în care dreptul comun trimite chestiunea la dreptul particular al unei Biserici *sui iuris*.

§ 2. Mitropolitul va înștiința cât mai repede Scaunul Apostolic despre legile și normele date de Consiliul Ierarhilor; legile și normele nu pot fi promulgate valid înainte ca Mitropolitul să fi primit o notificare scrisă de la Scaunul Apostolic care să ateste primirea actelor Consiliului; Mitropolitul va înștiința Scaunul Apostolic și în ce privește celelalte săvârșite în Consiliul Ierarhilor.

§ 3. Mitropolitul este cel care se îngrijește de promulgarea legilor și de publicarea deciziilor Consiliului Ierarhilor.

§ 4. Rămânând neschimbate canoanele în care este vorba în mod expres de actele administrative ale Mitropolitului care prezidează o Biserică mitropolitană *sui iuris*, este de datoria sa să împlinească și acele acte administrative care sunt încredințate de dreptul comun autorității administrative superioare a Bisericii *sui iuris*, însă totuși cu consimțământul Consiliului Ierarhilor.

Can. 168 - În ceea ce privește numirea Mitropolitului și a Episcopilor, Consiliul Ierarhilor va alcătui pentru fiecare caz o listă cu cel puțin trei candidați, cei mai potriviți, și o va trimite Scaunului Apos-tolic, respectând secretul și față de candidați; pentru a alcătui această listă, membrii Consiliului Ierarhilor, dacă consideră oportun acest lucru, pot cere părerea unor preoți sau altor credincioși creștini care se disting prin înțelepciune, cu privire la necesitățile Bisericii și la însușirile speciale ale candidatului la episcopat.

Can. 169 - Consiliul Ierarhilor se va îngriji să ia măsuri în privința necesităților pastorale ale credincioșilor creștini și poate stabili, în ce privește aceste chestiuni, ceea ce consideră oportun pentru promovarea dezvoltării credinței, pentru favorizarea activității pastorale comune, pentru reglementarea obiceiurilor, pentru respectarea ritului propriu precum și a disciplinei bisericești comune.

Can. 170 - Consiliul Ierarhilor se va ține cel puțin o dată pe an și de fiecare dată când este cerut de împrejurări speciale, sau când sunt de rezolvat chestiuni rezervate prin dreptul comun acestui Consiliu sau când, pentru a le duce la îndeplinire, se cere consimțământul aceluiași Consiliu.

Can. 171 - Consiliul Ierarhilor își va alcătui statutele ce vor fi transmise Scaunului Apostolic, în care se va prevedea despre secretariatul Consiliului, despre comisiile pregătitoare, despre ordinea procedurală precum și despre alte mijloace care permit o urmărire mai eficientă a scopului.

Can. 172 - În Biserica mitropolitană *sui iuris*, adunarea, conform normei cann. 140-145, va fi convocată cel puțin o dată la cinci ani; ceea ce acolo se spune despre Patriarh, este de competența Mitropolitului.

Can. 173 - § 1. Când este vacant Scaunul mitropolitan în Bisericile mitropolitane *sui iuris*:

1° Administratorul Bisericii mitropolitane *sui iuris* este Episcopul eparhial al aceleiași Biserici, cel mai în vârstă în hirotonirea episcopală; acesta îl va înștiința cât mai repede pe Pontiful Roman despre vacanța Scaunului mitropolitan;

2° puterea ordinară a Mitropolitului trece la Administratorul Bisericii mitropolitane *sui iuris*, excluse fiind toate cele ce nu pot fi îndeplinite decât cu consimțământul Consiliului Ierarhilor;

3° în timp ce Scaunul mitropolitan este vacant nu se va face nici o inovație.

§ 2. Atunci când în aceste Biserici un Scaun mitropolitan este împiedicat, se va respecta ceea ce s-a stabilit cu privire la Scaunul patriarhal împiedicat în can. 132, § 1; ceea ce acolo este spus despre Patriarh, este de competența Mitropolitului.

§ 3. Cu privire la scaunul vacant sau împiedicat al eparhiei Mitropolitului, se vor respecta cann. 221-233.

CAPITOLUL II DESPRE CELELALTE BISERICI SUI IURIS

Can. 174 - Biserica *sui iuris* care nu este nici patriarhală, nici arhiepiscopală majoră, nici mitropolitană, este încredințată Ierarhului care o prezidează conform normei dreptului comun și a dreptului particular stabilit de Pontiful Roman.

Can. 175 - Aceste Biserici depind imediat de Scaunul Apostolic; însă drepturile și obligațiile prevăzute în can. 159, nn. 3-8, le exercită Ierarhul delegat de Scaunul Apostolic.

Can. 176 - Dacă dreptul comun trimite ceva la dreptul particular sau la autoritatea administrativă superioară a Bisericii *sui iuris*, autoritatea competentă în aceste Biserici este Ierarhul care o prezidează conform normei dreptului, cu consimțământul Scaunului Apostolic, exceptând cazul în care este stabilit în mod expres altfel.

TITLUL VII DESPRE EPARHII ȘI EPISCOPI

CAPITOLUL I DESPRE EPISCOPI

Can. 177 - § 1. (= 369) Eparhia este o parte din poporul lui Dumnezeu, încredințată grijii pastorale a Episcopului, în cooperare cu preoții săi, astfel încât, atașată de Păstorul său și unită de el în Sfântul Spirit, prin Evanghelie și Euharistie, să constituie o Biserică particulară, în care este cu adevărat prezentă și lucrează Biserica lui Hristos, una, sfântă, catolică și apostolică.

§ 2. La întemeierea, schimbarea și suprimarea eparhiilor, în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, se va respecta can. 85, § 1; în celelalte cazuri, întemeierea, schimbarea și suprimarea eparhiilor este doar de competența Scaunului Apostolic.

Can. 178 - (cf 381) Episcopul eparhial, adică cel căruia îi este încredințată eparhia spre păstorire în nume propriu, o guvernează ca vicar și trimis al lui Hristos; puterea pe care o exercită acesta personal în numele lui Hristos, este proprie, ordinară și imediată, chiar dacă în ultimă instanță exercitarea aceleiași puteri este guvernată de autoritatea supremă a Bisericii și poate fi circumscrisă în anumite limite, pentru utilitatea Bisericii sau a credincioșilor creștini.

Can. 179 - (cf 376) Episcopii cărora nu le-a fost încredințată o eparhie de guvernat, în nume propriu, orice altă funcție exercită sau au exercitat în Biserică, se numesc Episcopi titulari.

Art. I Despre alegerea Episcopilor

Can. 180 - (cf 378) Pentru ca cineva să fie considerat apt pentru episcopat se cere:

1° să se distingă prin credință fermă, ținută morală bună, evlavie, râvnă pentru suflete și înțelepciune;

2° să se bucure de un bun renume;

3° să nu fie ținut de legătura căsătoriei;

4° să aibă vârsta de cel puțin treizeci și cinci de ani;

5° să fie constituit în hirotonirea preoțească de cel puțin cinci ani;

6° să fie doctor sau licențiat sau cel puțin expert într-o știință sacră oarecare.

Can. 181 - § 1. Episcopii, în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, sunt desemnați pentru un scaun eparhial vacant sau pentru a îndeplini o altă funcție oarecare prin alegere canonică, conform normei cann. 947-957, exceptând cazul în care dreptul comun prevede altfel.

§ 2. Ceilalți Episcopi sunt numiți de Pontiful Roman, rămânând neschimbate cann. 149 și 168.

Can. 182 - § 1. Numai membrii Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale pot propune candidații apti pentru episcopat; acestora le revine de asemenea sarcina de a aduna, conform normei dreptului particular, informațiile și documentele care sunt necesare pentru a confirma aptitudinile candidaților, după ce au audiat, dacă consideră oportun acest lucru, în secret și individual, câțiva preoți sau chiar și alți credincioși creștini distinși prin înțelepciune și viață creștină deosebită.

§ 2. Episcopii vor comunica Patriarhului informațiile în timp util, înainte de convocarea Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, iar Patriarhul - adăugând, dacă este cazul, informații proprii - va trimite chestiunea tuturor membrilor Sinodului.

§ 3. Exceptând cazul în care dreptul particular aprobat de Pontiful Roman prevede altfel, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale va examina numele candidaților și va alcătui prin vot

secret lista candidaților, care va fi trimisă de Patriarh Scaunului Apostolic pentru a obține consensul Pontifului Roman.

§ 4. Consensul Pontifului Roman, odată dat pentru fiecare candidat în parte, este valabil până când va fi revocat în mod explicit, caz în care numele candidatului va fi șters de pe listă.

Can. 183 - § 1. Convocarea canonică fiind făcută, dacă două treimi din Episcopii care au obligația de a participa la Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sunt prezenți la locul desemnat, lăsați la o parte cei care sunt reținuți de un impediment legitim, Sinodul va fi declarat canonic și se poate trece la alegere.

§ 2. Episcopii îl vor alege în mod liber pe cel care, în fața Domnului, îl consideră mai demn și apt.

§ 3. Pentru alegere se cere majoritatea absolută a voturilor celor care sunt prezenți; după trei votări fără rezultat, la a patra votare voturile vor fi date numai celor doi candidați care la a treia votare au primit majoritatea voturilor.

§ 4. Dacă din cauza parității voturilor la a treia sau la a patra votare nu reiese cine este candidatul pentru noua votare sau cine a fost ales, paritatea se elimină în favoarea celui care este mai în vârstă în hirotonirea preoțească; dacă nici unul nu îi precede pe ceilalți în hirotonirea preoțească, atunci acela care este mai în vârstă.

Can. 184 - § 1. Dacă alesul este între cei cuprinși în lista candidaților pentru care Pontiful Roman și-a dat deja consensul, Patriarhul îi va comunica celui ales, în secret, alegerea făcută.

§ 2. Dacă cel ales a acceptat alegerea, Patriarhul va înștiința imediat Scaunul Apostolic despre acceptarea alegerii și despre ziua proclamării.

Can. 185 - § 1. Dacă alesul nu este între cei cuprinși în lista candidaților, Patriarhul va înștiința imediat Scaunul Apostolic despre alegerea făcută pentru a obține consensul Pontifului Roman, păstrându-se secretul de către toți aceia care în vreun fel au ajuns să cunoască rezultatul votării, chiar și față de ales, până când a ajuns la Patriarh știrea consensului.

§ 2. Obținut consensul Pontifului Roman, Patriarhul îi va comunica în secret celui ales alegerea și va acționa conform normei can. 184, § 2.

Can. 186 - § 1. Dacă Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale nu se poate reuni, Patriarhul, după consultarea Scaunului Apostolic, va cere voturile Episcopilor printr-o scrisoare; în acest caz, pentru validitatea actului, Patriarhul trebuie să se folosească de opera a doi Episcopi cercetători, care vor fi desemnați conform normei dreptului particular sau, dacă lipsește, de către Patriarh cu consimțământul Sinodului permanent.

§ 2. Cercetătorii, păstrând secretul, vor deschide scrisorile Episcopilor, vor număra voturile, vor întocmi relatarea scrisă privind scrutinul desfășurat și o vor semna împreună cu Patriarhul.

§ 3. Dacă unul dintre candidați a obținut în acest unic scrutin majoritatea absolută a voturilor membrilor Sinodului, va fi considerat ales, iar Patriarhul va proceda conform normei can. 184 sau 185; în caz contrar va înainta chestiunea Scaunului Apostolic.

Can. 187 - § 1. Oricui, care este promovat la episcopat, îi este necesară prevederea canonică prin care este constituit Episcop eparhial al unei eparhii determinate sau prin care îi este încredințată o altă sarcină determinată, în Biserică.

§ 2. (cf 380) Candidatul, înainte de hirotonirea episcopală, va face mărturisirea de credință și de asemenea promisiunea de ascultare față de Pontiful Roman, iar în Bisericile patriarhale, și promisiunea de ascultare față de Patriarh, în cele în care este supus Patriarhului, conform normei dreptului.

Can. 188 - § 1. (= 379) Exceptând cazul în care este reținut de un impediment legitim, cel care va fi promovat la episcopat trebuie, în decurs de trei luni din ziua proclamării, dacă este

vorba de cel ales, sau de la primirea scrisorii apostolice, dacă este vorba de un numit, să primească hirotonirea episcopală.

§ 2. (= 382 § 2) Episcopul eparhial trebuie să ia în posesiune canonică eparhia în decurs de patru luni de la alegerea sau numirea sa.

Can. 189 - § 1. Episcopul eparhial intră în posesiunea canonică a eparhiei prin înscăunarea legitimă, [ocazie] în care scrisoarea apostolică sau patriarhală de prevedere canonică se citește în public.

§ 2. Despre înscăunarea săvârșită se va întocmi un document care trebuie semnat de către însuși Episcopul eparhial împreună cu cancelarul și cel puțin doi martori, și va fi păstrat în curia eparhială.

§ 3. (= 382 § 1) Înainte de înscăunare, Episcopul eparhial nu se va amesteca, cu nici un drept, nici prin sine însuși și nici prin altcineva, în conducerea eparhiei; dacă însă are vreo funcție în eparhie, o poate păstra și exercita.

Art. II

Despre drepturile și îndatoririle Episcopilor eparhiali

Can. 190 - (= 393) În toate problemele juridice ale eparhiei Episcopul eparhial o reprezintă prin persoana sa.

Can. 191 - § 1. (= 391) Episcopul eparhial este cel care conduce eparhia care îi este încredințată, cu putere legislativă, executivă și judecătorească.

§ 2. Episcopul eparhial exercită puterea legislativă prin el însuși; exercită puterea executivă fie prin el, fie prin Protosinclul sau Sinclul, iar puterea judecătorească fie prin el, fie prin Vicarul judecătoresc și judecători.

Can. 192 - § 1. (cf 383 § 1) În exercitarea funcției sale pastorale, Episcopul eparhial se va îngriji de toți credincioșii creștini încredințați lui, indiferent de vârstă, de stare, de națiune sau de Biserică *sui iuris*, fie că locuiesc în teritoriul eparhiei, fie că trăiesc acolo temporar, îndreptându-se cu suflet apostolic spre cei care, prin starea lor de viață, nu pot beneficia suficient de grija pastorală ordinară, precum și spre cei care s-au îndepărtat de practicarea religiei.

§ 2. Episcopul eparhial se va îngriji în mod special ca toți credincioșii creștini încredințați grijii sale să favorizeze unitatea între creștini, potrivit principiilor aprobate de Biserică.

§ 3. (§ 4) Episcopul eparhial îi va considera încredințați sieși, în Domnul, și pe cei nebotezați, și se va îngriji să strălucească și pentru ei caritatea lui Hristos, prin mărturia credincioșilor creștini care trăiesc în comuniunea bisericească.

§ 4. (= 384 a) Episcopul eparhial îi va urmări cu deosebită grijă pe preoți, îi va audia ca ajutoare și consilieri, le va apăra drepturile și va avea grijă să-și îndeplinească obligațiile specifice stării lor și să aibă la dispoziție mijloacele și instituțiile de care au nevoie pentru cultivarea vieții spirituale și intelectuale.

§ 5. (cf 384 b) Episcopul eparhial va căuta să ia măsuri, conform normei dreptului, pentru o subzistență corespunzătoare, pentru prevederea și siguranța socială corespunzătoare, precum și pentru asistența sanitară a clericilor și a familiilor lor, dacă sunt căsătoriți.

Can. 193 - § 1. (cf 384 b) Episcopul eparhial în a cărui grijă au fost încredințați credincioșii creștini ai unei alte Biserici *sui iuris*, are obligația gravă să ia toate măsurile pentru ca acești credincioși creștini să păstreze ritul propriei Biserici, să-l cultive și să-l respecte după puterile lor și să favorizeze relațiile cu autoritatea superioară a aceleiași Biserici.

§ 2. (= 383 § 2) Episcopul eparhial va prevedea măsuri pentru necesitățile spirituale ale acestor credincioși creștini, pe cât posibil, prin preoții sau parohii aceleiași Biserici *sui iuris* și

chiar prin credincioșii creștini, sau chiar printr-un Sincel, constituit pentru îngrijirea acestor credincioși creștini.

§ 3. Episcopii eparhiali care constituie astfel de preoți, de parohi sau Sinceli pentru grija credincioșilor creștini ai Bisericilor patriarhale, vor lua legătura cu Patriarhii cei interesați și, dacă sunt de acord, vor acționa prin propria autoritate, înștiințând cât mai repede Scaunul Apostolic; dacă însă Patriarhii nu sunt de acord, indiferent din ce motiv, chestiunea va fi transmisă Scaunului Apostolic.

Can. 194 - (= 383 § 2) Episcopul eparhial poate acorda demnități clericilor supuși lui, excluși fiind toți ceilalți, însă oricum conform normelor dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 195 - (= 385) Episcopul eparhial va sprijini la maxim vocațiile sacerdotale, diaconale, monahale și ale celorlalți membri ai institutelor de viață consacrată și misionare.

Can. 196 - § 1. (= 386 § 1) Episcopul eparhial are obligația de a propune și de a explica credincioșilor creștini adevărurile de credință care trebuie crezute și aplicate în practică, predicând el însuși frecvent; de asemenea, se va îngriji să fie respectate cu toată grija prescrierile dreptului care privesc slujirea cuvântului lui Dumnezeu, mai ales omilia și instruirea catehetică, în așa fel încât tuturor să le fie transmisă în întregime doctrina creștină.

§ 2. Episcopul eparhial va apăra cu fermitate integritatea și unitatea credinței.

Can. 197 - (= 387) Episcopul eparhial, conștient de obligația sa de a oferi exemplu de sfințenie în caritate, umilință și simplitate a vieții, se va angaja prin toate mijloacele să promoveze sfințenia credincioșilor creștini, după vocația proprie fiecăruia și, întrucât este principalul administrator al tainelor lui Dumnezeu, se va strădui astfel încât credincioșii creștini încredințați grijii sale să crească în har prin frecventarea sacramentelor și mai ales prin participarea la Divina Liturghie și, în plus, să cunoască pe deplin misterul pascal și să-l trăiască astfel încât să formeze un Trup unic în unitatea carității lui Hristos.

Can. 198 - (cf 388) Episcopul eparhial va celebra frecvent Divina Liturghie pentru poporul eparhiei încredințate lui; de asemenea, trebuie să celebreze și în zilele prescrise de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 199 - § 1. (cf 835 § 1) Episcopul eparhial, în calitate de conducător, promotor și apărător al întregii vieți liturgice în eparhia încredințată lui, se va îngriji ca aceasta să fie sprijinită cât mai mult posibil și să fie organizată după prescrierile și obiceiurile legitime proprii Biserici *sui iuris*.

§ 2. (cf 503) Episcopul eparhial se va îngriji ca în propria biserică catedrală să se celebreze cel puțin o parte a laudelor divine, chiar zilnic, conform obiceiurilor legitime ale propriei Biserici *sui iuris*; de asemenea, ca în fiecare parohie să se celebreze laudele divine, pe cât posibil în zilele de duminică și de sărbătoare, ca și la solemnitățile deosebite și în ajunul lor.

§ 3. (cf 389) Episcopul eparhial va conduce frecvent laudele divine în biserica catedrală sau în altă biserică, mai ales în zilele de sărbătoare de poruncă și la alte solemnități, când participă o parte notabilă din popor.

Can. 200 - (cf 390) Este de datoria Episcopului eparhial să celebreze în toată eparhia funcțiunile sacre care, conform prescrierilor cărților liturgice, vor fi celebrate de el însuși în mod solemn, îmbrăcat cu toate însemnele pontificale, nu însă și în afara limitelor proprii eparhiei, fără consimțământul expres sau cel puțin presupus în mod rațional al Episcopului eparhial.

Can. 201 - § 1. (= 392) Întrucât Episcopul eparhial trebuie să apere unitatea Bisericii universale, are obligația de a promova disciplina bisericească comună precum și de a stăruii pentru respectarea tuturor legilor bisericești și a obiceiurilor legitime.

§ 2. Episcopul eparhial va veghea să nu se strecoare abuzuri în disciplina bisericească, mai ales în ceea ce privește slujirea cuvântului lui Dumnezeu, celebrarea sacramentelor și sacramentalelor, cultul lui Dumnezeu și al Sfinților, în îndeplinirea voințelor pioase.

Can. 202 - Episcopii eparhiali ai mai multor Biserici *sui iuris*, care își exercită puterea în același teritoriu, se vor îngriji să favorizeze unitatea de acțiune, împreunându-și părerile în întâlniri periodice și, unindu-și forțele, să susțină operele comune îndreptate spre un progres mai potrivit binelui religiei și supravegherea mai eficientă a disciplinei bisericești.

Can. 203 - § 1. (= 394) Episcopul eparhial va favoriza în eparhie diferitele forme de apostolat și se va îngriji să coordoneze sub conducerea sa toate operele de apostolat, respectând specificul propriu în toată eparhia sau în districtele ei particulare.

§ 2. Episcopul eparhial va stărui asupra obligației pe care o au credincioșii creștini de a practica apostolatul în funcție de starea și aptitudinile fiecăruia, și îi va îndemna, în funcție de necesitățile locului și timpului, să participe la diferitele opere de apostolat și să le susțină.

§ 3. Episcopul eparhial va promova asociațiile credincioșilor creștini care urmăresc direct sau indirect un scop spiritual întemeindu-le, aprobându-le, laudându-le sau recomandându-le, dacă așa este mai potrivit, conform normei dreptului.

Can. 204 - § 1. (= 395) Episcopul eparhial, chiar dacă are Episcop coadjutor sau Episcop auxiliar, are obligația de a locui în propria eparhie.

§ 2. Exceptând cazul în care obligațiile cer în mod legitim absența din propria eparhie, Episcopul eparhial poate să lipsească din eparhia sa, pentru motive întemeiate, în fiecare an, nu mai mult de o lună neîntreruptă sau întreruptă, cu condiția să aibă grijă ca, prin absența sa, eparhia să nu sufere vreo daună.

§ 3. În zilele solemnităților principale stabilite de dreptul particular, conform tradiției propriei Biserici *sui iuris*, Episcopul eparhial nu va lipsi din eparhia proprie decât pentru un motiv grav.

§ 4. Dacă un Episcop eparhial care își exercită puterea în limitele teritoriului Bisericii patriarhale a fost absent în mod nelegitim mai mult de șase luni din eparhia încredințată lui, Patriarhul va înainta imediat chestiunea Pontifului Roman; în celelalte cazuri o va face Mitropolitul sau, dacă însuși Mitropolitul a fost absent în mod nelegitim, o va face Episcopul eparhial cel mai în vârstă în hirotonirea episcopală, supus aceluiași Mitropolit.

Can. 205 - § 1. (= 396 § 1) Episcopul eparhial are obligația să facă vizite canonice anuale în întreaga eparhie sau într-o parte din ea, astfel încât cel puțin tot la cinci ani să viziteze canonic întreaga eparhie personal sau, dacă este împiedicat în mod legitim, prin intermediul Episcopului coadjutor sau a Episcopului auxiliar, sau prin intermediul Protosincelului sau a Sincelului, sau prin intermediul unui alt preot.

§ 2. (= 397) Sunt supuse vizitei canonice a Episcopului eparhial persoanele, institutele catolice, lucrurile și locurile sacre care sunt în limitele eparhiei.

§ 3. Episcopul eparhial îi poate vizita pe membrii institutelor călugărești sau ai societăților de viață comună după model călugăresc, de drept pontifical sau patriarhal și casele lor numai în cazurile prevăzute în mod expres de drept.

Can. 206 - § 1. (cf 399 § 1) Episcopul eparhial care își exercită puterea în limitele teritoriului Bisericii patriarhale are obligația de a prezenta Patriarhului la fiecare cinci ani o dare de seamă despre starea eparhiei încredințate lui, după modul stabilit de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale; Episcopul va trimite cât mai repede o copie a dării de seamă Scaunului Apostolic.

§ 2. Ceilalți Episcopi eparhiali trebuie să prezinte aceiași dare de seamă, la fiecare cinci ani, Scaunului Apostolic și, dacă este vorba de Episcopii vreunei Biserici patriarhale sau Biserici mitropolitane *sui iuris*, vor trimite cât mai repede o copie a dării de seamă Patriarhului sau Mitropolitului.

Can. 207 - (cf 383 § 2) Episcopul eparhial al oricărei Biserici *sui iuris*, chiar și al Bisericii latine, va informa Scaunul Apostolic cu ocazia dării de seamă cincinale asupra stării și necesităților credincioșilor creștini care, cu toate că sunt înscriși în altă Biserică *sui iuris*, au fost încredințați grijii sale.

Can. 208 - § 1. (= 400 § 1) Episcopul eparhial care își exercită puterea în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, în decurs de cinci ani de la înscăunarea sa, va efectua vizita la Roma, dacă se poate împreună cu Patriarhul, pentru a venera mormintele Sfinților Apostoli Petru și Pavel și se va prezenta succesorului Sfântului Petru în primatul Bisericii universale.

§ 2. Ceilalți Episcopi eparhiali trebuie să efectueze vizita la Roma, la fiecare cinci ani, personal sau, dacă sunt împiedicați în mod legitim, prin intermediul altcuiva; însă, dacă este vorba de Episcopii vreunei Biserici patriarhale, este de dorit ca vizita, cel puțin de câteva ori, să fie făcută împreună cu Patriarhul.

Can. 209 - § 1. Episcopul eparhial trebuie să-l pomenească înaintea tuturor pe Pontiful Roman, în semn de comuniune deplină cu el, în Divina Liturghie și în laudele divine, conform prescrierilor cărților liturgice, și va avea grijă ca și ceilalți clerici ai eparhiei să o facă cu fidelitate.

§ 2. Episcopul eparhial va fi pomenit de toți clericii în Divina Liturghie și în laudele divine, conform prescrierilor cărților liturgice.

Can. 210 - § 1. (= 401 §§ 1-2) Episcopul eparhial care a împlinit vârsta de șaptezeci și cinci de ani sau care, datorită sănătății șubrede sau a altui motiv grav, se dovedește mai puțin apt pentru îndeplinirea funcției sale, este rugat să prezinte renunțarea la funcție.

§ 2. Renunțarea la funcție a unui Episcop eparhial va fi prezentată Patriarhului, dacă este vorba de un Episcop eparhial care își exercită puterea în limitele teritoriului Bisericii patriarhale; în celelalte cazuri renunțarea va fi prezentată Pontifului Roman și, în plus, dacă Episcopul aparține Bisericii patriarhale, va fi notificată Patriarhului cât mai repede.

§ 3. Pentru acceptarea renunțării, Patriarhul are nevoie de consimțământul Sinodului permanent, exceptând cazul în care în prealabil s-a făcut invitație la renunțare de către Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale.

Can. 211 - § 1. (= 402) Episcopul eparhial a cărui renunțare la funcție a fost acceptată, obține titlul de Episcop emerit al eparhiei pe care a condus-o și poate păstra sediul locuinței sale în aceeași eparhie, exceptând situația în care, în anumite cazuri, prin împrejurări speciale, Scaunul Apostolic sau, dacă este vorba de o eparhie situată în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, Patriarhul cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, a prevăzut altfel.

§ 2. (cf § 2) Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau Consiliul Ierarhilor trebuie să se îngrijească să se ia măsuri pentru o întreținere corespunzătoare și demnă pentru Episcopului emerit, ținând seama totuși de obligația primordială pe care o are eparhia pe care a servit-o.

Art. III **Despre Episcopii coadjutori și despre Episcopii auxiliari**

Can. 212 - § 1. (= 403 § 1) Dacă nevoile pastorale ale eparhiei o sugerează, se va constitui, la cererea Episcopului eparhial, unul sau mai mulți Episcopi auxiliari.

§ 2. (= §§ 2-3) În împrejurări mai grave, chiar cu caracter personal, poate fi constituit, din oficiu, un Episcop coadjutor cu drept de succesiune, înzestrat cu puteri speciale.

Can. 213 - § 1. (= 405 § 1) Episcopul coadjutor, pe lângă drepturile și obligațiile care sunt stabilite de dreptul comun, le are și pe acelea care sunt determinate prin scrisoarea de prevedere canonică.

§ 2. Drepturile și obligațiile Episcopului coadjutor constituit de Patriarh le determină însuși Patriarhul, după consultarea Sinodului permanent; însă, dacă este vorba de a-i conferi unui Episcop coadjutor toate drepturile și obligațiile Episcopului eparhial, se cere consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale.

§ 3. (cf 405 § 1) Drepturile și obligațiile Episcopului auxiliar sunt cele stabilite de dreptul comun.

Can. 214 - § 1. (cf 404 § 1) Episcopul coadjutor și Episcopul auxiliar, pentru a-și lua posesiunea canonică a funcției lor, trebuie să prezinte Episcopului eparhial scrisoarea de prevedere canonică.

§ 2. Episcopul coadjutor trebuie, în plus, să prezinte scrisoarea de prevedere canonică colegiului consilierilor eparhiali.

§ 3. (404 § 3) Dacă însă Episcopul eparhial este total împiedicat, este suficient ca Episcopul coadjutor și Episcopul auxiliar să prezinte scrisoarea de prevedere canonică colegiului consilierilor eparhiali.

§ 4. (cf 404 § 2) La prezentarea scrisorii de prevedere canonică trebuie să fie prezent cancelarul, care consemnează faptul în acte.

Can. 215 - § 1. (cf 406) Episcopul coadjutor ține locul Episcopului eparhial absent sau împiedicat; trebuie să fie numit Protosincol și Episcopul eparhial trebuie să-i încredințeze lui, înaintea altora, ceea ce prin drept cere un mandat special.

§ 2. (cf 406 § 2) Episcopul eparhial, rămânând neschimbat § 1, îl va numi pe Episcopul auxiliar ca Protosincol; însă, dacă sunt mai mulți, pe unul îl va numi Protosincol, iar pe ceilalți Sinceli.

§ 3. (= 407 § 2) În evaluarea situațiilor de importanță majoră, mai ales cu caracter pastoral, Episcopul eparhial îi va consulta mai întâi pe Episcopii auxiliari.

§ 4. (= 407 § 3) Episcopul coadjutor și Episcopul auxiliar - întrucât sunt chemați să participe la grija Episcopului eparhial - își vor exercita funcția lor astfel încât în toate problemele să acționeze în deplin consens cu acesta.

Can. 216 - § 1. (= 408) Episcopul coadjutor și Episcopul auxiliar, care nu sunt reținuți de un impediment just, de fiecare dată când sunt solicitați de Episcopul eparhial, trebuie să împlinească funcțiunile pe care ar trebui să le împlinească însuși Episcopul eparhial.

§ 2. De regulă, Episcopul eparhial nu va încredința altora drepturile episcopale și funcțiunile pe care Episcopul coadjutor și Episcopul auxiliar pot și vor să le exercite.

Can. 217 - (= 410) Episcopul coadjutor și Episcopul auxiliar au obligația reședinței în eparhie, pe care nu o vor părăsi decât pentru scurt timp, în afara motivului unei însărcinări de împlinit în afara eparhiei, sau din cauza concediului care nu se va prelungi mai mult de o lună.

Can. 218 - (= 411) În ceea ce privește renunțarea la funcție a Episcopului coadjutor sau a Episcopului auxiliar, se vor aplica can. 210 și 211, § 2; acestui Episcop i se atribuie titlul de emerit al funcției pe care a îndeplinit-o anterior.

Art. IV

Despre scaunul eparhial vacant sau împiedicat

Can. 219 - (= 416) Scaunul eparhial devine vacant prin moartea, renunțarea, transferarea și prin destituirea Episcopului eparhial.

Can. 220 - Cu privire la scaunele eparhiale vacante, situate în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, pe lângă cann. 225-232, și rămânând neschimbate cann. 222 și 223, se vor respecta următoarele:

- 1° Patriarhul va înștiința cât mai repede Scaunul Apostolic despre vacanța scaunului eparhial;
- 2° până la numirea Administratorului eparhial, puterea ordinară a Episcopului eparhial trece la Patriarh, exceptând cazul în care este prevăzut altfel prin dreptul particular al Bisericii patriarhale sau de către Pontiful Roman;
- 3° Patriarhul este cel care numește Administratorul eparhiei în decurs de o lună utilă de la împlinirea aducerii la cunoștință a vacanței scaunului eparhial, după consultarea Episcopilor curiei patriarhale, dacă aceștia există, altfel după consultarea Sinodului permanent; după trecerea inutilă a lunii, numirea Administratorului este încredințată Scaunului Apostolic;
- 4° Administratorul eparhiei, prin depunerea mărturisirii de credință în fața Patriarhului, obține puterea pe care totuși nu o va exercita decât după ce a luat posesiunea canonică a funcției, care are loc prin prezentarea scrisorii referitoare la numirea sa, colegiului consilierilor eparhiali;
- 5° Patriarhul este cel care se va îngriji, astfel încât scaunului eparhial vacant să-i fie dat cât mai repede un Episcop eparhial demn și potrivit, fără a depăși timpul stabilit prin dreptul comun.

Can. 221 - Cu excepția scaunelor eparhiale vacante despre care este vorba în can. 220, în celelalte cazuri de scaun eparhial vacant, pe lângă cann. 225-232, și rămânând neschimbate cann. 222 și 223, se vor respecta următoarele:

- 1° Mitropolitul, sau altfel cel care prezidează, conform normei can. 271, § 5, colegiul consilierilor eparhiali, va înștiința cât mai repede Scaunul Apostolic despre vacanța scaunului eparhial și, dacă este vorba de o eparhie a unei Biserici patriarhale, și pe Patriarh;
- 2° (419) conducerea eparhiei, exceptând cazul în care Scaunul Apostolic a prevăzut altfel, trece, până la instituirea Administratorului eparhial, la Episcopul auxiliar sau, dacă sunt mai mulți, la Episcopul auxiliar cel mai vârstă în hirotonirea episcopală sau, dacă nu există un Episcop auxiliar, la colegiul consilierilor eparhiali; cei amintiți mai înainte conduc interimar eparhia cu puterea pe care dreptul comun o recunoaște Protosincelului;
- 3° (cf 421 § 1) colegiul consilierilor eparhiali, în decurs de opt zile de la împlinirea aducerii la cunoștință a vacanței scaunului eparhial, trebuie să aleagă Administratorul eparhial, însă, pentru validitatea alegerii, se cere majoritatea absolută a voturilor membrilor aceluiași colegiu;
- 4° (421 § 2) dacă în decurs de opt zile nu a fost ales Administratorul eparhial, sau dacă cel ales nu îndeplinește condițiile cerute de can. 227, § 2 pentru validitatea alegerii, numirea administratorului eparhial este încredințată Mitropolitului sau, dacă acesta lipsește sau este împiedicat, Scaunului Apostolic;
- 5° Administratorul eparhiei, legitim ales sau numit, obține imediat puterea și nu are nevoie de nici o confirmare; despre alegerea sa sau despre numirea de către Mitropolit, el va înștiința cât mai repede Scaunul Apostolic și, dacă aparține unei Biserici patriarhale, și pe Patriarh.

Can. 222 - (cf 409 § 1) Episcopul coadjutor, cu condiția să fi luat deja posesiunea canonică a funcției sale, odată cu vacanța scaunului eparhial, devine prin dreptul însuși Administratorul eparhiei, până când va fi înscăunat ca Episcop eparhial.

Can. 223 - (cf 418 § 1) În cazul transferării la alt scaun eparhial, Episcopul trebuie să ia posesiunea canonică a noii eparhii în decurs de două luni de la comunicarea transferării; între timp însă, în precedenta eparhie:

- 1° are drepturile și obligațiile Administratorului eparhiei;
- 2° păstrează privilegiile onorifice ale Episcopilor eparhiali;
- 3° primește integral veniturile funcției precedente.

Can. 224 - § 1. (cf 481 § 2) Protosincelul și Sincelii, odată cu scaunul eparhial vacant, își încetează imediat funcția, exceptând cazul în care sunt:

1° Episcopi hirotoniți;

2° constituiți în eparhia Patriarhului;

3° constituiți într-o eparhie situată în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, până când Administratorul eparhial ia posesiunea canonică a funcției sale.

§ 2. (417) Ceea ce a fost făcut în mod legitim de către Protosincel și Sinceli are vigoare până la primirea știrii certe despre vacanța scaunului eparhial care, odată cu vacanța scaunului eparhial, își încetează imediat funcția.

§ 3. (409 § 2) Episcopul auxiliar, odată cu vacanța scaunului eparhial, își păstrează puterile conferite de drept și de exercitat sub autoritatea Administratorului eparhiei, pe care le avea ca Protosincel sau Sincel în timpul scaunului eparhial ocupat, exceptând cazul în care este altfel stabilit de către Scaunul Apostolic sau de dreptul particular al propriei Biserici patriarhale.

Can. 225 - § 1. (= 423) Se alege sau se numește un singur Administrator eparhial, obiceiul contrar fiind dezaprobat.

§ 2. Dacă economul eparhial devine Administrator eparhial, consiliul pentru problemele economice va alege interimar un alt econom eparhial.

Can. 226 - (437) La instituirea Administratorului eparhial, nici Patriarhul și nici colegiul consilierilor eparhiali nu pot reține pentru sine o parte a puterii, nici determina durata exercitării funcției, nici prestabili alte restricții.

Can. 227 - § 1. (cf 425) Administratorul eparhiei se va distinge prin integritate, evlavie, doctrină sănătoasă și înțelepciune.

§ 2. În funcția de Administrator eparhial poate fi ales sau numit valid numai un Episcop sau un preot care nu este ținut de legătura căsătoriei, care a împlinit vârsta de treizeci și cinci de ani și nu a fost deja ales, numit sau transferat la același scaun eparhial; dacă aceste condiții au fost încălcate, actele celui care a fost ales sau numit Administrator al eparhiei sunt nule prin dreptul însuși.

Can. 228 - § 1. (= 428) În timp ce scaunul eparhial este vacant, nu se va inova nimic.

§ 2. Acelora care se îngrijesc de conducerea interimară a eparhiei le este interzis să facă ceva ce ar putea aduce prejudiciu eparhiei sau drepturilor episcopale; acestora și tuturor celorlalți le este interzis în mod special să sustragă, să distrugă sau să mute, fie personal, fie prin altcineva, documente ale curiei eparhiale.

Can. 229 - (cf 427) Administratorul eparhial are aceleași drepturi și obligații ca și Episcopul eparhial, exceptând cazul în care dreptul prevede altfel sau rezultă altfel din natura lucrurilor.

Can. 230 - Exceptând cazul în care a fost în mod legitim prevăzut altfel:

1° Administratorul eparhiei are dreptul la o justă remunerație, stabilită prin legea dreptului particular sau determinată de obiceiul legitim, pe care trebuie să și-o ia din bunurile eparhiei;

2° celelalte câștiguri care se cuvin Episcopului eparhial, în timp ce scaunul eparhial este vacant, vor fi rezervate viitorului Episcop eparhial pentru necesitățile eparhiei, respectând prescrierile dreptului particular care determină felul în care trebuie folosite câștigurile.

Can. 231 - § 1. (cf 430 § 2) Renunțarea Administratorului eparhiei va fi prezentată Patriarhului, dacă acesta l-a desemnat pe Administrator, altfel colegiului consilierilor eparhiali, caz în care nu este necesar să fie acceptată pentru a fi validă.

§ 2. Îndepărtarea Administratorului eparhiei, în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, este de competența Patriarhului, cu consimțământul Sinodului permanent; altfel este rezervată Scaunului Apostolic.

§ 3. După moartea, renunțarea sau îndepărtarea Administratorului eparhiei, va fi constituit unul nou de către aceeași autoritate și în același mod prescris pentru cel precedent.

§ 4. (cf 430 § 1) Administratorul eparhiei își încetează funcția prin luarea în posesiune canonică a eparhiei de către noul Episcop eparhial; noul Episcop eparhial îi poate cere o dare de seamă privind administrarea.

Can. 232 - § 1. Economul eparhial, în timpul vacanței scaunului eparhial, își va îndeplini funcția sub autoritatea Administratorului eparhial; economului eparhial îi este încredințată administrarea bunurilor bisericești care, din cauza vacanței scaunului eparhial, nu au administrator, exceptând cazul în care Patriarhul sau colegiul consilierilor eparhiali au prevăzut altfel.

§ 2. În ceea ce privește renunțarea sau îndepărtarea economului eparhial, în timpul vacanței scaunului eparhial, se vor respecta can. 231, §§ 1 și 2.

§ 3. Suprimat în orice fel dreptul economului eparhial în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, alegerea sau numirea noului econom îi revine Patriarhului, după consultarea Episcopilor curiei patriarhale, dacă aceștia există, altfel după consultarea Sinodului permanent; în celelalte cazuri economul este ales de colegiul consilierilor eparhiali.

§ 4. Economul eparhial trebuie să dea socoteală cu privire la administrația sa noului Episcop eparhial; după darea de seamă, dacă nu este confirmat de către același în funcția sa, își încetează funcția.

Can. 233 - § 1. (cf 412-413) Când scaunul eparhial este atât de împiedicat prin captivitatea, alungarea, exilul sau inabilitatea Episcopului eparhial încât acesta nu poate comunica cu credincioșii creștini încredințați lui nici măcar prin scrisoare, conducerea eparhiei este în mâinile Episcopului coadjutor, exceptând cazul în care Patriarhul a prevăzut altfel, cu consimțământul Sinodului permanent în eparhiile situate în limitele teritoriului Bisericii pe care o prezidează, sau Scaunul Apostolic; dacă însă Episcopul coadjutor lipsește sau este împiedicat, conducerea este în mâinile Protosincelului, Sincelului sau a altui sacerdot apt, desemnat de Episcopul eparhial, care prin dreptul însuși are drepturile și obligațiile Protosincelului; Episcopul eparhial însă poate desemna, la momentul potrivit, mai mulți care să urmeze unul după altul în funcție.

§ 2. (cf 413 § 2) Dacă aceștia lipsesc sau sunt împiedicați să-și asume conducerea eparhiei, colegiul consilierilor eparhiali are datoria să aleagă un sacerdot care să conducă eparhia.

§ 3. (cf 413 § 3) Cel care și-a asumat conducerea eparhiei în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, îl va înștiința cât mai repede pe Patriarh despre scaunul eparhial împiedicat și despre asumarea funcției; în celelalte cazuri va înștiința Scaunul Apostolic și, dacă aparține de o Biserică patriarhală, și pe Patriarh.

Art. V

Despre Administratorii apostolici

Can. 234 - § 1. Uneori Pontiful Roman, din motive grave și speciale, încredințează conducerea unei eparhii, cu scaunul ocupat sau vacant, unui Administrator apostolic.

§ 2. Drepturile, obligațiile și privilegiile Administratorului apostolic se deduc din scrisoarea sa de numire.

CAPITOLUL II DESPRE ORGANELE CARE AJUTĂ EPISCOPUL EPARHIAL ÎN CONDUCEREA EPARHIEI

Art. I Adunarea eparhială

Can. 235 - (cf 460) Adunarea eparhială își prestează opera în ajutorul Episcopului eparhial în cele referitoare la necesitățile speciale sau la utilitățile eparhiei.

Can. 236 - (= 461 § 1) Adunarea eparhială va fi convocată ori de câte ori circumstanțele o sugerează, după judecata Episcopului eparhial și după ce a consultat consiliul preoțesc.

Can. 237 - § 1. (cf 462 § 1) Este de competența Episcopului eparhial să convoace adunarea eparhială, să o prezideze el însuși sau prin intermediul altuia, să o transfere, să o prelungească, să o suspende sau să o dizolve.

§ 2. Când scaunul eparhial devine vacant, adunarea eparhială se suspendă prin dreptul însuși până când noul Episcop eparhial va decide asupra problemei.

Can. 238 - (cf 463) § 1. La adunarea eparhială trebuie să fie convocați și trebuie să vină:

1° Episcopul coadjutor și Episcopii auxiliari;

2° Protosincelul, Sincelii, Vicarul judecătoresc și economul eparhial;

3° consilierii eparhiali;

4° rectorul seminarului major eparhial;

5° protopopii;

6° cel puțin un paroh din fiecare protopopiat, ales de toți acei care în prezent au acolo grija sufletelor; alegerea este prezidată de protopop; va fi ales de asemenea un alt preot care să-l înlocuiască pe paroh în cazul în care ar fi împiedicat;

7° membrii consiliului preoțesc și, în plus, câțiva delegați ai consiliului pastoral, dacă există, aleși de același consiliu, conform modului și numărului prevăzute de dreptul particular;

8° câțiva diaconi, aleși conform normei dreptului particular;

9° Superiorii mănăstirilor *sui iuris* și câțiva dintre Superiorii tuturor celorlalte institute de viață consacrată care au o casă în eparhie, aleși conform modului și numărului prevăzute de dreptul particular;

10° laici aleși de consiliul pastoral, dacă există, altfel după modul determinat de Episcopul eparhial, astfel încât numărul laicilor să nu depășească a treia parte a membrilor adunării eparhiale.

§ 2. (463 § 2) Episcopul eparhial, dacă judecă oportun, poate invita la adunarea eparhială și pe alții, inclusiv persoane din alte Biserici *sui iuris*, și tuturor acestora le poate acorda chiar și dreptul de vot.

§ 3. (463 § 3) La adunarea eparhială pot fi invitați chiar și câțiva observatori din Biserici sau Comunități bisericești necatolice.

Can. 239 - (= 464) Cei care trebuie să vină la adunarea eparhială, chiar dacă sunt reținuți de un impediment legitim, nu pot trimite un procurator care să participe la adunarea eparhială în numele lor, în schimb îl vor înștiința pe Episcopul eparhial despre impediment.

Can. 240 - § 1. Rămânând neschimbat dreptul fiecărui credincios creștin de a indica chestiuni de tratat în adunarea eparhială, este de competența exclusivă a Episcopului eparhial să stabilească argumentele de tratat în această adunare.

§ 2. Episcopul eparhial va constitui la timpul potrivit una sau mai multe comisii a căror sarcină este aceea de a pregăti argumentele de tratat în adunarea eparhială.

§ 3. Episcopul eparhial se va îngriji de asemenea ca, la timpul oportun, schema argumentelor de tratat să fie transmisă tuturor celor care au fost convocați.

§ 4. (= 465) Toate chestiunile propuse vor fi supuse discuțiilor libere în sesiunile adunării eparhiale.

Can. 241 - (cf 466) Unicul legislator în adunarea eparhială este Episcopul eparhial, ceilalți având doar vot consultativ; doar el singur semnează deciziile de orice fel luate în adunarea eparhială; dacă acestea sunt promulgate în aceeași adunare, încep să oblige imediat, exceptând cazul în care se prevede în mod expres altfel.

Can. 242 - Episcopul eparhial va comunica autorității determinate de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* textul legilor, declarațiilor și decretelor care au fost emise în adunarea eparhială.

Art. II **Despre curia eparhială**

Can. 243 - § 1. (cf 469) Episcopul eparhial trebuie să aibă aproape de sediul său curia eparhială care îl ajută în conducerea eparhiei încredințată lui.

§ 2. Aparțin de curia eparhială Protosincelul, Sincelii, Vicarul judecătoresc, economul eparhial și consiliul pentru problemele economice, cancelarul, judecătorii eparhiali, promotorul dreptății și apărătorul legăturii, notarii și alte persoane care sunt angajate de Episcopul eparhial pentru a îndeplini corect funcțiunile curiei eparhiale.

§ 3. Episcopul eparhial poate constitui și alte funcții în curia eparhială cerute de necesitățile sau utilitatea eparhiei.

Can. 244 - § 1. (= 470) Numirea și îndepărtarea din funcții a acelor care exercită o funcție în curia eparhială îi revine Episcopului eparhial.

§ 2. (= 471) Toți cei care sunt admiși la funcții în curia eparhială trebuie:

1° să facă promisiunea că își vor îndeplini cu fidelitate funcția, în modul determinat de drept sau de Episcopul eparhial;

2° să respecte secretul, în limitele și în modurile determinate de drept sau de Episcopul eparhial.

1° Despre Protosincel și despre Sinceli

Can. 245 - (= 475 § 1) În fiecare eparhie se va constitui Protosincelul, astfel încât, cu puterea ordinară vicarială cu care este înzestrat conform normei dreptului comun, să-l ajute pe Episcopul eparhial în conducerea întregii eparhii.

Can. 246 - (cf 476) Ori de câte ori o cere corecta conducere a eparhiei, pot fi constituiți unul sau mai mulți Sinceli, adică cei care prin dreptul însuși au aceiași putere pe care dreptul comun o atribuie Protosincelului pentru o parte determinată a eparhiei sau pentru un anumit tip de probleme sau în privința credincioșilor creștini înscriși într-o altă Biserică *sui iuris* sau a unei determinat grup de persoane.

Can. 247 - § 1. (477 § 1 a) Protosincelul și Sincelii sunt numiți în mod liber de către Episcopul eparhial și pot fi înlăturați de el în mod liber, rămânând neschimbat can. 215, §§ 1 și 2.

§ 2. (cf 478 § 1) Protosincelul și Sincelul vor fi sacerdoți celibatari, exceptând cazul în care dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* stabilește altfel, pe cât posibil dintre clericii înscrși eparhiei, în vârstă de peste treizeci de ani, doctori sau licențiați, sau cel puțin competenți într-o știință sacră oarecare, recomandați de doctrina lor sănătoasă, integritatea morală, înțelepciunea și experiența în tratarea problemelor.

§ 3. (= 478 § 2 b) Funcția de Protosincel sau de Sincel nu va fi conferită rudelor de sânge ale Episcopului eparhial, până la gradul patru inclusiv.

§ 4. Episcopul eparhial poate lua Protosincelul sau Sincelii chiar și dintr-o altă eparhie sau dintr-o altă Biserică *sui iuris*, însă cu consimțământul Episcopului lor eparhial.

Can. 248 - § 1. (cf 479 § 1-2) Exceptând cazul în care dreptul comun stabilește în mod expres altfel, Protosincelului în întreaga eparhie, iar Sincelilor în cadrul funcției conferite lor, le revine aceeași putere executivă de conducere pe care o are Episcopul eparhial, cu excepția acelor probleme pe care Episcopul eparhial le-a rezervat sieși sau altora, sau care prin drept necesită mandatul său special, care, dacă nu este obținut, actul pentru care este cerut un asemenea mandat este nul.

§ 2. Protosincelului și Sincelilor, în cadrul competenței lor, le revin și facultățile obișnuite acordate de Scaunul Apostolic Episcopului eparhial, precum și executarea rescriptelor Scaunului Apostolic sau ale Patriarhului, exceptând cazul în care a fost dată în mod expres o altă dispoziție sau a fost ales pentru sânguința personală a Episcopului eparhial.

Can. 249 - (= 480) Protosincelul și Sincelii trebuie să raporteze Episcopului eparhial atât principalele probleme de îndeplinit cât și cele îndeplinite, și niciodată să nu acționeze contra voinței și intenției sale.

Can. 250 - Protosincelii și Sincelii preoți, cât timp dețin funcția, au privilegiile și însemnele primei demnități după cea episcopală.

Can. 251 - § 1. (= 481 § 1) Protosincelul și Sincelii își pierd funcția prin trecerea timpului determinat, prin renunțare sau prin îndeptare, acceptate de Episcopul eparhial.

§ 2. În timpul vacanței scaunului eparhial, cu privire la Protosincel și la Sinceli, se va respecta can. 224.

§ 3. (481 § 2) În timp ce este suspendată funcția Episcopului eparhial, este suspendată și puterea Protosincelului și a Sincelilor, exceptând cazul în care sunt Episcopi hirotoniți.

2° Despre cancelar și ceilalți notari și despre arhiva curiei eparhiale

Can. 252 - § 1. (= 482) În curia eparhială va fi constituit cancelarul, care va fi preot sau diacon, a cărui principală datorie este, exceptând cazul în care este stabilit altfel de dreptul particular, de a se îngriji ca actele curiei să fie redactate și puse în ordine și păstrate în arhiva curiei eparhiale.

§ 2. Dacă se consideră necesar, cancelarului îi poate fi dat un ajutor, care se va numi vicecancelar.

§ 3. Cancelarul precum și vicecancelarul sunt prin dreptul însuși notari ai curiei eparhiale.

Can. 253 - § 1. (= 483) Pe lângă cancelar pot fi constituiți alți notari a căror semnătură conferă garanție oficială, și anume: fie pentru orice act, fie numai pentru actele juridice, fie numai pentru actele unei cauze determinate sau ale unei chestiuni.

§ 2. Notarii trebuie să aibă o reputație integră și mai presus de orice suspiciune; în cauzele în care poate fi în discuție reputația unui cleric, notarul trebuie să fie sacerdot.

Can. 254 - (= 484) Notarii sunt cei care:

1° redactează actele și documentele cu privire la decrete, dispoziții, obligații sau altele care cer opera lor;

2° întocmesc cu fidelitate procese verbale cu privire la cele săvârșite și semnează actele referitoare la aceste lucruri cu indicarea locului, zilei, lunii și anului;

3° prezintă actele și documentele, respectând cele prescise, celor care cer acest lucru în mod legitim, și declară copiile lor conforme cu originalul.

Can. 255 - (= 485) Cancelarul și ceilalți notari pot fi înlăturați în mod liber din funcție de către Episcopul eparhial, însă nu de către Administratorul eparhiei, exceptând cazul în care are consimțământul colegiului consilierilor eparhiali.

Can. 256 - § 1. (cf 486 § 2) Episcopul eparhial va constitui într-un loc sigur arhiva curiei eparhiale, în care vor fi păstrate documentele referitoare la treburile eparhiei.

§ 2. Va fi întocmit cu toată grija și atenția inventarul documentelor care sunt păstrate în arhiva curiei eparhiale, cu un scurt rezumat al lor.

Can. 257 - § 1. (= 487) Arhiva curiei eparhiale va fi închisă iar cheia de la aceasta o va avea Episcopul eparhial și cancelarul; nimănui nu îi este permis să intre în aceasta fără permisiunea Episcopului eparhial sau a Protosincelului împreună cu cancelarul.

§ 2. Este dreptul celor interesați să primească, personal sau prin procurator, o copie autentică după documentele care prin natura lor sunt publice, sau care privesc starea persoanei lor.

Can. 258 - (cf 488) Nu este permis să se scoată din arhiva curiei eparhiale documente decât pentru scurt timp și, în plus, cu permisiunea Episcopului eparhial sau a Protosincelului împreună cu cancelarul.

Can. 259 - § 1. (= 489) În curia eparhială va exista, de asemenea, o arhivă secretă, sau, cel puțin în arhiva curiei eparhiale un dulap închis în întregime și încuiat, care să nu poată fi înlăturat din loc [sic!], și în care vor fi păstrate documentele ce trebuie ținute sub secret.

§ 2. În fiecare an se vor distruge actele procedurilor folosite pentru aplicarea de pedepse în materie de morală acuzaților decedați sau care s-au concluzionat în urmă cu un deceniu, păstrând un scurt rezumat asupra faptei și textul sentinței definitive sau al decretului.

Can. 260 - § 1. (= 490) Numai Episcopul eparhial va avea cheia de la arhiva secretă sau de la dulapul secret.

§ 2. În timp ce scaunul eparhial este vacant nu se va deschide arhiva secretă sau dulapul secret, exceptând cazul de adevărată necesitate, de către însuși Administratorul eparhiei.

§ 3. Din arhiva secretă sau din dulapul secret nu se vor scoate documente.

Can. 261 - § 1. (= 491 § 1) Episcopul eparhial se va îngriji ca actele și documentele arhivelor bisericilor catedrale, parohiale și a celorlalte existente în limitele teritoriului eparhiei să fie păstrate cu grijă și, în plus, să se întocmească două exemplare ale inventarului actelor și documentelor, din care unul să se păstreze în arhiva proprie, iar celălalt în arhiva curiei eparhiale.

§ 2. Pentru a examina sau a scoate actele și documentele care aparțin acestor arhive se vor respecta normele stabilite de Episcopul eparhial.

3° Despre economul eparhial și despre consiliul pentru problemele economice

Can. 262 - § 1. (= 494 § 1) Episcopul eparhial, după ce a consultat colegiul consilierilor eparhiali precum și consiliul pentru problemele economice, va numi economul eparhial, care va fi un credincios creștin expert în problemele economice și se va distinge prin cinste.

§ 2. Economul eparhial este numit pentru o anumită perioadă de timp determinată de dreptul particular; pe durata funcției sale nu va fi înlăturat decât pentru un motiv grav, ce va fi evaluat de către Episcopul eparhial, după ce a consultat colegiul consilierilor eparhiali precum și consiliul pentru problemele economice.

§ 3. Economul eparhial este cel care, sub puterea Episcopului eparhial, care va determina cât mai exact drepturile sale și raporturile acestuia cu consiliul pentru problemele economice, va administra bunurile temporare ale eparhiei, va veghea la administrarea bunurilor bisericești în întreaga eparhie, va lua măsuri pentru conservarea, ocrotirea și sporirea lor, va suplini acolo unde administratorii locali sunt neglijenți și va administra personal bunurile bisericești care nu au un administrator desemnat de drept.

§ 4. Economul eparhial trebuie să dea socoteală cu privire la administrare Episcopului eparhial în fiecare an și ori de câte ori acest lucru îi este cerut de către același Episcop; Episcopul eparhial va examina socotelile prezentate de economul eparhial cu ajutorul consiliului pentru problemele economice.

§ 5. În ceea ce privesc obligațiile economului eparhial, când scaunul eparhial este vacant, se va respecta can. 232.

Can. 263 - § 1. (cf 492 § 1) Episcopul eparhial va înființa consiliul pentru problemele economice, care constă dintr-un președinte, care este însuși Episcopul eparhial și din câteva persoane competente, pe cât posibil experte și în dreptul civil, care vor fi numite de către Episcopul eparhial după ce a consultat colegiul consilierilor eparhiali, exceptând cazul în care a fost deja prevăzut de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* un alt mod echivalent, rămânând neschimbat întotdeauna [faptul] că cel care a fost ales sau numit de alții, are nevoie de confirmarea Episcopului eparhial.

§ 2. Prin însuși dreptul, economul eparhial este membru al consiliului pentru problemele economice.

§ 3. Sunt excluși din consiliul pentru problemele economice cei care sunt legați prin consangvinitate sau prin alianță cu Episcopul eparhial, până la gradul patru inclusiv.

§ 4. (cf 1277) Episcopul eparhial nu va neglija să audieze consiliul treburilor economice în actele de importanță majoră care privesc treburile economice; membrii acestuia, însă, au numai vot consultativ, exceptând cazul în care, prin dreptul comun, în cazuri exprese speciale sau printr-un document de înființare, se cere consimțământul lor.

§ 5. (= 493) Pe lângă alte sarcini care îi sunt încredințate prin însuși dreptul comun, consiliul pentru problemele economice va pregăti în fiecare an socoteala veniturilor și a cheltuielilor care se prevăd pentru conducerea întregii eparhii pentru anul ce urmează și, de asemenea, va aproba la sfârșitul anului, bilanțul veniturilor și cheltuielilor.

Art. III

Despre consiliul preoțesc și despre colegiul consilierilor eparhiali

Can. 264 - (cf 495) În eparhie trebuie constituit consiliul preoțesc, adică un grup de sacerdoți ce reprezintă preoțimea, care îl ajută pe Episcopul eparhial cu sfatul său, conform normei dreptului, în cele ce privesc necesitățile operelor pastorale și binele eparhiei.

Can. 265 - (= 496) Consiliul preoțesc va avea propriul statut aprobat de Episcopul eparhial, rămânând neschimbate normele dreptului comun și ale dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 266 - (= 497) Pentru constituirea consiliului preoțesc se vor respecta acestea:

1° o parte corespunzătoare a membrilor va fi aleasă, conform normei dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*, de sacerdoții înșiși;

2° câțiva sacerdoți trebuie să fie membri de drept, conform normei statutelor, adică să aparțină consiliului în virtutea funcției încredințate lor;

3° Episcopul eparhial are dreptul integru de a numi în mod liber alți membri.

Can. 267 - § 1. (= 498) În alegerea membrilor consiliului preoțesc au voce activă și pasivă:

1° toți preoții înscrși în eparhie;

2° ceilalți sacerdoți care au domiciliul sau cvasi-domiciliul în eparhie și care exercită în același timp o funcție oarecare în eparhie, pentru binele aceleiași eparhii.

§ 2. Ori de câte ori se prevede în statute, vocea activă și pasivă poate fi conferită chiar și altor sacerdoți care au domiciliul sau cvasi-domiciliul în eparhie.

Can. 268 - (= 499) Modul de a-i alege pe membri consiliului preoțesc va fi determinat în statute astfel încât, pe cât posibil, sacerdoții preoțimii să fie reprezentați mai ales în funcție de diferitele slujiri și de diferitele protopopiate ale eparhiei.

Can. 269 - § 1. (= 500) Episcopul eparhial este cel care convoacă consiliul preoțesc, îl prezidează și determină chestiunile de tratat în acesta, sau le acceptă pe cele propuse de membri.

§ 2. Episcopul eparhial va audia consiliul preoțesc în treburile mai importante, iar în cazurile indicate de dreptul comun trebuie chiar să-l consulte; are însă nevoie de consimțământul acestuia numai în cazurile determinate în mod expres de dreptul comun, rămânând neschimbat dreptul Patriarhului referitor la problemele eparhiei pe care el însuși o conduce, să ceară doar părerea consiliului preoțesc și în aceste cazuri.

§ 3. Consiliul preoțesc nu poate acționa niciodată fără Episcopul eparhial, unicul căruia îi revine grija de divulga ceea ce s-a făcut în însuși consiliul.

Can. 270 - § 1. (= 501) Membri consiliului preoțesc vor fi desemnați pe o durată de timp determinată de statute, astfel încât, pe parcursul a cinci ani, să fie integral reînnoit consiliul sau o parte a acestuia.

§ 2. Când scaunul eparhial devine vacant, consiliul preoțesc încetează, iar sarcinile sale sunt îndeplinite de colegiul consilierilor eparhiali; în decurs de un an de la luarea în posesiune canonică a eparhiei, Episcopul eparhial trebuie să constituie un nou consiliu preoțesc.

§ 3. În cazul în care consiliul preoțesc nu își îndeplinește sarcina care i-a fost încredințată pentru binele eparhiei sau abuzează în mod grav de aceasta, Episcopul eparhial, după ce l-a consultat pe Mitropolit sau, dacă este vorba de însuși sediul mitropolitan, după ce l-a consultat pe Episcopul eparhial cel mai în vârstă în hirotonirea episcopală, subordonat aceluiași Mitropolit, îl poate dizolva, însă în decurs de un an trebuie să constituie un nou consiliu preoțesc.

Can. 271 - § 1. (cf 502) Episcopul eparhial trebuie să constituie colegiul consilierilor eparhiali, căruia îi revin sarcinile determinate de drept.

§ 2. Colegiul consilierilor eparhiali este constituit pentru cinci ani, însă, după trecerea acestora, continuă să-și exercite sarcinile proprii, până când va fi constituit noul colegiu.

§ 3. Membrii colegiului consilierilor eparhiali trebuie să fie în număr de cel puțin șase și cel mult doisprezece; dacă din orice motiv în decursul perioadei de cinci ani nu mai are numărul minim de membri ai colegiului, Episcopul eparhial va întregi cât mai repede colegiul prin numirea de noi membri, altfel colegiul nu poate acționa în mod valid.

§ 4. Membrii colegiului consilierilor eparhiali sunt numiți în mod liber de către Episcopul eparhial dintre aceia care, la momentul numirii, sunt membri ai consiliului preoțesc.

§ 5. (= 502 § 2) Episcopul eparhial prezidează colegiul consilierilor eparhiali; când scaunul eparhial este vacant sau împiedicat, prezidează acela care ține locul Episcopului eparhial în mod interimar sau, dacă nu este constituit, sacerdotul cel mai în vârstă în sacra hirotonire din același colegiu.

§ 6. Ori de câte ori dreptul stabilește că Episcopul eparhial are nevoie de consimțământul colegiului consilierilor eparhiali, Patriarhului îi este suficient să consulte acest colegiu în problemele eparhiei pe care el însuși o conduce.

Art. IV Despre consiliul pastoral

Can. 272 - (= 511) În eparhie, dacă circumstanțele pastorale o sugerează, se va constitui consiliul pastoral care, sub autoritatea Episcopului eparhial, va studia, va aprecia și va propune concluzii practice privitoare la operele pastorale din aceasta.

Can. 273 - § 1. (= 512) Consiliul pastoral, care este o grupare doar consultativă, este compus din clerici, călugări sau membri ai societăților de viață comună după model călugăresc și mai ales din laici, care sunt desemnați în modul determinat de Episcopul eparhial.

§ 2. Consiliul pastoral va fi constituit, pe cât posibil, în așa fel încât credincioșii creștini ai eparhiei să fie reprezentați ținând seama de diferitele feluri de persoane, de asociații și de alte inițiative.

§ 3. Împreună cu acești credincioși creștini, Episcopul eparhial poate invita la consiliul pastoral, în funcție de oportunitate, chiar și pe alții, fie și din altă Biserică *sui iuris*.

§ 4. Pentru consiliul pastoral nu vor fi desemnați decât credincioși creștini care se disting prin credință sigură, moravuri bune și prudență.

Can. 274 - § 1. (= 513) Consiliul pastoral va fi constituit pe timp determinat, conform prescrierilor statutelor date de Episcopul eparhial.

§ 2. Când scaunul eparhial devine vacant, consiliul pastoral încetează.

Can. 275 - (cf 514 § 1) Numai Episcopul eparhial este cel care va convoca consiliul pastoral, în funcție de necesitățile apostolatului, îl va prezida și va publica ceea s-a tratat în acesta.

Art. V Despre protopopi

Can. 276 - § 1. (553 § 1) Protopopul este un preot pus în fruntea unui protopopiat compus din mai multe parohii, spre a împlini în acel loc, în numele Episcopului eparhial, sarcinile determinate de drept.

§ 2. Îi revine Episcopului eparhial, după ce a consultat consiliul preoților, întemeierea, schimbarea sau suprimarea acestor protopopiate, în funcție de necesitățile activității pastorale.

Can. 277 - § 1. (cf 554) Pentru funcția de protopop, [funcție] care, rămânând neschimbat dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*, nu trebuie să fie unită în mod stabil cu funcția de paroh al unei determinate parohii, Episcopul eparhial, după ce a audiat, dacă consideră oportun acest lucru, parohii și vicarii parohiali ai protopopiatului în cauză, va numi un preot distins prin doctrină și activitate apostolică, mai ales dintre parohi.

§ 2. Protopopul este numit pe o anumită perioadă de timp determinată de dreptul particular.

§ 3. Episcopul eparhial poate să-l înlăture din funcție pe protopop pentru un motiv întemeiat.

Can. 278 - § 1. (= 555) Protopopul, pe lângă puterile și facultățile care îi sunt conferite de dreptul particular, are dreptul și obligația:

1° să promoveze și să coordoneze activitatea pastorală comună;

2° să vegheze astfel încât clericii să ducă o viață corespunzătoare stării lor și, în plus, să-și îndeplinească cu conștiinciozitate obligațiile;

3° să se îngrijească pentru ca Divina Liturghie și laudele divine să fie celebrate după prescrierile cărților liturgice, pentru păstrarea cu grijă a podoabei și strălucirii bisericilor și a

obiectelor sacre, mai ales cu ocazia celebrării Divinei Liturghii și cu privire la păstrarea Divinei Euharistii, pentru ca registrele parohiale să fie completate și păstrate corect, pentru ca bunurile bisericesti să fie administrate cu toată grija și, în sfârșit, pentru a fi îngrijită cu atenția cuvenită casa parohială.

§ 2. În protopopiatul care îi este încredințat, protopopul:

1° își va da silința astfel încât clericii să frecventeze întâlnirile pe care Ierarhul locului le consideră oportune pentru a promova științele sacre și activitățile pastorale;

2° se va îngriji astfel încât clericii să aibă asigurate ajutoare spirituale și să aibă ce mai mare atenție față de cei care se găsesc în situații mai dificile sau sunt strâmtorați de probleme.

§ 3. Protopopul se va îngriji atunci când află că parohii și familiile lor, dacă sunt căsătoriți, au o boală gravă, să nu le lipsească ajutoare spirituale și materiale și ca celor care au decedat să le fie celebrate funerarii demne; să ia, de asemenea, măsuri pentru ca, cu ocazia îmbolnăvirii sau decedului lor, să nu se piardă sau să fie duse registre, documente sau obiecte sacre și alte lucruri care aparțin Bisericii.

§ 4. Protopopul are obligația de a vizita parohiile după modul determinat de Episcopul eparhial.

CAPITOLUL III DESPRE PAROHII, DESPRE PAROHI ȘI DESPRE VICARII PAROHIALI

Can. 279 - (cf 515 § 1) Parohia este o anumită comunitate de credincioși creștini, constituită în mod stabil într-o eparhie, a cărei grijă pastorală este încredințată unui paroh.

Can. 280 - § 1. (= 518) De regulă parohia va fi teritorială, care să-i cuprindă pe toți credincioșii creștini dintr-un anumit teritoriu; dacă însă, după judecata Episcopului eparhial este mai potrivit, după ce a consultat consiliul preoțesc, vor fi înființate parohii personale determinate de criterii de națiune, de limbă, de înscriere la o altă Biserică *sui iuris*, sau chiar după alte rațiuni bine definite.

§ 2. (= 515 § 2) Episcopul eparhial este cel care, după consultarea consiliului preoțesc, va înființa, va schimba și va suprima parohiile.

§ 3. (= 515 § 3) Parohia legitim înființată este prin dreptul însuși persoană juridică.

Can. 281 - § 1. (cf 519) Parohul este preotul căruia, ca principal cooperador al Episcopului eparhial, îi este încredințată, ca unui păstor propriu, grija sufletelor într-o parohie determinată, sub autoritatea aceluiași Episcop eparhial.

§ 2. (cf 520 § 1) O persoană juridică nu poate fi în mod valid paroh.

Can. 282 - § 1. (= 520 § 1 b) Episcopul eparhial, și nu Administratorul eparhial, după consultarea consiliului preoțesc și cu consimțământul Superiorului major al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc, poate întemeia o parohie în biserica aceluiași institut sau societate, rămânând neschimbat can. 480.

§ 2. Această întemeiere trebuie să fie făcută printr-o convenție, stipulată în scris, între Episcopul eparhial și Superiorul major al institutului călugăresc sau al societății de viață comună după model călugăresc, prin care se stabilește cu grijă ceea ce privește slujirea parohială ce va fi îndeplinită, persoanele ce vor fi atribuite parohiei, treburile economice și care sunt drepturile și obligațiile membrilor aceluiași institut sau societate în acea biserică, și care sunt ale parohului.

Can. 283 - Episcopul eparhial nu va retrage, decât din motive grave, anumite grupuri de persoane, edificii și locuri care sunt pe teritoriul parohiei și nu sunt scoase prin drept, nici în totalitate și nici în parte, de sub grija parohului.

Can. 284 - § 1. (cf 523) Dreptul de a-i numi pe parohi îi revine numai Episcopului eparhial, care îi numește în mod liber.

§ 2. (cf 682 § 1) Însă, pentru a încredința o parohie unui membru al unui institut călugăresc sau a unei societăți de viață comună după model călugăresc, Superiorul major propune Episcopului eparhial pentru numire un preot corespunzător al institutului sau societății sale, rămânând neschimbate convențiile stipulate cu Episcopul eparhial sau cu o altă autoritate determinată de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*.

§ 3. (= 522) Parohul este stabil în funcția sa, de aceea nu va fi numit pe timp determinat decât dacă:

1° este vorba de un membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc;

2° candidatul a consimțit în scris la aceasta;

3° este vorba de un caz special, situație în care este necesar consimțământul colegiului consilierilor eparhiali;

4° dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* permite aceasta.

Can. 285 - § 1. (521 § 2) Pentru ca un preot să poată fi numit paroh trebuie să aibă moravuri bune, doctrină sănătoasă, zel pentru suflete, prudență și celelalte virtuți și înzestrări care sunt cerute de drept pentru îndeplinirea lăudabilă a slujirii pastorale.

§ 2. Dacă preotul este legat prin căsătorie, moravurile bune se cer și soției și fiilor acestora care locuiesc cu el.

§ 3. (= 524) Episcopul eparhial va atribui parohia vacantă celui pe care, luate în considerare toate circumstanțele, îl consideră potrivit, excluzând orice considerent subiectiv; pentru a face aprecierea cu privire la aptitudini, îl va audia pe protopop și va face investigații potrivite, ascultând, dacă consideră potrivit, și alți credincioși creștini, mai ales clerici.

Can. 286 - (= 525) Când scaunul eparhial este vacant sau împiedicat, Administratorului eparhiei sau celui care conduce în mod interimar eparhia, îi revine:

1° să-l numească paroh pe preotul propus de Superiorul major conform normei can. 284, § 2;

2° să numească paroh dintre ceilalți preoți, dacă scaunul eparhial este vacant sau împiedicat de cel puțin un an.

Can. 287 - § 1. (= 526 § 1) Parohul va avea grija parohială a unei singure parohii; din cauza lipsei de preoți, însă, sau a altor împrejurări, se poate încredința aceluiași paroh grija mai multor parohii învecinate.

§ 2. (526 § 2) În aceeași parohie va fi un singur paroh; dacă însă dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* permite ca parohia să fie încredințată mai multor preoți, același drept particular va determina cu claritate care sunt drepturile și obligațiile coordonatorului, care are conducerea activității comune și care, în plus, răspunde de aceasta în fața Episcopului eparhial, și care sunt cele ale celorlalți preoți.

Can. 288 - (cf 527 § 1) Parohul obține grija sufletelor prin prevedere canonică, pe care, cu toate acestea, nu este licit să o exercite, decât după luarea în posesiune canonică a parohiei conform normei dreptului particular.

Can. 289 - § 1. (cf 528 § 1) În exercitarea sarcinii de a învăța, parohul are obligația să predice cuvântul lui Dumnezeu tuturor credincioșilor creștini, astfel încât, înrădăcinați în credință, speranță și caritate, aceștia să crească în Hristos, iar comunitatea creștină să dea cea mărturie de caritate pe care Domnul a recomandat-o; de asemenea, instruirea catehetică să-i conducă pe credincioșii creștini la cunoașterea deplină a misterului mântuirii, potrivit vârstei fiecăruia; pentru a face această instruire va căuta nu numai ajutorul membrilor institutelor călugărești sau a societăților de viață comună după model călugăresc, ci și cooperarea laicilor.

§ 2. (cf 528 § 2) În realizarea sarcinii de a sfinți, parohul se va îngriji ca celebrarea Divinei Liturghii să fie centrul și culmea întregii vieți a comunității creștine; de asemenea se va strădui astfel încât credincioșii creștini să se hrănească cu alimentul spiritual prin primirea frecventă și cu devotament a sacramentelor și prin participarea conștientă și activă la laudele divine; parohul, de asemenea, își va aminti că sacramentul penitenței favorizează cel mai mult dezvoltarea vieții creștine; de aceea, va fi disponibil să administreze acest sacrament, chemând pentru aceasta și alți sacerdoți, dacă e necesar, care să cunoască diferite limbi.

§ 3. (cf 529 § 1) În îndeplinirea sarcinii de a conduce, parohul se va îngriji în primul rând să-și cunoască propria turmă; însă, cum este în serviciul tuturor oilor, va favoriza dezvoltarea vieții creștine atât privința fiecărui credincios creștin în parte, cât și în privința asociațiile angajate mai ales în apostolat, precum și în ce privește întreaga comunitate parohială; va vizita de aceea casele și școlile, în măsura în care o cere sarcina pastorală; se îngriji cu sârguință de adolescenți și tineri; îi va urmări cu iubire părintească pe cei săraci și pe infirmi; în sfârșit, va avea o grijă specială pentru muncitori și, în plus, se va strădui astfel încât credincioșii creștini să presteze ajutor în operele de apostolat.

Can. 290 - § 1. (cf 532) În toate treburile juridice ale parohiei, parohul o reprezintă prin persoana sa.

§ 2. (cf 530) Funcțiunile sacre cele mai importante, cum sunt celebrarea sacramentelor inițierii creștine, binecuvântarea căsătoriilor, rămânând neschimbat can. 302, § 2, funeraliile bisericești îi revin parohului, astfel încât vicarilor parohiali nu le este permisă celebrarea decât cu permisiunea cel puțin presupusă a parohului însuși.

Can. 291 - (cf 531) Toate ofrandele, cu excepția aceloră despre care este vorba în cann. 715-717, primite de paroh și de toți ceilalți clerici atașați parohiei cu ocazia împlinirii unei sarcini pastorale, trebuie să fie depuse în fondul parohial, exceptând cazul în care rezultă voința contrară a celui care oferă cu privire la ofrandele complet voluntare; este de competența Episcopului eparhial, după consultarea consiliului preoțesc, să stabilească prescrieri prin care să fie prevăzută destinația acestor ofrande precum și o remunerare justă a parohului și a tuturor celorlalți clerici ai parohiei, conform normei can. 390.

Can. 292 - § 1. (= 533) Parohul are obligația să locuiască în casa parohială aproape de biserica parohială; cu toate acestea Ierarhul locului poate permite, pentru o cauză justă, să locuiască în alt loc, cu condiția ca prin aceasta serviciul parohial să nu sufere nici o daună.

§ 2. Exceptând cazul în care se opune un motiv grav, parohului îi este permis să lipsească în fiecare an din parohie, pentru concediu, continuu sau cu întreruperi, nu mai mult de o lună; nu sunt socotite în timpul de concediu zilele în care parohul se dedică anual exercițiilor spirituale; dacă, însă, parohul vrea să lipsească din parohie mai mult de o săptămână, are obligația de a-l înștiința despre aceasta pe propriul Ierarh al locului.

§ 3. Episcopul eparhial este cel care stabilește norme care să asigure pe durata absenței parohului, cum să se prevadă pentru îngrijirea parohiei, prin intermediul unui sacerdot înzestrat cu puterile și facultățile necesare.

Can. 293 - Parohul își va aminti că trebuie să ofere botezaților și nebotezaților, catolicilor și necatolicilor, prin conviețuirea cotidiană și atenția sa, exemplul unui serviciu cu adevărat sacerdotal și pastoral și că trebuie să dea mărturie de adevăr și de viață în fața tuturor și, ca bun păstor, să-i caute și pe aceia care, cu toate că sunt botezați în Biserica catolică, se abțin de la primirea sacramentelor sau, mai mult, au abandonat credința.

Can. 294 - (cf 534) Parohul va celebra frecvent Divina Liturghie pentru poporul parohiei încredințate lui, iar în zilele prescrise de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* este chiar obligat să celebreze.

Can. 295 - (cf 536-537) În parohie vor exista, conform normei dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*, consilii potrivite pentru tratarea treburilor pastorale și economice.

Can. 296 - § 1. (= 535) În parohie vor exista registre parohiale, adică registrul botezaților, al căsătoriilor, al decedaților și alte registre, conform normelor dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris* sau, dacă acestea lipsesc, cu cele stabilite de Episcopul eparhial însuși; parohul se va îngriji ca registrele parohiale, respectând aceleași norme, să fie completate și păstrate cum trebuie.

§ 2. În registrul botezaților vor fi adnotate și înscrierea botezatului într-o determinată Biserică *sui iuris*, conform normei can. 37, administrarea ungerii cu sfântul mir, precum și tot ceea ce privește starea canonică a credincioșilor creștini având în vedere căsătoria, rămânând neschimbate cele prevăzute în can. 840, § 3, având în vedere adopția și tot astfel hirotonirea sacră sau voturile perpetue într-un institut călugăresc; aceste adnotări vor fi consemnate totdeauna în certificatul de botez.

§ 3. Certificatele eliberate, privitoare la starea canonică a credincioșilor creștini, precum și toate documentele care pot avea importanță juridică, vor fi semnate de parohul însuși sau de un delegat al său și vor avea ștampila parohială.

§ 4. În parohie va exista o arhivă, în care vor fi păstrate registrele parohiale împreună cu scrisorile Ierarhilor și celelalte documente, care este necesar sau util să fie păstrate; toate acestea vor fi inspectate de către Episcopul eparhial sau de către delegatul său cu ocazia vizitei canonice sau cu o altă ocazie potrivită, iar parohul se va îngriji ca acestea să nu ajungă în mâini străine.

§ 5. Chiar și registrele parohiale mai vechi vor fi păstrate conform normei dreptului particular.

Can. 297 - § 1. (cf 538 § 1) Parohul își încetează funcția prin renunțarea acceptată de Episcopul eparhial, prin trecerea timpului determinat, prin îndepărtare sau prin transferare.

§ 2. La împlinirea vârstei de șaptezeci și cinci de ani, parohul este rugat să prezinte renunțarea la funcție Episcopului eparhial care, după luarea în considerare a tuturor circumstanțelor cu privire la persoană și loc, va decide dacă o acceptă sau o amână; Episcopul eparhial va prevedea întreținerea corespunzătoare și locuința celui ce renunță, fiind atent la normele dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 298 - (= 539) Dacă o parohie devine vacantă sau dacă parohul este împiedicat, indiferent din ce motiv, să-și îndeplinească serviciul pastoral în parohie, Episcopul eparhial va numi cât mai repede un sacerdot ca administrator al parohiei.

Can. 299 - § 1. (= 540) Administratorul parohiei are aceleași drepturi și obligații ca parohul, exceptând cazul în care este stabilit altfel de către Episcopul eparhial.

§ 2. Administratorului parohiei nu îi este permis să facă ceva ce poate prejudicia drepturilor parohului sau care poate dăuna bunurilor parohiale.

§ 3. La terminarea sarcinii sale, administratorul parohiei va prezenta o dare de seamă parohului.

Can. 300 - § 1. (= 541) Când o parohie devine vacantă precum și când parohul este total împiedicat să-și exercite serviciul pastoral, înainte de numirea administratorului parohiei, vicarul parohial își asumă interimar grija parohiei, iar dacă sunt mai mulți, cel dintre ei care este mai în vârstă hirotonirea preoțească sau, dacă vicarii lipsesc, parohul cel mai apropiat; Episcopul eparhial, însă, va determina la timp care parohie este considerată cea mai apropiată de alta.

§ 2. Cel care își asumă în mod interimar conducerea parohiei îl va înștiința imediat despre aceasta pe Episcopul eparhial.

Can. 301 - § 1. (cf 545 § 1) În cazul în care pentru îndeplinirea corespunzătoare a grijii pastorale în parohie este necesar sau oportun, parohului îi pot fi atașați unul sau mai mulți vicari parohiali, care trebuie să fie preoți.

§ 2. Vicarul parohial poate fi constituit fie pentru întreaga parohie fie pentru o determinată parte a parohiei.

§ 3. (= 547) Vicarul parohial este numit în mod liber de către Episcopul eparhial, după audierea parohului, dacă nu judecă prudent altfel, și, dacă este vorba de un membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc, respectând can. 284, § 2.

Can. 302 - § 1. (= 548 § 1) Drepturile și obligațiile vicarului parohial se deduc din dreptul comun și cel particular, precum și din scrisoarea Episcopului eparhial și sunt exercitate sub autoritatea parohului; însă, dacă nu este prevăzut în mod expres altfel, și cu excepția obligației despre care este vorba în can. 294, vicarul parohial trebuie, în virtutea funcției, să-l ajute pe paroh în întreg serviciul parohial și, dacă situația o cere, să țină locul parohului.

§ 2. (cf 1111 § 1) Vicarul parohial nu este înzestrat însă în virtutea funcției cu facultatea de a binecuvânta căsătoriile; totuși această facultate, chiar și generală, i-o poate conferi pe lângă Ierarhul locului și parohul în limitele parohiei; această facultate, dacă i-a fost conferită, vicarul parohial o poate conferi și altor sacerdoți pentru fiecare caz în parte.

§ 3. (cf 548 § 3) Vicarul parohial, ca și cooperador al parohului, își va dedica zilnic opera generoasă și activă în serviciul pastoral; între paroh și vicarul parohial va exista un raport fratern, caritate reciprocă și respect, se vor ajuta reciproc cu sfaturi, sprijin și exemplu în a lua măsuri pentru grija parohială, cu voință concordă și cu angajament comun.

§ 4. (550 §§ 1.3) Vicarul parohial are obligația să locuiască în parohie, conform prescrierilor Episcopului eparhial sau obiceiurilor legitime; referitor la perioada de concediu, însă, vicarul parohial are același drept ca parohul.

Can. 303 - (cf 552) Vicarul parohial poate fi înlăturat de către Episcopul eparhial pentru un motiv just; însă, dacă vicarul parohial este membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc, se va respecta can. 1391, § 2.

CAPITOLUL IV DESPRE RECTORII BISERICILOR

Can. 304 - (cf 556) Rectorul unei biserici este preotul căruia i-a fost încredințată grija vreunei biserici, care nu este nici parohială și nici anexată casei unui institut de viață consacrată.

Can. 305 - § 1. (= 557) Rectorul unei biserici este numit de către Episcopul eparhial, rămânând neschimbat dreptul Superiorului major al institutului călugăresc sau al unei societăți de viață comunitară după model călugăresc de a propune spre numire un preot corespunzător din institutul său sau din societate.

§ 2. Chiar dacă biserica aparține vreunui institut de viață consacrată clericală, de drept pontifical sau patriarhal, este de competența Episcopului eparhial să numească rectorul bisericii propus de Superior.

§ 3. Dacă biserica este unită cu un seminar sau cu un alt colegiu, care sunt conduse de preoți, rectorul seminarului sau al colegiului este totodată și rectorul bisericii, exceptând cazul în care Episcopul eparhial a stabilit altfel.

Can. 306 - § 1. (= 558) În biserica încredințată lui nu este licit ca rectorul bisericii să îndeplinească funcțiuni parohiale decât cu consimțământul sau, dacă este cazul, cu delegație din partea parohului, rămânând neschimbat can. 336, § 2.

§ 2. (cf 559) Rectorul unei biserici poate celebra în aceasta Divina Liturghie și laudele divine, rămânând neschimbate statutele legitime de înființare și, în plus, în așa fel încât, după judecata Ierarhului locului, acestea să nu prejudicieze în nici un fel serviciului parohial.

Can. 307 - (= 560) Ierarhul locului, dacă consideră potrivit acest lucru, poate da dispoziție rectorului bisericii să celebreze în biserica încredințată lui anumite funcțiuni sacre, chiar și parohiale, precum și ca biserica să rămână deschisă pentru unele grupuri de credincioși creștini.

Can. 308 - (= 561) Fără permisiunea cel puțin presupusă a rectorului bisericii sau a unei autorități superioare, nu este licit pentru nimeni să celebreze în biserică Divina Liturghie sau laudele divine, să administreze sacramentele sau să îndeplinească alte funcțiuni sacre; această permisiune însă trebuie dată sau negată conform normei dreptului.

Can. 309 - (= 562) Rectorul bisericii, sub autoritatea Ierarhului locului și respectând statutele legitime și drepturile câștigate, trebuie să se îngrijească pentru ca Divina Liturghie, sacramentele și laudele divine să fie celebrate în biserică, după prescrierile cărților liturgice și ale dreptului, pentru ca îndatoririle să fie îndeplinite cu fidelitate, pentru ca bunurile bisericești să fie administrate cu atenție, pentru a se lua măsuri în vederea păstrării și înfrumusețării obiectelor sacre și a edificiilor sacre și să prevadă ca nimic să nu se facă din ceea ce nu corespunde sfințeniei locului sau respectului datorat casei lui Dumnezeu.

Can. 310 - (cf 563) Rectorul bisericii poate fi înlăturat de către Episcopul eparhial pentru un motiv just; dacă însă rectorul bisericii este membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc, se va respecta can. 1391, § 2.

TITLUL VIII DESPRE EXARHATE ȘI DESPRE EXARHI

Can. 311 - § 1. Exarhatul este o parte a poporului lui Dumnezeu care, din cauza unor împrejurări speciale, nu este înființat în eparhie și care, pe criterii teritoriale sau din alte motive, este încredințată păstoririi unui Exarh.

§ 2. La înființarea, schimbarea și suprimarea exarhatului situat în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, se va respecta can. 85, § 3; înființarea, schimbarea și suprimarea celorlalte exarhate este numai de competența Scaunului Apostolic.

Can. 312 - Exarhul conduce exarhatul, fie în numele celui care l-a numit, fie în nume propriu; aceasta trebuie să rezulte din înființarea sau schimbarea exarhatului.

Can. 313 - Ceea ce se spune în drept despre eparhii sau despre Episcopii eparhiali, este valabil și pentru exarhate și Exarhi, exceptând cazul în care este prevăzut în mod expres altfel sau rezultă din natura lucrurilor.

Can. 314 - § 1. În limitele teritoriului Bisericii patriarhale, Exarhul este numit de Patriarh cu consimțământul Sinodului permanent, stabilite rămânând cann. 181-188, dacă este vorba de un Exarh care trebuie să fie hirotonit Episcop; în celelalte cazuri, numirea Exarhului este numai de competența Scaunului Apostolic.

§ 2. Exarhul numit de Patriarh nu poate fi înlăturat din funcție fără consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale.

§ 3. Exarhul ia în posesiune canonică exarhatul încredințat lui prin prezentarea decretului de numire celui care conduce interimar exarhatul.

Can. 315 - § 1. Exarhul, constituit în afara teritoriului Bisericii patriarhale, poate cere Patriarhului preoți corespunzători care să-și asume grija pastorală a credincioșilor creștini pentru exarhat, iar Patriarhul, pe cât posibil, va satisface cererea Exarhului.

§ 2. Preoții trimiși de Patriarh în exarhat, pe timp limitat sau nelimitat, sunt considerați atașați exarhatului și sunt supuși în toate puterile Exarhului.

Can. 316 - Recursul împotriva decretelor Exarhului care conduce exarhatul în numele Pontifului Roman sau în numele Patriarhului, se face respectiv la Scaunul Apostolic sau la Patriarh; împotriva decretelor Exarhului care conduce exarhatul în nume propriu, recursul se face conform normei de drept obișnuite.

Can. 317 - Exarhul are obligația de a vizita mormintele sfinților Apostoli Petru și Pavel, conform normei can. 208, excepția fiind Exarhii care conduc exarhatul încredințat lor în numele Patriarhului.

Can. 318 - § 1. Exarhul numit de Patriarh trebuie să trimită Patriarhului un raport scris la fiecare cinci ani asupra stării spirituale și temporare a exarhatului.

§ 2. Exarhul numit de Pontiful Roman trebuie să facă același raport Scaunului Apostolic la fiecare cinci ani și, dacă aparține de o Biserică Patriarhală, să trimită cât mai repede și Patriarhului o copie a raportului.

Can. 319 - § 1. Exarhul este obligat [să respecte] legile adunării eparhiale, ale curiei eparhiale, ale consiliului preoților, ale colegiului consilierilor eparhiali și ale consiliului pastoral, adaptate locurilor și persoanelor, după judecata autorității care a întemeiat sau mutat exarhatul.

§ 2. Dacă nu se poate constitui colegiul consilierilor conform normei can. 271, § 3, Exarhul va constitui un grup din preoții cei mai prudenți, cel puțin trei, aleși, pe cât posibil, dintre membri consiliului preoțesc, dacă acesta există, al cărui consimțământ sau sfat trebuie să-l ceară ori de câte ori dreptul stabilește că Episcopul eparhial are nevoie de consimțământul sau de sfatul colegiului consilierilor eparhiali.

Can. 320 - § 1. Conducerea exarhatului vacant sau împiedicat trece la Protosinzel sau, dacă acesta nu există, la parohul cel mai în vârstă vechi în hirotonirea preoțească.

§ 2. Celui căruia îi revine conducerea interimară a exarhatului trebuie să înștiințeze cât mai repede autoritatea căreia îi revine numirea Exarhului, pentru [ca această autoritate] să prevadă; între timp, însă, se poate folosi de toate puterile și facultățile, fie ordinare, fie delegate, pe care le avea Exarhul, exceptând cazul în care acestea au fost încredințate pentru sânguința personală a Exarhului.

Can. 321 - § 1. Exarhul, care nu a fost hirotonit Episcop, pe durata sarcinii sale, are privilegiile și însemnele demnității imediat următoare cele episcopale.

§ 2. În ceea ce privește păstrarea sau pierderea privilegiilor și însemnelor, după îndeplinirea sarcinii, se va respecta dreptul particular.

TITLUL IX DESPRE ADUNĂRILE IERARHILOR MAI MULTOR BISERICI SUI IURIS

Can. 322 - § 1. (cf 447-459) Acolo unde este oportun, după judecata Scaunului Apostolic, Patriarhii, Mitropoliții Bisericilor mitropolitane *sui iuris*, Episcopii eparhiali și, dacă statutele o prevăd, chiar și ceilalți Ierarhi ai locului ai mai multor Biserici *sui iuris*, chiar și ai Bisericii latine, care își exercită puterea lor asupra aceleiași națiuni sau regiuni, sunt convocați de Patriarh sau de o altă autoritate desemnată de Scaunul Apostolic, în adunări periodice, la perioade stabilite, astfel încât într-un schimb luminos de prudență și experiență și, împreunându-și părerile, să existe o înțelegere sfântă de forțe spre binele comun al Bisericilor, prin care să se favorizeze unitatea acțiunii, ajutorarea operelor comune, promovarea mai expeditivă pentru binele religiei și în plus să se păstreze mai eficient disciplina bisericească.

§ 2. Deciziile acestei adunări nu au puterea juridică de a obliga, exceptând cazul în care este vorba despre cele ce nu prejudiciază în nici un fel ritul fiecărei Biserici *sui iuris*, puterii Patriarhilor, Sinoadelor, Mitropoliților și Consiliilor Ierarhilor; de asemenea aceste decizii trebuie să fie stabilite împreună de cel puțin două treimi din voturile membrilor ce au vot deliberativ și care au fost aprobate de Scaunul Apostolic.

§ 3. O decizie, chiar dacă e luată prin vot unanim, care într-un fel oarecare depășește competența acestei adunări, este lipsită de orice putere până când nu este aprobată de către însuși Pontiful Roman.

§ 4. Fiecare adunare a Ierarhilor mai multor Biserici *sui iuris* își va întocmi propriile statute în care va fi favorizată, pe cât posibil, și participarea Ierarhilor Bisericilor care nu sunt în deplină comuniune cu Biserica catolică; statutele, pentru a avea valoare, trebuie aprobate de Scaunul Apostolic.

TITLUL X DESPRE CLERICI

Can. 323 - § 1. (cf 207 § 1) Clericii, care se mai numesc și slujitori sacri, sunt credincioși creștini care, aleși de autoritatea competentă a Bisericii, prin darul Spiritului Sfânt primit în sacra hirotonire, sunt destinați să fie slujitori ai Bisericii, participând la misiunea și puterea lui Hristos Păstorul.

§ 2. În baza sacrei hirotoniri, clericii se disting de ceilalți credincioși creștini prin divina instituție.

Can. 324 - Clericii, uniți între ei în comuniune ierarhică și constituiți în diferite grade, participă în mod diferit la unica slujire bisericească, divin instituită.

Can. 325 - (= 1009) Clericii, în baza sacrei hirotoniri, se disting în: Episcopi, preoți și diaconi.

Can. 326 - Clericii sunt constituiți în gradele hirotonirii prin însăși sacra hirotonire; nu își pot însă exercita puterea decât conform normei dreptului.

Can. 327 - Dacă pe lângă Episcopi, preoți sau diaconi, și alți miniștri, constituiți într-o hirotonire minoră și numiți în general clerici minori, sunt admiși sau instituiți în serviciul poporului lui Dumnezeu sau pentru a exercita funcțiuni ale sacrei liturghii, aceștia sunt conduși numai de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*.

CAPITOLUL I DESPRE FORMAREA CLERICILOR

Can. 328 - (cf 232) Biserica are propriul drept și obligație să-și formeze clericii și ceilalți slujitori ai săi; această îndatorire se exercită în mod singular și mai intens în înființarea și conducerea seminarelor.

Can. 329 - § 1. (cf 233 § 1) Opera de promovare a vocațiilor, mai ales pentru slujirile sacre, aparține întregii comunități creștine, care prin co-responsabilitatea sa trebuie să fie atentă la necesitățile slujirii Bisericii universale astfel:

1° părinții, învățătorii și alți educatori primari ai vieții creștinești, se vor îngriji astfel încât, animând familiile și școlile în spirit evanghelic, copiii și tinerii să poată asculta și răspunde în mod liber Domnului care îi cheamă prin Spiritul Sfânt;

2° clericii și mai ales parohii se vor strădui să distingă și să încurajeze vocațiile atât în adolescenți cât și în ceilalți, chiar și mai vârstnici;

3° Episcopul eparhial este cel care va stimula turma, unindu-și forțele cu alți Ierarhi, pentru promovarea vocațiilor și coordonarea celor începute.

§ 2. Dreptul particular va prevedea instituirea operelor fie regionale fie, pe cât posibil, eparhiale, în toate Bisericile, pentru promovarea vocațiilor, care trebuie să fie deschise necesităților întregii Biserici, în special cele misionare.

Can. 330 - § 1. (cf 242 § 1) Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau Consiliul Ierarhilor este cel care va elabora un plan pentru formarea clericilor, în care să fie explicat cât mai amănunțit dreptul comun pentru seminarele situate în limitele teritoriului propriei Biserici; în celelalte cazuri, Episcopul eparhial este cel care va întocmi un plan asemănător pentru propria sa eparhie, rămânând neschimbat can. 150, § 3; acestor autorități le revine competența de a modifica acest plan.

§ 2. Planul formării clericilor, chiar prin intermediul convențiilor, poate fi comun unei întregi regiuni sau națiuni, sau chiar și unei alte Biserici *sui iuris*, fiind atent ca acesta să nu fie în detrimentul specificului riturilor.

§ 3. (cf 243) Planul formării clericilor, respectând cu fidelitate dreptul comun și având în vedere tradiția propriei Biserici *sui iuris*, trebuie să cuprindă, pe lângă altele, norme speciale pentru formarea personală, spirituală, doctrinară și pastorală a seminaristilor, precum și pentru fiecare disciplină ce trebuie predată și pentru organizarea cursurilor și a examenelor.

Art. I

Despre înființarea și conducerea seminarelor

Can. 331 - § 1. (≠ 234) În seminarul minor sunt formați în primul rând cei care prezintă semne ale vocației la slujirile sacre, pentru ca să poată fi recunoscută cu mai multă ușurință și claritate și să poată fi cultivată cu mai multă dedicație; conform normei dreptului particular, pot fi formați și cei care, cu toate că nu prezintă semne ale chemării la starea clericală, pot fi formați să exercite unele slujiri sau opere de apostolat. Apoi, celelalte institute care, conform propriilor statute, servesc aceluiași scop, chiar dacă au nume diferit, sunt echivalate seminarului minor.

§ 2. (cf 237. 241) În seminarul major este mai deplin cultivată, încercată și confirmată vocația celor care, în baza semnelor certe, sunt considerați deja corespunzători pentru primirea statornică a slujirilor sacre.

Can. 332 - § 1. (cf 234) În fiecare eparhie se va înființa un seminar minor, dacă așa o cere binele Bisericii și dacă o permit puterile și resursele.

§ 2. Trebuie înființat un seminar major care să servească ori unei eparhii foarte mari ori, dacă nu întregii Biserici *sui iuris*, cel puțin mai multor eparhii ale aceleiași Biserici *sui iuris* - prin convențiile necesare -, chiar și diferitelor Biserici *sui iuris* care au o eparhie în acea regiune sau națiune, astfel încât numărul seminaristilor să fie corespunzător celui al conducătorilor și al profesorilor bine pregătiți; în același timp formarea se va prevedea prin suficiente subvenții și prin cea mai bună uniune a forțelor, astfel încât să nu-i lipsească nimic.

Can. 333 - Deși este de dorit ca elevilor unei Biserici *sui iuris* să li se rezerve un seminar, în primul rând cel minor, totuși în același seminar pot fi admiși, în împrejurări speciale, chiar și seminaristii altor Biserici *sui iuris*.

Can. 334 - § 1. (cf 237) Seminarul pentru propria eparhie este înființat de Episcopul eparhial; seminarul comun mai multor eparhii este înființat de către Episcopii eparhiali ai aceluiași eparhii sau de către autoritatea superioară, însă cu consimțământul Consiliului Ierarhilor, dacă este vorba despre Mitropolitul Bisericii mitropolitane *sui iuris*, sau cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, dacă este vorba de Patriarh.

§ 2. Episcopii eparhiali, pentru ai căror supuși a fost înființat seminarul comun, nu pot înființa în mod valid alt seminar, fără consimțământul autorității care a înființat seminarul comun sau, dacă este vorba despre un seminar înființat de înșiși Episcopii eparhiali, fără consimțământul unanim al părților care și-au dat acordul sau fără consimțământul autorității superioare.

Can. 335 - § 1. (= 238) Seminarul înființat în mod legitim este, prin dreptul însuși, persoană juridică.

§ 2. În toate treburile juridice ale seminarului, rectorul aceluiași îl reprezintă, exceptând cazul în care dreptul particular sau statutele seminarului stabilesc altfel.

Can. 336 - § 1. (cf 263) Seminarul comun mai multor eparhii este supus Ierarhului desemnat de cei care au înființat seminarul.

§ 2. (= 262) Seminarul face excepție de la regimul parohial; pentru toți cei care sunt în seminar, funcțiile parohiale sunt îndeplinite de rectorul seminarului sau de delegatul său, excepție făcând materia căsătoriei și rămânând neschimbat can. 734.

Can. 337 - § 1. (cf 239 § 3) Seminarul va avea propriul statut în care vor fi determinate în primul rând scopul specific al seminarului și competența autorităților; de asemenea vor fi stabilite modalitatea numirii sau alegerii, durata în funcție, drepturile, obligațiile și justa remunerare a conducătorilor, a funcționarilor, a profesorilor și a consilierilor, precum și modalitățile prin care aceștia, dar și seminarisții vor participa la grija rectorului, mai ales la respectarea disciplinei seminarului.

§ 2. (cf 243) Seminarul va avea de asemenea propriul regulament, în care se vor aplica normele planului formării clericilor, adaptate împrejurărilor speciale și se vor defini într-un mod mai concret punctele cele mai importante ale disciplinei seminarului care privesc, în respectarea statutelor, formarea seminarisților, viața cotidiană și ordinea întregului seminar.

§ 3. Statutul seminarului are nevoie de aprobarea autorității care a înființat seminarul, căreia îi revine competența, dacă este cazul, să le modifice; acestea [statutele], referitoare la regulament, îi revin autorității determinate în statut.

Can. 338 - § 1. (cf 239 § 1) Fiecare seminar va avea un rector și, dacă este nevoie, un econom și alți conducători și funcționari.

§ 2. (cf 260) Rectorul este cel care se va îngriji, conform normei statutului, de conducerea generală a seminarului, îi va îndemna pe toți să respecte statutul și regulamentul seminarului, va coordona opera celorlalți conducători și funcționari și să încurajeze unitatea și colaborarea întregului seminar.

Can. 339 - § 1. (cf 239 § 2) Va fi, de asemenea, cel puțin un părinte spiritual, distinct de rector; în afara acestuia, seminarisții pot cere în mod liber direcția spirituală oricărui alt preot, aprobat de rector.

§ 2. (cf 240 § 1) Pe lângă confesorii obișnuiți, vor fi desemnați sau invitați și alți confesori, respectându-se integral dreptul seminarisților de a se mărturisi oricărui alt confesor, chiar și din afara seminarului, rămânând neschimbată disciplina seminarului.

§ 3. (cf 240 § 2) Pentru judecarea persoanelor nu este permis să se ceară părerea confesorilor sau a părinților spirituali.

Can. 340 - § 1. (cf 253 § 1) Dacă se instituie în același seminar cursurile pentru predarea disciplinelor, va fi un număr corespunzător de profesori bine selecționați, fiecare cu adevărat expert în știința sa, iar în seminarul major vor avea corespunzătoarele grade academice.

§ 2. (254) Profesorii, prin intermediul unei pregătiri aduse la zi și cooperând între ei și cu îndrumătorii seminarului, trebuie să contribuie la formarea integrală a viitorilor slujitori ai Bisericii, atenți fiind la unitatea credinței și la formarea în diferitele discipline.

§ 3. (cf 252 § 3) Profesorii de științe sacre, urmând vestigiile sfinților Părinți și ale Doctorilor elogiați de Biserică, mai ales de cea din Orient, din luminosul tezaur lăsat de aceștia, vor explica doctrina sănătoasă.

Can. 341 - § 1. (= 264) Autoritatea care a înființat seminarul este cea care se va îngriji să prevadă cheltuielile seminarului, chiar prin intermediul impozitelor sau a ofrandelor, despre care se vorbește în cann. 1012 și 1014.

§ 2. (= 264) Sunt supuse impozitului pentru seminar și casele călugărilor, exceptând cazul în care acestea se întrețin numai din pomană, sau în care este sediul actual de studii despre care vorbesc cann. 471, § 2 și 536, § 2.

Art. II Despre formarea la slujire

Can. 342 - § 1. (= 241 § 1) Vor fi admiși în seminar numai elevii care dovedesc, prin documentele cerute conform normei statutului, că sunt corespunzători.

§ 2. (241 § 2) Nimeni nu va fi primit dacă dovedește cu certitudine primirea sacramentelor botezului și a ungerii cu sfântul mir.

§ 3. Cei care în prealabil au fost seminaristi în alt seminar sau într-un institut călugăresc sau într-o societate de viață comună după model călugăresc, nu vor fi admiși decât dacă au obținut atestatul din partea rectorului sau a Superiorului, mai ales privitor la motivul demiterii sau al părăsirii [seminarului, institutului sau a societății respective].

Can. 343 - Seminaristii, chiar dacă sunt admiși într-un seminar al altei Biserici *sui iuris* sau într-unul comun mai multor Biserici *sui iuris*, vor fi formați după propriul rit, obiceiul contrar fiind respins.

Can. 344 - § 1. Adolescenții și tinerii care trăiesc în seminarul minor vor păstra obișnuința corespunzătoare cu propriile lor familii și cu cei de vârsta lor, de care au nevoie pentru o creștere psihologică sănătoasă, mai ales afectivă; vor evita însă, cu grijă, conform normelor psihologiei și pedagogiei sănatoase, tot ceea ce poate diminua în orice fel alegerea liberă a stării lor.

§ 2. Ajuțați de o direcție spirituală potrivită, seminaristii se vor obișnui să ia decizii personale și responsabile în lumina Evangheliei și să-și cultive diferitele calități înnăscute, fără să omită nici una din virtuțile corespunzătoare naturii umane.

§ 3. Curriculum studiilor din seminarele minore va cuprinde ceea ce se cere în fiecare națiune pentru începerea studiilor superioare și, ori de câte ori programa studiilor o permite, și cele ce sunt mai ales utile pentru primirea la slujirile sacre; îndeobște se va avea grijă ca seminaristii să poată obține titlul de studii civile, pentru a putea continua studiile și în altă parte, dacă se ajunge la această alegere.

§ 4. Seminaristii cu o vârstă mai înaintată vor fi formați fie în seminar, fie într-un institut special, ținând cont și de formarea precedentă a fiecăruia.

Can. 345 - Formarea seminaristilor va fi perfecționată în seminarul major, completând în fiecare caz ceea ce a lipsit la formarea în seminarul minor, integrând formarea spirituală, intelectuală și pastorală, astfel încât să devină slujitori ai lui Hristos în mijlocul Bisericii, lumina și sarea lumii contemporane.

Can. 346 - § 1. (cf 244) Cei care aspiră la slujirile sacre vor fi formați astfel încât să cultive în Spiritul Sfânt o comuniune familiară cu Hristos și să-l caute în toate pe Dumnezeu astfel încât, impulsionați de iubirea lui Hristos Păstorul, să fie dornici să-și dăruiască propria viața pentru ca toți oamenii să câștige împărăția lui Dumnezeu.

§ 2. Se vor alimenta în fiecare zi, mai ales din cuvântul lui Dumnezeu și din sacramente, cu forță pentru viața lor spirituală și cu putere pentru munca de apostolat:

1° prin meditarea atentă și constantă a cuvântului lui Dumnezeu și cu o fidelă explicație conform Părinților, seminaristii se vor obișnui să-și conformeze cât mai mult propria viață cu viața lui Hristos și, întăriți mereu în credință, speranță și caritate, să exerseze trăirea după modelul Evangheliei;

2° (cf 246 § 1) vor participa asiduu la Divina Liturghie, care să fie izvor și culme atât a întregii vieți a seminarului, cât și a întregii vieți creștinești;

3° vor învăța să celebreze totdeauna laudele dumnezeiești conform propriului rit pentru a-și alimenta viața spirituală;

4° acordând o mare valoare direcției spirituale, vor învăța să-și examineze bine conștiința și să primească frecvent sacramentul penitenței;

5° o vor urma cu evlavie filială pe Sfânta Fecioară Maria, Mama lui Dumnezeu, pe care Hristos a constituit-o ca Mama tuturor oamenilor;

6° se vor încuraja toate practicile evlavioase care conduc spiritul de rugăciune și care sunt tăria și apărarea chemării apostolice, în primul rând pe cele ce sunt recomandate de venerata tradiție a propriei Biserici *sui iuris*; oricum, se recomandă retragerile spirituale și învățarea funcțiilor sacre, îndemnarea spre calea spirituală;

7° seminariștii vor fi educați la asentimentul Bisericii și în serviciul ei, precum și la virtutea ascultării și a cooperării fraterne;

8° vor fi ajutați să cultive și celelalte virtuți care au mare relevanță pentru vocația lor, precum deosebirea spiritelor, castitatea, tăria sufletească; vor aprecia și vor cultiva acele virtuți care sunt mai prețuite între oameni și care dau valoare slujitorului lui Hristos, dintre care sunt sinceritatea sufletească, grija continuă pentru dreptate, spiritul sărăciei, păstrarea fidelă a promisiunilor, politețea în comportament, modestia în conversație, unite cu caritatea.

§ 3. În seminar, normele disciplinare se vor aplica conform maturității seminariștilor astfel încât, seminariștii, în timp ce învață treptat să se controleze, folosindu-se înțelept de libertate, se vor obișnui să învețe să acționeze spontan și conștiincios.

Can. 347 - (cf 248) Formarea doctrinară va tinde să-i facă pe seminariști, înzestrați cu cultura generală a locurilor și a timpurilor lor și cercetând eforturile și realizările inteligenței omenești, să dobândească o doctrină amplă și solidă în științele sacre astfel încât, erudiți cu o mai plină inteligență a credinței și întăriți de lumina Învățătorului Hristos, să-i poată lumina mai eficace pe oamenii timpului lor și să poată sluji adevărului.

Can. 348 - § 1. (250) Pentru cei care sunt destinați sacerdoțiului, studiile seminarului major, rămânând neschimbat can. 345, se completează cu cursuri filosofice și teologice, care pot fi parcurse fie pe rând, fie concomitent; aceste studii vor cuprinde cel puțin șase ani compleți, astfel încât timpul dedicat disciplinelor filosofice să fie de doi ani integrali, iar cel dedicat studiilor teologice să fie de patru ani integrali.

§ 2. Cursurile filosofico-teologie vor începe prin introducerea în misterul lui Hristos și în economia mântuirii și nu vor fi concluzionate până ce nu se arată, ținând seama de ordinea și ierarhia adevărilor doctrinei catolice, relația și compoziția coerentă a tuturor disciplinelor între ele.

Can. 349 - § 1. (cf 251) Formarea filosofică va tinde să completeze formarea în științele umane; de aceea, ținându-se cont de înțelepciunea antichității și a epocii actuale, fie a întregii familii umane fie mai ales a propriei culturi, să se caute în primul rând patrimoniul filosofic veșnic valabil.

§ 2. Cursurile istorice și sistematice vor fi predate astfel încât seminariștii, cu discernământ intelectual, să poată distinge mai ușor adevărul de fals și, cu mintea deschisă către Dumnezeu care vorbește, să poată continua cu adevărat cercetările teologice și să fie cât mai potriviți pentru îndeplinirea slujbelor prin angajarea de conversații chiar și cu oamenii culți ai acestor timpuri.

Can. 350 - § 1. (cf 252 § 1) Disciplinele teologice vor fi predate în lumina credinței, astfel încât seminariștii să pătrundă în mod profund doctrina catolică, extrasă din Revelația divină și să o exprime în cultura proprie, astfel încât ea să poată fi hrana propriei vieți spirituale și să fie un instrument foarte util în angajarea la slujire.

§ 2. Sfânta Scriptură trebuie să fie sufletul întregii teologii și să informeze toate disciplinele sacre; de aceea se va preda, pe lângă o metodă exegetică îngrijită, capitolele principale ale economiei mântuirii, precum și temele mai importante ale teologiei biblice.

§ 3. Liturgica va fi predată ținându-se seama de ponderea ei specială, ca izvor necesar al doctrinei și al adevăratului spirit creștin.

§ 4. (cf 256 § 2) Până când unitatea pe care Hristos o vrea pentru Biserica sa nu va fi deplin realizată, ecumenismul trebuie va fi una dintre dimensiunile necesare oricărei discipline teologice.

Can. 351 - (cf 256 § 2) Profesorii de științe sacre, deoarece predau cu mandatul autorității bisericești, transmit în mod fidel doctrina propusă de aceasta și se vor supune cu umilință, întru totul, magisterului constant și conducerii Bisericii.

Can. 352 - § 1. (cf 255) Formarea pastorală va fi adaptată condițiilor locurilor și timpurilor, înzestrării seminariștilor fie celibatari fie căsătoriți și necesităților slujirilor pentru care ei se pregătesc.

§ 2. (cf 256 § 1) Seminariștii vor fi formați în primul rând în arta catehetică și omiletică, în celebrarea liturgică, în administrarea parohiei, în dialogul evanghelizator cu necredincioșii sau necreștinii sau cu credincioșii creștini mai puțin fervenți, în apostolatul social și în folosirea instrumentelor de comunicare socială, fără neglijarea disciplinelor auxiliare ca psihologia și sociologia pastorală.

§ 3. (cf 257 § 1) Chiar dacă seminariștii se pregătesc să-și însușească slujirea în propria lor Biserică *sui iuris*, vor fi formați în spiritul cu adevărat universal, pentru care să fie pregătiți să ia parte la deservirea sufletelor oriunde pe pământ; de aceea vor fi învățați cu privire la necesitățile Bisericii universale, și mai ales în privința apostolatului ecumenic și al evanghelizării.

Can. 353 - (cf 258) Conform normei dreptului particular, se vor efectua exerciții și probe care să contribuie mai ales la întărirea formării pastorale, cum sunt serviciul social sau cel caritabil, formarea catehetică, și în special ucenicia pastorală în cursul formării filosofico-teologice și ucenicia diaconală înainte de hirotonirea preoțească.

Can. 354 - (cf 236) Formarea proprie a diaconilor ce nu sunt destinați sacerdoțiului, se va adapta la normele date mai sus, astfel încât curriculum studiilor să dureze cel puțin trei ani, avându-se în vedere tradițiile proprii Bisericii *sui iuris* referitoare la diaconia liturgică, a cuvântului și a carității

Can. 355 - (cf 1027) Cei care vor fi hirotoniți, vor fi învățați în mod corespunzător cu privire la obligațiile clericilor și vor fi educați să le primească și să le îndeplinească din tot sufletul.

Can. 356 - § 1. Rectorul seminarului va trimite în fiecare an un raport referitor la progresul formării seminariștilor Episcopului lor eparhial, sau eventual Superiorului major; va raporta apoi despre starea seminarului celor ce au înființat seminarul.

§ 2. (cf 259 § 2) Episcopul eparhial sau Superiorul major, în scopul de a ajuta formarea seminariștilor lor, va vizita frecvent seminarul, mai ales dacă este vorba despre cei care trebuie promovați la hirotonirile sacre.

CAPITOLUL II DESPRE ÎNSCRIEREA CLERICILOR ÎNTR-O EPARHIE

Can. 357 - § 1. (cf 265) Fiecare cleric trebuie să fie înscris ca și cleric într-o eparhie sau într-un exarhat, sau într-un institut călugăresc, sau într-o societate de viață comună după model călugăresc, sau într-un institut ori într-o asociație care are dreptul de la Scaunul Apostolic sau, în limitele teritoriului Bisericii pe care o prezidează, de la Patriarh cu consimțământul Sinodului permanent, de a-și înscrie clerici.

§ 2. Ceea ce este stabilit referitor la înscrierea clericilor într-o eparhie sau demiterea din aceasta, este valabil, cu referințele de rigoare, și pentru alte persoane juridice amintite mai sus

precum și, dacă dreptul particular o prevede, pentru însăși Biserica patriarhală, exceptând cazul în care este prevăzut în mod expres altfel.

Can. 358 - (cf 266 § 1) Prin hirotonirea diaconală cineva este înscris ca și cleric al eparhiei pentru al cărei serviciu a fost hirotonit, exceptând cazul în care, conform normei dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*, a fost deja înscris în aceeași eparhie.

Can. 359 - (= 267 § 1) Pentru ca un cleric deja înscris într-o oarecare eparhie să poată trece în mod valid într-o altă eparhie, trebuie să obțină de la Episcopul său eparhial o scrisoare de demitere, iscălită de același, și de asemenea o scrisoare de înscriere de la Episcopul eparhial al eparhiei în care dorește să se înscrie, iscălită de asemenea de acesta.

Can. 360 - § 1. (cf 268 § 1) Transferul clericului într-o altă eparhie, păstrând înscrierea, se face pentru un timp determinat, reînnoită chiar de mai multe ori, prin intermediul unei convenții scrise, stipulată între cei doi Episcopi eparhiali, în care sunt stabilite drepturile și îndatoririle clericului sau ale părților.

§ 2. După trecerea a cinci ani de la legitimul transfer, clericul va fi înscris prin dreptul însuși în eparhia care l-a găzduit dacă, față de această dorință a sa manifestată în scris ambilor Episcopi eparhiali, nici unul dintre aceștia, în decurs de patru luni, nu și-au manifestat în scris o poziție contrară.

Can. 361 - (= 271 § 1 a) Nu se va refuza, decât pentru o adevărată necesitate a propriei eparhii sau a Bisericii *sui iuris*, clericului care cere trecerea sau transferul în altă eparhie care suferă de o penurie gravă de clerici, mai ales pentru evanghelizare, cauză a Bisericii universale, cu condiția ca acesta să fie pregătit și apt să îndeplinească această slujire.

Can. 362 - § 1. (cf 271 § 3) Din motive juste, clericul poate fi rechemat din transfer de către propriul său Episcop eparhial, sau trimis înapoi de către Episcopul eparhial care l-a găzduit, respectând convențiile încheiate și echitatea.

§ 2. (cf 271 § 2) La reîntoarcerea legitimă din transfer în propria eparhie, rămân stabilite și apărute toate drepturile pe care le-ar fi avut dacă ar fi rămas înscris în aceasta, prin slujirea sacră.

Can. 363 - (cf 272) Pe un cleric al eparhiei nu-l poate înscrie sau demite din aceasta și nici nu-i poate acorda în mod valid permisiunea de transfer:

1° Administratorul Bisericii patriarhale fără consimțământul Sinodului permanent; Exarhul patriarhal și Administratorul eparhial fără consimțământul Patriarhului;

2° în celelalte cazuri, Administratorul eparhiei, dacă nu a trecut un an de la vacanța scaunului eparhial și atunci cu consimțământul colegiului consilierilor eparhiali.

Can. 364 - (cf 267 § 2) Înscrierea unui cleric într-o eparhie nu încetează decât cu înscrierea validă într-o altă eparhie sau cu pierderea stării clericale.

Can. 365 - § 1. (cf 269) Pentru trecerea sau transferul licit se cer motive juste, cum sunt folosul Bisericii sau binele clericului însuși; permisiunea nu îi va fi refuzată însă decât pentru motive grave.

§ 2. Dacă dreptul particular al unei Biserici *sui iuris* stabilește astfel, pentru trecerea legitimă în eparhia unei alte Biserici *sui iuris* se cere de asemenea ca Episcopul eparhial care îl demite pe cleric, să obțină consimțământul autorității determinate de același drept particular.

Can. 366 - § 1. (cf 269) Episcopul eparhial nu va înscrie în eparhia sa un cleric străin decât dacă:

1° o cer necesitățile sau folosul eparhiei;

2° se convinge el însăși de aptitudinile clericului pentru îndeplinirea slujirii, mai ales dacă clericul parvine dintr-o altă Biserică *sui iuris*.

3° constată dintr-un document legitim demiterea legitimă din eparhie și are din partea Episcopului eparhial care l-a demis, la nevoie sub secret, mărturii favorabile despre curriculum vitae și moravurile clericului;

4° clericul a declarat în scris că vrea să se dedice serviciului noii eparhii conform normei dreptului.

§ 2. Episcopul eparhial va face cunoscut cât mai repede Episcopului eparhial precedent despre înscrierea săvârșită în eparhia sa.

CAPITOLUL III DESPRE DREPTURILE ȘI ÎNDATORIRILE CLERICILOR

Can. 367 - Clericii au ca primă obligație să anunțe tuturor Împărăția lui Dumnezeu și să reprezinte dragostea lui Dumnezeu față de oameni, în slujirea cuvântului și a sacramentelor, ba chiar prin întreaga lor viață, astfel încât toți, iubindu-l pe Dumnezeu mai mult ca pe orice și iubindu-se reciproc, să fie edificați și să crească în Trupul lui Hristos care este Biserica.

Can. 368 - (cf 276) Clericii sunt ținuti dintr-un motiv special la perfecțiunea pe care o propune Hristos discipolilor săi, deoarece prin sacra hirotonire sunt consacrați lui Dumnezeu într-un mod nou, pentru a deveni instrumente mai eficiente ale lui Hristos, eternul Sacerdot, în serviciul poporului lui Dumnezeu, și pentru a fi în același timp model exemplar pentru turmă.

Can. 369 - § 1. (cf 276 § 2) Clericilor le incumbă să citească și să mediteze zilnic cuvântul lui Dumnezeu astfel încât, făcuți audiatori fideli și atenți ai lui Hristos, să devină slujitori adevărați ai predicării; să fie zeloși în rugăciuni, în celebrările liturgice și mai ales în devotamentul față de taina Euharistiei; să-și examineze zilnic conștiința și să primească frecvent sacramentul penitenței; să o cinstească pe Sfânta Maria, pururea Fecioară, Mama lui Dumnezeu, și să implore de la ea harul de a se conforma Fiului ei și să îndeplinească celelalte practici evlavioase ale propriei Biserici *sui iuris*.

§ 2. Să dea o considerație deosebită direcției spirituale și la timpurile stabilite să facă, conform prescrierilor dreptului particular, retragerile spirituale.

Can. 370 - (= 273) Clericii au obligația specială de a acorda respect și ascultare Pontifului Roman, Patriarhului și Episcopului eparhial.

Can. 371 - § 1. (= 274 § 1) Clericii, având îndeplinite cerințele dreptului, au dreptul să obțină de la propriul lor Episcop eparhial o oarecare funcție, slujire sau sarcină pe care să o îndeplinească în serviciul Bisericii.

§ 2. Clericii vor primi și vor îndeplini cu fidelitate orice funcție, slujire sau sarcină încredințată lor de către autoritatea competentă, ori de câte ori necesitățile Bisericii o cer, după judecata aceleiași autorități.

§ 3. Pentru a putea exercita însă o profesie civilă, se cere permisiunea Ierarhului propriu.

Can. 372 - § 1. (cf 279) Clericilor, după ce și-au completat formarea ce se cere pentru hirotonirile sacre, le incumbă să nu înceteze să se dedice științelor sacre, ci dimpotrivă se vor strădui să dobândească o cunoaștere și o practică mai profundă și adusă la zi de către aceleași, prin cursuri de perfecționare aprobate de propriul lor Ierarh.

§ 2. Vor frecventa, de asemenea, și întâlnirile pe care Ierarhul le judecă oportune, pentru promovarea științelor sacre și a metodelor pastorale.

§ 3. Nu vor neglija însușirea științelor profane, mai ales a acelor care au o legătură mai strânsă cu științele sacre, convenabil oamenilor cușți.

Can. 373 - (= 277) Celibatul clericilor, ales pentru împărăția cerurilor și atât de corespunzător sacerdoțiului, va fi stimat pretutindeni, conform tradiției Bisericii universale; tot astfel trebuie ținută la mare cinste starea clericilor legați prin căsătorie, consfințită de secole prin practica Bisericii primitive și a Bisericilor orientale.

Can. 374 - (cf 277 § 3) Clericii celibatari și căsătoriți trebuie să strălucească prin frumusețea castității; dreptul particular este cel care stabilește mijloacele oportune pentru atingerea acestui scop.

Can. 375 - Clericii căsătoriți vor oferi un exemplu strălucit celorlalți credincioși creștini, prin conducerea vieții de familie și prin educarea fiilor.

Can. 376 - (cf 280) Pe cât posibil, se va favoriza laudabila viață comună între clericii celibatari pentru a se ajuta reciproc în cultivarea vieții spirituale și intelectuale, și pentru a putea coopera mai bine în slujirea lor.

Can. 377 - (276 § 2, 3°) Toți clericii trebuie să celebreze laudele divine, conform dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 378 - (276 § 2, 2°) Clericii vor celebra des Divina Liturghie, conform normei dreptului particular, mai ales în zilele de duminică și în sărbătorile de poruncă; este viu recomandată celebrarea zilnică.

Can. 379 - (= 275) Clericii, uniți prin legătura carității cu confracții oricărei Biserici *sui iuris*, vor lucra toți la același scop, adică la edificarea Corpului lui Hristos și de aceea, în orice condiție ar fi și chiar dacă au funcții diferite, vor coopera între ei și se vor ajuta reciproc.

Can. 380 - (cf 233 § 1) Clericii își vor da silința să promoveze toate vocațiile care tind la slujirea sacră și la viața în institutele de viață consacrată, nu numai prin predici, cateheză sau prin alte mijloace oportune, ci, în primul rând, prin mărturia vieții și a slujirii lor.

Can. 381 - § 1. Arzând de zelul apostolic, clericii vor fi pentru toți exemplu de binefacere și ospitalitate mai ales față de bolnavi, loviți de soartă, persecutați, exilați și refugiați.

§ 2. (cf 843 § 1) Clericii, dacă nu sunt împiedicați de un motiv just, sunt obligați să furnizeze ajutoare derivate din bunurile spirituale ale Bisericii, mai ales din cuvântul lui Dumnezeu și din sacramente, credincioșilor creștini care le cer în mod oportun, dispuși să le primească în mod corect și să nu li se interzică dreptul de a primi sacramentele.

§ 3. (cf 275 § 2) Clericii vor cunoaște și vor promova demnitatea laicilor și rolul pe care îl au în misiunea Bisericii, mai ales vor recunoaște diferitele harisme ale laicilor și, de asemenea, vor folosi competența și experiența lor spre binele Bisericii, în special prin modalitățile prevăzute de drept.

Can. 382 - (cf 285 § 1) Clericii se vor abține absolut de la tot ceea ce, conform normelor determinate detaliat de dreptul particular, nu se cuvine propriului statut și de asemenea vor evita tot ceea ce este străin.

Can. 383 - Clericii, chiar dacă nu este un rău să aibă aceleași drepturi civile și politice ca și ceilalți cetățeni, totuși:

1° (285 § 3) sunt opriți să-și asume funcții publice care comportă o participare la exercitarea puterii civile;

2° (289 § 1) întrucât serviciul militar corespunde mai puțin stării clericale, nu se vor angaja ca voluntari, decât cu permisiunea Ierarhului propriu;

3° (289 § 2) se vor folosi de excepțiile pe care legile civile, convențiile sau obiceiurile le acordă în favoarea exercitării sarcinilor și funcțiilor publice străine stării clericale, precum și de la serviciul militar.

Can. 384 - § 1. (cf 287) În calitate de slujitori ai reconcilierii tuturor în dragostea lui Hristos, clericii se vor strădui să promoveze pacea, unitatea și înțelegerea sprijinită pe dreptate între oameni.

§ 2. Nu vor lua parte activă în partidele politice și nici în conducerea asociațiilor sindicale, decât dacă, după judecata Episcopului eparhial, sau dacă dreptul particular prevede astfel, a Patriarhului sau a altei autorități, o cere apărarea drepturilor Bisericii sau promovarea binelui comun.

Can. 385 - § 1. Plini de spiritul sărăciei lui Hristos, clericii se vor strădui, prin simplitatea vieții, să fie mărturisitori, în fața lumii, ai bunurilor veșnice și, cu discernământ spiritual, să destineze bunurile temporare unei folosințe corecte; însă bunurile care le revin cu ocazia exercitării funcțiilor, slujirilor sau a sarcinilor bisericești, după ce-și rețin pentru ei ceea ce este nevoie pentru subzistența corespunzătoare și pentru îndeplinirea obligațiilor propriei stări, le vor folosi și le vor împărți pentru operele de apostolat sau de caritate.

§ 2. (286) Clericilor le este interzis să facă, prin ei sau prin alții, afaceri sau activități neguțătorești, în beneficiul lor sau al altora, exceptând cazul în care le este permis de autoritatea determinată de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* sau de către Scaunul Apostolic.

§ 3. (= 285 § 4) Clericilor le este interzisă cămătăria, chiar cu bunuri proprii, decât după consultarea Episcopului eparhial sau, dacă este cazul, a Superiorului major.

Can. 386 - § 1. (= 283 § 1) Deși nu au obligația reședinței oficiale, clericii nu vor părăsi eparhia lor pe un timp notabil, determinat de dreptul particular, fără permisiunea măcar presupusă a Ierarhului locului.

§ 2. Clericul care locuiește în afara propriei eparhii, în ceea ce privește obligația stării aceluiași cleric, este supus Episcopului eparhial al locului; dacă va locui un timp mai îndelungat acolo, îl va înștiința fără întârziere pe Ierarhul locului.

Can. 387 - (cf 284) Referitor la îmbrăcămintea pe care trebuie să o poarte clericii, se va respecta dreptul particular.

Can. 388 - Clericii nu se pot folosi de drepturile și de însemnele legate de demnitățile conferite, în afara locurilor în care autoritatea care le-a conferit demnitatea își exercită puterea, sau care a consimțit în scris la concesiunea aceleiași demnități fără nici o excepție, sau exceptând cazul în care aceștia însoțesc autoritatea care le-a conferit demnitatea sau o reprezintă, sau dacă au obținut consimțământul Ierarhului locului.

Can. 389 - Clericii se vor strădui să evite orice dispute; dacă totuși se ivește între ei o cauză contencioasă oarecare, se vor încredința forului Bisericii, iar aceasta se va face, pe cât posibil, și când este vorba de o cauză contencioasă între clerici și alți credincioși creștini.

Can. 390 - § 1. (cf 281) Clericii au dreptul la o întreținere corespunzătoare, și pentru aceasta vor primi o remunerație ca răsplătă pentru îndeplinirea funcției sau a sarcinii încredințate lor, iar [remunerația], dacă este vorba de clerici căsătoriți, trebuie să fie suficientă și pentru întreținerea familiei lor, exceptând cazul în care s-a prevăzut deja suficient în alt fel.

§ 2. Tot astfel mai au dreptul să li se prevadă, lor și familiilor lor, dacă sunt căsătoriți, măsurile corespunzătoare de precauție și de siguranță socială precum și asistența sanitară; pentru

ca acest drept să poată duce la rezultat, clericii sunt obligați să contribuie cu partea lor, conform dreptului particular, la instituția despre care vorbește can. 1021, § 2.

Can. 391 - (cf 278 § 1) Este dreptul integral al clericilor, rămânând neschimbat can. 578, § 3, să se asocieze cu alții în vederea urmării unor scopuri corespunzătoare stării clericale; este însă de competența Episcopului eparhial să judece în mod autentic privitor la această corespondență.

Can. 392 - (= 283 § 2) Clericii au dreptul la un concediu anual convenit, a cărui durată va fi determinată de dreptul particular.

Can. 393 - Clericii, indiferent de condiția lor, vor purta în inimă grija pentru toate Bisericile, și de aceea se vor arăta gata de a servi, oriunde necesită urgență, mai ales pentru a-și exercita slujba în misiuni sau regiuni care suferă de o precară lipsă de clerici, cu permisiunea sau la îndemnul propriului Episcop eparhial sau Superior.

CAPITOLUL IV DESPRE PIERDEREA STĂRII CLERICALE

Can. 394 - Sacra hirotonire, odată primită în mod valid, nu poate fi niciodată anulată; un cleric își pierde totuși starea clericală prin:

1° sentință judecătorească sau decret administrativ, care declară invalidă sacra hirotonire;

2° pedeapsa depunerii, impusă legitim;

3° rescriptul Scaunului Apostolic sau, conform normei can. 397, al Patriarhului; acest rescript nu poate fi dat în mod licit de către Patriarh și nu este dat nici de către Scaunul Apostolic diaconilor fără motive grave, iar cel privitor la preoți fără motive foarte grave.

Can. 395 - (= 292) Clericul care, conform normei dreptului, își pierde starea clericală, pierde prin aceasta și drepturile proprii stării clericale și nu mai este ținut la nici o obligație a statutului clerical, rămânând neschimbat însă can. 396; îi este interzisă exercitarea puterii ordinare, rămânând neschimbate can. 725 și 735, § 2; prin dreptul însuși este privat de toate funcțiile, slujbele și sarcinile și de orice putere delegată.

Can. 396 - (= 291) Exceptând cazul în care sacra hirotonire a fost declarată invalidă, pierderea stării clericale nu comportă dispensa de obligația celibatului, care este acordată numai de Pontiful Roman.

Can. 397 - Patriarhul, cu consimțământul Sinodului Episcopilor Biserici patriarhale sau, dacă este pericol în așteptare, a Sinodului permanent, poate acorda pierderea stării clericale acelor clerici care au domiciliul sau cvasi-domiciliul în limitele teritoriului propriei Biserici patriarhale, care nu sunt obligați la celibat sau, dacă sunt ținuți, să nu ceară dispensă de la această obligație; în celelalte cazuri chestiunea va fi înaintată Scaunului Apostolic.

Can. 398 - (cf 293) Cel ce a pierdut starea clericală prin rescriptul Scaunului Apostolic poate fi admis din nou în rândul clericilor numai de către Scaunul Apostolic; însă, cine a obținut pierderea stării clericale de la Patriarh, poate fi din nou admis între clerici și de către Patriarh.

TITLUL XI DESPRE LAICI

Can. 399 - (cf 207 § 2) Prin numele de laici se înțeleg, în acest Cod, credincioșii creștini cărora le este proprie și specială particularitatea lumească și care, trăind în lume, participă la misiunea Bisericii, dar nu sunt nici constituiți în sacra hirotonire și nici înscriși în starea călugărească.

Can. 400 - (= 224) Laicii, pe lângă drepturile și obligațiile care sunt comune tuturor credincioșilor creștini și care sunt prevăzute în alte canoane, au aceleași drepturi și obligații prevăzute în canoanele acestui titlu.

Can. 401 - (cf 225 § 2) Laicii sunt în primul rând cei care, prin propria chemare, vor căuta Împărăția lui Dumnezeu, administrând lucrurile temporare, orânduindu-le [voinței] lui Dumnezeu, și de aceea vor fi mărturisitorii lui Hristos în viața particulară, familială și politico-socială și îl vor arăta și altora, vor lupta pentru legi drepte în societate și vor contribui la sfințirea lumii după modelul fermentului, strălucind prin credință, speranță și caritate.

Can. 402 - (= 227) Este dreptul laicilor să li se recunoască în chestiunile cetății terestre, acea libertate care li se cuvine tuturor cetățenilor; folosindu-se însă de această libertate, se vor îngriji să aibă grijă ca acțiunile lor să fie îmbibate de spiritul evanghelic și vor lua seama la doctrina propusă de magisterul Bisericii, ferindu-se să nu expună propria lor părere, în chestiunile nedecise, ca fiind doctrina Bisericii.

Can. 403 - § 1. Rămânând neschimbat dreptul și obligația de a respecta oriunde propriul rit, laicii au dreptul să participe activ la celebrările liturgice ale oricărei Biserici *sui iuris*, conform prescrierilor cărților liturgice.

§ 2. (cf 230 § 2) Dacă necesitățile Bisericii sau o utilitate reală recomandă astfel, și lipsesc slujitorii sacri, se pot încredința laicilor unele funcții ale slujitorilor sacri, conform normei dreptului.

Can. 404 - § 1. (= 229) Pe lângă formarea catehetică pe care trebuie să o aibă încă din copilărie, laicii au dreptul și obligația de a dobândi o cunoaștere, adaptată la aptitudinile intelectuale și condițiile fiecăruia, a doctrinei revelate de Hristos, și transmisă de magisterul autentic al Bisericii, nu numai pentru a putea trăi conform aceleiași doctrine, ci chiar să o poată expune și, dacă este nevoie, să o apere.

§ 2. [Laicii] au și dreptul de a dobândi acea cunoaștere mai deplină în științele sacre care este predată în universitățile bisericesti de studii sau în facultăți, sau în institutele de științe călugărești, frecventând cursurile și primind gradele academice.

§ 3. Tot astfel, respectând prescrierile privind aptitudinea cerută, ei au capacitatea de a primi de la autoritatea bisericească competentă mandatul de a preda disciplinele sacre.

Can. 405 - Patrimoniul liturgic, teologic, spiritual și disciplinar va fi studiat conștiincios de către laici, astfel încât să fie favorizată bunăvoința reciprocă și stima precum și unitatea de acțiune între laicii diferitelor Biserici *sui iuris*, iar diversitatea riturilor să nu dăuneze binelui comun al societății în care trăiesc, ci mai degrabă să-i conducă zi de zi mai mult la același bine.

Can. 406 - (cf 225 § 1) Laicii, amintindu-și de obligația prevăzută în can. 14, vor ști că aceasta este și mai urgentă în acele împrejurări în care oamenii nu pot audia Evanghelia și nu-l pot cunoaște pe Hristos decât prin ei.

Can. 407 - (= 226) Laicii care trăiesc în starea conjugală, conform propriei lor vocații, au obligația specială să lucreze la edificarea poporului lui Dumnezeu prin intermediul căsătoriei și al familiei.

Can. 408 - § 1. (228 § 2) Laicii care se disting prin știința cerută, experiență și cinste, vor fi audiați de către autoritățile bisericești ca experți sau sfătuitori, fie individual, fie ca membri ai diferitelor consilii sau adunări, ca cele parohiale, eparhiale sau patriarhale.

§ 2. (cf 228 § 2) Pe lângă sarcinile bisericești la care laicii sunt admiși prin dreptul comun, ei pot fi însărcinați de către autoritatea competentă și cu alte sarcini, cu excepția celor care cer hirotonirea sacră sau care sunt în mod expres interzise laicilor de către dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*.

§ 3. Referitor la exercitarea unei sarcini bisericești, laicii sunt supuși pe deplin autorității bisericești.

Can. 409 - § 1. (= 231) Laicii care sunt încredințați permanent sau temporar unui serviciu special al Bisericii, au obligația de a dobândi formarea adecvată care se cere pentru îndeplinirea corespunzătoare a sarcinii lor și pentru a îndeplini această sarcină în mod conștiincios, cu dăruire și cu grijă.

§ 2. Ei au dreptul la o remunerație justă, adaptată la condiția lor, cu care să poată întreține în mod decent, respectând și prevederile dreptului civil, propriile necesități și cele ale familiilor lor, astfel încât să li se prevadă, lor și familiilor lor, măsurile corespunzătoare de precauție și de siguranță socială, precum și asistența sanitară.

TITLUL XII
DESPRE MONAHI ȘI CEIALȚI CĂLUGĂRI ȘI MEMBRI AI ALTOR INSTITUTE
DE VIAȚĂ CONSACRATĂ

CAPITOLUL I
DESPRE MONAHI ȘI CEIALȚI CĂLUGĂRI

Art. I
Canoane generale

Can. 410 - (573) Starea călugărească este un mod stabil de viață comună într-un oarecare institut aprobat de Biserică, în care credincioșii creștini, urmându-l mai îndeaproape pe Hristos, Învățătorul și Exemplul Sfințeniei, sub acțiunea Spiritului Sfânt, sunt consacrați, în baza unui titlu nou și special, prin voturile publice ale ascultării, castității și sărăciei, pe care să le respecte sub un Superior legitim, conform normei statutelor, renunță la lume și se dedică în totalitate dobândirii perfecțiunii carității perfecte în serviciul Împărăției lui Dumnezeu, pentru edificarea Bisericii și mântuirea lumii ca semne care prevestesc gloria cerească.

Can. 411 - (574 § 1) Starea călugărească va fi încurajată și promovată de către toți.

1° Despre dependența călugărilor de Episcopul eparhial, de Patriarh, de Scaunul Apostolic

Can. 412 - § 1. (cf 590) Toți călugării sunt supuși Pontifului Roman ca Superior suprem și au obligația de a i se supune și în virtutea votului ascultării.

§ 2. (= 591) Pentru a prevedea binele institutelor și nevoile apostolatului cât mai bine, Pontiful Roman, în baza primatului său asupra Bisericii universale, având în vedere folosul comun, poate să scoată de sub conducerea Episcopului eparhial institutele de viață consacrată și să le supună sieși sau altei autorități bisericești.

Can. 413 - (cf 589) În privința conducerii interne și disciplinei călugărești, institutele călugărești, dacă dreptul nu prevede altfel, dacă sunt de drept pontifical, sunt supuse imediat și exclusiv Scaunului Apostolic; însă, dacă sunt de drept patriarhal sau eparhial, sunt supuse imediat Patriarhului sau Episcopului eparhial, rămânând neschimbat can. 418, § 2.

Can. 414 - § 1. (cf 595) În privința mănăstirilor și a congregațiilor de drept eparhial, Episcopul eparhial are competența:

1° să aprobe tipicele mănăstirilor și statutele congregațiilor, precum și modificările introduse în acestea, conform normei dreptului, rămânând neschimbate cele ce au fost aprobate de către autoritatea superioară;

2° (595 § 2) să dispenseze de la aceleași tipice sau statute care depășesc puterea Superiorilor călugări și care sunt cerute în mod legitim aceluiasi, în fiecare caz și sub formă de act;

3° să viziteze mănăstirile, chiar și cele dependente, precum și fiecare casă a congregațiilor din teritoriul său ori de câte ori face acolo vizita canonică, sau ori de câte ori rațiunile într-adevăr speciale, după judecata sa, îl îndeamnă să o facă.

§ 2. Aceste drepturi sunt de competența Patriarhului, referitor la ordinele și congregațiile de drept patriarhal care își au casa principală în limitele teritoriului Bisericii pe care o prezidează; altfel, aceleași drepturi față de toate ordinele precum și mănăstirile și congregațiile care nu sunt de drept eparhial sunt doar de competența Scaunului Apostolic.

§ 3. Dacă o congregație de drept eparhial se extinde în alte eparhii, nu se poate modifica nimic în mod valid în aceleași statute decât cu consimțământul Episcopului eparhial al eparhiei în care

își are sediul casa principală, după ce totuși au fost consultați Episcopii eparhiali în ale căror eparhii sunt situate celelalte case.

Can. 415 - § 1. (678 § 1) Toți călugării sunt supuși puterii Ierarhului locului în ceea ce privește celebrarea publică a cultului divin, predicarea cuvântului lui Dumnezeu poporului, educarea călugărească și morală a credincioșilor creștini și mai ales a copiilor, formarea catehetică și liturgică, demnitatea stării clericale, precum și diferitele opere care se referă la apostolat.

§ 2. (628 § 2) Episcopul eparhial este cel care are dreptul și obligația de a vizita fiecare mănăstire și casă a ordinelor sau congregațiilor situate pe teritoriul său, în ceea ce privește aceste lucruri, ori de câte ori face acolo vizita canonică, sau ori de câte ori, după judecata sa, motive grave îl îndeamnă să o facă.

§ 3. (681 § 1) Episcopul eparhial nu poate încredința călugărilor opere de apostolat sau însărcinări pentru eparhia proprie, decât cu consimțământul Superiorilor competenți, rămânând neschimbat dreptul comun și respectându-se disciplina călugărească, caracterul propriu și scopul specific institutelor.

§ 4. (cf 1320) Călugării care au comis un delict în afara casei și nu au fost pedepsiți de către propriul Superior, după ce a fost prevenit de Ierarhul locului, pot fi pedepsiți de acesta, chiar dacă au ieșit din casă în mod legitim și s-au reîntors în casă.

Can. 416 - (cf 678 § 3) Patriarhii, și de asemenea Ierarhii locului, vor promova întâlnirile cu Superiorii călugărilor la timpul stabilit și ori de câte ori consideră oportun, pentru ca, împreunându-și părerile, să acționeze în concordanță cu privire la operele de apostolat exercitate de către membri.

Can. 417 - (cf 683 § 2) Dacă s-au strecurat abuzuri în casele institutelor de drept patriarhal sau pontifical, ori în bisericile acestora, iar Superiorul a neglijat să ia măsuri, după ce a fost admonestat de către Ierarhul locului, același Ierarh al locului are obligația să înainteze imediat cazul autorității căreia îi este supus imediat același institut.

2° Despre Superiorii și despre membrii institutelor călugărești

Can. 418 - § 1. (620) Superiorii majori sunt: Președintele confederației monastice, Superiorul mănăstirii *sui iuris*, Superiorul general al ordinului sau al congregației; Superiorul provincial, vicarii acestora și alții, care au putere asemănătoare provincialilor, și de asemenea cei care, dacă lipsesc cei de mai sus, le urmează între timp în mod legitim în funcție.

§ 2. Numele de Superior al monahilor și a celorlalți călugări nu îl include pe Ierarhul locului și nici pe Patriarh, rămânând neschimbate canoanele care atribuie Patriarhului sau Ierarhului locului o putere asupra lor.

Can. 419 - § 1. (592 § 1) Președintele confederației monastice, Superiorul mănăstirii *sui iuris* neconfederate și Superiorul general al ordinului sau al congregației trebuie să trimită cel puțin la fiecare cinci ani autorității căreia îi sunt imediat supuși, o relatare privind starea institutului pe care îl conduc, după formula stabilită de aceeași autoritate.

§ 2. Superiorii institutelor de drept eparhial sau patriarhal vor trimite o copie a relatării și Scaunului Apostolic.

Can. 420 - § 1. (628 § 1) Superiorii majori pe care tipicul mănăstirii sau statutele ordinului sau congregației îi desemnează la sarcina de vizitator, la timpul fixat de acestea, vor vizita personal sau prin alții, dacă sunt împiedicați în mod legitim, toate casele supuse lor.

§ 2. Membrii se vor comporta cu încredere față de vizitator, căruia trebuie să-i răspundă la întrebările puse lor în mod legitim, conform adevărului, în caritate; nimeni nu are voie să-i

împiedice în nici un fel pe membri de la această obligație, sau să împiedice în alt fel scopul vizitei.

§ 3. Ierarhul locului trebuie să viziteze toate casele călugărești, dacă Superiorul major, care este competent de drept să viziteze, în decurs de cinci ani nu le-a vizitat și, admonestat fiind de Ierarhul locului, a neglijat să o facă.

Can. 421 - (cf 619) Superiorii au obligația gravă să se îngrijească astfel încât membrii încredințați lor să-și conformeze viața după tipic sau statutele proprii; Superiorii îi vor ajuta pe membri prin exemplu și îndemnuri pentru a-și atinge scopul stării călugărești, se vor îngriji în mod corespunzător de nevoile lor personale, se vor îngriji și îi vor cerceta cu râvnă pe cei bolnavi, îi vor certa pe cei neastâmpărați, îi vor mângâia pe cei slabi de suflet, vor fi răbdători față de toți.

Can. 422 - § 1. (627) Superiorii vor avea un consiliu permanent constituit conform normei tipicului sau statutelor, de a cărui operă se vor folosi în exercitarea funcțiilor lor; în cazurile prescrise de drept sunt obligați să ceară consimțământul sau sfatul lor, conform normei can. 934.

§ 2. Prin dreptul particular se va stabili dacă în casele în care trăiesc mai puțin de șase membri trebuie avut consiliul sau nu.

Can. 423 - (634 § 1) Mănăstirea, confederația monastică, ordinul și congregația, provinciile lor și casele legitim înființate, sunt prin dreptul însuși persoane juridice; tipicul sau statutele pot însă exclude sau restrânge capacitatea lor de a dobândi, de a poseda, de a administra sau de a înstrăina bunurile temporare.

Can. 424 - (635 § 2) În tipic sau în statute se vor stabili normele privitoare la folosirea și administrarea bunurilor, pentru a favoriza, exprima și ocroti propria sărăcie.

Can. 425 - Bunurile temporare ale institutelor călugărești sunt reglementate de cann. 1007 - 1054, exceptând cazul în care dreptul comun prevede altfel sau rezultă altfel din natura lucrurilor.

Can. 426 - Călugării, toți și fiecare în parte, Superiorii și supușii, trebuie nu numai să respecte cu fidelitate și integral voturile pe care le-au depus, ci și să-și conformeze viața după tipic sau statute, respectând cu fidelitate spiritul și intențiile fondatorilor, și astfel să tindă la perfecționarea stării lor.

Can. 427 - (cf 672) Călugării, toți și fiecare în parte, sunt legați de obligațiile prescrise pentru clerici prin dreptul comun, exceptând cazul în care dreptul prevede altfel sau rezultă altfel din natura lucrurilor.

Can. 428 - (266 § 2) Un membru cu voturi perpetue este înscris în institutul călugăresc ca și cleric prin hirotonirea diaconală sau, în cazul unui cleric deja înscris într-o eparhie, prin profesiunea perpetuă.

Can. 429 - Scrisorile călugărilor trimise Superiorilor lor, precum și Ierarhului locului, Patriarhului, Legatului Pontifului Roman și Scaunului Apostolic, și tot astfel scrisorile pe care le primesc de la aceiași, nu sunt supuse nici unei inspecții.

Can. 430 - Nu este licit să se confere călugărilor titluri ale unor demnități sau funcții pur onorifice, exceptând cazul în care, dacă tipicul sau statutele o permit, este vorba de titlurile funcțiilor de Superiori majori pe care călugării le-au exercitat deja.

Can. 431 - § 1. Un călugăr, din momentul primei profesii, fără consimțământul scris dat de către propriul Superior major, nu poate fi promovat la o demnitate sau la o funcție în afara propriului institut, cu excepția celor pe care le conferă Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale prin intermediul alegerii, și rămânând neschimbat can. 89, § 2; după îndeplinirea sarcinii trebuie să se întoarcă la mănăstire, la ordin sau la congregație.

§ 2. (705) Călugărul care va fi Patriarh, Episcop sau Exarh:

1° rămâne legat de voturi și trebuie să respecte celelalte obligații ale profesiei, cu excepția celor pe care, după judecata sa prudentă, sunt incompatibile cu demnitatea sa; este lipsit de voce activă și pasivă în propria mănăstire, ordin sau congregație; este scos de sub autoritatea Superiorilor și în virtutea votului ascultării rămâne supus numai Pontifului Roman;

2° odată îndeplinită sarcina, cel ce se reîntoarce la mănăstire, ordin sau congregație, pentru restul celorlalte rămânând neschimbate cann. 62 și 211, poate avea voce activă și pasivă, dacă tipicul sau statutele o permit.

§ 3. (= 706 § 3) Călugărul care va fi Patriarh, Episcop sau Exarh:

1° dacă prin profesie și-a pierdut capacitatea de a dobândi stăpânirea bunurilor, are uzul, uzufructul și administrarea bunurilor care îi parvin; Patriarhul, Episcopul eparhial sau Exarhul dobândesc însă proprietatea pentru Biserica patriarhală, pentru eparhie, pentru exarhat; ceilalți [o dobândesc] pentru mănăstire sau ordin;

2° dacă prin profesie nu și-a pierdut stăpânirea asupra bunurilor, își recuperează uzul, uzufructul și administrarea bunurilor pe care le avea; cele care îi parvin ulterior, le dobândește deplin, pentru sine;

3° în ambele cazuri, bunurile care-i parvin nu cu titlu personal, trebuie să le dispună conform voinței donatorilor.

Can. 432 - (= 706 § 3) Mănăstirea dependentă, casa sau provincia unui institut călugăresc ale oricărei Biserici *sui iuris*, chiar și ale Bisericii latine, care sunt înscrise cu consimțământul Scaunului Apostolic la o altă Biserică *sui iuris*, trebuie să respecte dreptul acestei Biserici, rămânând neschimbate prescrierile tipicului sau ale statutelor, care privesc conducerea internă a aceluiași institut și privilegiile acordate de Scaunul Apostolic.

Art. II Despre mănăstiri

Can. 433 - § 1. Se numește mănăstire o casă călugărească în care membrii tind spre perfecțiunea evanghelică respectând regulile și tradițiile vieții monastice.

§ 2. Mănăstirea *sui iuris* este cea care nu depinde de o altă mănăstire și se conduce după propriul tipic aprobat de autoritatea competentă.

Can. 434 - (589) O mănăstire este de drept pontifical dacă este întemeiată de Scaunul Apostolic sau a fost recunoscută ca atare printr-un decret al aceluiași; este de drept patriarhal dacă este stavropighie; este de drept eparhial dacă este întemeiată de Episcop și nu a obținut decretul de recunoaștere din partea Scaunului Apostolic.

1° Despre înființarea și desființarea mănăstirilor

Can. 435 - § 1. Episcopul eparhial este cel care înființează o mănăstire *sui iuris* după consultarea Patriarhului, în limitele teritoriului Bisericii patriarhale sau, în celelalte cazuri, după consultarea Scaunului Apostolic.

§ 2. Înființarea mănăstirii stavropighie este rezervată Patriarhului.

Can. 436 - § 1. Orice mănăstire *sui iuris* poate avea mănăstiri dependente, dintre care unele sunt filiale dacă, prin însuși actul de întemeiere sau prin decretul dat după tipic, pot aspira la condiția de mănăstire *sui iuris*; altele în schimb sunt auxiliare.

§ 2. Pentru înființarea validă a unei mănăstiri dependente se cere consimțământul scris al autorității căreia îi este supusă mănăstirea *sui iuris* și al Episcopului eparhial al locului în care această mănăstire se întemeiază.

Can. 437 - § 1. (cf 611) Licența pentru înființarea unei mănăstiri, chiar dependentă, atrage după sine dreptul de a avea o biserică și de a săvârși slujirile sacre, precum și de a exercita opere de pietate, care, conform normei tipicului, sunt proprii mănăstirii, rămânând neschimbate clauzele legitim anexate.

§ 2. Pentru a construi și deschide o școală, o casă de oaspeți sau o altă casă separată de mănăstire, se cere pentru fiecare mănăstire consimțământul scris al Episcopului eparhial.

§ 3. (612) Pentru ca mănăstirea să fie transformată pentru alte întrebuițări, se cer aceleași formalități ca și pentru înființarea ei, exceptând cazul în care transformarea se referă numai la conducerea interioară și la disciplina călugărească.

Can. 438 - § 1. În limitele teritoriului Bisericii pe care o conduce, patriarhul are dreptul, din motive grave, să desființeze o mănăstire *sui iuris* sau filiala de drept eparhial ori stavropighie, cu consimțământul Sinodului permanent și la cererea sau, după consultarea Episcopului eparhial, dacă mănăstirea este de drept eparhial, și după consultarea Superiorului mănăstirii sau a Președintelui confederației, dacă mănăstirea este confederată, rămânând neschimbat recursul suspensiv la Pontiful Roman.

§ 2. Celelalte mănăstiri *sui iuris* sau filiale pot fi suprimate numai de Scaunul Apostolic.

§ 3. Mănăstirea auxiliară poate fi desființată printr-un decret dat de Superiorul mănăstirii de care depinde, conform normei tipicului și cu consimțământul Episcopului eparhial.

§ 4. Bunurile mănăstirii *sui iuris* desființate trec la confederație, dacă a fost confederată; altfel trec la eparhie sau, dacă a fost stavropighie, la Biserica patriarhală; în schimb bunurile mănăstirii dependente desființate trec la mănăstirea *sui iuris*; decizia privitoare însă la bunurile mănăstirii de drept pontifical desființate este rezervată Scaunului Apostolic ținându-se seama în orice caz de voința donatorilor.

Can. 439 - § 1. Mai multe mănăstiri *sui iuris* din aceeași eparhie supuse Episcopului eparhial, pot constitui o confederație cu consimțământul scris al aceluiași Episcop eparhial care aprobă statutele confederației.

§ 2. Confederația între mai multe mănăstiri *sui iuris* ale diferitelor eparhii sau stavropighii situate în limitele teritoriului unei Biserici patriarhale, poate fi constituită după ce au fost consultați Episcopii eparhiali care sunt interesați și cu consimțământul Patriarhului, căruia îi este rezervat și dreptul de a aproba statutele confederației.

§ 3. În celelalte cazuri, pentru constituirea unei confederații, se va recurge la Scaunul Apostolic.

Can. 440 - § 1. Agregarea unei mănăstiri *sui iuris* care nu este confederată și separarea uneia confederate de confederație este rezervată aceleași autorități de care amintește can. 439.

§ 2. Confederația, însă, în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, nu poate fi desființată decât de Patriarh cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, după consultarea Episcopilor eparhiali interesați și a Președintelui confederației, rămânând neschimbat recursul suspensiv la Pontiful Roman; desființarea celorlalte confederații este rezervată Scaunului Apostolic.

§ 3. Hotărârea referitoare la bunurile ce aparțin aceleiași confederații desființate este rezervată autorității care a desființat confederația, rămânând neschimbată voința donatorilor; în acest caz Patriarhul are nevoie de consimțământul Sinodului permanent.

2° Despre Superiorii mănăstirilor, Sinaxe și economi

Can. 441 - § 1. (596 § 1) În mănăstiri, Superiorii și Sinaxele au acea putere care este determinată de dreptul comun și de tipic.

§ 2. În mănăstirile *sui iuris*, Superiorii au puterea de conducere ori de câte ori li s-a acordat în mod expres de drept sau de autoritatea căroră îi sunt supuși, rămânând neschimbat can. 979.

§ 3. Puterea Președintelui confederației monastice, pe lângă cele stabilite de dreptul comun, va fi determinată în statutele aceleiași confederații.

Can. 442 - Rămânând neschimbat tipicul mănăstirii *sui iuris* care poate pretinde mai mult, pentru ca cineva să fie apt să-și asume funcția de Superior al unei mănăstiri *sui iuris* se cere să fi depus profesiunea perpetuă, să aibă cel puțin zece ani de la profesiune și să fi împlinit patruzeci de ani.

Can. 443 - § 1. (cf 625) Superiorul mănăstirii *sui iuris* este ales în Sinaxă, întrunită conform normelor tipicului și respectându-se cann. 947-960, rămânând neschimbat dreptul Episcopului eparhial de a prezida personal sau prin altcineva Sinaxa de alegere.

§ 2. În alegerea Superiorului unei mănăstiri *sui iuris* confederate, prezidează Sinaxa de alegere, personal sau prin altcineva, Președintele aceleiași confederații.

Can. 444 - § 1. (cf 624 § 1) Funcția de superior al unei mănăstiri *sui iuris* se atribuie pe timp nedeterminat, dacă tipicul nu prevede altfel.

§ 2. Dacă tipicul nu prescrie altfel, Superiorii mănăstirilor dependente sunt constituiți, pe timp determinat în același tipic, de către Superiorul mănăstirii *sui iuris*, cu consimțământul consiliului său, dacă mănăstirea este filială, iar dacă mănăstirea este auxiliară cu consultarea aceluiași consiliu.

§ 3. Superiorii care au împlinit vârsta de șaptezeci și cinci de ani, sau care din cauza sănătății precare ori dintr-un alt motiv grav au devenit mai puțin apti pentru a-și îndeplini funcția, își vor prezenta Sinaxei renunțarea la funcție [Sinaxă căreia îi revine să o accepte].

Can. 445 - (626) Membrii Sinaxei de alegere vor face tot posibilul pentru a-i alege pe cei pe care, în Domnul, îi recunosc într-adevăr demni și potriviți în funcția de Superior, și se vor abține de la orice abuz și mai ales de la a-și procura voturi atât pentru sine cât și pentru alții.

Can. 446 - (629) Superiorul va locui în mănăstirea proprie și nu o va părăsi decât conform normei tipicului.

Can. 447 - § 1. (cf 636) Pentru administrarea bunurilor temporare, în mănăstire va exista un econom, care își va îndeplini funcția sub conducerea Superiorului.

§ 2. Superiorul mănăstirii *sui iuris* nu va exercita în același timp și funcția de econom al aceleiași mănăstiri; însă funcția de econom, într-o mănăstire dependentă, deși e mai bine să fie distinctă de funcția de Superior, totuși poate fi compatibilă cu aceasta, dacă necesitatea o cere.

§ 3. Economul este numit de către Superiorul mănăstirii *sui iuris*, cu consimțământul consiliului său, dacă tipicul nu dispune altfel.

3° Despre admiterea în mănăstirea *sui iuris* și despre noviciat

Can. 448 - Pentru ca cineva să fie admis într-o mănăstire *sui iuris* se cere să fie mișcat de intenție dreaptă (cf 597 § 1), să fie capabil să conducă viața monastică și să nu dețină vreun impediment stabilit de drept.

Can. 449 - (cf 597 § 2) Înainte de a fi admis la noviciat, candidatul trebuie să petreacă în mănăstire un timp determinat de tipic, sub grija specială a unui membru experimentat.

Can. 450 - (cf 643 § 1) Rămânând neschimbate prescrierile tipicului care pretind și altele, nu pot fi admiși în mod valid la noviciat:

1° acatolicii;

2° cei care au fost pedepsiți cu pedeapsă canonică, cu excepția pedepselor din can. 1426, § 1;

3° cei care sunt amenințați de o gravă pedeapsă în urma unui delict, de care sunt acuzați în mod legitim;

4° cei care nu au împlinit încă vârsta de optsprezece ani, exceptând cazul în care este vorba de o mănăstire în care se face profesiunea temporară, caz în care este suficientă vârsta de șaptesprezece ani;

5° cei care intră în mănăstire introduși prin violență, frică gravă sau înșelăciune, sau cei pe care Superiorul îi primește, indus în același fel;

6° soții, pe perioada căsătoriei;

7° cei legați de legătura profesiunii călugărești sau de altă legătură sacră într-un institut de viață consacrată, exceptând cazul în care este vorba de o trecere legitimă.

Can. 451 - Nimeni nu poate fi admis în mod licit la noviciatul unei mănăstiri al unei alte Biserici *sui iuris* fără permisiunea Scaunului Apostolic, decât dacă este vorba de un candidat care a fost destinat unei mănăstiri dependente, despre care vorbește can. 432, al propriei Biserici.

Can. 452 - § 1. (cf 644) Clericii înscriși într-o eparhie nu pot fi admiși în mod licit la noviciat decât după consultarea Episcopului eparhial propriu; nici nu pot fi admiși în mod licit dacă Episcopul eparhial se opune pentru că părăsirea [eparhiei] provoacă o daună gravă sufletelor, care altfel nu poate fi nicicum evitată, sau dacă este vorba de cei care, fiind destinați hirotonirilor sacre în mănăstire, dețin vreun impediment stabilit de drept.

§ 2. Tot astfel, nu pot fi admiși în mănăstire în mod licit părinții a căror operă este necesară pentru întreținerea și educația fiilor, sau fiii care trebuie să vină în ajutorul tatălui sau al mamei, al bunicului sau al bunicii, aflați în mare nevoie, exceptând cazul în care mănăstirea a prevăzut altfel cu privire la acest lucru.

Can. 453 - § 1. (≠ 641) Superiorul mănăstirii *sui iuris* este cel care va admite la noviciat, după ce a consultat consiliul său.

§ 2. Superiorul însuși trebuie să constate, utilizând mijloace potrivite, aptitudinea și deplina libertate a candidatului în alegerea stării monastice.

§ 3. (cf 645 § 3) Referitor la documentele pe care candidații le vor prezenta sau la diferitele mărturii [certIFICATE] ce vor fi adunate privitor la buna conduită și la aptitudinile lui, se vor observa prescrierile tipicului.

Can. 454 - În tipic vor fi precizate numele referitoare la zestre, dacă e cerută, pe care candidații o vor pune la dispoziție și va fi administrată sub supravegherea specială Ierarhului locului, precum și cele referitoare la restituirea integrală a zestrei, fără câștigurile realizate deja din aceasta, celui care, din orice motiv, părăsește mănăstirea.

Can. 455 - Noviciatul începe prin îmbrăcarea hainei monastice sau printr-un alt mod prescris de tipic.

Can. 456 - § 1. Mănăstirea *sui iuris* poate avea propriii novici, care sunt inițiați în viața călugărească în aceeași mănăstire, sub conducerea unui membru potrivit.

§ 2. (cf 647 § 2) Noviciatul, pentru a fi valid, trebuie făcut chiar în aceeași mănăstire *sui iuris* sau, la decizia Superiorului, după consultarea consiliului său, în altă mănăstire *sui iuris* a aceleiași confederații.

§ 3. Dacă însă vreo mănăstire *sui iuris*, fie confederată, fie neconfederată, nu poate îndeplini prescrierile ce privesc formarea novicilor, Superiorul este obligat să trimită novicii în altă mănăstire în care acele prescrieri sunt respectate în mod conștiincios.

Can. 457 - § 1. (cf 648 § 1) Noviciatul, pentru a fi valid, trebuie să se facă pe un timp de trei ani integrali și neîntrerupți; în mănăstirile în care însă profesiunea temporară premerge profesiunii perpetue, este suficient un an de noviciat.

§ 2. (649 § 1) În fiecare an de noviciat, o absență mai scurtă de trei luni, fie continuă, fie întreruptă, nu afectează validitatea, însă timpul lipsit, dacă depășește 15 zile, trebuie suplinit.

§ 3. (≠ 648 § 3) Noviciatul nu se va extinde peste trei ani, rămânând neschimbat can. 461, § 2.

Can. 458 - § 1. (≠ 648 § 3) La formarea novicilor se va numi ca magistru, conform normei tipicului, un membru care se distinge prin prudență, caritate, pietate, știință și respectarea vieții monastice și are cel puțin zece ani de profesiune.

§ 2. Drepturile și obligațiile acestui magistru, mai ales în ceea ce privește modul de formare a novicilor și a relațiilor cu Sinaxa și cu Superiorul mănăstirii, vor fi determinate în tipic.

Can. 459 - § 1. În timpul noviciatului incumbă fără întrerupere ca, sub conducerea magistrului, novicele să fie format prin studierea tipicului, prin meditații pioase și rugăciune stăruitoare, însușindu-și în mod temeinic ceea ce ține de voturi și de virtuți, prin exerciții potrivite pentru extirparea viciilor, pentru stăpânirea pornirilor naturale și pentru dobândirea virtuților.

§ 2. În timpul noviciatului, novicii nu vor fi destinați operelor din afara mănăstirii (cf 652 § 5), și nici nu vor lipsi de la opera căreia s-au dedicat datorită studiului literaturii, științelor sau artelor.

Can. 460 - Novicele nu poate renunța în mod valid, în nici un fel, la bunurile sale, nici nu le poate supune obligațiilor [=ipotecă], rămânând neschimbat can. 467, § 1.

Can. 461 - § 1. (653 § 1) Novicele poate părăsi în mod liber mănăstirea *sui iuris*, sau poate fi demis de către Superior sau de către Sinaxă dintr-o cauză justă, conform tipicului.

§ 2. Terminat noviciatul, dacă e judecat ca fiind apt, novicele va fi admis la profesiune, altfel va fi demis; dacă însă există dubiul privitor la aptitudinea lui, timpul noviciatului poate fi prelungit, conform normei tipicului, însă nu mai mult de un an.

4° Despre consacrarea sau profesiunea monastică

Can. 462 - § 1. (cf 654) Starea monastică este asumată definitiv prin profesiunea perpetuă, în care sunt cuprinse cele trei voturi perpetue: al ascultării, al castității și al sărăciei.

§ 2. În emiterea profesiunii se vor respecta prescrierile tipicului și ale cărților liturgice.

Can. 463 - În ceea ce privește diferitele grade ale profesiunii monastice, se va respecta tipicul mănăstirii, rămânând neschimbată valoarea juridică a profesiunii, conform dreptului comun.

Can. 464 - (656) Pentru validitatea profesiunii monastice perpetue se cere ca:

1° noviciatul să fi fost îndeplinit în mod valid;

2° novicele să fie admis la profesiune de către Superiorul propriu al mănăstirii *sui iuris*, cu consimțământul consiliului său, și profesiunea să fie primită de către același Superior, personal sau prin altcineva;

3° profesiunea să nu fie exprimată și nici emisă sau primită prin forță, frică gravă sau înșelăciune;

4° să fie îndeplinite cele cerute de tipic, pentru validitatea profesiunii.

Can. 465 - Cele prescrise de dreptul comun cu privire la profesiunea temporară, sunt valabile și pentru mănăstirile în care, conform tipicului, această profesiune precede profesiunea perpetuă.

Can. 466 - Profesiunea monastică perpetuă duce la invaliditatea actelor contrare voturilor, dacă actele pot fi anulate.

Can. 467 - § 1. (cf 668 § 4) Candidatul la profesiunea monastică perpetuă trebuie în termen de șaizeci de zile înaintea profesiunii să renunțe la toate bunurile pe care le are în acel moment, în favoarea cui dorește, cu condiția că va urma profesiunea; renunțarea făcută înaintea acestui termen este nulă prin dreptul însuși.

§ 2. După emiterea profesiunii, se va face imediat tot ceea ce este necesar pentru ca renunțarea să aibă efect și pentru dreptul civil.

Can. 468 - § 1. (cf 668 § 5) Orice bun temporar primit care-i parvine sub orice titlu membrului, după profesiunea perpetuă, este dobândit de mănăstire.

§ 2. (639 § 1 e 3) Referitor la datoriile și obligațiile pe care le-a contractat un membru după profesiunea perpetuă, cu permisiunea Superiorului, va trebui să răspundă mănăstirea; însă dacă a contractat datorii fără permisiunea Superiorului, trebuie să răspundă membrul însuși.

§ 3. Rămâne totuși stabilit ca, împotriva celui ce a obținut ceva, în urma contractului, să se poată oricând intenta acțiune.

Can. 469 - (cf 266 § 2) Odată emisă profesiunea perpetuă, membrul își pierde prin dreptul însuși orice funcție, dacă are vreuna, precum și propria eparhie, și pe lângă aceasta este atașat mănăstirii cu drepturi depline.

Can. 470 - Documentul de emitere a profesiunii perpetue, semnat de membrul însuși și de către cel care a primit profesiunea, chiar și prin delegație, va fi păstrat în arhiva mănăstirii; Superiorul propriei mănăstiri *sui iuris* trebuie să-l înștiințeze despre aceasta cât mai repede pe parohul la care este înregistrat botezul membrului.

5° Despre formarea membrilor și despre disciplina monastică

Can. 471 - § 1. (cf 659 § 1) Modalitatea formării membrilor va fi determinată în tipic astfel încât aceștia să fie stimulați mereu să ajungă cât mai deplin la sfințenia vieții și să-și desăvârșească înzestrările naturale prin studierea doctrinei sfinte și prin dobândirea culturii umaniste după nevoile timpurilor și astfel să devină mai apți pentru practicarea artelor și a operelor asumate legitim de către mănăstire.

§ 2. (cf 659 § 2) Formarea monahilor care sunt destinați hirotonirilor sacre trebuie, pe lângă acestea, să fie făcută conform planului de formare al clericilor, despre care vorbește can. 330, în aceeași mănăstire, dacă aceasta are un sediu de studii conform normei can. 340 § 1, ori în alt seminar sau institut de studii superioare aprobat de către autoritatea bisericească, sub conducerea unui îndrumător experimentat.

Can. 472 - (cf 1019 § 1) Superiorul mănăstirii *sui iuris* poate da membrilor săi cu voturi perpetue, conform normei tipicului, scrisorile de demitere pentru sacra hirotonire; aceste scrisori vor fi trimise Episcopului eparhial al locului unde este situată mănăstirea, chiar și dacă este dependentă, sau dacă este vorba de o mănăstire stavropighie, Episcopului desemnat de către Patriarh.

Can. 473 - § 1. (cf 663) În fiecare mănăstire se vor celebra zilnic laudele divine, conform tipicului și obiceiului legitim; de asemenea se va celebra în fiecare zi Divina Liturghie, cu excepția zilelor excluse de către prescrierile cărților liturgice.

§ 2. Superiorii mănăstirilor se vor îngriji ca toți membrii, conform normei tipicului:

1° să participe zilnic la laudele divine și la Divina Liturghie ori de câte ori se celebrează, dacă nu sunt împiedicați în mod legitim; le incumbă îndeletnicirea cu contemplarea realităților divine și dedicarea cu sârguință la alte exerciții de pietate;

2° să poată avea acces liber și frecvent la părinții spirituali și la confesori;

3° (663 § 5) în fiecare an să dedice câteva zile retragerii spirituale.

Can. 474 - § 1. (664) Membrii mănăstirilor vor primi des, conform normei tipicului, sacramentul penitenței.

§ 2. (cf 630 § 1) Rămânând neschimbat tipicul care îndeamnă ca mărturisirea să fie făcută la anumiți confesori, toți membrii mănăstirii pot primi sacramentul penitenței de la oricare sacerdot înzestrat cu facultatea de a administra acest sacrament, rămânând neschimbată disciplina monastică.

Can. 475 - § 1. (cf 630 § 3 e 969 § 2) În fiecare mănăstire, în funcție de numărul membrilor, vor fi desemnați de către însuși Superiorul mănăstirii mai mulți părinți spirituali și confesori, dacă este vorba despre preoți-monahi ai aceleiași mănăstiri, înzestrați cu facultatea de a administra sacramentul penitenței; altfel [vor fi desemnați] de către Ierarhul locului după ce l-a audiat pe Superiorul mănăstirii *sui iuris*, care în prealabil trebuie să se consulte cu comunitatea interesată.

§ 2. (cf 567) Pentru mănăstirile în care nu există preoți-monahi, Ierarhul locului va desemna în același fel un sacerdot care va celebra în mod regulat Divina Liturghie în mănăstire și va predica cuvântul lui Dumnezeu, rămânând neschimbat can. 612, § 2.

Can. 476 - (669) Membrii mănăstirii, atât în mănăstire cât și în afara ei, vor purta haina monastică prescrisă de propriul tipic.

Can. 477 - § 1. (667) În mănăstire se va respecta clauzura în modul prescris de tipic, rămânând neschimbat dreptul Superiorului de a admite, sub formă de act și dintr-o cauză gravă, în părțile supuse clauzorii persoane de alt sex, în afară de cele care pot intra în clauzură, conform tipicului.

§ 2. Părțile mănăstirii ce sunt supuse clauzorii vor fi indicate în mod vizibil.

§ 3. Superiorul mănăstirii *sui iuris* este cel care prescrie cu grijă limitele clauzorii sau schimbării acesteia pentru o cauză justă, cu consimțământul consiliului său și după înștiințarea făcută Episcopului eparhial.

Can. 478 - (665 § 1) Superiorul mănăstirii poate permite membrilor să petreacă în afara mănăstirii un timp determinat de tipic; pentru absența ce depășește un an, dacă nu intervine din cauza studiilor sau a bolii, se cere permisiunea autorității căreia îi este supusă mănăstirea.

Can. 479 - (cf 778) Dacă, după judecata Ierarhului locului, pentru formarea catehetică a poporului este necesar ajutorul mănăstirilor, toți Superiorii solicitați de același Ierarh trebuie să îl dea poporului, personal sau prin altcineva, în propriile biserici.

Can. 480 - (≠ 520 § 1) În biserica unei mănăstiri nu poate fi întemeiată o parohie, iar monahii nu pot fi numiți parohi, fără consimțământul Patriarhului în limitele teritoriului Bisericii pe care o conduc, sau al Scaunului Apostolic în celelalte cazuri.

6° Despre pustnici

Can. 481 - (cf 603) Pustnicul este un membru al unei mănăstiri *sui iuris* care se dedică în întregime contemplării celor cerești și se separă total de oameni și de lume.

Can. 482 - Pentru a începe în mod legitim viața de pustnic, se cere ca membrul să fi obținut permisiunea din partea Superiorului mănăstirii *sui iuris* căreia îi aparține, cu consimțământul consiliului său, și să-și fi petrecut viața în mănăstire cel puțin șase ani, socotiți din ziua profesiei perpetue.

Can. 483 - Locul în care trăiește pustnicul va fi desemnat de către Superiorul mănăstirii și va fi separat în mod special de lume și de celelalte părți ale mănăstirii; dacă însă locul este în afara incintei mănăstirii, se cere și consimțământul scris al Episcopului eparhial.

Can. 484 - Pustnicul depinde de Superiorul mănăstirii și este obligat de canoanele referitoare la călugări și de tipicul mănăstirii, ori de câte ori acestea se pot împăca cu viața de pustnic.

Can. 485 - Superiorul mănăstirii *sui iuris*, cu consimțământul consiliului său, poate pune capăt vieții de pustnic, pentru un motiv just, chiar contra voinței pustnicului.

7° Despre mănăstirea stavropighie

Can. 486 - § 1. Patriarhul, după consultarea Episcopului eparhial și cu consimțământul Sinodului permanent, pentru un motiv grav, poate acorda starea de mănăstire stavropighie, prin însuși actul înființării, unei mănăstiri *sui iuris*.

§ 2. Mănăstirea stavropighie este supusă imediat Patriarhului astfel încât numai acesta are aceleași drepturi și obligații cu ale Episcopului eparhial față de mănăstire, în privința membrilor înscriși în aceeași și în privința persoanelor care trăiesc zi și noapte în mănăstire; celelalte persoane atașate însă mănăstirii sunt supuse imediat și exclusiv Patriarhului numai în ceea ce privește funcția sau sarcina lor.

8° Despre trecerea la o altă mănăstire

Can. 487 - § 1. (cf 684-685) Un membru nu poate trece de la o mănăstire *sui iuris* la alta ce aparține aceleiași confederații fără consimțământul scris al Președintelui confederației.

§ 2. Pentru a trece de la o mănăstire ce nu e confederată la o altă mănăstire supusă aceleiași autorități se cere consimțământul aceleiași autorități; dacă însă mănăstirea la care se trece este supusă altei autorități, se cere și consimțământul acelei autorități.

§ 3. Patriarhul, Episcopul eparhial și Președintele confederației nu pot da acest consimțământ decât după consultarea Superiorului mănăstirii *sui iuris* de la care se face trecerea.

§ 4. Pentru validitatea trecerii la o mănăstire ce aparține altei Biserici *sui iuris* se mai cere și consimțământul Scaunului Apostolic.

§ 5. Trecerea se face prin admiterea de către Superiorul noii mănăstiri *sui iuris*, acordată cu consimțământul Sinaxei.

Can. 488 - § 1. Cel care trece la altă mănăstire *sui iuris* ce aparține aceleiași confederații nici nu va mai face noviciatul și nici nu va emite o nouă profesiune, și din ziua trecerii își pierde drepturile și este dezlegat de obligațiile față de mănăstirea anterioară, își însușește drepturile și obligațiile celeilalte și, dacă este cleric, va fi înscris în aceasta ca și cleric.

§ 2. Cel care trece de la o mănăstire *sui iuris* la o altă mănăstire *sui iuris*, care nu aparține nici unei confederații sau face parte dintr-una diferită, va respecta prescrierile tipicului mănăstirii la care se face trecerea, în ceea ce privește obligația de a face noviciatul și de a emite profesiunea; dacă însă în tipic nu se prevede acest lucru, nu va face noviciatul și nici nu va emite o nouă profesiune, ci efectul trecerii are loc din ziua în care s-a făcut trecerea, exceptând cazul în care Superiorul mănăstirii îi pretinde să petreacă în mănăstire câțva timp, nu mai mult de un an, ca experiment; după trecerea timpului de experimentare, ori va fi înscris în mod stabil în noua

mănăstire de către Superior, cu consimțământul consiliului său sau a Sinaxei, conform normei tipicului, ori se va reîntoarce la mănăstirea precedentă.

§ 3. Dacă trecerea se face de la o mănăstire *sui iuris* la un ordin sau la o congregație, se vor respecta, cu referințele de rigoare, cann. 544 și 545.

§ 4. Mănăstirea *sui iuris* pe care o părăsește un membru, păstrează bunurile care din cauza membrului însuși au fost câștigate; în ceea ce privește zestrea, aceasta se cuvine, din ziua trecerii, fără fructele deja maturate, mănăstirii la care s-a făcut trecerea.

9° Despre excludere și despre părăsirea mănăstirii

Can. 489 - § 1. (cf 686 § 1) Indultul de excludere dintr-o mănăstire *sui iuris* nu poate fi acordat unui membru cu voturi perpetue, la cererea aceluiași membru, decât de autoritatea căreia îi este supusă mănăstirea, după ce l-a audiat pe Superiorul mănăstirii *sui iuris* împreună cu consiliul său.

§ 2. Episcopul eparhial nu poate acorda acest indult decât pentru trei ani.

Can. 490 - (686 § 3) La cererea Superiorului mănăstirii *sui iuris*, cu consimțământul consiliului său, excluderea poate fi impusă de către autoritatea căreia îi este supusă mănăstirea, din motive grave, respectând echitatea și caritatea.

Can. 491 - (687) Membrul excludat rămâne legat voturilor și este ținut de celelalte obligații ale profesiei monastice care sunt compatibile cu starea sa; trebuie să depună haina monastică; pe timpul excluderii este lipsit de voce activă și pasivă; în locul Superiorului propriei mănăstiri, este supus, și în virtutea votului ascultării, Episcopului eparhial al locului în care locuiește.

Can. 492 - § 1. (691) Membrul cu voturi perpetue nu va cere indultul de a părăsi mănăstirea și de a reveni la viața lumească decât din motive foarte grave, cântărite cu atenție în fața Domnului; cererea o va înainta Superiorului mănăstirii *sui iuris* care, împreună cu votul său și al consiliului său, le va trimite Scaunului Apostolic.

§ 2. Acest indult este rezervat Scaunului Apostolic.

Can. 493 - § 1. (692) Indultul de a părăsi mănăstirea și de a reveni la viața lumească, acordată în mod legitim și comunicată membrului, dacă actul prin care i s-a adus la cunoștință nu a fost respins de către membrul însuși, prin dreptul însuși aceasta atrage după sine dispensa de la voturi și de la toate obligațiile izvorâte din profesie, nu însă și de cele anexate sacrei hirotoniri, dacă membrul este constituit în hirotonirea sacră.

§ 2. (≠ 690) Dacă membrul care a părăsit mănăstirea și a revenit la viața lumească este primit din nou în mănăstire, reîncepe noviciatul și profesia, ca și când nu ar fi fost încorporat niciodată în viața călugărească.

Can. 494 - § 1. (≠ 693) Monahul cu voturi perpetue și constituit în hirotonirea sacră, dacă a obținut indultul de a părăsi mănăstirea și de a reveni la viața lumească, nu poate exercita sacra hirotonire până când nu găsește un Episcop eparhial binevoitor care să-l primească.

§ 2. Episcopul eparhial îl poate primi fie fără nici o condiție, fie ca experiment pentru cinci ani; în primul caz monahul este înscris în eparhie prin dreptul însuși, iar în celălalt caz după expirarea celor cinci ani, dacă nu cumva a fost demis în mod expres înaintea acestui termen.

Can. 495 - (cf 665 § 2) Membrul care, după emiterea profesiei lipsește ilegal din mănăstire, trebuie să se reîntoarcă la mănăstire fără întârziere; Superiorii trebuie să-l cerceteze cu grijă și, dacă revine mișcat de o adevărată penitență, să-l primească; altfel, conform normei dreptului, îl vor pedepsi sau chiar îl vor demite.

Can. 496 - § 1. (cf 688 § 2) Cel care în timpul profesiei temporare, având motive grave, vrea să părăsească mănăstirea și să revină la viața lumească, va înainta cererea către Superiorul mănăstirii *sui iuris*.

§ 2. Superiorul va trimite această cerere, împreună cu votul său și al consiliului său, Episcopului eparhial care este, chiar dacă e vorba de o mănăstire de drept pontifical, cel care va acorda indultul de a părăsi mănăstirea și de a reveni la viața lumească, exceptând cazul în care dreptul particular rezervă aceasta Patriarhului pentru mănăstirile situate în limitele teritoriului Bisericii patriarhale.

10° Despre demiterea monahilor

Can. 497 - § 1. (694 § 1) Prin dreptul însuși se consideră demis din mănăstire membrul care:

1° a abandonat în mod public credința catolică;

2° a celebrat căsătoria sau a încercat aceasta, chiar și numai la starea civilă.

§ 2. În aceste cazuri Superiorul mănăstirii *sui iuris*, după consultarea consiliului său, fără întârziere, după ce a adunat dovezi, va emite o declarație asupra faptului, pentru ca demiterea să fie constatată în mod juridic, și va înștiința cât mai repede, despre aceasta, autoritatea căreia mănăstirea îi este imediat supusă.

Can. 498 - § 1. (703) Membrul care este cauza fie a unui iminent și foarte grav scandal extern, fie a unei daune aduse mănăstirii, poate fi dat afară imediat de către Superiorul mănăstirii *sui iuris*, cu consimțământul consiliului său, depunând imediat haina monastică.

§ 2. Superiorul mănăstirii *sui iuris*, dacă e cazul, se va îngriji să fie promovat procesul de demitere conform normei dreptului, sau va înainta cazul autorității căreia îi este supusă mănăstirea.

§ 3. Membrului dat afară din mănăstire, dacă este constituit în hirotonirea sacră, i se interzice exercitarea hirotonirii sacre, exceptând cazul în care autoritatea căreia îi este supusă mănăstirea hotărăște altfel.

Can. 499 - (cf 688 § 2) În timpul profesiei temporare, membrul poate fi demis de către Superiorul mănăstirii *sui iuris*, cu consimțământul consiliului său, conform can. 552 §§ 2 și 3, însă pentru ca demiterea să fie validă, trebuie să fie confirmată de către Episcopul eparhial sau, dacă dreptul particular prescrie astfel pentru mănăstirile situate în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, de către Patriarh.

Can. 500 - § 1. (cf 699 § 1) Pentru demiterea unui membru cu voturi perpetue, rămânând neschimbat can. 497, este competent Președintele confederației monastice sau Superiorul mănăstirii *sui iuris* ce nu e confederată, având și unul și altul consimțământul propriului consiliu, care, în acest caz, pentru validitate, trebuie să fie compus, împreună cu Superiorul, din cel puțin cinci membri, astfel încât, dacă lipsesc sau sunt absenți consilierii ordinari, să fie chemați alții, conform normei tipicului sau statutelor confederației; votarea însă trebuie să fie secretă.

§ 2. (cf 697 2°) Pentru a hotărî validitatea demiterii, pe lângă alte condiții stabilite eventual în tipic, se cere ca:

1° cauzele demiterii să fie grave, culpabile și dovedite juridic, însoțite de lipsa îndreptării;

2° demiterea să fie precedată de două avertismente, cu o amenințare formală de demitere, care însă au rămas fără rezultat, exceptând cazul în care natura cauzei demiterii exclude aceasta;

3° cauzele demiterii vor fi comunicate în scris membrului, dându-i-se după fiecare avertisment, deplina posibilitate de a se apăra;

4° să fi trecut timpul util, stabilit de tipic, după ultimul avertisment.

§ 3. Răspunsurile membrului date în scris vor fi anexate la actele care se înaintează celor amintiți în § 1.

§ 4. (cf 700) Decretul de demitere nu poate fi trimis spre executare decât dacă este aprobat de către autoritatea căreia îi este supusă mănăstirea.

Can. 501 - § 1. (cf 700) Decretul de demitere trebuie notificat cât mai repede membrului interesat.

§ 2. Membrul poate face însă fie recurs contra decretului de demitere în termen de cincisprezece zile, cu efect suspensiv, fie poate să ceară ca această cauză să fie tratată pe cale judiciară, exceptând cazul în care decretul de demitere a fost confirmat de către Scaunul Apostolic.

§ 3. De recursul contra decretului de demitere se ocupă Scaunul Apostolic sau, dacă este vorba de un membru care are domiciliul în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, Patriarhul.

§ 4. Dacă însă cauza trebuie tratată pe cale judiciară, de aceasta se ocupă tribunalul autorității imediat superioare celei care a confirmat decretul de demitere; Superiorul care a dat însă decretul de demitere va înainta actele adunate aceluiași tribunal, și se va purcede conform canoanelor despre judecata penală, exclus fiind apelul.

Can. 502 - (cf 701) Prin demiterea legitimă, exceptând cea din can. 497, încetează prin dreptul însuși toate legăturile și obligațiile izvorâte din profesiunea monastică și, dacă membrul este constituit în hirotonirea sacră, trebuie respectat can. 494.

Can. 503 - § 1. (= 702 § 1) Cel care a părăsit legitim mănăstirea sau a fost demis legitim din aceasta, nu poate pretinde nimic de la aceasta, pentru orice fel de operă prestată în aceasta.

§ 2. Totuși, mănăstirea va respecta echitatea și caritatea față de membrul care se desparte de aceasta.

Art. III **Despre ordine și congregații**

Can. 504 - § 1. Ordinul este o societate întemeiată de autoritatea bisericească competentă, în care membrii, deși nu sunt monahi, emit o profesiune care este echivalată cu profesiunea monastică.

§ 2. Congregația este o societate întemeiată de autoritatea bisericească competentă, în care membrii emit profesiunea cu cele trei voturi publice ale ascultării, ale castității și ale sărăciei, care totuși nu este echivalată cu profesiunea monastică, dar are putere proprie conform normei dreptului.

Can. 505 - § 1. (= 589) Un ordin este de drept pontifical dacă a fost întemeiat de Scaunul Apostolic, sau dacă a fost recunoscut ca atare printr-un decret al aceluiași; este de drept patriarhal însă, dacă, după ce a fost întemeiat de Patriarh, nu a obținut decretul de recunoaștere din partea Scaunului Apostolic.

§ 2. Congregația este:

1° de drept pontifical dacă a fost întemeiată de Scaunul Apostolic, sau dacă a fost recunoscută ca atare prin decretul aceluiași;

2° de drept patriarhal dacă a fost întemeiată de Patriarh, sau dacă printr-un decret al aceluiași a fost recunoscută ca atare și nu a obținut un decret de recunoaștere din partea Scaunului Apostolic;

3° de drept eparhial dacă a fost întemeiată de Episcopul eparhial și nu a obținut decretul de recunoaștere din partea Scaunului Apostolic sau din partea Patriarhului.

§ 3. (588 2°) Un ordin sau o congregație este clericală dacă, în baza scopului sau intenției propuse de fondator, ori în virtutea unui obicei legitim, este sub conducerea preoților, își asumă slujirile proprii hirotoniri sacre și este recunoscută ca atare de către autoritatea bisericească.

1° Despre înființarea și despre desființarea unui ordin, congregații, provincii, case

Can. 506 - § 1. (579) Episcopul eparhial poate întemeia numai congregații, însă nici pe acestea nu le va întemeia decât după consultarea Scaunului Apostolic și în plus, dacă întemeierea se face în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, după consultarea Patriarhului.

§ 2. Patriarhul poate întemeia ordine și congregații cu consimțământul Sinodului permanent și după consultarea Scaunului Apostolic.

§ 3. În limitele teritoriului Bisericii patriarhale, congregația de drept eparhial care este răspândită în mai multe eparhii din același teritoriu, poate deveni de drept patriarhal prin decretul Patriarhului, după ce s-a sfătuit cu cei interesați și cu consimțământul Sinodului permanent.

Can. 507 - § 1. (cf 616 § 2) Ordinul întemeiat în mod legitim, chiar dacă este de drept patriarhal, și chiar dacă constă într-o singură casă, nu poate fi desființat decât de Scaunul Apostolic, căruia îi este rezervată dispunerea bunurilor ordinului desființat, rămânând neschimbată voința donatorilor.

§ 2. Congregația de drept patriarhal sau eparhial, înființată legitim, chiar și dacă constă numai într-o singură casă, poate fi desființată, în afară de Scaunul Apostolic și de către Patriarh, în limitele teritoriului Bisericii pe care o prezidează, după consultarea celor interesați, și cu consimțământul Sinodului permanent și al Scaunului Apostolic.

Can. 508 - § 1. (621) Provincia indică o parte a aceluiași ordin sau congregație care constă din mai multe case, și care este condusă direct de un Superior major.

§ 2. (cf 581) Împărțirea ordinului sau a congregației în provincii, unirea provinciilor, circumscrierea diferită ori desființarea și întemeierea altelor noi îi aparțin autorității determinate de statutele ordinului sau ale congregației.

§ 3. Stabilirea [destinației] bunurilor provinciei desființate, rămânând neschimbate dreptatea și voința donatorilor, îi revine Sinaxei generale, dacă statutele nu dispun altfel sau, dacă e vorba despre o necesitate urgentă, [îi revine] Superiorului general, cu consimțământul consiliului său.

Can. 509 - § 1. (cf 609) Un ordin sau o congregație nu pot înființa în mod valid o casă decât cu consimțământul scris al Episcopului eparhial; dacă este vorba de înființarea primei case a unui ordin sau congregații de drept patriarhal, într-o eparhie oarecare, în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, se cere consimțământul Patriarhului sau, în celelalte cazuri, al Scaunului Apostolic.

§ 2. Cele spuse în can. 437 sunt valabile și pentru casele ordinelor și congregațiilor.

Can. 510 - (cf 616) Casa unui ordin sau a unei congregații nu poate fi desființată în mod valid decât cu consultarea Episcopului eparhial; în schimb, desființarea casei unice a ordinului sau a congregației este rezervată aceleiași autorități căreia îi revine suprimarea aceluiași ordin sau congregații, conform can. 507.

2° Despre Superiori, despre Sinaxe și despre economi în ordine și congregații

Can. 511 - § 1. (cf 596 § 1) În ordine și congregații Superiorii și Sinaxele au acea putere care este determinată de dreptul comun și de statute.

§ 2. (596 § 2) În ordinele și congregațiile clericale de drept pontifical sau patriarhal, însă, Superiorii și Sinaxele mai au și puterea de conducere pentru forul extern și intern, conform normei statutelor.

Can. 512 - § 1. (631 § 1) Sinaxa generală, care este autoritatea superioară conform normei statutelor, va fi compusă astfel încât, reprezentând întregul ordin sau congregație, să fie un semn adevărat al unității în caritate.

§ 2. (631 § 2) Nu numai provinciile și casele, ci chiar fiecare membru poate trimite în mod liber dorințele sale Sinaxei generale, în modul determinat în statute.

Can. 513 - § 1. (623) Pentru ca membrii să poată fi numiți sau aleși în mod valid în funcția de Superior, se cere un timp corespunzător după profesiunea perpetuă, ce trebuie să fie determinat în statute, care trebuie să fie de cel puțin zece ani socotiți de la prima profesiune, dacă este vorba de Superiorii majori.

§ 2. Dacă este vorba de Superiorul general, pe lângă acestea se mai cere pentru validitate să fi împlinit vârsta de treizeci și cinci de ani.

Can. 514 - § 1. (624 § 1) Superiorii vor fi constituiți pentru un timp determinat și pe un spațiu de timp convenabil, dacă statutele nu prevăd altceva pentru Superiorul general.

§ 2. (624 § 3) Totuși, înainte de trecerea timpului determinat, aceștia pot fi înlăturați din funcție sau transferați în alta, din cauzele și după modul determinat de statute.

§ 3. (624 § 2) În statute vor fi prevăzute norme potrivite, astfel încât membrii să nu fie Superiori pe timp mai îndelungat, fără întrerupere.

Can. 515 - § 1. (625 § 1) Superiorul general va fi desemnat prin alegere, conform normei statutelor.

§ 2. (625 § 3) Ceilalți Superiori vor fi desemnați conform normei statutelor astfel încât, dacă sunt aleși, totuși să aibă nevoie de confirmarea Superiorului major competent; dacă, însă, sunt numiți, [numirea] va fi precedată de o consultare potrivită.

§ 3. În alegeri se vor respecta cu strictețe can. 947 - 960, precum și can. 445.

Can. 516 - § 1. (cf 636 § 1) Pentru administrarea bunurilor temporare, în ordine și congregații, vor exista economi: economul general care va administra bunurile întregului ordin sau congregații, economul provincial pentru cele ale provinciei, economul local pentru cele ale fiecărei case în parte; toți aceștia își îndeplinesc funcția sub conducerea Superiorului.

§ 2. (636 § 1) Superiorul major nu poate îndeplini singur funcția de econom general sau de econom provincial; funcția de econom local însă, deși e mai bine să fie distinctă de funcția de Superior, poate fi cumulată cu aceasta, dacă necesitatea o cere.

§ 3. Dacă statutele nu prevăd nimic despre desemnarea economilor, aceștia vor fi numiți de către Superiorul major, cu consimțământul consiliului său.

3° Despre admiterea în ordine și în congregații și despre noviciat

Can. 517 - § 1. (643 § 1 1°) Vârsta cerută pentru admiterea validă în noviciatul ordinului sau congregației este de șaptesprezece ani împliniți; referitor la celelalte cerințe pentru admiterea în noviciat se vor respecta can. 448, 450, 452 și 454.

§ 2. Nimeni nu poate fi admis în mod licit în noviciatul unui institut călugăresc al unei alte Biserici *sui iuris* fără licența Scaunului Apostolic, decât dacă este vorba de un candidat destinat unei provincii sau case, despre care amintește can. 432, al Bisericii proprii.

Can. 518 - Înainte de a fi admis la noviciat, candidatul trebuie să fie pregătit corespunzător, sub grija specială a unui membru experimentat, pentru un timp și după modul determinat de statute.

Can. 519 - (641) Dreptul de a admite candidații la noviciat le revine Superiorilor majori, conform normei statutelor, respectând can. 453 §§ 2. și 3.

Can. 520 - Noviciatul începe în modul prescris de statute.

Can. 521 - (647 § 1) Întemeierea sediului de noviciat, schimbarea și desființarea sa, se face prin decretul Superiorului general, cu consimțământul consiliului său.

Can. 522 - § 1. (647 § 2) Noviciatul, pentru a fi valid, trebuie făcut în casa în care își are sediul noviciatul; în cazuri speciale și în mod excepțional, prin concesiunea Superiorului general, cu consimțământul consiliului său, noviciatul poate fi făcut în altă casă a aceluiași ordin sau congregații, sub conducerea unui membru experimentat care îndeplinește rolul de magistru de novici.

§ 2. (647 § 3) Superiorul major poate permite ca grupul de novici să locuiască, pentru o anumită perioadă de timp, în altă casă a propriului ordin sau congregații, desemnată de el.

Can. 523 - § 1. (cf 648) Pentru validitatea noviciatului se cere ca acesta să dureze un an integral și continuu; absența mai scurtă de trei luni, fie continuă, fie întreruptă, nu afectează validitatea, însă, dacă timpul lipsit depășește cincisprezece zile, trebuie suplinat, chiar dacă a fost dedicat completării formării novicilor prin exercitări apostolice.

§ 2. Dacă în statute se prescrie un timp mai lung de noviciat, acesta nu se cere pentru validitatea profesiei.

Can. 524 - § 1. (cf 651 § 1) La formarea novicilor va fi numit ca magistru, conform normei statutelor, un membru care se distinge prin prudență, caritate, pietate, știință și respectarea stării călugărești, având cel puțin zece ani de profesie și, dacă e vorba de un ordin sau o congregație clericală, să fie constituit în hirotonirea preoțească.

§ 2. (651 § 2) Dacă este nevoie, magistrului i se vor da cooperatori, supuși lui întru toate cele ce privesc conducerea noviciatului și formarea novicilor.

§ 3. (cf 650 § 2) Numai magistrul este cel care se va îngriji de formarea novicilor și numai lui îi revine conducerea noviciatului astfel încât nimănui nu îi este permis să se amestece în acestea, pentru nici un motiv, cu excepția acelor Superiori cărora statutele le permit, și a vizitatorilor; referitor la disciplina călugărească a întregii case, magistrul, în același fel ca novicii, sunt supuși Superiorului.

§ 4. Novicele este supus puterii magistrului și Superiorilor, și acestora le datorează ascultare.

Can. 525 - § 1. Cele prescrise în can. 459 - 461 sunt valabile și pentru ordine și congregații.

§ 2. (668 § 1) Înainte de emiterea profesiei temporare, novicele trebuie să cedeze, pe întreaga perioadă de timp în care este legat prin acea profesie, oricui preferă, administrarea bunurilor sale pe care le are în prezent, sau care eventual ar putea veni peste acestea, și să dispună în mod liber de uzul și uzufructul lor.

4° Despre profesie în ordine și congregații

Can. 526 - § 1. (cf 655) Profesia temporară cu cele trei voturi de ascultare, de castitate și de sărăcie va fi emisă pe o perioadă de timp determinată de statute.

§ 2. Această profesie poate fi reînnoită de mai multe ori, conform normei statutelor, însă astfel încât în total să nu se extindă pe o perioadă de timp mai mică de trei ani sau mai lungă de șase ani.

Can. 527 - (= 656) Pentru validitatea profesiei temporare se cere ca:

1° noviciatul să fie îndeplinit în mod valid;

2° novicele să fie admis la profesie de către Superiorul competent, conform statutelor, cu consimțământul consiliului său, iar profesia să fie primită de către același Superior, personal sau prin altcineva;

3° profesia să fie exprimată și să nu fie emisă sau primită prin forță, frică gravă sau înșelăciune;

4° celelalte cerute în statute pentru validitatea profesiei să fie îndeplinite.

Can. 528 - (cf 654) Membrul cu voturi temporare are aceeași obligație de a respecta statutele ca și membrul cu voturi perpetue; este lipsit de voce activă și pasivă, exceptând cazul în care statutele prevăd în mod expres altfel.

Can. 529 - § 1. Prin profesiunea temporară actele contrare voturilor devin ilicite dar nu invalide.

§ 2. Această profesiune nu-l lipsește pe membru de proprietatea bunurilor sale și nici de capacitatea de a dobândi alte bunuri; totuși membrului nu îi este permis să renunțe, la proprietatea bunurilor sale sub pretextul de favoare, atâta timp cât este în viață.

§ 3. Orice dobândește membrul cu voturi temporare, prin sârghița sa (668 § 3) sau prin ordin sau congregație, dobândește pentru același ordin sau congregație; dacă nu se dovedește în mod legitim contrarul, se presupune că membrul dobândește pentru ordin sau congregație.

§ 4. Membrul cu voturi temporare poate modifica cedarea sau dispoziția despre care amintește can. 525, § 2, însă nu după bunul său plac, ci cu consimțământul Superiorului major, astfel încât modificarea cel puțin a unei părți însemnate de bunuri să nu se facă în favoarea ordinului sau a congregației; prin părăsirea ordinului sau a congregației, însă, o astfel de cedare sau dispoziție încetează să mai aibă putere.

§ 5. Dacă membrul cu voturi temporare a contractat datorii și obligații, trebuie să răspundă el însuși, exceptând cazul în care a purtat o afacere a ordinului sau a congregației cu licența Superiorului.

§ 6. Prin profesiunea temporară este vacantă, prin dreptul însuși, orice funcție a celui care a emis profesiunea.

Can. 530 - (668 § 1) În congregații, membrul va redacta în mod liber testamentul, care va fi valid chiar și în dreptul civil, înaintea profesiunii perpetue.

Can. 531 - Prin profesiune perpetuă membrul își asumă definitiv starea călugărească, pierde propria eparhie și este atașat cu drepturi depline ordinului sau congregației.

Can. 532 - (658 2°) Pentru validitatea profesiunii perpetue, pe lângă cele cerute de can. 464, se cere să fi fost precedată de profesiunea temporară, conform normei can. 526.

Can. 533 - În ordine, profesiunea perpetuă se echivalează cu profesiunea perpetuă monastică, de aceea au valoare referitor la aceasta can. 466 - 468.

Can. 534 - În congregații:

1° efectele canonice ale profesiunii perpetue rămân aceleași, determinate de can. 529, referitor la profesiunea temporară, dacă dreptul comun nu prevede altfel;

2° Superiorul major, cu consimțământul consiliului său, poate acorda membrului cu voturi perpetue, care cere aceasta, permisiunea de a ceda bunurile sale, rămânând neschimbate normele prudenței;

3° (cf 668 § 4) Sinaxa generală este cea care introduce în statute, dacă crede de cuviință, renunțarea obligatorie la patrimoniul pe care membrul l-a dobândit sau îl va dobândi, însă aceasta nu poate fi făcută înaintea profesiunii perpetue.

Can. 535 - § 1. Pentru emiterea oricărui fel de profesiune se vor respecta prescrierile statutelor.

§ 2. Documentul despre emiterea profesiunii, semnat de membrul însuși și de cel care, chiar dacă prin delegare, a primit profesiunea, se va păstra în arhiva ordinului sau a congregației; dacă este vorba despre profesiunea perpetuă, Superiorul major trebuie să-l înștiințeze cât mai repede pe parohul la care este înregistrat botezul membrului.

5° Despre formarea membrilor și despre disciplina călugărească în ordine și în congregații

Can. 536 - § 1. (659 § 1) Modalitatea formării membrilor este determinată în statute, respectând can. 471, § 1.

§ 2. (659 § 3) Formarea membrilor destinați pentru hirotonirile sacre trebuie făcută, pe lângă acestea, conform planului de formare al clericilor de care amintește can. 330, la sediul de studii al ordinului sau al congregației, aprobată de către Sinaxa generală sau de către Superiorii majori, conform normei statutelor; dacă, însă, nu pot avea un sediu propriu de studii, conform normei can. 340, § 1, membrii trebuie formați sub conducerea unui îndrumător experimentat în alt seminar sau institut de studii superioare, aprobat de către autoritatea bisericească.

Can. 537 - § 1. (1019 § 1) Superiorii majori pot da, conform normei statutelor, scrisorile de demitere pentru sacra hirotonire membrilor cu voturi perpetue.

§ 2. (≠ 1021) Episcopul căruia Superiorul trebuie să-i trimită scrisoarea de demitere este Episcopul eparhial al locului în care cel ce va fi hirotonit își are domiciliul; este alt Episcop însă, fie dacă Episcopul eparhial a acordat permisiunea, fie dacă aparține altei Biserici *sui iuris* decât cea a celui ce va fi hirotonit, fie este absent, fie, în sfârșit, dacă scaunul eparhial este vacant și-l conduce cineva care nu este hirotonit Episcop; despre acestea este necesar ca Episcopul care hirotonește să fie informat în fiecare caz în parte printr-un document autentic al curiei eparhiale.

Can. 538 - § 1. (cf 663 § 3) În fiecare casă a ordinelor și a congregațiilor se vor celebra laudele divine conform normei statutelor și a obiceiurilor legitime.

§ 2. (cf 663) Superiorii se vor îngriji ca toți membrii să îndeplinească, conform normei statutelor, cele prescrise în can. 473, § 2.

§ 3. (cf 630 § 1) Membrii ordinelor și ai congregațiilor vor primi frecvent sacramentul penitenței și se va respecta can. 472, § 2.

Can. 539 - § 1. (630 § 2) Superiorii se vor îngriji ca membrii să aibă la îndemână confesori potriviți.

§ 2. (630 § 3) În ordinele și congregațiile clericale de drept pontifical sau patriarhal, confesorii vor fi numiți de către Superiorul major, conform normei statutelor; în celelalte cazuri însă, de către Ierarhul locului, după ce l-a audiat pe Superior, care trebuie să se consulte în prealabil cu comunitatea interesată.

Can. 540 - (669) În ceea ce privește îmbrăcămintea membrilor, se vor respecta prescrierile statutelor, iar în afara caselor proprii, și normele Episcopului eparhial.

Can. 541 - (cf 667) Regulile privitoare la clauzură vor fi determinate în statutele fiecărui ordin sau congregație, conform caracterului propriu, rămânând neschimbat dreptul Superiorilor, chiar locali, de a permite altfel, pentru modalitatea de acțiune și pentru o cauză justă.

Can. 542 - Superiorii se vor îngriji ca membrii desemnați de ei, mai ales în eparhia în care locuiesc, dacă de către Ierarhul locului sau de către paroh se cere ajutorul lor pentru a se ocupa de nevoile credincioșilor creștini, să ajute benevol în interiorul și în afara propriilor biserici, rămânând neschimbat specificul și disciplina călugărească a institutului.

Can. 543 - Membrul unui ordin sau congregații, care este paroh, rămâne legat de voturi și este ținut de celelalte obligații ale profesiei și de statute, ori de câte ori respectarea acestora se poate împăca cu obligațiile funcției sale; în ceea ce privește disciplina călugărească, el rămâne supus Superiorului, iar în ceea ce privește funcția de paroh, are aceleași drepturi și obligații pe care le au ceilalți parohi, și în același fel este supus Episcopului eparhial.

6° Despre trecerea la un alt ordin sau congregație sau la o mănăstire *sui iuris*

Can. 544 - § 1. (cf 684 § 1) În limitele teritoriului Bisericii patriarhale, un membru poate trece în mod valid la un alt institut călugăresc cu consimțământul scris al Patriarhului și cu consimțământul propriului Superior general și al Superiorului general al ordinului sau congregației la care vrea să treacă, ori, dacă e vorba de trecere la o mănăstire, [cu consimțământul] Superiorului mănăstirii *sui iuris*; pentru a da acest consimțământ, Superiorii au nevoie de consimțământul prealabil al consiliului lor sau, dacă e vorba de mănăstire, al Sinaxei.

§ 2. Membrul poate trece în mod valid de la o congregație de drept eparhial la un alt institut călugăresc de drept eparhial cu consimțământul scris al Episcopului eparhial al locului în care se găsește casa principală a institutului călugăresc la care se face trecerea, după consultarea Superiorului general al congregației de la care se face trecerea și cu consimțământul Superiorului general al congregației, ori Superiorul mănăstirii *sui iuris* la care se face trecerea; pentru a da acest consimțământ, Superiorii au nevoie de consimțământul prealabil al consiliului lor sau, dacă este vorba de mănăstire, al Sinaxei.

§ 3. În celelalte cazuri, membrul nu poate trece în mod valid la un alt institut călugăresc decât cu consimțământul Scaunului Apostolic.

§ 4. Pentru validitatea trecerii la un alt institut călugăresc al unei Biserici *sui iuris* diferite, se cere consimțământul Scaunului Apostolic.

Can. 545 - § 1. (≠ 684 § 4) Cel care face trecerea trebuie să parcurgă întreg noviciatul, exceptând cazul în care Superiorul general sau Superiorul mănăstirii *sui iuris*, ambii cu consimțământul propriului lor consiliu, reduc perioada de noviciat din cauza unor împrejurări speciale, însă nu mai puțin de șase luni; în timpul noviciatului, rămân valabile voturile, însă drepturile și îndatoririle particulare pe care membrul le-a avut în ordinul sau congregația anterioară se suspendă, și devine supus Superiorilor și magistrului de novici al noului institut călugăresc, chiar și în virtutea votului ascultării.

§ 2. După terminarea noviciatului, cel care a făcut trecerea, dacă avea deja voturile perpetue, va emite în mod public profesiunea perpetuă conform prescrierilor statutelor noului institut călugăresc; prin această profesiune el este unit pe deplin noului institut și, dacă este cleric, este înscris ca și cleric; cel care are însă numai profesiunea temporară, va emite în același fel profesiunea temporară măcar pe o perioadă de trei ani, exceptând cazul în care a petrecut trei ani de noviciat în mănăstirea *sui iuris* la care trece.

§ 3. (cf 684 § 2) Dacă în noul institut călugăresc membrul nu emite profesiunea, va trebui să revină la institutul precedent, exceptând cazul în care, între timp, a trecut durata de timp a profesiei.

§ 4. În privința bunurilor și zestrei, se va respecta can. 488, § 4.

7° Despre excludere și despre părăsirea ordinului sau a congregației

Can. 546 - § 1. (688 § 1) Cel care a depus voturile temporare, după expirarea timpului profesiei, poate să părăsească în mod liber institutul călugăresc.

§ 2. (688 § 2) Cel care, pe durata voturilor temporare, cere, pentru o cauză gravă, să părăsească ordinul sau congregația, poate primi de la Superiorul general, cu consimțământul consiliului său, indultul de a părăsi definitiv ordinul sau congregația și de a reveni la viața lumească, cu efectele amintite în can. 493; în congregațiile de drept eparhial, pentru ca indultul să aibă valoare, trebuie confirmat de Episcopul eparhial al locului în care se află casa principală a aceleiași congregații.

Can. 547 - § 1. (689 § 1) Superiorul major, pentru o cauză justă, după ce s-a consultat cu consiliul său, poate să excludă un membru cu voturi temporare de la reînnoirea lor sau de la emiterea profesiei perpetue.

§ 2. (689 § 2) O infirmitate fizică sau psihică, contractată chiar și după profesiunea temporară, care, după judecata experților, îl face pe membrul cu voturi temporare inapt pentru a-și petrece viața în institutul călugăresc, constituie un motiv pentru a nu fi admis la reînnoirea profesiei temporare sau la emiterea profesiei perpetue, exceptând cazul în care infirmitatea a fost contractată datorită neglijenței institutului sau din cauza muncii efectuate în institut.

§ 3. (869 § 3) Dacă membrul, pe durata voturilor temporare, a devenit dement, chiar dacă nu poate emite noua profesie, totuși nu poate fi demis din institut.

Can. 548 - § 1. (≠ 686) Indultul de exclaustare poate fi acordat de către autoritatea căreia îi este supus ordinul sau congregația, după ce a fost audiat Superiorul general împreună cu consiliul său; impunerea exclaustării, însă, se face de către aceeași autoritate, la cererea Superiorului general cu consimțământul consiliului său.

§ 2. Referitor la celelalte despre exclaustare se vor respecta cann.489-491.

Can. 549 - § 1. (691) Membrul cu voturi perpetue nu va cere indultul de a părăsi ordinul sau congregația și de a reveni la viața lumească decât din motive foarte grave; cererea sa o va înainta Superiorului general, care o va trimite autorității competente, împreună cu votul său și al consiliului său.

§ 2. Acest indult, în ordine, este rezervat Scaunului Apostolic; în congregații însă, în afara Scaunului Apostolic, îl mai poate acorda și:

1° Patriarhul, pentru toți membrii care au domiciliul în limitele teritoriului Bisericii pe care o prezidează, după ce l-a consultat, în cazul congregației de drept eparhial, pe Episcopul eparhial;

2° Episcopul eparhial al eparhiei în care membrul își are domiciliul, dacă este vorba despre congregațiile de drept eparhial;

§ 3. Indultul de a părăsi ordinul sau congregația are aceleași efecte canonice ca și cele stabilite în can. 493; cu privire la membrul care este constituit în hirotonirea sacră, mai este valabil și can. 494.

Can. 550 - (cf 665 § 2) Membrul care se îndepărtează în mod ilegal de casa propriului ordin sau congregație cu intenția de a se sustrage de sub puterea Superiorilor, va fi cercetat cu grijă de aceeași Superiori; dacă, însă, nu revine în timpul prescris de statute, va fi pedepsit conform normei dreptului sau [va fi] chiar și demis.

8° Despre demiterea din ordin sau congregație

Can. 551 - (703) Cele prescrise în can. 497 și 498 cu privire la demitere sau la eliminare, sunt valabile și pentru membrii ordinelor sau a congregațiilor; autoritatea competentă însă, este Superiorul major, după ce s-a consultat cu consiliul său, sau, dacă este vorba de eliminare, cu consimțământul aceluiași consiliu; dacă există vreun pericol în caz de amânare și nu mai este timp pentru a se adresa Superiorului major, chiar și Superiorul local îl poate alunga pe membru, cu consimțământul consiliului său, și înștiințându-l imediat pe Superiorul major.

Can. 552 - § 1. (696 § 2) Membrul cu voturi temporare poate fi demis de către Superiorul general, cu consimțământul consiliului său, exceptând cazul în care în statute demiterea este rezervată Episcopului eparhial sau altei autorități căreia îi este supus ordinul sau congregația.

§ 2. Pentru a decide despre demitere, pe lângă alte condiții prescrise eventual în statute, se vor respecta și următoarele:

1° motivele demiterii să fie grave și, din partea membrului, să fie externe și culpabile;

2° lipsa spiritului călugăresc, care poate fi scandalos pentru alții, este un motiv suficient pentru demitere dacă repetatele admonestări împreunate cu o penitență sănătoasă s-au dovedit zadarnice;

3° motivele demiterii trebuie cu certitudine aduse la cunoștința autorității care demite, chiar dacă nu e necesar ca acestea să fie dovedite în mod formal; întotdeauna, însă, trebuie aduse la cunoștința membrului dându-i-se deplina posibilitate de a se apăra, iar răspunsurile sale vor fi supuse cu fidelitate autorității care demite.

§ 3. Recursul contra decretului de demitere are efect suspensiv.

Can. 553 - (cf 699) Pentru demiterea unui membru cu voturi perpetue este competent Superiorul general; pentru celelalte se vor respecta cann. 500 - 503.

CAPITOLUL II DESPRE SOCIETĂȚILE DE VIAȚĂ COMUNĂ DUPĂ MODEL CĂLUGĂRESC

Can. 554 - § 1. (cf 731) Institutul în care membrii se angajează la sfaturile evanghelice cu o oarecare legătură sacră, însă nu cu voturile călugărești, iar prin felul de viață imită starea călugărească sub conducerea Superiorilor, conform statutelor, este o societate de viață comună după model călugăresc.

§ 2. (732) Această societate este de drept pontifical, de drept patriarhal sau eparhial, conform normei can. 505, § 2; este în schimb clerical conform normei can. 505, § 3; depinde de autoritatea bisericească ca și congregațiile, conform normei cann. 413 - 415, 419, 420, § 3 și a can. 418, § 2, rămânând neschimbat dreptul particular de către Scaunul Apostolic.

§ 3. Membrii acestor societăți, privitor la efectele canonice, sunt echivalați cu călugării, dacă nu se prevede altfel prin drept sau dacă nu rezultă altfel din natura lucrului.

Can. 555 - (590 § 2) Toți membrii acestor societăți sunt supuși Pontifului Roman ca supremului lor Superior, de care sunt obligați să asculte și în virtutea sacrei legături a ascultării.

Can. 556 - (733) Referitor la înființarea sau desființarea societății sau a propriilor provincii sau case, sunt valabile aceleași norme ca cele stabilite pentru congregații în cann. 506 - 510.

Can. 557 - (734) Conducerea va fi stabilită de statutele societății, însă, în toate vor fi aplicate cele stabilite pentru congregații, în cann. 422 și 511 - 515, dacă natura lucrului nu se opune.

Can. 558 - § 1. (741 § 1) Societatea și propriile provincii și case înființate în mod legitim, sunt persoane juridice prin dreptul însuși, conform normei can. 423.

§ 2. Administrarea bunurilor se reglementează conform cann. 424, 425 și 516.

§ 3. (741 § 2) Tot ceea ce parvine membrilor pentru societate, este dobândit de societate; membrii păstrează, dobândesc și administrează celelalte bunuri conform statutelor.

Can. 559 - § 1. (735 § 2) În admiterea candidaților în societate se vor respecta statutele, rămânând neschimbate cann. 450 și 451.

§ 2. (735 § 1) În ceea ce privește formarea membrilor se vor respecta de asemenea statutele; în ceea ce privește însă formarea celor care sunt destinați hirotonirilor sacre, se vor respecta pe lângă acestea și canoanele referitoare la formarea clericilor.

Can. 560 - § 1. (1019 § 1) Superiorul major al societății, conform normei statutelor, poate da membrilor cooptați în societate pentru totdeauna scrisorile de demitere pentru sacra hirotonire; aceste scrisori vor fi trimise Episcopului de care amintește can. 537, § 2.

§ 2. (266 § 2) Membrul cooptat pentru totdeauna este înscris în societate ca și cleric prin hirotonirea diaconală sau, în cazul unui cleric înscris deja unei eparhii, prin cooptarea lui perpetuă.

Can. 561 - (739) Membrii societății sunt supuși obligațiilor prescrise de dreptul comun clericilor, dacă nu se prevede altfel în drept sau dacă nu rezultă altfel din natura lucrurilor, rămânând neschimbate drepturile și obligațiile determinate în statute.

Can. 562 - §1. (744) În ceea ce privește trecerea la o altă societate de viață comună după model călugăresc sau la un institut călugăresc, se cere consimțământul Superiorului general al societății de la care se face trecerea, iar dacă este vorba de trecerea la o societate sau institut ce aparține altei Biserici *sui iuris*, se cere și consimțământul Scaunului Apostolic.

§ 2. (≠ 744) Membrul care trece la un institut călugăresc trebuie să parcurgă noviciatul integral și este echivalat celorlalți novici ai aceluiași institut; referitor la profesii se vor respecta statutele noului institut.

§ 3. (743) Rămânând neschimbate cann. 497 și 498, în ceea ce privește demiterea unui membru cooptat pentru totdeauna, este competent Superiorul general, respectând pentru celelalte cann. 500 - 503; membrul cooptat temporar (742), însă, este demis conform normei can. 552.

§ 4. În statutele societății va fi determinată autoritatea căreia îi revine dezlegarea sacrei legături.

CAPITOLUL III DESPRE INSTITUTELE SECULARE

Can. 563 - § 1. (cf 710) Institutul secular este o societate în care membrii:

1° (cf 712) tind să se dedice întru totul lui Dumnezeu prin profesiunea celor trei sfaturi evanghelice, conform statutelor, confirmată printr-o oarecare legătură sacră, recunoscută de Biserică;

2° (713) exercită o activitate apostolică după modelul fermentului în lume și pentru lume, astfel încât toate să fie pătrunse de spiritul evanghelic, spre întărirea și incrementarea Trupului lui Hristos;

3° (602) nu imită felul de viață al călugărilor, însă trăiesc o viață de comuniune între ei, conform propriilor statute;

4° (711) clericii sau laicii rămân fiecare în starea proprie, referitor la toate efectele canonice;

§ 2. (589) Institutele seculare sunt de drept pontifical, de drept patriarhal sau de drept eparhial, conform normei can. 505, § 2.

Can. 564 - (cf 590 § 2) Membrii institutelor seculare sunt supuși Pontifului Roman ca supremului lor Superior, căruia îi datorează ascultare și în virtutea sacrei legături a ascultării.

Can. 565 - (266 § 3) Membrul institutului secular, prin hirotonirea diaconală, este înscris ca și cleric al eparhiei pentru serviciul căreia a fost hirotonit, exceptând cazul în care, în virtutea unei concesiuni din partea Scaunului Apostolic sau, dacă este vorba de un institut secular de drept patriarhal, [din partea] Patriarhului, el este înscris aceluiași institut.

Can. 566 - (584) În ceea ce privește înființarea sau desființarea institutelor seculare, a statutelor lor și dependența de autoritatea bisericească, se vor respecta cele stabilite despre congregații în cann. 414, 506, 507 § 2, 509 și 510.

Can. 567 - § 1. Institutele seculare, provinciile și casele legitim înființate sunt persoane juridice prin dreptul însuși, conform normei can. 423.

§ 2. Administrarea bunurilor este reglementată de cann. 424 și 425.

Can. 568 - § 1. (729) Pentru admiterea candidaților se vor respecta statutele, rămânând neschimbat can. 450.

§ 2. Membrul cooptat pentru totdeauna într-un institut secular poate fi demis prin decret, dat conform normei statutelor, care însă nu poate fi trimis spre executare decât dacă este aprobat de către Episcopul eparhial sau de către autoritatea superioară competentă; aceluiași Episcop eparhial sau autorității îi revine dreptul de a dezlega legătura sacră.

Can. 569 - Dreptul particular al fiecărei Biserici *sui iuris* este cel care stabilește cu mai multă precizie despre institutele seculare.

CAPITOLUL IV DESPRE ALTE FORME DE VIAȚĂ CONSACRATĂ ȘI DESPRE SOCIETĂȚILE DE VIAȚĂ APOSTOLICĂ

Can. 570 - (cf 603) Prin dreptul particular se pot constitui alte specii de asceți care imită viața de pustnic, fie că aparțin institutelor de viață consacrată (cf 604), fie că nu; tot astfel se pot constitui și fecioarele și văduvele consacrate care să profeseze în lume, fiecare pe cont propriu, castitatea printr-o profesiune publică.

Can. 571 - (cf 605) Aprobarea noilor forme de viață consacrată este rezervată numai Scaunului Apostolic; Patriarhii și Episcopii eparhiali, însă, se vor strădui să deosebească noile daruri ale vieții consacrate, acordate Bisericii de către Spiritul Sfânt, și să-i ajute pe inițiatori să-și exprime mai bine planurile lor și să-i protejeze prin statute cât mai potrivite.

Can. 572 - (cf 731 § 1) Societățile de viață apostolică, ai căror membri, fără să fi depus voturile călugărești, urmăresc un scop apostolic propriu societății și, ducând o viață fraternă în comun, conform unui propriu mod de viață, tind la perfecționarea carității prin respectarea constituțiilor, și care se apropie de institutele de viață consacrată, sunt reglementate numai de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* sau stabilit de Scaunului Apostolic.

TITLUL XIII DESPRE ASOCIAȚIILE CREDINCIOȘILOR CREȘTINI

Can. 573 - § 1. (= 301 § 3) Asociațiile înființate de către autoritatea bisericească competentă sau aprobate de aceeași, prin decret, sunt persoane juridice în Biserică și se numesc asociații publice.

§ 2. (cf 299 § 2) Celelalte asociații, chiar dacă sunt elogiate sau recomandate de către autoritatea bisericească, se numesc asociații particulare; aceste asociații nu sunt recunoscute de Biserică, dacă statutele lor nu sunt recunoscute de către autoritatea competentă; referitor la celelalte, sunt reglementate numai de dreptul particular, rămânând neschimbat can. 577.

Can. 574 - (= 301 § 1) Rămânând pentru celelalte stabilit can. 18, numai autoritatea bisericească competentă este cea care înființează asociațiile credincioșilor creștini care își propun să propovăduiască doctrina creștină în numele Bisericii sau să promoveze cultul public sau care tind spre alte scopuri a căror realizare este rezervată, prin însăși natura sa, aceleiași autorități bisericești.

Can. 575 - § 1. (= 312 § 1) Autoritatea competentă pentru înființarea sau aprobarea asociațiilor credincioșilor creștini, pentru asociații și pentru confederațiile lor:

1° pentru cele eparhiale este Episcopul eparhial, însă nu Administratorul eparhiei, cu excepția asociațiilor a căror înființare este rezervată altora prin privilegiul apostolic sau patriarhal;

2° pentru cele care sunt deschise tuturor credincioșilor creștini al unei Biserici patriarhale sau mitropolitane *sui iuris* și care au sediul principal în limitele teritoriului aceleiași Biserici, este Patriarhul, după consultarea Sinodului permanent, sau Mitropolitul, după consultarea celor doi Episcopi eparhiali mai în vârstă în hirotonirea episcopală;

3° pentru cele de altă specie, este Scaunul Apostolic.

§ 2. (= 312 § 2) Pentru înființarea unei secțiuni a oricărei asociații care nu este eparhială, se cere consimțământul scris al Episcopului eparhial; însă consimțământul dat de Episcopul eparhial pentru înființarea unei case a unui institut călugăresc este valabil și pentru înființarea în aceeași casă sau biserică anexată asociației care este proprie aceluia institut.

Can. 576 - § 1. (cf 304) Fiecare asociație trebuie să aibă propriile statute în care vor fi stabilite: numele asociației, scopul, sediul, conducerea precum și condițiile cerute pentru înscriere; pe lângă acestea, în statute vor fi determinate metodele de lucru, ținând cont de ritul propriei Biserici *sui iuris*, de necesitățile timpului și locului sau a utilității lor.

§ 2. Statutele și schimbarea lor au nevoie de aprobarea autorității bisericești care a înființat sau aprobat asociația.

Can. 577 - § 1. (cf 305) Fiecare asociație este supusă supravegherii autorității bisericești care a înființat-o sau a aprobat-o; această autoritate este cea care va supraveghea respectarea integrității credinței și a moravurilor, și se va îngriji să nu se strecoare abuzuri în disciplina bisericească.

§ 2. Episcopul eparhial este cel care se va îngriji de toate asociațiile care își exercită activitatea în teritoriul său și, dacă este cazul, va înștiința autoritatea care a înființat sau aprobat asociația și în plus, dacă activitatea asociației aduce daune grave doctrinei sau disciplinei bisericești sau scandal credincioșilor creștini, va aplica remediile oportune între timp.

Can. 578 - § 1. (= 307) Primirea membrilor se va face conform normei de drept comun precum și a statutelor asociației.

§ 2. Aceeași persoană se poate înscrie în mai multe asociații.

§ 3. Membrii institutelor călugărești își pot da numele lor asociațiilor, conform normei tipicului sau a statutului, cu consimțământul Superiorului lor.

Can. 579 - (cf 265) Nici o asociație de credincioși creștini nu poate să-și înscrie proprii membri ca și clerici decât printr-o concesiune specială dată de către Scaunul Apostolic sau, dacă este vorba de o asociație amintită de can. 575, § 1, n. 2, de Patriarh cu consimțământul Sinodului permanent.

Can. 580 - (cf 316) Cel ce s-a lepădat în public de credința catolică sau s-a îndepărtat în mod public de comuniunea cu Biserica catolică, sau este sub excomunicare majoră, nu poate fi primit în mod valid în asociații; dacă, însă, a fost deja înscris în mod legitim, va fi declarat demis de către Ierarhul locului, prin dreptul însuși.

Can. 581 - (= 308) Nici o persoană înscrisă în mod legitim într-o asociație nu va fi demisă decât dintr-o cauză justă, conform normei dreptului comun și a statutelor.

Can. 582 - (= 319 § 1) Asociația înființată sau aprobată în mod legitim își administrează bunurile temporare conform normei can. 1007-1054 și a statutelor, sub supravegherea autorității care a înființat-o sau a aprobat-o, și căreia trebuie să-i dea, anual, socoteală despre administrație.

Can. 583 - § 1. (= 320 § 1) Asociațiile înființate sau aprobate de către Scaunul Apostolic nu pot fi suprimate decât tot de același.

§ 2. Celelalte asociații, rămânând neschimbat can. 927, § 2 și dreptul de recurs suspensiv, pot fi suprimate, conform normei dreptului, în afară de Scaunul Apostolic:

1° de către Patriarh, cu consimțământul Sinodului permanent sau al Mitropolitului care prezidează Biserica mitropolitană *sui iuris*, cu consimțământul celor doi Episcopi eparhiali mai în vârstă în hirotonirea episcopală;

2° de către Episcopul eparhial, dacă au fost înființate sau aprobate de el.

TITLUL XIV DESPRE EVANGHELIZAREA POPOARELOR

Can. 584 - § 1. (cf 781) Supunându-se mandatului lui Hristos de a evangheliza toate neamurile și mișcată de harul și dragostea Spiritului Sfânt, Biserica se recunoaște misionară în întregime.

§ 2. (cf 787 § 1) Evanghelizarea popoarelor se va face astfel încât, respectând integritatea credinței și a moravurilor, Evanghelia să poată fi exprimată în cultura fiecărui popor, adică în cateheză, în propriile rituri liturgice, în arta sacră, în dreptul particular și în sfârșit în toată viața bisericească.

Can. 585 - § 1. (782 § 2) Fiecare Biserică *sui iuris* se va îngriji neconținut de propovăduirea Evangheliei în întreaga lume, sub conducerea Pontifului Roman, prin crainici pregătiți în mod corespunzător și trimiși de autoritatea competentă, conform normei de drept comun.

§ 2. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau Consiliul Ierarhilor va fi ajutat de o comisie pentru promovarea colaborării mai eficiente între toate eparhiile în activitatea misionară a Bisericii.

§ 3. În fiecare eparhie se va desemna un sacerdot pentru promovarea eficientă a inițiativelor pentru misiuni.

§ 4. Credincioșii creștini vor cultiva în ei înșiși și în alții cunoașterea și dragostea pentru misiuni, se vor ruga pentru ele, vor stimula vocațiile și le vor susține cu ajutoarele lor generoase.

Can. 586 - (cf 748 § 2) Se interzice cu desăvârșire ca cineva să fie constrâns sau să fie indus sau ademenit prin vicleșuguri nefavorabile să îmbrățișeze Biserica; toți credincioșii creștini însă, se vor îngriji să le fie revendicat dreptul la libertatea călugărească, ca nu cumva vreunul, prin suferințe nedrepte, să fie îndepărtat de Biserică.

Can. 587 - § 1. (cf 788 §§ 1-2) Cei care vor să se unească cu Biserica, vor fi admiși prin ceremonii liturgice la catehumenat, care nu va fi o pură expunere a dogmelor și a preceptelor, ci o formare pentru întreaga viață creștină și o ucenicie parcursă cum se cuvine.

§ 2. Cei care sunt înscriși la catehumenat, au dreptul să fie admiși la liturghia cuvântului și la alte celebrări liturgice, ce nu sunt rezervate credincioșilor creștini.

§ 3. (788 § 3) Dreptul particular este cel care va emite norme prin care se va organiza catehumenatul, determinând ce au de prestat catehumenii și ce prerogative le sunt recunoscute.

Can. 588 - Catehumenii au [dreptul] integral de a se înscrie în oricare Biserică *sui iuris*, conform normei can. 30; se va evita însă să li se recomande ceva care s-ar putea opune înscrierii lor în Biserica ce se potrivește cel mai bine cu cultura lor.

Can. 589 - Misionarii, fie străini, fie autohtoni, vor fi corespunzători prin însușiri potrivite și inteligență; vor fi formați în mod adecvat în misionarism și în spiritualitatea misionară, precum și instruiți în istoria și cultura popoarelor ce trebuie evanghelizate.

Can. 590 - (cf 786) În activitatea misionară se va avea grijă ca tinerele Biserici să ajungă cât mai repede la maturitate și vor fi constituite pe deplin, astfel încât sub conducerea unei ierarhii proprii să-și poarte singure de grijă și să-și poată asuma și continua munca de evanghelizare.

Can. 591 - Misionarii se vor îngriji în mod conștiincios ca:

1° să fie promovate cu prudență între neofii vocațiile la ministerul sacru, astfel încât tinerele Biserici să înflorească cât mai repede prin clerici autohtoni;

2° cateheții să fie formați astfel încât, ca și cooperatori adevărați ai miniștrilor sacri, să poată îndeplini cât mai bine sarcina lor în evanghelizare și în activitatea liturgică; prin dreptul particular se va prevedea ca acești cateheți să aibă o remunerație justă.

Can. 592 - § 1. Se vor favoriza cu o grijă specială, în teritoriile misiunilor, formele potrivite de apostolat laic; se vor promova institutele de viață consacrată, ținând seama de caracterul și însușirile fiecărui popor; se vor constitui școli și alte institute de acest fel pentru educația creștinească și progresul cultural, dacă e necesar.

§ 2. (cf 787 § 1) De asemenea, se va favoriza, cu prudență și cu conștiinciozitate, dialogul și cooperarea cu necreștinii.

Can. 593 - § 1. Toți preoții de orice condiție care își prestează opera în teritoriile misiunilor, deoarece formează o singură preoție, vor coopera cu ardoare la evanghelizare.

§ 2. Aceștia vor colabora de bună voie cu ceilalți misionari creștini pentru a da o singură mărturie pentru Domnul Hristos, conform normei can. 908.

Can. 594 - Teritoriile misiunilor sunt cele pe care Scaunul Apostolic le-a recunoscut ca atare.

TITLUL XV DESPRE MAGISTERUL BISERICESC

CAPITOLUL I DESPRE SARCINA BISERICII DE A ÎNVĂȚA ÎN GENERAL

Can. 595 - § 1. (cf 747) Biserica, căreia Hristos Domnul i-a încredințat depozitul credinței astfel încât, asistată de Spiritul Sfânt, să păstreze cu sfințenie adevărul revelat, să-l pătrundă în profunzime, să-l anunțe și să-l expună cu fidelitate, are dreptul înăscut, independent de orice putere omenească, și obligația de a propovădui Evanghelia tuturor oamenilor.

§ 2. Biserica are competența de a anunța mereu și pretutindeni principiile morale, chiar și cele referitoare la ordinea socială, precum și de a pronunța judecata sa cu privire la orice realitate umană, ori de câte ori o cer demnitatea persoanei umane și drepturile sale fundamentale sau mântuirea sufletelor.

Can. 596 - (cf 756) Sarcina de a învăța, în numele Bisericii, este numai de competența Episcopilor; totuși la această sarcină își au partea lor, conform normei dreptului, fie cei care, prin efectul hirotonirii sacre, sunt cooperatori ai Episcopilor, fie cei care, fără a fi constituiți în hirotonirile sacre, au primit mandatul de a învăța.

Can. 597 - § 1. (= 749) Pontiful Roman, în virtutea sarcinii sale, se bucură de infailibilitate în magister dacă, în calitate de Păstor și Doctor suprem al tuturor credincioșilor creștini care îi confirmă în credință pe frații săi, proclamă prin act definitiv o doctrină în materie de credință sau de morală, care trebuie respectată.

§ 2. De asemenea, și Colegiul Episcopilor se bucură de infailibilitate în magister dacă Episcopii reuniți în Conciliul Ecumenic exercită magisterul și, ca învățători și judecători ai credinței și ai moralei pentru Biserica universală, declară o doctrină despre credință sau morală ce trebuie definitiv respectată; sau dacă, răspândiți în lume, păstrând legătura de comuniune între ei și cu succesorul sfântului Petru, învățând în mod autentic chestiuni de credință și morală, împreună cu același Pontif Roman, cad de acord asupra unei formulări unice care trebuie considerată definitivă.

§ 3. Nici o doctrină nu trebuie considerată infailibilă dacă aceasta nu rezultă în mod evident.

Can. 598 - (= 750) Trebuie crezut cu credință divină și catolică tot ceea ce este conținut în cuvântul lui Dumnezeu, scris sau transmis prin tradiție, adică unicului depozit de credință încredințat Bisericii, și care în același timp este propus ca fiind revelat în mod divin fie prin magisterul solemn al Bisericii, fie prin magisterul său obișnuit și universal, care apoi este manifestat de adeziunea comună a credincioșilor creștini sub conducerea magisterului sacru; toți credincioșii creștini sunt de aceea obligați să evite orice doctrină contrară acestuia.

Can. 599 - (= 752) Nu trebuie acordat consensul credinței, ci o supunere călugărească a intelectului și a voinței la o doctrină pe care fie Pontiful Roman, fie Colegiul Episcopilor o enunță în materie de credință și de morală, când exercită magisterul autentic, chiar dacă nu intenționează să o proclame printr-un act definitiv; credincioșii creștini se vor îngriji de aceea să evite ceea ce nu corespunde cu aceasta.

Can. 600 - (= 753) Episcopii care sunt în comuniune cu capul Colegiului și cu membrii, fie individual fie reuniți în Sinoade sau în Concilii particulare, chiar dacă nu se bucură de infailibilitate în învățământ, sunt autentici doctori în credință și învățători ai credincioșilor creștini încredințați grijii lor; credincioșii creștini sunt obligați să adere printr-o supunere sufletească călugărească la acest magister autentic al Episcopilor lor.

Can. 601 - Fiecărei Biserici îi incumbă îndatorirea, exercitată în primul rând de Patriarhi și de Episcopi, de a răspunde întrebărilor permanente ale oamenilor privind sensul vieții, într-un mod adaptat fiecărei generații și culturi, și de asemenea de a le oferi soluții creștine problemelor mai urgente, în lumina Evangheliei, cercetând semnele timpului, astfel încât, lumina lui Hristos, care îi luminează pe toți oamenii să strălucească tot mai mult, pretutindeni.

Can. 602 - În grija pastorală vor fi recunoscute nu numai principiile științelor sacre, ci și descoperirile celorlalte științe, pentru a fi utilizate astfel încât credincioșii creștini să fie conduși la o viață de credință mai conștientă și reflectată.

Can. 603 - Se va promova cultivarea literaturii și a artelor, pentru puterea lor de a exprima și comunica, printr-o singulară eficacitate, sensul credinței, recunoscând justa libertate și diversitatea culturilor.

Can. 604 - În primul rând, Păstorii Bisericii sunt cei care se vor îngriji astfel încât între variatele enunțări ale doctrinei, în diferitele Biserici vor păstra și vor promova același sens al credinței, astfel încât integritatea și unitatea credinței să nu sufere daune, ci dimpotrivă să fie pusă într-o lumină mai bună catolicitatea Bisericii, printr-o diversitate legitimă.

Can. 605 - Episcopilor, mai ales celor întruniți în Sinoade sau Concilii, însă singular a Scaunului Apostolic, le revine promovarea cu autoritate, păstrarea și apărarea cu religiozitate a integrității și unității credinței și a bunelor moravuri, chiar respingând, ori de câte ori este necesar, părerile care sunt contrare acestora sau admonestând cu privire la cele ce pot să le pună în pericol.

Can. 606 - § 1. Teologii sunt cei care, printr-o mai profunză inteligență a misterului mântuirii, a științelor sacre și a celor înrudite, precum și prin specializarea în chestiuni noi, respectând cu fidelitate magisterul autentic al Bisericii, totodată folosindu-se de libertate, explică și apără credința Bisericii și contribuie la progresul doctrinar.

§ 2. În cercetarea și exprimarea adevărilor teologice, ei sunt cei care vor fi zeloși în edificarea comunității de credință și vor coopera cu pricepere la sarcina Episcopilor de a învăța.

§ 3. (cf 820) Celor care se ocupă cu disciplinele teologice, mai ales în seminare, în universitățile de studii și în facultăți, le incumbă cooperarea cu oamenii care excelează în alte științe, împreunându-și părerile și puterile.

CAPITOLUL II DESPRE SLUJIREA CUVÂNTULUI LUI DUMNEZEU

Can. 607 - (cf 761) Slujirea cuvântului lui Dumnezeu, adică predicarea, cateheza și întreaga instruire creștină, între care trebuie să ocupe un loc de frunte omilia liturgică, va fi nutrită în mod sănătos din Sfânta Scriptură și se va sprijini pe sfânta tradiție; dealtfel celebrarea cuvântului lui Dumnezeu va fi favorizată în mod oportun.

Can. 608 - Episcopii, preoții și diaconii, fiecare în funcție de propriul grad al hirotonirii sacre, au primii sarcina slujirii cuvântului lui Dumnezeu pe care o vor exercita conform normei dreptului; și ceilalți credincioși creștini vor participa de bunăvoie la această misiune, fiecare în funcție de propria capacitate, stare de viață și de mandatul primit.

Art. I

Despre predicarea cuvântului lui Dumnezeu

Can. 609 - (cf 772) Episcopul eparhial are competența de a reglementa predicarea cuvântului lui Dumnezeu în teritoriul său, rămânând neschimbat dreptul comun.

Can. 610 - § 1. (763) Episcopii au dreptul de a predica cuvântul lui Dumnezeu oriunde pe pământ, exceptând cazul special în care Episcopul eparhial a interzis-o în mod expres.

§ 2. (cf 764) Preoții sunt înzestrați cu facultatea de a predica acolo unde sunt trimiși sau invitați legitim.

§ 3. (764) Cu aceeași facultate de a predica sunt înzestrați și diaconii, dacă dreptul particular nu stabilește altfel.

§ 4. (cf 766) În împrejurări extraordinare, mai ales pentru a suplini lipsa clericilor, Episcopul eparhial poate da și celorlalți credincioși mandatul de a predica, chiar și în biserică, rămânând neschimbat can. 614, § 4.

Can. 611 - (cf 766) Toți cei cărora li s-a încredințat grija sufletelor, în virtutea funcției, sunt înzestrați cu facultatea de a predica; aceștia pot chiar invita pe orice preot sau diacon să predice celor încredințați grijii lor, rămânând neschimbat can. 610, § 3, dacă nu le este interzis în mod legitim.

Can. 612 - § 1. (cf 765) În institutele călugărești sau în societățile de viață comună după model călugăresc, [ordine și congregații] clericale de drept pontifical sau patriarhal, Superiorilor majori le revine reglementarea predicării.

§ 2. Toți Superiorii, chiar locali, ai oricărui institut de viață consacrată, pot invita să predice propriilor membri oricare preot sau diacon, rămânând neschimbat can. 610, § 3, dacă nu le este interzis în mod legitim.

Can. 613 - Împotriva decretului Ierarhului care interzice cuiva să predice, se dă recurs numai în ceea ce privește trecerea dreptului asupra altei persoane, [recurs] care trebuie definit fără întârziere.

Can. 614 - § 1. (= 767) Omilia, prin care, pe parcursul anului liturgic, sunt expuse din Sfânta Scriptură misterele credinței și normele vieții creștine, este recomandată cu stăruință ca parte a liturghiei însăși.

§ 2. Parohilor și rectorilor bisericilor le incumbă obligația de a se îngriji ca, măcar în zilele de duminică și în sărbătorile de poruncă să aibă loc omilia în cadrul Divinei Liturghii și nu va fi omisă decât pentru un motiv grav.

§ 3. Parohului nu îi este permis să îndeplinească prin altcineva, în mod obișnuit, obligația de a predica poporului încredințat grijii sale, decât pentru un motiv just aprobat de Ierarhul locului.

§ 4. Omilia este rezervată sacerdotului sau, conform normei dreptului particular, diaconului.

Can. 615 - (cf 770) Episcopii eparhiali se vor îngriji prin norme date, ca la timp potrivit să aibă loc o serie specială de sfinte predicări pentru reînnoirea spirituală a poporului creștin.

Can. 616 - § 1. (cf 768) Predicatorii cuvântului lui Dumnezeu, lăsând la o parte cuvintele înțelepciunii omenești și argumentele greu de înțeles, vor predica integral credincioșilor creștini misterul lui Hristos, care este calea, adevărul și viața; vor arăta cum lucrurile pământești și instituțiile omenești, conform cu planul lui Dumnezeu Creatorul, sunt orânduite și spre mântuirea oamenilor și de aceea pot contribui nu puțin la edificarea Corpului lui Hristos.

§ 2. [Predicatorii] vor învăța de asemenea și doctrina Bisericii referitoare la demnitatea persoanei umane și la drepturile sale fundamentale, la viața de familie, la consorțiul civil și social, precum și la sensul justiției de realizat în viața economică și în muncă, ceea ce contribuie la edificarea păcii pe pământ și promovarea progresului popoarelor.

Art. II **Despre formarea catehetică**

Can. 617 - (cf 773) Fiecărei Biserici *sui iuris*, mai ales Episcopilor acestora, le revine obligația gravă de a învăța [pe alții] cateheza, prin care credința să fie dusă la maturare și să fie format discipolul lui Hristos, printr-o cunoaștere mai profundă și mai ordonată a doctrinei lui Hristos și o adeziune tot mai strânsă la Persoana sa.

Can. 618 - (775 § 2) Părinții au primii obligația de a forma fiii în credința și practica vieții creștine prin cuvânt și exemplu; aceeași obligație au cei ce țin locul părinților, precum și nașii.

Can. 619 - Pe lângă familia creștină, parohia însăși și chiar orice comunitate bisericească trebuie să se îngrijească de instruirea catehetică a membrilor lor și de integrarea lor în comunitatea însăși, oferindu-le acele condiții în care să-și poată trăi cât mai deplin ceea ce au învățat.

Can. 620 - Asociațiile, mișcările și cercurile de credincioși creștini care urmăresc fie scopuri de pietate și de apostolat, fie opere de caritate și de ajutorare, se vor îngriji de formarea călugărească a membrilor lor sub conducerea Ierarhului locului.

Can. 621 - § 1. Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale sau Consiliului Ierarhilor, în limitele teritoriului propriei Biserici, este competent să dea norme despre formarea catehetică, care să fie reunite în mod ordonat într-un îndrumător catehetic, respectând ceea ce a fost stabilit de autoritatea supremă a Bisericii.

§ 2. În îndrumătorul catehetic se va ține seama de caracterul special al Bisericilor orientale, astfel încât în predarea catehezei se va remarca importanța biblică și liturgică precum și tradițiile propriei Biserici *sui iuris* în patrologie, hagiografie și în iconografie.

§ 3. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau Consiliul Ierarhilor este cel care se va îngriji să adapteze catehismele pentru diferitele grupuri de credincioși creștini și să fie prevăzute totodată și cu materiale ajutătoare și documentații și de asemenea să fie încurajate diversele inițiative catehetice și să fie puse de acord între ele.

Can. 622 - § 1. În fiecare Biserică *sui iuris* va exista o comisie pentru probleme catehetice, care poate fi constituită chiar și cu alte Biserici *sui iuris* pentru același teritoriu sau regiune socio-culturală.

§ 2. (775 § 3) Comisia pentru probleme catehetice va avea la dispoziție și un centru catehetic, care este sprijinul acelorași Biserici, pentru a organiza inițiative catehetice în mod coordonat și mai eficace și, pe lângă aceasta, pentru a servi formării, chiar permanente, a cateheților.

Can. 623 - § 1. Episcopul eparhial este cel care va promova, va conduce și va reglementa învățământul catehetic în eparhia sa cu maximă atenție.

§ 2. În acest scop va exista în curia eparhială un centru catehetic eparhial.

Can. 624 - § 1. (cf 777) Parohul trebuie să-și dea silința la maximum, respectând normele stabilite de autoritatea competentă, pentru a preda cateheza tuturor celor care au fost încredințați grijii sale pastorale, de orice vârstă sau condiție ar fi.

§ 2. (cf 776) Preoții și diaconii alăturați parohiei au obligația de a-și presta opera de ajutor parohilor; membrii institutelor călugărești, însă, [il vor presta] conform normei cann. 479 și 542.

§ 3. Ceilalți credincioși creștini formați în mod corespunzător se vor strădui să-și dea ajutorul cu bunăvoință în opera de predare a catehezei.

Can. 625 - (cf 776) Cateheza trebuie să aibă o rațiune ecumenică, prezentând o imagine corectă a celorlalte Biserici și comunități bisericești; cu toate acestea, se va îngriji întru totul de corecta rațiune a catehezei catolice.

Can. 626 - Toți cei care deserveșc cateheza își vor aminti că reprezintă Biserica și că au fost trimiși pentru a împărtăși cuvântul revelat al lui Dumnezeu și nu pe cel propriu; de aceea vor expune integral doctrina Bisericii, însă în modul potrivit celor ce sunt catehizați și răspunzând exigențelor culturii lor.

CAPITOLUL III DESPRE EDUCAȚIA CATOLICĂ

Can. 627 - § 1. (cf 793) Grija educării fiilor revine în primul rând părinților și celor care le țin locul; de aceea este de datoria lor ca, în cadrul familiei creștine iluminată de credință și însuflețită de dragostea reciprocă, să-și educe fiii mai ales în evlavie față de Dumnezeu și în iubirea aproapelui.

§ 2. Dacă puterile lor proprii sunt depășite pentru a da fiilor o educație integrală, tot părinților le revine datoria să încredințeze altora o parte din sarcina educației și, de asemenea, să aleagă mijloacele educative necesare sau utile.

§ 3. Părinții, în alegerea mijloacelor de educație, vor avea o libertate justă, rămânând neschimbat can. 633; de aceea credincioșii creștini se vor strădui ca acest drept să le fie recunoscut de către societatea civilă și să fie sprijinit cu ajutoare oportune, corespunzător exigențelor justiției.

Can. 628 - § 1. (cf 794 § 1) Biserica, întrucât prin botez a generat noi creaturi, trebuie să se îngrijească de educația lor catolică, împreună cu părinții.

§ 2. Toți cei cărora li s-a încredințat grija sufletelor, trebuie să-i ajute pe părinți în educarea fiilor lor, să-i facă conștienți de propriile drepturi și obligații și să ia măsuri pentru educația călugărească mai ales a tineretului.

Can. 629 - (cf 795) Toți educatorii se vor îngriji să tindă la formarea integrală a persoanei umane astfel încât tinerii, prin cultivarea armonioasă a calităților fizice, intelectuale și morale înnăscute, să fie formați pentru o mai perfectă cunoaștere și iubire a lui Dumnezeu, pentru a stima valorile umane și morale cu conștiință dreaptă, pentru a le îmbrățișa cu adevărată libertate și, cultivând împreună simțul justiției și al responsabilității sociale, pentru a urmări o conviețuire frățească cu ceilalți.

Can. 630 - § 1. Credincioșii creștini se vor strădui mereu, cu multă generozitate, ca binefacerile corespunzătoare educației și instrucției să poată fi extinse cât mai repede la toți oamenii și pe tot pământul, având o grijă specială față de cei care sunt mai puțin norocoși.

§ 2. Toți credincioșii creștini vor favoriza inițiativele corespunzătoare ale Bisericii în promovarea educației, în primul rând pentru înființarea, îndrumarea și susținerea școlilor.

Art. I

Despre școli, mai ales cele catolice

Can. 631 - § 1. (cf 796 § 1) Printre diferitele instrumente de educație se va încurajat cu grijă deosebită școala catolică, în care se va întâlni sollicitudinea părinților, a profesorilor și a comunității bisericești.

§ 2. (= 800) Biserica are dreptul de a înființa și de a conduce școli de orice fel și grad.

Can. 632 - (= 803 § 3) Școala nu va fi considerată catolică de drept, dacă nu a fost înființată ca atare de Episcopul eparhial sau de autoritatea bisericească superioară ori recunoscută ca atare de către aceiași.

Can. 633 - § 1. Episcopului eparhial are competența de a judeca și de a dispune de oricare școală, dacă răspunde exigențelor educației creștine sau nu; de asemenea tot lui îi revine competența de a interzice, dintr-o cauză gravă, credincioșilor creștini să frecventeze o oarecare școală.

§ 2. (cf 798) Părinții se vor îngriji să-și trimită fiii în școlile catolice, la fel cu celelalte.

Can. 634 - § 1. Școala catolică are obligația proprie de a crea un ambient al comunității școlare animat de spiritul evanghelic al libertății și carității, de a-i ajuta pe adolescenți ca în dezvoltarea persoanei lor să crească împreună conform noii creaturi care au devenit prin botez, precum și de a-i ordona toată cultura umană spre vestirea mântuirii, astfel încât cunoștințele pe care elevii le dobândesc treptat despre lume, viață și om să fie luminate de credință.

§ 2. Este de datoria aceleiași școli catolice, sub conducerea autorității bisericești competente, să acomodeze toate acestea la condiții proprii, dacă în cea mai mare parte este frecventată de elevi acatolici.

§ 3. Școlii catolice, nu mai puțin decât altor școli, îi revine urmărirea scopurilor culturale și formarea umană și socială a tinerilor.

Can. 635 - (802) Episcopii eparhiali sunt cei care se vor îngriji în primul rând să existe școli catolice, mai ales acolo unde lipsesc alte școli sau nu sunt adecvate, chiar școli profesionale și tehnice, ori de câte ori sunt necesare din motive speciale, conform împrejurărilor de loc și de timp.

Can. 636 - § 1. (cf 805) Instruirea catehetică în orice școală este subordonată autorității și vigilenței Episcopului eparhial.

§ 2. Episcopului eparhial îi revine de asemenea datoria de a numi sau de a aproba profesorii de religie catolică precum și, dacă o cere un motiv de credință sau de morală, de a-i înlătura sau de a pretinde să fie înlăturați.

Can. 637 - (cf 798) În școlile în care învățământul catolic lipsește sau, după aprecierea Episcopului eparhial, nu este suficient, trebuie suplinită adevărata formare catolică a tuturor elevilor catolici.

Can. 638 - § 1. (cf 806 § 1) Episcopului eparhial îi revine dreptul de a face vizita canonică în toate școlile catolice existente în eparhia sa, cu excepția școlilor care sunt deschise exclusiv pentru proprii elevi ai unui institut de viață consacrată de drept pontifical sau patriarhal, și rămânând neschimbată în toate cazurile autonomia institutelor de viață consacrată privind conducerea școlilor proprii.

§ 2. Acolo unde există mai mulți Episcopi eparhiali, dreptul de a face vizita canonică îi revine celui care a întemeiat sau a aprobat școala, dacă nu se prevede altfel în statutele de întemeiere sau într-o convenție specială făcută între ei.

Can. 639 - (cf 804 § 2) Profesorii, deoarece sunt principalii responsabili pentru ca școala catolică să poată duce la bun sfârșit scopurile și inițiativele, trebuie să fie eminenți prin doctrină și exemplari prin mărturia vieții, să presteze opera de colaborare în primul rând cu părinții dar și cu celelalte școli.

Art. II

Despre universitățile catolice de studii

Can. 640 - § 1. Universitatea catolică de studii urmărește acest scop: de a se realiza o prezență publică, stabilă și universală a mentalității creștine în întreaga operă de promovare a culturii superioare; de aceea constituie îndrumarea de ordin superior spre cercetare, reflexie și instruire, în care cunoașterea umană multiformă să fie iluminată de lumina Evangheliei.

§ 2. Celelalte institute de studii superioare sau facultăți catolice autonome, care urmăresc aceleași scopuri sunt echivalente cu universitățile catolice de studii, însă nu cu universitățile și facultățile de studii bisericești despre care vorbesc cann. 646 - 650.

Can. 641 - În universitățile catolice de studii fiecare disciplină va fi cultivată conform propriilor principii și propriei metode și cu acea libertate proprie de cercetarea științifică, astfel încât să se obțină zi de zi o înțelegere mai aprofundată a acelor discipline și, examinând cu maximă atenție problemele și cercetările noi ale epocii care progresează, să cunoască mai bine în ce fel credința și rațiunea se pun de acord într-un unic adevăr, și să formeze oameni cu adevărat deosebiți în doctrină, pregătiți să-și asume funcțiile mai importante în societate și să fie martori ai credinței în lume.

Can. 642 - § 1. Universitatea catolică de studii este un institut de studii superioare, care este înființat sau aprobat ca atare fie de autoritatea administrativă superioară a Bisericii *sui iuris*, după consultarea prealabilă a Scaunului Apostolic, fie de către însuși Scaunul Apostolic; aceasta trebuie să rezulte dintr-un document public.

§ 2. În limitele teritoriului Bisericii patriarhale, această autoritate superioară este Patriarhul cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale.

Can. 643 - (811) În universitățile catolice de studii în care nu există nici o facultate de teologie, se vor preda cel puțin cursuri de teologie adaptate studenților diferitelor facultăți.

Can. 644 - (cf 812) Cei care predau discipline legate de credință și moravuri în universitățile catolice de științe, trebuie să fie înzestrați cu mandatul autorității bisericești, desemnați de cei despre care vorbește can. 642; aceeași autoritate poate retrage acest mandat pentru o cauză gravă, mai ales dacă lipsesc calitățile științifice sau pedagogice, probitatea sau integritatea doctrinei.

Can. 645 - (cf 813) Ierarhii sunt cei care vor prevedea, împreunându-și părerile, să existe, chiar și în celelalte universități, cămine și centre universitare catolice, în care credincioșii creștinii, aleși și pregătiți cu grijă, vor oferi tineretului universitar un ajutor spiritual și intelectual permanent.

Art. III

Despre universitățile bisericești de studii și despre facultăți

Can. 646 - Vor fi promovate cu stăruință, în primul rând de către Ierarhi, universitățile de studii bisericești și facultățile, adică cele ce se ocupă mai ales de Revelația divină și de științele legate de aceasta, și care de aceea sunt unite mai strâns cu sarcina Bisericii de a evangheliza.

Can. 647 - (815) Scopul universității și a facultății de studii bisericești este:

1° de a cerceta mai profund și științific Revelația divină și ceea ce este legat de aceasta, de a explica și de a orându-i sistematic adevărurile Revelației divine, de a considera în lumina sa noile chestiuni ale epocii noastre și de a le arăta oamenilor contemporani într-un mod acomodat propriilor lor culturi;

2° de a-i instrui cât mai profund pe studenți în diferitele discipline, corespunzător doctrinei catolice, și de a-i pregăti corespunzător pentru diferite opere de apostolat, de slujire sau de predare a acelorași discipline și de a promova formarea permanentă.

Can. 648 - (cf 817) Universitățile și facultățile bisericești de studii sunt cele care, întemeiate sau aprobate canonic de autoritatea bisericească competentă, cultivă și predau științele sacre și științele legate de ele, și sunt înzestrate cu dreptul de a conferi grade academice care au efecte canonice.

Can. 649 - (cf 816 § 1) Înființarea sau aprobarea universităților și facultăților bisericești de studii se face de către Scaunul Apostolic sau de autoritatea administrativă superioară de care vorbește can. 642, împreună cu Scaunul Apostolic.

Can. 650 - (cf 816 § 2) Cu privire la statutele universităților și facultăților bisericești de studii se vor aplica normele date de Scaunul Apostolic, mai ales în ceea ce privește conducerea, administrarea, numirea docenților sau încetarea funcției lor, programa de studii și conferirea gradelor academice.

CAPITOLUL IV

DESPRE MIJLOACELE DE COMUNICARE SOCIALĂ ȘI ÎN SPECIAL DESPRE CĂRȚI

Can. 651 - § 1. (cf 761) Pentru a urmări sarcina de a anunța Evanghelia oriunde pe pământ, Biserica trebuie să utilizeze mijloacele potrivite și de aceea trebuie să-i fie revendicat pretutindeni dreptul de a utiliza mijloacele de comunicare socială și în special de a edita în mod liber scrierile.

§ 2. (= 822 § 3) Toți credincioșii creștini vor colabora, fiecare prin partea sa, în misiunea atât de mare a Bisericii și vor susține și sprijini inițiativele acestui apostolat; pe lângă acestea, mai ales cei care sunt experți în realizarea și transmiterea comunicațiilor, se vor strădui să colaboreze la activitatea Episcopilor și de asemenea să-și dea toată silința ca întrebuintarea acelorași mijloace de comunicație să fie pătrunsă de spiritul lui Hristos.

Can. 652 - § 1. (= 822 § 3) Episcopii eparhiali se vor griji ca, mai ales cu ajutorul institutelor pentru care se ocupă de mijloacele de comunicare socială, credincioșii creștini vor fi instruiți cu privire la utilizarea critică și folositoare a acelorași instrumente; vor favoriza cooperarea dintre aceste institute diferite; vor prevedea formarea experților; în sfârșit vor promova inițiativele bune, în primul rând laudând și binecuvântând cărțile bune: așa este mai eficient decât pedepsind și condamnând pe cele rele.

§ 2. (cf 823 § 2) Episcopul eparhial, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, Consiliul Ierarhilor și Scaunul Apostolic, are competența de a tutela integritatea credinței și a moravurilor,

pentru a interzice credincioșilor creștini să utilizeze sau să comunice altora mijloacele de comunicare socială, ori de câte ori acestea sunt în detrimentul aceleiași integrități.

Can. 653 - (cf 831 § 2) Este de datoria dreptului particular să stabilească norme mai precise asupra utilizării radiofoniei, cinematografeii, televiziunii și a altora de acest fel, când tratează despre cele referitoare la doctrina catolică sau la moravuri.

Can. 654 - (cf 824 § 2) Normele dreptului comun pentru cărți sunt valabile pentru orice alte scrieri sau cuvântări reproduse prin orice fel de invenții tehnice și destinate difuzării în public.

Can. 655 - § 1. (cf 825) Este necesar ca accesul credincioșilor creștini la Sfânta Scriptură să fie larg deschis; în consecință Episcopii eparhiali se vor îngriji de întocmirea de versiuni corespunzătoare și fidele, prevăzute cu explicații suficiente, acolo unde lipsesc, ba chiar, ori de câte ori poate fi convenabil și util, colaborând cu alți creștini.

§ 2. Toți credincioșii creștini și mai ales păstorii de suflete se vor îngriji să răspândească exemplare ale Sfintei Scripturi prevăzute cu adnotări corespunzătoare chiar și pentru uzul necreștinilor.

§ 3. Cu uzul liturgic sau catehetic se vor folosi numai acele ediții ale Sfintei Scripturi care sunt înzestrate cu aprobarea bisericească; celelalte ediții trebuie să aibă cel puțin permisiunea bisericească.

Can. 656 - § 1. (cf 826) În celebrările liturgice se vor utiliza numai cărțile înzestrate cu aprobarea bisericească.

§ 2. (826 § 3) Cărțile de rugăciuni sau de devoțiuni destinate uzului public sau privat al credincioșilor creștini au nevoie de permisiunea bisericească.

Can. 657 - § 1. Aprobarea textelor liturgice, în prealabil revizuite de către Scaunul Apostolic, este rezervată Patriarhului în Bisericile patriarhale, cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale; Mitropolitului în Bisericile mitropolitane *sui iuris*, cu consimțământul Consiliului Ierarhilor; în celelalte Biserici acest drept îi revine numai Scaunului Apostolic și, în limitele stabilite de către același, Episcopilor și grupărilor lor constituite în mod legitim.

§ 2. Acelorași autorități le revine de asemenea dreptul de a aproba traducerile acelorași cărți destinate uzului liturgic, după ce le-au relatat Scaunului Apostolic, dacă este vorba de Bisericile patriarhale sau mitropolitane *sui iuris*.

§ 3. (826 § 2) Pentru reeditarea cărților liturgice, a unei părți a lor sau a traducerilor lor în altă limbă, ce sunt destinate uzului liturgic, se cere și este suficient să rezulte despre concordanța cu ediția aprobată dintr-un atestat al Ierarhului locului, despre care se vorbește în can. 662, § 1.

§ 4. În schimbările textelor liturgice se va respecta can. 40, § 1.

Can. 658 - § 1. (cf 827 § 1) Catehismele, precum și alte scrieri destinate formării catehetice în școli de orice fel și grad, precum și traducerile acestora, au nevoie de aprobarea bisericească.

§ 2. (827 § 3) Aceeași normă se va aplica și altor cărți ce tratează credința și moravurile, dacă se utilizează ca texte pe care se bazează formarea catehetică.

Can. 659 - (cf 827 § 3) Se recomandă ca orice scriere care ilustrează credința catolică sau moravurile, să fie prevăzută cel puțin cu licența bisericească, rămânând neschimbate prescrierile institutelor de viață consacrată care pretind mai mult.

Can. 660 - (= 831) Credincioșii nu vor scrie nimic în jurnale, foile sau revistele periodice care au obiceiul să atace în mod deschis religia catolică sau bunele moravuri, decât pentru o cauză justă și rațională; clericii și membrii institutelor călugărești, au însă în plus nevoie de licența celor despre care vorbește can. 662.

Can. 661 - § 1. Licența bisericească exprimată prin singurul cuvânt «imprimatur», înseamnă că opera este imună de erorile privind credința catolică și moravurile.

§ 2. Aprobarea concesionată de autoritatea competentă arată însă că textul este acceptat de Biserică sau că opera este conformă cu doctrina autentică a Bisericii.

§ 3. În plus, dacă opera este lăudată sau binecuvântată de Episcopul eparhial sau de autoritatea superioară, aceasta înseamnă că exprimă bine doctrina autentică a Bisericii și de aceea este de recomandat.

Can. 662 - § 1. (cf 824 § 1) Aprobarea sau licența bisericească pentru publicarea cărților, dacă nu este stabilit în mod expres altfel în drept, poate fi acordată fie de către propriul Ierarh al locului autorului, fie de către Ierarhul locului, unde se vor publica scrierile, fie în fine, de autoritatea superioară care își exercită puterea executivă de conducere asupra persoanelor sau locurilor.

§ 2. (= 832) Membrii institutelor călugărești, pentru a putea publica scrieri privind chestiuni despre credința catolică și despre moravuri, au nevoie și de permisiunea Superiorului lor major, conform normei tipicelor sau statutelor.

Can. 663 - § 1. (cf 829) Licența pentru a edita o operă sau aprobarea unei opere oarecare, lăudarea sau binecuvântarea este valabilă pentru textul original, însă nu și pentru noile ediții sau traduceri.

§ 2. Dacă este vorba de edițiile Sfintei Scripturi sau a altor cărți care, conform normei dreptului cer aprobarea bisericească, nu este suficientă acordarea legitimă a aprobării de către un singur Ierarh al locului, pentru ca acestea să poată fi folosite în altă eparhie, ci se cere consimțământul explicit al Ierarhului locului aceleiași eparhii.

Can. 664 - § 1. (cf 830) Judecarea cărților poate fi încredințată de către Ierarhul locului unor cenzori de pe lista alcătuită de către Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau de către Consiliul Ierarhilor sau, după propria sa prudență, altor persoane în care are încredere; se poate constitui în cele din urmă o comisie specială de cenzori pe care Ierarhul locului, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau Consiliul Ierarhilor o pot consulta.

§ 2. Vor fi aleși cenzori cei care se deosebesc prin știință, doctrină dreaptă, prudență, iar în îndeplinirea funcției lor, lăsând la o parte orice parțialitate către persoane, își vor exprima judecata lor conform doctrinei catolice, precum este propus de către magisterul autentic al Bisericii.

§ 3. Cenzorii trebuie să-și exprime opinia în scris; dacă aceasta este favorabilă, Ierarhul, după judecata sa prudentă, va acorda licența sau aprobarea semnând cu propriul nume; altfel va comunica autorului operei motivele refuzului.

Can. 665 - § 1. Parohii și rectorii bisericilor vor evita să expună, să vândă sau să distribuie în bisericile lor icoane sau imagini străine artei sacre autentice sau cărți care se împacă mai puțin cu religia creștină sau cu moravurile.

§ 2. De asemenea parohii și rectorii bisericilor precum și conducătorii școlilor catolice trebuie să aibă grijă ca spectacolele de orice fel care se desfășoară sub patronajul lor să fie alese cu simțul discernământului creștin.

§ 3. Toți credincioșii creștini vor evita toate cele despre care vorbește § 1, pentru a nu produce daune spirituale lor sau altora prin cumpărarea, vânzarea, citirea sau comunicarea către alții.

Can. 666 - § 1. Opera intelectuală a unui autor este tutelată de drept fie ori de câte ori o manifestă personalitatea aceluia, fie ori de câte ori este izvor de drepturi patrimoniale.

§ 2. Sunt sub tutela dreptului textele legilor și ale actelor oficiale ale oricărei autorități bisericești precum și colecțiile lor autentice; de aceea reeditarea lor nu este licită decât după ce s-

a obținut licența din parte aceleiași [autorități] sau a autorității superioare și respectând condițiile prescrise de către aceasta.

§ 3. În dreptul particular al fiecărei Biserici *sui iuris* vor fi emise norme determinate mai precis cu privire la acest argument, respectând prescrierile dreptului civil privind drepturile de autor.

TITLUL XVI DESPRE CULTUL DIVIN ȘI MAI ALES DESPRE SACRAMENTE

Can. 667 - (cf 840) Prin sacramente, pe care Biserica este obligată să le distribuie pentru a comunica sub un semn vizibil misterele lui Hristos, Domnul nostru Isus Hristos îi sfințește pe oameni în virtutea Spiritului Sfânt pentru a deveni în mod singular adevărați adoratori ai lui Dumnezeu Tatăl, și îi inserează sieși și Bisericii, Corpul său; de aceea toți credincioșii creștini, mai ales slujitorii sacri, în celebrarea și primirea cu religiozitate a aceluiași sacramente, vor respecta cu atenție prescrierile Bisericii.

Can. 668 - § 1. (834 § 2) Cultul divin, dacă este adus în numele Bisericii de către persoane destinate în mod legitim pentru aceasta și prin acte aprobate de autoritatea bisericească, se numește public; altfel este privat.

§ 2. (846 § 1) Autoritatea competentă în reglementarea cultului divin public este cea despre care este vorba în can. 657, rămânând neschimbat can. 199, § 1; nimeni altcineva nu va adăuga ceva la cele stabilite de această autoritate, nici nu va scoate sau schimba ceva din acestea.

Can. 669 - (841 a) Întrucât sacramentele sunt aceleași pentru Biserica universală și aparțin depozitului divin, numai autorității supreme a Bisericii îi revine aprobarea sau definirea celor ce se cer pentru validitatea lor.

Can. 670 - § 1. Credincioșii creștini catolici pot asista, pentru motive juste, la cultul divin al altor creștini și pot lua parte la acesta, respectând cele stabilite de Episcopul eparhial sau de autoritatea superioară, ținând seama de gradul de comuniune cu Biserica catolică.

§ 2. (cf 933) Dacă creștinilor necatolici le lipsesc lăcașurile în care să celebreze în mod demn cultul divin, Episcopul eparhial poate permite folosirea unui edificiu catolic sau a unui cimitir sau a unei biserici, conform normei dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 671 - § 1. (cf 844 § 1 a) Slujitorii catolici administrează în mod licit sacramentele numai credincioșilor creștini catolici, care de asemenea le primesc în mod licit numai de la slujitorii catolici.

§ 2. (844 § 2) Dacă, însă, necesitatea o cere sau o adevărată utilitate spirituală o recomandă, și cu condiția să se evite pericolul erorii și al indiferentismului, este licit credincioșilor creștini catolici, cărora le este imposibil din punct de vedere fizic sau moral să ajungă la slujitorul catolic, să primească sacramentele penitenței, Euharistiei și ungerii bolnavilor de la slujitorii necatolici, în a căror Biserică sunt valide sacramentele enumerate mai sus.

§ 3. (= 844 § 3) De asemenea, slujitorii catolici administrează în mod licit sacramentele penitenței, Euharistiei și ungerii bolnavilor credincioșilor creștini ai Bisericilor orientale care nu sunt în comuniune deplină cu Biserica catolică, dacă cer acest lucru în mod spontan și au convenita dispoziție; acestea sunt valabile și pentru credincioșii creștini ai altor Biserici care, după judecata Scaunului Apostolic se găsesc, în ce privesc sacramentele, în condiții similare, cu mai sus amintitele Biserici orientale.

§ 4. (= 844 § 4) Dacă, însă, se ivește pericolul morții sau o urgentă o altă necesitate gravă, după judecata Episcopului eparhial sau a Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale sau a Consiliului Ierarhilor, slujitorii catolici administrează în mod licit aceleași sacramente și celorlalți creștini care nu sunt în deplină comuniune cu Biserica catolică, care nu pot să ajungă la slujitorul propriei Comunități bisericești și care cer în mod spontan acest lucru, cu condiția să manifeste o credință, în ceea ce privesc aceleași sacramente, conformă cu credința catolică, și să aibă convenita dispoziție.

§ 5. Pentru cazurile despre care este vorba în §§ 2, 3 și 4 să nu se dea norme de drept particular decât după o consultare cu autoritatea competentă, cel puțin locală, a Bisericii sau a Comunității bisericești necatolice interesate.

Can. 672 - § 1. (cf 845 § 1) Sacramentele botezului, ungerii cu sfântul mir și sacrei hirotoniri nu pot fi repetate.

§ 2. (845 § 2) Dacă, însă, există un dubiu prudent că nu au fost în mod real sau în mod valid celebrate, rămânând dubiul, după o investigație serioasă, vor fi administrate sub condiție.

Can. 673 - (837 § 2) Celebrarea sacramentelor, în special a Divinei Liturghii, fiind acțiunea Bisericii, va fi făcută, per cât posibil, cu participarea activă a credincioșilor creștini.

Can. 674 - § 1. (846 § 1 a) La celebrarea sacramentelor se vor respecta cu atenție cele ce sunt cuprinse în cărțile liturgice.

§ 2. Slujitorul va celebra sacramentele după prescrierile liturgice ale propriei Biserici *sui iuris*, exceptând cazul în care prin drept s-a stabilit altfel sau el însuși a obținut o facultate specială de la Scaunul Apostolic.

CAPITOLUL I DESPRE BOTEZ

Can. 675 - § 1. (cf 849) La botez, prin spălarea cu apa naturală, cu invocarea numelui lui Dumnezeu Tatăl și al Fiului și al Spiritului Sfânt, omul este eliberat de păcat, este regenerat la viață nouă, este îmbrăcat în Hristos și este încorporat în Biserică, care este Corpul său.

§ 2. Numai prin botezul primit în fapt, omul devine capabil de celelalte sacramente.

Can. 676 - (cf 850) În caz de necesitate urgentă, administrarea botezului este licită, îndeplinind numai ceea ce este necesar pentru validitate.

Can. 677 - § 1. (≠ 861) În mod obișnuit, botezul este administrat de sacerdot; însă, administrarea sa este de competența parohului propriu al celui ce urmează să fie botezat, sau a unui alt sacerdot, rămânând neschimbat dreptul particular, cu permisiunea aceluiași paroh sau a Ierarhului locului, [permisiune] care, pentru motiv grav, se presupune în mod legitim.

§ 2. În caz de necesitate, însă, botezul poate fi administrat în mod licit de către diacon sau, când acesta este absent sau împiedicat, un alt cleric, ori un membru al unui institut de viață consacrată sau oricare alt credincios creștin; tatăl sau mama, în schimb, dacă nu este disponibil altcineva care să cunoască modul de a boteza.

Can. 678 - § 1. (862) Nimănui nu îi este permis să administreze botezul în teritoriul altcuiva fără permisiunea corespunzătoare; această permisiune, însă, nu poate fi refuzată de parohul unei Biserici *sui iuris* diferite, unui sacerdot al Bisericii *sui iuris* în care va fi înscris cel ce urmează să fie botezat.

§ 2. În locurile în care trăiesc nu puțini credincioși creștini, care nu au un paroh al Bisericii *sui iuris* în care sunt înscriși, Episcopul eparhial va desemna, pe cât posibil, un preot al aceleiași Biserici care să administreze botezul.

Can. 679 - (= 864) Este capabil să primească botezul oricare om și numai omul nebotezat încă.

Can. 680 - (= 871) Fătul avortiv, dacă este viu și aceasta este posibil, va fi botezat.

Can. 681 - § 1. (868 § 1) Pentru ca un copil să fie botezat licit se cere:

1° (2°) să existe speranță întemeiată că acesta va fi educat în credința Bisericii catolice, rămânând stabil § 5;

2° (1°) ca părinții, cel puțin unul din ei, sau cine le ține în mod legitim locul, să consimtă.

§ 2. (cf 870) Copilul abandonat și găsit, dacă nu rezultă cu certitudine că a fost botezat, se va boteza.

§ 3. Cei care din copilărie sunt lipsiți de uzul rațiunii, vor fi botezați ca și copiii.

§ 4. (cf 868 § 2) Copilul, fie din părinți catolici, fie chiar și din părinți necatolici, care se găsește într-un asemenea pericol de moarte încât se consideră, în mod prudent, că va muri înainte de a ajunge la uzul rațiunii, se va boteza în mod licit.

§ 5. (-) Copilul creștinilor necatolici este botezat în mod licit dacă părinții, sau cel puțin unul dintre ei sau cel ce le ține locul în mod legitim, cer acest lucru și dacă aceluiași le este imposibil, din punct de vedere fizic sau moral, să ajungă la slujitorul propriu.

Can. 682 - § 1. (-) Pentru ca să poată fi botezat cel care nu mai este copil, se cere să-și manifeste voința de a primi botezul, să fie instruit suficient în adevărurile de credință și încercat în viața creștină; în plus, va fi admonestat să-și regrete păcatele.

§ 2. (cf 865 § 2) Cel ieșit din copilărie, dacă se găsește în pericol de moarte, poate fi botezat dacă are o cunoaștere a principalelor adevăruri de credință și a manifestat, indiferent în ce mod, intenția de a primi botezul.

Can. 683 - Botezul trebuie să fie celebrat după prescrierile liturgice ale Bisericii *sui iuris* în care va fi înscris cel care se botează, conform normei dreptului.

Can. 684 - § 1. (cf 873) Dintr-un foarte vechi obicei al Bisericilor, cel care se botează va avea cel puțin un naș.

§ 2. (872) Nașul este cel care, prin funcția pe care și-a asumat-o, îl va ajuta pe cel ce se botează, când va fi ieșit din copilărie, la inițierea creștină, sau îl va prezenta pe copilul ce va fi botezat și, în plus, își va da silința pentru ca botezatul să ducă o viață creștină corespunzătoare botezului și își va îndeplini cu fidelitate obligațiile inerente.

Can. 685 - § 1. (cf 874) Pentru ca cineva să îndeplinească în mod valid sarcina de naș se cere:

1° să fi fost inițiat în cele trei sacramente: al botezului, al ungerii cu sfântul mir și al Euharistiei;

2° să aparțină Bisericii catolice, rămânând neschimbat § 3;

3° să aibă intenția să îndeplinească această sarcină;

4° să fi fost desemnat de însuși cel care se botează sau de părinții săi sau de tutori ori, dacă lipsesc, de slujitor;

5° să nu fie tatăl sau mama, sau soțul celui care se botează;

6° să nu fie pedepsit cu pedeapsa excomunicării, nici chiar minore, a suspendării, depunerii sau privării de dreptul de a îndeplini sarcina de naș.

§ 2. Pentru a îndeplini cineva în mod licit funcția de naș se cere, în plus, să aibă vârsta cerută de dreptul particular și să ducă o viață corespunzătoare credinței și funcției pe care și-o asumă.

§ 3. (cf 874 § 2) Este licit să fie admis din motive întemeiate un credincios creștin al unei Biserici orientale necatolice pentru sarcina de naș, însă totdeauna împreună cu un naș catolic.

Can. 686 - § 1. (cf 867 a) Părinții sunt obligați să boteze cât mai repede copilul, conform obiceiului legitim.

§ 2. (851 2°) Parohul se va îngriji ca părinții copilului ce va fi botezat, precum și cei care urmează să-și asume sarcina de naș, să fie instruiți corespunzător asupra semnificației acestui sacrament și asupra obligațiilor coerente acestuia, și să fie bine pregătiți pentru celebrarea sacramentului.

Can. 687 - § 1. (857) Exceptând cazul de necesitate, botezul se va celebra în biserica parohială, rămânând neschimbate obiceiurile legitime.

§ 2. În casele particulare însă, botezul poate fi administrat conform normei dreptului particular, sau cu permisiunea Ierarhului locului.

Can. 688 - (875) Cel care administrează botezul se va îngriji ca în cazul în care nu este prezent un naș, să fie cel puțin un martor prin care să poată fi dovedită celebrarea botezului.

Can. 689 - § 1. (877) Parohul locului unde este celebrat botezul trebuie să înregistreze cu toată grija și fără întârziere în registrul botezaților numele celor botezați, menționând slujitorul, părinții și nașii, locul și ziua botezului și indicând totodată locul nașterii, Biserica *sui iuris* în care sunt înscriși botezații, precum și martorii, dacă sunt.

§ 2. (=) Dacă este vorba de fiu născut din mamă necăsătorită, trebuie inclus numele mamei, dacă rezultă în mod public maternitatea sa, sau dacă mama o cere în mod spontan, în scris sau în prezența a doi martori; trebuie inclus de asemenea numele tatălui dacă paternitatea sa este dovedită cu vreun document public sau prin declarația sa făcută în prezența parohului și a doi martori; în celelalte cazuri se va înscrie numele botezatului fără să se dea vreun indiciu cu privire la numele tatălui sau al părinților.

§ 3. (=) Dacă este vorba de fiu adoptiv, se va înscrie numele celor ce adoptă și, cel puțin dacă așa se face în actul civil al regiunii, și al părinților naturali, conform normei §§ 1 și 2, dat fiind dreptul particular.

Can. 690 - (878) Dacă botezul nu a fost administrat de paroh și nici în prezența sa, slujitorul trebuie să-l înștiințeze despre fapt pe parohul locului.

Can. 691 - (cf 876) Pentru a dovedi botezul, dacă nimănui nu i se aduce vreun prejudiciu, este suficientă declarația unui singur martor mai presus de orice suspiciune, sau declarația aceluiași botezat bazată pe argumente fără dubii, mai ales dacă același a primit botezul când nu mai era copil.

CAPITOLUL II DESPRE UNGEREA SFÂNTULUI MIR

Can. 692 - (cf 879) Este necesar ca, cei care au fost botezați, să fie unși cu sfântul mir, astfel încât, însemnați cu sigiliul darului Spiritului Sfânt, să fie făcuți martori mai potriviți și co-edificatori ai Împărăției lui Hristos.

Can. 693 - (880 § 2) Sfântul mir, care este compus din ulei de măsline sau din alte plante și din arome, este confecționat numai de Episcop, rămânând integru dreptul particular, conform căruia această putere este rezervată Patriarhului.

Can. 694 - (-) Prin tradiția Bisericilor orientale, ungerea cu sfântul mir este administrată de preot, fie unită cu botezul, fie separat.

Can. 695 - § 1. (≠ 891) Ungerea cu sfântul mir trebuie să fie administrată împreună cu botezul, exceptând cazul de necesitate reală, caz în care, totuși, trebuie avut grijă să fie administrată cât mai repede.

§ 2. (-) Dacă celebrarea ungerii cu sfântul mir nu se face împreună cu botezul, ministrul are obligația de a-l înștiința despre aceasta pe parohul locului unde a fost administrat botezul.

Can. 696 - § 1. (≠ 883) Toți preoții Bisericilor orientale pot administra în mod valid ungerea cu sfântul mir, fie unită cu botezul, fie separat, tuturor credincioșilor creștini ai oricărei Biserici *sui iuris*, chiar și ai Bisericii latine.

§ 2. Credincioșii creștini ai Bisericilor orientale pot primi în mod valid ungerea cu sfântul mir chiar și de la preoții Bisericii latine, conform facultăților cu care aceștia sunt înzestrați.

§ 3. Oricare preot administrează în mod licit ungerea cu sfântul mir numai credincioșilor creștini ai propriei Biserici *sui iuris*; însă, în privința credincioșilor creștini ai altor Biserici *sui iuris*, aceasta este licită dacă este vorba de propriii supuși, de cei pe care îi botează cu alt titlu legitim sau de cei care se găsesc în pericol de moarte, rămânând neschimbate totdeauna convențiile stipulate între Bisericile *sui iuris*, în această materie.

Can. 697 - Inițierea sacramentală la misterul mântuirii se completează cu primirea Divinei Euharistii; de aceea Divina Euharistie va fi administrată credinciosului creștin cât mai repede, după botez și ungerea cu sfântul mir, potrivit normelor dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*.

CAPITOLUL III DESPRE DIVINA EUHARISTIE

Can. 698 - (cf 889) În Divina Liturghie, prin ministerul sacerdotului, care acționează în persoana lui Hristos asupra ofrandei Bisericii, se continuă, prin puterea Spiritului Sfânt, ceea ce același [Hristos] a făcut la ultima Cină, și care a dat discipolilor Corpul Său, oferit pe Cruce pentru noi, și Sângele Său, vărsat pentru noi, instaurând un sacrificiu adevărat și mistic prin care Biserica, mulțumind, comemorează, actualizează și participă la sacrificiul sângeros al Crucii, fie cu ofranda, fie cu comuniunea, pentru a semnifica și perfecționa unitatea poporului lui Dumnezeu în edificarea Corpului Său, care este Biserica.

Can. 699 - § 1. (cf 900) Puterea de a celebra Divina Liturghie o au numai Episcopii și preoții.

§ 2. Diaconii, prin ministerul propriu, participă mai strâns cu Episcopii și preoții la celebrarea Divinei Liturghii, conform prescrierilor cărților liturgice.

§ 3. (-) Ceilalți credincioși creștini, în virtutea botezului și a ungerii cu sfântul mir, concurând la celebrarea Divinei Liturghii în felul determinat de cărțile liturgice sau de dreptul particular, participă în mod activ la Sacrificiul lui Hristos, și chiar mai deplin, dacă primesc de la același Sacrificiu Trupul și Sângele Domnului.

Can. 700 - § 1. (cf 902) Privitor la modul de celebrare a Divinei Liturghii, adică dacă este de făcut în mod individual sau în concelebrare, se va ține cont în primul rând de necesitățile pastorale ale credincioșilor creștini.

§ 2. (cf 902) Cu toate acestea, dacă este posibil, preoții vor celebra Divina Liturghie împreună cu Episcopul, care prezidează, sau cu un alt preot, pentru ca astfel să se manifeste în mod potrivit unitatea sacerdoțiului și a sacrificiului; cu toate acestea rămâne dreptul integru al fiecărui sacerdot de a celebra individual Divina Liturghie, însă nu în același timp și în aceeași biserică în care are loc concelebrarea.

Can. 701 - (-) Concelebrarea între Episcopi și preoți ai diferitor Biserici *sui iuris* poate fi făcută din motive întemeiate, mai ales pentru a favoriza caritatea și cu scopul de a manifesta unirea între Biserici, cu permisiunea Episcopului eparhial, urmând cu toții prescrierile cărților liturgice ale primului celebrant, înlăturând orice sincretism liturgic și, preferabil, păstrând veșmintele liturgice și însemnele propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 702 - (908) Sacerdoților catolici le este interzisă concelebrarea Divinei Liturghii împreună cu sacerdoți sau miniștri necatolici.

Can. 703 - § 1. (903) Sacerdotul străin nu va fi admis la celebrarea Divinei Liturghii dacă nu prezintă rectorului bisericii scrisorile de recomandare ale Ierarhului propriu, sau dacă nu-i rezultă în alt mod, aceluiași rector, corectitudinea sa.

§ 2. Episcopul eparhial are dreptul integral de a stabili, cu privire la acest lucru, norme mai bine determinate, de respectat de către toți sacerdoții, chiar dacă sunt exonerati în vreun fel.

Can. 704 - (cf 904) Divina Liturghie poate fi celebrată în mod lăudabil în toate zilele, cu excepția celor care sunt excluse, conform prescrierilor cărților liturgice ale Bisericii *sui iuris* în care este înscris sacerdotul.

Can. 705 - § 1. (cf 932 § 2) Sacerdotul catolic poate celebra Divina Liturghie pe altarul oricărei biserici catolice.

§ 2. (cf 933) Pentru a putea celebra Divina Liturghie într-o biserică a necatolicilor, sacerdotul are nevoie de permisiunea Ierarhului locului.

Can. 706 - (924) Darurile sacre, care sunt oferite în Divina Liturghie, sunt pâinea exclusiv din grâu și făcută recent, astfel încât să nu existe nici un pericol de alterare, și vinul natural din viță de vie nealterat.

Can. 707 - § 1. (-) Cu privire la pregătirea pâinii euharistice, la rugăciunile care se rostesc de sacerdoți înainte de celebrarea Divinei Liturghii, la respectarea ajunului euharistic, la veșmintele liturgice, la timpul și locul celebrării și la altele asemenea, dreptul particular al fiecărei Biserici *sui iuris* trebuie să stabilească cu grijă norme.

§ 2. (cf 929) Este permis, după ce a fost îndepărtată stupoarea credincioșilor creștini, să se folosească veșmintele liturgice și pâinea unei alte Biserici *sui iuris*, dacă nu sunt disponibile veșmintele liturgice și pâinea propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 708 (cf 922) Ierarhii locului și parohii se vor îngriji, cu toată sârguința, astfel încât credincioșii creștini să fie instruiți asupra obligației de a primi Divina Euharistie în pericolul morții (cf 920) și la timpul stabilit de o foarte lăudabilă tradiție sau de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*, mai ales în timpul Pascal, în care Hristos Domnul ne-a încredințat misterele euharistice.

Can. 709 - § 1. (cf 910) Divina Euharistie o distribuie sacerdotul sau, dacă așa stabilește dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*, chiar și diaconul.

§ 2. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau Consiliul Ierarhilor are dreptul integral de a stabili norme potrivite, conform cărora chiar și alți credincioși creștini pot distribui Divina Euharistie.

Can. 710 - (cf 914) Privitor la participarea copiilor la Divina Euharistie, după botez și ungerea cu sfântul mir, luând precauțiile oportune, se vor respecta prescrierile cărților liturgice ale propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 711 - (= 916) Cel care e conștient că este în păcat grav, nu va celebra Divina Liturghie și nu va primi Divina Euharistie, exceptând cazul în care există un motiv grav și lipsește ocazia primirii sacramentului penitenței; în acest caz trebuie să-și facă un act de perfectă părere de rău, care cuprinde și propunerea de a se apropia cât mai repede de acest sacrament.

Can. 712 - (cf 915) Cei care sunt în mod public nedemni vor fi opriți de la primirea Divinei Euharistii.

Can. 713 - § 1. (cf 918) Divina Euharistie va fi distribuită în timpul celebrării Divinei Liturghii, dacă nu cumva un motiv just sugerează altfel.

§ 2. (cf 919) Referitor la pregătirea pentru participarea la Divina Euharistie prin ajun, prin rugăciuni și alte opere, credincioșii creștini vor respecta cu fidelitate normele Bisericii *sui iuris* în care sunt înscrși, nu numai în limitele teritoriului aceleiași Biserici ci și, pe cât posibil, oriunde pe pământ.

Can. 714 - § 1. (cf 934 § 2) În bisericile unde este celebrat cultul divin public și, cel puțin de câteva ori pe lună, Divina Liturghie, se va păstra Divina Euharistie, mai ales pentru bolnavi, respectând cu fidelitate prescrierile cărților liturgice ale propriei Biserici *sui iuris*, și va fi adorată cu maximă reverență de credincioșii creștini.

§ 2. (-) Păstrarea Divinei Euharistii este supusă vigilenței și reglementării Ierarhului locului.

Can. 715 - § 1. (945 § 1) Sacerdoșilor le este permis să primească oferte pe care credincioșii creștini le oferă aceluiași [sacerdoși], conform uzului aprobat al Bisericii pentru celebrarea Divinei Liturghii la intențiile proprii.

§ 2. (-) Este permis, de asemenea, dacă un obicei legitim o permite, să primească oferte pentru Liturghia Înaintesfințitelor și pentru pomenirile la Divina Liturghie.

Can. 716 - (cf 945 § 2) Rămânând neschimbat can. 1013, se recomandă cu stăruință Episcopilor eparhiali să introducă, pe cât posibil, practica potrivit căreia să se primească numai oferte pe care credincioșii creștini le dau spontan cu ocazia Divinei Liturghii; însă fiecare sacerdot va celebra cu bucurie Divina Liturghie chiar și fără nici o ofertă potrivit intențiilor credincioșilor creștini și în special a săracilor.

Can. 717 - (-) Sacerdoșii, dacă primesc oferte pentru celebrarea Divinei Liturghii de la credincioșii creștini ai unei alte Biserici *sui iuris*, au obligația gravă de a respecta în privința acestor oferte normele acelei Biserici, dacă nu rezultă altfel din partea ofertantului.

CAPITOLUL IV DESPRE SACRAMENTUL PENITENȚEI

Can. 718 - (cf 959) În sacramentul penitenței, credincioșii creștini care au comis păcate după botez, conduși de Spiritul Sfânt, se convertesc din inimă la Dumnezeu și mișcați de durere pentru păcate fac propunerea unei vieți noi, prin ministerul sacerdotului, cu mărturisirea făcută lui și cu acceptarea reparației adecvate, obțin de la Dumnezeu iertare și totodată sunt împăcați cu Biserica pe care, păcătuiind, au rănit-o; astfel, acest sacrament contribuie în cel mai înalt grad la viața creștină și dispune pentru primirea Divinei Euharistii.

Can. 719 - (cf 989) Cel care e conștient că este în păcat grav va primi, cât mai repede posibil, sacramentul penitenței; se recomandă, însă, cu stăruință tuturor credincioșilor creștini să primească în mod frecvent acest sacrament, mai ales în perioadele de post și de penitență, care vor fi respectate în propria Biserică *sui iuris*.

Can. 720 - § 1. (= 960 § 1) Mărturisirea individuală și integrală, precum și dezlegarea, constituie unicul mod ordinar prin care credinciosul creștin conștient că este în păcat grav, este reconciliat cu Dumnezeu și cu Biserica; numai imposibilitatea fizică sau morală scuză de la atare mărturisire, caz în care reconcilierea se poate avea și în alte moduri.

§ 2. (= 960 § 2) Dezlegarea simultană a mai multor penitenți, fără prealabila mărturisire individuală, nu poate fi dată în mod general decât dacă:

1° este iminent pericolul morții, iar sacerdotului sau sacerdoșilor le lipsește timpul pentru a administra sacramentul penitenței fiecărui penitent în parte;

2° există o gravă necesitate, adică atunci când, ținând cont de numărul penitenților, nu sunt sacerdoși disponibili pentru a administra sacramentul penitenței fiecărui penitent în parte într-un

timp corespunzător astfel încât, fără vina lor, ar fi constrânși să rămână pentru mult timp lipsiți de harul sacramental sau de primirea Divinei Euharistii; însă nu trebuie considerată necesitate suficientă cea în care confesorii nu pot fi disponibili numai din cauza venirii împreună a unui mare număr de penitenți, cum se poate întâmpla într-o mare solemnitate sau pelerinaj.

§ 3. (960 § 2) Este de competența Episcopului eparhial să stabilească dacă există această gravă necesitate, împreunându-și părerile cu Patriarhii și cu Episcopii eparhiali ai altor Biserici *sui iuris*, care își exercită puterea în același teritoriu, poate determina și cu prescrieri generale cazurile de asemenea necesitate.

Can. 721 - § 1. (962 § 1) Pentru ca un credincios creștin să poată beneficia de dezlegarea sacramentală dată simultan mai multor persoane, se cere nu numai să fie dispus cum se cuvine, ci și să-și propună să mărturisească în mod individual, la timp potrivit, păcatele grave pe care în acel moment nu le poate mărturisi în acest fel.

§ 2. (cf 962 § 2) Credincioșii creștini vor fi instruiți, pe cât posibil, asupra acestor cerințe și, în plus, să fie îndemnați, chiar și în caz de pericol de moarte, pentru ca fiecare în parte să-și provoace actul de căință.

Can. 722 - § 1. (= 965) Sacramentul penitenței este administrat numai de către sacerdot.

§ 2. (cf 967 § 1) Toți Episcopii, prin dreptul însuși, pot administra oriunde pe pământ sacramentul penitenței, exceptând cazul în care, referitor la liceitate, Episcopul eparhial a interzis acest lucru în mod expres, într-un caz special.

§ 3. (966 § 1) Preoții, în schimb, pentru a acționa în mod valid, trebuie, pe lângă acestea, să fie înzestrați cu facultatea de a administra sacramentul penitenței, facultate care este conferită ori prin dreptul însuși ori printr-o concesie specială făcută de autoritatea competentă.

§ 4. (cf 966 § 2) Preoții care sunt înzestrați cu facultatea de a administra sacramentul penitenței, în virtutea funcției sau a conferirii din partea Ierarhului locului eparhiei în care sunt înscrisi, sau în care își au domiciliul, pot administra în mod valid sacramentul penitenței oriunde pe pământ, oricărui credincios creștin, exceptând cazul în care un Ierarh al locului, într-un caz special, a interzis acest lucru în mod expres; [preoții] folosesc în mod licit această facultate, respectând normele stabilite de Episcopul eparhial, sau cu permisiunea cel puțin presupusă a rectorului bisericii sau, dacă este vorba de un institut de viață consacrată, a Superiorului.

Can. 723 - § 1. (cf 968 § 1) În afară de Ierarhul locului, și parohul sau cel care ține locul parohului, este înzestrat cu facultatea de a administra sacramentul penitenței în virtutea funcției sale, fiecare în domeniul său.

§ 2. (968 § 2) Chiar și fiecare Superior al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc de drept pontifical sau patriarhal, dacă este sacerdot, este înzestrat cu facultatea de a administra sacramentul penitenței în virtutea funcției, membrilor propriului institut precum și celor care trăiesc zi și noapte în casa sa.

Can. 724 - § 1. (969 § 1) Numai Ierarhul locului are competența de a da, printr-o conferire specială, oricărui preot facultatea de a administra sacramentul penitenței oricărui credincios creștin.

§ 2. (969 § 2) Superiorul unui institut de viață consacrată, cu condiția să fie înzestrat cu putere executivă de conducere, poate conferi oricărui preot facultatea despre care este vorba în can. 723, § 2 conform normei tipicelor sau statutelor.

Can. 725 - (976) Oricare sacerdot poate da dezlegare în mod valid și licit pentru orice păcat oricărui penitent care se află în pericol de moarte, chiar dacă este prezent un alt sacerdot care este înzestrat cu facultatea de a administra sacramentul penitenței.

Can. 726 - § 1. (974 § 1) Facultatea de a administra sacramentul penitenței nu va fi revocată decât pentru o cază gravă.

§ 2. (974 § 2) Revocată, preotul pierde, oriunde pe pământ, facultatea de a administra sacramentul penitenței, conferită de Ierarhul despre care este vorba în can. 722, § 4; revocată însă de o altă autoritate competentă, o pierde numai în domeniul celui care revocă.

§ 3. (975) Pe lângă revocare, facultatea de a administra sacramentul penitenței, despre care este vorba în can. 722, § 4, încetează prin pierderea funcției, a înscrierii în eparhie sau a domiciliului.

Can. 727 - În unele cazuri, din grijă pentru mântuirea sufletelor, poate fi oportună limitarea facultății de a dezlega de păcate și rezervarea ei unei autorități determinate; aceasta, însă, nu se poate face decât cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale sau al Consiliului Ierarhilor sau al Scaunului Apostolic.

Can. 728 - § 1. Scaunului Apostolic îi este rezervată dezlegarea de următoarele păcate:

1° (= 1388) violarea directă a sigiliului sacramental;

2° (= 1378) dezlegarea complicei la păcatul împotriva castității.

§ 2. (= 1398) Episcopului eparhial, însă, îi este rezervată dezlegarea de păcatul provocării avortului cu efect produs.

Can. 729 - Orice rezervare a dezlegării de păcat își pierde orice putere:

1° (1°) dacă se mărturisește un bolnav care nu poate ieși din casă sau un logodnic pentru celebrarea căsătoriei;

2° (2°) dacă, după judecata prudentă a confesorului, facultatea de dezlegare nu poate fi cerută de la autoritatea competentă fără o gravă incomodare a penitentului sau fără pericolul violării sigiliului sacramental;

3° (3°) în afara limitelor teritoriului în care își exercită puterea autoritatea care rezervă.

Can. 730 - (= 977) Dezlegarea complicei la păcatul împotriva castității este invalidă, cu excepția pericolului morții.

Can. 731 - (= 982) Cel care se mărturisește că a denunțat în mod fals autorității bisericești un confesor nevinovat de delictul solicitării la un păcat împotriva castității, nu va fi dezlegat decât dacă înainte și-a retras în mod formal denunțarea falsă și este dispus să repare daunele, dacă există.

Can. 732 - § 1. (cf 981) În funcție de calitatea, gravitatea și numărul păcatelor, ținând seama de condiția penitentului și de dispoziția sa pentru a se converti, confesorul va administra medicamentul potrivit bolii, impunând operele de penitență corespunzătoare.

§ 2. (cf 978) Sacerdotul își va aminti că a fost constituit de Dumnezeu ministru al justiției și milei divine; ca părinte spiritual va da și sfaturi potrivite, pentru ca fiecare să poată progresa în vocația sa la sfințenie.

Can. 733 - § 1. (cf 983) Sigiliul sacramental este inviolabil; de aceea confesorul va lua seama cu atenție să nu dezvăluie cât de puțin, prin cuvânt sau prin semn sau prin orice alt mod și din nici un motiv, penitentul.

§ 2. (= 983 § 2) Au obligația de a păstra secretul și interpretul, dacă există, precum și toți ceilalți cărora le-a parvenit în orice fel știrea păcatelor din mărturisire.

Can. 734 - § 1. (= 984 § 1) Confesorului i se interzice cu desăvârșite să folosească știința dobândită în confesiune spre împovărarea penitentului, chiar dacă este exclus orice pericol de dezvăluire.

§ 2. (= 984 § 2) Cel care este constituit ca autoritate nu trebuie să se folosească, în nici un fel, în conducerea exterioară, referitor la păcate, de vreo știre pe care a primit-o în confesiune, în orice timp.

§ 3. (cf 985) Conducătorii institutelor de educație nu vor administra sacramentul penitenței, în mod ordinar, elevilor lor.

Can. 735 - § 1. (= 986 § 1) Toți cei cărora le este încredințată prin sarcină grija sufletelor, au obligația gravă de a se îngriji ca sacramentul penitenței să fie administrat credincioșilor creștini încredințați lor, care cer acest lucru la timp oportun, și ca aceorași să le fie oferită posibilitatea de a avea acces la confesiunea individuală în zile și ore convenabile lor.

§ 2. (cf 986 § 2) În caz de necesitate urgentă, oricare sacerdot care este înzestrat cu facultatea de a administra sacramentul penitenței, însă, în pericol de moarte, oricare alt sacerdot trebuie să administreze acest sacrament.

Can. 736 - § 1. (cf 964 § 1) Locul specific pentru celebrarea sacramentului penitenței este biserica, rămânând neschimbat dreptul particular.

§ 2. (964 § 3) Din cauză de boală sau dintr-o altă cauză justă, acest sacrament poate fi celebrat chiar și în afara locului specific.

CAPITOLUL V DESPRE UNGEREA BOLNAVILOR

Can. 737 - § 1. (cf 998) Prin ungerea sacramentală a bolnavilor, îndeplinită de sacerdot cu rugăciunea, credincioșii creștini afectați de boală gravă și căiți din inimă primesc harul prin care, întăriți cu speranța răsplătii veșnice și dezlegați de păcate, devin dispuși la îndreptarea vieții și sunt ajutați să treacă peste boală sau să o suporte cu răbdare.

§ 2. (cf 1002) În Bisericile în care există obișnuința administrării sacramentului ungerii de către mai mulți sacerdoți împreună, se va avea grijă să se păstreze, pe cât posibil, această obișnuință.

Can. 738 - (cf 1001) Credincioșii creștini vor primi cu bucurie ungerea bolnavilor ori de câte ori se îmbolnăvesc grav; păstorii sufletelor, pe de altă parte, și rudele celor bolnavi să aibă grijă ca bolnavii să fie ajutați prin acest sacrament la timpul oportun.

Can. 739 - § 1. (1003 § 1) Ungerea bolnavilor o administrează valid toți și numai sacerdoții.

§ 2. (1003 § 2) Administrarea ungerii bolnavilor, prin funcție, îi revine parohului, vicarului parohial și tuturor celorlalți sacerdoți, cu privire la cei care i-au fost încredințați spre îngrijire; însă, cu permisiunea cel puțin presupusă a celor citați mai sus, oricare sacerdot poate administra în mod licit acest sacrament, iar în caz de necesitate chiar trebuie să o facă.

Can. 740 - (cf 1005-1006) Credincioșii creștini, grav bolnavi, care și-au pierdut simțurile sau uzul rațiunii, se presupune că ar fi vrut să le fie administrat acest sacrament în pericol de moarte sau, după părerea sacerdotului, chiar și într-un alt timp.

Can. 741 - (≠ 999) Uleiul folosit în sacramentul ungerii bolnavilor trebuie, desigur, să fie binecuvântat de însuși sacerdotul care administrează sacramentul, exceptând cazul în care dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* dispune altfel.

Can. 742 - (cf 1000) Ungerile vor fi îndeplinite cu grijă prin cuvintele, ordinea și felul prescris în cărțile liturgice; însă, în caz de necesitate, este suficientă o singură ungere, cu formula specifică.

CAPITOLUL VI DESPRE SACRA HIROTONIRE

Can. 743 - (cf 1008) Prin hirotonirea sacramentală, îndeplinită de Episcop în virtutea operei Spiritului Sfânt, sunt constituiți miniștrii sacri cei care participă în diferitele grade, îmbogățiți cu sarcina și puterea încredințate de Hristos Domnul Apostolilor săi, la vestirea Evangheliei și la păstoria și sfințirea poporului lui Dumnezeu.

Art. I Ministrul sacrei hirotoniri

Can. 744 - (cf 1012) Numai Episcopul administrează în mod valid sacra hirotonire prin punerea mâinilor și prin rugăciunea prescrisă de Biserică.

Can. 745 - (cf 1013) Hirotonirea episcopală este rezervată, conform normei dreptului, Pontifului Roman, Patriarhului sau Mitropolitului, astfel încât nu este permis nici unui Episcop să hirotonească Episcop pe cineva, dacă nu există înainte un mandat legitim.

Can. 746 - § 1. (cf 1014) Episcopul va fi hirotonit de trei Episcopi, exceptând cazul de extremă necesitate.

§ 2. (-) Al doilea și al treilea Episcop, dacă nu pot fi prezenți Episcopi ai aceleiași Biserici *sui iuris* din care face parte primul Episcop care hirotonește, pot fi și din altă Biserică *sui iuris*.

Can. 747 - (1015) Candidatul la diaconat sau la preoție va fi hirotonit de propriul Episcop eparhial sau, cu scrisoare legitimă de demitere, de un alt Episcop.

Can. 748 - § 1. (cf 1016) Episcopul eparhial propriu, în ceea ce privește sacra hirotonire a celui care trebuie va fi înscris într-o Eparhie oarecare, este Episcopul eparhiei în care candidatul își are domiciliul sau al eparhiei pentru a cărei servire candidatul a declarat în scris că vrea să se dedice; în ceea ce privește sacra hirotonire a celui care este deja înscris într-o eparhie, este Episcopul acelei eparhii.

§ 2. (-) Un Episcop eparhial nu poate hirotoni un candidat supus lui înscris într-o altă Biserică *sui iuris* decât cu permisiunea Scaunului Apostolic; dacă, însă, este vorba de un candidat înscris în Biserica patriarhală și care are domiciliul sau cvasi-domiciliul în limitele teritoriului aceleiași Biserici, această permisiune o poate acorda chiar și Patriarhul.

Can. 749 - (cf 1017) Episcopului îi este interzis să celebreze sacra hirotonire în altă eparhie, fără permisiunea Episcopului eparhial, exceptând cazul în care dreptul particular al Bisericii patriarhale, referitor la Patriarh, stabilește altfel.

Can. 750 - § 1. (cf 1018) Rămânând neschimbate cann. 472, 537 și 560, § 1, pot da scrisorile de demitere:

1° Episcopul eparhial propriu;

2° Administratorul Bisericii patriarhale și chiar, cu consimțământul colegiului consultorilor eparhiali, Administratorul eparhiei.

§ 2. Administratorul Bisericii patriarhale nu va acorda scrisorile de demitere celor care au fost respinși de Patriarh, nici Administratorul eparhiei acelora care au fost respinși de Episcopul eparhial.

Can. 751 - (1020) Scrisorile de demitere nu vor fi acordate decât după ce s-au primit în prealabil toate mărturiile pretinse de drept.

Can. 752 - (cf 1021) Scrisorile de demitere pot fi expediate de Episcopul eparhial propriu oricărui Episcop al aceleiași Biserici *sui iuris*, însă nu și unui Episcop al unei Biserici diferite de cea a celui ce urmează a fi hirotonit, decât cu permisiunea celor despre care este vorba în can. 748, § 2.

Can. 753 - (1023) Scrisorile de demitere pot fi restrânse sau revocate de însuși cel care le-a acordat sau de succesorul său, însă, odată acordate, nu se sting prin pierderea dreptului celui care le-a acordat.

Art. II **Despre subiectul sacrei hirotoniri**

Can. 754 - (= 1024) Sacra hirotonire o poate primi valid numai bărbatul botezat.

Can. 755 - (= 1030) Episcopul eparhial și Superiorul major nu pot interzice diaconului supus lor destinat preoției ridicarea la aceeași preoție decât dintr-un motiv foarte grav, fie și ocult, rămânând integru dreptul la recurs, conform normei dreptului.

Can. 756 - (cf 1026) Nu este permisă constrângerea cuiva, în nici un fel și din nici un motiv, de a primi hirotonirile sacre, sau îndepărtarea unuia ce este apt, conform normei dreptului, de la primirea aceluiași hirotoniri.

Can. 757 - (1038) Celui ce refuză să primească o hirotonire sacră superioară nu i se poate interzice exercitarea hirotonirii sacre permise, exceptând cazul în care este reținut de un impediment canonic sau în care se opune un alt motiv grav, după judecata Episcopului eparhial sau a Superiorului major.

1° Despre cele ce se cer candidaților la sacra hirotonire

Can. 758 - § 1. (1025) Pentru ca un oarecare să poată fi hirotonit în mod licit se cer:

1° (1033) să fi primit ungerea cu sfântul mir;

2° (1029) conduită morală și calități fizice și psihice corespunzătoare hirotonirii sacre ce urmează a fi primit;

3° (1031) vârsta prescrisă de drept;

4° (1032) știința necesară;

5° (1034) să fi primit hirotonirile inferioare, conform normei dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*;

6° (1035 § 2) respectarea intervalelor de timp prescrise de dreptul particular.

§ 2. Candidatului, pe lângă acestea, i se mai cere să nu fie împiedicat conform normei can. 762.

§ 3. (-) În ceea ce privește admiterea la hirotonirile sacre a celor căsătoriți, se va respecta dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* sau normele speciale stabilite de Scaunul Apostolic.

Can. 759 - § 1. (1031 § 1) Vârsta prescrisă pentru diaconat este de douăzeci și trei de ani împliniți, pentru preoție este de douăzeci și patru de ani împliniți, rămânând neschimbat dreptul particular care ar pretinde o vârstă mai înaintată.

§ 2. (1031 § 4) Dispensa de la vârsta cerută de dreptul comun, care depășește un an, este rezervată Patriarhului, dacă este vorba de un candidat care are domiciliul sau cvasi-domiciliul în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, altfel Scaunului Apostolic.

Can. 760 - § 1. Hirotonirea unui diacon este licită numai după ce a fost trecut cu bine al patrulea an al curriculum de studii filosofico-teologice, exceptând cazul în care Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau Consiliul Ierarhilor a stabilit altfel.

§ 2. (≠ 1031 § 2) Însă, dacă este vorba despre un candidat care nu este destinat sacerdoțiului, este permis să fie hirotonit diacon după ce a fost trecut cu bine al treilea an de studii despre care este vorba în can. 354; însă, dacă ulterior s-ar întâmpla să fie admis la preoție, acesta trebuie mai întâi să-și completeze studiile teologice în mod adecvat.

Can. 761 - (1036) Candidatul la hirotonirea diaconală sau a preoției, pentru a fi hirotonit în mod licit, trebuie să dea Episcopului eparhial propriu sau Superiorului major o declarație semnată de propria mână, prin care atestă că primește în mod spontan și liber hirotonirea sacră și obligațiile legate de aceeași hirotonire, și că se va dedica pentru totdeauna ministeriului bisericesc, cerând totodată să fie admis la primirea hirotonirii sacre.

2° Despre impedimentele la primirea sau exercitarea hirotonirilor sacre

Can. 762 - § 1. (cf 1041) Este împiedicat de la primirea hirotonirilor sacre:

1° (1°) cel care suferă de vreo formă de demență sau de vreo altă infirmitate psihică din cauza căreia este considerat, după consultarea experților, inabil pentru îndeplinirea corespunzătoare a ministeriului;

2° (2°) cel care a comis delictul apostaziei, al ereziei sau al schismei;

3° (3°) cel care a încercat [să celebreze] căsătoria, chiar și numai civilă, fie că el ar fi fost împiedicat în celebrarea căsătoriei de legătura căsătoriei sau de hirotonirea sacră, ori de votul public perpetuu de castitate, fie cu o femeie unită printr-o căsătorie validă sau legată de același vot;

4° (4°) cel care a comis omucidere voluntară sau s-a ocupat de provocare de avort cu efect produs și toți cei care au cooperat în mod pozitiv la aceasta;

5° (5°) cel care s-a mutilat pe sine sau a mutilat pe altcineva în mod grav și premeditat sau care a încercat să-și ia viața;

6° (6°) cel care a împlinit un act al hirotonirii rezervat aceluia care este constituit în hirotonirea episcopală sau a preoției, sau fiind privat de aceasta, ori fiindu-i interzisă exercitarea acesteia datorită unei pedepse canonice oarecare;

7° (1042 2°) cel care exercită o funcție sau un serviciu interzis clericilor, despre care trebuie să dea socoteală, până când, abandonate fiind funcția și serviciul, și, de asemenea, fiind făcută darea de seamă, a devenit liber;

8° (1042 3°) neofitul, exceptând cazul în care, după judecata Ierarhului, este încercat suficient.

§ 2. Faptele din care pot proveni impedimentele despre care este vorba în § 1, nn. 2-6, nu generează impedimente dacă nu au fost păcate grave și externe, comise după botez.

Can. 763 - (≠ 1044 § 1-2) Este împiedicat de la exercitarea hirotonirilor sacre:

1° (1°) cel care a primit în mod ilegitim hirotonirile sacre, în timp ce era oprit de un impediment de primire a hirotonirilor sacre;

2° (2°) cel care a comis delictele sau faptele despre care este vorba în can. 762, § 1, nn. 2-6;

3° (1044 § 2 2°) cel care suferă de demență sau de vreo altă infirmitate psihică despre care este vorba în can. 762, § 1, n. 1, până când Ierarhul, după consultarea unui expert, nu îi va permite exercitarea aceleiași hirotoniri sacre.

Can. 764 - (cf 1040 c) Prin dreptul particular nu pot fi stabilite impedimente la primirea sau exercitarea hirotonirilor sacre; obiceiul care introduce, însă, un nou impediment sau care este contrar unui impediment stabilit prin dreptul comun, este respins.

Can. 765 - (1045) Ignorarea impedimentelor nu scutește de la acestea.

Can. 766 - (cf 1046) Impedimentele se multiplică în funcție de cauzele lor diferite, însă nu prin repetarea aceleiași cauze, exceptând cazul în care este vorba de impedimentul care provine din omuciderea voluntară sau din provocarea avortului cu efect produs.

Can. 767 - § 1. (1047 § 4) Episcopul eparhial sau Ierarhul unui institut de viață consacrată poate da dispensă supușilor săi de la impedimente la primirea sau exercitarea hirotonirilor sacre, exceptate fiind următoarele:

1° (1047 § 1) dacă faptul care stă la baza impedimentului a fost deferit forului judecătoresc;

2° impedimentele despre care este vorba în can. 762, §1, nn. 2-4.

§ 2. Dispensarea de la aceste impedimente este rezervată Patriarhului în privința candidaților sau a clericilor care au domiciliul sau cvasi-domiciliul în limitele teritoriului Bisericii pe care o prezidează; altfel Scaunului Apostolic.

§ 3. (cf 1048) Aceeași facultate de a dispensa este de competența oricărui confesor în cazurile oculte mai urgente, în care nu se poate ajunge la autoritatea competentă, și în care este iminent pericolul unei daune grave sau al infamiei, însă numai pentru ca penitenții să poată exercita în mod licit hirotonirile sacre primite deja, rămânând neschimbată îndatorirea de a se prezenta cât mai repede la aceeași autoritate.

Can. 768 - § 1. (cf 1049 § 1) În cererile pentru obținerea dispensei vor fi indicate toate impedimentele; dispensa generală, însă, este valabilă și pentru impedimentele omise cu bună credință, exceptate fiind cele despre care este vorba în can. 762, § 1, n. 4 sau celelalte deferite forului judecătoresc, însă nu și pentru cele trecute sub tăcere cu rea credință.

§ 2. (§ 2) Dacă este vorba despre impedimentul provenit din omuciderea voluntară sau din procurarea avortului, pentru validitatea dispensei va fi prezentat și numărul delictelor.

§ 3. (§ 3) Dispensarea generală de la impedimentele care privesc primirea hirotonirilor sacre este valabilă pentru toate hirotonirile.

Art. III

Despre cele ce trebuie să precedă sacra hirotonire

Can. 769 - § 1. (cf 1050) Autoritatea care admite un candidat la sacra hirotonire va obține:

1° (1036) declarația despre care este vorba în can. 761, precum și certificatul ultimei sacre hirotoniri sau, dacă este vorba despre prima sacră hirotonire și certificatul de botez și al ungerii cu sfântul mir;

2° (1053 § 3) în cazul în care candidatul este căsătorit, certificatul de căsătorie și consimțământul dat în scris de către soție;

3° (1050 1°) certificatul de absolvire a studiilor;

4° (1051 1°) scrisoare de mărturie din partea rectorului seminarului sau a Superiorului institutului de viață consacrată, ori a preotului căruia i-a fost încredințat candidatul în afara seminarului, cu privire la bunele moravuri ale aceluiași candidat;

5° scrisorile de mărturie despre care este vorba în can. 771, § 3;

6° scrisorile de mărturie, dacă astfel judecă potrivit, din partea altor Episcopi eparhiali sau Superiori ai institutelor de viață consacrată (1051 2°) unde candidatul a locuit câțva timp, cu privire la calitățile candidatului și la libertatea de orice impediment canonic.

§ 2. Aceste documente vor fi păstrate în arhiva aceleiași autorități.

Can. 770 - (1052 §§ 1-3) Episcopul care hirotonește cu scrisori legitime de demitere, în care se afirmă despre candidat că este corespunzător pentru a primi hirotonirea sacră, se poate mulțumi cu această atestare, însă nu este obligat; dacă consideră, în conștiința sa, că respectivul candidat nu este corespunzător, nu îl va hirotoni.

Can. 771 - § 1. Numele candidaților care urmează să fie promovați la hirotonirile sacre, vor fi anunțate în mod public în biserica parohială a fiecărui candidat, conform normei dreptului particular.

§ 2. Toți credincioșii creștini au obligația de a dezvălui impedimentele, dacă au cunoștință de vreunul, Episcopului eparhial sau parohului, înainte de sacra hirotonire.

§ 3. Episcopul eparhial va încredința parohului care face publicările și chiar și unui alt preot, dacă astfel vede potrivit, sarcina de a se informa cu atenție de la persoane demne de încredere cu privire la viața și moravurile candidaților, și de a trimite la curia eparhială scrisorile de mărturie care se referă la acea investigație și la publicare.

§ 4. Episcopul eparhial nu va omite să facă alte investigații, chiar private, dacă acest lucru este oportun.

Can. 772 - (1039) Oricare candidat care urmează să fie promovat la sacra hirotonire, se va dedica exercițiilor spirituale în modul determinat de dreptul particular.

Art. IV

Despre timpul, locul, înregistrarea și certificatul sacrei hirotoniri

Can. 773 - (1010, 1011 § 2) Sacrele hirotoniri vor fi celebrate în biserică, în zi de duminică sau de sărbătoare, cu participarea cât mai numeroasă a credincioșilor creștini, exceptând cazul în care o cauză justă recomandă altfel.

Can. 774 - § 1. (1053 § 1) După celebrarea sacrei hirotoniri, numele fiecăruia dintre cei hirotoniți și al Episcopului care a hirotonit, locul și ziua hirotonirii, vor fi înregistrate într-un registru special, care va fi păstrat în arhiva curiei eparhiale.

§ 2. (1053 § 2) Episcopul care a hirotonit, va da fiecăruia dintre cei hirotoniți un certificat autentic privind sacra hirotonire primită; aceștia, dacă au fost hirotoniți de un Episcop cu scrisori de demitere, vor prezenta certificatul Episcopului eparhial propriu sau Superiorului major pentru înregistrarea sacrei hirotoniri într-un registru special care va fi păstrat în arhivă.

Can. 775 - (1054) Episcopul eparhial sau Superiorul major va trimite știrea despre sacra hirotonire a fiecărui diacon parohului la care este înregistrat botezul celui hirotonit.

CAPITOLUL VII DESPRE CĂSĂTORIE

Can. 776 - § 1. (cf 1055) Alianța matrimonială, fondată de Creator și structurată după legile sale, prin care bărbatul și femeia constituie între ei, cu consimțământ personal irevocabil, consorțiul întregii vieți, prin caracterul ei natural este orânduită pentru binele soților și pentru generarea și educarea fiilor.

§ 2. (cf 1055 § 2) Prin instituire de către Hristos, căsătoria validă între botezați este, prin însuși faptul, un sacrament prin care soții sunt uniți de Dumnezeu după chipul uniunii fără defect dintre Hristos și Biserică, și sunt ca și consacrați și întăriți prin harul sacramental.

§ 3. (1056) Proprietățile esențiale ale căsătoriei sunt unitatea și indisolubilitatea care, în căsătoria dintre botezați, obțin o stabilitate specială în virtutea sacramentului.

Can. 777 - (cf 1135) Din căsătorie se nasc între soți drepturi și obligații egale cu privire la ceea ce ține de consorțiul vieții conjugale.

Can. 778 - (1058) Pot încheia căsătorie toți cei cărora acest lucru nu le este interzis prin drept.

Can. 779 - (1060) Căsătoria se bucură de favoarea dreptului; de aceea, în caz de dubiu, se va stăruii pentru validitatea căsătoriei, până când se dovedește contrariul.

Can. 780 - § 1. (1059) Căsătoria catolicilor, chiar dacă numai una din părți e catolică, este reglementată nu numai de dreptul divin ci și de cel canonic, rămânând neschimbată competența autorității civile în ceea ce privește efectele pur civile ale căsătoriei.

§ 2. Căsătoria dintre o parte catolică și o parte botezată necatolică, rămânând neschimbat dreptul divin, mai este reglementată de asemenea:

1° de dreptul propriu al Bisericii sau al Comunității bisericești căreia îi aparține partea necatolică, dacă această Comunitate are un drept matrimonial propriu;

2° de dreptul de care ține partea necatolică, dacă Comunitatea bisericească căreia îi aparține este lipsită de un drept matrimonial propriu.

Can. 781 - Dacă uneori Biserica trebuie să judece în legătură cu validitatea unei căsătorii a unor necatolici botezați:

1° în ce privește dreptul de care țineau părțile la momentul celebrării căsătoriei, se va respecta can. 780, § 2;

2° în ce privește forma celebrării căsătoriei, Biserica recunoaște orice formă prescrisă sau admisă de dreptul căruia părțile îi erau supuse la momentul celebrării căsătoriei, cu condiția să fi fost exprimat în formă publică consimțământul și, dacă cel puțin una dintre părți este credincios creștin al vreunei Biserici orientale necatolice, cu condiția să fi fost celebrată căsătoria cu rit sacru.

Can. 782 - § 1. (1062 § 1) Logodna, care după o foarte veche tradiție a Bisericilor orientale precede căsătoria în mod lăudabil, este reglementată de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*.

§ 2. Din promisiunea de căsătorie nu se poate intenta acțiune pentru a cere celebrarea căsătoriei; se poate intenta în schimb pentru repararea daunelor dacă se datorează acest lucru în vreun fel.

Art. I

Despre grija pastorală și despre cele ce trebuie să preceadă celebrarea căsătoriei

Can. 783 - (cf 1063) Păstorii sufletelor au obligația de a se îngriji astfel încât credincioșii creștini să fie pregătiți pentru starea căsătoriei:

1° printr-o predicare și catehizare adecvată tinerilor și adulților, prin care credincioșii creștini să fie instruiți asupra semnificației căsătoriei creștine, asupra obligațiilor soților între ei, precum și asupra dreptului primordial și asupra obligației pe care părinții o au de a se îngriji, după puterile proprii, de educația fizică, călugărească, morală, socială și culturală a fiilor;

2° printr-o instruire personală a viitorilor soți asupra căsătoriei, prin care viitorii soți vor fi dispuși pentru noua stare;

§ 2. (cf 1065 § 2) Se recomandă cu stăruință logodnicilor catolici să primească Divina Euharistie la celebrarea căsătoriei.

§ 3. (1063 4°) După celebrarea căsătoriei, păstorii sufletelor vor oferi căsătoriților ajutor pentru ca, respectând și îngrijind cu fidelitate alianța conjugală, să ajungă să ducă în fiecare zi o viață tot mai sfântă și mai deplină în familie.

Can. 784 - (cf 1067) Prin dreptul particular al fiecărei Biserici *sui iuris*, împreunându-și părerile cu Episcopii eparhiali ai celorlalte Biserici *sui iuris* care își exercită puterea în același teritoriu, să se stabilească norme privind examinarea viitorilor miri și celelalte mijloace de investigație, mai ales cu privire la botez și starea liberă, care trebuie făcute complet înainte de căsătorie, pe care respectându-le cu conștiinciozitate se poate purcede la celebrarea căsătoriei.

Can. 785 - § 1. (1066) Păstorii sufletelor au obligația, conform necesităților locurilor și timpurilor, să excludă prin remedii potrivite toate pericolele privind celebrarea invalidă și ilicită a căsătoriei; de aceea, înainte de a se celebra căsătoria, trebuie să aibă certitudinea că nimic nu se opune celebrării valide și licite.

§ 2. (1068) În cazul pericolului de moarte, dacă nu se pot avea alte dovezi, este suficientă, în caz că nu există mărturii contrare, afirmația logodnicilor, dacă e cazul chiar sub jurământ, că sunt botezați și că nu sunt opriți de nici un impediment.

Can. 786 - (= 1069) Toți credincioșii creștini au obligația să dezvăluie parohului sau Ierarhului locului, înainte de celebrarea căsătoriei, impedimentele pe care le-ar cunoaște.

Can. 787 - (cf 1070) Parohul care a efectuat investigațiile îl va înștiința imediat despre rezultatul acestora, printr-un document autentic, pe parohul care trebuie să binecuvânteze căsătoria.

Can. 788 - Dacă, după investigațiile făcute cu grijă, mai persistă vreun dubiu asupra existenței unui impediment, parohul va deferi problema Ierarhului locului.

Can. 789 - (1071 § 1) Chiar dacă, pe de altă parte, căsătoria poate fi celebrată valid, sacerdotul, în afara celorlalte cazuri determinate de drept, fără permisiunea Ierarhului locului nu va binecuvânta:

1° căsătoria nomazilor;

2° căsătoria care, conform normei dreptului civil, nu poate fi recunoscută sau încheiată;

3° căsătoria celui care este reținut de obligații naturale față de o terță parte sau față de fiii născuți dintr-o uniune precedentă cu acea parte;

4° căsătoria unui fiu minor fără știrea sau împotriva voinței părinților;

5° căsătoria celui căruia i s-a interzis prin sentință bisericească să treacă la o nouă căsătorie dacă nu îndeplinește unele condiții;

6° căsătoria celui care a abandonat în mod public credința catolică, chiar dacă nu a trecut la o Biserică sau Comunitate bisericească necatolică; Ierarhul locului nu va acorda în acest caz permisiunea decât cu respectarea can. 814, cu referințele de rigoare.

Art. II

Despre impedimentele dărâmbitoare în general

Can. 790 - § 1. (cf 1073) Impedimentul dărâmtor face persoana inabilă pentru celebrarea validă a căsătoriei.

§ 2. Impedimentul, chiar dacă îl are numai una din cele două părți, face totuși invalidă căsătoria.

Can. 791 - (= 1074) Se consideră public impedimentul care poate fi dovedit în for extern; altfel este ocult.

Can. 792 - (≠ 1075 § 2) Prin dreptul particular al unei Biserici *sui iuris* nu se va stabili impedimente dărâmbitoare decât pentru o cauză foarte gravă, împreunându-și părerile cu Episcopii eparhiali ai altor Biserici *sui iuris* interesate, și după consultarea Scaunului Apostolic; nici o autoritate inferioară, însă, nu poate stabili noi impedimente dărâmbitoare.

Can. 793 - (= 1076) Obiceiul care introduce un impediment nou sau care este contrar impedimentelor existente este respins.

Can. 794 - § 1. (= 1077 § 1) Ierarhul locului poate interzice supușilor săi căsătoria, într-un caz special, oriunde ar locui aceștia, precum și celorlalți credincioși creștini ai propriei Biserici *sui*

iuris care se află actualmente în limitele teritoriului eparhiei, dar numai temporar, pentru o cauză gravă și cât timp aceasta durează.

§ 2. Dacă este vorba de Ierarhul locului care își exercită puterea în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, Patriarhul poate adăuga o clauză dărâmbitoare unei astfel de interdicții; în celelalte cazuri, însă, numai Scaunul Apostolic.

Can. 795 - § 1. (1078 § 1) Ierarhul locului poate dispensa credincioșii creștini supuși lui, oriunde ar locui aceștia, precum și pe ceilalți credincioși creștini înscriși în propria Biserică *sui iuris* și care se află actualmente în limitele teritoriului eparhiei, de la impedimentele de drept bisericesc cu excepția următoarelor:

1° al hirotonirii sacre;

2° al votului public perpetuu de castitate depus într-un institut călugăresc, exceptând cazul în care este vorba despre o congregație de drept eparhial;

3° al uciderii soțului.

§ 2. Dispensa de la aceste impedimente este rezervată Scaunului Apostolic; Patriarhul, însă, poate dispensa de la impedimentele uciderii soțului și votului public perpetuu de castitate emis în congregațiile de orice condiție juridică.

§ 3. Nu se dă dispensă niciodată de la impedimentul consangvinității în linie dreaptă sau de gradul doi în linie colaterală.

Can. 796 - § 1. (= 1079 § 1) În cazul pericolului urgent de moarte, Ierarhul locului poate dispensa credincioșii creștini supuși lui, oriunde ar locui aceștia, precum și pe ceilalți credincioși creștini care se află actualmente în limitele teritoriului eparhiei, de la forma celebrării căsătoriei și de la toate și fiecare dintre impedimentele de drept bisericesc, fie publice, fie oculte, exceptând impedimentul hirotonirii sacre a sacerdoțiului.

§ 2. În aceleași circumstanțe și numai în cazurile în care nu poate fi abordat nici măcar Ierarhul locului, aceeași putere de a dispensa o are parohul, un alt sacerdot înzestrat cu facultatea de a binecuvânta căsătoria și sacerdotul catolic la care se referă can. 832, § 2; confesorul, însă, are aceeași putere, dacă este vorba despre impediment ocult, pentru forul intern, fie în cadrul, fie în afara actului confesiunii sacramentale.

§ 3. Se consideră că Ierarhul locului nu putea fi abordat, dacă abordarea era posibilă numai într-un mod diferit de acela prin scrisoare sau prin acces personal.

Can. 797 - § 1. (1080 § 1) Dacă se descoperă un impediment atunci când totul este pregătit pentru celebrarea căsătoriei, și căsătoria nu poate fi amânată fără pericolul probabil al unui rău grav până la obținerea dispensei de la autoritatea competentă, au puterea de a dispensa de la toate impedimentele, cu excepția celor la care se referă can. 795, § 1, nn. 1 și 2, Ierarhul locului și, cu condiția să fie un caz ocult, toți cei la care se referă can. 796, § 2, respectând condițiile prescrise acolo.

§ 2. Această putere este valabilă și pentru validarea căsătoriei, dacă prin așteptare ar exista același pericol și nu este la dispoziție timp suficient pentru abordarea autorității competente.

Can. 798 - (= 1081) Sacerdoții la care se referă can. 796, § 2 și 797, § 1, îl vor înștiința imediat pe Ierarhul locului despre dispensa sau validarea acordată pentru forul extern, iar aceasta va fi notată în registrul căsătoriilor.

Can. 799 - (cf 1082) Dacă rescriptul Scaunului Apostolic sau, în limitele competenței lor, acela al Patriarhului sau al Ierarhului locului nu dispune altfel, dispensa acordată în for intern nesacramental pentru un impediment ocult va fi notată în arhiva secretă a curiei eparhiale, nefiind necesară o altă dispensă pentru forul extern, chiar dacă ulterior impedimentul ocult ar deveni public.

Art. III **Despre impedimente în speță**

Can. 800 - § 1. (= 1083 § 1) Bărbatul înainte de împlinirea vârstei de șaisprezece ani, femeia înainte de împlinirea vârstei de patrusprezece ani nu pot celebra valid căsătoria.

§ 2. (cf 1083 § 2) Dreptul particular al Bisericii *sui iuris* are libertatea integrală de a stabili vârsta superioară pentru celebrarea licită a căsătoriei.

Can. 801 - § 1. (= 1084 § 1) Impotența copulației antecedente și perpetue, fie din partea bărbatului, fie din partea femeii, fie absolută, fie relativă, prin însăși natura ei dă rămă căsătoria.

§ 2. Dacă impedimentul impotenței este în dubiu, fie în dubiu de drept fie în dubiu de fapt, căsătoria nu trebuie împiedicată și nici, rămânând dubiul, nu trebuie declarată nulă.

§ 3. Sterilitatea nici nu interzice nici nu dă rămă căsătoria, rămânând neschimbat can. 821.

Can. 802 - § 1. (= cf 1085 § 1) Încearcă [să celebreze] invalid căsătoria cel care este ținut de legătura unei căsătorii precedente.

§ 2. Chiar dacă căsătoria precedentă este invalidă sau dezlegată din orice cauză, nu este licit a celebra o altă căsătorie înainte de a rezulta în mod legitim și cu certitudine invaliditatea sau dezlegarea precedentei.

Can. 803 - (cf 1086 § 1) § 1. Căsătoria nu poate fi celebrată în mod valid cu cei nebotezați.

§ 2. Dacă la momentul celebrării căsătoriei una dintre părți era considerată în mod comun ca botezată, sau dacă botezul său era în dubiu, se va presupune, conform normei can. 779, validitatea căsătoriei, până când se va dovedi cu certitudine că una dintre părți este botezată iar cealaltă, în schimb, nebotezată.

§ 3. În privința condițiilor, pentru a se da dispensă, se va aplica can. 814.

Can. 804 - (= 1087) Încearcă [să celebreze] invalid căsătoria cel care este constituit în hirotonirea sacră.

Can. 805 - (= 1088) Încearcă [să celebreze] invalid căsătoria cel care a depus votul public perpetuu de castitate într-un institut călugăresc.

Can. 806 - (cf 1089) Nu poate fi celebrată în mod valid căsătoria cu o persoană răpită sau chiar numai reținută în vederea celebrării căsătoriei cu ea, dacă nu cumva ulterior a fost separată de cel care a răpit-o sau reținut-o și, pusă într-un loc sigur și liber, aceasta alege în mod spontan căsătoria.

Can. 807 - (= 1090 § 1) § 1. Cine, în vederea celebrării căsătoriei cu o anumită persoană, a provocat moartea soțului acesteia sau a propriului soț, încearcă invalid [să celebreze] această căsătorie.

§ 2. De asemenea, încearcă invalid [să celebreze] căsătoria între ei, cei care, prin participare reciprocă fizică sau morală, au provocat moartea soțului.

Can. 808 - § 1. (1091 § 1) În linie dreaptă de consangvinitate este invalidă căsătoria între toți ascendenții și descendenții.

§ 2. În linie colaterală este invalidă până la gradul patru inclusiv.

§ 3. Nu se va permite niciodată căsătoria dacă subzistă vreun dubiu că părțile ar fi consangvine în vreun grad în linie dreaptă sau de gradul doi în linie colaterală.

§ 4. Impedimentul consangvinității nu se multiplică.

Can. 809 - § 1. (≠ 1092) Afinitatea dărâamnă căsătoria în orice grad în linie dreaptă și de gradul doi în linie colaterală.

§ 2. Impedimentul afinității nu se multiplică.

Can. 810 - § 1. (1093) Impedimentul onestității publice apare:

1° dintr-o căsătorie invalidă, după ce s-a instaurat viața comună;

2° din concubinaj notoriu sau public;

3° din instaurarea vieții comune a celor care, fiind obligați la forma prescrisă de drept pentru celebrarea căsătoriei, au încercat [să celebreze] căsătoria în fața unui oficial civil sau a unui ministru necatolic.

§ 2. (1093) Acest impediment dărâamnă căsătoria în gradul întâi în linie dreaptă între bărbat și consangvinele femeii precum și între femeie și consangviniul bărbatului.

Can. 811 - § 1. Din botez se naște, între naș și botezat și părinții acestuia, o înrudire spirituală care dărâamnă căsătoria.

§ 2. Dacă botezul se repetă sub condiție, înrudirea spirituală nu se naște, exceptând cazul în care a doua oară nașul a fost același.

Can. 812 - (= 1094) Nu pot celebra în mod valid între ei căsătoria cei care sunt legați prin înrudire legală apărută prin adopție, în linie dreaptă sau de gradul doi în linie colaterală.

Art. IV **Despre căsătoriile mixte**

Can. 813 - (cf 1124) Căsătoria între două persoane botezate dintre care una este catolică, iar cealaltă necatolică, fără permisiunea prealabilă a autorității competente este interzisă.

Can. 814 - (= 1125) Poate acorda permisiunea pentru motive juste Ierarhul locului; nu o va acorda, însă, dacă nu sunt îndeplinite condițiile următoare:

1° partea catolică va declara că este pregătită să îndeparteze pericolele abandonării credinței și va asigura cu o promisiune sinceră că va face tot ceea ce-i stă în putere pentru ca toți fiii să fie botezați și educați în Biserica catolică;

2° privitor la aceste promisiuni, care vor fi făcute de partea catolică, cealaltă parte va fi înștiințată la timp, astfel încât să rezulte sigur că ea este cu adevărat conștientă de promisiunea și obligația părții catolice;

3° ambele părți vor fi instruite asupra scopurilor și proprietăților esențiale ale căsătoriei, care nu trebuie să fie excluse de nici unul dintre cei doi logodnici.

Can. 815 - (= 1126) Prin dreptul particular al fiecărei Biserici *sui iuris* se va stabili modul în care se vor face aceste declarații și promisiuni, care sunt totdeauna cerute, și se va determina modul în care ele vor deveni cunoscute în forul extern și prin care partea necatolică va fi informată.

Can. 816 - (1128) Ierarhii locului și ceilalți păstori sufletești se vor îngriji să nu lipsească soțului catolic și fiilor născuți din căsătoria mixtă ajutorul spiritual pentru îndeplinirea obligațiilor lor de conștiință și, pe lângă aceasta, să-i ajute pe soți la favorizarea unității consorțiului vieții conjugale și familiale.

Art. V

Despre consimțământul matrimonial

Can. 817 - § 1. (= 1057 § 2) Consimțământul matrimonial este actul de voință prin care un bărbat și o femeie, printr-o alianță irevocabilă, se dăruiesc și se acceptă reciproc în vederea constituirii căsătoriei.

§ 2. (= 1057 § 1) Consimțământul matrimonial nu poate fi înlocuit de nici o putere omenească.

Can. 818 - (= 1095) Sunt incapabili de a celebra căsătoria:

1° cei care sunt lipsiți de uzul suficient al rațiunii;

2° cei care suferă de defectul grav al discernământului judecătii, privind drepturile și obligațiile matrimoniale esențiale care trebuie acordate și acceptate reciproc;

3° cei care din cauze de natură psihică nu își pot asuma obligațiile esențiale ale căsătoriei.

Can. 819 - (= 1096) Pentru a se avea consimțământ matrimonial este necesar ca cei care celebrează căsătoria, cel puțin să nu ignore că [însăși] căsătoria este un consorțiu permanent între un bărbat și o femeie, orânduit spre procrearea fiilor, printr-o oarecare cooperare sexuală.

Can. 820 - § 1. (= 1097) Eroarea cu privire la persoană face căsătoria invalidă.

§ 2. Eroarea cu privire la o calitate a persoanei, chiar dacă reprezintă cauza căsătoriei, nu dăreamă căsătoria, exceptând cazul în care acea calitate este înțeleasă în mod direct și principal.

Can. 821 - (= 1098) Cel care celebrează căsătoria prin înșelăciune, în vederea obținerii consimțământului, cu privire la vreo calitate a celeilalte părți, care prin natura sa poate perturba în mod grav consorțiul vieții conjugale, celebrează invalid.

Can. 822 - (= 1099) Eroarea cu privire la unitatea sau indisolubilitatea, ori la demnitatea sacramentală a căsătoriei, cu condiția să nu determine voința, nu viciază consimțământul matrimonial.

Can. 823 - (= 1100) Cunoașterea sau părerea privind nulitatea căsătoriei nu exclude în mod necesar consimțământul matrimonial.

Can. 824 - § 1. (= 1101 § 1) Consimțământul interior sufletesc se presupune conform cuvintelor sau semnelor folosite în celebrarea căsătoriei.

§ 2. Dacă, însă, una dintre părți sau ambele părți, printr-un act pozitiv de voință, exclud însăși căsătoria sau vreun element esențial al căsătoriei sau vreo proprietate esențială, celebrează invalid căsătoria.

Can. 825 - (= 1103) Este invalidă căsătoria celebrată cu forța sau din teamă gravă provocată din afară, chiar neintenționat, de care cineva pentru a se elibera este constrâns să aleagă căsătoria.

Can. 826 - (cf 1102) Căsătoria sub condiție nu poate fi celebrată valid.

Can. 827 - (= 1107) Căsătoria, chiar dacă a fost celebrată invalid din cauza unui impediment sau a unui defect al formei prescrise de drept pentru celebrarea căsătoriei, consimțământul dat se presupune că persistă până când rezultă revocarea sa.

Art. VI

Despre forma celebrării căsătoriei

Can. 828 - § 1. (1108 § 1) Sunt valide numai căsătoriile care se celebrează cu rit sacru în fața Ierarhului locului sau a parohului locului sau a unui sacerdot căruia, de către unul sau celălalt, i-a fost conferită facultatea de a binecuvânta căsătoria, și a cel puțin doi martori, dar în orice caz conform prescrierilor canoanelor care urmează, și rămânând neschimbate excepțiile la care se referă cann. 832 și 834, § 2.

§ 2. Acest rit este considerat sacru prin însăși intervenția sacerdotului care asistă și binecuvântează.

Can. 829 - § 1. (cf 1109) Ierarhul locului și parohul locului, după luarea în posesiune canonică a funcției, atât timp cât dețin în mod legitim funcția, binecuvântează în mod valid o căsătorie în orice loc din limitele teritoriului lor, fie că logodnicii le sunt supuși, fie că nu le sunt, cu condiția ca măcar una dintre cele două părți să fie înscrisă în propria Biserică *sui iuris*.

§ 2. (1110) Ierarhul și parohul personal, în virtutea funcției lor, binecuvântează în mod valid căsătoria, în limitele propriei competențe, numai a aceloră dintre care cel puțin unul din cei doi este supus lor.

§ 3. Patriarhul este înzestrat prin dreptul însuși, respectând cele ce sunt de respectat conform dreptului, cu facultatea de a binecuvânta personal căsătoriile în orice parte a lumii, cu condiția ca măcar una dintre cele două părți să fie înscrisă în Biserica pe care o prezidează.

Can. 830 - § 1. (1111 § 1) Ierarhul locului și parohul locului, câtă vreme dețin în mod legitim funcția, pot conferi sacerdoților oricărei Biserici *sui iuris*, chiar și ai Bisericii latine, facultatea de a binecuvânta o anumită căsătorie în limitele teritoriului lor.

§ 2. Facultatea generală de a binecuvânta căsătoriile, însă, o poate conferi numai Ierarhul locului, rămânând în vigoare can. 302, § 2.

§ 3. Conferirea facultății de a binecuvânta căsătoriile, pentru a fi validă, va fi acordată în mod expres unor determinați sacerdoși și, mai mult, dacă este vorba de facultatea generală, în scris.

Can. 831 - § 1. Ierarhul locului sau parohul locului binecuvântează în mod licit căsătoria:

1° (1115) după ce s-au convins cu privire la domiciliul sau cvasi-domiciliul sau locuirea pe timp de o lună ori, dacă este vorba de un nomad, cu privire la locuirea actuală a unuia sau a celuilalt dintre viitorii soți la locul căsătoriei;

2° (1115 b) după ce a obținut, dacă lipsesc aceste condiții, permisiunea Ierarhului sau parohului domiciliului sau cvasi-domiciliului uneia sau celeilalte părți, exceptând cazul în care o cauză justă scuză de la acestea;

3° în locul chiar exclusiv al unei alte Biserici *sui iuris*, exceptând cazul în care Ierarhul care își exercită în acel loc puterea s-a împotrivit în mod expres.

§ 2. Căsătoria se va celebra în fața parohului mirelui, exceptând cazul în care dreptul particular stabilește altfel sau o cauză justă scuză de la aceasta.

Can. 832 - § 1. (1116 § 1) Dacă nu se poate avea sau ajunge, fără un prejudiciu grav, la un sacerdot competent conform normei dreptului, cei care au intenția de a celebra o căsătorie adevărată, o pot celebra valid și licit chiar și numai în fața martorilor:

1° în pericol de moarte;

2° în afara pericolului de moarte, cu condiția să se prevadă în mod prudent că o asemenea stare de lucruri va dura o lună.

§ 2. Atât în unul cât și în celălalt caz, dacă este disponibil un alt sacerdot, acesta va fi chemat, dacă este posibil, pentru a binecuvânta căsătoria, rămânând în vigoare validitatea căsătoriei chiar și numai în fața martorilor; în aceste cazuri poate fi chemat chiar și un sacerdot necatolic.

§ 3. În situația în care căsătoria a fost celebrată numai în fața martorilor, soții nu vor neglija să primească cât mai repede de la sacerdot binecuvântarea căsătoriei.

Can. 833 - § 1. Ierarhul locului poate conferi oricărui sacerdot catolic facultatea de a binecuvânta căsătoria credincioșilor creștini ai unei oarecare Biserici orientale necatolice, care nu pot ajunge fără un prejudiciu grav la sacerdotul propriei Biserici, dacă ei cer acest lucru spontan și cu condiția să nu existe nimic care să împiedice celebrarea validă și licită a căsătoriei.

§ 2. Sacerdotul catolic, dacă este posibil, înainte de a binecuvânta căsătoria, va înștiința despre acest fapt autoritatea competentă a acelor credincioși creștini.

Can. 834 - § 1. Forma prescrisă de drept pentru celebrarea căsătoriei va fi respectată dacă cel puțin una sau alta dintre părțile care celebrează căsătoria a fost botezată în Biserica catolică sau este primită în ea.

§ 2. Dacă, însă, partea catolică înscrisă într-o oarecare Biserică orientală *sui iuris* celebrează căsătoria cu o parte care aparține unei Biserici orientale necatolice, forma prescrisă de drept pentru celebrarea căsătoriei se va respecta numai pentru liceitate; pentru validitate, în schimb, este cerută binecuvântarea sacerdotului respectând cele ce sunt de respectat, conform dreptului.

Can. 835 - Dispensa de la forma prescrisă de drept pentru celebrarea căsătoriei este rezervată Scaunului Apostolic sau Patriarhului, care o va acorda doar pentru un motiv grav.

Can. 836 - (= 1119) Exceptând cazul de necesitate, în celebrarea căsătoriei se vor respecta prescrierile cărților liturgice și obiceiurile legitime.

Can. 837 - § 1. (1104 §§ 1-2) Pentru celebrarea validă a căsătoriei este necesar ca părțile să fie prezente simultan și să-și exprime în mod reciproc consimțământul matrimonial.

§ 2. (≠ 1105) Căsătoria nu poate fi celebrată valid prin intermediul unui procurator, exceptând cazul în care este stabilit altfel prin dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*, caz în care vor fi prevăzute și condițiile sub care o asemenea căsătorie poate fi celebrată.

Can. 838 - § 1. (cf 1118 § 1) Căsătoria se va celebra în biserica parohială sau, cu permisiunea Ierarhului locului sau a parohului locului, într-un alt loc sacru; nu se poate celebra, în schimb, în alte locuri decât cu permisiunea Ierarhului locului.

§ 2. Referitor la timpul celebrării căsătoriei, se vor respecta normele stabilite de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 839 - (= 1127 § 3) Este interzisă, înainte sau după celebrarea canonică, o altă celebrare călugărească a aceleiași căsătorii pentru a da sau a reînnoi consimțământul matrimonial, cum este, de asemenea, interzisă o celebrare călugărească în care sacerdotul catolic și ministrul necatolic cer consimțământul părților.

Can. 840 - § 1. (cf 1130) Permisivitatea pentru o căsătorie secretă poate fi acordată de Ierarhul locului pentru un motiv grav și urgent, și comportă obligația gravă a păstrării secretului din partea Ierarhului locului, a parohului, a sacerdotului înzestrat cu facultatea de a binecuvânta căsătoria, a martorilor și a unuia dintre soți, atunci când celălalt nu consimte divulgarea.

§ 2. (= 1132) Obligația păstrării secretului de către Ierarhul locului încetează dacă este iminent un scandal grav sau o ofensă gravă împotriva sfințeniei căsătoriei datorită respectării secretului.

§ 3. (cf 1133) Căsătoria celebrată în secret va fi înregistrată numai într-un registru special care va fi păstrat în arhiva secretă a curiei eparhiale, dacă nu cumva se opune acestui lucru o cauză foarte gravă.

Can. 841 - § 1. (= 1121 §§ 1.3) Căsătoria fiind celebrată, parohul locului unde s-a celebrat sau acela care îi ține locul, chiar dacă nici unul din cei doi nu a binecuvântat căsătoria, va înregistra cât mai repede în registrul căsătoriilor numele soților, al sacerdotului care a dat binecuvântarea și ale martorilor, locul și ziua celebrării căsătoriei, dispensa, dacă este cazul, de la forma celebrării căsătoriei sau de la impedimente și cine a acordat-o, împreună cu impedimentul și gradul său, facultatea conferită pentru binecuvântarea căsătoriei, precum și celelalte lucruri, după modul prescris de propriul Episcop eparhial.

§ 2. (= 1122 §§ 1-2) Pe lângă acestea, parohul locului va nota în registrul botezaților că soțul, în ziua cutare, a celebrat căsătoria în parohia sa; însă, dacă soțul a fost botezat în altă parte, parohul locului va trimite dovada căsătoriei, personal sau prin intermediul curiei eparhiale, parohului la care a fost înregistrat botezul soțului și nu va fi liniștit până când nu a primit știrea despre înregistrarea căsătoriei în registrul botezaților.

§ 3. (= 1121 § 2) În cazul în care căsătoria a fost celebrată conform normei can. 832, sacerdotul, dacă a binecuvântat-o, sau, altfel, martorii și soții, trebuie să se îngrijească astfel încât celebrarea căsătoriei să fie cât mai repede înregistrată în registrele prescrise.

Can. 842 - (= 1123) În cazul în care căsătoria este validată pentru forul extern sau declarată nulă sau dezlegată în mod legitim altfel decât prin moarte, parohul locului unde s-a celebrat căsătoria trebuie să fie înștiințat pentru a se nota faptul în registrele căsătoriilor și botezaților.

Art. VII

Despre validarea căsătoriei

1° Despre validarea simplă

Can. 843 - § 1. (= 1156 § 1) Pentru validarea unei căsătorii invalide datorită unui impediment dărâmtor, se cere să înceteze existența impedimentului sau să se dea dispensă pentru el și cel puțin partea conștientă de impediment să-și reînnoiască consimțământul.

§ 2. Această reînnoire este cerută pentru validitatea validării chiar dacă inițial ambele părți și-au dat consimțământul și apoi nu l-au revocat.

Can. 844 - (= 1157) Reînnoirea consimțământului trebuie să fie un nou act de voință în vederea căsătoriei despre care partea care reînnoiește știe, sau presupune, că a fost invalidă de la început.

Can. 845 - § 1. (1158 § 1) Dacă impedimentul este public, consimțământul va fi reînnoit de către ambele părți în forma prescrisă de drept pentru celebrarea căsătoriei.

§ 2. Dacă impedimentul este ocult, este suficient să fie reînnoit consimțământul în mod privat și în secret; de către partea conștientă de impediment, cu condiția ca partea cealaltă să persiste în consimțământul dat, sau de către ambele părți, dacă impedimentul este cunoscut de ambele părți.

Can. 846 - § 1. (= 1159 § 1) Căsătoria invalidă, din cauză de defect de consimțământ, este validată dacă partea care nu a consimțit consimte acum, cu condiția să persiste consimțământul dat de către cealaltă parte.

§ 2. Dacă defectul de consimțământ nu poate fi dovedit, este suficient ca partea care nu a consimțit să-și dea consimțământul în mod privat și în secret.

§ 3. Dacă defectul de consimțământ poate fi dovedit, este necesar să fie reînnoit consimțământul în forma prescrisă de drept pentru celebrarea căsătoriei.

Can. 847 - (cf 1160) Căsătoria invalidă din cauză de defect al formei prescrise de drept pentru celebrarea căsătoriei, pentru a deveni validă trebuie să fie celebrată din nou în această formă.

2° Despre însănătoșirea în rădăcină

Can. 848 - § 1. (= 1161 § 1) Însănătoșirea în rădăcină a unei căsătorii invalide este validarea acesteia fără reinnoirea consimțământului, acordată de către autoritatea competentă, aducând cu sine dispensarea de la impediment, dacă există, precum și de la forma prescrisă de drept pentru celebrarea căsătoriei, dacă nu a fost respectată, și, de asemenea, retroactivitatea efectelor canonice.

§ 2. Validarea are loc de la momentul acordării concesiei; retroactivitatea, însă, se înțelege ca fiind făcută la momentul celebrării căsătoriei exceptând cazul în care se prevede în mod expres altfel în concesie.

Can. 849 - § 1. (1164 § 1) Însănătoșirea în rădăcină a unei căsătorii poate fi concesionată valid chiar fără știrea uneia dintre părți sau a amândurora.

§ 2. Însănătoșirea în rădăcină să nu fie acordată decât pentru un motiv grav și numai dacă e probabil că părțile vor să persiste în consorțiul vieții conjugale.

Can. 850 - § 1. (1163 § 1) Căsătoria invalidă poate fi însănătoșită cu condiția să persiste consimțământul ambelor părți.

§ 2. (1163 § 2) Căsătoria invalidă, datorită unui impediment de drept divin, nu poate fi însănătoșită valid decât după ce impedimentul a încetat să existe.

Can. 851 - § 1. (= 1162 § 1) Dacă nu mai există consimțământul uneia sau al ambelor părți, căsătoria nu poate fi însănătoșită valid în rădăcină, fie că nu a existat de la început consimțământul, fie că, după ce inițial a fost dat, a fost revocat ulterior.

§ 2. (= 1162 § 2) Dacă, însă, consimțământul nu a existat într-adevăr de la început, dar apoi a fost dat, însănătoșirea poate fi acordată de la momentul în care a fost dat consimțământul.

Can. 852 - (cf 1165 § 2) Patriarhul și Episcopul eparhial pot concede însănătoșirea în rădăcină pentru fiecare caz în parte, dacă validității i se opune defectul formei prescrise de drept pentru celebrarea căsătoriei, sau vreun impediment pentru care aceștia înșiși pot da dispensă, și în cazurile prescrise de drept, dacă au fost îndeplinite condițiile la care se referă can. 814; în celelalte cazuri, și dacă este vorba de impediment de drept divin, care a încetat să mai existe, însănătoșirea în rădăcină poate fi concesionată numai de către Scaunul Apostolic.

Art. VIII

Despre separarea soților

1° Despre desfacerea legăturii

Can. 853 - (cf 1141) Legătura sacramentală a căsătoriei, odată ce căsătoria a fost consumată, nu poate fi desfăcută de nici o putere omenească și din nici un motiv, cu excepția morții.

Can. 854 - § 1. (1143 § 1) Căsătoria încheiată între doi nebotezați se desface prin dreptul însuși, prin privilegiul paulin, în favoarea credinței părții care a primit botezul, dacă se celebrează de către aceeași parte o nouă căsătorie, cu condiția ca partea nebotezată să o părăsească.

§ 2. (1143 § 2) Se consideră că partea nebotezată o părăsește [pe partea botezată] dacă nu vrea să coabiteze în mod pacific cu partea botezată fără jignirea Creatorului, exceptând cazul în care aceasta, după primirea botezului, i-a dat aceleia un motiv just pentru a o părăsi.

Can. 855 - § 1. (= 1144 § 1) Pentru ca partea botezată să celebreze valid o nouă căsătorie, partea nebotezată trebuie să fie interpelată dacă:

1° vrea să primească și ea botezul;

2° cel puțin vrea să coabiteze în mod pacific cu partea botezată, fără jignirea Creatorului.

§ 2. (= 1144 § 2) Această interpelare va fi făcută după botez [-ul părții botezate deja]; însă Ierarhul locului poate permite, pentru un motiv grav, ca interpelarea să fie făcută înainte de botez, ba chiar poate da dispensă de la interpelare, fie înainte, fie după botez, dacă printr-o procedură cel puțin sumară și extrajudiciară rezultă că ea nu se poate face sau că ar fi inutilă.

Can. 856 - § 1. (= 1145 § 1) Interpelarea se face, de regulă, de către autoritatea Ierarhului locului părții convertite, care trebuie să acorde celui alt soț un interval de timp pentru a răspunde, dacă a cerut acest lucru, însă admonestându-l că, după trecerea inutilă a acestui interval de timp, tăcerea sa va fi considerată ca un răspuns negativ.

§ 2. Interpelarea, chiar făcută în privat de însăși partea convertită, este valabilă, ba mai mult, este și licită, dacă forma prescrisă mai sus nu poate fi respectată.

§ 3. În ambele cazuri trebuie să rezulte, în mod legitim, în for extern, interpelarea făcută și rezultatul ei.

Can. 857 - (1146) Partea botezată are dreptul de a celebra o nouă căsătorie cu o parte catolică dacă:

1° cealaltă parte răspunde negativ la interpelare;

2° interpelarea a fost omisă legitim;

3° partea nebotezată, fie că a fost deja interpelată, fie că nu, înainte persista în coabitarea pacifică dar apoi a părăsit [partea botezată] fără un motiv just; în acest caz, însă, interpelarea trebuie făcută înainte, conform normei can. 855 și 856.

Can. 858 - (= 1147) Ierarhul locului, totuși, poate îngădui din motive grave ca partea botezată, care face uz de privilegiul paulin, să celebreze o căsătorie cu o parte necatolică, fie botezată, fie nebotezată, respectând în plus și prescrierile canoanelor privind căsătoria mixtă.

Can. 859 - § 1. (1148 § 1) Nebotezatul care are în același timp mai multe soții nebotezate, după ce a primit botezul în Biserica catolică, dacă îi este greu să rămână cu prima dintre ele, poate să o rețină pe una din ele, demitându-le pe celelalte; același lucru este valabil și pentru femeia nebotezată care are în același timp mai mulți soți nebotezați.

§ 2. În acest caz, căsătoria va fi celebrată în forma prescrisă de drept pentru celebrarea căsătoriei, respectând și celelalte prescrie de drept.

§ 3. Ierarhul locului, ținând cont de condiția morală, socială, economică a locurilor și persoanelor, se va îngriji să fie prevăzute suficient necesitățile celor demși, după normele dreptății, carității și echității.

Can. 860 - (1149) Nebotezatul care, după ce a primit botezul în Biserica catolică, nu poate restabili coabitarea cu soțul nebotezat, din cauza captivității sau a persecuției, poate celebra o altă căsătorie licit, chiar dacă, între timp, cealaltă parte a primit botezul, rămânând neschimbat can. 853.

Can. 861 - (= 1150) În caz de dubiu, privilegiul credinței se bucură de favoarea dreptului.

Can. 862 - (= cf 1142) Căsătoria neconsumată poate fi desfăcută pentru un motiv just, de către Pontiful Roman, la cererea ambelor părți sau a uneia sau a celeilalte dintre ele, chiar dacă cealaltă se împotrivește.

2° Despre separarea cu rămânerea legăturii

Can. 863 - § 1. (= 1152 § 1) Se recomandă cu stăruință ca soțul, mișcat de caritate și preocupat pentru binele familiei, să nu refuze iertarea partenerului adulter și să nu rupă

consorțiul vieții conjugale; dacă, însă, nu i-a iertat în mod expres sau tacit vina aceluiași, are dreptul de a desface consorțiul vieții conjugale, exceptând cazul în care a consimțit la adulter ori a dat motiv pentru adulter sau și el însuși a comis adulter.

§ 2. Este [se numește] iertare tacită dacă soțul inocent, după ce a luat cunoștință de adulter, cu voia sa s-a comportat cu celălalt soț cu afecțiune conjugală; [această iertare] se presupune, însă, dacă a păstrat pentru șase luni consorțiul vieții conjugale și nu a recurs în această problemă la autoritatea bisericească sau civilă.

§ 3. Dacă soțul inocent desface din proprie inițiativă consorțiul vieții conjugale, trebuie ca în termen de șase luni să înainteze cauza de separare autorității competente care, după examinarea tuturor circumstanțelor să aprecieze dacă soțul inocent poate fi determinat să ierte vina și să nu prelungească separarea.

Can. 864 - § 1. (cf 1153 § 1) Dacă unul sau altul dintre soți face viața în comun periculoasă sau dură pentru soț sau pentru copii, îi dă celuilalt un motiv legitim de a-l părăsi pe baza unui decret al Ierarhului locului și chiar și a propriei autorități dacă există pericol prin întârziere.

§ 2. Celelalte motive pot fi stabilite de dreptul particular al Bisericii *sui iuris* în funcție de obiceiurile popoarelor și circumstanțele locurilor.

§ 3. (1153 § 2) În toate cazurile, dispărând motivul separării, se va restaura consorțiul vieții conjugale, dacă nu cumva se hotărăște altfel de către autoritatea competentă.

Can. 865 - (= 1154) După ce a avut loc separarea soților, se va avea totdeauna grijă, în mod oportun, de întreținerea necesară și de educația fiilor.

Can. 866 - (= 1155) În mod lăudabil, soțul inocent îl poate admite din nou pe celălalt soț la consorțiul vieții conjugale; în acest caz el renunță la dreptul de separare.

CAPITOLUL VIII

DESPRE SACRAMENTALE, DESPRE LOCURILE ȘI DESPRE TIMPURILE SACRE, DESPRE CULTUL SFINȚILOR, DESPRE VOT ȘI DESPRE JURĂMÂNT

Art. I

Despre sacramentale

Can. 867 - § 1. (cf 1166) Prin sacramentale, care sunt semne sacre prin care cu o anumită imitare a sacramentelor, sunt arătate și obținute prin înduplecarea Bisericii efecte mai ales spirituale, oamenii sunt dispuși pentru a primi efectul principal al sacramentelor și sunt sfințite diferitele împrejurări ale vieții.

§ 2. Cu privire la sacramentale se vor respecta normele dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Art. II

Despre locurile sacre

Can. 868 - (cf 1205) Locurile sacre, care sunt destinate cultului divin, nu pot fi întemeiate decât cu permisiunea Episcopului eparhial, dacă dreptul comun nu stabilește în mod expres altfel.

1° Despre biserici

Can. 869 - (cf 1214 1205) Biserica este un edificiu dedicat în exclusivitate cultului divin prin consacrare sau binecuvântare.

Can. 870 - (= 1215) Nu se va construi nici un edificiu cu destinație de biserică fără consimțământul expres, dat în scris, de Episcopul eparhial, dacă dreptul comun nu dispune altfel.

Can. 871 - § 1. Vor fi dedicate prin consacrare bisericile catedrale și, dacă este posibil, bisericile parohiale, bisericile mănăstirilor și bisericile anexate casei călugărești.

§ 2. (= 1206) Consacrarea este rezervată Episcopului eparhial, care poate conferi facultatea de a consacra o biserică unui alt Episcop; cu privire la consacrarea sau binecuvântarea bisericii care a avut loc, se va redacta un document de păstrat în arhiva curiei eparhiale.

Can. 872 - § 1. (cf 1220 § 1) Va fi îndepărtat de biserici tot ceea ce este în dezacord cu sfințenia locului.

§ 2. Toți cei cărora le revine acest lucru, vor avea grijă ca în biserici să fie menținută acea curățenie decentă care se cuvine casei lui Dumnezeu și vor folosi mijloace de siguranță pentru a păstra lucrurile sacre și prețioase.

Can. 873 - § 1. (1222 § 1) Dacă vreo biserică nu mai poate fi folosită în nici un fel pentru cultul divin și nu există posibilitatea restaurării ei, poate fi redusă de Episcopul eparhial la uz profan, dar nu josnic.

§ 2. Dacă alte cauze grave recomandă ca vreo biserică să nu mai fie folosită pentru cultul divin, Episcopul eparhial o poate reduce la uz profan nejosnic după ce a consultat consiliul preoțesc, cu consimțământul celor care revendică în mod legitim drepturi asupra ei, și cu condiția ca acest fapt să nu fie în detrimentul mântuirii sufletelor.

2° Despre cimitire și despre funeraliile bisericesti

Can. 874 - § 1. Biserica catolică are dreptul de a poseda propriile cimitire.

§ 2. (1240 §§ 1-2) Unde este posibil, se vor avea cimitire proprii ale Bisericii sau cel puțin spații în cimitirele civile, destinate credincioșilor creștini defuncți, și unele și celelalte binecuvântate; iar dacă acest lucru nu poate fi obținut se va binecuvânta mormântul cu ocazia funeraliilor.

§ 3. (= 1242) Defuncții nu vor fi înmormântați în biserici, obiceiul contrar fiind respins, exceptând cazul în care este vorba de cei care au fost Patriarhi, Episcopi sau Exarhi.

§ 4. (= 1241 § 1) Parohiile, mănăstirile și celelalte institute călugărești pot avea propriile cimitire.

Can. 875 - Funeraliile bisericesti, prin care Biserica obține pentru defuncți ajutorul spiritual, onorează trupurile lor și totodată aduce celor vii mângâierea speranței; trebuie să fie acordate tuturor credincioșilor creștini și catehumenilor defuncți, exceptând cazul în care sunt privați de acestea prin drept.

Can. 876 - § 1. (cf 1183 § 3) După judecata prudentă a Ierarhului locului, funeraliile bisericesti pot fi acordate necatolicilor botezați, exceptând cazul în care rezultă voința lor contrară și dacă nu se poate avea ministrul propriu.

§ 2. (= 1183 § 2) Copiii pe care părinții intenționau să-i boteze și ceilalți care în vreun fel erau considerați apropiați de Biserică, dar care au decedat înainte de a primi botezul, pot beneficia, de asemenea, de funeraliile bisericesti după judecata prudentă a Ierarhului locului.

§ 3. (cf 1176 § 3) Celor care au ales incinerarea cadavrului propriu, dacă nu rezultă că au făcut aceasta mișcați de motive contrare vieții creștine, li se vor acorda funeraliile bisericesti, celebrate astfel încât să nu se ascundă că Biserica pune înaintea incinerării înmormântarea trupurilor, și astfel încât să se evite scandalizarea.

Can. 877 - (cf 1148) Vor fi privați de funeraliile bisericești, exceptând cazul în care înainte de moarte au dat oarecare semne de pocăință, păcătoșii cărora acestea nu le pot fi acordate fără scandalizarea publică a credincioșilor creștini.

Can. 878 - § 1. (cf 1181) În celebrarea funeraliilor bisericești se va evita orice favorizare a vreunei persoane.

§ 2. (cf 1181) Rămânând neschimbat can. 1013, se recomandă cu stăruință ca Episcopii eparhiali să introducă, pe cât posibil, practica conform căreia, cu ocazia funeraliilor bisericești, să se primească numai acele ofrande pe care credincioșii creștini le oferă în mod spontan.

Can. 879 - (= 1182) Terminată fiind înmormântarea, se va face adnotarea în registrul defuncțiilor, conform normei dreptului particular.

Art. III **Despre zilele de sărbătoare și de penitență**

Can. 880 - § 1. (1242 § 1) Instituirea, transferarea sau suprimarea zilelor de sărbătoare sau de penitență comune tuturor Bisericilor orientale, îi revine numai autorității supreme a Bisericii, rămânând neschimbat § 3.

§ 2. Instituirea, transferarea sau suprimarea zilelor de sărbătoare sau de penitență specifice fiecărei Biserici *sui iuris*, îi revine și acelei autorități căreia îi revine stabilirea dreptului particular al Bisericilor, însă ținând cont cum se cuvine de celelalte Biserici *sui iuris* și rămânând neschimbat can. 40, § 1.

§ 3. (cf 1246 § 1) Zilele de sărbătoare de poruncă comune tuturor Bisericilor orientale sunt, în afara zilelor de duminică, zilele Nașterii Domnului nostru Isus Hristos, Arătarea Domnului, Înălțarea la cer, Adormirea Sfintei Maici a lui Dumnezeu Maria și zilele Sfinților Apostoli Petru și Pavel, rămânând neschimbat dreptul particular al Bisericii *sui iuris* aprobat de Scaunul Apostolic, prin care unele zile de sărbătoare de poruncă sunt suprimate sau transferate pe duminică.

Can. 881 - § 1. (cf 1247 a) Credincioșii creștini au obligația, în zilele de duminică și de sărbătoare de poruncă, să participe la Divina Liturghie ori, după prescrierile sau obiceiul legitim al propriei Biserici *sui iuris*, la celebrarea laudelor divine.

§ 2. (cf 1248 § 1) Pentru ca credincioșii creștini să-și poată îndeplini mai ușor această obligație, se stabilește că timpul util decurge de la vecernia din ajun până la sfârșitul zilei de duminică sau de sărbătoare de poruncă.

§ 3. Se recomandă cu stăruință credincioșilor creștini ca în aceste zile, ba chiar și mai frecvent sau în fiecare zi, să primească Divina Euharistie.

§ 4. (cf 1247 b) Credincioșii creștini se vor abține în aceste zile de la acele opere și ocupații care împiedică cultul ce revine lui Dumnezeu, bucuria caracteristică zilei Domnului, sau cuvenita destindere a minții și a corpului.

Can. 882 - (cf 1249) În zilele de penitență, credincioșii creștini au obligația de a respecta postul sau ajunul în modul stabilit de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 883 - § 1. Credincioșii creștini care se găsesc în afara teritoriului propriei Biserici *sui iuris*, se pot conforma pe deplin, referitor la zilele de sărbătoare și de penitență, normelor care sunt în vigoare în locul în care trăiesc.

§ 2. În familiile în care soții sunt înscriși în Biserici *sui iuris* diferite, pentru zilele de sărbătoare și de penitență este permisă respectarea prescrierilor uneia sau celeilalte Biserici *sui iuris*.

Art. IV

Despre cultul Sfinților, al sacrelor icoane sau imagini și al relicvelor

Can. 884 - (= 1186) Pentru cultivarea sfințirii poporului lui Dumnezeu, Biserica recomandă venerației speciale și filiale a credincioșilor creștini pe Sfânta Maria pururea Fecioară, Mama lui Dumnezeu, pe care Hristos a constituit-o Mamă a tuturor oamenilor, și astfel promovează cultul adevărat și autentic al celorlalți Sfinți, prin exemplul cărora credincioșii creștini sunt edificați și a căror mijlocire îi susține.

Can. 885 - (= 1187) Este permisă venerarea prin cult public numai a acelor servitori ai lui Dumnezeu care prin autoritatea Bisericii sunt înscriși în rândul Sfinților sau al Fericitilor.

Can. 886 - (cf 1188) Rămâne stabilită practica de a propune în biserici sacrele icoane sau imagini venerației credincioșilor creștini, în modul și în ordinea de stabilit prin dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 887 - § 1. (cf 1189) Sacrele icoane sau imaginile prețioase, adică distinse prin vechime sau prin artă, expuse în biserici venerației credincioșilor creștini, nu pot fi transferate într-o altă biserică sau înstrăinate decât cu consimțământul scris dat de Ierarhul care își exercită puterea asupra aceleiași biserici, rămânând neschimbate can. 1034-1041.

§ 2. (= 1189 b) Sacrele icoane sau imaginile prețioase nu vor fi nici chiar restaurate decât cu consimțământul scris dat de același Ierarh care, înainte de a-l acorda, va consulta experții.

Can. 888 - § 1. (= 1190 § 1) Nu este permisă vinderea sfintelor relicve.

§ 2. (=cf 1190 § 2) Relicvele, icoanele sau imaginile deosebite care sunt onorate în vreo biserică de o mare venerație a poporului, nu pot fi înstrăinate în mod valid în nici un fel, nici mutate pentru totdeauna într-o altă biserică decât cu consimțământul Scaunului Apostolic sau al Patriarhului, care nu îl poate da decât cu consimțământul Sinodului permanent, rămânând neschimbat can. 1037.

§ 3. (cf 1189) Referitor la restaurarea acestor icoane sau imagini, se va respecta can. 887, § 2.

Art. V

Despre vot și despre jurământ

Can. 889 - § 1. (= 1191) Votul, adică promisiunea deliberată și liberă făcută lui Dumnezeu privind un bine posibil și mai bun, trebuie să fie îndeplinit prin virtutea religiei.

§ 2. Sunt capabili de vot toți cei care au uzul rațiunii corespunzător, dacă dreptul nu le interzice.

§ 3. Votul făcut din frică gravă și în mod injust impus sau prin înșelăciune, este nul prin dreptul însuși.

§ 4. (= 1192 § 1) Votul este public dacă este acceptat de un Superior bisericesc legitim, în numele Bisericii, altfel este privat.

Can. 890 - (1193) Votul, prin el însuși, nu obligă pe nimeni decât pe cel care l-a făcut.

Can. 891 - (= 1194) Votul încetează prin trecerea timpului fixat pentru îndeplinirea obligației, prin schimbarea substanțială a materiei promise, prin lipsa condiției de care depinde votul sau a cauzei finale a aceleiași, prin dispensă, prin schimbare.

Can. 892 - (= 1195) Cel care are putere asupra materiei votului poate suspenda obligativitatea votului atâta timp cât îndeplinirea votului îi aduce prejudiciu.

Can. 893 - § 1. (1196) De voturile private îi poate dispensa, pentru cauze juste, cu condiția să nu lezeze drepturile obținute de alții:

1° pe proprii supuși, oricare Ierarh, paroh și Superior local al unui institut de viață consacrată, care are putere de conducere;

2° pe ceilalți credincioși creștini ai propriei Biserici *sui iuris*, Ierarhul locului, cu condiția ca aceștia să trăiască în limitele teritoriului eparhiei; la fel și parohul locului în limitele teritoriului propriei parohii;

3° pe cei care trăiesc zi și noapte în casa unui institut de viață consacrată, Superiorul local, care are putere de conducere, și Superiorul său major.

§ 2. Această dispensă, sub aceeași condiție, dar numai pentru forul intern, poate fi acordată de orice confesor.

Can. 894 - (= 1198) Voturile făcute înaintea profesiunii călugărești se suspendă atâta timp cât cel care le-a făcut rămâne în mănăstire, în ordin sau în congregație.

Can. 895 - (≠ 1199) Jurământul, adică invocarea numelui divin ca mărturie a adevărului, poate fi prestat în fața Bisericii numai în cazurile stabilite de drept; altfel nu produce nici un efect canonic.

TITLUL XVII
DESPRE BOTEZAȚII NECATOLICI CARE VIN LA DEPLINA COMUNIUNE
CU BISERICA CATOLICĂ

Can. 896 - Celor care sunt botezați în Bisericile sau Comunitățile bisericesti necatolice și care cer din proprie inițiativă să vină la comuniunea deplină cu Biserica catolică, fie că este vorba despre [persoane] singulare, fie de grupuri, nu li se vor impune îndatoriri mai mari decât cele necesare.

Can. 897 - Credinciosul creștin al vreunei Biserici orientale necatolice va fi primit în Biserica catolică prin simpla profesiune a credinței catolice, precedată de pregătirea doctrinară și spirituală pentru condiția fiecăruia.

Can. 898 - § 1. Episcopul oricărei Biserici orientale necatolice poate fi primit în Biserica catolică, în afară de Pontiful Roman, și de către Patriarh, cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, sau de către Mitropolitul Bisericii mitropolitane *sui iuris*, cu consimțământul Consiliului Ierarhilor.

§ 2. Dreptul de a primi în Biserica catolică pe oricare altul, îi revine Ierarhului locului sau, dacă așa prevede dreptul particular, chiar și Patriarhului.

§ 3. Dreptul de a-i primi individual pe laici în Biserica catolică îi revine și parohului, dacă dreptul particular nu interzice.

Can. 899 - Clericul oricărei Biserici orientale necatolice, care vine la deplina comuniune cu Biserica catolică, poate să-și exercite propriul ordin sacru conform normelor stabilite de autoritatea competentă; Episcopul, însă, nu își poate exercita valid puterea de conducere decât cu consensul Pontifului Roman, capul Colegiului Episcopilor.

Can. 900 - § 1. Cel care nu a împlinit încă vârsta de paisprezece ani, nu va fi primit dacă părinții se împotrivesc.

§ 2. Dacă din cauza primirii aceluiași se prevăd inconveniente grave pentru Biserică sau pentru el însuși, primirea se va amâna, exceptând cazul pericolului iminent de moarte.

Can. 901 - Dacă necatolicii, care nu aparțin de o Biserică orientală oarecare, sunt primiți în Biserica catolică, se vor aplica normele date mai sus, cu referințele de rigoare, cu condiția să fie botezați valid.

TITLUL XVIII

DESPRE ECUMENISM, ADICĂ DESPRE PROMOVAREA UNITĂȚII CREȘTINILOR

Can. 902 - Deoarece grija realizării unității creștinilor îi revine întregii Biserici, toți credincioșii creștini, și mai ales Păstorii Bisericii, trebuie să se roage Domnului pentru această dorită unitate deplină a Bisericii, și să se implice participând cu competență la opera ecumenică trezită de darul Spiritului Sfânt.

Can. 903 - Bisericii orientale catolice le revine sarcina specială de a promova unitatea între toate Bisericile orientale, în primul rând prin rugăciune, prin exemplul vieții, prin fidelitatea călugărească față de tradițiile vechi ale Bisericilor orientale, prin cunoașterea reciprocă mai bună, prin colaborarea și aprecierea fraternă a lucrurilor și a sufletelor.

Can. 904 - § 1. Inițiativele mișcării ecumenice vor fi promovate cu sârguință în fiecare Biserică *sui iuris* prin normele speciale de drept particular, sub conducerea aceleiași mișcări de către Scaunul Apostolic Roman pentru Biserica universală.

§ 2. În vederea acestui scop se va constitui în fiecare Biserică *sui iuris* o comisie de experți în probleme de ecumenism, dacă împrejurările o îndeamnă, împreunându-și părerile cu Patriarhii și Episcopii eparhiali ai celorlalte Biserici *sui iuris*, care își exercită puterea în același teritoriu.

§ 3. De asemenea va exista un consiliu pentru promovarea mișcării ecumenice pe lângă Episcopii eparhiali sau pentru fiecare eparhie sau, dacă este cazul, pentru mai multe eparhii; în eparhiile care nu pot avea, însă, un consiliu propriu va exista cel puțin un credincios creștin numit de Episcopul eparhial, cu sarcina specială de a promova această mișcare ecumenică.

Can. 905 - În îndeplinirea operei ecumenice, mai ales prin dialogul deschis și fidel și prin inițiativele comune cu alți creștini, va fi respectată prudența necesară, evitându-se pericolele falsului pacifism, al indiferentismului, precum și al excesului de zel.

Can. 906 - Pentru ca credincioșii creștini să cunoască mai clar ceea ce este învățat și predat de către Biserica catolică și de către celelalte Biserici sau Comunități bisericești, își vor da silința mai ales predicatorii cuvântului lui Dumnezeu, cei care conduc instrumentele de comunicare socială și toți cei care își consumă puterile fie ca profesori, fie ca și conducători în școlile catolice, și mai ales în institutele de studii superioare.

Can. 907 - Conducătorii școlilor, ai spitalelor și ai celorlalte institute catolice similare se vor îngriji ca ceilalți creștini care le frecventează sau care trăiesc în acestea să poată primi de la propriii lor miniștri sacramentele și asistența spirituală.

Can. 908 - Este de dorit ca credincioșii creștini catolici, respectând normele comunicării în cele sacre, să rezolve orice problemă în care pot coopera cu alți creștini, nu singuri ci împreună, cum sunt: operele de caritate și dreptate socială, apărarea demnității persoanei umane și a drepturilor sale fundamentale, promovarea păcii, comemorarea zilelor patriei și sărbătorile naționale.

**TITLUL XIX
DESPRE PERSOANE
ȘI DESPRE ACTELE JURIDICE**

**CAPITOLUL I
DESPRE PERSOANE**

**Art. I
Despre persoanele fizice**

Can. 909 - § 1. (= 97 § 1) Persoana care a împlinit optsprezece ani este majoră; sub această vârstă este minoră.

§ 2. Minorul, înainte de a împlini șapte ani, se numește copil și se consideră că nu este responsabil de el însuși; după șapte ani împliniți, însă, se presupune că are uzul rațiunii.

§ 3. (= 99) Oricăruia îi lipsește uzul rațiunii, se consideră că nu este responsabil de el însuși și se aseamănă cu copiii.

Can. 910 - § 1. (= 98 § 1) Persoana majoră are deplina exercitare a drepturilor sale.

§ 2. Persoana minoră este supusă, în exercițiul drepturilor sale, puterii părinților sau a tutorilor, exceptând cazul în care minorii, prin dreptul divin sau canonic, sunt scoși de sub puterea lor; în privința constituirii tutorilor, se vor respecta prescrierile dreptului civil, exceptând cazul în care dreptul comun sau dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* prevede altfel, rămânând neschimbat și dreptul Episcopului eparhial, dacă este necesar, să îi constituie el însuși pe tutori.

Can. 911 - (cf 100) Se numește străină persoana [care se află] într-o eparhie diferită de cea în care își are domiciliul sau cvasi-domiciliul; în schimb, se numește nomadă, dacă nu are nici un domiciliu sau cvasi-domiciliu.

Can. 912 - § 1. (= 102) Domiciliul se dobândește prin locuirea [cuiva] în teritoriul unei oarecare parohii sau măcar a unei eparhii, împreună cu intenția de a rămâne definitiv, dacă nimic nu îl cheamă de acolo, sau când în realitate s-a prelungit la cinci ani compleți.

§ 2. Cvasi-domiciliul se dobândește prin locuirea [cuiva] în teritoriul unei oarecare parohii sau măcar a unei eparhii, împreună cu intenția de a rămâne cel puțin trei luni, dacă nimic nu îl cheamă de acolo, sau când în realitate s-a prelungit la trei luni complete.

Can. 913 - (cf 103) Membrii institutelor călugărești, precum și a societăților de viață comună după model călugăresc, își dobândesc domiciliul în locul în care este situată casa în care sunt înscriși; cvasi-domiciliul în locul în care locuirea lor s-a prelungit cel puțin la trei luni.

Can. 914 - (= 104) Soții vor avea domiciliul sau cvasi-domiciliul comun; dintr-o cauză justă, însă, pot avea fiecare propriul domiciliu sau cvasi-domiciliu.

Can. 915 - § 1. (= 105 § 1) Minorul are în mod necesar domiciliul sau cvasi-domiciliul celui sub a cărui putere este supus; după ce a ieșit din vârsta copilăriei, poate să dobândească un cvasi-domiciliu propriu, iar dacă este scos legal de sub tutelă, conform dreptului civil, chiar și un domiciliu propriu.

§ 2. Oricine este încredințat în mod legitim tutelei sau îngrijirii altuia, din alt motiv decât minoritatea, are domiciliul sau cvasi-domiciliul tutorelui sau curatorului.

Can. 916 - § 1. (cf 107 § 1) Atât prin domiciliu cât și prin cvasi-domiciliu, fiecăruia îi este destinat propriul Ierarh al locului și paroh al Bisericii *sui iuris* la care va fi înscris, exceptând cazul în care dreptul comun prevede altfel.

§ 2. Parohul propriu celui care nu are nici domiciliu și nici cvasi-domiciliu eparhial este parohul locului unde locuiește actualmente.

§ 3. Propriul Ierarh și paroh al nomadului este parohul și Ierarhul locului Bisericii unde locuiește actualmente nomadul.

§ 4. Dacă lipsește parohul pentru credincioșii creștini ai oricărei Biserici *sui iuris*, Episcopul lor eparhial va desemna un paroh al unei alte Biserici *sui iuris* care să preia grija lor ca paroh propriu, cu consimțământul Episcopului eparhial al parohului ce urmează să fie desemnat.

§ 5. În locurile în care nu a fost înființat nici măcar un exarhat pentru credincioșii creștini ai oricărei Biserici *sui iuris*, va fi considerat ca Ierarh propriu ai acelorași credincioși creștini Ierarhul locului unei alte Biserici *sui iuris*, chiar al Bisericii latine, rămânând neschimbat can. 101; însă, dacă sunt mai mulți, acela trebuie considerat Ierarhul propriu care a fost desemnat de Scaunul Apostolic sau, dacă este vorba despre credincioșii creștini ai unei oarecare Biserici patriarhale, de Patriarh cu consensul Scaunului Apostolic.

Can. 917 - (= 106) Domiciliul sau cvasi-domiciliul se pierde prin părăsirea locului cu intenția de a nu mai reveni, rămânând neschimbate cann. 913 și 915.

Can. 918 - (cf 108 § 1) Consangvinitatea se socotește pe linii și grade:

1° în linie dreaptă sunt atâtea grade câte persoane, scăzând pe cel de la care pornește arborele;

2° în linie colaterală sunt atâtea grade câte persoane în cele două linii, scăzând pe cel de la care pornește arborele.

Can. 919 - § 1. (cf 109) Afinitatea se naște dintr-o căsătorie validă și subzistă între fiecare dintre cei doi soți și consangvinii celuiilalt.

§ 2. În aceeași linie și în același grad cu care cineva este consangvin al unuia dintre soți, are afinitate cu celălalt soț.

Art. II

Despre persoanele juridice

Can. 920 - (= 113 § 2) În Biserică, pe lângă persoanele fizice, mai există și persoane juridice care, fie ca totalitate de persoane, fie ca totalitate de lucruri, sunt în dreptul canonic subiecte ale drepturilor și obligațiilor, care corespund naturii lor.

Can. 921 - § 1. (cf 114 § 1) Persoanele juridice se constituie pentru un scop corespunzător cu misiunea Bisericii, sau prin însăși prescrierea dreptului, sau printr-o concesiune specială de către autoritatea competentă, acordată prin decret.

§ 2. Sunt persoane juridice prin dreptul însuși: Bisericile *sui iuris*, provinciile, eparhiile, exarhatele, precum și alte instituții despre care este stabilit astfel, în mod expres, prin dreptul comun.

§ 3. Autoritatea competentă nu va acorda personalitate juridică decât acelor totalități de persoane sau de lucruri care urmăresc un scop specific util și care au toate mijloacele necesare care se prevăd a fi suficiente pentru a putea ajunge la scopul propus.

Can. 922 - § 1. (cf 117) Oricare persoană juridică, înființată prin concesiune specială de către autoritatea bisericească competentă, trebuie să aibă propriile statute, aprobate de aceeași autoritate, care are competența de a înființa aceeași persoană juridică.

§ 2. Rămânând neschimbat dreptul comun, în statute, pentru a putea fi aprobate, vor fi prevăzute cu precizie următoarele:

- 1° scopul specific persoanei juridice;
 - 2° natura persoanei juridice;
 - 3° cui îi revine conducerea persoanei juridice și în ce fel va fi exercitată;
 - 4° cine reprezintă persoana juridică în forul bisericesc și civil;
 - 5° cui îi revine să dispună de bunurile persoanei juridice și cine este executorul în cazul desființării persoanei juridice, a despărțirii în mai multe persoane juridice sau a unirii cu alte persoane juridice, respectând întotdeauna voința donatorilor și, de asemenea, drepturile câștigate.
- § 3. Înainte ca statutele să fie aprobate, persoana juridică nu poate acționa valid.

Can. 923 - (cf 115 § 2) O totalitate de persoane nu poate fi constituită ca persoană juridică dacă nu este compusă din cel puțin trei persoane fizice.

Can. 924 - (≠ 119) În privința actelor colegiale, dacă în drept nu este stabilit în mod expres altfel:

- 1° au putere de drept cele care, fiind prezenți majoritatea celor care trebuie convocați, a plăcut părții în majoritate absolută din cei ce sunt prezenți; dacă, însă, voturile sunt egale, președintele rezolvă paritatea prin votul său;
- 2° dacă, însă, sunt atinse drepturile câștigate de fiecare, li se cere fiecăruia consimțământul;
- 3° în privința alegerilor se va respecta can. 956.

Can. 925 - (= 120 § 2) Dacă supraviețuiește un singur membru al unei persoane juridice și dacă, conform statutelor, aceasta nu a încetat să existe, exercitarea tuturor drepturilor acelei persoane juridice îi revin acelui membru.

Can. 926 - § 1. Dacă nu este prevăzut altfel de drept, bunurile și drepturile persoanei juridice lipsită de membri trebuie păstrate, administrate sau exercitate prin grija acelei autorități care în caz de desființare are competența să dispună de ele; această autoritate trebuie să prevadă, conform normei dreptului, îndeplinirea fidelă a îndatoririlor care grevează aceste bunuri, precum și să se îngrijească ca voința fondatorilor sau a donatorilor să fie îndeplinită întocmai.

§ 2. Înscrierea membrilor acestei persoane juridice poate fi făcută, cu respectarea normelor de drept, și, după caz, trebuie făcută de acea autoritate căreia îi revine grija imediată a aceleiași persoane; la fel se procedează și dacă membrii care rămân sunt incapabili, prin drept, să îndeplinească înscrierea.

§ 3. Numirea administratorilor unei totalități de lucruri, dacă nu se poate face, conform normei dreptului, se încredințează autorității imediat superioare; aceleiași autorități îi incumbă îndatorirea administrării, conform normei § 1, până când va fi numit un administrator potrivit.

Can. 927 - § 1. (cf 120 § 1) Persoana juridică, prin natura sa, este permanentă; totuși, aceasta se desființează dacă este suprimată de autoritatea competentă sau dacă, în fapt, nu mai există de o sută de ani.

§ 2. Persoana juridică nu poate fi suprimată decât din motive grave, după ce au fost consultați conducătorii ei și respectând cele prescrise în statute în cazul suprimării.

Can. 928 - Rămânând neschimbate cazurile prevăzute expres în dreptul comun:

1° Patriarhul are dreptul de a suprima, după consultarea Sinodului permanent, persoanele juridice înființate sau aprobate de el însuși; cu consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, însă, Patriarhul poate suprima orice persoană juridică, exceptând celor care au fost înființate sau aprobate de către Scaunul Apostolic;

2° Episcopul eparhial are dreptul de a suprima, după consultarea colegiului consultorilor eparhiali, acele persoane juridice pe care le-a înființat el însuși, exceptând cazul în care au fost aprobate de o autoritate superioară;

3° în celelalte cazuri, cel care a înființat persoanele juridice nu le poate suprima valid dacă nu are și consimțământul autorităților superioare.

Can. 929 - (cf 122 1°) Dacă teritoriul unei persoane juridice este astfel împărțit încât fie o parte a acestuia este unită unei alte persoane juridice, fie că partea dezmembrată este înființată ca persoană juridică, trebuie împărțite cu folos și echitate, și bunurile comune care au fost destinate spre beneficiul întregului teritoriu, iar datoriile contractate pentru întreg teritoriul, de către autoritatea căreia îi revine efectuarea împărțirii, fiind stabilite toate obligațiile și fiecare în parte, și, de asemenea, fiind stabilită voința fondatorilor sau a donatorilor pioși, drepturile câștigate și statutele prin care este condusă persoana juridică.

Can. 930 - (cf 123) După desființarea persoanei juridice, bunurile sale trec la persoana juridică imediat superioară, rămânând întotdeauna stabilite dorințele fondatorilor sau a donatorilor, a drepturilor câștigate și a statutelor prin care era condusă persoana juridică desființată.

CAPITOLUL II DESPRE ACTELE JURIDICE

Can. 931 - § 1. (cf 124 § 1) Pentru validitatea unui act juridic se cere ca acesta să fie făcut de o persoană aptă și competentă, și, în plus, să fie făcut împreună cu cele ce constituie în mod esențial actul însuși, precum și cu formalitățile și cerințele impuse de drept pentru validitatea actului.

§ 2. Actul juridic, făcut conform normei dreptului, în privința elementelor exterioare, se presupune valid.

Can. 932 - § 1. (= 125 § 1) Actul juridic, făcut sub influența unei violențe exercitate din exterior asupra unei persoane, față de care aceasta nu a putut nicidecum să reziste, este considerat nul.

§ 2. Actul juridic, făcut sub influența unei alte violențe sau a unei frici grave și provocate în mod injust, sau prin înșelăciune, este valid dacă nu este prevăzut altfel de drept; poate fi, însă, anulat de către judecător prin sentință, fie la cererea părții vătămate sau a succesorilor ei în drept, fie din oficiu.

Can. 933 - (= 126) Actul juridic, făcut din ignoranță sau din eroare, care privește ceea ce constituie substanța sa, sau care recade unei condiții *sine qua non*, este nul; altfel este valid, exceptând cazul în care este prevăzut altfel de drept; însă, actul juridic făcut din ignoranță sau eroare poate da loc unei acțiuni de anulare, conform normei dreptului.

Can. 934 - § 1. (cf 127 § 1) Dacă în lege este stabilit că, pentru a efectua un act juridic, autoritatea are nevoie de consimțământul sau de sfatul unui grup de persoane, grupul trebuie convocat conform normei can. 948, exceptând cazul în care dreptul particular prevede altfel pentru cazurile prevăzute de același drept în care este vorba doar de a cere sfatul; însă, pentru ca actul juridic să aibă valoare, se cere să se obțină consimțământul părții în majoritate absolută a celor ce sunt prezenți sau să se ceară sfatul tuturor, rămânând neschimbat § 2, n. 3.

§ 2. Dacă este stabilit de drept că pentru a face un act juridic autoritatea are nevoie de consimțământul sau sfatul individual al unor persoane:

1° dacă se cere consimțământul, este invalid actul juridic al autorității ce nu a cerut consimțământul acelor persoane, sau care a acționat contra [votului] lor sau a votului vreunui;

2° dacă se cere sfatul, este invalid actul juridic al autorităților care nu a consultat aceleași persoane;

3° autoritatea, deși nu are nici o obligație să primească sfatul acestora, chiar dacă este în concordanță, totuși, fără un motiv prevalent, apreciat după judecata sa, nu va părăsi sfatul lor, mai ales dacă este în concordanță.

§ 3. Celor care li se cere consimțământul sau sfatul, autoritatea care are nevoie de consimțământ sau de sfat trebuie să ofere informațiile necesare și să apere în orice fel libera lor manifestare de gândire.

§ 4. Toți cei al căror consimțământ sau sfat este cerut, sunt obligați să-și exprime în mod sincer părerile lor și să păstreze secretul; această obligație poate fi chiar urgentată de către autoritate.

Can. 935 - (= 128) Oricine pricinuieste altuia ilegitim daune, chiar prin orice act făcut prin înșelăciune sau culpă, este obligat să repare dauna cauzată.

TITLUL XX DESPRE FUNCȚII

Can. 936 - § 1. (= 145 § 1) În Biserică, funcția este orice sarcină, constituită în mod stabil de Domnul însuși sau de autoritatea competentă, ce trebuie exercitată în vederea unui scop spiritual.

§ 2. Drepturile și obligațiile proprii fiecărei funcții sunt determinate de acel drept prin care este constituită funcția, sau de decretul autorității competente.

§ 3. (= 148) Autoritatea care are dreptul de a constitui o funcție are și dreptul de a o schimba, suprima și de a prevedea la prevederea sa canonică, exceptând cazul în care se prevede altfel de drept, în mod expres, sau dacă nu rezultă din natura lucrului.

Can. 937 - § 1. (= 148) Cel care înființează o funcție trebuie să se îngrijească să fie la dispoziție mijloacele necesare pentru îndeplinirea aceleiași și să fie prevăzută celor care o exercită o remunerație justă.

§ 2. În dreptul particular al fiecărei Biserici *sui iuris* va fi determinat mai detaliat modul în care aceste prescripții își îndeplinesc efectele, exceptând cazul în care, pentru vreuna din acestea, s-a stabilit deja în dreptul comun.

CAPITOLUL I DESPRE PREVEDEREA CANONICĂ A FUNCȚIILOR

Can. 938 - (= 146) O funcție nu poate fi obținută valid fără prevederea canonică.

Can. 939 - (cf 147) Prevederea canonică a funcției se face:

- 1° prin conferirea liberă făcută de către autoritatea competentă;
- 2° dacă a fost precedată de o alegere, prin confirmarea aceleiași sau, dacă alegerea nu are nevoie de confirmare, prin acceptarea celui care a fost ales;
- 3° dacă a fost precedată de o cerere, prin admiterea ei.

Can. 940 - § 1. (cf 149 § 1) Pentru ca cineva să fie promovat într-o funcție, trebuie să fie apt, adică să fie înzestrat cu acele calități pe care dreptul le cere.

§ 2. Ori de câte ori cel căruia i s-a prevăzut [o funcție] este lipsit de calitățile cerute, recunoașterea este nulă numai dacă este prevăzut astfel în drept; altfel, este validă, însă poate fi anulată prin decretul autorității competente, respectând echitatea.

Can. 941 - Prevederea canonică, căreia dreptul nu i-a stabilit un termen, nu va fi niciodată amânată mai mult de șase luni utile, socotite din momentul primirii înștiințării privitoare la vacanța funcției.

Can. 942 - (cf 152) Nimănu-i se va conferi două sau mai multe funcții care nu pot fi îndeplinite deodată în mod corespunzător de una și aceeași persoană, exceptând cazul în care există o adevărată necesitate.

Can. 943 - § 1. (= 153 § 1) Prevederea unei funcții, care nu este vacantă prin drept, este nulă prin dreptul însuși și nu poate fi validată printr-o vacanță succesivă a funcției.

§ 2. Dacă, însă, este vorba de o funcție care este conferită de drept pentru timp determinat, prevederea canonică se poate face în șase luni înainte de trecerea acestui timp, și are efect din ziua vacanței funcției.

§ 3. Promisiunea unei funcții oarecare, de oricine ar fi făcută, nu are nici un efect canonic.

Can. 944 - (= 154) Funcția vacantă de drept, care întâmplător este posedată ilegal de cineva, poate fi conferită, dacă s-a declarat, conform normei dreptului, că acea posesiune nu este canonică și se va menționa despre această declarație în scrisoarea de conferire.

Can. 945 - (= 155) Cel ce conferă o funcție, suplinind pe altul neglijent sau împiedicat, nu dobândește nici o putere asupra persoanei căreia i s-a acordat funcția, ci condiția juridică a acesteia este aceeași ca și cum prevederea canonică s-ar fi făcut conform normei obișnuite de drept.

Can. 946 - (cf 149 § 3) Prevederea unei funcții, făcută din frică gravă injust provocată, prin înșelătorie, prin eroare substanțială sau prin simonie, este nulă prin dreptul însuși.

Art. I **Despre alegeri**

Can. 947 - § 1. (165) Dacă un grup oarecare are dreptul de a alege pentru o funcție, dacă nu este dispus altfel de drept, aceasta [alegera] nu poate fi niciodată amânată mai mult de un trimestru util, socotit de la primirea știrii vacanței funcției; după trecerea inutilă a acestui termen, autoritatea competentă, care are dreptul de a confirma alegerea, sau care are dreptul de a prevedea succesiv, va atribui în mod liber funcția vacantă.

§ 2. Autoritatea competentă poate prevedea în mod liber la funcția vacantă chiar dacă grupul și-a pierdut într-un alt fel dreptul de a alege.

Can. 948 - § 1. (= 166) Rămânând neschimbat dreptul particular, președintele grupului îi va convoca pe alegători la locul și în timpul convenabil pentru aceștia; convocarea, dacă trebuie să fie personală, are valoare dacă este făcută ori la locul domiciliului sau cvasi-domiciliului, ori la locul în care locuiește.

§ 2. Dacă vreunul dintre cei ce trebuie convocați a fost neglijat și de aceea este absent, alegerea este validă, însă la cererea acestuia, după ce s-a dovedit omisiunea și absența, alegerea trebuie anulată de către autoritatea competentă chiar după confirmare, dacă se constată, conform normei dreptului, că recursul a fost înaintat cel puțin în decurs de trei zile de la primirea știrii alegerii.

§ 3. Dacă, însă, au fost neglijați mai mult de o treime din alegători, alegerea este nulă prin dreptul însuși, exceptând cazul în care toți cei neglijați au intervenit în mod real la alegere.

Can. 949 - § 1. (= 167) Odată făcută convocarea canonică, dreptul de vot aparține celor ce sunt prezenți în locul și ziua stabilită în convocare, fiind exclus dreptul de a vota în mod valid prin scrisoare sau procurator, exceptând cazul în care dreptul prevede altfel.

§ 2. Dacă unul dintre alegători este prezent în casa în care se ține alegerea, dar nu poate participa la alegere din cauza stării sănătății sale șubrede, îi va fi cerut de către cercetători votul său scris.

Can. 950 - (= 168) Chiar dacă cineva are dreptul să voteze în numele său propriu, în baza mai multor titluri, el nu poate da decât unul singur.

Can. 951 - (cf 169) Nici un străin grupului nu poate fi admis la vot; altfel alegerea este nulă prin dreptul însuși.

Can. 952 - (= 170) Dacă libertatea de alegere a fost împiedicată în orice fel, alegerea este nulă prin dreptul însuși.

Can. 953 - § 1. (= 171) Este inabil să voteze:

1° cel incapabil de act uman;

2° cel lipsit de voce activă;

3° cel care a abandonat în mod public credința catolică sau a părăsit în mod public comuniunea cu Biserica catolică.

§ 2. Dacă vreunul din aceștia de mai sus este admis, votul său este nul, însă alegerea este validă, exceptând cazul în care, scăzând acest vot, cel ales nu a întrunit numărul cerut de voturi.

Can. 954 - § 1. (cf 152) Votul este nul dacă nu este:

1° liber, și de aceea este nul votul dacă alegătorul a fost constrâns prin frică gravă sau înșelăciune, direct sau indirect, să aleagă o anumită persoană sau mai multe persoane separate;

2° secret, sigur, absolut, determinant; orice obicei contrar este respins.

§ 2. Condițiile, cu privire la vot, puse înaintea alegerii, se consideră nepuse.

Can. 955 - § 1. (= 173) Înainte de începerea votării, se va desemna din sânul grupului cel puțin doi cercetători.

§ 2. Cercetătorii adună voturile și în fața președintelui alegerii examinează dacă numărul biletelor corespunde cu numărul alegătorilor, purced la însuși scrutinul voturilor și dezvăluie câte voturi a primit fiecare.

§ 3. Dacă numărul voturilor nu este egal cu numărul alegătorilor, alegerea este nulă.

§ 4. Imediat terminat fiecare scrutin, sau după sesiune, dacă în aceeași sesiune au fost mai multe scrutine, buletinele vor fi distruse.

§ 5. Toate acțiunile alegerii vor fi descrise cu grijă de către cel care îndeplinește funcția de actuar și, după ce au fost citite în fața tuturor alegătorilor, vor fi semnate cel puțin de către același actuar, de către președinte și de către cercetători și vor fi păstrate în arhiva adunării.

Can. 956 - § 1. (= 119 1°) În alegeri, dacă dreptul comun nu dispune altfel, are putere de lege ceea ce a plăcut părții în majoritate absolută a celor prezenți, dacă este prezentă partea majoritară a celor care trebuie să fie convocați, sau, după două scrutine fără rezultat, părții în majoritate relativă, în cel de-al treilea scrutin; însă, dacă după cel de-al treilea scrutin rezultă paritate de voturi, se consideră ales cel mai în vârstă, exceptând cazul în care alegerea este numai între clerici sau călugări, cazuri în care se consideră ales cel mai vechi în hirotonire sau, între călugări, cel mai vechi în prima profesiune.

§ 2. Președintele alegerii este cel care îl va proclama pe cel ales.

Can. 957 - § 1. (cf 177 § 1) Alegerea va fi intimată imediat celui ales, în scris sau prin alt mod legitim.

§ 2. Cel ales trebuie, în decurs de opt zile utile socotite de la primirea intimării, să facă cunoscut președintelui grupului dacă acceptă sau nu alegerea; altfel alegerea nu are efect.

§ 3. Dacă cel ales nu acceptă, își pierde orice drept născut din alegere, iar alegerea nu este validată de o acceptare succesivă; acesta, însă, poate fi ales din nou; grupul trebuie să purceadă la o nouă alegere, în decurs de o lună, socotită de la luarea la cunoștință a știrii alegerii refuzate.

Can. 958 - (cf 178) Cel ales, prin acceptarea alegerii, dacă nu are nevoie de confirmare, dobândește imediat funcția cu drept deplin, exceptând cazul în care dreptul prevede altfel; altfel nu dobândește decât dreptul de a pretinde confirmarea alegerii.

Can. 959 - § 1. (= 179 § 1) Cel ales, dacă alegerea are nevoie de confirmare, trebuie, în nu mai mult de opt zile socotite de la ziua acceptării alegerii, să ceară personal sau prin altcineva confirmarea de la autoritatea competentă; altfel, este lipsit de orice drept rezultat din alegere, exceptând cazul în care dovedește că a fost reținut de un impediment just de la cererea confirmării.

§ 2. (cf 179 § 4) Înainte de primirea confirmării, celui ales nu îi este permis să se amestece în administrarea funcției, iar actele făcute eventual de către acesta, sunt nule.

Can. 960 - § 1. (cf 179 § 2) Autorității competente, dacă îl socotește potrivit pe cel ales și alegerea a fost făcută conform normei dreptului, nu îi este permisă negarea confirmării.

§ 2. După primirea confirmării, cel ales obține funcția cu drept deplin, exceptând cazul în care dreptul prevede altfel.

Art. II Despre cerere

Can. 961 - (cf 180 § 1) Alegătorii, dacă alegerii celui pe care îl consideră mai potrivit și pe care îl preferă i se opune un impediment canonic pentru care se poate obține dispensă, o pot cere prin votul lor autorității competente, dacă dreptul nu prevede altfel.

Can. 962 - (181 § 1) Pentru ca o cerere să aibă putere, se cere cel puțin două treimi din voturi; altfel se va purcede la alegere, ca și cum nu s-ar fi făcut nimic.

Can. 963 - § 1. (= 182) Grupul trebuie să trimită cât mai repede, nu mai târziu de opt zile, cererea către autoritatea competentă, căreia îi revine confirmarea alegerii; dacă această autoritate nu are puterea de a dispensa de la impediment și vrea să admită cererea, trebuie să obțină dispensa de la autoritatea competentă; dacă nu se cere confirmarea, cererea trebuie trimisă autorității competente pentru a acorda dispensa.

§ 2. Dacă cererea nu a fost trimisă în timpul prescris, ea este nulă prin dreptul însuși, iar grupul își pierde pentru acea dată dreptul de a alege, exceptând cazul în care se dovedește că a fost împiedicat de un motiv just să trimită cererea.

§ 3. Cel pentru care s-a făcut cererea nu dobândește nici un drept prin cerere; autoritatea competentă nu este obligată să o admită.

§ 4. Alegătorii nu pot revoca cererea trimisă autorității competente.

Can. 964 - § 1. (= 183) Dacă cererea nu este admisă de autoritatea competentă, dreptul de alegere îi revine grupului.

§ 2. Admiterea cererii va fi intimată imediat celui pentru care s-a făcut cererea și se va respecta can. 957, §§ 2 și 3.

§ 3. Cel care acceptă cererea admisă obține imediat funcția cu drept deplin.

CAPITOLUL II DESPRE PIERDEREA FUNCȚIEI

Can. 965 - § 1. (= 184) O funcție se pierde, pe lângă celelalte cazuri prevăzute de drept, prin trecerea timpului determinat, prin împlinirea vârstei definite de drept, prin renunțare, prin transfer, prin îndepărtare și prin privare.

§ 2. Încetat în orice fel dreptul autorității de la care a fost conferită, funcția nu se pierde, exceptând cazul în care dreptul prevede altfel.

§ 3. Prin trecerea timpului determinat sau prin împlinirea vârstei definite de drept, pierderea funcției are efect doar din momentul în care a fost intimată în scris de către autoritatea competentă.

§ 4. (= 185) Celui care își pierde funcția prin împlinirea vârstei definite de drept, sau prin renunțare, i se poate conferi titlul de emerit.

Can. 966 - (= 184 § 3) Pierderea unei funcții, urmată de efect, va fi notificată cât mai repede tuturor celor competenți care au un drept oarecare în prevederea canonică a funcției.

Art. I **Despre renunțare**

Can. 967 - (= 187) Cel care este responsabil de sine, poate renunța la funcție dintr-o cauză justă.

Can. 968 - (= 188) Renunțarea făcută din frică gravă și injust provocată, prin înșelăciune, prin eroare substanțială sau prin simonie, este nulă prin dreptul însuși.

Can. 969 - (cf 189) Renunțarea, pentru ca să aibă valoare, trebuie făcută în scris sau în prezența a doi martori, către autoritatea care are competența prevederii canonice a funcției despre care este vorba; dacă nu are nevoie de acceptare, are efect imediat.

Can. 970 - § 1. (cf 189 § 3) Renunțarea, care are nevoie de acceptare, are efect după ce acceptarea renunțării a fost intimată celui care a renunțat; dacă, însă, în decurs de trei luni nu a fost intimată celui care a renunțat acceptarea renunțării, renunțarea este lipsită de orice valoare.

§ 2. Renunțarea poate fi revocată de cel care renunță numai înainte ca acceptarea să fi fost intimată.

§ 3. Autoritatea nu va accepta renunțarea care nu este întemeiată pe o cauză justă și proporțională.

Can. 971 - Cel care a renunțat la funcție poate obține aceeași funcție pentru alt titlu.

Art. II **Despre transfer**

Can. 972 - § 1. (= 190) Transferul poate fi făcut doar de cel care are dreptul de a prevedea la funcția care se pierde și totodată la funcția care se conferă.

§ 2. Dacă transferul se face împotriva voinței celui care deține funcția, se cere o cauză gravă și se va respecta procedura prescrisă de drept, rămânând neschimbate normele referitoare la membrii unui institut călugăresc sau ai unei societăți de viață comună după model călugăresc, și rămânând neschimbat totdeauna dreptul de a expune motive contrare.

§ 3. Transferul, pentru a produce efect, trebuie să fie intimat în scris.

Can. 973 - § 1. (= 191 § 1) În caz de transfer, funcția precedentă devine vacantă prin luarea în posesiune canonică a unei alte funcții, exceptând cazul în care este dispus altfel de drept, sau este prescris [altfel] de către autoritatea competentă.

§ 2. (= 191 § 2) Cel care a fost transferat primește remunerația legată de funcția precedentă, până când obține posesiunea canonică a alteia.

Art. III **Despre îndepărtare**

Can. 974 - § 1. (= 192) Oricine este înlăturat dintr-o funcție, fie prin decretul autorității competente emis în mod legitim, rămânând totuși stabilite drepturile câștigate eventual prin contract, sau prin dreptul însuși, conform normei can. 976.

§ 2. (= 193 § 4) Decretul de îndepărtare, pentru a produce efect, va fi intimat în scris.

Can. 975 - § 1. (= 193 §§ 1-2) Exceptând cazul în care dreptul prevede altfel, cineva nu poate fi înlăturat din funcția care i se acordă pe timp nedeterminat decât dintr-o cauză gravă și respectând procedura prescrisă de drept; același lucru este valabil și pentru ca cel căruia i s-a conferit o funcție, pe timp determinat, să poată fi înlăturat înainte de trecerea timpului.

§ 2. (cf 193 § 3) Dintr-o funcție care, conform prescrierilor dreptului, se conferă cuiva după prudenta discreție a autorității competente, acesta poate fi înlăturat pentru o cauză justă de evaluat după judecata aceleiași autorități, respectând echitatea.

Can. 976 - § 1. (= 194) Este înlăturat din funcție prin dreptul însuși:

1° cel care a pierdut starea clericală;

2° cel care a abandonat în mod public credința catolică sau a părăsit în mod public comuniunea cu Biserica catolică;

3° clericul care a încercat [să celebreze] căsătoria, chiar și numai civilă.

§ 2. Îndepărtarea, de care este vorba la § 1, nn. 2 și 3, poate fi urgentată numai dacă constă din declarația aceleiași autorități competente.

Can. 977 - (= 195) Dacă cineva, nu prin dreptul însuși, ci prin decretul autorității competente, este înlăturat dintr-o funcție care îi asigură întreținerea, aceeași autoritate se va îngriji să asigure întreținerea pe o perioadă de timp corespunzătoare, dacă nu s-a prevăzut altfel.

Art. IV Despre privare

Can. 978 - (cf 196 § 1) Privarea de o funcție nu poate fi aplicată decât ca pedeapsă a unui delict.

TITLUL XXI DESPRE PUTEREA DE CONDUCERE

Can. 979 - § 1. (= 129) Sunt capabili de puterea de conducere, care există în Biserică prin instituire divină, cei care, conform normei dreptului, sunt constituiți în hirotonirile sacre.

§ 2. În exercitarea puterii de conducere ceilalți credincioși creștini pot coopera, conform normei dreptului.

Can. 980 - § 1. (cf 130) Puterea de conducere este alta în forul extern, alta în forul intern, fie că este sacramentală, fie că nu este sacramentală.

§ 2. Dacă puterea de conducere se exercită numai pentru forul intern, efectele pe care exercitarea sa le generează pentru forul extern nu sunt recunoscute în acest for decât ori de câte ori este stabilită de drept, pentru cazuri determinate.

Can. 981 - § 1. (= 131) Puterea de conducere ordinară este cea care este atașată prin dreptul însuși la o funcție; este delegată cea care este concesionată persoanei însăși, dar nu prin intermediul unei funcții.

§ 2. Puterea de conducere ordinară poate fi ori proprie, ori vicarială.

Can. 982 - § 1. (= 132) Facultățile obișnuite sunt reglementate de prescrierile privitoare la puterea delegată.

§ 2. O facultate obișnuită concesionată, însă, unui Ierarh, exceptând cazul în care se prevede altfel în concesiune sau dacă a fost ales pentru sânguința personală, nu se perimează odată cu încetarea dreptului Ierarhului căruia i-a fost concesionată, ci trece la oricare Ierarh care îi urmează în conducere.

Can. 983 - § 1. (= 131 § 3) Cel care afirmă că este delegat, îi incumbă îndatorirea de a proba delegația.

§ 2. (= 133 § 1) Delegatul care depășește limitele mandatului său, fie în ceea ce privesc lucrurile, fie în ce privesc persoanele, acționează în mod nul.

§ 3. (= 133 § 2) Nu se va considera că își depășește limitele mandatului său, delegatul care îndeplinește cele pentru care a fost delegat în alt fel decât cel determinat în mandat, exceptând cazul în care modalitatea este prescrisă pentru validitate de însuși cel care a delegat.

Can. 984 - § 1. (cf 134 § 1) Sunt Ierarhi, în afară de Pontiful Roman, în primul rând Patriarhul, Arhiepiscopul major, Mitropolitul care prezidează Biserica mitropolitană *sui iuris*, și Episcopul eparhial, precum și cei care îi înlocuiesc interimar la conducere, conform normei dreptului.

§ 2. Sunt Ierarhi ai locului, în afară de Pontiful Roman, Episcopul eparhial, Exarhul, Administratorul apostolic și, de asemenea, cei care, dacă lipsesc cei amintiți mai sus, îi înlocuiesc interimar la conducere, precum și Protosincelul și Sincelul; însă, Patriarhul, Arhiepiscopul major, Mitropolitul care prezidează Biserica mitropolitană *sui iuris*, precum și cei care îi înlocuiesc interimar la conducere, conform normei dreptului, sunt Ierarhii locului numai pentru eparhia pe care o conduc, rămânând neschimbat can. 101.

§ 3. Superiorii majori din institutele de viață consacrată, care sunt înzestrați cu puterea de conducere ordinară, sunt Ierarhi, de asemenea, însă nu ai locului.

Can. 985 - § 1. (= 135) Puterea de conducere se împarte în: legislativă, executivă și judecătorească.

§ 2. Puterea legislativă va fi exercitată în modul prescris de drept și care, în Biserică, o are legislatorul sub autoritatea supremă a Bisericii, nu poate fi delegată valid, exceptând cazul în

care este prevăzut altfel de dreptul comun; legislatorul inferior nu poate emite valid o lege contrară dreptului superior.

§ 3. Puterea judecătorească, pe care o au judecătorii sau colegiile judecătorești, va fi exercitată în modul prescris de drept și nu poate fi delegată valid decât pentru a întocmi actele pregătitoare vreunui decret sau sentință.

Can. 986 - (= 136) Puterea executivă poate fi exercitată de cineva, chiar dacă stă în afara teritoriului, față de supușii săi, chiar dacă sunt absenți din teritoriu, exceptând cazul în care este prevăzut altfel de dreptul comun sau rezultă altfel din natura lucrurilor; [poate fi exercitată puterea executivă însă] față de străinii care își duc în prezent traiul în teritoriu, dacă este vorba despre acordarea de favoruri sau despre trimiterea spre executare, fie a dreptului comun, fie a dreptului particular la care sunt obligați ei înșiși, conform normei can. 1491, § 3.

Can. 987 - (= 134 § 3) Ceea ce, prin dreptul comun și prin dreptul particular al Bisericii *sui iuris*, se atribuie nominal Episcopului eparhial în domeniul puterii executive de conducere, se înțeleg că i se cuvin numai Episcopului eparhial sau Exarhului, excluși fiind Protosincelul și Sincelii, exceptând cazul în care au mandat special.

Can. 988 - § 1. (= 137) Puterea executivă ordinară poate fi delegată fie pentru un act, fie pentru totalitatea cazurilor, exceptând cazul în care dreptul prevede expres altfel.

§ 2. Puterea executivă delegată de Scaunul Apostolic sau de Patriarh poate fi subdelegată fie pentru un act, fie pentru totalitatea cazurilor, exceptând cazul în care cel delegat a fost ales pentru sârguința personală, sau dacă subdelegarea este interzisă în mod expres.

§ 3. Puterea executivă, delegată de o altă autoritate ce are putere ordinară, dacă este delegată pentru totalitatea cazurilor, poate fi subdelegată numai pentru cazuri singulare; dacă, însă, a fost delegată pentru un act sau pentru acte determinate, nu poate fi subdelegată valid decât prin concesiunea expresă a celui care delegă.

§ 4. Nici o putere subdelegată nu poate fi subdelegată la rândul ei, exceptând cazul în care cel care delegă a concesiionat aceasta în mod expres.

Can. 989 - (= 138) Puterea executivă ordinară, precum și puterea delegată pentru totalitatea cazurilor, va fi interpretată în sens larg, oricare alta însă în sens strict; totuși, celui căruia i s-a delegat o putere, se înțelege că are concesiionate și cele fără de care aceeași putere nu poate fi exercitată.

Can. 990 - § 1. (cf 140 § 3) Puterea executivă delegată mai multora se presupune delegată fiecăruia în parte.

§ 2. (cf 140 § 1) Când mai mulți au fost delegați fiecare în parte, pentru a trata același caz, cel care a început primul să-l trateze îi exclude pe ceilalți, exceptând cazul în care după aceea a fost împiedicat sau dacă nu a mai vrut să procedeze ulterior la tratarea cazului.

§ 3. Când mai mulți au fost delegați colegial pentru a trata un caz, trebuie să procedeze cu toții conform prescrierilor stabilite pentru actele colegiale, exceptând cazul în care este prevăzut altfel în mandat.

Can. 991 - § 1. (= 143) Puterea ordinară se pierde odată cu pierderea funcției căreia a fost anexată.

§ 2. Dacă dreptul nu prevede altfel, puterea ordinară se suspendă dacă contra privării sau îndepărtării din funcție se face apel legitim sau se interpune recurs.

Can. 992 - § 1. (= 142) Puterea delegată se pierde la terminarea mandatului, prin trecerea timpului de conferire sau prin epuizarea numărului de cazuri pentru care a fost conferită, prin încetarea cauzei scopului delegării, prin revocarea făcută de cel care a delegat, comunicată direct delegatului, precum și prin renunțarea delegatului, [comunicată] celui care a delegat și acesta a acceptat-o; totuși, nu se pierde odată cu încetarea dreptului celui care delegă, exceptând cazul în care aceasta rezultă din clauzele puse.

§ 2. Actul [ce provine], însă, din puterea delegată, care este exercitată numai pentru forul intern, dacă este făcut prin inadvertență după expirarea mandatului sau prin epuizarea numărului cazurilor, este valid.

Can. 993 - Puterea executivă de conducere nu se suspendă dacă se interpune un recurs, exceptând cazul în care dreptul comun prevede expres altfel.

Can. 994 - (144 § 1) În caz de eroare comună de fapt sau de drept, precum și în caz de dubiu pozitiv și probabil, fie de drept, fie de fapt, Biserica suplinește puterea executivă de conducere, atât pentru forul extern, cât și pentru cel intern.

Can. 995 - Prescrierile dreptului privind puterea executivă de conducere sunt valabile, dacă dreptul comun nu prevede altfel sau nu rezultă altfel din natura lucrurilor, chiar și pentru ceea ce privește puterea despre care se vorbește în can. 441, § 1 și 511, § 1 și pentru facultățile care se cer de drept pentru validitatea celebrării sau administrării sacramentelor.

TITLUL XXII DESPRE RECUSURILE CONTRA DECRETULOR ADMINISTRATIVE

Can. 996 - (= 1732) Cele stabilite în canoanele acestui titlu referitor la decrete, vor fi aplicate tuturor actelor administrative singulare, care sunt puse în forul extern de către orice putere legitimă în Biserică, în afara judecării, cu excepția celor date de Pontiful Roman sau de Conciliul Ecumenic.

Can. 997 - § 1. (cf 1737 § 1) Cel care se consideră lezat de către un decret, poate face recurs la autoritatea superioară celei care a emis acel decret, conform normei dreptului.

§ 2. (cf 65 § 3) Primul recurs împotriva decretelor Protosincelului sau a Sincelilor se interpune Episcopului eparhial, iar împotriva decretelor celor care acționează în baza unei puteri delegate, celui care delegă.

Can. 998 - § 1. (cf 1733 § 1) Este de dorit ca, dacă cineva se consideră lezat de un decret, să nu ia naștere un conflict între el și autorul decretului, ci să se ducă tratative între aceștia pentru găsirea unei soluții echitabile, utilizându-se eventual și medierea sau efortul unor oameni importanți, astfel încât să înlăture controversa printr-o corectare voluntară a decretului, sau printr-un compromis just sau pe altă cale potrivită.

§ 2. Autoritatea superioară va îndemna părțile la aceasta, înainte de a primi recursul.

Can. 999 - § 1. (cf 1734 § 1) Înainte ca cineva să interpună recursul, trebuie să ceară, în scris, de la autorul aceluiași, revocarea sau corectarea decretului în termenul obligatoriu de zece zile, socotite din ziua intimării decretului; această cerere, fiind făcută, se consideră cerută și suspendarea executării, prin dreptul însuși.

§ 2. Obligația de a cere revocarea sau corectarea decretului nu persistă, dacă este vorba de primul recurs împotriva decretelor despre care este vorba în can. 997, § 2, sau dacă este vorba de recursurile ulterioare, exceptând recursurile împotriva decretelor Episcopului eparhial, prin care a fost respins oricare prim recurs.

Can. 1000 - § 1. (= 1736 § 1) În cazurile în care recursul suspendă executarea decretului, tot astfel face și cererea despre care este vorba în can. 999, § 1.

§ 2. În celelalte cazuri, exceptând cazul în care autorul decretului suspendă executarea în decurs de zece zile de la primirea cererii, suspendarea poate fi cerută între timp de la autoritatea superioară, care o poate hotărî numai din cauză gravă și având grijă ca mântuirea sufletelor să nu sufere nici o pagubă; dacă ulterior se interpune recurs, autoritatea care se ocupă de recurs va decide dacă suspendarea executării decretului trebuie confirmată sau revocată.

§ 3. Dacă în termenul stabilit nu a fost interpus nici un recurs împotriva decretului, sau dacă recursul a fost interpus numai pentru a cere repararea daunelor, suspendarea executării decretului încetează prin dreptul însuși.

Can. 1001 - § 1. (cf 1734 § 2) Recursul trebuie interpus în termenul obligatoriu de cincisprezece zile.

§ 2. Termenul de cincisprezece zile decurge:

1° în cazul în care cererea de revocare sau de corectare a decretului trebuie trimisă în prealabil, din ziua comunicării decretului prin care autorul corectează primul decret sau respinge cererea, sau, dacă nu a hotărât nimic, din a treizecilea zi socotită de la primirea cererii;

2° în celelalte cazuri, din ziua în care a fost intimat decretul.

Can. 1002 - (= 57) Autoritatea superioară trebuie să emită decretul prin care se decide recursul, în termen de șaiszeci de zile socotite de la primirea recursului, exceptând cazul în care

dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* stabilește alți termeni; dacă, însă, aceasta nu s-a făcut și recurentul cere în scris ca acest decret să fie emis, în a treizecilea zi socotită de la primirea acestei cereri; dacă nici atunci nu s-a făcut nimic, recursul se consideră respins, ca și cum ar fi fost respins prin decret în acea zi, astfel încât să se poată interpune un nou recurs împotriva lui.

Can. 1003 - (cf 50; 1738) În recursurile contra decretelor administrative se va respecta, cu referințele de rigoare, can. 1517; recurentul are întotdeauna dreptul de a-și lua un procurator sau un avocat, evitând întârzierile inutile; ba chiar se va numi un apărător din oficiu, dacă recurentului îi lipsește apărătorul și dacă autoritatea superioară consideră necesar; totuși, autoritatea superioară îi poate totdeauna ordona însuși recurentului să se prezinte pentru interogatoriu.

Can. 1004 - (\neq 1739) Autoritatea superioară care se ocupă de recurs, poate nu numai să confirme sau să declare nul decretul, ci chiar să-l desființeze sau să-l revoce, însă nu să-l corecteze, exceptând cazul în care dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* atribuie și această putere autorității superioare.

Can. 1005 - (cf 57 § 3) Chiar dacă decretul a fost confirmat, declarat nul, anulat, revocat sau corectat de către autoritatea superioară, de repararea daunelor, dacă eventual este datorată, răspunde cel care a emis primul decret; autoritatea superioară, însă, răspunde ori de câte ori, datorită propriului său decret, au provenit daune.

Can. 1006 - Recursul împotriva decretului administrativ al Patriarhului, chiar dacă este vorba despre un decret care privește eparhia Patriarhului, sau despre un decret prin care Patriarhul decide recursul, se va face către un grup special de Episcopi, care va fi constituit conform normei dreptului particular, exceptând cazul în care chestiunea se deferă Scaunului Apostolic; împotriva deciziei acestei grupări nu se dă recurs ulterior, rămânând neschimbat apelul la însuși Pontiful Roman.

TITLUL XXIII DESPRE BUNURILE TEMPORARE ALE BISERICII

Can. 1007 - (cf 1254) Biserica, în procurarea binelui spiritual al oamenilor, are nevoie și se folosește de bunuri temporare, ori de câte ori i-o cere misiunea sa proprie; de aceea, ea are dreptul înăscut de a dobândi, de a poseda, de a administra și de a înstrăina acele bunuri temporare care îi sunt necesare pentru scopurile sale proprii, mai ales pentru cultul divin, pentru operele de apostolat și de caritate, precum și pentru întreținerea corespunzătoare a miniștrilor săi.

Can. 1008 - § 1. (= 1273) Pontiful Roman este administratorul și dispunătorul suprem al tuturor bunurilor temporare ale Bisericii.

§ 2. (= 1256) Proprietatea bunurilor temporare ale Bisericii, sub autoritatea supremă a Pontifului Roman, aparține acelei persoane juridice care le-a dobândit în mod legitim.

Can. 1009 - § 1. (cf 1255) Orice persoană juridică este subiect capabil să dobândească, să posede, să administreze și să înstrăineze bunuri temporare, conform normei dreptului canonic.

§ 2. (1257 § 1) Toate bunurile temporare care aparțin persoanelor juridice sunt bunuri bisericesti.

CAPITOLUL I DESPRE DOBÂNDIREA BUNURILOR TEMPORARE

Can. 1010 - (cf 1259) Persoanele juridice pot dobândi bunuri temporare prin toate mijloacele juste, care sunt permise și altora.

Can. 1011 - (cf 1260) Autoritatea competentă are dreptul să pretindă de la credincioșii creștini cele ce sunt necesare pentru propriile scopuri ale Bisericii.

Can. 1012 - § 1. (cf 1263) Episcopul eparhial are dreptul de a impune ori de câte ori este necesar astfel pentru binele eparhiei, cu consimțământul consiliului pentru treburile economice, persoanelor juridice supuse lui, contribuții proporționale cu veniturile fiecărei persoane; nici o contribuție, însă, nu poate fi impusă asupra ofertelor ce se primesc cu ocazia celebrării Divinei Liturghii.

§ 2. (cf 1263 b) Persoanelor fizice li se pot impune contribuții numai conform normei dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 1013 - § 1. (≠ 1264) Episcopul eparhial este cel care va determina, în limitele stabilite de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*, taxele pentru diferitele acțiuni ale puterii de conducere și ofertele ce se fac cu ocazia celebrării Divinei Liturghii, a sacramentelor, a sacramentalelor, sau a oricăror altor celebrări liturgice, exceptând cazul în care dreptul comun prevede altfel.

§ 2. (cf 952) Patriarhii și Episcopii eparhiali ai diferitelor Biserici *sui iuris*, care își exercită puterea pe același teritoriu, se vor îngriji, împreunându-și părerile, să stabilească aceeași normă pentru taxe și oferte.

Can. 1014 - (cf 1266) În toate bisericile, care, de obicei, sunt deschise credincioșilor creștini, Episcopul eparhial poate dispune să se adune oferte pentru anumite inițiative ale Bisericii.

Can. 1015 - (cf 1265) Nu le este permis persoanelor fizice sau juridice să adune milostenii decât cu permisiunea autorității căreia sunt supuse și cu consimțământul scris dat de Ierarhul locului unde se adună milosteniile.

Can. 1016 - § 1. (= 1267 § 3) Ofertele făcute pentru un scop determinat nu pot fi destinate decât aceluiași scop.

§ 2. Exceptând cazul în care este stabilit contrariul, ofertele făcute conducătorilor sau administratorilor oricărei persoane juridice se presupun ca fiind date aceleiași persoane juridice.

§ 3. Aceste oferte nu pot fi refuzate decât pentru o cauză justă, iar în cazuri de importanță majoră, cu permisiunea Ierarhului; se cere permisiunea aceluiași Ierarh pentru a accepta oferte grevate de o îndatorire modală sau de o condiție, rămânând neschimbat can. 1042.

Can. 1017 - (cf 1268) Biserica acceptă prescrierea și pentru bunurile temporare, conform normei cann. 1540-1542.

Can. 1018 - (cf 1269, 1205) Lucrurile sacre, adică cele ce sunt destinate cultului divin, cu dedicație sau binecuvântare, dacă sunt în stăpânirea [persoanelor] particulare, pot fi dobândite de către persoanele particulare prin prescriere, însă nu este licit să fie folosite pentru întrebuințări profane, dacă nu și-au pierdut dedicația sau binecuvântarea; dacă, însă, aparțin unei persoane juridice bisericești, pot fi dobândite numai de o altă persoană juridică bisericească.

Can. 1019 - (cf 1270, 638) Lucrurile imobile, lucrurile mobile prețioase, adică cele ce au o deosebită valoare artistică, istorică sau materială, drepturile și acțiunile, fie personale, fie reale, care aparțin Scaunului Apostolic, se prescriu în intervalul de o sută de ani; cele care aparțin unei oarecare Biserici *sui iuris* sau unei eparhii, în interval de cincizeci de ani, însă cele care aparțin altei persoane juridice, în interval de treizeci de ani.

Can. 1020 - § 1. Toate autoritățile au obligația gravă de a se îngriji astfel încât bunurile temporare dobândite de Biserică, să fie înscrise pe numele persoanei juridice interesate, observându-se toate prescrierile dreptului civil, care pun sub ocrotire drepturile Bisericii.

§ 2. Dacă, însă, nu este concesionat de dreptul civil ca bunurile temporare să fie înscrise pe numele persoanei juridice, fiecare autoritate va avea grijă ca, după ce a audiat experții în dreptul civil și consiliul competent, drepturile Bisericii să rămână nevătămate, folosind modalitățile valide în dreptul civil.

§ 3. Aceste prescrieri vor fi respectate și în ceea ce privește bunurile temporare posedate legitim de o persoană juridică, a cărei dobândire nu este confirmată încă prin documente.

§ 4. Autoritatea imediat superioară este obligată să stăruie în observarea acestor prescrieri.

Can. 1021 - § 1. (= 1274 § 1) În fiecare eparhie va exista, conform normei dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*, o instituție specială care să adune laolaltă bunurile sau ofertele cu scopul de a prevedea în mod corespunzător la remunerația potrivită, fundamental egală, a tuturor clericilor care prestează serviciul spre binele eparhiei, dacă nu le este prevăzut altfel.

§ 2. Acolo unde nu sunt încă bine organizate măsurile de precauție și de siguranță socială, precum și de asistență medicală, în favoarea clericului, dreptul particular al fiecărei Biserici *sui iuris* va prevedea întemeierea institutelor care, sub supravegherea Ierarhului locului, să pună acestea sub ocrotire.

§ 3. În fiecare eparhie, ori de câte ori este necesar, se va constitui, în modul determinat de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*, un fond comun din care Episcopii eparhiali să poată satisface obligațiile față de alte persoane, care deserveșc Biserica, și să facă față diferitelor nevoi ale eparhiei, și din care, eparhiile mai bogate, să le poată ajuta pe cele mai sărace.

CAPITOLUL II DESPRE ADMINISTRAREA BUNURILOR BISERICEȘTI

Can. 1022 - § 1. (= 1276) Episcopul eparhial este cel care va supraveghea administrarea tuturor bunurilor bisericești, care se găsesc în limitele teritoriului eparhiei și care nu sunt sustrate

puterii sale de conducere, rămânând neschimbate titlurile legitime, care îi atribuie drepturi mai mari.

§ 2. Ierarhii, ținând seama de drepturi, de obiceiuri legitime și de împrejurări, se vor îngriji de organizarea oportună a întregii administrații a bunurilor bisericești, prin emiterea unor instrucțiuni potrivite, în limitele dreptului comun și ale dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*.

Can. 1023 - (cf 1279 § 1) Administrarea bunurilor bisericești ale unei persoane juridice, este de competența celui care o conduce în mod imediat, dacă dreptul nu dispune altfel.

Can. 1024 - § 1. (cf 1281 § 1) Administratorul bunurilor bisericești nu poate acționa în mod valid, dacă acesta depășește limitele și modul administrării obișnuite, decât cu consimțământul autorității competente, dat în scris.

§ 2. În statute, vor fi determinate acțiunile care depășesc limitele și modul administrării obișnuite; dacă, însă, statutele tac în această privință, autoritatea căreia persoana juridică îi este imediat supusă are competența de a determina aceste acțiuni, după consultarea consiliului competent.

§ 3. Persoana juridică nu este obligată să răspundă de acțiunile făcute în mod invalid de către administratori, decât ori de câte ori aceasta a fost avantajată.

Can. 1025 - (cf 1283) Înainte ca administratorul bunurilor bisericești să intre în funcție, trebuie:

1° să promită în fața Ierarhului sau a delegatului acestuia că-și va îndeplini cu fidelitate propria funcție;

2° să semneze inventarul îngrijit, recunoscut de către Ierarh, al bunurilor bisericești încredințate administrării lui.

Can. 1026 - (1283 3°) Un exemplar al inventarului bunurilor bisericești se va păstra în arhiva persoanei juridice interesate, iar celălalt [exemplar] în arhiva curiei eparhiale; orice schimbare intervenită în patrimoniul stabil al aceleiași persoane juridice va fi adnotat în ambele exemplare.

Can. 1027 - Autoritățile trebuie să se îngrijească astfel ca administratorii bunurilor bisericești să prezinte garanții potrivite, valabile din punct de vedere al dreptului civil, pentru ca Biserica să nu fie păgubită din cauza morții administratorilor sau a încetării funcției lor.

Can. 1028 - § 1. (= 1284) Toți administratorii bunurilor bisericești sunt obligați să-și îndeplinească funcția cu atenția unui bun tată de familie.

§ 2. De aceea, trebuie mai ales:

1° să fie atenți ca nu cumva bunurile bisericești încredințate grijii lor să se distrugă în vreun fel, sau să sufere vreo stricăciune și, în acest scop, ori de câte ori e necesar, să încheie contracte de asigurare;

2° să respecte normele dreptului canonic și civil precum și cele care au fost impuse de fondator sau donator, sau de către autoritatea competentă, dar mai ales să se îngrijească ca nu cumva din nerespectarea legilor civile să rezulte o daună pentru Biserică;

3° să pretindă cu grijă și la timpul potrivit veniturile și câștigurile bunurilor, iar încasările să le păstreze în deplină siguranță și să le folosească conform intenției fondatorului sau a normelor legitime;

4° să se îngrijească astfel ca dobânda care trebuie plătită după împrumuturi sau ipoteci să fie plătită la timpul stabilit, iar capitalul datorat să fie restituit în mod potrivit;

5° să investească banii care depășesc cheltuielile și pot fi investiți în mod util, cu consimțământul Ierarhului, în scopurile Bisericii sau a persoanei juridice;

6° să țină în ordine registrele de intrare și de ieșire;

7° să facă o dare de seamă administrativă la sfârșitul fiecărui an;

8° să aranjeze și să păstreze în arhivă documentele pe care se bazează drepturile persoanei juridice asupra bunurilor bisericești, iar copia lor autenticată, acolo unde acestea se pot obține cu ușurință, să le depună în arhiva curiei eparhiale.

§ 3. Se recomandă cu stăruință ca administratorii bisericești să întocmească în fiecare an un plan de venituri și cheltuieli; dreptul particular poate să impună aceasta și să determine mai detaliat felul în care să fie prezentat.

Can. 1029 - (cf 1285) Administratorul bunurilor bisericești nu va face donații din bunurile mobile care nu aparțin patrimoniului stabil, decât modeste, conform obiceiului legitim, pentru o cauză justă de pietate sau caritate.

Can. 1030 - (= 1286) Administratorul bunurilor bisericești:

1° va respecta cu desăvârșire, în angajarea de opere, și dreptul civil referitor la muncă și viață socială, conform principiilor transmise de Biserică;

2° va da celor care prestează opera pe bază de contract o retribuție justă, astfel încât aceștia să poată prevedea corespunzător nevoilor proprii și familiilor lor.

Can. 1031 - § 1. (cf 1287 § 1) Respingându-se obiceiul contrar, administratorul bunurilor bisericești trebuie să prezinte Ierarhului în fiecare an o dare de seamă a administrației.

§ 2. Administratorul bunurilor bisericești va da socoteală, în mod public, despre bunurile temporare care se oferă Bisericii, conform modului stabilit de dreptul particular, exceptând cazul în care Ierarhul locului, dintr-o cauză gravă, a stabilit altfel.

Can. 1032 - (cf 1288) Administratorul bunurilor bisericești nu va introduce și nu va intenta proces în numele persoanei juridice în forul civil decât cu permisiunea Ierarhului propriu.

Can. 1033 - (cf 1289 b) Administratorul bunurilor bisericești, care și-a părăsit arbitrar funcția sau sarcina, este obligat la restituire, dacă datorită demiterii sale arbitrare Biserica a suferit daune.

CAPITOLUL III DESPRE CONTRACTE, MAI ALES DESPRE ÎNSTRĂINĂRI

Can. 1034 - (= 1290) Ceea ce dreptul civil al teritoriului în care s-a încheiat contractul stabilește referitor la contracte, atât în general cât și în special, precum și referitor la plata acestora, se va respecta, cu aceleași efecte, prin dreptul canonic, și în cazurile supuse puterii Bisericii.

Can. 1035 - § 1. (cf 1291 § 1) Pentru înstrăinarea bunurilor bisericești, care printr-o legitimă atribuire constituie patrimoniul stabil al unei persoane juridice, se cere:

1° (= 1293) o cauză justă, cum ar fi necesitatea urgentă, utilitatea evidentă, pietatea, caritatea sau un motiv pastoral;

2° evaluarea obiectului înstrăinării, făcută în scris de către experți;

3° în cazurile prevăzute de drept, consimțământul autorității competente dat în scris, fără de care înstrăinarea este invalidă.

§ 2. Se vor respecta și celelalte precauții prescrise de autoritatea competentă, pentru a fi evitată paguba Bisericii.

Can. 1036 - § 1. (cf 1292) Dacă valoarea bunurilor bisericești a căror înstrăinare se propune, este cuprinsă între suma minimă și suma maximă stabilită de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau de Scaunul Apostolic, se cere consimțământul:

1° consiliului pentru probleme economice și colegiului consilierilor eparhiali, dacă este vorba despre bunurile eparhiei;

2° Episcopului eparhial, care are nevoie în acest caz de consimțământul consiliului pentru probleme economice și al colegiului consilierilor eparhiali, dacă este vorba despre bunurile unei persoane juridice supuse aceluiași Episcop eparhial;

3° autorității determinate în tipic sau în statute, dacă este vorba despre bunurile unei persoane juridice, care nu este supusă Episcopului eparhial.

§ 2. În Bisericile patriarhale, dacă valoarea bunurilor depășește suma maximă stabilită de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, însă nu dublul, se cere consimțământul:

1° Patriarhului, dat cu consimțământul Sinodului permanent, dacă este vorba despre bunurile unei eparhii situate în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, exceptând cazul în care dreptul particular al aceleiași Biserici prevede altfel;

2° Episcopului eparhial, și de asemenea al Patriarhului, dat cu consimțământul Sinodului permanent, dacă este vorba despre bunurile unei persoane juridice supuse Episcopului eparhial, care își exercită puterea în limitele teritoriului Bisericii patriarhale;

3° Patriarhului, dat cu consimțământul Sinodului permanent, dacă este vorba despre bunurile unei persoane juridice, care nu este supusă Episcopului eparhial, chiar de drept pontifical, care este situată în limitele teritoriului Bisericii patriarhale.

§ 3. În Bisericile patriarhale, dacă valoarea bunurilor depășește dublul sumei stabilite de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale și dacă este vorba despre obiecte prețioase sau de *ex-voto* donate Bisericii, se va respecta § 2, însă Patriarhul are nevoie de consimțământul aceluiași Sinod.

§ 4. În celelalte cazuri se cere consimțământul Scaunului Apostolic, dacă valoarea bunurilor depășește suma stabilită sau aprobată de însuși Scaunul Apostolic, și dacă este vorba de obiecte prețioase sau donate *ex-voto* Bisericii.

Can. 1037 - Pentru înstrăinarea bunurilor temporare ale Bisericii patriarhale sau ale eparhiei Patriarhului, Patriarhul are nevoie de:

1° sfatul Sinodului permanent, dacă valoarea bunurilor este cuprinsă între suma minimă și cea maximă stabilită de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale și dacă este vorba despre bunurile Bisericii patriarhale; dacă, însă, este vorba numai despre bunurile eparhiei Patriarhului, se va respecta can. 1036, § 1, n. 1;

2° consimțământul Sinodului permanent, dacă valoarea bunurilor depășește suma maximă stabilită de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, însă nu dublul acesteia;

3° consimțământul Sinodului Episcopilor Bisericii patriarhale, dacă valoarea bunurilor depășește dublul aceleiași sume și dacă este vorba despre obiecte prețioase sau de cele donate *ex-voto* Bisericii.

Can. 1038 - § 1. (= 1292 § 4) Celor cărora li se cere sfatul prin drept, consimțământul sau confirmarea pentru înstrăinarea bunurilor bisericesti, nu își vor da sfatul, consimțământul sau confirmarea fără ca înainte să se fi informat cu exactitate despre starea economică a persoanei juridice ale căror bunuri temporare se propun pentru înstrăinare, precum și despre înstrăinările deja făcute.

§ 2. Sfatul, consimțământul sau confirmarea nu se consideră date, decât dacă în această cerere sunt exprimate înstrăinările făcute anterior.

Can. 1039 - Pentru orice înstrăinare se cere consimțământul celor interesați.

Can. 1040 - (= 1296) Dacă bunurile bisericesti au fost înstrăinate contrar prescrierilor dreptului canonic, însă înstrăinarea este valabilă prin dreptul civil, autoritatea superioară a celui care a făcut o astfel de înstrăinare va decide, după o evaluare matură, dacă trebuie și ce fel de acțiune să fie propusă, de către cine și contra cui, pentru a revendica drepturile Bisericii.

Can. 1041 - (= 1298) Exceptând cazul în care chestiunea este de importanță minimă, nu este permis ca bunurile bisericesti să fie vândute sau închiriate propriilor administratori sau rudeniilor lor până la gradul al patrulea de consangvinitate sau de afinitate, fără licența specială dată de autoritatea de care amintește can. 1036 și 1037.

Can. 1042 - (= 1295) Canoanele 1035-1041 trebuie respectate nu numai în cazul înstrăinării, ci și în orice problemă prin care se poate înrăutăți condiția patrimonială a persoanei juridice.

CAPITOLUL IV DESPRE DORINȚELE PIOASE ȘI DESPRE FUNDAȚIILE DE PIETATE

Can. 1043 - § 1. (= 1299) Cel care, conform dreptului natural sau canonic, poate dispune în mod liber de bunurile sale, le poate lăsa pentru cauze pioase, fie printr-un act valabil între vii, fie printr-un act valabil din cauza morții.

§ 2. În ultimele dorințe spre binele Bisericii se vor respecta, dacă se poate, prescrierile dreptului civil; dacă acestea nu au fost respectate, moștenitorii vor fi admonestați despre obligația pe care o au de a îndeplini dorința testatorului.

Can. 1044 - (= 1300) Voința credincioșilor creștini care donează sau lasă, fie prin acte valabile între vii, fie printr-un act valabil din cauza morții, bunurile lor pentru scopuri pioase, odată ce au fost acceptate în mod legitim, trebuie îndeplinită cu atenție, chiar în ceea ce privește forma de administrare și utilizare a bunurilor, rămânând neschimbat can. 1045.

Can. 1045 - § 1. (= 1301) Ierarhul este executorul tuturor dorințelor pioase, atât cele valabile din momentul morții, cât și cele valabile între vii.

§ 2. În virtutea acestui drept, Ierarhul poate și chiar trebuie să supravegheze, chiar prin vizită, ca dorințele pioase să fie îndeplinite, iar ceilalți executori, după ce și-au îndeplinit sarcina, trebuie să dea socoteală despre aceasta.

§ 3. Clauzele contrare acestui drept al Ierarhului, anexate ultimelor dorințe, se consideră ca și cum nu ar fi adăugate.

Can. 1046 - § 1. (= 1302) Cel care primește prin încredințare bunuri pentru scopuri pioase, fie prin act valabil între vii, fie prin act valabil din cauza morții, trebuie să-l înștiințeze pe Ierarhul propriu despre încredințarea primită, indicându-i toate acele bunuri împreună cu îndatoririle anexate; dacă, însă, donatorul se opune în mod expres și îi interzice întru totul să facă aceasta, nu va accepta încredințarea.

§ 2. Ierarhul trebuie să pretindă ca bunurile încredințate să fie puse în siguranță și să aibă grijă, conform normei can. 1045, § 2, ca dorința pioasă să fie realizată.

§ 3. Dacă este vorba despre bunuri încredințate vreunui membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc, care sunt destinate bisericilor locului sau ale eparhiei, a credincioșilor creștini care au acolo domiciliul, sau pentru ajutorarea unor cauze pioase, Ierarhul amintit în §§ 1 și 2 este Ierarhul locului.

Can. 1047 - § 1. (= 1303) De drept, fundațiile de pietate sunt:

1° fundațiile de pietate autonome, adică totalitatea bunurilor destinate operelor de pietate, apostolatului sau carității spirituale sau temporare și constituite ca persoană juridică de către autoritatea competentă;

2° fundațiile de pietate neautonome, adică bunurile materiale predate în orice fel unei persoane juridice cu îndatorire îndelungată, determinată de dreptul particular, vor realiza, din veniturile anuale, scopurile amintite la nr. 1.

§ 2. Bunurile temporare ale unei fundații neautonome, dacă au fost încredințate unei persoane juridice supuse Episcopului eparhial, după trecerea timpului determinat, trebuie destinate institutului special despre care amintește can. 1021 § 1, dacă voința fondatorului nu a fost altfel manifestată în mod expres; altfel, ele sunt cedate aceleiași persoane juridice.

Can. 1048 - § 1. Fundațiile autonome de pietate nu pot fi înființate decât de Episcopul eparhial sau de o altă autoritate superioară.

§ 2. (1304 § 1) Pentru ca o fundație de pietate neautonomă să poată fi acceptată în mod valid de o persoană juridică, se cere consimțământul Ierarhului propriu dat în scris; Ierarhul, însă, nu își va da consimțământul înainte de a-și da seama că persoana juridică va putea îndeplini noua îndatorire pe care și-o asumă, precum și îndatoririle deja asumate; același Ierarh va mai avea grijă ca veniturile să corespundă întru totul îndatoririlor anexate, conform obiceiului propriei Biserici *sui iuris*.

§ 3. Dreptul particular este cel care va determina celelalte condiții, fără de care fundațiile de pietate nu pot fi înființate sau acceptate.

Can. 1049 - (cf 1305) Ierarhul care a înființat o fundație de pietate sau care și-a dat consimțământul pentru acceptarea unei fundații de pietate, va stabili imediat un loc sigur în care să fie depozitați banii și bunurile mobile atribuite nominal în dotare, în scopul păstrării acelorași bani și a câștigului din bunurile mobile și să fie investiți cât mai repede, cu grijă și folos, după judecata prudentă a aceluiași Ierarh, după ce i-a consultat pe cei interesați și pe consiliul competent, în favoarea fundației însăși, cu menționarea expres determinată a îndatoririi.

Can. 1050 - (cf 1306 § 2) Un exemplar al documentului de fundație va fi păstrat în arhiva curiei eparhiale, celălalt în arhiva persoanei juridice.

Can. 1051 - § 1. (= 1307) Respectându-se cann. 1044-1046 și 1031, se va redacta o listă cu îndatoririle ce incumbă fundațiilor de pietate și se va expune într-un loc vizibil, pentru ca obligațiile de îndeplinit să nu fie date uitării.

§ 2. Va exista un registru pe care îl va păstra parohul sau rectorul bisericii, în care să fie adnotată fiecare îndatorire, îndeplinirea ei și milosteniile.

Can. 1052 - § 1. (= 1308) Reducerea îndatoririi de a celebra Divina Liturghie este rezervată Scaunului Apostolic.

§ 2. Dacă în documentul de fundație este prescris în mod expres, Ierarhul poate reduce îndatoririle de a celebra Divina Liturghie, din cauza scăderii veniturilor.

§ 3. Episcopul eparhial are competența de a reduce, din cauza scăderii veniturilor, cât timp durează această cauză, în măsura ofertelor în vigoare legitime în eparhie, numărul celebrărilor Divinei Liturghii, dacă nu există vreo persoană care are obligația și care s-ar putea constrânge eficient la mărirea ofertelor.

§ 4. Episcopul eparhial are, de asemenea, competența de a reduce datoria celebrării Divinei Liturghii, [datorie] care grevează asupra institutelor bisericești, dacă veniturile au devenit insuficiente pentru realizarea îndatoririlor ce se puteau obține la data acceptării lor.

§ 5. (=) Puterea amintită în §§ 3 și 4 o au și Superiorii generali ai institutelor călugărești sau ai societăților de viață comună după model călugăresc, care sunt de drept pontifical sau patriarhal.

§ 6. Puterea amintită în §§ 3 și 4, Episcopul eparhial o poate delega numai Episcopului coadjutor, Episcopului auxiliar, Protosincelului sau Sincelilor, orice subdelegare fiind exclusă.

Can. 1053 - (= 1309) Acelorași autorități amintite în can. 1052, le mai revine puterea de a transfera, dintr-o cauză justă, datoria de a celebra Divina Liturghie în zile sau institute diferite de cele stabilite în fondare.

Can. 1054 - § 1. (= 1310) Reducerea, moderarea și schimbarea dorințelor credincioșilor creștini care au donat sau lăsat bunurile lor pentru cauze pioase, pot fi făcute de Ierarh numai din cauze juste și necesare, dacă fondatorul a acordat aceluiași Ierarh, în mod expres, puterea de a reduce.

§ 2. Dacă executarea îndatoririlor impuse a devenit imposibilă din cauza micșorării veniturilor sau din alte cauze, fără nici o vină a administratorilor, Ierarhul, după ce s-a consultat cu cei interesați și cu consiliul competent, și respectând cât se poate mai bine dorința fondatorului, poate micșora în mod echitabil acele îndatoriri, rămânând neschimbat can. 1052.

§ 3. În celelalte cazuri se va recurge, în legătură cu acestea, la Scaunul Apostolic sau la Patriarh, care va acționa cu consimțământul Sinodului permanent.

TITLUL XXIV DESPRE JUDECĂȚI ÎN GENERAL

Can. 1055 - § 1. (= 1400 § 1) Obiectul judecării este:

1° obținerea sau apărarea drepturilor persoanelor fizice sau juridice, sau declararea faptelor juridice;

2° delictele, în ceea ce privește aplicarea pedepselor.

§ 2. Însă, în controversele născute dintr-un act de putere executivă de conducere este competentă numai autoritatea superioară conform normei cann. 996-1006.

Can. 1056 - În cauzele rezervate vreunui Dicaster al Scaunului Apostolic, tribunalele vor urma normele editate de același Dicaster.

Can. 1057 - (= 1043 § 1) În cauzele servilor lui Dumnezeu, pentru a fi înscrși între Sfinți, se vor respecta normele speciale stabilite de Pontiful Roman.

CAPITOLUL I DESPRE FORUL COMPETENT

Can. 1058 - (cf 1404) Pontiful Roman nu este judecat de nimeni.

Can. 1059 - § 1. (cf 1417) În baza primatului Pontifului Roman, oricare credincios creștin are dreptul integral de a-și înainta cauza, în orice stare sau grad de judecată, spre examinare, însuși Pontifului Roman, care este pentru întreaga lume catolică judecătorul suprem și care judecă fie personal, fie prin tribunalele Scaunului Apostolic, fie prin judecători delegați de el.

§ 2. Această instanță interpusă Pontifului Roman, totuși, exceptând cazul de apel, nu suspendă exercitarea puterii judecătorului care a început deja examinarea cauzei și de aceea acesta poate continua judecarea chiar până la sentința definitivă, exceptând cazul în care se constată că Pontiful Roman și-a adjudecat sieși cauza.

Can. 1060 - § 1. (cf 1405 § 1) Numai Pontiful Roman este cel care judecă:

1° pe Patriarhi;

2° pe Episcopi în cauze penale;

3° pe cei care dețin conducerea civilă supremă [=capii de state];

4° alte cauze pe care el însuși le-a adjudecat judecării sale.

§ 2. Cu excepția Episcopilor care își exercită puterea în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, ceilalți Episcopi vor fi judecați în cauzele contencioase de tribunalul desemnat de Pontiful Roman rămânând neschimbat can. 1066, § 2.

§ 3. Judecătorul nu poate cerceta un act sau un document confirmat în formă specifică de către Pontiful Roman, dacă în prealabil nu a primit mandat.

Can. 1061 - (cf 1405 § 3) În fața tribunalelor Scaunului Apostolic trebuie să vină persoanele care nu au o altă autoritate superioară sub Pontiful Roman, fie că sunt persoane fizice care nu sunt constituite în hirotonirea episcopală, fie că sunt persoane juridice, rămânând neschimbat can. 1063 § 4, nn. 3 și 4.

Can. 1062 - § 1. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, rămânând neschimbată competența Scaunului Apostolic, este tribunalul superior în limitele teritoriului aceleiași Biserici.

§ 2. Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale trebuie să aleagă prin vot secret tot la cinci ani, din propria grupare, un Moderator general al administrării justiției, precum și doi Episcopi care, împreună cu el ca președinte, vor constitui tribunalul; dacă, însă, unul dintre acești trei Episcopi

este în cauză sau nu poate fi prezent, Patriarhul, cu consimțământul Sinodului permanent, îl va substitui cu un alt Episcop; tot astfel și în cazul recuzării se va ocupa Patriarhul cu consimțământul Sinodului permanent.

§ 3. Acestui tribunal îi revine judecarea cauzelor contencioase, fie ale eparhiilor, fie ale Episcopilor, chiar și ale Episcopilor titulari.

§ 4. Apelul în aceste cauze se face la Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, exclus fiind un apel ulterior, rămânând neschimbat can. 1059.

§ 5. Moderatorul general al administrării justiției are dreptul să supravegheze toate tribunalele situate în limitele teritoriului Bisericii patriarhale și, de asemenea, dreptul de a decide în caz de recuzare contra vreunui judecător al tribunalului ordinar al Bisericii patriarhale.

Can. 1063 - § 1. Patriarhul trebuie să înființeze un tribunal ordinar al Bisericii patriarhale, diferit de tribunalul eparhiei Patriarhului.

§ 2. Acest tribunal va avea propriul său președinte, judecători, promotori ai dreptății, apărători ai legăturii și alți slujitori necesari, numiți de Patriarh cu consimțământul Sinodului permanent; președintele, judecătorii, promotorul dreptății precum și apărătorii legăturii nu pot fi înlăturați decât de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale, în timp ce Patriarhul singur poate accepta renunțarea la funcție.

§ 3. Acest tribunal este tribunalul de apel de gradul doi și de grade ulterioare de judecată prin intermediul judecătorilor care se schimbă între ei, pentru cauzele care au fost deja definite de tribunalele inferioare; acestui tribunal îi revin și drepturile tribunalului mitropolitan în acele locuri ale teritoriului Bisericii patriarhale în care nu au fost înființate provincii.

§ 4. Acest tribunal are competența de a judeca, prin judecători care se schimbă între ei, în primul și în ulterioarele grade de judecată, cauzele:

- 1° Exarhilor și ale delegaților Patriarhului, care nu sunt Episcopi;
- 2° persoanelor fizice sau juridice, care sunt supuse imediat Patriarhului;
- 3° institutelor de viață consacrată de drept pontifical;
- 4° Superiorului institutului de viață consacrată de drept pontifical care nu are în același institut un Superior înzestrat cu puterea judecătorească;
- 5° rezervate acestui tribunal prin prescrierile dreptului particular.

Can. 1064 - § 1. Tribunalul mitropolitan, care nu este diferit de tribunalul eparhiei Mitropolitului, este tribunalul de apel pentru sentințele tribunalelor eparhiale.

§ 2. (cf 1438, 2°) Pentru cauzele tratate în primul grad de judecată în fața Mitropolitului sau a altui Episcop eparhial, care nu mai are altă autoritate superioară sub Pontiful Roman, trebuie să se apeleze la tribunalul desemnat în mod stabil de către acesta, cu aprobarea Scaunului Apostolic, rămânând neschimbate cann. 139 și 175.

Can. 1065 - (cf 1438, 2°) Tribunalul de gradul trei este Scaunul Apostolic, dacă dreptul comun nu prevede în mod expres altfel.

Can. 1066 - § 1. (cf 1419) În fiecare eparhie și pentru toate cauzele ce nu sunt exceptate expres de drept, judecătorul de gradul întâi de judecată este Episcopul eparhial.

§ 2. Dacă, însă, este vorba de drepturi sau de bunuri temporare ale unei persoane juridice reprezentate de Episcopul eparhial, în primul grad de judecată judecă tribunalul de apel, rămânând neschimbat can. 1062, § 3.

Can. 1067 - § 1. (cf 1423 § 1) Tribunalul de gradul întâi, pentru mai multe eparhii ale aceleiași Biserici *sui iuris*, poate fi înființat de către Patriarh, cu consimțământul Episcopilor eparhiali interesați, dacă este vorba de eparhii situate în limitele teritoriului Bisericii patriarhale; în celelalte cazuri, de către însăși Episcopii eparhiali care au consimțit la aceasta, cu aprobarea Scaunului Apostolic.

§ 2. (cf 1423 § 1 b) Acest tribunal trebuie înființat dacă Episcopii eparhiali, fiecare în parte, nu pot înființa din nici un motiv un tribunal propriu; în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, dacă este cazul, acest tribunal va fi înființat de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale.

§ 3. În eparhiile pentru care a fost înființat acest tribunal, nu poate fi înființat în mod valid un tribunal eparhial colegial.

§ 4. Grupul Episcopilor eparhiali, care a consimțit la acest tribunal, sau Episcopului eparhial ales de aceasta, îi revine puterea pe care o are Episcopul eparhial în tribunalul său; dacă, însă, acest tribunal este înființat de Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau de Scaunul Apostolic, trebuie respectate normele stabilite de același Sinod sau de Scaunul Apostolic.

§ 5. (cf 1439 § 1) Apelul de la acest tribunal se face, în limitele teritoriului Bisericii patriarhale, la tribunalul ordinar al Bisericii patriarhale; în celelalte cazuri, însă, la tribunalul desemnat în mod stabil de grupul Episcopilor despre care se vorbește în § 4, cu aprobarea Scaunului Apostolic sau desemnat de același Scaun Apostolic.

Can. 1068 - § 1. (cf 1423) Episcopii eparhiali ai diferitelor Biserici *sui iuris*, care își exercită puterea în același teritoriu, pot să se înțeleagă între ei pentru constituirea unui tribunal comun, care să examineze fie cauzele contencioase, fie cele penale ale credincioșilor creștini, supuși ai vreunui dintre acești Episcopi eparhiali.

§ 2. Dacă lipsesc judecătorii sau alți slujitori apți pentru tribunale, Episcopii eparhiali se vor îngriji astfel încât să fie constituit un tribunal comun.

§ 3. Episcopii eparhiali, care au consimțit la înființarea unui tribunal comun, trebuie să desemneze pe unul dintre ei înșiși care să aibă față de acest tribunal puterile pe care le are Episcopul eparhial în tribunalul său.

§ 4. Împotriva sentinței tribunalului comun de primul grad, apelul se face la tribunalul desemnat în mod stabil de Scaunul Apostolic.

Can. 1069 - § 1. (cf 1427 §§ 1-2) Controversele dintre persoanele fizice sau juridice din același institut de viață consacrată, cu excepția institutelor seculare, în care Superiorii sunt înzestrați cu putere de conducere, vor fi definite în fața judecătorului sau a tribunalului determinat în tipic sau în statutele institutului.

§ 2. (= 1427 § 3) Dacă se naște o controversă, cu excepția institutelor seculare, între persoane fizice sau juridice ale diferitelor institute de viață consacrată, sau chiar ai aceluiași institut de drept eparhial sau ai altora în care Superiorii nu sunt înzestrați cu puterea de conducere, sau între un membru sau o persoană juridică a unui institut de viață consacrată și o oricare altă persoană fizică sau juridică, în primă instanță judecă tribunalul eparhial.

Can. 1070 - (= 1427 § 3) Autoritatea care înființează un tribunal oarecare, se va îngriji astfel ca tribunalul să aibă statute proprii, aprobate de aceeași autoritate, în care trebuie să fie determinate modul de numire a judecătorilor și a celorlalți slujitori, durata însărcinării, remunerația precum și celelalte lucruri cerute de drept.

Can. 1071 - (cf 1418) Oricare tribunal are dreptul să cheme în ajutor alt tribunal al oricărei Biserici, pentru a îndeplini unele acțiuni procesuale, cu excepția acelor acțiuni care implică deciziile judecătorilor.

Can. 1072 - (cf 1440) În cauzele despre care se vorbește în cann. 1060, 1061, 1062, § 3 și 1063, § 4 incompetența judecătorilor de grad inferior este absolută; la fel este absolută incompetența judecătorului dacă nu se respectă competența stabilită în virtutea gradului de judecată.

Can. 1073 - § 1. (= 1407) Nimeni nu poate fi chemat la judecata de primul grad decât în fața judecătorului competent în baza unuia din titlurile determinate de dreptul comun.

§ 2. Se spune că este relativă incompetența judecătorului care nu se poate sprijini pe nici unul din aceste titluri.

§ 3. Exceptând cazul în care dreptul prevede expres altfel, reclamantul urmează forul pârâtului; dacă, însă, pârâtul are mai multe foruri, opțiunea forului este concesionată reclamantului.

Can. 1074 - (= 1408) Oricine poate fi chemat în fața tribunalului domiciliului sau a cvasi-domiciliului.

Can. 1075 - § 1. (= 1409) Nomadul are forul în locul în care actualmente locuiește.

§ 2. Cel căruia nu-i sunt cunoscute nici domiciliul, nici cvasi-domiciliul și nici locul locuinței, poate fi chemat la judecată în fața forului reclamantului, dacă nu rezultă alt for legitim.

Can. 1076 - (= 1410) Din cauza situării obiectului, pârâtul poate fi chemat la judecată în fața tribunalului locului unde se găsește obiectul litigiului, de fiecare dată când acțiunea este îndreptată spre acest lucru, sau dacă este vorba despre o cauză de repunere în posesie.

Can. 1077 - § 1. (= 1411) Din cauza unui contract, pârâtul poate fi chemat la judecată în fața tribunalului locului unde a fost încheiat contractul sau trebuie să fie îndeplinit, exceptând cazul în care părțile au ales de comun acord un alt tribunal.

§ 2. Dacă cauza privește obligațiile provenite din alt titlu, pârâtul poate fi chemat la judecată înaintea tribunalului locului unde s-a născut obligația sau unde trebuie să fie îndeplinită.

Can. 1078 - (= 1412) În cauzele penale, acuzatul, chiar dacă este absent, poate fi chemat la judecată în fața tribunalului locului unde a fost comis delictul.

Can. 1079 - (1413) Pârâtul poate fi chemat la judecată:

1° în cazurile privitoare la administrarea de bunuri, în fața tribunalului locului în care se desfășoară administrarea;

2° în cauzele referitoare la moșteniri sau la testamente pioase, în fața tribunalului ultimului domiciliu sau cvasi-domiciliu sau locuinței celui a cărui moștenire sau testament pios sunt în cauză, rămânând neschimbat can. 1075, § 2, exceptând cazul în care este vorba de o simplă executare a unui legatar, care va fi examinat conform normelor obișnuite ale competenței.

Can. 1080 - Dacă nici unul din titlurile de mai sus nu îl sprijină pe judecător și cauza este introdusă în fața lui, acesta obține competența dacă părțile și autoritatea căreia tribunalul este imediat subordonat, consimt.

Can. 1081 - (= 1414) Datorită conexiunii, cauzele conexe între ele trebuie să fie judecate de către unul și același tribunal și în același proces, exceptând cazul în care se opune o prescriere a dreptului.

Can. 1082 - (= 1415) Datorită prevenției, dacă două sau mai multe tribunale sunt în mod egal competente, dreptul de a judeca o cauză îi revine celui care l-a citat primul pe pârât, în mod legitim.

Can. 1083 - (1416) § 1. Conflictele dintre judecători, referitoare la care dintre ei ar fi competent pentru judecarea unei cauze, trebuie definite de către tribunalul de apel al judecătorului în fața căruia a fost promovată pentru prima dată, în scris, cererea de introducere a cauzei.

§ 2. Dacă, însă, unul dintre tribunale este tribunalul de apel al celuilalt, conflictul va fi definit de către tribunalul de gradul trei al tribunalului la care a fost promovată pentru prima dată acțiunea.

§ 3. Împotriva deciziilor în aceste conflicte nu se dă loc apelului.

Can. 1084 - § 1. (cf 1425 § 1) Sunt rezervate tribunalelor colegiale cu trei judecători:

1° cauzele despre legătura sacrei hirotoniri;

2° cauzele despre legătura matrimonială, rămânând neschimbate cann. 1372-1374;

3° cauzele penale referitoare la delictele care atrag după sine pedeapsa excomunicării majore, privării de funcție, reducerii la un grad inferior sau a depunerii;

4° cauzele determinate de dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris*.

§ 2. Celelalte cauze vor fi tratate de un judecător unic, exceptând cazul în care Episcopul eparhial a rezervat o anumită cauză colegiului cu trei judecători.

§ 3. În primul grad de judecată, dacă colegiul nu poate fi constituit, atâta vreme cât durează această imposibilitate, Patriarhul, după consultarea Sinodului permanent, poate permite ca

Episcopul eparhial să încredințeze cauza unui judecător cleric unic care, în măsura posibilului, își va alege un asesor și un auditor; același lucru îl poate permite Mitropolitul care prezidează o Biserică mitropolitană *sui iuris*, sau chiar Mitropolitul unei Biserici patriarhale constituit în afara teritoriului aceleiași Biserici, fiecare după ce i-a consultat pe cei doi Episcopi eparhiali mai vechi în hirotonirea episcopală; în celelalte cazuri se va recurge la Scaunul Apostolic.

Can. 1085 - § 1. (cf 1426) Tribunalul colegial trebuie să procedeze în mod colegial și să ia deciziile cu majoritatea de voturi, și aceasta pentru validitate, dacă este vorba despre:

- 1° respingerea cererii unei acțiuni reconvenționale, sau a unei cauze incidente;
- 2° definirea recursului împotriva unui decret al președintelui;
- 3° o sentință, chiar orală, precum și de decrete care au putere de hotărâre definitivă.

§ 2. Celelalte acte procesuale le va finaliza punătorul, exceptând cazul în care colegiul și-a rezervat vreunul, însă nu pentru validitate.

§ 3. (= 1441) Dacă în primul grad de judecată cauza a fost examinată în mod colegial, tot în mod colegial trebuie să fie definită și în gradul de apel și nu cu un număr mai mic de judecători (\neq 1441 b); dacă, însă, a fost [examinată] de un judecător unic, și în gradul de apel va fi definită tot de către un judecător unic, exceptând cazul despre care vorbește can. 1084, § 3.

CAPITOLUL II DESPRE SLUJITORII TRIBUNALELOR

Art. I

Despre Vicarul judecătoresc, despre judecători și despre auditori

Can. 1086 - § 1. (= 1420) Episcopul eparhial este obligat să constituie un Vicar judecătoresc cu puterea judecătorească ordinară, diferit de Protosincol, exceptând cazul în care micimea eparhiei sau numărul mic de cauze recomandă altfel.

§ 2. Vicarul judecătoresc constituie un tribunal unic împreună cu Episcopul eparhial, însă nu poate judeca cauzele pe care Episcopul eparhial și le-a rezervat sieși.

§ 3. Vicarului judecătoresc i se pot da ajutoare care se numesc Vicari judecătorești adjuncți.

§ 4. Atât Vicarul judecătoresc cât și Vicarii judecătorești adjuncți trebuie să fie sacerdoți cu faimă integrală, doctori sau cel puțin licențiați în drept canonic, și să dea dovadă de prudență și râvnă pentru dreptate și în vârstă de cel puțin treizeci de ani.

Can. 1087 - § 1. (= 1421) În eparhie vor fi numiți de către Episcopul eparhial judecători eparhiali, care să fie clerici.

§ 2. Patriarhul, după consultarea Sinodului permanent, sau Mitropolitul care prezidează Biserica mitropolitană *sui iuris*, după ce i-a consultat pe cei doi Episcopi eparhiali mai vechi în hirotonirea episcopală, pot permite ca și alți credincioși creștini să fie numiți judecători, dintre care, în caz de necesitate, unul poate fi ales pentru a forma colegiul; în celelalte cazuri se va recurge la Scaunul Apostolic în această problemă.

§ 3. Judecătorii vor fi cu faimă integrală, doctori sau cel puțin licențiați în drept canonic, care dau dovadă de prudență și râvnă pentru dreptate.

Can. 1088 - § 1. (cf 1422) Vicarul judecătoresc, Vicarul judecătoresc adjunct și ceilalți judecători sunt numiți pe timp determinat.

§ 2. Dacă timpul determinat a trecut, în timp ce scaunul eparhial este vacant, aceștia nu pot fi înlăturați, ci rămân în funcție până când noul Episcop eparhial va prevedea referitor la aceasta.

§ 3. (= 1420 § 5) Dacă Vicarul judecătoresc este numit de Administratorul eparhiei, cu venirea noului Episcop eparhial are nevoie de confirmare.

Can. 1089 - (= 1424) Judecătorul unic, în orice judecată, poate să își aleagă ca și consultanți doi asesori dintre credincioșii creștini cu un trai experimentat.

Can. 1090 - § 1. (= 1425 § 3) Vicarul judecătoresc va desemna prin rotație, prin ordin, dintre judecătorii eparhiali, doi judecători care împreună cu președintele vor constitui tribunalul colegial, exceptând cazul în care Episcopul eparhial, conform prudenței sale, consideră că este oportun să procedeze altfel.

§ 2. Vicarul judecătoresc nu îi va înlocui pe judecătorii odată desemnați, decât dintr-un motiv foarte grav, care trebuie exprimat în decret, pentru validitate.

Can. 1091 - § 1. (= 1426 § 2) Tribunalul colegial va fi prezidat, dacă este posibil, de Vicarul judecătoresc sau de Vicarul judecătoresc adjunct.

§ 2. (= 1429) Președintele tribunalului colegial trebuie să desemneze ca punător pe unul dintre judecătorii aceleiași tribunal, dacă nu vrea să îndeplinească el însuși această sarcină.

§ 3. De asemenea președintele poate substitui punătorul cu altcineva, dintr-o cauză justă.

§ 4. Punătorul va face referire despre cauză în adunarea judecătorilor și va redacta sentința în scris.

Can. 1092 - Judecătorului unic îi revin drepturile tribunalului și ale președintelui.

Can. 1093 - § 1. (= 1428 § 1) Judecătorul sau președintele tribunalului colegial poate să desemneze un auditor pentru realizarea instruirii cauzei, pe care îl aleg fie dintre judecătorii tribunalului, fie dintre credincioșii creștini admiși la această funcție de către Episcopul eparhial.

§ 2. Episcopul eparhial poate admite în funcția de auditor credincioși creștini care se disting prin moravuri bune, prudență și doctrină.

§ 3. Auditorul este cel care strânge doar probele, conform mandatului judecătorului, și le consemnează judecătorului; dacă mandatul judecătorului nu se opune, el poate decide, totuși, între timp, care probe trebuie să le culeagă și în ce fel, dacă eventual se ridică întrebări în această privință în timp ce acesta își exercită funcția sa.

Art. II

Despre promotorul dreptății, despre apărătorul legăturii și despre notar

Can. 1094 - (1430) Pentru cauzele contencioase în care binele public poate fi în pericol precum și pentru cauzele penale, va fi constituit în eparhie un promotor al dreptății care este obligat să prevadă binele public.

Can. 1095 - § 1. (= 1431) În cauzele contencioase, Episcopul eparhial este cel care judecă dacă binele public este sau nu în pericol, exceptând cazul în care intervenția promotorului dreptății este prescrisă de drept, sau este în mod evident necesară, având în vedere natura lucrurilor.

§ 2. Dacă în precedentul grad de judecată a intervenit promotorul dreptății, intervenția sa se presupune necesară și în gradele ulterioare.

Can. 1096 - (= 1432) Pentru cauzele referitoare la nulitatea sacrei hirotoniri, sau nulitatea căsătoriei ori dezlegarea sa, se va constitui în eparhie un apărător al legăturii, care este obligat să se opună și să expună tot ceea ce se poate prezenta în mod rațional împotriva nulității sau dezlegării.

Can. 1097 - (= 1433) În cauzele în care se cere prezența promotorului dreptății sau a apărătorului legăturii, dacă aceștia nu au fost citați, actele sunt nule, exceptând cazul în care, fără a fi citați, în realitate aceștia au intervenit, sau cel puțin înaintea sentinței au putut să-și îndeplinească funcția lor, examinând actele.

Can. 1098 - (= 1434) Dacă dreptul comun nu prevede în mod expres altfel:

1° de fiecare dată când legea prescrie ca judecătorul să audieze părțile sau pe una dintre ele, vor fi audiați și promotorul dreptății și apărătorul legăturii, dacă intervin în judecată;

2° de fiecare dată când se cere instanța unei părți pentru ca judecătorul să poată lua o decizie referitoare la ceva, instanța promotorului dreptății sau a apărătorului legăturii care intervin în judecată, are aceeași putere.

Can. 1099 - § 1. (cf 1435) Episcopul eparhial este cel care îi numește pe promotorul dreptății și pe apărătorul legăturii; în tribunalele care nu sunt eparhiale, aceiași sunt numiți conform normei statutelor tribunalului, dacă dreptul nu prevede altfel.

§ 2. (= 1435) Promotorul dreptății și apărătorul legăturii vor fi credincioși creștini cu faimă integrală, doctori sau cel puțin licențiați în drept canonic, stimați prin prudența și râvna pentru dreptate.

Can. 1100 - § 1. (= 1436) Aceeași persoană, dar nu în aceeași cauză, își poate desfășura funcția de promotor al dreptății și pe cea de apărător al legăturii.

§ 2. Promotorul dreptății și apărătorul legăturii pot fi constituiți fie pentru toate cauzele, fie pentru fiecare cauză în parte; aceștia pot fi, însă, înlăturați de către Episcopul eparhial dintr-o cauză dreaptă.

Can. 1101 - § 1. (= 1437 § 1) În orice proces va interveni notarul, astfel încât vor fi considerate nule actele care nu sunt semnate de el.

§ 2. Actele pe care le întocmesc notarii au credibilitate publică.

Art. III

Despre slujitorii tribunalelor ce se aleg din diferite eparhii sau Biserici sui iuris

Can. 1102 - § 1. Judecătorii și ceilalți slujitori ai tribunalelor pot fi aleși din oricare eparhie sau institut călugăresc sau societate de viață comună după model călugăresc ai propriei sau altei Biserici *sui iuris*, însă cu consimțământul scris al propriului Episcop eparhial sau Superior major.

§ 2. Judecătorul delegat, dacă mandatul delegării nu prevede altfel, se poate folosi de ajutorul slujitorilor care locuiesc în teritoriul celui care delegă.

CAPITOLUL III DESPRE OBLIGAȚIILE JUDECĂTORILOR ȘI AI ALTOR SLUJITORI AI TRIBUNALELOR

Can. 1103 - § 1. (= 1444) Toți credincioșii creștini, și în primul rând Episcopii, se vor strădui cu sârguință pentru ca, stabilită rămânând justiția, litigiile să fie evitate, pe cât posibil, în sânul poporului lui Dumnezeu sau pentru o cât mai rapidă rezolvare pacifică.

§ 2. Judecătorul, la începutul litigiului și chiar și în alt moment, ori de câte ori se întrevide un rezultat bun, nu va omite să îndemne și să ajute părțile pentru a căuta de comun acord o soluție echitabilă a controverselor și să le indice căile potrivite pentru acest scop, recurgând chiar la medierea unor oameni importanți.

§ 3. Dacă însă cauza privește bunurile personale ale părților, judecătorul va aprecia dacă controversa poate fi încheiată în mod util printr-o tranzacție sau compromis arbitrar.

Can. 1104 - § 1. Judecătorul competent trebuie să presteze slujirea sa părții care o cere în mod legitim.

§ 2. (= 1501) Judecătorul nu poate examina nici o cauză, dacă nu i-a fost făcută o cerere, conform normei canoanelor, de către cel care este interesat sau de către promotorul dreptății.

Can. 1105 - (= 1447) Cel care a intervenit într-un proces ca judecător, promotor al dreptății, apărător al legăturii, procurator, avocat, martor sau expert nu poate mai târziu defini în mod valid aceeași cauză în alt grad de judecată ca judecător sau să îndeplinească în aceeași [cauză] funcția de asesor.

Can. 1106 - § 1. (= 1448) Judecătorul nu va accepta examinarea unei cauze care oarecum îl privește din motivul consangvinității sau afinității, în oricare grad al liniei drepte, și până la al patrulea grad al liniei colaterale inclusiv, sau din motivul tutelei sau curatelei, sau al unei obișnuințe intime de viață, sau al unei dușmăanii mari, sau al unui profit de realizat sau al unei daune de evitat.

§ 2. În aceleași circumstanțe trebuie să se abțină de la exercitarea funcției promotorul dreptății, apărătorul legăturii, asesorul și auditorul.

Can. 1107 - § 1. (cf 1449 § 2) Dacă judecătorul este recuzat, fie în tribunalul ordinar, fie în cel delegat, deși este competent, autoritatea a căreia tribunalul îi este subordonată imediat va defini această excepție, rămânând neschimbat can. 1062, §§ 2 și 5.

§ 2. (= 1449 § 3) Dacă Episcopul eparhial este judecătorul și recuzarea se opune contra sa, se va abține de la judecată.

§ 3. Dacă recuzarea se opune contra celorlalți slujitori ai tribunalului, această excepție va fi tratată de președintele tribunalului colegial sau de judecător, dacă este unic.

Can. 1108 - (= 1450) Dacă se admite recuzarea, persoanele trebuie schimbate, însă nu și gradul judecatei.

Can. 1109 - § 1. (cf 1451 § 1) Chestiunea recuzării trebuie definită foarte expeditiv, după audierea părților.

§ 2. Actele făcute de un judecător înainte de a fi fost recuzat sunt valide; cele însă care au fost făcute după ce a fost propusă recuzarea trebuie să fie anulate, dacă o parte cere aceasta în decurs de zece zile de la admiterea recuzării; după admiterea recuzării [actele] sunt invalide.

Can. 1110 - § 1. (= 1452) Într-o cauză care privește numai interesul particularilor, judecătorul poate acționa doar la instanța unei părți; dacă însă cauza a fost legitim introdusă, judecătorul poate purcede și chiar trebuie să o facă, chiar din oficiu, în cauzele penale și în alte cauze care privesc binele public al Bisericii sau mântuirea sufletelor.

§ 2. Judecătorul poate, de asemenea, suplini neglijența părților în aducerea probelor sau în opunerea excepțiilor ori de câte ori consideră necesar, pentru a evita o gravă sentință injustă, rămânând neschimbat can. 1283.

Can. 1111 - (= 1453) Judecătorii și tribunalele se vor îngriji ca, stabilită fiind justiția, toate cauzele să fie terminate cât mai repede posibil, astfel încât în primul grad de judecată să nu fie prelungite mai mult de un an, iar în gradul de apel nu mai mult de șase luni.

Can. 1112 - (cf 1454) Toți cei care constituie tribunalul sau persoanele care colaborează, trebuie să promită că își vor îndeplini sarcina cu fidelitate.

Can. 1113 - § 1. (= 1455) În judecățile penale trebuie ca întotdeauna, iar în judecățile contencioase atunci când divulgarea unui act procesual poate aduce prejudiciu părților, judecătorii și adjutanții tribunalului trebuie să țină secretul.

§ 2. Sunt, de asemenea, obligați să țină întotdeauna și față de toți secretul discuțiilor care au loc între judecători în tribunalul colegial înainte de a se da sentința și, de asemenea, privitor la diferitele votări și opinii pronunțate acolo; la acest secret sunt obligați și toți cei cărora despre aceste lucruri le-a parvenit știrea în orice fel.

§ 3. Mai mult decât atât, ori de câte ori natura cauzei sau a probelor este astfel încât prin divulgarea actelor sau a probelor se poate pune în pericol faima altuia, sau se poate da ocazie la nașterea unor disensiuni, sau scandaluri sau altfel de inconveniente de acest fel, judecătorul poate

obliga prin jurământ să păstreze secretul pe martori, pe experți, pe părți și pe avocații sau pe procuratorii lor.

Can. 1114 - (= 1456) Judecătorului și tuturor celorlalți slujitori ai tribunalului le este interzis să accepte orice fel de dar cu ocazia desfășurării judecății.

Can. 1115 - § 1. (= 1457) Judecătorii care, chiar dacă sunt competenți în mod sigur și evident, refuză să servească dreptatea sau care, fără nici un fundament într-o prescriere de drept, se declară competenți și examinează sau hotărăsc cauze, sau violează secretul prevăzut prin lege, sau prin înșelăciune și neglijență gravă cauzează o altă daună părților, pot fi pedepsiți de către autoritatea competentă cu pedepsele corespunzătoare, inclusiv privarea de funcție.

§ 2. Cu aceleași pedepse pot fi pedepsiți și ceilalți slujitori și adjutanți ai tribunalului dacă au greșit în funcția lor așa cum se arată mai sus; pe toți aceștia îi poate pedepsi și judecătorul.

Can. 1116 - Dacă judecătorul prevede că reclamatul probabil va respinge sentința bisericească, fiind întâmplător împotriva lui, și de aceea drepturile cuvenite pârâtului nu vor fi garantate suficient, la cererea pârâtului sau chiar din oficiu poate impune reclamatului o cauțiune corespunzătoare, în vederea respectării sentinței bisericești.

CAPITOLUL IV DESPRE ORDINEA EXAMINĂRILOR

Can. 1117 - (= 1458) Cauzele vor fi examinate în ordinea în care acestea au fost propuse și înscrise pe rol, exceptând cazul în care vreuna dintre acestea necesită tratarea grabnică, înaintea tuturor celorlalte; aceasta, însă, trebuie hotărât printr-un decret special însoțit de motivații.

Can. 1118 - § 1. (= 1459) Viciile datorită cărora poate rezulta nulitatea sentinței pot fi aduse ca argumente și chiar declarate din oficiu de către judecător, în orice stare sau grad al procesului.

§ 2. Excepțiile care cer amânarea procesului, mai ales cele care privesc persoanele și modul judecății, vor fi propuse înainte de începerea contestării litigiului, exceptând cazul în care acestea se ivesc după litigiul contestat deja și vor fi definite cât mai repede.

Can. 1119 - § 1. (= 1460) Dacă se propune o excepție contra competenței judecătorului, aceasta trebuie să o trateze judecătorul însuși.

§ 2. În cazul excepției de incompetență relativă, dacă judecătorul se declară competent, decizia sa nu admite apel, însă poate fi atacată prin cererea de anulare, prin restituirea integrală sau prin opoziția unui terț.

§ 3. Dacă, însă, judecătorul se declară incompetent, partea care se consideră lezată poate să se adreseze tribunalului de apel, în termen de cincisprezece zile utile.

Can. 1120 - (= 1461) Judecătorul care își recunoaște incompetența absolută, în orice stare a judecății, trebuie să-și declare incompetența.

Can. 1121 - § 1. (= 1462) Excepțiile unui lucru judecat, ale unei tranzacții și alte excepții peremptorii, care se numesc ale litigiului terminat, trebuie să fie propuse și examinate înaintea contestării litigiului; cel care le-a ridicat mai târziu nu va fi respins, ci va trebui să plătească cheltuielile de judecată, exceptând cazul în care dovedește că nu a întârziat obiecția din răutate.

§ 2. Celelalte excepții peremptorii vor fi propuse în contestarea litigiului și vor fi tratate la vremea lor, conform normelor referitoare la chestiunile incidentale.

Can. 1122 - § 1. (= 1463 § 1) Acțiunile reconvenționale nu pot fi propuse valid decât în decurs de treizeci de zile de la începerea contestării litigiului.

§ 2. Acțiunile reconvenționale vor fi examinate împreună cu acțiunea principală, adică în același grad de judecată cu a acesteia, exceptând cazul în care este necesară examinarea separată sau judecătorul consideră că aceasta e mai oportună.

Can. 1123 - (= 1464) Chestiunile privind cauțiunea pentru cheltuielile de judecată, sau pentru concesiunea apărării gratuite, cerute imediat la început și altele de acest fel, trebuie examinate în mod obișnuit înaintea contestării litigiului.

CAPITOLUL V DESPRE TERMENII DE JUDECATĂ, AMÂNARE ȘI LOC

Can. 1124 - § 1. (1465) Termenii constituiți de lege pentru perimarea drepturilor nu pot fi prelungiți și nici nu pot fi restrânși în mod valid decât la cererea părților.

§ 2. Ceilalți termeni, însă, înaintea trecerii lor, pot fi prelungiți de judecător din motive juste, după audierea sau cererea părților, însă nu pot fi restrânși valid niciodată decât cu consimțământul părților.

§ 3. Judecătorul se va îngriji, de asemenea, ca un proces să nu dureze prea mult din cauza amânărilor.

Can. 1125 - (= 1466) Dacă legea nu a stabilit termeni pentru desfășurarea actelor procesuale, judecătorul trebuie să le determine, ținând seama de natura fiecărui act.

Can. 1126 - (= 1467) Dacă în ziua indicată pentru un act judecătoresc tribunalul este închis, se subînțelege că termenul se prelungește la prima zi următoare de lucru.

Can. 1127 - (cf 1468) Sediul tribunalului va fi, pe cât posibil, stabil și deschis în orele stabilite, respectând normele stabilite, pentru acestea, de dreptul particular.

Can. 1128 - § 1. (= 1469) Judecătorul expulzat cu forța din teritoriul său, sau împiedicat să-și exercite puterea judecătorească, poate să-și exercite puterea în afara teritoriului său și să emită sentințe, înștiințându-l totodată despre aceasta pe Episcopul eparhial al locului.

§ 2. Pe lângă acestea, judecătorul poate să se deplaseze și în afara teritoriului propriu, pentru o cauză justă și după audierea părților, pentru a dobândi probe, totuși cu permisiunea Episcopului eparhial al locului, pe care-l va vizita, și în sediul indicat de același [Episcop].

CAPITOLUL VI DESPRE PERSOANELE ADMISE ÎN AULĂ ȘI DESPRE MODUL ÎNTOCMIRII ȘI PĂSTRĂRII ACTELOR

Can. 1129 - § 1. (= 1470) Dacă nu se prevede expres altfel de dreptul particular al Bisericii *sui iuris*, în timp ce se dezbat cauze în fața tribunalului, vor fi admiși în aulă numai cei pe care legea sau judecătorul îi stabilește ca fiind necesari pentru desfășurarea procesului.

§ 2. Judecătorul îi poate pedepsi cu pedepse corespunzătoare pe toți cei care, asistând la proces, au avut lipsă gravă de respect și de supunere datorate tribunalului, după ce i-a admonestat în zadar; îi poate suspenda și pe avocați și pe procuratori chiar și de la exercitarea funcției lor în fața tribunalelor bisericești.

Can. 1130 - (= 1471) Dacă vreo persoană ce trebuie interogată utilizează o limbă necunoscută judecătorului sau părților, se va recurge la un interpret jurat, desemnat de judecător; totuși declarațiile se vor redacta în scris, în limba originală, și se va adăuga traducerea; de asemenea, se va recurge la un interpret și dacă trebuie interogată un surd sau un mut, exceptând cazul în care judecătorul preferă eventual să se răspundă în scris la întrebările sale.

Can. 1131 - § 1. (= 1472 § 1) Toate actele judiciare, fie cele ce privesc meritul chestiunii, adică actele cauzei, fie cele ce aparțin formei procedurii, adică actele procesului, trebuie redactate în scris.

§ 2. Fiecare foaie a actelor trebuie numerotată și prevăzută cu o ștampilă autentică.

Can. 1132 - (= 1473) Ori de câte ori în actele judiciare se cere semnătura părților sau a martorilor, dacă partea sau martorul nu poate sau nu vrea să semneze, se va nota aceasta în aceleași acte, și în același timp judecătorul și notarul se vor încredința că actul însuși a fost citit cuvânt cu cuvânt părții sau martorului și că partea sau martorul nu a putut sau nu a vrut să semneze.

Can. 1133 - § 1. (= 1475) La terminarea judecății, documentele care sunt proprietatea privaților trebuie să fie restituite, însă după ce s-a păstrat o copie.

§ 2. Fără mandatul judecătorului le este interzis notarilor și cancelarului să elibereze copii ale actelor judiciare și ale documentelor dobândite în proces.

§ 3. Scrisorile anonime trebuie distruse și nu se va face mențiune în acte; în același fel trebuie distruse orice altă scriere și scrisori iscălite, care nu aduc nimic meritului cauzei sau care sunt calomnioase în mod cert.

CAPITOLUL VII DESPRE RECLAMANT ȘI PĂRÂT

Can. 1134 - (= 1476) Oricine, botezat sau nebotezat, poate acționa în judecată; partea chemată legitim [în judecată] trebuie să răspundă.

Can. 1135 - (= 1474) Chiar dacă reclamantul sau pârâtul și-au constituit un procurator sau un avocat, totuși sunt întotdeauna obligați să fie prezenți în persoană la judecată, când o prescrie dreptul sau judecătorul.

Can. 1136 - § 1. (= 1478) Minorii și cei care sunt lipsiți de uzul rațiunii pot sta la judecată doar prin intermediul părinților, tutorilor sau curatorilor.

§ 2. Dacă judecătorul consideră că drepturile acestora sunt în conflict cu drepturile părinților, tutorilor sau curatorilor lor, sau că aceștia nu pot tutela îndeajuns drepturile acestora, vor sta la judecată printr-un tutore sau curator constituit de judecător.

§ 3. Însă în cauzele spirituale și în cele conexe cu cele spirituale, dacă minorii au ajuns la uzul rațiunii, pot acționa și răspunde fără consimțământul părinților, sau tutorilor și chiar prin ei înșiși dacă au împlinit vârsta de paisprezece ani; altfel, prin tutorele constituit de judecător.

§ 4. Cei cărora le este interzisă administrarea bunurilor și cei slabi de minte pot sta la judecată prin ei înșiși numai pentru a răspunde de propriile delikte sau la prescrierea judecătorului; în celelalte cazuri trebuie să acționeze și să răspundă prin curatorii lor.

Can. 1137 - (= 1479) Ori de câte ori un tutore sau un curator este constituit de autoritatea civilă, acesta poate fi admis de către judecătorul bisericesc după ce l-a audiat, pe cât posibil, pe Episcopul eparhial al celui care i-a fost dat; dacă, însă, nu are sau dacă nu se consideră admisibil, judecătorul însuși va numi un tutore sau un curator pentru cauza respectivă.

Can. 1138 - § 1. (= 1480 § 1) Persoanele juridice vor sta la judecată prin reprezentanții lor legitimi.

§ 2. Ori de câte ori sunt în pericol bunurile pentru a căror înstrăinare se cere consimțământul, sfatul sau permisiunea cuiva, același consimțământ, sfat sau permisiune se cere și pentru introducerea sau contestarea litigiului.

§ 3. În caz de lipsă sau neglijență a reprezentantului, Ierarhul poate să apară în justiție, personal sau prin altcineva, în numele persoanelor juridice care sunt sub puterea sa.

CAPITOLUL VIII DESPRE PROCURATORII LA LITIGII ȘI DESPRE AVOCAȚI

Can. 1139 - § 1. (= 1481) Partea poate să-și constituie în mod liber un procurator și un avocat, însă poate, de asemenea, acționa și răspunde personal, exceptând cazul în care judecătorul consideră necesar serviciul unui procurator sau avocat.

§ 2. În judecata penală, însă, acuzatul trebuie să aibă întotdeauna un avocat, constituit fie de el însuși, fie dat de către judecător.

§ 3. În judecata contencioasă, dacă este vorba de minori sau de o cauză în care binele public este în pericol, cu excepția cauzelor matrimoniale însă, judecătorul va constitui din oficiu un avocat, părții care este lipsită.

Can. 1140 - § 1. (= 1482) Fiecare parte poate să-și constituie un singur procurator, care nu poate fi substituit de altul, exceptând cazul în care i s-a permis astfel, în scris.

§ 2. Dacă, însă, din cauză justă, sunt constituiți mai mulți procuratori de către aceeași parte, vor fi desemnați în așa fel încât între ei să poată avea loc prevenția.

§ 3. Avocați pot fi, totuși, numiți mai mulți deodată.

Can. 1141 - (= 1483) Procuratorul și avocatul trebuie să fie majori și cu o reputație bună; pe lângă acestea, avocatul trebuie să fie catolic, exceptând cazul în care autoritatea căreia tribunalul îi este imediat subordonat permite altfel, și să fie doctor în drept canonic sau cel puțin expert adevărat, și să fie aprobat de aceeași autoritate.

Can. 1142 - § 1. (= 1484) Procuratorul și avocatul, înainte de a-și asuma sarcina, trebuie să depună la tribunal un mandat autentic.

§ 2. Totuși, pentru a se evita extincția unui drept, judecătorul poate admite un procurator și fără să prezinte mandatul, prestând, dacă e cazul, o cauțiune corespunzătoare; actul judecătorului, însă, este fără nici o valoare dacă, în termenul de perimare ce trebuie fixat de judecător, procuratorul nu prezintă mandatul său.

Can. 1143 - (= 1485) Exceptând cazul în care are un mandat special, procuratorul nu poate renunța valid la acțiune, la instanța litigiului sau la actele judiciare și nici nu poate încheia tranzacții, pacte, compromisuri arbitrare și, în general, cele pentru care dreptul cere un mandat special.

Can. 1144 - § 1. (= 1486) Pentru ca îndepărtarea procuratorului sau a avocatului să-și producă efectul, este necesar ca aceasta să le fie notificată și dacă litigiul este deja contestat, judecătorul sau partea adversă vor fi înștiințați despre această îndepărtare.

§ 2. După emiterea sentinței definitive, dreptul și obligația de a declara apel, dacă mandatul nu-i refuză aceasta, îi rămâne procuratorului.

Can. 1145 - (cf 1487) Procuratorul și avocatul pot fi respinși de judecător printr-un decret dat fie din oficiu, fie la cererea unei părți, însă pentru o cauză gravă și întotdeauna rămânând neschimbat recursul la tribunalul de apel.

Can. 1146 - § 1. (= 1488) Procuratorului și avocatului le este interzis să cumpere un litigiu sau să trateze un onorar excesiv sau o parte din ceea ce este obiectul litigiului; dacă au făcut astfel, pactul este nul și pot fi pedepsiți de judecător prin amendă; avocatul, în plus, poate fi suspendat din funcție sau chiar, dacă este recidivist, destituit de către autoritatea căreia tribunalul îi este imediat subordonat și șters de pe lista avocaților.

§ 2. În același mod pot fi pedepsiți și procuratorii și avocații care, dejucând legea, sustrag cauze tribunalelor competente, pentru a fi definite mai favorabil de alte tribunale.

Can. 1147 - (= 1489) Procuratorii și avocații care, pentru daruri, promisiuni sau oricare alte motive, trădează sarcina lor, vor fi suspendați din exercitarea funcției de apărători și pedepsiți cu amendă sau alte pedepse corespunzătoare.

Can. 1148 - (= 1490) În fiecare tribunal vor fi constituiți, pe cât posibil, apărători stabili, remunerați de tribunalul însuși, care să exercite sarcina de procuratori sau avocați, mai ales în cazurile matrimoniale, pentru părțile care preferă să-i aleagă.

CAPITOLUL IX DESPRE ACȚIUNI ȘI EXCEPȚII

Can. 1149 - (= 1491) Orice drept este apărat nu numai de o acțiune, dacă nu există o dispoziție contrară expresă, ci și printr-o excepție (1492 § 2), la care se poate recurge întotdeauna și este prin natura sa perpetuă.

Can. 1150 - (= 1492 § 1) Orice acțiune se stinge prin prescriere conform normei dreptului sau în alt mod legitim, cu excepția acțiunilor referitoare la starea persoanelor, care [acțiuni] nu se sting niciodată.

Can. 1151 - Acțiunile contencioase, dacă dreptul nu prevede expres altfel, se sting prin prescriere după cinci ani, socotiți din ziua în care acțiunea ar fi putut fi propusă pentru prima dată, rămânând neschimbate, acolo unde sunt în vigoare, Statutele personale referitoare la acest lucru.

Can. 1152 - § 1. Orice acțiune penală se stinge odată cu moartea vinovatului, cu iertarea de către autoritatea competentă și prin prescriere.

§ 2. (= 1362 § 1) Acțiunea penală se stinge prin prescriere după trei ani, dacă nu este vorba de:

1° delict rezervate Scaunului Apostolic;

2° acțiunea privind delictele prevăzute în can. 1450 și 1453, care se sting prin prescriere, după cinci ani;

3° delict care nu sunt pedepsite de dreptul comun, dacă prin dreptul particular s-a stabilit alt termen de prescriere.

§ 3. (= 1362 § 2) Prescrierea decurge din ziua în care a fost comis delictul sau dacă delictul este continuu sau obișnuit, din ziua în care a încetat.

Can. 1153 - § 1. (= 1363) Dacă în limita termenilor despre care vorbește can. 1152, socotiți din ziua în care sentința de condamnare devine lucru judecat, nu i s-a comunicat vinovatului decretul executiv al judecătorului, acțiunea pentru executarea pedepsei se stinge prin prescriere.

§ 2. Tot astfel este valabil, respectând cele de respectat, dacă pedeapsa a fost impusă prin decret extrajudiciar.

Can. 1154 - După stingerea acțiunii penale prin prescriere:

1° nu este stinsă prin aceasta acțiunea contencioasă, născută întâmplător din delict, pentru repararea daunelor;

2° dacă binele public o cere, Ierarhul se poate folosi de remediile administrative potrivite, inclusiv suspendarea de la exercitarea ministerului sacru sau îndepărtarea din funcție.

Can. 1155 - (= 1493) Reclamantul poate acționa în judecată mai multe acțiuni simultane, care însă nu sunt contrare între ele, referitoare fie la același lucru fie la lucruri diferite, dacă nu depășesc competența tribunalului căruia i s-a adresat.

Can. 1156 - § 1. (= 1494 § 1) Pârâtul poate intenta, în fața aceluiași judecător și în aceeași judecată, o acțiune reconvențională contra reclamantului, fie în virtutea legăturii cauzei cu acțiunea principală, fie pentru a respinge sau a diminua cererea reclamantului.

§ 2. Nu se admite reconvenția la reconvenție.

Can. 1157 - (= 1495) Acțiunea reconvențională trebuie să fie propusă judecătorului în fața căruia a fost instituită acțiunea principală, chiar dacă este delegat numai pentru o singură cauză sau este relativ incompetent pentru altele.

Can. 1158 - § 1. (= 1496 § 1) Cel care, prin argumente cel puțin probabile, dovedește că are dreptul asupra unui lucru deținut de altcineva și că dauna este iminentă, dacă acest lucru nu îi este înapoiat, are dreptul să obțină din partea judecătorului sechestrarea aceluiași lucru.

§ 2. În aceleași circumstanțe se poate obține ca unuia să i se interzică exercitarea unui drept.

Can. 1159 - § 1. (= 1497) Sechestrarea unui lucru este admisă și pentru siguranța unui credit, în cazul în care dreptul creditorului rezultă suficient de bine.

§ 2. Sechestrarea se poate extinde chiar și la acele bunuri ale debitorului, care se găsesc la oricine sub un titlu oarecare, precum și asupra creditelor debitorului.

Can. 1160 - (= 1498) Sechestrarea unui lucru și interdicția exercitării unui drept, nu se pot hotărî niciodată, dacă dauna pentru care există temerea poate fi reparată altfel, și dacă se oferă o garanție potrivită în scopul reparării sale.

Can. 1161 - (= 1499) Judecătorul poate concesiona celui căruia i-a acordat punerea sub sechestru sau interdicția exercitării unui drept, o cauțiune prealabilă pentru repararea daunelor, dacă nu va putea dovedi dreptul său.

Can. 1162 - (= 1500) În privința naturii și a puterii unei acțiuni de posesie, se va respecta dreptul civil al locului unde este situat lucrul despre a cărui posesiune este vorba.

Can. 1163 - § 1. Ori de câte ori se introduce o cerere pentru obținerea unei previziuni pentru întreținerea unui om, judecătorul, după audierea părților, poate stabili printr-un decret o execuție imediată, prescriind cauțiuni potrivite dacă este cazul, ca între timp să fie asigurate alimentele necesare, fără a prejudicia dreptul ce va fi hotărât prin sentință.

§ 2. (cf 1650 § 2) După ce a fost făcută cererea de către o parte sau de către promotorul dreptății pentru obținerea acestui decret, judecătorul, audiind cealaltă parte, va hotărî despre acest lucru cât mai expeditiv, însă niciodată în mai mult de zece zile; după trecerea lor inutilă, sau dacă cererea este respinsă, rămâne deschisă calea recursului la autoritatea căreia tribunalul este imediat subordonat, cu condiția ca acesta să nu fie judecătorul însuși sau, dacă vreunul preferă, la judecătorul de apel care, de asemenea, va hotărî cât mai expeditiv despre acest lucru.

CAPITOLUL X DESPRE MODUL DE EVITARE A JUDECĂȚILOR

Art. I Despre tranzacție

Can. 1164 - (cf 1714) În tranzacție se va respecta dreptul civil al locului în care se realizează tranzacția.

Can. 1165 - § 1. (= 1715) Tranzacția nu poate fi făcută valid în cauzele privind acele lucruri sau acele drepturi care privesc binele public, precum și altele de care părțile nu pot dispune liber.

§ 2. Dacă este vorba însă de bunurile temporare bisericești, tranzacția se poate face, respectând însă, dacă materia o cere astfel, formalitățile stabilite de drept privind înstrăinarea bunurilor bisericești.

Can. 1166 - Cheltuielile pe care le-a cerut tranzacția, dacă nu se prevede expres altfel, vor fi suportate de părți, fiecare jumătate.

Can. 1167 - Judecătorul nu va accepta, cel puțin de regulă, tratarea de către el însuși a tranzacției, ci o va încredința altui expert în drept.

Art. II

Despre compromisul arbitrar

Can. 1168 - § 1. Cei care au o controversă între ei pot să cadă de acord în scris ca aceasta să fie soluționată de arbitri.

§ 2. Tot astfel pot cădea de acord în scris cei care încheie sau au încheiat un contract între ei, pentru controversele care se vor naște eventual din acest contract.

Can. 1169 - Nu se pot rezolva în mod valid prin compromisuri arbitrare controversele a căror tranzacție este interzisă.

Can. 1170 - § 1. Se pot numi unul sau mai mulți arbitri, însă în număr impar.

§ 2. În însuși compromisul, dacă aceștia nu vor fi desemnați nominal, trebuie cel puțin determinat numărul lor și în același timp să fie stabilite criteriile de numire și substituire.

Can. 1171 - Compromisul este nul dacă:

1° nu au fost respectate normele stabilite pentru validitatea contractelor care depășesc administrația obișnuită;

2° nu a fost realizat în scris;

3° procuratorul a recurs fără mandat special la compromisul arbitrar sau au fost violate prescrierile cann. 1169 sau 1170;

4° controversa nu s-a născut nici nu se va naște dintr-un contract cert conform normei can. 1168, § 2.

Can. 1172 - Sarcina de arbitru nu o pot îndeplini în mod valid:

1° minorii;

2° cei pedepsiți cu pedeapsa excomunicării, chiar minoră, a suspendării sau a depunerii;

3° membrii unui institut călugăresc sau a unei societăți de viață comună după model călugăresc, fără permisiunea Superiorului.

Can. 1173 - Numirea unui arbitru nu are putere dacă el însuși nu acceptă, în scris, sarcina.

Can. 1174 - § 1. Dacă nu sunt desemnați arbitrii în compromis sau dacă trebuie schimbați și părțile sau alții cărora li s-a încredințat [desemnarea], sunt în dezacord față de alegerea tuturor sau față de unii din arbitrii, fiecare parte poate încredința cauza tribunalului care este competent să definească cauza în primul grad de judecată, dacă părțile nu au fost de acord altfel; tribunalul, după ce le-a audiat și pe celelalte părți, va prevedea printr-un decret.

§ 2. Aceeași normă se va respecta dacă oricare dintre părți neglijează să desemneze arbitru, dacă partea care s-a adresat tribunalului și-a desemnat arbitri, dacă trebuia să o facă, cu cel puțin douăzeci de zile mai repede.

Can. 1175 - Referitor la recuzarea arbitrilor hotărăște însă tribunalul despre care este vorba în can. 1174, § 1, care, după ce i-a audiat pe arbitrii recuzați și pe părți, va decide chestiunea prin decret; dacă acceptă recuzarea, va numi alți arbitri în locul lor, exceptând cazul în care în compromis se prevede altfel.

Can. 1176 - § 1. Obligațiile arbitrilor trebuie stabilite în însuși compromisul, precum și cele ce privesc păstrarea secretului.

§ 2. Exceptând cazul în care părțile hotărăsc altfel, arbitrii își aleg liber modul procedurii; acesta însă trebuie să fie simplu și termenii trebuie să fie scurți, respectând echitatea și ținând cont de legea procesuală.

§ 3. Arbitrii sunt lipsiți de orice putere de constrângere; dacă necesitatea o cere, aceștia trebuie să se adreseze tribunalului competent pentru examinarea cauzei.

Can. 1177 - § 1. Cauzele incidentale, care eventual ar apărea, le vor rezolva arbitrii înșiși, prin decret.

§ 2. Dacă, însă, se ridică o chestiuni prejudiciară, pentru care nu se poate compromisul arbitrar, arbitrii trebuie să suspende procesul până când părțile nu vor obține din partea judecătorului și nu vor notifica arbitrilor că sentința asupra chestiunii a trecut în lucru judecat sau, dacă chestiunea privește starea persoanelor, că sentința poate fi trimisă spre executare.

Can. 1178 - Dacă părțile nu hotărăsc altfel, sentința arbitrară trebuie dată în șase luni socotite din ziua în care toți arbitrii și-au acceptat sarcina; termenul poate fi amânat de către părți.

Can. 1179 - § 1. Sentința arbitrară se dă cu majoritate de voturi.

§ 2. Dacă situația o permite, sentința arbitrară va fi redactată de către arbitrii înșiși în felul sentințelor judecătorești și semnate de către fiecare dintre arbitrii; pentru validitatea sa însă, se cere și este suficient să fie semnată de majoritatea lor.

Can. 1180 - § 1. Exceptând cazul în care sentința arbitrară este nulă din cauza unei vine grave a arbitrilor, arbitrii au dreptul la recuperarea cheltuielilor lor; pentru acest lucru pot cere cauțiunile potrivite.

§ 2. Este de dorit ca arbitrii să-și presteze gratuit opera; altfel, remunerarea lor trebuie prevăzută chiar în compromisul făcut.

Can. 1181 - § 1. Textul integral al sentinței arbitrare trebuie depus în cincisprezece zile la cancelaria tribunalului eparhial, unde sentința a fost dată; în decurs de cinci zile de la depunerea ei, dacă nu se constată cu certitudine că sentința arbitrală este afectată de nulitate, Vicarul judecătoresc va emite, personal sau prin altcineva, un decret de confirmare ce trebuie notificat imediat părților.

§ 2. Dacă Vicarul judecătoresc refuză să emită acest decret, partea interesată poate să se adreseze tribunalului de apel care va rezolva chestiunea cât mai expeditiv; dacă, însă, Vicarul judecătoresc tace timp de o lună, aceeași parte poate cere ca acesta să-și îndeplinească sarcina; dacă însă, cu toate acestea, va tăcea după trecerea a cinci zile, partea poate interpune recurs tribunalului de apel, care va defini această chestiune cât mai expeditiv.

§ 3. Dacă se constată cu certitudine că sentința arbitrară este afectată de nulitate din cauza neglijenței prescrierilor stabilite pentru validitatea compromisului, Vicarul judecătoresc va declara nulitatea și o va notifica cât mai repede părților, fiind înlăturat orice recurs împotriva acestei declarații.

§ 4. Sentința arbitrară se transformă în lucru judecat imediat după emiterea decretului de confirmare, rămânând neschimbat can. 1182.

Can. 1182 - § 1. Apelul împotriva sentinței arbitrare se admite numai dacă părțile au căzut de acord în scris între ele că aceasta va fi supusă și acestui remediu; în acest caz apelul trebuie interpus în decurs de zece zile de la comunicarea decretului de confirmare, în fața aceluiași judecător care a emis decretul; dacă, însă, altcineva este judecătorul competent să primească apelul, purcederea va fi făcută în fața acestuia în decurs de o lună.

§ 2. Sentința arbitrară care admite apel, trece în lucru judecat, conform normei can. 1322.

Can. 1183 - De cererea de nulitate împotriva unei sentințe arbitrare care a trecut în lucru judecat, de restituirea integrală, dacă se constată în mod evident injustiția sentinței însăși, de

opoziția unui terț, precum și de corectarea unei erori materiale ale sentinței, se va ocupa judecătorul care a emis decretul de confirmare, conform normei obișnuite a dreptului.

Can. 1184 - § 1. Executarea sentinței arbitrare poate fi făcută în aceleași cazuri în care este admisă executarea sentinței judecătorești.

§ 2. Sentința arbitrală trebuie mandată spre execuție, personal sau prin altul, Episcopului eparhial al eparhiei unde a fost emisă, exceptând cazul în care părțile au desemnat alt executor.

TITLUL XXV DESPRE JUDECATA CONTENCIOASĂ

CAPITOLUL I DESPRE JUDECATA CONTENCIOASĂ OBIȘNUITĂ

Art. I Despre cererea de introducere a litigiului

Can. 1185 - (= 1502) Cine vrea să cheme pe cineva la judecată trebuie să prezinte judecătorului competent cererea de introducere a litigiului în care se propune obiectul controversii și se cere slujirea judecătorului.

Can. 1186 - § 1. (= 1503) Judecătorul poate admite o cerere orală ori de câte ori, fie reclamantul este împiedicat să prezinte o cerere de introducere a litigiului, fie cauza este ușor de cercetat și are o importanță minoră.

§ 2. Totuși, în ambele cazuri, judecătorul îi va ordona notarului să redacteze un act scris, care va trebui să fie citit reclamantului și aprobat de către acesta, și [act] care ține locul cererii de introducere a litigiului scrise de reclamant, cu toate efectele juridice.

Can. 1187- (= 1504) Cererea de introducere a litigiului trebuie:

1° să exprime în fața cărui judecător este introdusă cauza, ce se cere și de la cine se cere;

2° să indice pe ce drept se bazează reclamantul și, măcar la modul general, pe care fapte și probe pentru demonstrarea celor afirmate;

3° să fie semnată și datată cu ziua, luna și anul de către reclamant sau procuratorul său precum și locul unde reclamantul sau procuratorul său locuiesc, sau au spus că au reședința, pentru a primi actele;

4° să indice domiciliul sau cvasi-domiciliul pârâtului.

Can. 1188 - § 1. (= 1505) Judecătorul unic sau președintele tribunalului colegial, după ce a văzut fie că este de competența sa, fie că reclamantului nu-i lipsește capacitatea de a sta la judecată, trebuie printr-un decret al său să admită sau să refuze cât mai repede cererea de introducere a litigiului.

§2. Cererea de introducere a litigiului poate fi refuzată numai dacă:

1° judecătorul sau tribunalul sunt incompetenți;

2° se constată fără nici un dubiu că reclamantul nu are capacitatea legitimă să stea la judecată;

3° nu a fost respectat can. 1187 nn. 1-3;

4° rezultă în mod cert din cererea de introducere a litigiului, că cererea este lipsită de orice fundament și este imposibil să apară vreun fundament din proces.

§ 3. Dacă cererea de introducere a litigiului este respinsă pentru vicii care se pot corecta, reclamantul poate prezenta din nou aceluiași judecător o cerere corectată.

§ 4. Împotriva respingerii cererii de introducere a litigiului, partea are întotdeauna dreptul integral, în timp util de zece zile, să interpună recurs motivat la tribunalul de apel sau, dacă cererea a fost refuzată de președinte, la colegiu; această chestiune a respingerii însă trebuie să fie definită cât mai expeditiv.

Can. 1189 - (= 1506) Dacă judecătorul, în decurs de o lună de la prezentarea cererii de introducere a litigiului, nu a emis decretul de acceptare sau respingere a cererii, partea interesată poate înainta o cerere pentru ca judecătorul să-și îndeplinească sarcina sa; dacă însă, în ciuda acestei cereri, judecătorul tace, după trecerea inutilă a zece zile, socotite de la instanța făcută, cererea se consideră admisă.

Art. II

Despre citație și despre intimarea sau notificarea actelor judiciare

Can. 1190 - § 1. (= 1507) În decretul prin care se admite cererea reclamantului de introducere a litigiului, judecătorul sau președintele tribunalului trebuie să cheme în judecată, adică să citeze celelalte părți pentru contestarea litigiului, stabilind dacă acestea trebuie să răspundă în scris sau să se prezinte în fața sa, pentru a se pune de acord asupra dubiilor; dacă, însă, din răspunsurile lor scrise consideră că este necesară convocarea părților, poate decide astfel printr-un nou decret.

§ 2. Dacă cererea de introducere a litigiului este considerată admisă conform normei can. 1189, decretul de citare în judecată trebuie să fie emis în decurs de douăzeci de zile de la cererea despre care se vorbește în acest canon.

§ 3. Dacă, însă, părțile se prezintă în fapt în fața judecătorului pentru a trata cauza, nu se cere citație, iar notarul va indica în acte că părțile au apărut în judecată.

Can. 1191 - § 1. (= 1508) Decretul de citare în judecată trebuie să fie comunicat imediat părâtului și în același timp notificat celorlalți care trebuie să se prezinte.

§ 2. La citație se va anexa cererea de introducere a litigiului, exceptând cazul în care judecătorul consideră că, pentru o cauză gravă, nu trebuie notificată părții înainte ca aceasta să depună în judecată.

§ 3. Dacă acțiunea este intentată împotriva celui care nu are liberul exercițiu al drepturilor sale, sau libera administrare a bunurilor asupra cărora se poartă litigiul, citația trebuie intimată celui prin care acesta poate sta în judecată conform normei dreptului.

Can. 1192 - § 1. (= 1509) Intimarea sau notificarea citațiilor, decretelor, sentințelor și a altor acte judiciare trebuie făcută prin poștă, cu confirmare de primire sau în alt fel, cel mai sigur posibil, respectând legile dreptului particular.

§ 2. Despre faptul intimării sau notificării și despre modul lor, trebuie să rezulte din acte.

§ 3. (= 1510) Partea chemată, care refuză primirea citației sau împiedică să-i parvină citația, se consideră citată în mod legitim.

Can. 1193 - (= 1511) Dacă citația nu a fost intimată în mod legitim, actele procesului sunt nule, exceptând cazul în care, în pofida tuturor, partea s-a prezentat pentru desfășurarea cauzei.

Can. 1194 - (= 1512) Dacă citația a fost intimată legitim sau părțile s-au prezentat în fața judecătorului pentru tratarea cauzei:

1° chestiunea încetează să mai fie integră;

2° cauza devine proprie aceluși judecător sau tribunal, de altfel competent, în fața căruia a fost instituită acțiunea;

3° puterea delegată este stabilită pentru judecătorul delegat, astfel încât aceasta nu se pierde când încetează dreptul celui care l-a delegat;

4° se întrerupe prescrierea, exceptând cazul în care este stabilit altfel;

5° începe instanța litigiului, și de aceea se aplică imediat principiul conform căruia în cursul litigiului nu se introduce nimic nou.

Art. III

Despre contestarea litigiului

Can. 1195 - § 1. (= 1513) Contestarea litigiului are loc atunci când, printr-un decret al judecătorului, este definit obiectul controversii în baza cererii și răspunsurilor părților.

§ 2. Întrebările și răspunsurile părților exceptând cele din cererea de introducere a litigiului, pot fi formulate ori în răspunsul la citație ori în declarațiile orale făcute în fața judecătorului; în cazurile mai dificile, însă, părțile vor fi convocate de către judecător, pentru a se pune de acord în privința dubiului sau dubiilor, cărora li se va răspunde prin sentință.

§ 3. Decretul judecătorului va fi intimat părților; aceștia, dacă nu au consimțit deja, pot recurge la același judecător în decurs de zece zile, pentru ca decretul să fie schimbat; acest lucru trebuie însă hotărât cât mai expeditiv, printr-un decret al aceluiași judecător.

Can. 1196 - (= 1514) Obiectul controversii, odată definit, nu mai poate fi modificat în mod valid decât printr-un nou decret, dintr-un motiv grav, la cererea unei părți și după ce au fost audiate celelalte părți și au fost cântărite argumentele lor.

Can. 1197 - (= 1515) Fiind contestat litigiul, posesorul unui lucru străin încetează să mai fie în bună credință; de aceea, dacă este condamnat la restituirea lucrului, trebuie să restituie și fructele, din ziua începerii contestării litigiului, și să repare daunele.

Can. 1198 - (= 1516) Fiind contestat litigiul, judecătorul va stabili părților un timp corespunzător pentru propunerea și completarea probelor.

Art. IV

Despre suspendarea, perimarea și renunțarea instanței litigiului

Can. 1199 - (= 1518) Dacă o parte moare sau își schimbă starea, sau îi încetează funcția în virtutea căreia acționează:

1° când cauza nu este concluzionată încă, instanța litigiului se suspendă până când moștenitorul decedatului sau succesorul, sau cel care este interesat, reia instanța litigiului;

2° când cauza este concluzionată, judecătorul trebuie să continue [instanța], după ce l-a citat pe procurator, dacă există, sau, dacă lipsește, pe moștenitorul sau pe succesorul decedatului.

Can. 1200 - § 1. (= 1519) Dacă încetează sarcina tutorelui, a curatorului sau a procuratorului, ori a avocatului, care sunt necesari conform normei can. 1139, instanța litigiului se suspendă interimar.

§ 2. Judecătorul va numi cât mai repede posibil un alt tutore sau curator; poate de asemenea constitui un procurator pentru litigiu sau un avocat, dacă partea a neglijat să o facă, într-un termen scurt, stabilit de judecătorul însuși.

Can. 1201 - (= 1520) Dacă părțile nu pun nici o acțiune procesuală în timp de șase luni, fără să existe vreo piedică, instanța litigiului este perimată.

Can. 1202 - (= 1521) Perimarea are efect prin dreptul însuși, și împotriva tuturor, chiar și a minorilor, și trebuie declarată chiar și din oficiu, rămânând neschimbat dreptul de a cere indemnitate contra tutorilor, curatorilor, administratorilor, procuratorilor, care nu au dovedit că sunt nevinovați.

Can. 1203 - (= 1522) Perimarea stinge actele procesului, însă nu și actele cauzei; mai mult, acestea își păstrează valoarea chiar și într-o altă judecată, dacă cauza va fi interpusă între aceleași persoane și pentru același lucru; referitor însă la străini, nu au altă putere decât documentele.

Can. 1204 - (= 1523) Cheltuielile unei judecăți perimate trebuie suportate de fiecare parte, în măsura în care acestea le-au făcut.

Can. 1205 - § 1. (= 1524) În orice stare și grad de judecată reclamantul poate renunța la instanța litigiului; tot astfel, atât reclamantul cât și pârâțul pot renunța la actele procesului, fie la toate, fie numai la unele.

§ 2. Tutorii și administratorii persoanelor juridice, pentru a putea renunța la instanța litigiului, au nevoie de sfatul sau consimțământul celor cărora li se cere concursul pentru a face actele ce depășesc limitele administrării obișnuite.

§ 3. Pentru ca renunțarea să fie valabilă, trebuie să fie făcută în scris și semnată de partea însăși sau de procuratorul ei, înzestrat însă cu un mandat special, și comunicată celeilalte părți, acceptată de către aceasta sau cel puțin neatacată și admisă de judecător.

Can. 1206 - (= 1525) Renunțarea admisă de judecător, pentru actele la care s-a renunțat, produce același efect ca și perimarea instanței litigiului și obligă, de asemenea, pe cel care renunță să plătească cheltuielile actelor la care a renunțat.

Art. V Despre probe

Can. 1207 - § 1. (= 1526) Îndatorirea de a aduce probe îi incumbă celui care afirmă.

§ 2. Nu au nevoie de probe:

1° cele ce prin dreptul însuși se presupun;

2° faptele afirmate de unul dintre opozanți și recunoscute de celălalt, dacă proba nu este cerută, în pofida tuturor, de drept sau de judecător.

Can. 1208 - § 1. (= 1527) Pot fi aduse probe de orice natură, care se văd utile pentru examinarea cauzei și sunt licite.

§ 2. Dacă o parte face instanță pentru a fi acceptată o probă respinsă de judecător, judecătorul însuși o va defini cât mai expeditiv.

Can. 1209 - (= 1528) Dacă o parte sau un martor refuză să se prezinte în fața judecătorului pentru a răspunde, este permis să fie audiată printr-o persoană desemnată de către judecător, sau să i se ceară declarația înaintea unui notar public sau prin orice alt mijloc legitim.

Can. 1210 - (= 1529) Judecătorul nu va proceda, fără o cauză gravă, la strângerea probelor înainte de contestarea litigiului.

1° Despre declarațiile părților

Can. 1211 - (= 1530) Judecătorul poate interoga întotdeauna părțile pentru a descoperi mai bine adevărul, ba chiar trebuie să o facă la instanța unei părți sau pentru a dovedi că un fapt de interes public este pus în afara oricărui dubiu.

Can. 1212 - § 1. (cf 1531) Partea interogată în mod legitim trebuie să răspundă și să spună integral adevărul, exceptând cazul în care răspunsul dezvăluie un delict comis de ea însăși.

§ 2. Dacă însă refuză să răspundă, judecătorul va aprecia ceea ce poate fi dedus din aceasta pentru proba faptelor.

Can. 1213 - (= 1532) În cazurile în care binele public este în cauză, judecătorul pune părțile ce vor fi interogate să jure că vor spune adevărul, sau cel puțin că au spus adevărul, exceptând cazul în care un motiv grav îndeamnă altfel; în celelalte cazuri poate să o facă după propria sa prudență.

Can. 1214 - (= 1533) Părțile, promotorul dreptății și apărătorul legăturii pot prezenta judecătorului articolele asupra cărora să interogheze partea.

Can. 1215 - (= 1534) Referitor la interogarea părților, se vor respecta canoanele despre interogarea martorilor, cu referințele de rigoare.

Can. 1216 - (= 1535) Afirmația despre un fapt oarecare, făcută scris sau verbal în fața judecătorului competent, de către una din părți împotriva ei însăși, referitoare la materia judecătii, fie din proprie inițiativă, fie interogată de judecător, este o confesiune judiciară.

Can. 1217 - § 1. (= 1536) Confesiunea judiciară a unei părți, dacă este vorba despre o problemă privată și binele public nu este în cauză, le eliberează pe celelalte de îndatorirea probării.

§ 2. De asemenea, în cauzele care privesc binele public, mărturisirea judiciară și celelalte declarații ale părților pot avea o valoare doveditoare care, împreună cu celelalte elemente ale cauzei, vor fi evaluate de către judecător, însă nu li se poate atribui o valoare deplină de probare, decât în cazul în care se adaugă alte elemente care le coroborează întru totul.

Can. 1218 - (= 1537) Judecătorul este cel care va evalua cu privire la confesiunea extrajudiciară făcută în judecată, după aprecierea tuturor împrejurărilor.

Can. 1219 - (= 1538) Confesiunea sau oricare altă declarație a unei părți nu are nici o valoare dacă se adeverește că a fost pronunțată printr-o eroare de fapt sau că a fost smulșă cu forța, sau printr-o frică gravă.

2° Despre proba prin documente

Can. 1220 - (= 1359) În oricare gen de judecată se admite proba prin documente, atât publice cât și private.

Can. 1221 - § 1. (= 1540) Documentele publice bisericesti sunt cele care au fost redactate de o persoană în baza sarcinii sale publice în Biserică, respectând cele obișnuite prescrise de drept.

§ 2. Documentele publice civile sunt cele care, conform dreptului civil, sunt considerate ca atare.

§ 3. Celelalte documente sunt private.

Can. 1222 - (cf 1541) Documentele publice fac credință despre ceea ce se afirmă în ele direct și principal, exceptând cazul în care argumente contrare și evidente dovedesc altceva, rămânând neschimbat dreptul civil al locului, în ceea ce privește documentele civile.

Can. 1223 - (cf 1542) Un document privat, fie admis de o parte, fie recunoscut de judecător, are contra autorului documentului sau contra celui care a semnat documentul și a celor care au preluat de la aceștia cauza, aceeași putere probatoare ca și confesiunea extrajudiciară; împotriva străinilor însă poate avea putere probatoare, de estimat de către judecător împreună cu celelalte împrejurări ale cauzei, însă nu i se poate atribui puterea probatoare deplină, exceptând cazul în care se adaugă alte elemente care coroborează întru totul.

Can. 1224 - (= 1543) Dacă documentele apar șterse, corectate, interpolate sau cu alte defecte, judecătorul este cel care va estima dacă și în ce măsură trebuie ținut seama de aceste documente.

Can. 1225 - (= 1544) Documentele nu au putere probatoare în judecată dacă nu sunt în original sau în copie autenticată și depuse la cancelaria tribunalului, astfel încât judecătorul și părțile să le poată examina.

Can. 1226 - (= 1545) Judecătorul poate dispune ca un document comun ambelor părți să fie prezentat în judecată.

Can. 1227 - § 1. (= 1546) Nimeni nu este obligat să prezinte documente, chiar dacă sunt comune, care nu pot fi comunicate fără pericol de daună conform can. 1229, § 2, n. 2, sau fără pericolul violării respectării secretului.

§ 2. Dacă însă măcar o parte a documentului poate fi copiată și prezentată sub forma unei copii fără inconveniente menționate, judecătorul poate dispune ca aceasta să fie prezentată.

3° Despre martori și despre mărturii

Can. 1228 - (= 1547) Proba prin martori este admisă în orice cauză, sub conducerea judecătorului.

Can. 1229 - § 1. (= 1548) Martorii trebuie să mărturisească adevărul judecătorului care interoghează în mod legitim.

§ 2. Rămânând neschimbat can. 1231, sunt exceptați de la obligația de a răspunde:

1° clericii, în privința celor pe care aceștia le-au cunoscut în baza ministeriului sacru; conducătorii civili, medicii, moașele, avocații, notarii și alții, care au obligația de a respecta secretul chiar și în rațiunea unui sfat dat, referitor la cele supuse secretului;

2° cei care se tem că prin mărturia lor vor provoca lor înșiși, sau soțului lor, sau consangvinilor apropiați sau afinilor, infamie, neplăceri primejdioase sau alte rele grave.

a) Cine pot fi martori

Can. 1230 - (= 1549) Toți pot fi martori, dacă nu sunt respinși în mod expres de drept, fie întru totul, fie în parte.

Can. 1231 - § 1. (= 1550) Nu vor fi admiși să depună mărturie minorii sub vârsta de paisprezece ani și cei slabi de minte; totuși, pot fi audiați prin decretul judecătorului, care îi declară folositori.

§ 2. Sunt considerați incapabili să depună mărturie:

1° cei care sunt părți în cauză sau cei care se prezintă la judecată în numele părților, judecătorul și cei care îl asistă, avocatul și ceilalți care asistă sau au asistat părțile în aceeași acuză;

2° sacerdoții, referitor la tot ceea ce au cunoscut din confesiunea sacramentală, chiar dacă penitentul le cere să vorbească; ba mai mult, ceea ce s-a auzit de la cineva, indiferent în ce fel, cu ocazia peninței sacramentale nu poate fi acceptat nici măcar ca indiciu de adevăr.

b) Despre martorii de adus și de exclus

Can. 1232 - (= 1551) Partea care a adus un martor poate renunța la interogarea sa, însă partea adversă poate cere ca martorul să fie totuși interogat.

Can. 1233 - § 1. (= 1552) Dacă se cere proba prin martori, numele și domiciliul lor vor fi indicate tribunalului.

§ 2. În termenul prestabilit de judecător se vor arăta punctele argumentelor asupra cărora se cere interogarea martorilor; altfel cererea se va considera abandonată.

Can. 1234 - (= 1553) Judecătorul este cel care reduce numărul prea mare de martori.

Can. 1235 - (= 1554) Înainte ca martorii să fie interogați, numele lor vor fi comunicate părților; dacă însă, conform estimării prudente a judecătorului, aceasta nu se poate face fără o gravă dificultate, se va face cel puțin înaintea publicării mărturiilor.

Can. 1236 - (cf 1555) Rămânând neschimbat can. 1231, o parte poate cere ca un martor să fie exclus, dacă se demonstrează un motiv just, înainte ca martorul să fie interogat.

Can. 1237 - (= 1556) Citarea unui martor se face printr-un decret al judecătorului, comunicat în mod legitim martorului.

Can. 1238 - Martorul citat de către judecător, conform normei dreptului, se va prezenta sau va face cunoscut judecătorului motivul absenței sale.

c) Despre interogatoriul martorilor

Can. 1239 - § 1. (= 1558 § 1) Martorii vor fi interogați în sediul tribunalului, exceptând cazul în care judecătorul consideră altfel.

§ 2. Episcopii și cei care, conform dreptului poporului lor se bucură de o favoare asemănătoare, vor fi audiați în locul ales de ei înșiși.

§ 3. Judecătorul va decide unde trebuie să fie audiați cei care, din cauza distanței, bolii sau a altei piedici, le este imposibil sau le este greu să ajungă la sediul tribunalului, rămânând neschimbate cann. 1071 și 1128.

Can. 1240 - (= 1559) Părțile nu pot asista la interogarea martorilor, decât dacă judecătorul, mai ales când lucrul este bun privat, consideră să-i admită; pot însă asista procuratorii sau avocații lor, exceptând cazul în care judecătorul consideră că trebuie să se procedeze în secret, din cauza împrejurării faptelor și a persoanelor.

Can. 1241 - § 1. (= 1560) Martorii vor fi interogați separat, câte unul.

§ 2. Dacă martorii sunt în dezacord grav între ei sau cu una din părți, judecătorul îi poate pune să se confrunte între ei, evitând, pe cât posibil, neînțelegerile și scandalul.

Can. 1242 - (= 1561) Interogarea martorului se face de către judecător sau de către delegatul său, sau de către auditor, la care e oportun să asiste și notarul; pentru aceasta, părțile sau promotorul dreptății sau apărătorul legăturii sau avocații prezenți la interogatoriu, dacă au alte întrebări de pus martorului, le vor pune nu martorului ci judecătorului sau celui care îl înlocuiește, pentru a le pune el însuși, dacă dreptul particular nu prevede altfel.

Can. 1243 - § 1. (= 1562) Judecătorul va reaminti martorului obligația gravă de a spune tot adevărul și numai adevărul.

§ 2. Judecătorul va cere jurământul martorului conform can. 1213; dacă însă martorul refuză să-l depună, va fi audiat fără jurământ.

Can. 1244 - (= 1563) Judecătorul va verifica în primul rând identitatea martorului; va cerceta ce relație are cu părțile și când îi va pune întrebările specifice cauzei, va căuta să știe și izvoarele cunoștințelor sale și în care timp determinat a cunoscut ceea ce afirmă.

Can. 1245 - (= 1564) Întrebările vor fi scurte, adaptate la înțelegerea celui care va fi interogat, nu vor cuprinde mai multe deodată, nu înșelătoare, nu șirete, care nu sugerează răspunsul, departe de orice ofensă și aparținătoare cauzei de care este vorba.

Can. 1246 - § 1. (= 1565) Întrebările nu se vor comunica anticipat martorilor.

§ 2. Dacă însă ceea ce trebuie mărturisit este atât de înlăturat în memorie, încât nu poate afirma nimic cu certitudine dacă înainte nu le este reamintit, judecătorul poate preveni martorul asupra câtorva puncte, dacă consideră că aceasta se poate face fără pericol.

Can. 1247 - (= 1566) Martorii vor spune oral mărturia și nu vor citi ceva scris, exceptând cazul în care este vorba despre calcule sau socoteli, caz în care pot consulta notițele pe care le-au adus cu ei.

Can. 1248 - § 1. (= 1567) Răspunsul va fi redactat imediat în scris de către notar, care trebuie să redea chiar însăși cuvintele martorului, cel puțin cu privire la cele ce țin direct de obiectul judecării.

§ 2. Se poate admite utilizarea invențiilor tehnice care reproduc vocea, dacă apoi răspunsurile vor fi consemnate în scris și semnate, pe cât posibil, de cei care au dat răspunsurile.

Can. 1249 - (= 1568) Notarul va menționa în acte despre prestarea, renunțarea sau refuzul jurământului, despre prezența părților și a altora, despre întrebările adăugate din oficiu, și în general despre tot ceea ce merită amintit, întâmplător petrecut, când martorii au fost interogați.

Can. 1250 - § 1. (= 1569) La sfârșitul interogatoriului trebuie citite în fața martorului cele redactate de notar despre răspunsurile sale, sau martorul să fie pus să audă cele înregistrate prin mijloace tehnice despre răspunsurile sale, dând aceluiași martor dreptul de a adăuga, de a suprima, de a corecta sau de a varia.

§ 2. În sfârșit, actul trebuie semnat de martor, de judecător și de notar.

Can. 1251 - (= 1570) Martorii, chiar dacă au fost deja interogați, pot fi chemați din nou, la cererea unei părți sau din oficiu, înaintea publicării mărturiilor, dacă judecătorul o consideră necesar sau util, dacă nu există totuși nici un pericol de orice complicitate sau corupție.

Can. 1252 - (= 1571) Martorilor trebuie să le fie rambursate, în baza unei estimări echitabile făcute de judecător, cheltuielile făcute și câștigurile pierdute, depunând mărturie în cauză.

d) Despre credibilitatea mărturiilor

Can. 1253 - (= 1572) Judecătorul, în estimarea mărturiilor, după ce a cerut scrisori de mărturisire, dacă a fost necesar, va lua în considerare:

1° care va fi condiția persoanei sau onestitatea sa;

2° dacă a mărturisit din proprie știință, mai ales despre ceea ce a văzut și auzit personal, sau după opinia sa, după zvonuri sau după ceea ce a auzit de la alții;

3° dacă martorul este constant și ferm coerent cu sine, sau dacă este schimbător, nesigur sau șovăitor;

4° dacă are martori care confirmă mărturia sau dacă este confirmată sau nu de alte elemente probatorii.

Can. 1254 - (= 1573) Mărturia unui singur martor nu poate avea credibilitate deplină, exceptând cazul în care este vorba de un martor calificat, care depune mărturie despre cele săvârșite din oficiu, sau dacă circumstanțele de lucruri sau persoane sugerează altceva.

4° Despre experți

Can. 1255 - (= 1574) Trebuie făcut apel la opera experților de fiecare dată când dreptul sau judecătorul prescrie examinarea și părerea lor, fundamentată pe regulile artei sau științei lor, pentru a dovedi un fapt oarecare sau pentru a face cunoscută adevărata natură a unui lucru oarecare.

Can. 1256 - (= 1575) Judecătorului îi revine numirea experților, după ce a audiat părțile sau la propunerea lor sau, dacă e cazul, [îi revine] însușirea referatelor făcute deja de alți experți.

Can. 1257 - (= 1576) Și experții pot fi excluși sau recuzați pentru aceleași motive ca și martorii.

Can. 1258 - § 1. (= 1577) Judecătorul, ținând seama de cele deduse eventual de părți, va defini cu un decret al său fiecare punct pentru care expertul trebuie să-și desfășoare opera.

§ 2. Expertului îi vor fi transmise actele cauzei și celelalte documente și auxiliare de care acesta poate avea nevoie pentru a-și îndeplini sarcina.

§ 3. Judecătorul, după ce l-a audiat pe același expert, va determina termenul în care va fi îndeplinită examinarea și depusă relatarea.

Can. 1259 - § 1. (= 1578) Experții vor întocmi fiecare un raport, separat de a celorlalți, exceptând cazul în care judecătorul va ordona să se facă unul singur, semnat de toți; dacă se face astfel, se vor nota cu grijă opiniile divergente, dacă au fost.

§ 2. Experții trebuie să indice cu claritate prin care documente sau prin ce alte mijloace potrivite s-au convins despre identitatea persoanelor, a lucrurilor sau a locurilor, pe ce cale și prin ce metodă au procedat în îndeplinirea sarcinii încredințate lor și mai ales pe care argumente își sprijină concluziile lor.

§ 3. Expertul poate fi chemat de judecător pentru a furniza explicațiile care par necesare ulterior.

Can. 1260 - § 1. (= 1579) Judecătorul va aprecia cu grijă nu numai concluziile experților, chiar concordante, ci și celelalte circumstanțe ale cauzei.

§ 2. Când își expune rațiunea deciziei, el trebuie să precizeze argumentele care l-au indus să admită sau să respingă concluziile experților.

Can. 1261 - (= 1580) Experților li se vor achita cheltuielile și onorariile determinate de echitate și dreptate de către judecător, respectând dreptul particular.

Can. 1262 - § 1. (= 1581) Părțile pot să-și desemneze experți privați ce vor fi aprobați de judecător.

§ 2. Experții privați, dacă judecătorul îi admite, pot consulta actele cauzei, ori de câte ori este necesar, să asiste la executarea expertizei, și pot întotdeauna să prezinte propria relatare.

5° Despre apropiere și despre recunoașterea judiciară

Can. 1263 - (= 1582) Dacă pentru definirea cauzei judecătorul consideră oportun să meargă într-un loc oarecare sau să examineze un lucru oarecare, va hotărî dinainte aceasta printr-un decret în care va indica în mod sumar, după audierea părților, cele ce vor fi prestate în această apropiere sau recunoaștere judiciară.

Can. 1264 - (= 1583) După terminarea apropierii sau a recunoașterii judiciare, se va întocmi un document.

6° Despre presupuneri

Can. 1265 - (cf 1586) Presupunerile care prin dreptul însuși nu sunt stabilite, judecătorul, pentru a ajunge la o sentință dreaptă, poate să le facă, însă numai dacă acestea rezultă dintr-un fapt cert și determinat, coerente cu obiectul controversii.

Can. 1266 - (= 1585) Cel care are de partea sa ceea ce prin dreptul însuși este presupus, este eliberat de îndatorirea probării, care cade asupra părții adverse.

Art. VI Despre cauzele incidentale

Can. 1267 - (= 1587) Este vorba de o cauză incidentală ori de câte ori, instanța litigiului fiind începută, se propune o chestiune care, chiar dacă nu este cuprinsă în mod expres în cererea de introducere a litigiului, totuși ține atât de mult de cauză încât trebuie rezolvată de cele mai multe ori înaintea chestiunii principale.

Can. 1268 - (= 1588) Cauza incidentală se propune în scris sau oral, indicând legătura care există între aceasta și cauza principală, în fața judecătorului competent pentru definirea cauzei principale.

Can. 1269 - § 1. (= 1589) Judecătorul, după ce a primit cererea și a audiat părțile, va defini cât mai expeditiv dacă chestiunea incidentală propusă are temeii și o legătură cu cauza principală, sau dacă, din contră, trebuie respinsă de la început, iar dacă o admite, va decide dacă este atât de gravă încât trebuie să fie rezolvată prin sentință interlocutoare sau prin decret.

§ 2. Dacă însă consideră că chestiunea incidentală nu se va rezolva înaintea sentinței definitive, va decide să fie luată în considerare când se va defini cauza principală.

Can. 1270 - § 1. (= 1590) Dacă o chestiune incidentală trebuie rezolvată prin sentință, se vor respecta canoanele despre judecățile contencioase sumare, exceptând cazul în care, ținând cont de gravitatea lucrului, judecătorul consideră altfel.

§ 2. Dacă însă trebuie rezolvată prin decret, tribunalul o poate încredința auditorului sau președintelui.

Can. 1271 - (= 1591) Înaintea încheierii cauzei principale, judecătorul sau tribunalul poate, pentru un motiv just, să revoce sau să refacă decretul sau sentința interlocutoare, fie la stăruința unei părți, fie din oficiu, după ce a audiat părțile.

1° Despre părțile ce nu se prezintă

Can. 1272 - § 1. (= 1592) Dacă pârâțul citat nu s-a prezentat și nu a adus o motivație corespunzătoare privind absența sa, sau dacă nu a răspuns conform normei can. 1190, § 1, judecătorul, printr-un decret, îl va declara absent de la judecată și va decide astfel încât cauza să-și urmeze cursul, respectând cele de respectat, și va proceda până la sentința definitivă și la executarea sa.

§ 2. Înainte de emiterea acestui decret, trebuie să rezulte, chiar printr-o nouă citație, dacă este necesar, că citația a fost făcută în mod legitim și i-a parvenit în timp util pârâțului.

Can. 1273 - § 1. (= 1593) Dacă ulterior pârâțul s-a prezentat la judecată sau a dat răspunsul său înaintea definitivării cauzei, poate aduce concluziile și probele sale, rămânând neschimbat can. 1283; totuși, judecătorul va veghea ca judecata să nu se prelungească dinadins, prin întârzieri prea lungi, ce nu sunt necesare.

§ 2. Chiar dacă pârâțul nu s-a prezentat sau nu a dat răspuns înaintea definitivării cauzei, poate să se folosească de atacul împotriva sentinței; dacă însă dovedește că a fost reținut de o piedică legitimă, pe care nu a putut-o dovedi mai repede fără vina sa, se poate folosi de cererea de nulitate.

Can. 1274 - Dacă reclamantul nu s-a prezentat în ziua și la ora fixată pentru contestarea litigiului și nici nu a furnizat o scuză potrivită:

1° judecătorul îl va cita din nou;

2° dacă reclamantul nu se prezintă după a doua citație, se presupune că a renunțat la instanța litigiului;

3° dacă însă vrea să apară ulterior în proces, se va respecta can. 1273.

Can. 1275 - § 1. (= 1595) Partea absentă de la judecată, care nu a demonstrat o piedică justă, este obligată să plătească cheltuielile de judecată făcute datorită absenței sale precum și, dacă este necesar, să plătească indemnizația celeilalte părți.

§ 2. Dacă atât reclamantul cât și pârâțul au fost absenți de la judecată, fiecare din ei răspunde pentru sine însuși de plata integrală a cheltuielilor de judecată.

2° Despre intervenția unui terț în cauză

Can. 1276 - § 1. (= 1596) Cel care este interesat, poate fi admis să intervină într-o cauză, în orice grad al judecării, fie ca parte ce-și apără propriul drept, fie ca accesoriu, pentru a ajuta una din părți.

§ 2. Pentru a fi admis însă, trebuie să prezinte judecătorului, înainte de concluzionare, în cauză, o cerere în care să demonstreze pe scurt dreptul său de a interveni.

§ 3. Cel care intervine într-o cauză trebuie să fie admis în acea stare a judecării în care se găsește cauza; după ce i s-a acordat un termen scurt și anulator pentru a-și prezenta dovezile dacă cauza a ajuns la faza probatoare.

Can. 1277 - (= 1597) Judecătorul, după ce a audiat părțile trebuie să cheme la judecată un terț, a cărui intervenție pare necesară.

3° Despre tentative în cursul litigiului

Can. 1278 - Tentativa este un act prin care, în cursul litigiului, se modifică ceva de către una dintre părți împotriva celeilalte, sau de judecător împotriva uneia dintre părți sau a ambelor, care aduce unei părți un prejudiciu și contra sa, fie referitor la materia judecării, fie referitor la drepturile procesuale, dacă nu se admite de dreptul însuși această înnoire.

Can. 1279 - Tentativa este nulă prin dreptul însuși, pentru care judecătorul trebuie să dispună revocarea sa; se poate totuși însănătoși de dreptul însuși dacă în decurs de o lună de la ziua în care a luat la cunoștință de tentativă, nu i se propune judecătorului chestiunea.

Can. 1280 - Chestiunile privind tentativele trebuie definite cât mai expeditiv de către judecătorul cauzei principale, dacă tentativa a fost îndeplinită de una din părți; însă, dacă judecătorul însuși a îndeplinit tentativa, de către tribunalul de apel.

Art. VII

Despre publicarea actelor, despre concluzia în cauză și despre discutarea cauzei

Can. 1281 - § 1. (= 1598) După dobândirea probelor, judecătorul trebuie, printr-un decret, să permită părților și avocaților lor, sub pedeapsa nulității, să vadă în cancelaria tribunalului actele care încă nu le sunt cunoscute; ba chiar, dacă avocații o cer, li se poate da o copie a actelor; în cauzele care privesc binele public însă, pentru a evita pericole grave, judecătorul poate decide ca un anumit act să nu fie arătat nimănui, totuși fiind atent ca dreptul de apărare să rămână integral.

§ 2. Pentru completarea probelor, părțile pot propune judecătorului alte probe; odată dobândite, dacă judecătorul consideră necesar, din nou are loc decretul despre care se vorbește în § 1.

Can. 1282 - § 1. (= 1599) Fiind îndeplinite toate cele referitoare la producerea probelor, se trece la concluzionarea cauzei.

§ 2. Această concluzionare intervine de fiecare dată când ori părțile declară că nu mai au nimic de adăugat, ori când timpul util fixat de judecător pentru a propune probele a trecut, sau dacă judecătorul a declarat cauza suficient de instruită.

§ 3. Despre concluzionarea cauzei, în orice fel s-ar fi întâmplat, judecătorul va emite un decret.

Can. 1283 - (= 1600) După concluzionarea cauzei, judecătorul poate chema aceiași martori sau pe alții, să dispună alte probe care înainte nu au fost cerute, însă numai:

1° în cauzele care privesc doar un bun privat al părților, dacă toate părțile consimt;

2° în celelalte cazuri, după audierea părților și dacă există un motiv grav și dacă este înlăturat orice pericol de fraudă sau de corupție;

3° în toate cazurile, ori de câte ori este verosimil că, dacă nu se admite o probă nouă, sentința este nedreaptă pentru motivele enumerate în can. 1326, § 2, nn. 1-3.

§ 2. Judecătorul poate însă ordona sau admite prezentarea unui document care, fără vina celui interesat, nu a putut fi eventual prezentat în prealabil.

§ 3. Noile probe vor fi publicate, respectând can. 1281, § 1.

Can. 1284 - (= 1601) Odată făcută concluzionarea cauzei, judecătorul va fixa un spațiu de timp corespunzător, pentru prezentarea apărărilor sau a observațiilor.

Can. 1285 - § 1. (= 1602) Apărările și observațiile vor fi date în scris, exceptând cazul în care judecătorul, cu consimțământul părților, consideră suficientă disputarea în ședința tribunalului.

§ 2. Dacă apărările cu principalele documente se vor tipări, se cere licența prealabilă a judecătorului, rămânând neschimbată obligația secretului, dacă există.

§ 3. Referitor la extinderea apărărilor, la numărul exemplarelor și la celelalte detalii de acest fel, se vor respecta statutele tribunalului.

Can. 1286 - § 1. (= 1603) După schimbul reciproc de apărări și observații, este permis fiecărei părți să-și prezinte răspunsul într-un timp scurt, fixat de judecător.

§ 2. Acest drept le revine părților o singură dată, exceptând cazul în care judecătorul consideră că se acordă a doua oară, pentru un motiv grav; atunci însă, concesiia făcută unei părți se consideră dată și celelalte.

§ 3. Promotorul dreptății și apărătorul legăturii au dreptul de a replica din nou la răspunsurile părților.

Can. 1287 - § 1. (= 1604) Sunt interzise cu desăvârșire informațiile date judecătorului de către părți, de către avocații lor sau chiar de alții, care ar rămâne în afara actelor cauzei.

§ 2. Dacă discutarea cauzei a fost făcută în scris, judecătorul poate stabili să aibă loc, în ședința tribunalului, o dispută moderată orală pentru a clarifica unele chestiuni.

Can. 1288 - (= 1605) La disputa orală despre care vorbesc can. 1285, § 1 și 1287, § 2 va asista notarul pentru ca, dacă judecătorul ordonă sau dacă o parte o cere și judecătorul consimte, să poată redacta imediat în scris dezbaterile și concluziile.

Can. 1289 - (= 1606) Dacă părțile au neglijat să-și pregătească apărarea în timpul util fixat sau dacă se supun științei și conștiinței judecătorului, judecătorul, dacă din acte și din probe are o viziune completă a cauzei, poate pronunța imediat sentința, după ce a cerut observațiile promotorului dreptății și a apărătorului legăturii, dacă aceștia au intervenit în judecată.

Art. VIII

Despre pronunțările judecătorului

Can. 1290 - (= 1607) O cauză tratată pe cale judiciară, dacă este principală, este definită de către judecător prin sentință definitivă; dacă este incidentală, prin sentință interlocutoare, rămânând neschimbat can. 1269, § 1.

Can. 1291 - § 1. (= 1608) Pentru pronunțarea oricărei sentințe se cere ca în sufletul judecătorului să fie certitudinea morală referitoare la lucrul ce va fi definit prin sentință.

§ 2. Această certitudine trebuie să-i rezulte judecătorului din acte și din probe.

§ 3. De asemenea, judecătorul trebuie să estimeze probele după conștiința sa, rămânând neschimbate prescrierile legii referitoare la eficacitatea unor probe.

§ 4. Judecătorul care nu a putut ajunge la această certitudine, va pronunța că nu rezultă dreptul reclamantului și va demite pârâtul absolvit, exceptând cazul în care este vorba despre o cauză care se bucură de favoarea dreptului, caz în care se va pronunța în favoarea acestuia.

Can. 1292 - § 1. (cf 1609 § 1) În tribunalul colegial, președintele colegiului va stabili ziua și ora la care judecătorii se vor aduna pentru a delibera și, exceptând cazul în care un motiv special îndeamnă altfel, adunarea se va ține în același sediu al tribunalului, în care nimeni nu poate fi prezent în afară de judecătorii colegiului.

§ 2. În ziua fixată pentru adunare, fiecare dintre judecători va aduce concluziile în scris, însă fără nume, despre meritul cauzei și rațiunile atât de drept cât și de fapt, datorită cărora au ajuns la aceste concluzii; aceste concluzii, împreună cu o notiță despre autenticitatea lor semnată de toți judecătorii, vor fi adăugate actelor cauzei, respectând secretul, rămânând neschimbat § 4.

§ 3. După prezentarea ordonată a concluziilor fiecărui judecător după precedentă, totuși astfel ca începutul să-l facă punătorul cauzei, va avea loc o discuție sub îndrumarea președintelui tribunalului, mai ales pentru a stabili de comun acord ceea ce trebuie hotărât în dispozitivul sentinței.

§ 4. În cadrul acestei discuții însă, se permite fiecăruia să intervină asupra primei sale concluzii, însă judecătorul care nu a voit să se alăture deciziei celorlalți, poate pretinde ca în caz de apel concluziile tuturor judecătorilor să fie trimise tribunalului superior, fără divulgarea numelor.

§ 5. Însă, dacă în prima discuție judecătorii nu vor sau nu pot ajunge la o sentință, decizia va putea fi amânată pentru o nouă adunare, totuși nu peste o săptămână, exceptând cazul în care instrucția cauzei trebuie completată, conform normei can. 1283.

Can. 1293 - § 1. (= 1610) Dacă judecătorul este unic, sentința o redactează el însuși.

§ 2. În tribunalul colegial sentința va fi redactată alegând motivele din cele pe care fiecare judecător le-a prezentat în discuție, exceptând cazul în care majoritatea judecătorilor au definit care sunt motivele preferate; apoi sentința va fi supusă aprobării fiecărui judecător în parte.

§ 3. Sentința va fi publicată în nu mai mult de o lună, socotită de la închiderea cauzei, exceptând cazul în care în tribunalul colegial judecătorii au fixat o perioadă mai lungă pentru un motiv grav.

Can. 1294 - (= 1611) Sentința trebuie:

1° să definească controversa dezbătută în fața tribunalului, după ce a dat un răspuns corespunzător fiecărui dubiu;

2° să definească care sunt obligațiile părților derivate din judecată și în ce fel trebuie îndeplinite;

3° să expună rațiunile sau motivele, atât în drept cât și în fapt, pe care se sprijină dispozitivul sentinței;

4° să stabilească despre cheltuielile judiciare.

Can. 1295 - § 1. (= 1612) Sentința, după invocarea Numelui divin, trebuie să exprime în ordine cine să fie judecătorul sau tribunalul, cine să fie reclamantul, pârâtul, procuratorul, indicând cu precizie numele și domiciliul lor, cine să fie promotorul dreptății și apărătorul legăturii, dacă au participat în judecată.

§ 2. Trebuie să se prezinte apoi, pe scurt, starea de fapt, împreună cu concluziile părților și formularea dubiilor.

§ 3. Acestora le va urma dispozitivul sentinței, precedat de rațiunile pe care se întemeiază.

§ 4. Se va concluziona cu indicarea locului și a zilei când a fost dată, cu semnătura judecătorului sau, dacă tribunalul este colegial, a tuturor judecătorilor și a notarului.

Can. 1296 - (= 1613) Normele stabilite pentru sentința definitivă sunt valabile, cu referințele de rigoare, și pentru sentința interlocutoare.

Can. 1297 - (= 1614) Sentința va fi intimată cât mai repede, indicând termenii până la care se poate interpune apelul contra sentinței, iar înainte de comunicare aceasta nu are nici o putere, chiar dacă dispozitivul sentinței, cu permisiunea judecătorului, a fost notificată părților.

Can. 1298 - (= 1615) Comunicarea sentinței se poate face fie dând o copie părților sau procuratorilor lor, fie trimițând acelorași copia însăși, conform normei can. 1192.

Can. 1299 - § 1. (= 1616) Dacă în textul sentinței s-a strecurat fie o eroare de calcul fie o eroare materială în transcrierea dispozitivului sentinței sau a expunerii faptelor, sau a cerințelor părților, sau au fost omise cele cerute de can. 1295, § 4, sentința trebuie să fie corectată sau completată de același tribunal care a emis-o, fie la instanța părților fie din oficiu, însă întotdeauna după audierea părților și printr-un decret ce va fi adăugat la sfârșitul [documentului] sentinței.

§ 2. Dacă o parte este de altă părere, chestiunea incidentală va fi definită prin decret.

Can. 1300 - (= 1617) Celelalte pronunțări ale judecătorului, în afară de sentință, sunt decrete care, dacă nu sunt pur ordinatoare, nu au nici o putere, decât dacă exprimă cel puțin sumar motivele sau dacă fac trimitere la motivele expuse într-un alt act.

Can. 1301 - (= 1618) O sentință interlocutoare sau un decret are valoare de sentință definitivă, dacă împiedică judecata sau dacă pune capăt judecății însăși sau vreunui grad al său, în privința a cel puțin uneia dintre părțile în cauză.

Art. IX **Despre atacarea sentinței**

1° Despre cererea de nulitate contra unei sentințe

Can. 1302 - (= 1619) Dacă este vorba despre o cauză care îi interesează doar pe privați, nulitatea actelor judecătorești stabilită de drept, chiar dacă e cunoscută de partea care propune cererea de nulitate, nu a fost denunțată judecătorului înaintea sentinței, se însănătoșează prin însăși sentința, rămânând neschimbate can. 1303 și 1304.

Can. 1303 - § 1. (= 1620) Sentința este viciată de nulitate incurabilă dacă:

1° a fost dată de un judecător cu o incompetență absolută;

2° a fost dată de cel care este lipsit de puterea de a judeca în tribunalul în care s-a definit cauza;

3° judecătorul a emis sentința constrâns de violență sau de frică gravă;

4° judecata s-a făcut fără cererea judiciară despre care vorbește can. 1104, § 2, sau nu s-a instituit împotriva vreunui pârât;

5° a fost dată între părțile din care cel puțin una nu avea capacitatea de a sta în judecată;

6° cineva a acționat în numele altuia fără mandatul legitim;

7° dreptul de apărare a fost negat uneia dintre părți;

8° controversa nu a fost definită nici măcar în parte.

§ 2. (= 1621) În aceste cazuri cererea de nulitate poate fi propusă sub formă de excepție, fără limite de timp, sub formă de acțiune, ci doar înaintea judecătorului care a emis sentința, în decurs de zece ani de la ziua intimării sentinței.

Can. 1304 - § 1. (= 1622) Sentința este viciată de nulitate curabilă doar dacă:

1° a fost dată de un număr ilegitim de judecători, contrar prevederilor can. 1084;

2° nu conține motivele, adică rațiunile deciziei;

3° îi lipsesc semnăturile prescrise de drept;

4° nu poartă indicația locului, anului, lunii și a zilei în care a fost dată;

5° se bazează pe un act judecătoresc nul, a cărui nulitate nu a fost însăși înscrisă conform normei can. 1302;

6° a fost dată contra unei părți absente în mod legitim, conform can. 1273, § 2.

§ 2. (= 1623) În aceste cazuri cererea de nulitate poate fi propusă în decurs de trei luni de la intimarea sentinței.

Can. 1305 - (= 1624) De cererea de nulitate se va ocupa judecătorul care a emis sentința; dacă însă o parte se teme că acest judecător are unele prejudecăți, și de aceea îl consideră suspect, poate pretinde să-i fie substituit de alt judecător, conform normei can. 1108.

Can. 1306 - (= 1625) Cererea de nulitate poate fi propusă împreună cu apelul, în termenul stabilit pentru apel.

Can. 1307 - § 1. (= 1626) Pot propune cererea de nulitate nu numai părțile care se consideră lezate ci și promotorul dreptății sau apărătorul legăturii, ori de câte ori au dreptul să intervină.

§ 2. Judecătorul însuși poate retracta sau corecta din oficiu sentința nulă dată de el, în termenii stabiliți de cann. 1303, § 2 și 1304, § 2, exceptând cazul în care între timp a fost interpus apel împreună cu cererea de nulitate.

Can. 1308 - (= 1627) Cauzele referitoare la cererile de nulitate pot fi tratate conform canoanelor despre judecata contencioasă sumară.

2° Despre apel

Can. 1309 - (= 1628) Partea care se consideră lezată de o oarecare sentință și de asemenea promotorul dreptății și apărătorul legăturii în cazurile în care prezența lor este cerută, au dreptul la apel contra sentinței la judecătorul superior, rămânând neschimbat can. 1310.

Can. 1310 - (= 1629) Nu se dă apel:

1° împotriva sentinței Pontifului Roman însuși sau a Signaturii Apostolice;

2° împotriva sentinței viciată de nulitate, exceptând cazul în care apelul cumulează cu cererea de nulitate, conform normei can. 1306;

3° împotriva sentinței care a trecut în lucru deja judecat;

4° împotriva decretului judecătorului sau a sentinței interlocutoare care nu are putere de sentință definitivă, exceptând cazul în care cumulează cu apelul contra unei sentințe definitive;

5° împotriva sentinței sau decretului într-o cauză pentru care dreptul prevede că obiectul trebuie definit foarte expeditiv.

Can. 1311 - § 1. (= 1630) Apelul trebuie interpus în fața judecătorului care a dat sentința, în termenul anulator de cincisprezece zile utile, socotite de la ziua intimării sentinței.

§ 2. Dacă apelul este făcut oral, notarul îl va redacta în scris în fața aceluiași apelant.

Can. 1312 - De la delegat nu se dă apel către cel care l-a delegat, ci la superiorul său imediat, exceptând cazul în care cel care delegă este însuși Scaunul Apostolic.

Can. 1313 - (= 1631) Dacă se ridică chestiuni referitoare la dreptul de apel, tribunalul de apel va defini cauza cât mai expeditiv, conform canoanelor referitoare la judecata contencioasă sumară.

Can. 1314 - (= 1633) Apelul trebuie continuat în fața judecătorului spre care a fost îndreptat, în decurs de o lună de la interpunerea sa, exceptând cazul în care judecătorul care a dat sentința a fixat părții un timp mai lung pentru continuare.

Can. 1315 - § 1. (= 1634 § 1) Pentru continuarea apelului se cere și este suficient ca partea să invoce serviciul judecătorului superior pentru corectarea sentinței atacate, adăugând o copie a acestei sentințe și indicând rațiunile apelului.

§ 2. Între timp, judecătorul care a dat sentința, trebuie să trimită tribunalului superior o copie a actelor, cu declarația notarului despre autenticitatea acestora; dacă actele sunt scrise într-o limbă necunoscută tribunalului de apel, se vor traduce în alta cunoscută de același tribunal, luându-se precauții astfel încât să rezulte o traducere fidelă.

Can. 1316 - (= 1635) După trecerea inutilă a termenilor apelatori, fie în fața judecătorului care a dat sentința, fie în fața judecătorului spre care este îndreptat apelul, acesta se consideră abandonat.

Can. 1317 - § 1. (= 1636) Apelantul poate renunța la apel, cu efectele despre care vorbește can. 1206.

§ 2. Dacă apelul a fost interpus de către apărătorul legăturii sau de către promotorul dreptății, renunțarea se poate face, dacă dreptul comun nu prevede altfel, de către apărătorul legăturii sau de către promotorul dreptății tribunalului de apel.

Can. 1318 - § 1. (= 1637) Apelul făcut de reclamant folosește și pârâtului și viceversa.

§ 2. Dacă sunt mai mulți pârâți sau reclamanți și sentința este atacată numai de unul sau numai contra unuia din ei, atacul se consideră făcut de toți contra tuturor, ori de câte ori lucrul cerut este indivizibil, sau obligația îi privește pe fiecare în parte.

§ 3. Dacă una din părți interpune apel privind un punct oarecare al sentinței, partea adversă, chiar dacă termenul de apel a expirat, poate face apel incidental asupra celorlalte puncte ale sentinței, în termenul anulator de cincisprezece zile socotite din ziua în care i-a fost notificat apelul principal.

§ 4. Dacă nu rezultă altfel, apelul se presupune făcut împotriva tuturor punctelor sentinței.

Can. 1319 - (= 1638) Apelul suspendă executarea sentinței.

Can. 1320 - § 1. (= 1639) Rămânând neschimbat can. 1369, în gradul de apel nu poate fi admis un nou motiv de cerere, nici măcar sub formă de cumul util; de aceea contestarea litigiului poate privi doar confirmarea sau refacerea, în totalitate sau parțial, a sentinței anterioare.

§ 2. Probele noi vor fi însă admise numai conform normei can. 1283.

Can. 1321 - (= 1640) În gradul de apel se va proceda în același fel ca în primul grad de judecată, cu referințele de rigoare; însă, dacă probele nu trebuie să fie completate eventual, se va trece imediat după contestarea litigiului la discutarea cauzei și a sentinței.

Art. X

Despre obiectul judecat, despre restituirea integrală și despre opoziția terțului

1° Despre obiectul judecat

Can. 1322 - (= 1641) Rămânând neschimbat can. 1324, este vorba despre obiect judecat dacă:
1° între cele două părți a intervenit o sentință conformă dublă, referitoare la aceeași cerere și pentru același motiv de cerere;

2° apelul contra sentinței nu a fost interpus în timp util;

3° în gradul de apel instanța litigiului s-a perimat sau s-a renunțat la aceasta;

4° s-a dat o sentință definitivă la care nu se dă apel.

Can. 1323 - § 1. (cf 1642) Obiectul judecat este atât de stabil prin drept încât nu poate fi atacat prin cerere de nulitate, prin restituirea integrală sau prin opoziția unui terț.

§ 2. Obiectul judecat constituie dreptul dintre părți și da acțiunea de [deja] judecat, precum și excepția obiectului judecat, pe care judecătorul poate să o declare chiar din oficiu, pentru a împiedica o nouă introducere a aceleași cauze.

Can. 1324 - (= 1643) Nu trec niciodată în obiect judecat cauzele privind starea persoanelor, inclusiv cele privind separarea soților.

Can. 1325 - § 1. (= 1644) Dacă a fost pronunțată o sentință conformă dublă într-o cauză referitoare la starea persoanelor, se poate apela oricând tribunalul de apel, aducând noi și mai grave probe sau argumente, într-un termen anulator de treizeci de zile socotite din ziua în care a fost propusă atacarea; apoi tribunalul de apel trebuie, prin decret, în decurs de o lună de la prezentarea noilor probe și argumente, să stabilească dacă noua prezentare a cauzei trebuie admisă sau nu.

§ 2. Instanța la tribunalul superior, pentru a obține o nouă prezentare a cauzei, nu suspendă executarea sentinței, exceptând cazul în care dreptul comun dispune altfel, sau dacă tribunalul de apel, conform normei can. 1337, § 3, ordonă suspendarea.

2° Despre restituirea integrală

Can. 1326 - § 1. (= 1645) Împotriva unei sentințe care a trecut în obiect judecat, dacă rezultă în mod manifestat injustețea sa, se da restituirea integrală.

§ 2. Nu se consideră însă că rezultă în mod manifestat injustiția decât dacă:

1° sentința este bazată în așa fel pe probe recunoscute ulterior ca false, încât în lipsa acestora dispozitivul sentinței nu poate fi susținut;

2° ulterior au fost descoperite documente care dovedesc fără dubiu fapte noi și cer o decizie contrară;

3° sentința a fost dată prin înșelăciunea unei părți în dauna celeilalte;

4° a fost neglijată în mod evident prescrierea legii, care nu este pur procesuală;

5° sentința este contrară unei decizii precedente care a trecut în obiect judecat.

Can. 1327 - § 1. (= 1646) Restituirea integrală pentru motivele cuprinse în can. 1326, § 2, nr. 1-3, va fi cerută judecătorului care a dat sentința, în decurs de trei luni de la ziua în care acele motive au fost cunoscute.

§ 2. Restituirea integrală pentru motivele expuse în can. 1326, § 2, nn. 4 și 5, va fi cerută tribunalului de apel în decurs de trei luni de la intimarea sentinței; dacă însă în cazul prevăzut în can. 1326, § 2, n. 5, știrea precedentei decizii s-a luat la cunoștință mai târziu, termenul decurge din momentul acestei luări la cunoștință.

§ 3. Termenii despre care s-a vorbit mai sus nu decurg atâta timp cât partea lezată este minoră.

Can. 1328 - § 1. (= 1647) Cererea de restituire integrală suspendă executarea sentinței care nu a început încă.

§ 2. Totuși, dacă din indicii probabile se bănuiește că cererea a fost făcută pentru a întârzia executarea, judecătorul poate decide ca sentința să fie executată, asigurând însă celui care cere restituirea integrală o cauciune adecvată astfel încât să fie indemnizat dacă restituirea integrală a fost acordată.

Can. 1329 - (= 1648) După concesionarea restituirii integrale, judecătorul trebuie să se pronunțe asupra meritului cauzei.

3° Despre opoziția terțului

Can. 1330 - Cel care se teme de lezarea drepturilor sale în urma unei sentințe definitive dată pentru alții, care poate fi trimisă spre executare, poate ataca această sentință înainte de executarea sa.

Can. 1331 - § 1. Opoziția terțului se poate face fie cerând revizuirea sentinței la tribunalul care a emis-o, fie adresându-se tribunalului de apel.

§ 2. Dacă cererea este admisă și opozantul acționează în gradul de apel, este ținut să respecte legile stabilite pentru apel; dacă însă s-a adresat tribunalului care a emis sentința, se vor respecta normele date pentru defnirea în judecată a cauzelor incidentale.

Can. 1332 - § 1. Opozantul, în toate cazurile, trebuie să probeze că dreptul său este lezat în mod real sau că va fi lezat.

§ 2. Lezarea însă trebuie să izvorască din aceeași sentință, ori de câte ori fie ea însăși este cauza lezării, fie, dacă se trimite spre executare, opozantul va fi afectat de un prejudiciu grav.

Can. 1333 - Dacă opozantul a dovedit dreptul său, sentința dată anterior trebuie refăcută de tribunal conform cererii opozantului.

Art. XI

Despre apărarea gratuită și despre cheltuielile judiciare

Can. 1334 - Săracii care sunt neputincioși întru totul să susțină cheltuielile judiciare, au dreptul la apărare gratuită, iar dacă numai în parte, [au dreptul] la diminuarea cheltuielilor.

Can. 1335 - (cf 1649 § 1) Statutele tribunalului trebuie să dea norme despre:

- 1° cheltuielile judiciare de plătit sau de compensat de către părți;
- 2° retribuția procuratorilor, avocaților și a interpreților precum și indemnitatea martorilor;
- 3° acordarea apărării gratuite sau a reducerii cheltuielilor;
- 4° repararea daunelor datorate de către cel care nu numai a pierdut cauza, ci a luptat în mod temerar;
- 5° depozitul de bani sau cauțiunea de prestat pentru plata cheltuielilor și repararea daunelor.

Can. 1336 - (= 1649 § 2) Contra pronunțării privind cheltuielile, remunerațiile și repararea daunelor nu dă un apel separat, însă partea poate recurge în termen de cincisprezece zile la același judecător, care poate corecta taxa cerută.

Art. XII

Despre executarea sentinței

Can. 1337 - § 1. (= 1650) Sentința care a trecut în obiect judecat poate fi trimisă spre executare, rămânând neschimbat can. 1328.

§ 2. Judecătorul care a emis o sentință și, dacă a fost interpus apel, chiar și judecătorul de apel, poate dispune, din oficiu sau la cererea unei părți, executarea provizorie a sentinței care nu a trecut încă în obiect judecat, prestând, dacă este cazul, garanții corespunzătoare, dacă este vorba despre previziuni ordonate spre un necesar sprijin sau dacă este urgentă altă cauză justă.

§ 3. Dacă însă sentința care nu a trecut încă în obiect judecat este atacată, judecătorul care trebuie să examineze atacul, dacă vede că aceasta este probabil întemeiată și că din executare se poate naște o daună ireparabilă, poate suspenda executarea însăși sau să o supună unei cauțiuni.

Can. 1338 - (= 1651) Executarea nu poate avea loc înainte de decretul de executare al judecătorului prin care se ordonă ca însăși sentința să fie trimisă spre executare; acest decret, în funcție de natura diferită a cauzelor, fie va fi inclus în sentința însăși, fie va fi publicat aparte.

Can. 1339 - (= 1652) Dacă executarea sentinței necesită întocmirea prealabilă a unor calcule, se naște o chestiune incidentală care trebuie decisă de judecătorul care a emis sentința trimisă spre executare.

Can. 1340 - § 1. (= 1653) Exceptând cazul în care dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* stabilește altfel, sentința trebuie trimisă spre executare, fie personal, fie prin altcineva, de către Episcopul eparhial al eparhiei în care sentința a fost dată în primul grad de judecată.

§ 2. Dacă însă refuză sau neglijează aceasta, la cererea părții interesate sau chiar din oficiu, executarea revine autorității căreia îi este supus tribunalul de apel.

§3. În controversele despre care se vorbește în can. 1069, §1, executarea sentinței îi revine Superiorului determinat în tipic sau în statute.

Can. 1341 - § 1. (= 1654) Executorul, exceptând cazul în care prin însuși conținutul sentinței este permis ceva la libera apreciere, trebuie să trimită spre executare sentința conform sensului evident al cuvintelor.

§ 2. Acestuia îi este permis să se ocupe de excepțiile referitoare la modul și puterea execuției, însă nu în ceea ce privește meritul cauzei; dacă însă a aflat de altundeva că sentința este nulă sau evident nedreaptă conform normei can. 1303, 1304 și 1326, § 2, se va abține de la executare și, după ce a înștiințat părțile, va retrimite problema tribunalului care a dat sentința.

Can. 1342 - § 1. (= 1655) Ori de câte ori i-a fost adjudecat reclamantului un lucru, acesta va fi consemnat reclamantului imediat după trecerea obiectului în [deja] judecat.

§ 2. Dacă o parte a fost condamnată să predea un bun mobil, sau să plătească o sumă de bani, să dea sau să facă altceva, judecătorul în însuși conținutul sentinței, sau executorul prin libera sa apreciere și prudență, pentru îndeplinirea obligației va fixa un termen, care nu va fi totuși restrâns sub cincisprezece zile dar nici nu va depăși șase luni.

CAPITOLUL II DESPRE JUDECATA CONTENCIOASĂ SUMARĂ

Can. 1343 - § 1. (= 1656) Prin judecată contencioasă sumară se pot trata toate cauzele care nu sunt excluse de drept, exceptând cazul în care una din părți cere judecata contencioasă obișnuită.

§ 2. Dacă se aplică judecata contencioasă sumară în cauze excluse de drept, actele judiciare sunt nule.

Can. 1344 - § 1. (= 1658) Cererea de introducere a cauzei, exceptând cele enumerate în can. 1187, trebuie:

1° să cuprindă pe scurt, integral și clar, faptele pe care se întemeiază cererile reclamantului;

2° să indice probele prin care reclamantul intenționează să demonstreze faptele și pe care nu le poate aduce concomitent, astfel indicate încât să poată fi strânse imediat de către judecător.

§ 2. Cererii de introducere a litigiului trebuie alegate, cel puțin în copie autentică, documentele pe care se bazează cererea.

Can. 1345 - § 1. (= 1659) Dacă tentativa de conciliere, conform normei can. 1103, § 2, rezultă a fi inutilă, judecătorul va ordona, dacă consideră că cererea de introducere a litigiului se bazează pe un oarecare temei, în termen de trei zile, printr-un decret inserat la sfârșitul cererii, ca o copie a cererii să fie notificată imediat părâtului, dând posibilitate acestuia de a trimite la cancelaria tribunalului, în cincisprezece zile, un răspuns scris.

§ 2. Această notificare are aceleași efecte ca citația judecătorească despre care vorbește can. 1194.

Can. 1346 - (= 1660) Dacă excepțiile pârâtului o cer, judecătorul va determina reclamantului un termen pentru a răspunde, astfel încât din elementele aduse de fiecare dintre părți, el însuși să aibă o viziune clară a obiectului controversii.

Can. 1347 - § 1. (= 1661) După trecerea termenilor pentru răspuns despre care se vorbește în can. 1345, § 1 și 1346, judecătorul, după ce a examinat actele, va stabili formularea dubiului; apoi îi va cita la audiere, care va fi celebrată în cel mult treizeci de zile, pe toți cei care trebuie să fie prezenți, adăugând pentru părți formularea dubiului.

§ 2. În citații, părțile vor fi înștiințate că pot prezenta tribunalului cu cel puțin trei zile înainte de audiere, o scurtă scriere care să dovedească afirmațiile lor.

Can. 1348 - (= 1662) La audiere vor fi tratate în primul rând chestiunile despre care se vorbește în can. 1118, 1119, 1121 și 1122.

Can. 1349 - § 1. (= 1663) Probele vor fi adunate la audiere, rămânând neschimbat can. 1071.

§ 2. Fiecare parte, precum și avocatul său, poate asista la interogarea celorlalte părți, a martorilor și a experților.

Can. 1350 - (= 1664) Răspunsurile părților, a martorilor, a experților, cererile și obiecțiile avocaților trebuie redactate în scris de notar, însă sumar și numai cele care privesc substanța obiectului controversat, și vor fi semnate de către aceștia.

Can. 1351 - (= 1665) Probele care nu au fost aduse sau cerute în cerere sau în răspuns, pot fi admise de către judecător doar conform normei can. 1110; însă după audierea chiar și numai a unui singur martor, judecătorul poate admite noi probe doar conform normei can. 1283.

Can. 1352 - (= 1666) Dacă în audiere nu au putut fi strânse toate probele, se va fixa o nouă audiere.

Can. 1353 - (= 1667) După adunarea probelor, în aceeași audiere se va face discuția orală.

Can. 1354 - § 1. (= 1668) Exceptând cazul în care din dezbateri nu apare necesitatea unei suplimentări a instruirii cauzei sau dacă există alt element care împiedică pronunțarea sentinței, conform normei dreptului, judecătorul, după închiderea audierii, va decide imediat cauza; dispozitivul sentinței va fi citit imediat în prezența părților.

§ 2. Tribunalul poate amâna însă decizia până într-o cincia zi utilă, datorită dificultăților lucrului sau vreunui alt motiv just.

§ 3. Textul integral al sentinței, cu motivele exprimate, va fi comunicat părților cât mai repede și, de regulă, nu mai târziu de cincisprezece zile.

Can. 1355 - (= 1669) Dacă tribunalul de apel remarcă că în grad inferior de judecată a fost folosită judecata contencioasă sumară într-o cauză exclusă de drept, trebuie să declare nulitatea sentinței și să trimită cauza tribunalului care a dat sentința.

Can. 1356 - (= 1670) În celelalte lucruri care privesc procedura, se vor respecta dispozițiile canoanelor referitoare la judecata contencioasă obișnuită; însă, tribunalul poate ignora, printr-un decret motivat, normele procesuale, care nu sunt stabilite pentru validitate, în scopul de a asigura grăbirea, menținând justiția.

TITLUL XXVI DESPRE UNELE PROCESE SPECIALE

CAPITOLUL I DESPRE PROCESELE MATRIMONIALE

Art. I Despre cauzele pentru declararea nulității matrimoniale

1° Despre forul competent

Can. 1357 - (cf 1671) Orice cauză matrimonială a unui botezat îi revine, de drept propriu, Bisericii.

Can. 1358 - (cf 1672) Rămânând neschimbate, acolo unde sunt în vigoare, Statutele personale ale cauzelor referitoare la efectele pur civile ale căsătoriei, dacă se tratează în mod principal, aparțin judecătorului civil, însă dacă sunt tratate în mod incidental și accesoriu, pot fi examinate și definite prin propria autoritate și de către judecătorul bisericesc.

Can. 1359 - (= 1673) În cauzele despre nulitatea căsătoriei care nu sunt rezervate Scaunului Apostolic, sunt competenți:

1° tribunalul locului unde a fost celebrată căsătoria;

2° tribunalul locului unde pârâtul își are domiciliul sau cvasi-domiciliul;

3° tribunalul locului unde își are domiciliul reclamantul, dacă ambele părți locuiesc pe teritoriul aceleiași națiuni și Vicarul judecătoresc al domiciliului pârâtului care, după ce l-a audiat, consimte;

4° tribunalul locului unde trebuie strânse în fapt majoritatea probelor, dacă Vicarul judecătoresc al domiciliului pârâtului, după ce l-a audiat, consimte.

2° Dreptul de a ataca căsătoria

Can. 1360 - (= 1674) Sunt capabili de a ataca căsătoria:

1° soții;

2° promotorul dreptății, dacă nulitatea a fost deja divulgată și căsătoria nu poate sau nu este oportun să fie validată.

Can. 1361 - § 1. (= 1675) Căsătoria care nu a fost acuzată în timp ce ambii soți erau vii, după moartea unuia sau a ambilor nu mai poate fi acuzată, exceptând cazul în care chestiunea validității este prejudiciată unei alte controverse ce trebuie rezolvată, fie în forul bisericesc, fie în forul civil.

§ 2. Dacă însă soțul moare în timpul desfășurării cauzei, se va respecta can. 1199.

3° Despre obligațiile judecătorilor și a tribunalului

Can. 1362 - (= 1676) Judecătorul, înainte de a accepta cauza și ori de câte ori întrezărește speranța unei soluții favorabile, va recurge la mijloace pastorale pentru a-i induce pe soți, dacă este posibil, la validarea căsătoriei și la restabilirea vieții conjugale.

Can. 1363 - § 1. (= 1677) După ce a admis cererea de introducere a litigiului, președintele sau punătorul va purcede la comunicarea decretului de citație, conform normei can. 1191.

§ 2. După trecerea termenului de cincisprezece zile socotite de la intimare, președintele sau punătorul, exceptând cazul în care una dintre părți a cerut o sesiune pentru contestarea litigiului, în termen de zece zile, va defini din oficiu, prin decret, formularea dubiului sau a dubiilor și o va intima părților.

§ 3. Formularea dubiului nu va cere numai dacă rezultă validitatea căsătoriei în acest caz, ci va trebui să definească pentru care punct sau puncte este atacată validitatea căsătoriei.

§ 4. După zece zile socotite de la intimarea decretului, dacă părțile nu se opun cu nimic, președintele sau punătorul va decide printr-un nou decret instruirea cauzei.

4° Despre probe

Can. 1364 - § 1. (= 1678) Apărătorul legăturii, protectorii părților și, dacă ia parte la judecată, promotorul dreptății, au dreptul:

1° să fie prezenți la interogarea părților, a martorilor și a experților, rămânând neschimbat can. 1240;

2° să vadă actele judiciare, chiar și cele ce nu sunt încă publicate, și să examineze documentele produse de părți.

§ 2. Părțile nu pot asista la interogatoriul prevăzut la § 1, nr. 1.

Can. 1365 - (= 1679) Exceptând cazul în care există probe depline din altă parte, judecătorul, pentru a aprecia declarațiile părților, despre care vorbește can. 1217, § 2, se va folosi, dacă este posibil, în afară de alte indicii și proptele, de martori pentru a estima credibilitatea părților însăși.

Can. 1366 - (= 1680) În cauzele despre impotență sau despre defectul de consimțământ din cauza unei boli mintale, judecătorul se va folosi de opera unuia sau a mai multor experți, exceptând cazul în care apar din circumstanțe evident inutile; în celelalte cazuri se va respecta can. 1255.

Can. 1367 - (cf 1681) Dacă în instruirea cauzei rezultă un dubiu foarte probabil privind căsătoria ce nu a fost consumată, tribunalul poate suspenda, cu consimțământul părților, cauza despre nulitatea căsătoriei și poate completa instruirea pentru a se obține dezlegarea căsătoriei sacramentale neconsumate; apoi va trimite actele Scaunului Apostolic, împreună cu cererea de dezlegare, făcută de unul sau de ambii soți, și cu votul tribunalului și a Episcopului eparhial.

5° Despre sentință și despre apel

Can. 1368 - § 1. (= 1682) Sentința care pentru prima oară a declarat nulitatea căsătoriei va fi trimisă din oficiu tribunalului de apel, împreună cu apelurile, dacă sunt, și cu celelalte acte judiciare, în decurs de douăzeci de zile de la intimarea sentinței.

§ 2. Dacă sentința a fost pronunțată pentru nulitatea căsătoriei în primul grad de judecată, tribunalul de apel, după ce a cântărit observațiile, dacă au fost, apărătorului legăturii și de asemenea ale părților, fie va confirma imediat printr-un decret decizia, fie va admite cauza spre examinarea obișnuită celui de-al doilea grad de judecată.

Can. 1369 - (= 1683) Dacă în gradul de apel este invocat un nou punct de nulitate a căsătoriei, tribunalul poate să-l admită ca în primul grad de judecată, și să-l judece.

Can. 1370 - § 1. (= 1684) După ce sentința care a declarat pentru prima dată nulitatea căsătoriei a fost confirmată în gradul de apel, fie prin decret, fie prin altă sentință, cei a căror căsătorie a fost declarată nulă pot celebra o nouă căsătorie imediat după ce le-a fost intimat decretul sau cealaltă sentință, exceptând cazul în care le este interzis de o interdicție alăturată aceleiași sentințe sau decret, sau stabilită de Ierarhul locului.

§ 2. Can. 1325 trebuie respectat chiar dacă sentința care a declarat nulitatea căsătoriei a fost confirmată nu printr-o nouă sentință, ci printr-un decret.

Can. 1371 - (= 1685) Îndată ce sentința a devenit executivă, Vicarul judiciar trebuie să o notifice Ierarhului locului unde a fost celebrată căsătoria; acest Ierarh trebuie apoi să vegheze ca declarația de nulitate a căsătoriei și eventualele interdicții stabilite să se înscrie cât mai repede în registrul căsătoriilor și a botezaților.

6° Despre procesul prin documente

Can. 1372 - § 1. (= 1686) După admiterea cererii, Vicarul judiciar sau judecătorul desemnat de către el, lăsând la o parte formalitățile procesului obișnuit, însă după ce a citat părțile și cu intervenția apărătorului legăturii, poate declara prin sentință nulitatea căsătoriei, dacă dintr-un document care nu este supus nici unei contestații sau excepții rezultă cu siguranță existența unui impediment dărâmtor sau al defectului formei celebrării căsătoriei prescrise de drept, dacă în aceeași măsură este sigur că nu s-a dat dispensă, sau privitor la defectul validității mandatului procuratorului.

§ 2. Dacă însă este vorba de cel care trebuia să respecte forma prescrisă de drept pentru celebrarea căsătoriei, însă a încercat [să celebreze] căsătoria în fața oficialului stării civile sau a ministrului necatolic, sunt suficiente investigațiile prematrimoniale despre care se vorbește în can. 784 pentru dovedirea stării sale libere.

Can. 1373 - § 1. (= 1687) Împotriva sentinței despre care se vorbește în can. 1372, § 1, apărătorul legăturii, dacă consideră în mod prudent că nu sunt certe, fie viciile, fie defectele dispensei, trebuie să facă apel la judecătorul tribunalului de gradul doi, căruia trebuie să i se transmită actele și va fi, fără nici o îndoială, înștiințat în scris că este vorba de un proces prin documente.

§ 2. Partea care se simte lezată are dreptul integral de a face apel.

Can. 1374 - (= 1688) Judecătorul tribunalului de gradul al doilea, cu intervenția apărătorului legăturii și după ce a audiat părțile, va decide dacă sentința va fi confirmată sau dacă mai degrabă va fi tratată conform procedurii obișnuite de drept; în acest caz o va trimite tribunalului de prim grad.

7° Despre normele generale

Can. 1375 - (= 1690) Cauzele pentru declararea nulității căsătoriei nu pot fi tratate prin judecata contencioasă sumară.

Can. 1376 - (= 1691) În celelalte ce țin de procedură se vor aplica, dacă natura lucrului nu se opune, canoanele privind judecățile în general și judecata contencioasă obișnuită, respectând normele speciale pentru cauzele care privesc binele public.

Can. 1377 - (= 1689) În sentință, părțile vor fi admonestate asupra obligațiilor morale și chiar civile, la care eventual sunt obligate una față de alta și față de copii, pentru asigurarea întreținerii și educației pe care o datorează.

Art. II

Despre cauzele de separare a soților

Can. 1378 - § 1. (= 1692) Separarea personală a soților, dacă nu se prevede altfel în mod legitim pentru locuri particulare, poate fi hotărâtă prin decretul Episcopului eparhial sau prin sentința judecătorului.

§ 2. Acolo unde decizia bisericească nu generează efecte civile, sau dacă se prevede că sentința civilă nu va fi contrară dreptului divin, Episcopul eparhial al eparhiei locuinței soților, cercetând atent circumstanțele speciale, poate acorda licența pentru recurgerea la forul civil.

§ 3. Dacă cauza privește și efectele pur civile ale căsătoriei, judecătorul se va strădui astfel încât, cu permisiunea Episcopului eparhial, cauza să fie deferită de la început forului civil.

Can. 1379 - § 1. (= 1693 § 1) Exceptând cazul în care o parte cere judecata contencioasă obișnuită, se va aplica judecata contencioasă sumară.

§ 2. Dacă s-a aplicat procedura contencioasă obișnuită și s-a interpus apel, tribunalul de gradul al doilea, după ce a audiat părțile, ori va confirma decizia cu un decret, ori va admite cauza spre examinarea obișnuită a celui de-al doilea grad de judecată.

Can. 1380 - (= 1694) Referitor la competența tribunalului, se va respecta can. 1359, nr. 2 și 3.

Can. 1381 - (= 1695) Judecătorul, înainte de a accepta cauza și de fiecare dată când va întrevădea speranța unei soluții favorabile, va utiliza mijloace pastorale pentru reconcilierea soților și pentru a-i induce la restaurarea consorțiului vieții conjugale.

Can. 1382 - (cf 1696) În cauzele privind separarea soților trebuie să intervină promotorul dreptății, conform normei can. 1097.

Art. III

Despre procesul morții presupuse a soțului

Can. 1383 - § 1. (= 1707 § 1) Ori de câte ori moartea unui soț nu poate fi probată printr-un document autentic, bisericesc sau civil, celălalt soț nu va fi considerat liber de legătura matrimonială, decât după declararea morții presupuse făcută de către Episcopul eparhial.

§ 2. Această declarație o poate pronunța Episcopul eparhial numai dacă, după ce a făcut cercetările potrivite, a obținut certitudinea morală a decesului soțului din depozițiile martorilor, din faimă sau din indicii; simpla absență a soțului, chiar dacă de lungă durată, nu este suficientă.

§ 3. În cazurile incerte și complexe, Episcopul eparhial care își exercită puterea în limitele teritoriului Bisericii patriarhale îl va consulta pe Patriarh; ceilalți Episcopi eparhiali vor consulta însă Scaunul Apostolic.

§ 4. În procesul presupunerii morții soțului se cere intervenția promotorului dreptății, nu însă și a apărătorului legăturii.

Art. IV

Despre procedura pentru obținerea dezlegării căsătoriei neconsumate, sau dezlegarea căsătoriei în favoarea credinței

Can. 1384 - (cf 1697-1706) Pentru obținerea dezlegării căsătoriei neconsumate sau a dezlegării căsătoriei în favoarea credinței (cf 1143-1147), se vor respecta cu grijă normele speciale date de Scaunul Apostolic.

CAPITOLUL II

CAUZELE PENTRU DECLARAREA NULITĂȚII SACREI HIROTONIRI

Can. 1385 - (= 1708) Au dreptul de a ataca validitatea sacrei hirotoniri, fie clericul însuși, fie Ierarhul căruia îi este supus clericul, fie cel în a cărui eparhie a fost hirotonit.

Can. 1386 - § 1. (cf 1709) Cererea de acuzare a validității sacrei hirotoniri trebuie trimisă Dicasterului competent al Curiei Romane, care va decide dacă cauza trebuie tratată de el însuși sau de un tribunal desemnat de același.

§ 2. (cf 1710) Dacă Dicasterul trimite cauza unui tribunal, se vor respecta, dacă nu se opune natura lucrului, canoanele privind judecățile în general și cele privind judecata contencioasă obișnuită, nu însă și canoanele privind judecata contencioasă sumară.

§ 3. (= 1709 § 2) După trimiterea cererii, clericul este oprit de dreptul însuși să-și exercite hirotonirile sacre.

Can. 1387 - (= 1712) După a doua sentință care a confirmat nulitatea sacrei hirotoniri, clericul pierde toate drepturile proprii stării clericale și este eliberat de toate obligațiile aceleiași stări.

CAPITOLUL III

DESPRE PROCEDURA LA ÎNLĂTURAREA SAU LA TRANSFERAREA PAROHIILOR

Can. 1388 - În îndepărtarea sau transferul parohilor se vor respecta cann. 1389-1400, dacă dreptul particular aprobat de Scaunul Apostolic nu stabilește altfel.

Art. I

Despre modul de procedare în îndepărtarea parohilor

Can. 1389 - (= 1740) Dacă ministerul unui paroh dintr-o cauză oarecare, chiar și fără vina sa gravă, a devenit dăunător sau cel puțin ineficace, parohul poate fi îndepărtat din parohie de către Episcopul eparhial.

Can. 1390 - (1741) Cauzele pentru care un paroh poate fi înlăturat în mod legitim din parohia sa, sunt mai ales următoarele:

- 1° un mod de acționare care aduce un grav detriment sau perturbare comuniunii bisericești;
- 2° incompetența sau infirmitatea permanentă intelectuală sau corporală, care face ca parohul să nu fie în stare să-și îndeplinească mod util sarcinile sale;
- 3° pierderea reputației din partea parohialilor cinștiți și serioși, sau aversiunea față de paroh care se prevede că nu va înceta curând;
- 4° o gravă neglijență sau violare a obligațiilor parohului care persistă și după admonestare;
- 5° o proastă administrare a lucrurilor temporare cu daună gravă Bisericii, de fiecare dată când nu se poate aplica un alt remediu acestui rău.

Can. 1391 - § 1. (= 1742) Dacă în urma instruirii făcute se constată că există o cauză pentru îndepărtare, Episcopul eparhial va discuta situația cu doi parohi aleși din grupul de parohi pe care consiliul preoțesc l-a ales în mod stabil pentru acest scop, la propunerea Episcopului eparhial; dacă din acestea el consideră necesară îndepărtarea, îi va sugera părintește parohului să-și prezinte renunțarea în termen de cincisprezece zile, indicându-i pentru validitate cauza și argumentele.

§ 2. Parohul care este membru al unui institut călugăresc sau al unei societăți de viață comună după model călugăresc, poate fi înlăturat fie din voința Episcopului eparhial, după ce l-a înștiințat pe Superiorul major, fie din cea a Superiorului major, după ce l-a înștiințat pe Episcopul eparhial, fără cererea consimțământului altcuiva.

Can. 1392 - (= 1743) Renunțarea poate fi făcută de către paroh și sub condiție, dacă aceasta poate fi acceptată legitim de către Episcopul eparhial și va fi acceptată în realitate.

Can. 1393 - § 1. (= 1744) Dacă parohul nu a răspuns în termenul prestabilit, Episcopul va reinnoi invitația, prelungind timpul util pentru răspuns.

§ 2. Dacă Episcopului eparhial îi rezultă că parohul a primit cea de-a doua invitație însă nu a răspuns, chiar dacă nu era în nici un fel împiedicat, sau dacă parohul refuză să renunțe fără motive, Episcopul eparhial va emite decretul de îndepărtare.

Can. 1394 - (= 1745) Dacă însă parohul contestă motivul invocat și argumentele acestuia, prezentând motivele care i se par insuficiente, Episcopul eparhial, pentru a acționa valid:

- 1° îl va invita pe acesta, după examinarea actelor, să-și adune atacurile de dat într-o relatare scrisă, ba chiar îl va invita să prezinte probele contrare, dacă are vreuna;
- 2° apoi, după ce a completat instruirea, dacă este necesar, va examina cazul împreună cu cei doi parohi despre care se vorbește în can. 1391, § 1, exceptând cazul în care trebuie desemnați alții din cauza imposibilității acelorora;

3° va decide, în fine, dacă parohul este de înlăturat sau nu, și imediat va emite un decret în acest sens.

Can. 1395 - (= 1746) Episcopul eparhial se va îngriji să-i confere altă funcție parohului ce a fost îndepărtat, dacă este apt pentru aceasta, sau să-i asigure o pensie, în funcție de caz și dacă împrejurările o permit.

Can. 1396 - § 1. (= 1747) Parohul îndepărtat trebuie să se abțină de la exercitarea funcției de paroh, să elibereze cât mai repede casa parohială și să predea tot ceea ce ține de parohie celui căruia Episcopul eparhial i-a încredințat parohia.

§ 2. Dacă însă este vorba de un bolnav care nu poate fi transferat fără inconveniente din casa parohială în alt loc, Episcopul eparhial îl va lăsa să folosească, chiar în exclusivitate, casa parohială atâta vreme cât va fi necesar.

§ 3. Atâta vreme cât recursul împotriva decretului de îndepărtare este în curs de desfășurare, Episcopul eparhial nu poate numi un nou paroh, ci va prevedea la grija interimară parohiei printr-un administrator parohial.

Art. II

Despre modul procedurii în transferarea parohilor

Can. 1397 - (= 1748) Dacă mântuirea sufletelor, necesitatea sau utilitatea Bisericii o cer, pentru ca un paroh să fie transferat din parohia pe care o conduce în mod util la o altă parohie sau într-o altă funcție, Episcopul eparhial îi va propune în scris acest transfer și îl va sfătui să accepte în numele dragostei față de Dumnezeu și de suflete.

Can. 1398 - (= 1749) Dacă parohul nu intenționează să se supună sfatului și rugăminții Episcopului eparhial, va expune rațiunile sale în scris.

Can. 1399 - § 1. (= 1750) Dacă, în ciuda rațiunilor invocate, Episcopul eparhial consideră că nu trebuie să revină asupra propunerii sale, va aprecia, împreună cu doi parohi aleși din grupul celor despre care vorbește can. 1391, § 1, rațiunile favorabile și defavorabile transferului; dacă apoi el va considera după aceasta că transferul trebuie făcut, va reinnoi parohului îndemnul său părintești.

§ 2. (1750) După îndeplinirea acestora, dacă parohul însă se împotrivește și dacă Episcopul eparhial consideră că transferul trebuie făcut, acesta va emite decretul de transfer, stabilind că parohia va fi vacantă de la trecerea unei zile determinate.

§ 3. După ce acest termen a trecut inutil, Episcopul eparhial va declara parohia vacantă.

Can. 1400 - În cazul transferului se vor respecta can. 1396, drepturile cerute și echitatea.

TITLUL XXVII DESPRE SANȚIUNILE PENALE ÎN BISERICĂ

CAPITOLUL I DESPRE DELICTE ȘI PEDEPSE ÎN GENERAL

Can. 1401 - Deoarece Dumnezeu ia în considerare orice inițiativă pentru a readuce oaia rătăcită, cei care au primit de la El puterea de a dezlega și de a lega, vor da medicamentul potrivit bolii celor care au greșit, îi vor dojeni, le va reproșa, îi va ruga cu toată răbdarea și doctrina, le va impune chiar și pedepse, pentru a îngriji rănilor cauzate de delict, astfel încât nici delicvenții să nu fie împinși spre pragul disperării, dar nici frânele să nu fie slăbite până la relaxarea vieții și la disprețul legii.

Can. 1402 - § 1. (cf 1342) Pedepșa canonică trebuie aplicată prin judecata penală, prevăzută în cann. 1468-1482, rămânând neschimbată puterea coercitivă a judecătorului pentru cazurile prevăzute în mod expres de drept și respingându-se obiceiul contrar.

§ 2. Dacă însă, după judecata autorității despre care se vorbește în § 3, se opun cauze grave la recurgerea la judecata penală și probele referitoare la delict sunt certe, delictul poate fi pedepsit prin decret extrajudiciar, conform normelor cann. 1486 și 1487, dacă nu este vorba despre privarea de o funcție, de un titlu, de unele însemne, sau despre suspendare de peste un an, despre reducere la un grad inferior, despre depunere sau despre excomunicare majoră.

§ 3. Acest decret, în afară de Scaunul Apostolic, îl pot emite, în limitele competenței lor, Patriarhul, Arhiepiscopul major, Episcopul eparhial și Superiorul major al unui institut de viață consacrată, care are putere ordinară de conducere, excluși fiind toți ceilalți.

Can. 1403 - § 1. (cf 1344) Chiar dacă este vorba despre delict care prin drept atrag după ele pedeapsa obligatorie, Ierarhul, după ce l-a audiat pe promotorul dreptății, poate să se abțină de la procedura penală, ba chiar de la aplicarea pedepselor penale, dacă după judecata Ierarhului însuși converg concomitent toate acestea: delicventul, care nu a fost încă deferit justiției, mișcat de o pocăință sinceră, și-a mărturisit Ierarhului delictul, în forul extern, și s-a prevăzut în mod corespunzător pentru repararea scandalului și a daunei.

§ 2. Ierarhul nu poate face însă aceasta, dacă este vorba despre un delict care atrage după sine o pedeapsă a cărei iertare este rezervată autorității superioare, până când nu a obținut permisiunea de la aceeași autoritate.

Can. 1404 - § 1. În pedepse se va recurge la interpretarea cea mai blândă.

§ 2. Nu este permisă prelungirea pedepsei de la o persoană la alta sau de la un caz la altul, chiar dacă există un motiv egal, ba chiar mai grav.

Can. 1405 - § 1. (cf 1315) Cel care deține puterea legislativă poate, ori de câte ori este într-adevăr necesar, în vederea prevederii mai corespunzătoare a disciplinei bisericești, să emită chiar și legi penale, și de asemenea poate înzestra, pentru o pedeapsă corespunzătoare, cu legi proprii chiar și legea divină sau cea bisericească emisă de o autoritate superioară, respectând limitele competenței sale din rațiuni ale teritoriului sau ale persoanelor.

§ 2. La pedepsele stabilite prin dreptul comun împotriva unui delict oarecare pot fi adăugate alte pedepse prin dreptul particular; nu se va face, însă, astfel decât dintr-o cauză foarte gravă; dacă însă prin dreptul comun se stabilește o pedeapsă nedeterminată sau facultativă, prin dreptul particular se poate stabili o pedeapsă determinată sau obligatorie.

§ 3. (= 1316) Patriarhii și Episcopii eparhiali se vor îngriji astfel ca legile penale ale dreptului particular să fie uniforme pe același teritoriu, pe cât posibil.

Can. 1406 - § 1. (1319) Ori de câte ori cineva poate impune precepte, în aceeași măsură poate amenința prin precept pedepse determinate, după o chibzuință matură a problemei și cu o moderație maximă, cu excepția celor ce sunt enumerate în can. 1402, § 2; Patriarhul poate însă, cu consimțământul Sinodului permanent, să amenințe prin precept aceste pedepse.

§ 2. Admonestarea însoțită de amenințarea cu pedeapsa, cu care Ierarhul urgencează legea ce nu are caracter penal, în cazuri singulare, echivalează cu un precept penal.

Can. 1407 - § 1. (cf 1347 § 1) Dacă natura delictului o comportă, după judecata Ierarhului care poate aplica pedeapsa, pedeapsa nu poate fi aplicată, exceptând cazul în care delictul a fost admonestat înainte cel puțin o dată ca să se abțină de la delict, dându-i-se un termen corespunzător pentru a reveni la normal.

§ 2. Se consideră că s-a abținut de la delict cel care s-a pocăit în mod sincer de delict și care pe lângă aceasta a realizat o reparare corespunzătoare scandalului și a daunelor, sau cel puțin a promis aceasta în mod serios.

§ 3. În schimb, admonestarea penală despre care se vorbește în can. 1406, § 2, este suficientă pentru ca pedeapsa să poată fi impusă.

Can. 1408 - Pedeapsa nu-l obligă pe vinovat decât după ce i-a fost aplicată prin sentință sau decret, rămânând neschimbat dreptul Pontifului Roman sau al Conciliului Ecumenic de a stabili altfel.

Can. 1409 - § 1. (= 1344) În aplicarea legii penale, chiar dacă legea folosește expresii preceptive, judecătorul poate, după conștiința și prudența sa:

1° să amâne aplicarea pedepsei pentru o dată mai favorabilă, dacă se prevede că din pedepsirea grabnică a vinovatului se vor ivi rele mai mari;

2° să se abțină de la aplicarea pedepsei sau să aplice o pedeapsă mai blândă, dacă vinovatul s-a corectat și s-a prevăzut repararea corespunzătoare a scandalului și a daunei, sau dacă vinovatul însuși a fost pedepsit îndeajuns de autoritatea civilă, sau se prevede că va fi pedepsit;

3° (1346) să reducă pedeapsa între limite echitabile, dacă vinovatul a comis mai multe delictе și cumulul de pedepse se prevede că va fi prea mare;

4° (1344 3°) să suspende obligația respectării pedepsei în favoarea celui care, recomandat până atunci de o viață pe deplin corectă, a săvârșit primul delict, dacă repararea scandalului nu este urgentă; pedeapsa suspendată încetează întru totul dacă, în perioada determinată de judecător, vinovatul nu a comis din nou un delict; în caz contrar, ca vinovat de ambele delictе, va fi pedepsit mai greu, exceptând cazul în care între timp s-a stins acțiunea penală pentru primul delict.

§ 2. Dacă pedeapsa este nedeterminată și nici legea nu prevede altfel, judecătorul nu poate aplica pedepsele enumerate în can. 1402, § 2.

Can. 1410 - (cf 1350) În aplicarea pedepselor unui cleric, trebuie să rămână stabilite cele ce îi sunt necesare pentru o întreținere corespunzătoare, exceptând cazul în care este vorba de depunere, caz în care Ierarhul va avea grijă ca celui depus, care din cauza pedepsei duce într-adevăr lipsă, să i se prevadă în modul cel mai bun posibil, întotdeauna rămânând neschimbate drepturile câștigate referitoare la măsurile de precauție și securitate socială, precum și la asistența medicală, în favoarea sa și a familiei sale, dacă este căsătorit.

Can. 1411 - Nici o pedeapsă nu se poate aplica după stingerea acțiunii penale.

Can. 1412 - § 1. Cel care este obligat de o lege sau de un precept, este supus și pedepselor anexate acestora.

§ 2. (1313 § 1) Dacă, după ce a fost comis un delict, legea este schimbată, vinovatului i va aplica legea cea mai favorabilă.

§ 3. Dacă însă legea ulterioară anulează legea sau chiar și numai pedeapsa, acesta încetează imediat, în orice fel ar fi fost aplicată.

§ 4. (= 1351) Pedeapsa îl obligă oriunde pe vinovat, chiar dacă a încetat dreptul celui care a aplicat pedeapsa, exceptând cazul în care se prevede în mod expres altfel de dreptul comun.

Can. 1413 - § 1. (cf 1323) Nu este pasibil de nici o pedeapsă cel care nu a împlinit încă vârsta de paisprezece ani.

§ 2. (1324 § 1, 4°) Cel care a comis însă un delict între vârsta de paisprezece și optsprezece ani, poate fi pedepsit doar cu pedepse care nu includ privarea de anumite bunuri, exceptând cazul în care Episcopul eparhial sau judecătorul, în cazuri speciale, consideră că se poate altfel prevedea mai bine la corectarea acestuia.

Can. 1414 - § 1. (cf 1321 § 2) Este supus pedepsei doar cel care a violat o lege penală sau un precept penal, fie în mod deliberat, fie printr-o omisiune gravă și culpabilă a grijii datorate, fie prin ignoranța grav culpabilă a legii sau a preceptului.

§ 2. (1321 § 3) Dacă a fost comisă o încălcare externă a legii penale sau a unui precept penal se presupune că aceasta a fost făcută în mod deliberat, până când nu se dovedește contrariul; în celelalte legi sau precepte aceasta se presupune numai dacă legea sau preceptul este violat din nou, după admonestarea penală.

Can. 1415 - (cf 1345) Dacă există, conform practicii comune și a doctrinei canonice, vreo circumstanță atenuantă, dacă totuși mai persistă delictul, judecătorul trebuie să micșoreze pedeapsa stabilită prin lege sau prin precept, ba chiar dacă, în funcție de prudența sa, acesta consideră că poate contribui în alt fel la corectarea vinovatului și la repararea scandalului și a daunei, poate să renunțe chiar la aplicarea pedepsei.

Can. 1416 - (cf 1326) Dacă delictul a fost comis de un recidivist sau dacă există, conform practicii comune și doctrinei canonice, o circumstanță agravantă, judecătorul poate să-l pedepsească pe vinovat mai greu decât a stabilit legea sau preceptul, incluse fiind pedepsele enumerate în can. 1402, § 2.

Can. 1417 - (1329) Cei care, de comun acord, colaborează în comiterea unui delict și nu sunt amintiți în mod expres în lege sau în precept, pot fi pedepsiți cu aceleași pedepse cu ale autorului principal sau, după prudența judecătorului, cu alte pedepse de aceeași sau de mai mică gravitate.

Can. 1418 - § 1. (1329 § 1) Cel care a făcut sau a omis ceva în vederea comiterii unui delict, totuși, independent de voința sa, nu a săvârșit delictul, nu este obligat de pedeapsa stabilită pentru delictul comis, exceptând cazul în care legea sau preceptul stabilește altfel.

§ 2. Dacă, însă, actele sau omisiunile conduc prin natura lor la executarea delictului, autorul va fi pedepsit cu o pedeapsă corespunzătoare, mai ales dacă s-a generat scandalul sau o altă daună gravă, totuși cu una mai ușoară decât cea stabilită pentru delictul săvârșit.

§ 3. Este eliberat de orice pedeapsă cel care a renunțat din proprie inițiativă la săvârșirea delictului început, dacă din tentativă nu s-a născut nici o daună sau scandal.

Can. 1419 - § 1. (= 1354) Cel care poate dispensa de la o lege penală sau să elibereze de la un precept penal, poate să ierte și pedeapsa aplicată prin puterea aceleiași legi sau precept.

§ 2. Pe lângă acestea se poate conferi prin lege sau precept penal și altora puterea de a ierta pedepsele.

Can. 1420 - § 1. (1355 § 1) Pedeapsa aplicată în puterea dreptului comun poate să o ierte:
1° Ierarhul care a promovat judecata penală sau care a aplicat pedeapsa prin decret;

2° Ierarhul locului unde locuiește actualmente vinovatul, însă după consultarea Ierarhului despre care se vorbește la n. 1.

§ 2. Aceste norme sunt valabile și privitor la pedepsele aplicate în virtutea dreptului particular sau al preceptului penal, exceptând cazul în care este prevăzut altfel în dreptul particular al Bisericii *sui iuris*.

§ 3. Pedepsa aplicată însă de Scaunul Apostolic, o poate ierta numai Scaunul Apostolic, exceptând cazul în care iertarea pedepsei este delegată Patriarhului sau altora.

Can. 1421 - (= 1360) Iertarea pedepsei impuse cu forța sau prin frică gravă, sau prin înșelăciune este nulă prin însuși dreptul.

Can. 1422 - § 1. (cf 1361 § 1) Iertarea pedepsei se poate acorda și fără știrea vinovatului, sau sub condiție.

§ 2. Iertarea pedepsei trebuie acordată în scris, exceptând cazul în care un motiv grav îndeamnă altfel.

§ 3. Se va avea grijă ca nu cumva să se divulge cererea pentru iertarea pedepsei sau chiar iertarea însăși, decât ori de câte ori aceasta este utilă fie pentru tutelarea faimei vinovatului, fie este necesară pentru repararea scandalului.

Can. 1423 - § 1. Rămânând neschimbat dreptul Pontifului Roman de a-și rezerva sieși sau altora iertarea oricărei pedepse, Sinodul Episcopilor Bisericii patriarhale sau arhiepiscopale majore poate rezerva, printr-o lege emisă din cauza unor circumstanțe grave, Patriarhului sau Arhiepiscopului major iertarea pedepselor pentru supușii care au domiciliul sau cvasi-domiciliul în limitele teritoriului Bisericii pe care o prezidează; nimeni altul nu își poate rezerva în mod valid sieși sau altora iertarea pedepselor stabilite de dreptul comun decât cu consimțământul Scaunului Apostolic.

§ 2. Orice rezervare va fi interpretată în mod strict.

Can. 1424 - § 1. (cf 1358 § 1) Iertarea pedepsei nu se poate acorda decât dacă vinovatului i-a părut sincer rău pentru delictul comis și a prevăzut în mod corespunzător la repararea scandalului și a daunei.

§ 2. Dacă însă, după judecata celui care are dreptul de a acorda iertarea pedepsei, aceste condiții au fost îndeplinite, iertarea, pe cât posibil, având în vedere natura pedepsei, nu va fi refuzată.

Can. 1425 - (= 1359) Dacă cineva deține mai multe pedepse, iertarea este valabilă doar pentru acele pedepse specificate în aceasta; iertarea generală, în schimb, ridică toate pedepsele, cu excepția celor pe care vinovatul le-a ascuns cu rea credință în cererea sa.

Can. 1426 - § 1. (cf 1340 § 1) Exceptând cazul în care este determinată o altă pedeapsă de drept, conform cu tradițiile vechi ale Bisericilor orientale, pot fi aplicate pedepse prin care se impune o oarecare operă gravă din domeniul religiei sau pietății sau carității, cum sunt anumite rugăciuni, un pelerinaj pios, un ajun special, milostenii, retrageri spirituale.

§ 2. Cel care nu este dispus să accepte aceste pedepse, i se vor aplica alte pedepse.

Can. 1427 - § 1. (cf 1339) Rămânând neschimbat dreptul particular, acuzarea publică se face în fața notarului sau a doi martori sau prin scrisoare, astfel încât primirea și conținutul scrisorii să rezulte dintr-un document oarecare.

§ 2. Se va avea grijă ca nu cumva prin însăși acuzarea publică să se dea loc unei defăimări mai mari a vinovatului decât este nevoie.

Can. 1428 - Dacă gravitatea cazului o motivează și mai ales dacă este vorba despre recidiviști, Ierarhul, pe lângă pedepsele aplicate prin sentință conform normei dreptului, poate să-l supună pe vinovat supravegherii, în modul determinat prin decret administrativ.

Can. 1429 - § 1. (cf 1337 § 1) Interdicția de a locui într-un anumit loc sau teritoriu poate să-i atingă doar pe clerici sau pe călugări sau pe membrii unei societăți de viață comună după model călugăresc, însă prescripția de a locui într-un anumit loc sau teritoriu [îi poate atinge] doar pe clericii înscriși unei eparhii, rămânând neschimbat dreptul institutelor de viață consacrată.

§ 2. Pentru aplicarea prescrierii de a locui într-un anumit loc sau teritoriu se cere consimțământul Ierarhului locului, exceptând cazul în care este vorba despre o casă a unui institut de viață consacrată de drept pontifical sau patriarhal, caz în care se cere consimțământul Superiorului competent, sau de o casă destinată penitenței sau îndreptării clericilor mai multor eparhii.

Can. 1430 - § 1. (cf 1338 § 1) Privările penale pot atinge doar acele puteri, funcții, servicii, sarcini, drepturi, privilegii, facultăți, grații, titluri și însemne, care sunt supuse puterii autorității care a stabilit pedeapsa sau a Ierarhului care a promovat judecata penală sau a impus-o prin decret; tot astfel este valabil și pentru transferul penal în altă funcție.

§ 2. Nu se poate priva de puterea acordată prin sacra hirotonire, ci doar [impune] interdicția de a exercita toate sau unele din actele sale, conform normei dreptului comun; de asemenea nu se poate impune privarea de gradele academice.

Can. 1431 - § 1. (cf 1331) Cei pedepsiți cu excomunicare minoră sunt privați de dreptul de a primi Divina Euharistie; pe lângă aceasta mai pot fi excluși de la participarea la Divina Liturghie, ba chiar și de la intrarea în biserică, dacă în aceasta se celebrează cultul divin în mod public.

§ 2. Prin însăși sentința sau decretul prin care se aplică această pedeapsă, trebuie definită extinderea aceleiași pedepse și, dacă este cazul, durata ei.

Can. 1432 - § 1. (cf 1333) Suspendarea poate fi, fie de la toate, fie de la unele acte ale puterii hirotonirii sau de conducere, de la toate sau de la unele acte sau drepturi legate de funcție, de ministeriu sau de sarcină; extinderea lor însă va fi definită în aceeași sentință sau decret prin care se aplică pedeapsa, exceptând cazul în care a fost deja determinată de drept.

§ 2. Nimeni nu poate fi suspendat decât de la actele care sunt supuse puterii autorității care a stabilit pedeapsa sau a Ierarhului care a promovat judecata penală sau a aplicat, prin decret, suspendarea.

§ 3. (= 1334 § 4) Suspendarea nu atinge niciodată validitatea actelor, nici dreptul de a locui, dacă vinovatul îl are în virtutea funcției, a ministeriului sau a sarcinii; însă suspendarea de la perceperea beneficiilor, a remunerărilor, a pensiilor sau a altora de acest fel, atrage după sine obligația de a restitui orice a fost perceput în mod ilegal, chiar și cu bună credință.

Can. 1433 - § 1. (= 1334 § 4) Clericului redus la o treaptă inferioară, îi este interzis să exercite acele acte ale puterii hirotonirii și de conducere, care nu sunt compatibile cu acest grad.

§ 2. (cf 290, 2°; 1336 § 1, 5°) Clericul depus din starea clericală, însă, este privat de toate funcțiile, ministeriile, alte sarcini, pensiile bisericești și de orice putere delegată; devine inabil pentru ele; i se interzice exercitarea puterii hirotonirii; nu poate fi promovat la hirotoniri sacre superioare și, în ceea ce privește efectele canonice, este echivalat cu laicii, rămânând neschimbate can. 396 și 725.

Can. 1434 - (≠ 1331 § 2, 4°) § 1. Excomunicarea majoră interzice, pe lângă toate cele ce sunt specificate în can. 1431, § 1, și primirea altor sacramente, administrarea sacramentelor și

sacramentalelor, îndeplinirea oricăror funcții, ministerii sau sarcini, exercitarea actelor de conducere care, dacă sunt totuși făcute, sunt nule prin dreptul însuși.

§ 2. Cel pedepsit cu excomunicarea majoră este înlăturat de la participarea la Divina Liturghie și de la orice alte celebrări publice ale cultului divin.

§ 3. Celui pedepsit cu excomunicarea majoră i se interzice să se bucure de privilegiile acordate anterior; nu poate obține în mod valid o demnitate, o funcție, un ministeriu sau o alta sarcină în Biserică, sau o pensie, nici nu își însușește fructele legate de acestea; este lipsit și de voce activă și pasivă.

Can. 1435 - § 1. Dacă pedeapsa interzice primirea sacramentelor sau a sacramentalelor, interdicția se suspendă când vinovatul ajunge în pericolul morții.

§ 2. (1335) Dacă pedeapsa oprește administrarea sacramentelor sau a sacramentalelor, sau exercitarea unui act de conducere, interdicția se suspendă ori de câte ori aceasta este necesară pentru îngrijirea credincioșilor creștini ajunși în pericolul morții.

CAPITOLUL II DESPRE PEDEPSELE PENTRU DELICTE SINGULARE

Can. 1436 - § 1. (cf 751 1364) Cel care neagă vreun adevăr de crezut al credinței divine și catolice sau îl pune la îndoială, sau respinge în totalitate credința creștină și după ce a fost admonestat în mod legitim nu revine la normal, va fi pedepsit ca eretic sau ca apostat cu excomunicarea majoră; clericul, pe lângă acesta, poate fi pedepsit și cu alte pedepse, inclusiv depunerea.

§ 2. Pe lângă aceste cazuri, cel care susține o doctrină greșită, condamnată de către Pontiful Roman sau de către Colegiul Episcopilor în exercițiul magisterului autentic și, admonestat în mod legitim, nu își revine la normal, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1437 - (cf 751 1364) Cel care refuză supunerea față de autoritatea supremă a Bisericii sau comuniunea cu credincioșii creștini supuși acesteia și, după ce a fost admonestat în mod legitim, nu se supune, va fi pedepsit ca un schismatic, cu excomunicarea majoră.

Can. 1438 - Cel care omite intenționat comemorarea prescrisă de drept a Ierarhului în Divina Liturghie și în laudele divine, dacă după ce a fost admonestat în mod legitim nu își revine la normal, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv excomunicarea majoră.

Can. 1439 - (cf 1366) Părinții sau cei care țin locul părinților, care își dau copiii pentru a fi botezați sau educați într-o religie necatolică, vor fi pedepsiți cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1440 - (= 1365) Cel care încalcă normele dreptului privitoare la comuniunea întru cele sacre, poate fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1441 - (cf 1376) Cel care utilizează lucruri sacre pentru uzul profan sau pentru scopuri rele, va fi suspendat sau va fi oprit de la primirea Divinei Euharistii.

Can. 1442 - (cf 1367) Cel care aruncă Divina Euharistie sau o duce sau o reține în scop de sacrilegiu, va fi pedepsit cu excomunicarea majoră și, dacă este cleric, și cu alte pedepse, inclusiv depunerea.

Can. 1443 - (cf 1379) Cel care a simulat celebrarea Divinei Liturghii sau a altor sacramente, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv excomunicarea majoră.

Can. 1444 - (cf 1368) Cel care a comis sperjur în fața autorității bisericești sau cel care, chiar fără jurământ, a afirmat cu bună știință un fals în fața judecătorului care îl interoghează în mod legitim, sau a ascuns adevărul, sau cel care a indus la comiterea acestor delictelor, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1445 - § 1. (cf 1370) Cel care a utilizat violența fizică împotriva unui Episcop sau a lansat o injurie gravă împotriva acestuia, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv depunerea, dacă este cleric; dacă însă același delict a fost comis împotriva Mitropolitului, Patriarhului sau chiar a Pontifului Roman, vinovatul va fi pedepsit cu excomunicarea majoră, a cărei iertare este rezervată pentru ultimul caz, însuși Pontifului Roman.

§ 2. Cel care a comis aceeași faptă împotriva altui cleric, călugăr, unui membru al unei societăți de viață comună după model călugăresc sau împotriva unui laic care în același timp exercită o sarcină bisericească, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1446 - (cf 1373) Cel care nu se supune propriului Ierarh, care în mod legitim îi poruncește sau interzice și, după admonestare persistă în nesupunere, va fi sancționat ca un delicvent, cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1447 - § 1. (cf 1373) Cel care incită la răzvrătire sau ură împotriva oricărui Ierarh, sau îi provoacă pe supușii lui la nesupunere, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv excomunicarea majoră, mai ales dacă delictul a fost comis împotriva Patriarhului sau chiar a Pontifului Roman.

§ 2. (= 1375) Cel care a împiedicat libertatea de ministeriu, de a alege sau de putere bisericească, ori folosirea legitimă a bunurilor temporare ale Bisericii, sau a terorizat un alegător, sau pe cel care își exercită o putere sau un ministeriu, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1448 - § 1. (= 1369) Cel care, fie într-un spectacol sau discurs public, fie printr-o scriere în mod public divulgată, fie utilizând în alt mod instrumentele de comunicare socială, aduce o blasfemie sau lezează grav bunele moravuri, sau formulează injurii la adresa religiei sau a Bisericii, sau stârnește la ură și dispreț, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

§ 2. (= 1374) Cel care și-a dat numele într-o asociație care uneltește împotriva Bisericii va fi sancționat cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1449 - (= 1377) Cel care a înstrăinat bunurile bisericești fără consimțământul sau permisiunea prevăzute, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1450 - § 1. (≠ 1397) Cel care a comis omucidere, va fi pedepsit cu excomunicarea majoră; clericul va fi pedepsit pe lângă aceasta și cu alte pedepse, inclusiv depunerea.

§ 2. (= 1398) Tot astfel va fi pedepsit cel care a procurat avort urmat de efect, rămânând neschimbat can. 728, § 2.

Can. 1451 - (cf 1397) Cel care a răpit sau deține un om în mod injust, l-a rănit sau mutilat grav, i-a aplicat tortura fizică sau psihică, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv excomunicarea majoră.

Can. 1452 - (= 1390 §§ 1-3) Cel care a adus cuiva injurii grave sau a lezat grav buna faimă prin calomnie, este obligat să presteze repararea corespunzătoare; dacă a refuzat însă, va fi pedepsit cu excomunicarea minoră sau cu suspendarea.

Can. 1453 - § 1. (= 1395 § 1) Clericul concubin sau care stăruie în alt fel, în mod scandalos, în păcat extern împotriva castității, va fi pedepsit cu suspendarea, iar dacă delictul persistă, i se pot adăuga gradual alte pedepse, până la depunere.

§ 2. (≠ 1394 § 1) Clericul care a încercat [să celebreze] căsătoria interzisă, va fi depus.

§ 3. Călugărul care a emis votul public perpetuu de castitate și este constituit în hirotoniriile sacre, comițând aceste delikte va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1454 - (cf 1390 § 1) Cel care a denunțat în mod fals pe cineva privitor la orice fel de delict, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv excomunicarea majoră, mai ales dacă

este denunțat de un confesor, un Ierarh, un cleric, un călugăr, un membru a unei societăți de viață consacrată după model călugăresc, sau de un laic care a primit o sarcină bisericească, rămânând neschimbat can. 731.

Can. 1455 - (= 1391) Cel care a întocmit un document bisericesc fals, sau a inserat în acesta falsul, sau cel care cu știință s-a folosit de orice fel de document fals sau modificat în probleme bisericești, sau cel ce a modificat, a distrus sau a ascuns un document autentic, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1456 - § 1. (= 1388 § 1) Confesorul care a violat în mod direct sigiliul sacramental, va fi pedepsit cu excomunicarea majoră, rămânând neschimbat can. 728, § 1, n. 1; dacă însă a rupt în alt fel sigiliul, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

§ 2. Cel care a încercat în orice fel să obțină știri din confesiune, sau care le-a transmis altora pe cele deja obținute, va fi pedepsit cu excomunicarea minoră sau cu suspendarea.

Can. 1457 - (= 1378 § 1) Sacerdotul care l-a dezlegat pe complicele în păcatul contra castității, va fi pedepsit cu excomunicarea majoră, rămânând neschimbat can. 728, § 1, n. 2.

Can. 1458 - (= 1387) Sacerdotul care, în actul sau cu ocazia sau sub pretextul confesiunii, a solicitat un penitent la păcatul contra castității, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv depunerea.

Can. 1459 - § 1. (= 1382) Episcopii care au administrat cuiva hirotonirea episcopală fără mandatul autorității competente, precum și cel care a primit de la aceștia hirotonirea, vor fi pedepsiți cu excomunicarea majoră.

§ 2. Episcopul care a administrat cuiva hirotonirea diaconală sau preoțească contra prescrierilor canoanelor, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1460 - Cel care recurge direct sau indirect la autoritatea civilă pentru a obține, la cererea sa, sacra hirotonire, o funcție, un ministeriu sau o altă sarcină în Biserică, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv excomunicarea majoră și, dacă este vorba de un cleric, chiar depunerea.

Can. 1461 - (cf 1380) Cel care a administrat sau a primit sacra hirotonire prin simonie, va fi depus; cel care a administrat însă sau a primit alte sacramente prin simonie, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv excomunicarea majoră.

Can. 1462 - (cf 1381) Cel care a obținut, a conferit sau a uzurpat în orice fel, sau care deține în mod ilegal sau transmite altora sau exercită o funcție, un ministeriu sau o altă sarcină în Biserică, prin simonie, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv excomunicarea majoră.

Can. 1463 - (= 1386) Cel care a dat sau a promis ceva, pentru ca cineva care a exercitat o funcție, un ministeriu sau o altă sarcină în Biserică, a făcut sau a omis ceva în mod ilegal, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare; tot astfel și cel care a acceptat acele daruri sau promisiuni.

Can. 1464 - § 1. (= 1389) Cel care, pe lângă cazurile prevăzute deja de drept, printr-un act sau omisiune a abuzat de puterea, de funcția, de ministeriu sau o de o altă sarcină pe care o are în Biserică, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare, inclusiv privarea de acestea, exceptând cazul în care, pentru acest abuz, a fost stabilită o altă pedeapsă prin lege sau precept.

§ 2. Cel care însă, printr-o neglijență culpabilă, a comis sau omis în mod ilegal, cu daună pentru altul, un act de putere, de funcție, de ministeriu sau al unei alte sarcini în Biserică, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1465 - Cel care, exercitând o funcție, un ministeriu sau o altă sarcină în Biserică, fiind înscris oricărei Biserici *sui iuris*, chiar și în Biserica latină, a îndrăznit să inducă în orice fel pe orice credincios creștin să treacă la o altă Biserică *sui iuris* contrar can. 31, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1466 - (= 1392) Clericul, călugărul, sau membrul unei societăți de viață comună după model călugăresc, care se ocupă de afaceri sau de comerț împotriva prescrierilor canoanelor, va fi pedepsit cu pedeapsa corespunzătoare.

Can. 1467 - (= 1393) Cel care violează obligațiile care i-au fost impuse printr-o pedeapsă, poate fi pedepsit cu o pedeapsă mai gravă.

TITLUL XXVIII DESPRE PROCEDURA APLICĂRII PEDEPSEI

CAPITOLUL I DESPRE JUDECATA PENALĂ

Art. I Despre investigația prealabilă

Can. 1468 - § 1. (= 1717) Ori de câte ori un Ierarh primește o știre cel puțin probabilă despre un delict, va investiga cu prudență, personal sau printr-o persoană potrivită, privitor la fapte și la circumstanțe, exceptând cazul în care această investigație îi rezultă total de prisos.

§ 2. Se va avea grijă ca prin această investigație să nu se compromită buna reputație a cuiva.

§ 3. Cel care desfășoară investigația are aceleași puteri și obligații ca și audiatorul în proces; dacă apoi se promovează judecata penală, aceeași persoană nu poate acționa ca judecător în proces.

Can. 1469 - § 1. (= 1718) Rămânând neschimbate cann. 1403 și 1411, dacă investigația se consideră suficient de instruită, Ierarhul va decide dacă trebuie promovată procedura aplicării pedepsei, iar dacă decide afirmativ, [va decide și] dacă trebuie să se acționeze prin judecata penală sau prin decret extrajudiciar.

§ 2. Ierarhul își va revoca sau își va schimba decizia ori de câte ori, din fapte sau circumstanțe noi, consideră că trebuie să decidă altfel.

§ 3. Înainte de a hotărî ceva în cauză, Ierarhul îl va audia pe cel acuzat de delict și pe promotorul dreptății precum și, după judecata sa prudentă, pe doi judecători sau pe alți experți în drept; de asemenea, Ierarhul va mai cumpăni, în scopul evitării judecăților inutile, cu consimțământul părților, ca ori el însuși ori cel ce a efectuat investigația să pună capăt chestiunii privitoare la daune, conform binelui și a echității.

Can. 1470 - (= 1719) Actele investigației și decretul Ierarhului prin care se începe sau se încheie investigația și toate cele premergătoare investigației, dacă nu sunt necesare la procedura pentru aplicarea pedepsei, vor fi păstrate în arhiva secretă a curiei.

Art. II Despre desfășurarea judecății penale

Can. 1471 - § 1. (= 1728) Rămânând neschimbate canoanele acestui titlu, în judecata penală trebuie aplicate, dacă nu se opune natura lucrului, canoanele despre judecăți în general și cele privind judecata contencioasă ordinară, precum și normele speciale pentru cauzele care privesc binele public, însă nu și canoanele privitoare la judecata contencioasă sumară.

§ 2. Acuzatul nu este obligat să-și recunoască delictul, nici nu i se poate impune prestarea jurământului.

Can. 1472 - § 1. (= 1721) Dacă Ierarhul a decretat să înceapă judecata penală, va da actele investigației promotorului dreptății, care va prezenta judecătorului cererea de acuzare conform normei cann. 1185 și 1187.

§ 2. În fața tribunalului de grad superior, rolul părții reclamante îl desfășoară promotorul dreptății, constituit pe lângă acel tribunal.

Can. 1473 - (= 1722) În scopul prevenirii scandalului, pentru protejarea libertății martorilor și pentru tutelarea bunului mers al judecății, Ierarhul, în orice stare și grad al judecății penale, după

ce l-a audiat pe promotorul dreptății și după ce l-a citat pe acuzatul însuși, poate să-i interzică acuzatului exercitarea hirotonirii sacre, a funcției, a ministeriului sau a altei alte sarcini, să-i impună sau să-i interzică locuirea într-un anumit loc sau teritoriu, sau să-i interzică chiar și primirea publică a Divinei Euharistii; toate acestea vor fi revocate după încetarea cauzei și iau sfârșit când încetează judecata penală, prin dreptul însuși.

Can. 1474 - (= 1723 §§ 1-2) Judecătorul, citându-l pe acuzat, trebuie să-l invite să-și aleagă un avocat într-un timp determinat; după trecerea inutilă [a timpului] judecătorul însuși îi va numi acuzatului un avocat din oficiu, care va rămâne atâta timp în sarcină până când acuzatul își va constitui un avocat.

Can. 1475 - § 1. (= 1724) În orice grad al judecății, renunțarea la instanța litigiului se poate face de către promotorul dreptății, cu mandatul sau cu consimțământul Ierarhului din a cărui deliberare s-a promovat judecata.

§ 2. Renunțarea, pentru a fi validă, trebuie să fie acceptată de acuzat, exceptând cazul în care acesta a fost declarat absent de la judecată.

Can. 1476 - (cf 1725) Pe lângă apărările și observațiile care au fost date în scris, dacă au fost, discutarea cauzei trebuie să fie verbală.

Can. 1477 - § 1. (cf 1663 § 2) La discuție asistă promotorul dreptății, acuzatul și avocatul său, partea lezată despre care vorbește can. 1483, § 1 și avocatul ei.

§ 2. Tribunalul este cel care îi va convoca la discuție pe experții care au prestat opera pentru cauză, ca să-și poată explica expertizele lor.

Can. 1478 - (= 1725) În discutarea cauzei acuzatul are întotdeauna dreptul, fie el însuși, fie avocatul său, să aibă ultimul cuvânt.

Can. 1479 - § 1. (cf 1667) După încheierea discuției tribunalul va da sentința.

§ 2. (cf 1668 a) Dacă din discuție a apărut necesitatea adunării de noi probe, tribunalul, după ce a amânat definirea cauzei, va aduna noi probe.

Can. 1480 - (cf 1668 b) Dispozitivul sentinței trebuie publicat imediat, exceptând cazul în care tribunalul a hotărât pentru o cauză gravă că decizia trebuie păstrată secretă până la intimarea formală a sentinței, care nu poate fi amânată mai mult de o lună, socotită din ziua definirii cauzei penale.

Can. 1481 - § 1. (= 1727) Vinovatul poate interpune apel, chiar dacă judecătorul l-a eliberat doar pentru că pedeapsa era facultativă sau pentru că judecătorul s-a folosit de puterea despre care se vorbește în can. 1409, § 1 și 1415.

§ 2. Promotorul dreptății poate [interpune] apel dacă consideră că nu s-a prevăzut îndeajuns la repararea scandalului sau restabilirea justiției.

Can. 1482 - (= 1726) În orice stare și grad al judecății penale, dacă se constată în mod evident că delictul nu a fost comis de acuzat, judecătorul trebuie să declare aceasta prin sentință și să-l absolve pe acuzat, chiar dacă în același timp se constată că acțiunea penală s-a stins.

Art. III

Despre acțiunea pentru repararea daunelor

Can. 1483 - § 1. (= 1729) Partea lezată poate exercita în însăși judecata penală acțiunea contencioasă pentru repararea daunelor pe care le-a suferit în urma delictului, conform normei can. 1276.

§ 2. Intervenția părții lezate nu se mai admite, dacă nu a fost făcută în primul grad al judecății penale.

§ 3. Apelul într-o cauză referitoare la daune se face conform normei can. 1309-1321, chiar dacă nu se poate face apel în judecata penală; dacă însă se interpun ambele apeluri, chiar dacă de către părți diferite, se va face o singură judecată de apel, rămânând neschimbat can. 1484.

Can. 1484 - § 1. (= 1730) Pentru evitarea întârzierilor excesive a judecării penale, judecătorul poate amâna procesul privitor la daune până când va emite sentința definitivă în judecata penală.

§ 2. Judecătorul care a procedat astfel, după ce a emis sentința în judecata penală, va judeca și privitor la daune, chiar dacă judecata penală este în curs de desfășurare, din cauza interpușii atacului, sau dacă acuzatul a fost absolvit pentru un motiv care nu înlătură obligația reparării daunelor.

Can. 1485 - (= 1731) Sentința emisă în judecata penală, chiar dacă a trecut în obiect judecat, în nici un fel nu creează un drept față de partea lezată, exceptând cazul în care aceasta a intervenit conform normei can. 1483.

CAPITOLUL II DESPRE APLICAREA PEDEPSELOR PRIN DECRET EXTRAJUDICIAR

Can. 1486 - § 1. (1720 § 1) Pentru validitatea decretului prin care se aplică o pedeapsă se cere ca:

1° acuzatul să fi luat la cunoștință despre acuzare și despre probe, dându-i-se posibilitatea de a-și exercita pe deplin apărarea sa, exceptând cazul în care, citat conform normei dreptului, a neglijat să se prezinte;

2° discuția verbală între Ierarh sau delegatul său și acuzat să fie făcută în prezența promotorului dreptății și a notarului;

3° în decret să fie expuse motivele în fapt și în drept pe care se întemeiază pedeapsa.

§ 2. Pedepsele despre care vorbește can. 1426, § 1, totuși pot fi impuse fără această procedură, dacă rezultă în scris că au fost acceptate de către partea vinovată.

Can. 1487 - § 1. Recursul împotriva decretului prin care se aplică o pedeapsă, poate fi interpus autorității superioare competente în termen de zece zile utile după ce a fost intimat.

§ 2. Acest recurs suspendă puterea decretului.

§ 3. Împotriva deciziei autorității superioare nu se dă recurs ulterior.

TITLUL XXIX DESPRE LEGE, DESPRE OBICEIURI ȘI DESPRE ACTELE ADMINISTRATIVE

CAPITOLUL I DESPRE LEGILE BISERICEȘTI

Can. 1488 - (= 7) Legile sunt instituite prin promulgare.

Can. 1489 - § 1. (= 8) Legile emise de Scaunul Apostolic sunt promulgate prin editarea lor în gazeta oficială *Acta Apostolicae Sedis*, exceptând cazurile speciale în care a fost prescris un alt mod de promulgare; încep să oblige după trecerea a trei luni socotite de la data specificată pe numărul respectiv al *Acta*, exceptând cazul în care obligă imediat prin natura lucrurilor, sau în care s-a stabilit în mod expres o vacanță mai scurtă sau mai lungă.

§ 2. Legile emise de alți legislatori sunt promulgate în modul determinat de aceiași legislatori și încep să oblige din ziua stabilită de ei înșiși.

Can. 1490 - (= 11) Legile pur bisericești îi obligă pe cei botezați în Biserica catolică sau primiți în aceasta și care au uzul suficient al rațiunii și, dacă nu este prevăzut altfel de drept, care au împlinit vârsta de șapte ani.

Can. 1491 - § 1. (cf 12 § 1) Legile emise de autoritatea supremă a Bisericii îi obligă pe toți cei pentru care au fost date, în orice loc s-ar afla, exceptând cazul în care au fost date pentru un teritoriu determinat; celelalte legi au putere numai pe teritoriul în care autoritatea care a promulgat legile își exercită puterea de conducere, exceptând cazul în care este prevăzut altfel de drept sau rezultă altfel din natura lucrurilor.

§ 2. (12 § 3) Legilor emise pentru un teritoriu determinat le sunt supuși cei pentru care au fost date și care au în același loc domiciliul sau cvasi-domiciliul și totodată locuiesc acolo, rămânând neschimbat § 3, n. 1.

§ 3. (13, § 2) Străinii:

1° nu sunt obligați de legile dreptului particular ale teritoriului lor atâta timp cât lipsesc din el, exceptând cazul în care ori trecerea lor produce daune în teritoriul propriu, ori în care legile sunt personale;

2° nu sunt obligați nici de legile dreptului particular ale teritoriului în care se găsesc, cu excepția celor care contribuie la ordinea publică sau care determină formalitățile actelor, sau celor care privesc lucruri imobile situate în teritoriu;

3° sunt obligați însă de legile dreptului comun și de legile dreptului particular al propriei Biserici *sui iuris*, chiar dacă, în ceea ce privește legile aceluiși drept particular, nu sunt în vigoare în teritoriul lor, nu însă dacă nu obligă în teritoriul în care se găsesc.

§ 4. (= 13 § 3) Nomazii sunt obligați de toate legile care sunt în vigoare în locul în care se găsesc.

Can. 1492 - Legile emise de autoritatea supremă a Bisericii, în care nu este indicat în mod expres subiectul pasiv, îi privește pe credincioșii creștini ai Bisericilor orientale doar ori de câte ori este vorba de probleme de credință sau de morală, sau de declararea legii divine, sau se dă dispoziție explicită în aceste legi acelorași credincioși creștini, sau dacă este vorba de ceva favorabil care nu conține nimic contrar riturilor orientale.

Can. 1493 - § 1. Prin denumirea de «drept comun» se înțelege în acest Cod, pe lângă legile și obiceiurile legitime ale Bisericii universale, și legile și obiceiurile legitime comune tuturor Bisericilor orientale.

§ 2. Prin denumirea de «drept particular» însă, se înțeleg toate legile, obiceiurile legitime, statutele și alte norme de drept care nu sunt comune nici Bisericii universale, nici tuturor Bisericilor orientale.

Can. 1494 - (cf 9) Legile privesc cele viitoare, nu cele trecute, exceptând cazul în care se stabilește în acestea în mod expres despre cele trecute.

Can. 1495 - (= 10) Sunt considerate anulatoare sau inabilitante numai acele legi în care se stabilește în mod expres că un act este nul sau că o persoană este inabilă.

Can. 1496 - (= 14) Legile, chiar anulatoare sau inabilitante, în dubiul de drept nu urgentează; în dubiul de fapt însă, Ierarhii pot dispensa de la ele cu condiția ca dispensa, dacă este rezervată, să fie acordată de obicei de autoritatea căreia îi este rezervată.

Can. 1497 - § 1. (= 15) Ignoranța sau eroarea privind legile anulatoare sau inabilitante nu împiedică efectul lor, exceptând cazul în care este stabilit altfel, în mod expres, de drept.

§ 2. Ignoranța sau eroarea privitoare la o lege sau la o pedeapsă, sau privitoare la o faptă proprie, sau privitoare la o faptă notorie a altuia, nu se presupune; privitor la o faptă a altuia care nu este notorie, însă, se presupune, până nu se dovedește contrarul.

Can. 1498 - § 1. (= 16) Legile sunt interpretate în mod autentic de către legislator și de către cel căruia același [legislator] i-a conferit puterea de a interpreta în mod autentic.

§ 2. Interpretarea autentică, dată sub formă de lege, are aceeași putere ca și legea însăși și trebuie promulgată; dacă clarifică doar unele cuvinte certe în sine, are efect retroactiv; dacă restrânge ori extinde sau explică o lege dubioasă, nu este retroactivă.

§ 3. Interpretarea dată însă sub formă de sentință judecătorească, sau de act administrativ într-un caz special, nu are putere de lege și obligă doar persoanele și privește doar lucrurile pentru care a fost dată.

Can. 1499 - (= 17) Legile trebuie înțelese după sensul propriu al cuvintelor, considerat în text și în context; dacă acesta a rămas dubios și neclar, [trebuie înțeles] în funcție de locurile paralele, dacă există, de scopul și de circumstanțele legii și de gândirea legislatorului.

Can. 1500 - (= 18) Legile care stabilesc o pedeapsă sau restrâng libera exercitare a drepturilor, sau conțin o excepție de la lege, sunt supuse interpretării stricte.

Can. 1501 - (= 19) Dacă privitor la o problemă lipsește o prescriere expresă în lege, cauza, dacă nu este penală, trebuie hotărâtă conform canoanelor Sinoadelor și ale sfinților Părinți, obiceiului legitim, principiilor generale ale dreptului canonic, respectate cu echitate, jurisprudenței bisericești, doctrinei canonice comune și constante.

Can. 1502 - § 1. (= 20 § 1) Legea ulterioară o abrogă pe cea anterioară sau derogă de la aceasta, dacă o spune în mod expres, sau dacă acesteia îi este direct contrară, sau dacă reglementează integral întreaga materie a legii anterioare.

§ 2. O lege de drept comun însă, exceptând cazul în care este prevăzut expres altfel în aceeași lege, nu derogă de la o lege de drept particular, nici legea de drept particular, emisă pentru o oarecare Biserică *sui iuris* nu derogă de la dreptul mai cu seamă particular care este în vigoare în aceeași Biserică.

Can. 1503 - (= 21) În caz de dubiu nu se presupune revocarea unei legi existente anterior, ci legile ulterioare trebuie comparate cu cele anterioare și împăcate cu acestea, pe cât posibil.

Can. 1504 - (= 22) Dreptul civil la care face trimitere dreptul Bisericii, trebuie respectat în dreptul canonic cu aceleași efecte, ori de câte ori nu este contrar dreptului divin și exceptând cazul în care este dispus altfel de dreptul canonic.

Can. 1505 - (cf 606) O formulare a unui discurs la genul masculin privește și genul feminin, exceptând cazul în care se prevede altfel de drept, sau rezultă din natura lucrurilor.

CAPITOLUL II DESPRE OBICEI

Can. 1506 - § 1. Un obicei al unei comunități creștine, ori de câte ori răspunde unei acțiuni a Spiritului Sfânt în trupul bisericesc, poate obține putere de drept.

§ 2. (cf 24 § 1) De la dreptul divin nici un obicei nu poate deroga, în nici un fel.

Can. 1507 - § 1. (cf 23-25) Doar acel obicei poate obține putere de lege care este rațional și care a fost introdus printr-o practică continuă și pacifică de către o comunitate capabilă cel puțin de a primi o lege și care a fost prescrisă pe un interval de timp stabilit de drept.

§ 2. (= 24 § 2) Obiceiul care este respins în mod expres de drept nu este rațional.

§ 3. (= 26) Obiceiul contrar dreptului canonic în vigoare, sau care este în afara legii canonice, obține putere de drept numai dacă a fost respectat în mod legitim timp de treizeci de ani neîntreruși și compleți; în schimb, împotriva unei legi canonice care conține o clauză care interzice obiceiurile viitoare, poate prevala doar un obicei centenar sau imemorabil.

§ 4. Legislatorul competent poate aproba, prin consimțământul său cel puțin tacit, ca legitim un obicei chiar și înaintea de trecerea acestui timp.

Can. 1508 - (= 27) Obiceiul este cel mai bun interpret al legilor.

Can. 1509 - (= 28) Obiceiul, fie contrar, fie în afara legii, este revocat printr-un obicei sau printr-o lege contrară; legea nu revocă însă obiceiurile centenare sau imemorabile, exceptând cazul în care le menționează în mod expres; în ceea ce privește celelalte obiceiuri, este valabil can. 1502, § 2.

CAPITOLUL III DESPRE ACTELE ADMINISTRATIVE

Can. 1510 - § 1. (cf 35) Actele administrative pot fi puse de către cei ce dețin puterea executivă de conducere, în limitele competenței lor, precum și de către cei cărora li se cuvine această putere în mod explicit sau implicit, fie prin dreptul însuși, fie în virtutea unei delegații legitime.

§ 2. Actele administrative sunt mai ales:

1° (cf 48) decretele prin care se dă o decizie pentru un caz special sau prin care are loc prevederea canonică;

2° (cf 49) preceptele singulare, prin care se impune în mod direct și legitim unei persoane sau unor persoane determinate să facă sau să omită ceva, mai ales în vederea urgentării respectării legii;

3° (cf 59) rescriptele, prin care se acordă un privilegiu, o dispensă, o permisiune, sau o altă grație.

Can. 1511 - (cf 54 § 1) Actul administrativ are efect din momentul în care este intimat sau, în cazul rescriptelor, din momentul în care este dată scrisoarea; în schimb, dacă aplicarea unui act administrativ se încredințează unui executor, are efect din momentul executării.

Can. 1512 - § 1. (36 § 1-2) Actul administrativ trebuie înțeles conform sensului propriu al cuvintelor și conform uzului vorbirii comune și nu trebuie extins la alte cazuri pe lângă cele exprese.

§ 2. (36 § 1 b) În cazul dubiilor, actul administrativ care se referă la litigii, la amenințarea sau aplicarea unor pedepse, care restrâng drepturile unei persoane, care lezează drepturile câștigate

de alții sau este contrar unei legi ce avantajează pe privați [=persoane particulare], se interpretează în mod strict; altfel în sens larg.

§ 3. (= 77 b) În cazul privilegiilor trebuie folosită întotdeauna acea interpretare care să-i permită celui căruia i s-a acordat privilegiul să obțină în mod real o grație oarecare.

§ 4. (= 92) Nu numai dispensa, ci însăși puterea de a dispensa, acordată pentru un anumit caz, este supusă interpretării stricte.

Can. 1513 - § 1. (cf 73) Printr-o lege contrară nici un act administrativ nu se revocă, exceptând cazul în care se prevede altfel în legea însăși, sau dacă legea a fost emisă de autoritatea superioară a celui care a emis actul administrativ.

§ 2. (cf 81) Actul administrativ nu încetează odată cu încetarea dreptului celui care l-a emis, exceptând cazul în care este prevăzut expres altfel.

§ 3. (= 47) Revocarea unui act administrativ printr-un alt act administrativ al autorității competente obține efectul doar din momentul intimării persoanei pentru care a fost dat.

§ 4. (93) Dispensa care are o trăsătură succesivă încetează și cu încetarea sigură și totală a cauzei inițiale.

§ 5. (58 § 1) Decretul sau preceptul singular încetează să mai aibă putere și dacă încetează legea pentru care executare a fost dată; un precept singular încetează de asemenea odată cu încetarea dreptului celui care a prescris, exceptând cazul în care a fost impus printr-un document legitim.

Can. 1514 - (= 37) Actul administrativ care privește forul extern, rămânând neschimbate cann. 1520, § 2 și 1527, trebuie consemnat în scris; tot astfel și actul executării sale, dacă se face sub formă de încredințare.

Can. 1515 - (= 38) Actul administrativ, chiar dacă este vorba de un rescript dat din proprie inițiativă, este lipsit de efect ori de câte ori lezează drepturile câștigate ale altora, sau este contrar legii sau obiceiului legitim, exceptând cazul în care autoritatea competentă a adăugat în mod expres o clauză derogatorie.

Can. 1516 - (cf 39) Condițiile în actele administrative se consideră adăugate pentru validitate doar ori de câte ori sunt exprimate prin particulele: *si, nisi, dummodo*, sau prin intermediul unei alte expresii, cu aceeași semnificație în limba națională.

Art. I

Despre procedura emiterii decretelor extrajudiciare

Can. 1517 - § 1. (cf 50) Înainte de a emite un decret extrajudiciar, autoritatea va căuta informațiile și probele necesare; va audia sau îi va consulta pe cei pe care de drept trebuie să-i audieze sau să-i consulte; îi va audia pe cei pe care decretul îi privește direct și mai ales pe cei ale căror drepturi pot fi lezate.

§ 2. Solicitantului și chiar și celui ce în mod legitim contrazice, autoritatea le va face cunoscute informațiile și probele ce pot fi cunoscute fără pericolul unei daune publice sau private, și le va arăta rațiuni care sunt eventual potrivnice, dându-le posibilitatea de a răspunde, chiar și prin apărător, în termenul determinat de autoritatea însăși.

Can. 1518 - (= 57) Autoritatea va emite decretul în decurs de șaizeci de zile de la primirea cererii în vederea obținerii decretului, exceptând cazul în care dreptul particular al propriei Biserici *sui iuris* stabilește alt termen; dacă, însă, aceasta nu s-a făcut și solicitantul cere din nou în scris un decret, în a treizecea zi, socotită de la primirea acestei cereri, chiar dacă atunci nu s-a făcut nimic, cererea se consideră respinsă, ca și cum respingerea s-ar fi făcut în ziua aceea prin decret, astfel încât să se poată interpune recurs împotriva sa.

Can. 1519 - § 1. Cel care emite decretul trebuie să țină cont și să caute ceea ce pare să conducă cel mai mult la mântuirea sufletelor și la binele public, respectând, desigur, legile și obiceiurile, justiția și echitatea.

§ 2. (51) În decret vor fi exprimate motivele, cel puțin sumar; dacă însă pericolul de a aduce daune publice sau private împiedică exprimarea motivelor, acestea vor fi specificate într-un act secret, care să-i fie arătat celui care se ocupă de un eventual recurs interpus, dacă acesta o cere.

Can. 1520 - § 1. Decretul are putere de drept după ce a fost intimat destinatarului, în modul care, conform legilor și obiceiurilor locului, este cel mai sigur.

§ 2. (cf 55) Dacă pericolul de a provoca daune publice sau private împiedică ca textul scris al decretului să poată fi consemnat, autoritatea bisericească poate dispune ca decretul să-i fie citit destinatarului în fața a doi martori sau a notarului care va redacta procesul verbal, subscris de toți cei prezenți; acestea făcute, decretul se consideră intimat.

§ 3. (56) Dacă, în schimb, cel căruia îi este destinat decretul respinge intimarea sau, convocat conform dreptului pentru primirea decretului sau pentru a-l audia, nu s-a prezentat fără o cauză justă, ce trebuie evaluată de către autorul decretului, sau a refuzat să semneze procesul verbal, decretul se consideră intimat.

Art. II

Despre executarea actelor administrative

Can. 1521 - (= 40) Executorul unui act administrativ își îndeplinește în mod invalid sarcina înainte de a fi primit mandatul în scris și de a avea recunoscute autenticitatea și integritatea, exceptând cazul în care autoritatea care a dat acel act i-a comunicat știrea anticipată a mandatului.

Can. 1522 - § 1. (= 41) Executorul actului administrativ căruia i se încredințează simpla executare a aceluiași act, nu poate refuza această executare, exceptând cazul în care se constată în mod evident că acel act este nul, sau că din altă cauză gravă nu poate fi îndeplinit, sau că nu au fost îndeplinite condițiile prevăzute pentru actul administrativ; dacă în schimb executarea actului administrativ pare inoportună din cauza circumstanțelor persoanei sau a locului, executorul va suspenda executarea și va înștiința imediat autoritatea care a dat actul.

§ 2. (= 70) Dacă în rescript acordarea grației este încredințată executorului, acesta are competența, după propria sa judecată prudentă și după conștiința sa, să acorde sau nu grația.

Can. 1523 - (= 42) Executorul unui act administrativ trebuie să procedeze conform normei mandatului; dacă nu a îndeplinit condițiile specificate în mandat pentru validitatea actului, sau nu a respectat forma substanțială de procedură, executarea este nulă.

Can. 1524 - (= 43) Executorul unui act administrativ se poate substitui cu altcineva, după judecata sa prudentă, exceptând cazul în care substituția este interzisă, sau dacă [executorul] a fost ales pentru sânguința personală, sau a fost deja determinată persoana cu care va fi substituit; însă în aceste cazuri executorului îi este permis să încredințeze altuia actele pregătitoare.

Can. 1525 - (= 46) Actul administrativ poate fi trimis spre executare și de succesorul în funcție al executorului, exceptând cazul în care a fost ales pentru sânguința personală.

Can. 1526 - (= 45) Executorului îi este permis să dea din nou spre executare actul administrativ, dacă a greșit într-un fel oarecare în executarea aceluiași act.

Art. III

Despre rescripte

Can. 1527 - § 1. (= 59 § 2) Cele ce sunt stabilite în canoane cu privire la rescripte sunt valabile și pentru acordarea unor grații făcute verbal, dacă nu rezultă altfel în mod evident.

§ 2. (cf 74) Grația obținută verbal, cineva trebuie să o dovedească ori de câte ori i se cere în mod legitim.

Can. 1528 - (cf 61) Un rescript poate fi cerut și pentru altceineva, chiar și fără asentimentul acestuia, și intră în vigoare înaintea acceptării sale, exceptând cazul în care apare altfel din clauzele adăugate.

Can. 1529 - § 1. (63 § 1) Reticența adevărului în cerere nu împiedică rescriptul să aibă putere, dacă au fost exprimate cele ce trebuie exprimate pentru validitate, conform stilului curiei Ierarhului care acordă rescriptul.

§ 2. Nici nu împiedică expunerea falsului, dacă măcar o cauză din motivele propuse este adevărată.

Can. 1530 - § 1. (cf 65) Grația refuzată de autoritatea superioară nu poate fi acordată în mod valid de către autoritatea inferioară, exceptând cazul în care autoritatea superioară a consimțit în mod expres.

§ 2. Grația refuzată de o oarecare autoritate nu poate fi acordată în mod valid de o altă autoritate de competență egală, fără ca în cerere să fie făcută mențiune despre refuz.

1° Despre privilegii

Can. 1531 - § 1. (= 76) Privilegiul, adică grația acordată în favoarea unor anumite persoane fizice sau juridice printr-un act special, poate fi acordat de către legislator și de către cel care legislatorul i-a încredințat această putere.

§ 2. Deținerea centenară sau imemorabilă induce la presupunerea că privilegiul a fost acordat.

Can. 1532 - § 1. (= 78) Privilegiul se presupune perpetuu.

§ 2. (83) Privilegiul încetează:

1° (78 § 2) dacă este personal, prin stingerea din viață a persoanei căruia i-a fost acordat;

2° (78 § 3) dacă este real sau local, prin distrugerea absolută a lucrului sau a locului;

3° (83 § 1) prin trecerea timpului sau împlinirea numărului de cazuri pentru care a fost acordat;

4° (83 § 2) dacă, cu trecerea timpului, împrejurările s-au schimbat astfel încât, după judecata autorității competente, a devenit nociv sau utilizarea sa devine ilicită.

§ 3. (78 § 3 b) Privilegiul local renaște dacă locul este refăcut în termen de cincizeci de ani.

Can. 1533 - § 1. (= 80) Nici un privilegiu nu încetează prin renunțare, dacă aceasta nu a fost acceptată de autoritatea competentă.

§ 2. Orice persoană fizică poate renunța la privilegiul acordat doar în favoarea sa.

§ 3. O persoană fizică nu poate renunța în mod valid la privilegiul acordat unei oarecare persoane juridice, sau acordat în baza demnității locului sau a lucrului; nici chiar însuși persoana juridică nu are dreptul integral de a renunța la un privilegiu acordat ei, dacă renunțarea aduce vreun prejudiciu Bisericii sau altora.

Can. 1534 - (cf 82) Prin intermediul neutilizării sau a utilizării contrare, un privilegiu care nu este oneros pentru alții, nu încetează; dacă însă privilegiul aduce greutatea altora, se pierde dacă se adaugă prescripția legitimă sau renunțarea tacită.

Can. 1535 - (cf 84) Cel ce abuzează de puterea care i-a fost dată de privilegiu, va fi admonestat de Ierarh; cel ce abuzează în mod grav și care a fost admonestat zadarnic, va fi privat de Ierarh de privilegiul pe care el însuși l-a acordat; dacă însă privilegiul a fost acordat de o autoritate superioară, Ierarhul este obligat să o înștiințeze.

2° Despre dispense

Can. 1536 - § 1. (cf 85, 90 § 1) Dispensa, adică destinderea unei legi pur bisericești într-un caz special, poate fi acordată doar pentru o cauză justă și rațională, ținând cont de împrejurările

cazului și de gravitatea legii de la care se dispensează; altfel dispensa este ilicită, iar dacă nu a fost dată de legislatorul însuși sau de o autoritate superioară, este și invalidă.

§ 2. Binele spiritual al credincioșilor creștini este o cauză justă și rațională.

§ 3. (= 90 § 2) În dubiul privind suficiența motivului, dispensa se acordă în mod licit și valid.

Can. 1537 - (= 86) Nu sunt supuse dispensării legile, ori de câte ori determină ceea ce este esențial constitutiv instituțiilor sau actelor juridice, și nici legile procesuale și penale.

Can. 1538 - § 1. (cf 87 § 1) Episcopul eparhial poate dispensa atât de la legile dreptului comun cât și de la legile dreptului particular ale propriei Biserici *sui iuris*, într-un caz special, pe credincioșii creștini peste care își exercită puterea conform normei dreptului, ori de câte ori apreciază că aceasta contribuie la binele spiritual, exceptând cazul în care s-a făcut o rezervare de către autoritatea care a emis legile.

§ 2. Dacă este dificil accesul la autoritatea căreia îi este rezervată dispensarea, și concomitent există pericolul unei daune grave în caz de întârziere, orice Ierarh poate dispensa într-un caz special pe credincioșii creștini peste care își exercită puterea, conform normei dreptului, dacă este vorba de o dispensă pe care aceeași autoritate o acordă în aceleași împrejurări, rămânând neschimbat can. 396.

Can. 1539 - (= 91) Cel care are puterea de a dispensa poate să o exercite și când este în afara teritoriului asupra supușilor, chiar dacă sunt absenți din teritoriu și dacă nu este stabilit în mod expres contrariul, chiar și asupra străinilor care se găsesc în teritoriu în acel moment, precum și față de el însuși.

TITLUL XXX DESPRE PRESCRIERE ȘI DESPRE CALCULAREA TIMPULUI

CAPITOLUL I DESPRE PRESCRIERE

Can. 1540 - (cf 197) Biserica admite prescrierea ca pe un mod de a dobândi sau pierde un drept subiectiv, precum și pentru a se elibera de obligații, așa cum este în dreptul civil, dacă nu este prevăzut altfel în dreptul comun.

Can. 1541 - (= 198) Prescrierea nu are nici o valoare dacă nu se bazează pe buna credință nu numai de la început, ci în tot decursul timpului cerut pentru prescriere, rămânând neschimbat can. 1152.

Can. 1542 - (= 199) Nu sunt supuse prescrierii:

- 1° drepturile și obligațiile care sunt lege divină;
- 2° drepturile care pot fi obținute numai prin privilegiu apostolic;
- 3° drepturile și obligațiile care privesc în mod direct viața spirituală a credincioșilor creștini;
- 4° limitele sigure și neîndoielnice ale circumscripțiilor bisericești;
- 5° obligațiile și îndatoririle care privesc celebrarea Divinei Liturghii;
- 6° prevederea canonică într-o funcție care, conform normei dreptului, cere exercitarea sacrei hirotoniri;
- 7° dreptul de a vizita și obligația supunerii astfel încât persoanele în Biserică să nu poată fi vizitate de nici o autoritate bisericească și să nu fie supuse nici unei autorități.

CAPITOLUL II DESPRE CALCULAREA TIMPULUI

Can. 1543 - (= 200) Dacă dreptul nu prevede altfel, în mod expres, timpul se calculează conform canoanelor care urmează.

Can. 1544 - § 1. (= 201) Prin timp continuu se înțelege [timpul] care nu suferă nici o întrerupere.

§ 2. Prin timp util se înțelege [timpul] care, pentru cel care își exercită sau își urmărește dreptul său, nu trece pentru cel care îl ignoră sau pentru cel care nu poate acționa.

Can. 1545 - § 1. (cf 202) În drept, prin zi se înțelege un interval care constă în 24 de ore calculate continuu, și începe la miezul nopții; prin săptămână, un interval de 7 zile; prin lună, un interval de 30 de zile; prin an, un interval de 365 de zile, exceptând cazul în care se spune că luna și anul trebuie înțelese așa cum sunt în calendar.

§ 2. Dacă timpul este continuu, luna și anul trebuie înțelese așa cum sunt în calendar.

Can. 1546 - § 1. (= 203) Ziua de la care începe calculul nu se socotește în termen, exceptând cazul în care începutul acestuia coincide cu începutul zilei, sau este prevăzut altfel în mod expres de drept.

§ 2. Ziua spre care se îndreaptă calculul se socotește în termen, care, dacă timpul constă din una sau mai multe luni sau ani, din una sau mai multe săptămâni, ia sfârșit cu trecerea ultimei zile cu același număr, sau dacă luna nu are zi cu același număr, odată cu trecerea ultimei zile a lunii.

ERRATA CORRIGE CCEO-LB. ROMÂNĂ

Can	A se corecta	în loc de
45§1	„întâietatea puterii ordinare”	„întâietatea puterii ordiare”
184§2	„va înștiința”	„va înștiința informeze”
342§2	„primit decât dacă dovedește”	„primit dacă dovedește”
415	„educarea religioasă și morală”	„educarea călugărească și morală”
538§3	„can. 473, § 2”	„can. 472, § 2”
586	„libertatea religioasă”	„libertatea călugărească”
599	„ci o supunere religioasă”	„ci o supunere călugărească”
600	„supunere sufletească religioasă”	„supunere sufletească călugărească”
620	„formarea religioasă”	„formarea călugărească”
628§2	„educația religioasă”	„educația călugărească”
750§1,2°	„colegiului consilierilor eparhiali”	„colegiului consultorilor eparhiali”
783, 1°	„fizică, religioasă, morală”	„fizică, călugărească, morală”
839	„celebrare religioasă” (de 2 ori)	„celebrare călugărească” (de 2 ori)
903	„fidelitatea religioasă”	„fidelitatea călugărească”
928,2°	„colegiului consilierilor eparhiali”	„colegiului consultorilor eparhiali”
1030,2°	„prestează lucrarea”	„prestează opera”
1426§2	„Celui care nu este”	„Cel care nu este”

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
Adresa pentru publicitate: Centrul de vânzări și informare, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.411.58.33 și 021.410.47.30, fax 021.410.77.36 și 021.410.47.23
Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

